

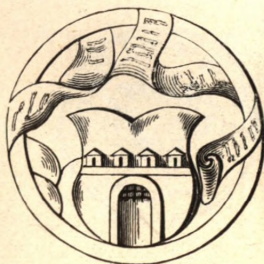
DĚJINY MĚSTA VLAŠIMĚ

A JEHO STATKU.

SEPSAL

FR. AUG. SLAVÍK,

PROFESSOR C. K. VYŠŠÍHO REALN. GYMNASIA V TÁBOŘE.

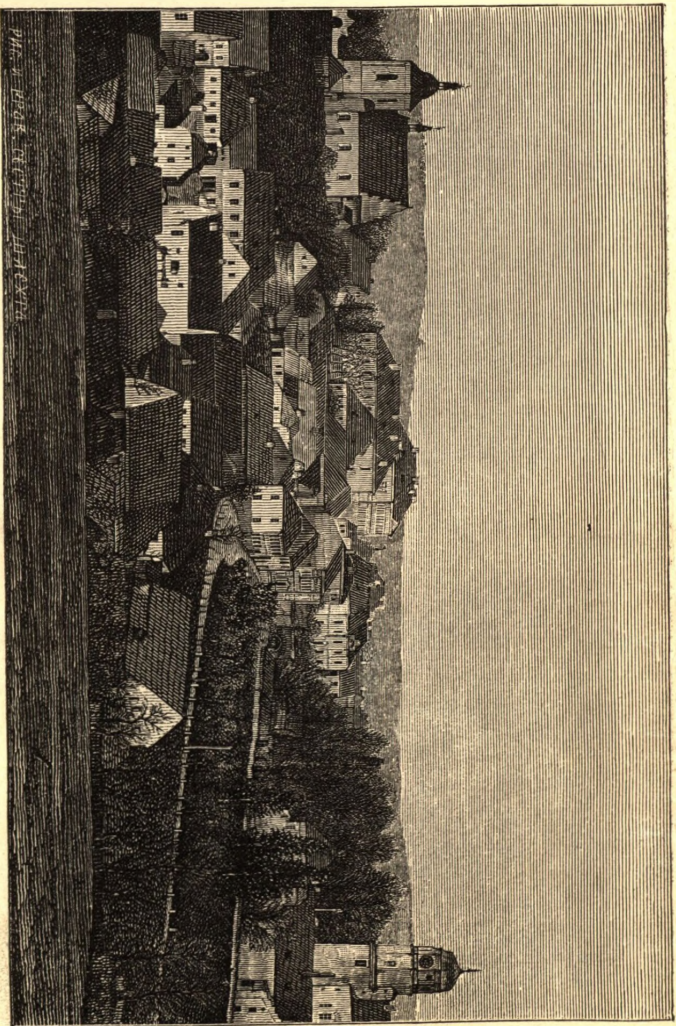

VYDAL ČTENÁŘSKÝ SPOLEK VE VLAŠIMI.

V TÁBOŘE.

TISKEM J. A K. NEDVÍDKA. — NÁKLadem ČTENÁŘSKÉHO SPOLKU.

1889.

PRAHA KRAJ. A. C. T. M. J. H. R. A. D. E. C. K. E.

POHLED NA VLAŠIM S CESTY HRÁDECKÉ.

Památce

rodáků Vlašimských,

kterí působili k účelu
dobročinnému a vlasteneckému literárně
nebo jakýmkoliv způsobem v Dějinách uvedeným,
jmenovitě panu

S. Antoninu Norbertu Vlašákovi,
státnickému příteli a spisovateli,

a vůbec

všem obyvatelům,

kterí poctivě a svědomitě pracovali nebo pracují ve svém povolání
ke cti a zvelebení města a okolí,

věnuje

spisovatel.

OBSAH.

	Strana
Úvod	1
I. Od nejstarších časův až do konce husitských válek	
1. Poloha Vlašimě	4
2. Založení a jméno Vlašimě	5
3. Páni z Vlašimě (znaku orlice) — r. 1363	7
Páni z Vlašimě v severních Čechách a na Moravě	10
4. Druzí páni z Vlašimě odjinud z Jenšteina r. 1363—1413.	13
Jan Očko z Vlašimě str. 14. Jan z Jenšteina str. 16.	
5. Rytiři Svidničtí z Chotěmic a na Vlašimi r. 1413—1442.	20
6. Vnitřní poměry městské:	23
1. O vzrůstu a správě Vlašimě	23
2. Právo soudní	24
3. Živnosti	25
4. Církevní záležitosti str. 25. Kostel str. 25. Statky jeho 25. Duchovní správcové str. 28.	
5. Školy	29
6. Rodáci	31
7. Staré rodiny	31
8. Poddanské poměry	32
II. Od válek husitských až do začátku války třicetileté	
1. Páni Trčkové z Lipy roku 1442—1546.	33
2. Rytiř Markvart Stranovský ze Sovojovic roku 1546—1550.	48
3. Rytiři Klenovští ze Ptení roku 1550—1588.	52
Popis I. dílu Vlašimě 57. Platové běžní z města 62.	
4. Rytiři Vostrovcové z Královic r. 1588—1621.	70
Konfiskace panství Vlašimského 78. Král Ferdinand II. 82.	
5. Privilegia městská nejstarší	83
6. Vnitřní poměry od polovice XV. až do začátku XVII. věku:	100
1. Obecní záležitosti 101. Statky města Vlašimě 101. (O Hrádku dříve, než jej obec koupila, viz Okres Vlašimský od P. A. N. Vlasáka str. 74. a násled.) Práva a povinnosti konšelské 104. Primasové, konšelé a rychtáři 108.	

2. Právo soudní	108
3. Trhy a živnosti 112. Nejstarší pořádky n. cechy 114. Zvo- nařství 120.	
4. Církevní záležitosti 120. Učení pod oboji 121. Kostel 122. Zádušní statky 125. Literátský sbor 125. Duchovní správ- cové 126.	
5. Škola 127. Učitelové 128.	
6. Rodáci	129
7. Staré rodiny a jejich domy: Jména rodin str. 131. Křestní jména 131. Nejstarší rodiny 132. Svobodné nebo šlechtické rodiny str. 133. Starší domy a jich držitelé 133 Špitál 145. Hrad č. zámek 150. Brány městské a zbroj v domech 152. — Domáci poměry: zařízení v domě 153. Věna 155. Po- slední vůle 156. Pozůstalosti 159. Zahrady a pole 161. Cena rozličných věcí 161.	
8. Poddanské poměry	163
III. Od války třicetileté až do r. 1848.	
	168
1. Válka 30 letá a její následky ve Vlašimi a v okolí	168
Přehled úředních zpráv roku 1654. a 1717. o Vlašimi str. 173, o statku 177.	
2. Páni z Talmberka roku 1622—1665	180
3. Kněžna Božena z Porcie roz. Kavkova z Řičan r. 1665—1681. .	197
4. Potomci a dědicové kněžny Boženy z Porcie	204
1. hrab. z Weissenwolffu r. 1681—1715.	204
2. hrab. z Trautsonu roku 1715—1744.	207
3. knížata z Auersperka od roku 1744.	208
5. Privilegia městská	216
6. Vnitřní poměry od války 30 leté až do roku 1848.:	230
1. Obecní záležitosti 231. Dvůr Peklov a statek Ctibor 232. Příjmy a vydání 237. Soudy gruntovní 239. Primasové 239. Konšelé 240. Písaři 241. a rychtáři 241.	
2. Právo soudní	241
3. Trhy a živnosti 244. Pořádky 244. Umění 257. Hospodář- ství 257. Ohně 257. Povodně 259.	
4. Církevní záležitosti 260. Missionáři 261. Pálení knih 262. Kostel 262. Loreta 264. Záduši 264. Literátský sbor 266. Duchovní správcové 267.	
5. Škola 270. Učitelové 272.	
6. Rodáci	273
7. Staré rodiny a jejich domy 274. Křestní jména 274. Ro- dová jména 275. Právo měšťanské rodin až do konce XVIII. století 276. Slib měšťanský 278. Nové rodiny odkud přišly 278. Svobodníci 278. Šlechtici 280. Domy 280. Číslování jich 280. Starší domy a jich držitelé 280. Špitál 307. Zá- mek 309. Dvůr 311. Park 312. Rodiny, jež udržely otcov- ský dům nejdéle, str. 314. — Domáci poměry: zařízení v domě 316. Věna 318. Poslední vůle 319. Pozůstalosti 320. Zahrady 321. — Rozličné zprávy str. 321. Pozemky, jména stran polí, cesty 322, most, pošta, hospody 323, krámky,	

loterie, cena věci 323, lázně 324. Přehled narození, úmrtí a sňatků 325. Kolik lidí žilo přes 70 let str. 326. Vyznání obyvatelstva 327. Židé 327.

8. Poddanské poměry 328

IV. Vlašim svobodna od roku 1848. 332

1. Změny roku 1848. 332
 2. Kniže Karel z Auersperka 334
 Čtenářský spolek a národní obrana č. garda ve Vlašimi . . . 336
 3. Vnitřní poměry městské: 340

1. Obecní záležitosti 342. Statek Ctiboř 343. Výbor obecní 343. Čestní měšťané 344. František Neubauer str 345. Starosta okresní 346.

2. Soudní právo 346. C. k okresní soud a jiné úřady 346.

3. Trhy a živnosti 347. Pořádky n. cechy 348. Umělecké živnosti 348. Hospodářství 349 Ohně 349. Povodně 350. Cholera 350. Peněžité ústavy: Záložna 350. Spořitelna 353. Okresní hospodářská záložna 354

4. Církevní záležitosti 354. Kostel 354. Hřbitov 355. Duchovní správce 355.

5. Školy 356. Učitelové 357.

6. Rodáci: spisovatelé 359, umělci 364; kněží 365, lékaři 365, právníci 366, professoři 366, učitelové 366, úředníci 366; lékárníci 366, obchodníci a průmyslníci 367.

7. Rodiny a jejich domy 367. Špitál 371. Rodiny, jež udržely otcovský dům až do r. 1889. nejdéle, str. 372. — Rozličné zprávy 373. Přehled narození, úmrtí a sňatků 374.

8. Spolky vzdělávací, podporovací a zábavné 375

Letopisný přehled důležitějších dějův 378

Seznam míst a rodův 380

Seznam věcí 394

VYOBRAZENÍ.

1. Pohled na Vlašim s cesty Hrádecké, před titulním listem. Dle fotografie kreslily a ryly slečny Šlechtovy.
2. Nejstarší pečeť a původní znak města Vlašimě na titulním listě; nápis není zřetelný, zněl nepochybně podle starého způsobu: Peczeť miesta Vlassimie. Kreslily a ryly slečny Šlechtovy.
3. Znaky pánův na Vlašimi:

čís. 1.	původních pánů z Vlašimě	o něm viz str. 7.
" 2.	druhých p. z Vlašimě, odjinud z Jenšteina . . .	14.
" 3.	rytířů Svidnických z Chotěmic	20.
" 4.	pánů Tréků z Lipy	37.
" 5.	rytíře Stranovského ze Sovojovic	48.
" 6.	rytířů Klenovských ze Ptení	53.
" 7.	rytířů Vostrovských z Královic	71.
" 8.	pánů z Talmberka	181.
" 9.	kněžny Boženy z Porcie roz. Kavkové z Řičan . .	198.
" 10.	hrabat z Weiszenwolffu	205.
" 11.	hrabat z Trautsonu	208.
" 12.	knížat z Auersperka	211.

Kreslily a ryly slečny Šlechtovy: č. 1—9. dle starých pečetí a kopii, č. 10—12. dle nákresu Jana Vondráčka.

4. Jan Očko z Vlašimě, arcibiskup a I. kardinál Pražský, kreslil B. Kutina, otisk z „Hradův a zámků českých, V. d.“ od prof. Aug. Sedláčka, vydaných od Fr. Šimáčka v Praze, u str. 16.
5. Pohled na zámek a Malostranské náměstí u str. 150., podle fotografie kreslily a ryly slečny Šlechtovy.
6. Staré pečetě a znaky města Vlašimě: nejstarší (v. str. 23, 107), z roku 1580. a 1641. větší a menší pečeť obecní a rychtářova (str. 107, 238); tyto dle náčrtu J. Vondráčka, u str. 238.
7. Vlys, ozdoba na velkém zvoně Vlašimském, kreslily a ryly slečny Šlechtovy, na str. 397.
8. Plán města Vlašimě, rýsoval Jan Slavík, technický a přírod. učitel, bývalý žák měšťanské školy Vlašimské, na konci spisu. Část obce Vlašimské pod Domašínem podána jest na plánu v Dějinách Domašína.

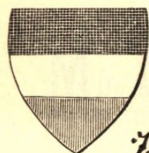

2

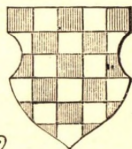
1

3

4

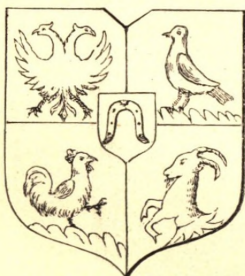
5

ЗНАКЪ

ПАНОВ

11

12

НА ВЛАШИИ.

10

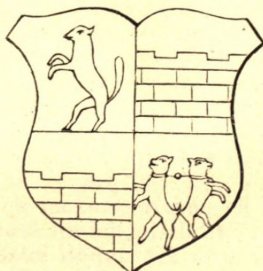

6

8

7

9

РИС. И ГР. СЕСТЕВ ШЯЕКТА.

ЗНАКЪ ПАНОВ НА ВЛАШИИ.

Milo a poučno je vzpomínati na své předky, dějiny rodné krajiny a drahé vlasti.

Potěšujeme se z blaha svých otců, z činů jejich, jež vykonali pro svůj rod a k obecnému dobrému, někteří i ke cti rodiště a národa svého jinde působíce.

Poučujeme se v upomínkách těch, jak sami pracovali máme ku blahu a ke cti obce a tím jako malá částka velkého celku — národa — podle možnosti ke cti jeho, jak to káže vděčnost k otcům, povinnost a účinná láska k vlasti od Boha nám v srdce daná.

Vzpomínajíce na minulost rodné obce a krajiny, vidíme v malém obraz dějin celé vlasti, jak se jí dobře nebo špatně vedlo, jak se hluboce dotýkají osudy celého národa též osudů jednotlivých míst a rodův a je pronikají; vidíme milé praotce a dobré rodiče své v jejich rozmanitých poměrech, jak pracovali, aby nám potomkům lepší budoucnost připravili.

Již úcta a vděčnost k nim žádá, bychom vyhledávali zprávy o nich, sbírali je, pokud je zloba některých osob a dob nebyla zničila nebo poškodila, sestavili je v celistvý obraz a zachovali jej budoucím.

To každý z našinců ví a cítí a váží si dějin vlastenec-kých jako věrný syn předků svých a vděčný syn národa.

Dějiny vypravujíce o dobrých a zlých věcech a příhodách, jsou nám drahým odkazem poučným a někde výstražným. Oživují památku dávných obyvatel, vypravují o rozličných činech, o jich původu, o jednotlivých rodech, o zasloužilých mužích, ať pánech nebo poddaných, vůbec o celém životě našich předkův.

Mají proto místní dějiny též účel vlastenecký a vědecký: buditi a udržovati účinnou lásku k domovu a národu, i přispívati k lepšímu vysvětlení některých dob

a zjevů v dějinách celé vlasti. Ten účel a náklonnost k místu dodává vytrvalosti u sbírání a spracování látky k většímu dějepisu, když nějaké obtíže dílem z místních poměrů, dílem u věci samé se naskytnou, nebo když vyhledávající paměti namáhavě, nedocházíme výsledku náležitého, a někdy taková místní práce bývá celkem poměrně k jiným dosti nevděčna.

Paměti k Dějinám Vlašimě a celého okolí nalézají se mimo tištěné prameny dále v poznámkách uvedené: ve Vlašimi v archivě městském, v listovně c. k. okresního soudu, v Praze v archivu zemském, místodržitelském a městském, v deskách zemských, v museu království českého a v universitní knihovně, v Třeboni v knížecím archivu Schwarzenberském, v Jindřichově Hradci v panském archivě hraběte Černína a j., jichž pp. ředitelům a úředníkům za vzácnou ochotu, při tom nám prokázanou, vzdáváme povinné díky. Archiv knížecí ve Vlašimi obsahuje mnoho starých listin a knih, pro dějiny důležitých, jak na první pohled v něm a do seznamu viděti jest; ale užití jich není posud dovoleno za výmluvy, že prý jest nespořádan. — Tím arci stížila se práce, a staré a nové paměti bylo hledati na jiných místech, jež někdy s Vlašimským úřadem vrchnostenským ve spojení byla, a proto některé věci nemohou tak podány býti, jak by záhodno bylo.

Aby jmenované prameny prozkoumány a z nich, jako stalo se v Dějinách Domašína, také Dějiny Vlašimě napsány byly, žádali si někteří, čest a pokrok obecní na mysli majíce, jmenovitě r. 1882. náš dobrý přítel a rodák zdejší Dr. Josef Balík a František Neubauer, starosta města a okresu Vlašimského, pak Dr. Karel Hellmuth. Spisovatel ujal se té práce tím spíše, když sám již roku 1868. sbíraje látku k oněm Dějinám, také mnohé důležitější paměti o milé Vlašimi a rodném okolí byl si poznamenával, a když ctihodný přítel a starší pracovník v témž oboru, P. Ant. N. Vlasák, rodák zdejší, tehdaž u věku 70 let chtěl jiné práce dokončiti a nemohl podnikati namáhavé cesty do jmenovaných archivů a dlouhého v nich hledání a vypisování.

O vydání těchto Dějin má hlavně zásluhu Čtenářský spolek ve Vlašimi po návrhu Jana Vondráčka, řezbáře,

a za přispění několika jich přátel, jak dále v oddíle IV. ve zprávě o něm psáno jest.

Paměti o Vlašimi zachované vypravují nám o bývalých rodech panských, již zde a na celém panství vládli, o vzrůstu města, o poměrech obecních, o způsobu života našich předkův, jaké výsady a povinnosti mívali, o bývalém právu soudním a tržním, o živnostech, o řemeslech, o církevních záležitostech, o kostele a škole, o některých rodácích zasloužilých, o starších rodinách a domech a jiných důležitějších věcech a dějích.

Hlavní osudy sdílí Vlašim arci s celou krajinou a vlastí, a jsou tedy některé události podobné jako v dějinách jiných obcí, jmenovitě velmi blízkého Domašina, r. 1601. k panství Vlašimskému připojeného. Ačkoliv tedy vystříдалo se na Vlašimi dvanácte vrchností a některé hluboce zasáhly do vnitřních poměrů města, rozdělujeme tyto Dějiny podle hlavních příběhův obecných, jež nejvíce působily v další osudy Vlašimě a celé vlasti, na tyto hlavní doby :

1. Od nejstarších časův až do konce válek husitských, kdy tu vládli původní páni z Vlašimě, nástupcové jejich také z Vlašimě neb odjinud z Jenšteina zvaní a rytíři z Chotěmic.

2. Od těchto válek až do začátku války třicetileté, nebo za vrchnosti pánů Trčků z Lípy, Stranovského ze Svojeovic, Klenovských ze Ptení, Vostrovčích z Královic.

3. Od války třicetileté až do roku 1848., kdy Vlašimské panství drželi páni Talmberkové, kněžna Božena z Porcie, roz. Kavkova z Řičan, a dědicové její po přeslici : z Weiszenwolfa, z Trautsona a z Auersperka.

4. Od r. 1848., kdy zrušeno bylo poddanství a obce samostatné jsou, až po naše časy.

I.

Od nejstarších časův až do konce válek husitských.

1. Poloha.

Město Vlašim rozkládá se v přívětivé krajině prahorní, českomoravské vysočiny, na 49° (stupni) 43' (minutě) severní šířky a 32°, 34' východní délky, 365 *m* nad hladinou mořskou,¹ uprostřed veliké doliny, již protéká od jihu řeka Blanice plynouc do Sázavy a ověňčují lesnaté hory: na jihu pověstný Blaník Velký 638 metrů, Malý 564 *m*, na západě hory Domašínské 488—513 *m*, na severu Sázavské, u Divišova 532 *m*, na východě Kladrubská Jivina 533 *m*, Zdislavská Hůra 583 *m*, Horka u Javorníka 527 *m*, Hřiva u Světlé 519 *m*, na skalách u Vracovic 600 *m*, Loreta s kaplí Panny Marie 505 *m*, návrší Spravedlnost za městem 466 *m*.

Pohled na celou krajinu s kteréhokoliv návrší jest pěkný, a poutá nás i rozmanitost přírodní i minulost krajiny. Volno a zdravo tu jest obývati, tím ještě mileji, když upomínky rodného a vlasteneckého života ji oživují a ducha poutají.

¹ Jiná místa v okolí leží nad hladinou mořskou: na Blanicí Louňovice 399 *m*, řeka pod nimi 377 *m*, u Vlašimě 339 *m*, u Hrádku 328, u Libže 324, pod Radonici 316, u vtoku do Sázavy 304; řeka Sázava pod Černýšem u Soutic 318, u Šternberka 301, u Rataj 293; Domašín 391, Radošovice 408, Divišov 469, Měchnov 489, Šternberk 371, Třeběšice 424, Chotěšany 450, Smikov 374, Postupice 421, Benešov 373, Veliš 457, Libouň 404, Načerač 526, Pravonín 551, Zhoř 598, Zdislavice 452, Štěpánov 416, Soutice 389, Kácov 332, Tehov 454, Zdebuzeves 448, Hrádek 357 metrův. (Podle generální mapy Čech.)

Město Vlašim samo leží právě uprostřed této milé krajiny, rozkládá se většinou v dolině na obou březích řeky Blanice, menší části na malém svahu jižním, a sestává ze dvou starobyklých městeček v jedno spojených. Řeka dělí je na stranu Malou na levém a Velikou na pravém břehu, nad níž vyniká bývalý hrad, nyní zámek. Na východní straně města vtéká do Blanice potok z obory, na západě potok Domašínský, jenž tvoří z části příroze- nou hranici mezi Domašínem a Vlašimí.

Jakožto katastrální obec má Vlašim rozlohy 2784 ji- ter 150 □⁰ a sousedí na západě s Domašínem, severně se Ctiboří, východně s Pavlovicemi a Rimovicemi, jiho- východně s Bolinou, jižně s Kondrací, jihozápadně s Du- bem a Znosimí, starobylymi to osadami.

2. Založení a jméno Vlašimě.

Bylať naše krajina Blanická a Sázavská již od sta- rodávna zalidněna a vzdělána. Patřila z veliké části kní- žecímu rodu Vlastislavicův, jenž tu na rozličných pan- stvích i v pozdějších dobách žil, máje rozličná jména, ale stejný znak.²

Jeden z toho rodu založil na pravém břehu Blanice Vlašim,³ ve starých památkách také někdy Vlašín na- zvanou.

Založena byla nepochybně v pradávné době, o čemž arci jako vůbec o založení starobyklých osad paměti se nezachovaly.

Nejstarší osady vůbec byly zakládány při vodách a na ostrozích. A když v pozdější době nebyly proti útokům a přepadení dosti bezpečny, stavěli ve XII. a XIII. století hrady na vrších a osady ohradili.

² V nejbližším okolí Vlašimě drželi ještě Hrádek, Zbraslavice, Jan- kov, Popovice, Dub a j., vedle nich panující knížata a králové z rodu Přemyslova: jmenovitě Blaník a Sázavu, u nichž založeny a nadány byly kláštery: Sázavský r. 1082. a v Louňovicích r. 1149., biskupové, pak arcibiskupové Pražští měli Štěpánov. O těchto klášterích a pomě- rech na jejich statcích viz P. Ant. N. Vlasáka Okres Vlašimský str. 113, Uhliřsko-Janovický 126—157; Dějiny Domašína 9—22.

³ „Vlašim“ jmenuje se pouze naše město; jinde to jméno místní nepřichází. Jen „Vlašimka“ jmenuje se samota u Dačic na Moravě, kde bývalo později panství našich pánů z Vlašimě.

Ve Vlašimi byl prý hrad vystaven r. 1303.,⁴ kostel již dříve.

Jméno Vlašim nebo Vlašin, osobní a místní, je skráceno ze jména Vlastislav. Vlast znamená ve staré češtině i krajinu. Taková složená jména krátili staří Čechové: vynechávali druhou část jeho (-slav) neb i druhou slabiku první části slova, ponechávajíce z něho jenom první slabiku, a přidávali k ní přípony -ch, -ej, -ek, -š, -im, -in, a j., na př. jména osobní Blahoslav: Blah, Bláha, Blažej, Blažek, Blažim, jako místo slova blahoslaviti, blahoslaven, blahoslaveni říkali a psali blažiti, blažen, blažení,.... Domaslav: Domacha, Doman, Domaša, Domašin,.... Radislav: Raděj, Radek, Raden, Rach, Radim,.... Radoslav: Radoch,.... Váceslav, Václav, jako dosud říká se proutňácký: Vach, Vácha, Vachek, Váša, Vacek, Vaněk,.... Velislav: Velek, Velen, Veliš, Velim,.... Vladislav: Vadim.... A podle nich jsou nazvána místa, na př. Blažim u Neveklova, Radim u Kourimě, Chrudimě a Jičina, Radošín nebo Radešín u Libochovic, Vadim nebo Vadín u Ném. Brodu, Velim u Kolína a t. d.

Podobně skráceno jest osobní jméno Vlastislav: Vlastěj, Vlastek, Vlastiš, Vlach, Vláša, Vlašek, Vlašim.... a místní od nich pocházející: Vlastislav u Lovosic, Vlastec u Písku, Vlastějov u Sušice a Heřmanova Městce, Vlachov u Ném. Brodu a Domažlic, Vlachové u Čes. Dubu, Vlachňovice u Třeboně, a na blízku Vlašimě: Vlastějovice nad Sázavou, Vlastišov u Zvěstova. Starobylé osady tak pojmenované jsou, pokud zjistiti možno, nejvíce v těch krajinách, kde rod téhož původu a znaku vládl. Pochází tedy jméno Vlašim od jména osobního, jako mnohá jiná v okolí, na př. Domašín, Divišov, Ctibor, Kondrac, Načerac, Pravonín, Stěpánov a j.⁵

Jméno Vlašim skloňovalo se až do začátku XIX. století obyčejně v 2. pádě jako města: u Vlašimě, staročesky Vlašimie, hradu jako přídavné jméno prisvojovací, na př.: r. 1443. „městečka obě pod Vlašimem“;⁶ jen někdy, a to hlavně když znalost řeči české poklesla, psalo se o městě: u Vlašimi roku 1811., z Vlašima r. 1815., odkud i podle mluvnic školních učilo a psalo se: u Vlašimi. Užíváme tedy v tomto díle správnějšího tvaru onoho, ačkoliv se druhý také nyní říká.

⁴ Dle K. J. Bienenberka Versuch über einige merkwürdige Alterthümer in Böhmen r. 1785., III. 189. Týž hejtman kraje Kourimského zabývá se bádáním o znamenitějších místech v Čechách, čerpal zprávy své mimo jiné prameny také ze staré „Knihy pamětní“ ve Vlašimi. Kam se tato důležitá kniha poděla, není známo. Uvádí ji na 5 místech: str. 198, 200, 204, 208 a 216 u zpráv z let 1434—1619.

⁵ Karel Josef z Bienenberka ve spise Versuch III. 188. vykládá jméno Vlašim ze slova Vlach, ale v tento smysl: „Já vlašim, to jest napodobuji Vlacha, nebo navykám si způsob vlašský, také: přijal jsem tolik vlašského, že stal jsem se Vlachem podobným, což mohlo povstati od některého z pánů českých, jenž účastnil se tažení proti Milánu za císaře Bedřicha a českého krále Vladislava“ (roku 1156.). Což arci jest pouze výklad zdánlivého znění slova, a nikoli původu jeho, jako se to časem mylně dělo též u jiných míst.

⁶ Pozůstatky desk zemských, r. 1541. pohořelých, díl II., 198.

Za starodávna psalo se také Vlašin, na př. v XV. století v některých listinách o městě jednajících a v zápisech Pražských;⁷ v latinských zápisech také Hynek, Hincó de Wlassimie, de Wlassim, de Vlassin, Plesingia,⁸ v německých také: von Plessin, Pleszings. Na pečetích měli někteří pánové z původního rodu Vlašimského: Hynek v. Pleszin (1353), Ondřej de Wlasin, Zdislav „Stislai de Plessings“.

Osobní jméno Vlašim, Vlašin přichází ve starých pamětech XIII. století: r. 1207. pán český, otec Stanimirův, jako svědek na listině krále Přemysla, dané kostelu Olomouckému; r. 1224. Vlašin v zápise (necrologiu) kláštera Podlažického u Chrastu na Chrudimsku; r. 1239. Vlašin, pán český, otec Pravony, jako svědek na listině Přemysla, markraběte moravského, dané na hradě Pražském; r. 1385. „Zdislav de Vlašin“, jako svědek na listině pana Krušiny z Lichtenburka.⁹ Také zdobně to jméno přichází, na př. Vlašinek, Vlašinko z Veitmile.¹⁰

3. Páni z Vlašimě (znaku orlice) — r. 1363.

Potomci zakladatele Vlašimě vládli tu až do r. 1363., současně také na Jankově a Cerekvici, a psali se podle sídel svých rozličně: z Vlašimě, z Jankova, a později od XIV. století Jankovští z Vlašimě.

Ve znaku měli všichni potomci tohoto knížecího rodu¹¹ orlici, původní to znak české země, jaký bývá viděti na sochách a obrazech sv. Václava; ve XIV. století vyskytuje se pak, na př. u Zdislava z Vlašimě, ve štítu orlice a nad helmou člun polovičný.¹²

⁷ V. V. Tomka Základové starého místopisu Pražského, I. 183.

⁸ Libri confirmationum I. et erectionum I IX., Pozůstatky desk zemských vyd. od Dr. Jos. Emlera I. a j.

⁹ K. J. Erbena Regesta I. 229, 451; B. Dudík, Forschungen in Schweden 405. V. Brandl, Codex diplomaticus, 337.

¹⁰ B. Balbin, Miscellaneorum historic. d. II. 46, 47.

¹¹ V naši krajině sídlili jeho potomci mimo Vlašim: na Hrádku (jednoho z nich Fikulěre z Hrádku připomíná dosud jméno jedné strany pozemků „ve Fikulířích“), na Janovicích, v Olbramovicích a j.; v XIV. století držela jedna větev, nazývající se Kolovraty, Zbraslavice, Slavašov, Chřenovice a Zruč; jiní velikého rodu toho byli pánové Žďárští ze Žďáru na Loketskú, vladykové z Komařic a Milíkovice na Budějovsku, z Lipčic na Pracheňsku (nyní Písecku), ze Zahrádky, z Krehleb, z Nechvalic u Orlíka, Čechové z Nemyčevsi u Jičína, Čejkové a Dvořečti z Olbramovic, z Kamberka, ze Žirotníka a j. Kolovratové rozvětili se pak na Krakovské, Liebšteinské, Mašovské, Novohradské a Bezdružické z Kolovrat dosud žijící; Žďárští ze Žďáru vystěhovali se po bitvě Bělohorské do Saska. (M. Kolář, Nejstarší pečeti šlechty české až do roku 1300, str. 17 a výpis z listiny J. Fikulěre z Hrádku v archivu Kutnohorském; Fr. Palacký, Dějiny národa českého I., č. 2., str. 474—475.)

¹² Znak byl nepochybně podle básně o bitvě u Křešaku tak upraven. (Aug. Sedláček, vyobrazení starobylých znaků šlechtických, rkp.)

Paměti o rodu a místě Vlašimském zachované dávají svědectví, že původní páni z Vlašimě byli mužové stateční, Boha a vlasti milovní, vynikající v bojích a konající dobré skutky.

Pán český, jménem Vlašín, jenž uvádí se r. 1239.¹³ jako otec Pravony, byl nepochybně pánem na Vlašimi, jak nasvědčuje jméno jeho i syna, upomínajíc na místa Vlašim a blízký Právoňin; ale určitých o tom dokladů není.

Jakožto pán z Vlašimě ve starých listinách jmenuje se: Hynek starší, přisedící zemského soudu českého, r. 1318.—1345. R. 1318.—1319. poňnal k soudu o rozličné škody učiněné jemu na dobytku, polích a jiných věcech v Dobré Vodě a Věžném: Zdika z Kamene, Jaroslava z Bělé, Nymíra z Kamene, Zdeslava a Jaroslava z Dvořiště; v Kondraci: Adlocha a Jaroslava z Nosákova, Sedmíhrda ze Šlapánova, Bolesuda z Vesce: ve Vracovicích: Zdislava a Vaňka z Malovid; v Hyrczině: Zdislava z Malovid, Zvíře z Čestína, Peška z Radošovic a j., a dáno jemu za právo. R. 1348. zasedal mezi pány českými na soudu zemském vedle pána Ondřeje z Dubé a j.¹⁴

V bojích krále Jana Lucemberského vyznamenali se páni z Vlašimě tak velice, že o nich vypravovaly již onoho času nejen paměti dějepisné, nýbrž i pověst a báseň o bitvě u Kreščaku dne 26. srpna 1346.

Maršík z Vlašimě bojoval hrdinsky s králem roku 1330. proti Rakousům a padl v bitvě u Lavy nebo Mailberka jihovýchodně od Znojma, dne 11. března 1332.

Pověst vypravuje o Jarošovi z Vlašimě, že velice prokázal věrnost svou k panovníkovi a padl roku 1333., a dává ho za příklad rytířských ctností.¹⁵

A báseň ona vyličující známý hrdinský boj slepého krále Jana a pánů českých, označuje pána z Vlašimě mezi předními. „Nelitující smrtné škody, stojíce podle svého pána dělali rytířské činy. Volal Milichin (pán z Růže) na ně hrdiny, z Vlašimě člun polovičný.“¹⁶ Jmenoval prý se Hron z Vlašimě.¹⁷

¹³ Erbenova Regesta I. str. 451.

¹⁴ Nejstarší zbytky desk zemských půhonných. Vydali Fr. Dvorský a Josef Emler, str. 25, 26, 33, 34. Archiv český vydal Fr. Palacký II. 338, III. 308. Pozůstatky desk zemských r. 1541 pohořelých I. 413

¹⁵ B. Balbin, Epitome Miscellaneorum historicum regni Boh. II. 54

¹⁶ Prameny Dějin českých III. 240.

¹⁷ B. Balbin, Epitome rerum bohemicarum, str. 384. Srovn. Palackého Dějiny II. č. 1. 497.

Jiný pán z Vlašimě, Zdeněk, stal se knězem a r. 1349. na čas opatem kláštera Zábřdovského.

Hynka staršího nejbližší potomci jsou: syn Jiří kněz, Hynek ml., Beneš a Hedvika.

Jiří vystudovav oddal se duchovnímu stavu a stal se farářem na rodném panství, r. 1359. farářem v Cerekvici a r. 1360. ve Vlašimi, kdež blahodárně působil 45 let a nadání učinil k dobrému kostela a školy Vlašimské roku 1401. a 1403. (Bližší zpráva o něm dále jest u církevních záležitostech.)

Hynek mladší připomíná se jako patron kostela v Pertolticích u Vlastějovic r. 1354. Měl manželku Amnu a zemřel r. 1360.

Beneš držel pak Vlašim společně se vdovou a dětmi Hynka mladšího a s ní dosadil r. 1360. na zdejší faru jmenovaného pána Jiřího z Vlašimě; podací právo vykonal také v Hradišti roku 1359, ve Veliši s Matějem z Jankova a Vlašimě r. 1360., a měl je také v Sebířově r. 1363. Mezi pány českými na soudu zemským jmenuje se r. 1365.¹⁵ H e d v i k a, sestra jeho připomíná se ještě r. 1387. — Mimo ně jmenuje se v té době Zdislav z Vlašimě.

Na Jankově a Cerekvici vládli téhož času s matěří svou L i b u š í bratři z Vlašimě: Matěj, Petr, Linhart a Hynek. Sestra jejich Markéta byla provdaná za Oldřicha ze Želetova.

První z nich, M a t ě j byl pánem na Vlašimi od roku 1360., píše se v tomtéž čase buď z Vlašimě nebo z Jankova¹⁹ a jest praotec větve tak nazvané Jankovských z Vlašimě.

¹⁵ Libri confirmationum I. a VI. Archiv český II. 340.

¹⁹ R. 1360. dne 23. listopadu jmenuje se jako patron v Cerekvici „Mathias de Vlassim“, t. r. 11. prosince jako patron ve Veliši „Mathias de Jankov“ a s ním onen Bencš z Vlašimě; r. 1362 dne 31. května „Mathias et Hynko fratres de Vlassim“ jako patronové kostela Hřivického, t. r. 29. listopadu „Mathias miles de Jankov“ dosazuje faráře v Jankově s bratry Petrem a Linhartem a s Libuší, matkou jejich. (Libri conf. I.) Také když společně s těmito bratry dosazoval faráře v Cerekvici, jmenují se do r. 1361. „bratři z Vlašimě“, ale roku 1362. „bratři z Jankova“. R. 1361. založil s těmito bratry v Cerekvici oltář a nadal kapli. (Libri erectionum I.) V jakém poměru rodovém byli tito bratři k oněm synům Hynka st., není listinami dokázáno; vývod rodu pánů z Vlašimě patří vůbec k nejtěžším otázkám starého rodopisu.

Vlašim držel až do r. 1363. Toho léta prodal panství Vlašimské Michalovi, purkrabímu na Svojanově.²⁰ Jankov ale podržel a zanechal jej synu svému Janovi, jenž vládl tam až do r. 1433. a prodal panství Jankov panu Vilémovi z Talmberka,²¹ jehož rod tu vládl až do r. 1702.; roku 1622. koupil Fridrich z Talmberka také Vlašim a Domašín.

Rod vlastních pánů z Vlašimě rozvětvl se pak v severních Čechách a na Moravě, kam se byl vystěhoval, jako mnozí páni čeští, na př. z Čimburka, z Dubé, z Lipé, ze Sternberka, z Rožmitála, z Řičan a jiní.

Páni z Vlašimě v severních Čechách a na Moravě.

V Čechách žila jedna větev pod jménem Čců z Vlašimě, jinak z Nemyčevsi u Jičina, druhá na Moravě pod jmény pánů z Vlašimě nebo Jankovských z Vlašimě. (Čéc je skrácené vlastní jméno = Čestislav, Ctislav, Česlav, Česta, Čech.)

Čécové z Vlašimě pocházejí od Zdislava z Vlašimě, jenž přichází v listinách r. 1383—98. Čéc z Vlašimě stoje na straně krále Sigmunda, poslal r. 1403. odpovědný list Vilémovi, markrabi míšenskému (saskému) vedle jiných komorníků královských, na př. Mik. z Domaslavic, Ondřeje ml. z Ústí, „že chtějí podle J. M. nepřátelé jeho býti.“ Bratři jeho sluli: Petr z Nemyčevsi, jenž vystudovav stal se mistrem svobodných umění, Jan a sestra Anna. Vedle nich přicházejí páni z Vlašimě: Vilém r. 1396—1415., Maršik 1386—1402., jenž umřel r. 1402. a zanechal vdovu Nochnu a syny Petra, Ondřeje, který daroval úroky ze vsi Solan klášteru v Litoměřicích na spásu + manželky své Anny r. 1408; jeho pečeť chová se v českém museu; později bratři Mikuláš a Václav v letech 1437—1456. (O nich viz A. Sedláčka Hradý V. 279.)

Na Moravě žili již v druhé polovici XIV. století, když přešla Vlašim do rukou jiného rodu, a na počátku XV. století. než se tam i z Jankova r. 1435. vystěhovali. V moravských listinách jmenují se: již r. 1390—1435. pán Jan Jankovský z Vlašimě a na Jevišovicích, měste u Znojma, r. 1417. mezi pány na soudu zemském, r. 1406—1418. Petr z Jankova odjinud z Vlašimě, jenž v těch letech pohání Hanuše hraběte z Hardeka, protože mu drží jeho dvůr v Dolních Dyjakovicích u Znojma, na něž měl listy od tří markrabi moravských, a dáno jemu za právo; r. 1412. dal všecko právo na Dyjakovice panu Vokovi z Hol-

²⁰ Toho roku 1. prosince dotvrzují Beneš z Vlašimě, Matěj z Vlašimě, Vilém z Talmberka a Hereš ze Zdislavic (de Stislaus), že obdrželi od téhož Michala, pána na Vlašimi, z ruky jeho bratra Pavla 30 k. gr. č. na srážku. (V ministerském archivě ve Vídni, dle výpisu M. Koláře a Aug. Sedláčka.)

²¹ Diviš z Talmberka koupil již roku 1385. od Beneše z Jankova blízké Ostradovice Červené. (Ant. N. Vlasák, Okres Votický, str. 87.)

štaina, bratru svému, aby s tím učinil po smrti jeho, jako svou vlastní věc; v jednání pozdějším o týž dvůr uvádí se Benoš, nepochybně onen, jenž byl ve Vlašimi r. 1360. a r. 1385. prodal s Ludvikem z Otradovic dědictví své v Otradovicích a r. 1387. přichází s Hedvikou, sestrou svojí na Moravě; r. 1434. Arnošt z Vlašimě odjinud z Úsova, města v Olomoucku, máje v zástavě toto město a panství u Mohelnice na severozápadní Moravě.

Roku 1435. Jan Zajímač z Kunštátu a z Jevišovic, který v zástavě měl od císaře Sigmunda klášterní zboží Sázavské, postoupil listem psaným v klášteře sv. Prokopa na Sázavě dne 17. září polovici zboží Jevišovského (kromě Velkého rybníka ve Slatině) panu Janovi Jankovskému z Vlašimě, ujci svému s matčiny strany, a r. 1446. koupil Jan z Vlašimě panství Slatinské.

Roku 1480. byli páni z Vlašimě na sněmu Brněnském mezi přední, starodávné rody panské řadení, později v XVII. století svobodnými pány a hrabaty jmenováni.

Na Úsově a Litovli potom vládli pánové z Vlašimě: Václav r. 1447—1464. máje za manželku Barboru z Boskovic, po něm synové jeho Karel mladší na Úsově do r. 1497, odtud pak na Litovli, Jiří. podkomoří markrabí moravského, od t. r. 1497. na Úsově, jenž r. 1504. s jinými pány strany kališnické a katolické zavázali se proti Jednotě bratří českých.

Karel vymohl městu Litovli u krále Jiřího r. 1461. les Doubravu a od Vladislava r. 1502. výroční trhy, dvě třetiny mýta a jiné výhody, a nástupce jeho Jiří přenechal mnohým měšťanům pastviny a porostliny, roční úrok z těchto vycházející určil obci; v Úsově osvobodil město a příslušné vesnice poddané za peněžitou náhradu od úmrtí, totiž aby po smrti poddaných nepřipadly statky jejich vrchnosti, a daroval ves Stabělice roku 1517. špitálu v Úsově. Na ně připomíná tam znak pánů z Vlašimě a tři zvony z let 1474. a 1500.

Roku 1513. přešlo zástavní panství Úsovské na pana Ladislava z Boskovic, a páni z Vlašimě drželi v následujících dobách jmenovitě u Znojma: panství Slatinu r. 1446—1620. a 1633—1736. s onou polovicí Jevišovskou, Řešice r. 1496—1682., Kyjovice r. 1512—63., Plaveč r. 1512—68., Slavětice r. 1503—89., Biskupice r. 1536—1620., Skalici od r. 1530., Bitov od r. 1612., Jemnice od r. 1628., Kounice Horní od r. 1693. až do r. 1786.

Na Slatině vládl po Janu Jankovském z Vlašimě, jenž pohnán byl r. 1448. k soudu od Jana Zajímače z Kunštátu, že smlouvy o ně nedržel, Jindřich Jankovský z Vlašimě; r. 1511. vdal sestru svou za Hynka Bočka z Kunštátu a na Polné v Čechách, přikoupil r. 1508. Slavětice, r. 1512. Plaveč, zemřel r. 1545. a zanechal 4 syny: Jana, Petra, Mikuláše a Hynka.

Plaveč a Kyjovice držel Petr. Poddaným v Kyjovicích a Prosměřicích a j. postoupil novou vinici nad Kyjovicemi a osvobodil je na 6 let ode všech platů. Kyjovice prodal r. 1563. Bedřichovi z Náchoda, Plaveč r. 1568. Václavovi z Hodic.

Slavětice byly prodány roku 1589. po smrti Viléma Jankovského z Vlašimě ve prospěch jeho pozůstalých sirotkův. Na Slatině sídlil Hyněk s manželkou Annou Elblovnou z Hudnsdorfa a měl 7 synů: Bedřicha, Jindřicha, Václava, Zdeňka, Purkharta, Buryana, Albrechta;

koupil r. 1530. Skalici od Jana z Lipy a r. 1536. Biskupice, kde založil faru Jan Očko z Vlašimě jakožto biskup Olomoucký r. 1351—1364.

Nejstarší syn Bedřich zdědil Slatinu a měl za manželku Justinu, také rozenou z Vlašimě, a s ní syna Hynka.

Albrecht sídlé na Skalici a měl syna Adama a dcery Johanku, kteráž umřela za panenství, a Dorotu provdanou za Rehoře Váchu na Slatině. Adam měl s manželkou svou Oršilou Kořenskou z Terešova 3 dcery: Annu, Alžbětu a Johanku.

Vedle těchto pánů z Vlašimě žili tehdy na Moravě: Jiří z Vlašimě, jenž měl za manželku Elišku ze Žerotína, sestru Jana ze Žerotína na Naměští; porodivši mu dceru Libuši, zemřela r. 1569.; dále r. 1595. na Řešicích Jiřík s manželkou Kateřinou Bulbovnou a bratr jeho Oldřich.

V XVII. století pak známi jsou: Hyněk, syn Bedřichův, pán na Slatině a Bitově, byl císařským radou a napsal: „Apateka koňská na tři díly rozdělená“; měl manželku z rodu Koniášů z Vydří a s ní 3 syny: Bedřicha, Jindřicha, Wolfa Sigmunda, a 2 dcery: Kateřinu, Annu. Vedle nich žili tehdy na Moravě strýcové jejich Jiřík na Řešicích, Adam na Skalici, a všichni tito pro starobylost rodu jejich a služby rodu Habsburskému prokázané byli od krále Matyáše do stavu panského jako svobodní páni povýšeni, a jejich erb rozhojnen dvěma supimi hlavami, jichž užívali také druzí páni na Vlašimi, odjinud z Jenšteina.

Bedřich koupil r. 1612. panství Bitovské za 47.000 zl. a roku 1628. Jemnické za 70.000 zl.; povstání r. 1618. se neúčastnil a zůstal věren víro katolické a domu rakouskému. Byl r. 1618. s jinými pány od stavů moravských vyslán k císaři Matyášovi, aby s Čechy se vyrovnal, usmířil a pokojně ukončil české povstání, a král Ferdinand II. aby zasadil se o mírnou úmluvu s Čechy.

Bratr jeho Wolf Sigmund na Slatině koupil r. 1613. Biskupice za 15.000 zl., ale že účastnil se povstání roku 1620., byly mu oba statky vzaty; komora královská přenechala je pak jeho příbuzným z Vlašimě na Skalici, načež zůstaly s tímto panstvím spojeny. Řešice prodal r. 1682. Václav Jankovský z Vlašimě za 18.000 zl.

Bedřich † r. 1639. a zanechal jedinému synu Ignácovi panství svá; ten žil do r. 1653. Syn jeho Max Arnošt pojal za manželku Johanku Elišku roz. hraběnku ze Scherfenberka; ale časem na mysli seslábnul, a místo něho vládla manželka; roku 1667. prikoupila statek Malý Dešov. Syn jejich Max Arnošt hrabě z Vlašimě, nar. r. 1665., nastoupil roku 1689. Jsa velmi bohatý, prikoupil ke Skalici Kounice Horní za 39.500 zl. a ves Chlupice za 10.000 zl. a spojil je s panstvím Skalickým. Měl 2 dcery: Johanku provdanou Kounicovou, ovdověvši nově provdanou hraběnku z Cavriani, a Marii Leopoldinu, nar. 1696., provdanou za Jindřicha hraběte z Daunu, c. k. tajného a vojenského radu dvorního a polního zbrojmistra, příbuzného Josefa Leopolda z Daunu, polního maršála a vítěze nad Prusy u Kolína r. 1757.; tato před otcem zemřela r. 1734., zanechavši syna Maximiliana. Dle poslední vůle Maxa Arnošta z Vlašimě, jenž umřel r. 1736 a pochován jest v Bitově, dědil vnuk jeho Maximilian hrabě z Daunu všecka panství Vlašimská na Moravě: Slatinu, Skalici, Bitov, Jemnici a Horní Kounice.

Z potomků Wolfa Sigmunda a jiných pánů z Vlašimě jmenuje se František Antonín svobodný pán z Vlašimě, jenž umřel 28. prosince 1752. a pochován jest v rodinné hrobce v Bitově. Jím nepochybně vymřel starobylý rod vlastních pánů z Vlašimě.²²

**4. Druzí páni z Vlašimě,
odjinů z Jenšteina (znaku dvou hlav supích)
r. 1363-1413.**

Nový držitel panství Vlašimského byl bratr Jana Očka, biskupa Olomouckého, potom arcibiskupa Pražského, důvěrníka císaře Karla IV., a Pavla, notáře komory královské. Karel IV. byl jim velice přízniv.

Vývod jejich rodu jest následující:

Pavel notář a rada královský v Praze

Michal	Pavel	Jan Očko	Kateřina
na Vlašimi od r. 1363-1368.	z Jenšteina a Staré m. Markéta z Jenklina, 1369—1375. poruč. ník na Vlašimi	arcibiskup Pražský 1364—1380.	jeptiška r. 1368. již †
Jan st. na Vlašimi 1376-1413. manž. Kateřina	Pavel † 1395. Václav do r. 1383.	Martin v Nym- burce	Jan Pavel Václav dcera arcibisk. na Jen- probošt provdaná Pražský šteině 1380. Main- 1380-1396 do r. hartová 1414. zeŠkvorce
Petr Jindřich 1404. 1407—1415. Kateřina 1406.		Jan na Staré, Bradci a Hum- polec, † 1437.	Olbram arcib. Praž- ský 1396.

Jan, Jindřich, Pavel, Čeněk, Václav
z Jenšteina a na Skalách u Turnova.

Michal jmenuje se r. 1356. jen „bratr Jana biskupa Olomouckého“, stal se později královským purk-

²² Řehoř Volný, Die Markgrafschaft Mähren, 1839, III. a V., Archiv český I.—III., VI., Paprocký, Zrcadlo markrabství moravského 1593, str. 152—155, F. Kameníček o povstání r. 1618. ve Sborníku historickém I. 246, Brandl, Liber citationum II. III., Desky Brněnské 184, Pozůstatky desk zem. I. 505., Dudík, K. v. Žerotín Bibliothek in Breslau str. 222., Jos. Jungmann, Historie literatury české 180, J. Jiřeček, Rukověť k děj. lit. čes. I. 310, Archiv v Jindřichově Hradci.

rabím na hradě Svojanově v Chrudimsku a když si koupil Vlašim, psal se „Michal pán na Vlašimi.“ Bratr jeho Pavel koupiv Dobřichovice u Jankova a Jenšteina u Brandýsa nad Labem, jmenuje se z Dobřichovic, pak z Jenšteina, načež celý rod nazývá se z Vlašimě nebo z Jenšteina. Ve znaku měli pak na rozdíl od původních pánů z Vlašimě dvě supí hlavy²³ s červenými krky v bílém poli, pod nimiž měl Pavel z Jenšteina přiložen člun, nepochybně podle dějepisného skládání o bitvě u Kreščaku (str. 8.).

Rod tento proslavili nejvíce Jan Očko z Vlašimě a Pavel z Jenšteina, arcibiskupové Pražští, kteří někdy také na Vlašimi dleli.

Jan Očko byl již za mládí svého s králevicem a potomním císařem Karlem IV. znám, stal se po vykonaných studiích jeho tajemníkem, dále kanovníkem Vratislavským a zároveň prvním proboštem u Věch Svatých v Praze, roku 1351. biskupem Olomouckým a po smrti prvního arcibiskupa Pražského, Arnošta z Pardubic, r. 1364. jeho nástupcem. Královský přítel jeho Karel IV. vyžádal na papeži Urbanovi V., že dostalo se arcibiskupu Očkovi z Vlašimě a jeho nástupcům r. 1365. důstojnosti legáta nejen nad českými diecesemi, nýbrž i nad pohraničním biskupstvím v Bamberce, Míšni a Řezně. I v této vysoké důstojnosti „nezměnil tichost a pokoru svou“, jsa vůbec ušlechtilé, vznešené povahy. Velmi horlivě pečoval o vzdělání kněží a lidu; konával dvakráte v roce, na den sv. Víta 15. června a sv. Lukáše 18. října synody, dbaje, aby zařízení slavného předchůdce jeho se zachovávala, a dával nová nařízení časová, aby čistý duch křesťanský všude panoval. Mimo jiné nařídil r. 1366., aby zanechalo se pověrečného způsobu, ještě z doby pohanské zachovaného: nositi v postě podobu smrti, zpívati při tom písně a konečně ji do vody hoditi; r. 1368. ustanovil zvláštní odpustky za zpívání starodávních písní „Svatý Václave, vévodo české země“; r. 1377. vydal nařízení synodální, aby ve všech kostelích v pátek ve 3 hodiny větším zvonem dávano bylo znamení k modlitbě. Když v některých

²³ Tentýž znak měli: Vaněk z Miřetic 1430, Smil z Kostelce, Oldřich z Újezda, ze Lhoty, Chval z Kosenec; jednu supí hlavu: Zbyněk z Buchova 1424, Svatomír z Kouta 1376., z Hostišova, z Ledec, z Petrovic a j. (Aug. Sedláček, vyobrazení pečeti šlechtických, rkp.)

městech a panstvích utiskovali duchovní stav, vydal a r. 1377. přiostrčil výnos proti takovým utiskovatelům, nařizuje, kde by vyšší nebo nižší kněz byl zajat držán nebo zabít, aby zastaveny byly služby církevní. Vysvětil mimo jiné Slovanský klášter na Novém městě Pražském roku 1372., a následující rok v listopadu přenesena jsou za jeho přítomnosti těla knížat a prvních králů českých z poručení císaře Karla a položena v kostele sv. Víta. Založil roku 1370—74. nákladný špitál sv. Antonína pro chudé nemocné duchovní na Hradčanech, a druhý pod Vyšehradem pro jiné chudé, kteří „byvše někdy v bohatství a ve cti, v chudobu upadli“, aby nemusili po žebrotě choditi; roku 1379. vystavěl v novém chrámu Páně sv. Víta, od císaře Karla IV. nově vystaveném, kapli sv. Erharda a Otilie. Za oltářníka v ní ustanovil Jana z Pomuka (sv. Jana Nepomuckého), ježž potom r. 1374. měl za nejvyššího písaře arcibiskupské kanceláře neboli za generálního vikáře a od r. 1375. za příslušníka svého dvora.

V tehdejších neblahých sporech papežů současných Urbana VI. v Římě a Klimenta VII. v Avignonu, jež mnoho pohoršení v církvi způsobily, an jeden druhého s přívrženci do klatby dával a co jeden učinil, to druhý rušil, věren byl Očko z Vlašimě papeži římskému. Za to jmenoval jej papež Urban VI. r. 1378. kardinálem a bratrovce jeho Jana z Jenšteina coadjutorem (pomocníkem) a budoucím nástupcem v arcibiskupství.

Podporuje vědu a umění české, dal si udělati skvostný missál a votivní obraz do kostela Roudnického, „pravou ozdobu našich národních památek uměleckých“; vystavěl kapli v arcibiskupském domě a mistrovsky ji dal vymalovati, novou kapli v arcibiskupském zámku Roudnickém, zasvěcenou památce Panny Marie a sv. dědicům, sv. Vítu, Václavu, Vojtěchovi a Šigmundovi, kostel sv. Antonína a sv. Alžběty ve špitále pro nemocné kněží na Hradčanech.

Na Vlašimsku vykonal právo patronátní ve Veliši, dosadiv tam faráře roku 1376.

Spůsobil vůbec „mnoho dobrého za svého života kostelu Pražskému i všemu království českému“, ctěn a vážen byl ode všech, jmenovitě i od vznešeného přítele svého Karla IV.

Týž „otec vlasti“ odebral se na věčnost dne 29. listopadu roku 1378., a brzy po něm i náš šlechtetný pán

Očko z Vlašimě, dokonav požehnaný život svůj dne 14. ledna 1380. u věku 86 let. Odpočívá v kapli sv. Erharda a sv. Otilie, již byl sám vystavěl.²⁴ —

Arcibiskupem stal se pak jeho synovec Jan z Jenšteina. Týž vychován jsa v bohatém domě otce dvořenina, studoval na universitě v Praze, Padui, Bononii, Montpellieru a Paříži, světa dosti užívaje, a v 26. roce věku svého, ačkoliv byl pouhý klerik, stal se biskupem Míšenským r. 1376. I tam žil po světsku, miluje honbu, rytířské hry a dvorský život, ale při tom nešťastné lidi podporoval.

Ve Vlašimi sídlél r. 1376., pokud známo, nějaký čas, vydal odtud v červenci několik listin a nadal oltář Panny Marie v kapli sv. Erharda a sv. Otilie na hradě zdejším.

V politickém životě držel se věrně císaře Karla IV., ale s Václavem IV. nesouhlasil. Vůbec změnil se Jan z Jenšteina i v životě, když roku 1380. těžce onemocněl. Z veselého jindy muže stal se kajcník velmi přísný k sobě a k jiným.

I proti samému Václavu IV. vystupoval, jsa „vášnivý horlitel pro světskou moc církve a nedůtklivý v hájení své moci a důstojnosti arcibiskupské.“ Rozepře jeho s králem zavdala příčinu i k tomu, že dal rozhněvaný král Václav IV. vikáře M. Jana z Pomuku (sv. Jana Nepomuckého) roku 1393. utopiti. Ke cti jeho budiž ale zde hlavně podáno, že velice horlil také za lidská práva lidu poddaného. Zvláště vyslovil se proti odúmrtí, jež v tom věku některé vrchnosti začaly bráti, t. j. když poddaný neměl vlastních dětí, vrchnosti samy statek jeho si braly. Janovi z Jenšteina „protivilo se takové brání odúmrtí jakožto věc nespravedlivá; pročež se svolením kapituly Pražské vydal nejspíše roku 1386. nařízení svým úředníkům, aby na statecích arcibiskupských selské odúmrtí brány nebyly, nýbrž aby poddaným arcibiskupovým

²⁴ Bližší zprávy podává V. V. Tomek Děje Prahy II., III.; Ant. Frind, Die Geschichte der Bischöfe u. Erzbischöfe von Prag, 96—101; Palacký, Dějiny české II.; Paprocký z Glogol, Diadochos 331—336. Památky archaeologické, díl I. 231—232, 240, Method I. 27, VI. 54. O církevních jeho výkonech Ant. N. Vlasák, Okres Vlašimský str. 9.; F. Menšík, Několik statutů a nařízení arcibiskupů Pražských Arnošta a Jana I. str. 28—29.

JAN OČKO Z VLAŠIMĚ,
arcibiskup a první kardinál Pražský.

bylo dovoleno, činiti pořízení o svých statcích za živa nebo při smrti, a když by který zemřel bez dětí a bez poslední vůle, aby jeho majetek připadl příbuzným jeho.“²⁵

A napsal v té příčině i latinské pojednání o odúmrtích. Jiných spisů jeho čítá se 31; nalézají se dílem v Čechách v klášteře Oseckém, dílem v cizině: v univerzitní knihovně v Lipsku a Vratislavi a papežské v Římě. S proslulým spisovatelem českým Tomášem ze Stítného žil v přátelském poměru. Že pak rozepře o všeliké nároky a překážky s králem Václavem nepřestávaly, vzdal se hodnosti arcibiskupské ve prospěch svého sestřence Olbrama ze Skvorce dne 2. dubna 1396., žil pak v Římě jakožto patriarcha Alexandrinský v nedostatku a zemřel tam 17. června 1400. —

O pánech toho rodu na Vlašimi vypravují tehdejší paměti, že také dbali zvelebení církve a školy na svém panství, spolu v bratrské lásce žili a památku zemřelých ctili. Michal, purkrabí Svojanovský, odešel ještě na studia do Bononie, ale tam zemřel r. 1368. a pochován jest v klášteře minoritův.

Širotků jeho se ujal a panství Vlašimské spravoval jako poručník bratr jeho Pavel až do roku 1375. Pro spásu duše Michalovy učinil r. 1368. nadání při kaplanství v kostele sv. Haštala v Praze. Uvádí se jako patron kostela v Radošovicích r. 1369., ve Veliši r. 1371., pod jménem P. z Jenšteina a r. 1374. pod jménem P. z Dobřichovic, dle sídla svého u Jankova, na Hradišti r. 1375. V Praze měl dům na Hradčanech a Starém městě.²⁶ Po jeho smrti ujal se jich r. 1376. arcibiskup Jan Očko a biskup Jan z Jenšteina, jenž toho léta na Vlašimi sídlil.

Jan, nejstarší syn Michalův, vládl pak na Vlašimi sám od roku 1376—1412. blahodějně, pamatuje na Boha, spásu duše a na chudé bližní; v politickém životě stál

²⁵ Dr. Jos. Kalousek, Traktát Jana z Jenšteina proti Vojtěchovi Rankovu o odúmrtích, otištěn ve Zprávách král. česk. společnosti nauk 1882. Bližší zprávy o něm viz: Fr. Palackého Dějiny národu českého, d. II. část 2. str. 241, Časopis českého musea 1881. str. 317., V. V. Tomka Děje města Prahy a Děje království českého; A. Frinda, Die Geschichte der Bischöfe und Erzbischöfe von Prag 101—107. a j.

²⁶ Libri erectionum IV. Libri confirmationum a V. V. Tomka Základové místopisu Pražského, I., IV.

věrně straně krále Václava IV. i proti jednotě panské r. 1399. a 1400. Dbaje o zvelebení chrámů Páně, učinil nadání r. 1384. za duši svého purkrabí Onše, daruje úrok kostelu ve Zbraslavicích; ²⁷ r. 1392. dne 11. ledna zřídil a nadal oltář Všem svatých v kostele Vlašimském 7 kopy gr. čes. a 6. května t. r. spolu s bratrem Pavlem založili kaplanství a oltář sv. Mikuláše a Martina a jiných vyznávaců v tomtéž kostele, darující mu ves Onšov kromě lesa.

R. 1391. spojili jmenovaní bratři panství Načeračké s Vlašimským.

Když Pavel roku 1394. umřel a v Praze u sv. Víta pohřben jest, dal toto nadání potvrditi a zřídil a nadal pro spásu duše bratrovy druhé kaplanství při témž oltáři ve Vlašimi.

R. 1406. pro spásu duše své manželky Kateřiny potvrdil zdejšímu kostelu starodávni nadání v Dubu a na mlýně pod Hradištěm a zároveň je i rozhojnil, jak o těch nadáních dále v církevních záležitostech psáno jest. Téhož roku nadal kostel na Hradišti u Vlašimě 8 kop. bez 15 gr. úroku stálého, totiž ve Veliši 5 kop bez 5 gr., v Tomicích a na mlýně zde 3 kopy bez 10 gr.

R. 1408. obmyslil dále kostel zdejší 8 kop. a s farářem Václavem na Hradišti, chtěce nadání zlepšiti, úrok 3 kopy na mlýně v Tomicích a jistých lidech prodali, hotové peníze přijali a za ně jiný úrok 3 kop ve vsi Ctiboři od Jana Hrádku z Hrádku na dvou lidech úročních, totiž Janovi a Jiřikovi koupili pro týž kostel na Hradišti a jeho faráře; r. 1409. dal kostelu v Radošovicích louku u potoka Chotišky u Onšovic, koupenu od Jana řečeného Leskovce, a kostelu v Načeraci prodal louku listem, ježž tuto podáváme jako jeden z nejstarších českých, na Vlašimi psaných:

Já Jan z Vlašimi vyznávám tiemto listem zevnie přede všemi, ktož jej čísti nebo čtúc slyšeti budú, že sem prodal lúku, která jest mezi Načeracem a mezi Vratíškovici, za deset

²⁷ Purkrabí jeho byl Oneš, po něm Petr Liška (Lib. conf. III., erect. VIII.). Jeho ryněř, nosič zbraně, roku 1386. slul Petr Kvas (Lib. erect. XII.) a jeho kuchař, jenž za těch dob i chleba pekal, Mikuláš řečený Nedvidek. (Acta judiciaria archiop. Pragén. 37.)

kop grošuv stříbrných dobrých rázu Pražského poctivému muži kniezi Mikšovi, farářovi z Načerace i jeho budoucím farářům k své strany k kostelu v Načeraci s plným panstvím a zvolí, tudíž sobie nic nepoostavuje; a na tom jemu slibujem nepřekážeti kusem ižádným já i my moji budoucí, tak aby sverchupsanie faráři té líky byli mocni a jie požívali s kostelním i s svým dobrým a počestným. A toho na svědomie pečeti své vlastní s mým viedomím k tomuto listu přiviešuji. Psán na Vlašimi na hromice léta od Narození syna Božího tiscieho čtyrstého devátého.

V životě veřejném účastnil se jednání sněmovního, na př. r. 1402., 1409., a když r. 1415. M. Jan Hus byl proti danému slovu císaře Sigmunda uvězněn, a v národě českém hnutí mocně se probouzel, přimlouvali se 12. května Jan a syn jeho Jindřich z Vlašimě a Pavel z Jenšteina s jinými pány u téhož císaře, aby Hus byl osvobozen; když ale přece byl dne 6. července t. r. upálen, přivěsili ke stížnému listu české šlechty svou pečeti také Jan a Vilém z Vlašimě, domlouvající proto sboru Kostnickému, že „tím nevinně a křivě nařkl království české a markrabství moravské,“ a přikázali na všech panstvích, aby svobodně bylo slovo Boží kázáno.

Na Vlašimi vládl do roku 1412., ale ještě 26. září r. 1414. byl spolupatronem kostela v Kondraci. Dcera jeho Kačna (Kateřina) vstoupila r. 1406. do kláštera sv. Františka v Praze.

Bratr jeho Václav držel Radošovice s manželkou svou Markétou do r. 1383.

Z potomků strýce a poručníka jejich Pavla uvádíme syna téhož jména, jenž byl patronem kaple v kostele sv. Haštala v Praze a r. 1415. ujmál se také M. Jana Husa. Jsa milovníkem čtení, dal si r. 1442. ještě ve svém stáří přepsati Trojanskou kroniku, tehdy tak velice oblíbenou, že ji po vynalezení knihtiskařství v Čechách nejprve vytiskli r. 1468. a r. 1488. znova vydali. Týž opis chová se v Lobkovické knihovně v Praze.

Vnukové jeho měli některé domy ve hlavním městě, část Klementina, v Liliové a Spálené ulici a j. a podle nového panství Hrubé Skály, psali se odtud Skalští z Jenšteina. Pavel Skalský z J. byl pak roku 1488. dočasným

pánem hradu Svojanova, na kterém někdy Michal z Vlašimě býval purkrabí (str. 14.).²⁸

5. Rytíři z Chotěmic na Vlašimi r. 1413-1442.

R. 1413. byl na Vlašimi a spojených statcích, Načeraci a Zdislavicích zase jiný pán: Janek z Chotěmic neb Chotěnic, královský rada, někdy hejtman Vratislavský a Svidnický ve Slezsku; měl syny Jiříka a Tomáše, a psali se pak „z Chotěmic odjinud z Vlašimě“.

Ve z n a k u měli tři červené pruhy v bílém poli a nad helmou ptáka.

V Praze na Starém městě držel tři domy. Z panství svého prodal 29. července r. 1416. za jistou část peněz klášteru bratří kajících u sv. Kříže většího v Praze 60 kop gr. č. úroka stálého na Vlašimi, Načeraci, Zdislavicích, Malovidech a Onšovicích a zavázal se dávat je ve dvou lhůtách, na sv. Jiří a Havla. Sídlel na Vlašimi až do války husitské; r. 1420. a 1424. jmenuje se „z Fürstenberka“ ve Slezsku.

Když byl M. Jan Hus v Kostnici upálen a M. Jeronym z Prahy uvězněn, též on potvrdil stížný list české a moravské šlechty roku 1415. a v nastalých sporech náboženských a mezi králem Václavem IV. a Sigmundem držel se tohoto a strany katolické. Sigmund r. 1419. ustanovil čtyři vůdce proti Táborům a mezi nimi zdejšího Jana Svidnického. Vlašim byla pak r. 1420. shromážděním jeho přívrženců z kraje Bechyňského (nyní z části Tábořského a Budějovského) a Pracheňského (nyní Píseckého), když král nařídil listem daným v Kutné Hoře 3. září 1420., aby hejtmani těchž krajův, od něho ustanovení, Vác. z Dubé a Petr ze Sternberka, sem všechny rytíře, města a dědiny v určitý den svolali a s nimi se sjednotili.

A téhož roku v Hoře Kutné 9. listopadu král Sigmund, jenž duchovní statky pánům v zástavu dával, za-

²⁸ Archiv český I. - III., Pozůstatky I. II., Libri erectionum 1., 2., 4., 8., 9., 12. a 13. Jungmannova Historie lit. III. 92, Jirečkova Ru-
kověť I. 314. Sedláčkovy Hradý I., 123 a j. v.

psal Janovi ze Svidnice, odjinud z Vlašimě, v 1000 kopách gr. klášter Louňovský, městečko Domašín a vsi Lhotku, Milovanice, Želichovice, Hrzín, Skryšov, Ratměřice, Libůň, Lazy, Předbořice, Hrajovice, Rajkovice, Lhotu, Karhule, Křížov, Útěchovice, Mašejovice, Milotice a Vadčice se vším jejich příslušenstvím.

Avšak Táboři dobyvše toho roku Louňovic, přisvojili si a drželi jmenované statky klášterní a v okolí proti svým odpůrcům i dále bojovali. Rovněž dělo se jim od přívrženců krále Sigmunda, jmenovitě pánů na Vožici a Vlašimi, a mnohé vpády jsou do míst protivné strany učiněny a lidem veliké škody způsobeny, takže podle starých letopisů českých vedena byla r. 1425. z těchto dvou měst s Táboři „šibeničná válka“, a „několiko urozených panoší jest oběšeno v Sedlčanech i jinde.“

Na Vlašimi vládl za nepřítomnosti pánovy jeho purkrabí Chval ze Chmelného.

A jako v mnohých jiných rodinách tehdejších, stalo se i v rodině z Chotěmic rozdělení: otec a jeden syn drželi s králem Sigmundem, ale druhý syn s Táboři. Otec statečně bojoval na straně Sigmundově, zvláště v první bitvě husitské dne 4. listopadu 1419. u Knína, r. 1420. u Poříčí na Sázavě a jinde. Syn jeho Tomáš na straně Táborův tak se v bojích vyznamenával, že zvolili ho za hejtmana svého. V sobotu po sv. Havlu s Mikolášem Sokolem, Leskovcem a jinými, celkem 600 jízdných a 4500 pěších a 6 kop vozů vpadli do Rakous, ukořistili tam mnoho vína a jiných věcí, ale když se vraceli, byli od 16000 Rakušanův a Moravanů vedených od Kráje přepadeni, ztratili všechnu kořist a většinu mužstva, která byla zajata a do Vídně odvedena. Tomáš zachránil se útekem do Vlašimě, Mikuláš Sokol do Červené Řečice.

Otec Jan a syn Jiřík zůstávali věrni Sigmundovi i v dalších letech.

Týž po dlouhém jednání o mír zapsal sice r. 1436. statek kláštera Louňovského Táborům, ačkoliv r. 1420. Janu z Chotěmic byl totéž učinil; tomuto a jeho synovi Jiříkovi a jejich dědicům a budoucím dal potom r. 1437. povolení, aby sami drželi plat, jež nadáním jich předků z dědičných vesnic z Radošovic a z Lokte vydávali z komory kněžím kostela sv. Václava na hradě

Pražském. Statek arcibiskupský Štěpánov zapsal týž král r. 1436. pánu Mikulášovi Trčkoví z Lípy.

Tomáš z Chotěmic přidržel se mírnější strany Tábořské a Pražanův a působil, aby Sigmund stal se králem českým. A 11. listopadu téhož roku 1437. navštívil král Vlašim, a jedá z Prahy na Moravu, vydal odtud některé listy (uveřejněné v Archivu českém I. 51, 536).

Když Sigmund na téže cestě ve Znojmě 9. prosince umřel, a stalo se opět roztržení v zemi české a s tím mnohé škody a záhuby, učinili stavové čeští 29. ledna r. 1440. sněm obecný a zjednali mír a pokoj mezi sebou, především aby držána a skutečně zachována byla kompaktata t. j. úmluva Čechů s církevním sborem Basilejským, aby slovo Boží od kněží bylo svobodně kázáno, svátost oltářní věřícím svobodně rozdávána pod obojí způsobou, a kněžstvo by zanechajíc světského panování a držení statků, žilo podle příkladu Krista a jeho apoštolův. Pečetí své k tomu listu přivěsili také Tůma (Tomáš) z Chotěmic a Jiřík z Chotěmic a z Vlašimě.

Brzy potom synové Tomáše z Chotěmic, Jan a Mikuláš, prodali dědictví otcovské r. 1442. rytíři Mikulášovi Trčkoví z Lípy, a to: „Vlašim hrad, městečka obě pod Vlašimem, městečko Načerac se vším kostelním podáním i kaplanstvím, Zdislavice ves, Bilkovice, mlýny dva okolo Radošovic, Znosim, v Jinošově dva dvory kmetei (poddanské), ve Veselí dvůr kmetei a s podacím právem kostelním, v Hradišti dvůr kmetei a mlýn pod Hradištěm, mlýn pod Dubem, ve Vracovicích dvůr kmetei, v Kunraci (Kondraci) podací právo kostelní a cokoli Janek z Chotěmic byl držel a měl, v Miřeticích dvůr kmetei s podacím právem kaple řečeného hradu Vlašimě a Kunrace, se všemi lidmi poddanými a poplatnými, světskými i duchovními, i se všemi dvory poplužními, mlýny, i se všemi vodami, požitky a poplatky a se vši svobodou a spravedlností, s plným panstvím, ničeho nevyjímaje kromě což jest Maříkovi z Malovid prodal a zastavil, s tou vyjímkou, jestliže by který člověk byl, ježto by k duchovenství příslušel, ten nemá dědicky spravován býti, než jakož na duchovenství sluší.“ Do desk zemských bylo to vtěleno 12. prosince 1443. S tím postoupili novému pánu Mikulášovi Trčkoví z Lípy a jeho budoucím i listy, tak

zvanou „dobrou vůli“ na klášter Louňovský, Domašín a ostatní statek i na plat z Radošovic a z Lokte, dané rytíři z Chotěmic od císaře Sigmunda r. 1420. a 1437.²⁹

6. Vnitřní poměry městské.

O nich také zachovaly se ze starých dob sice jen skrovné paměti, ale dosti zajímavé. S jinými všeobecnými paměťmi vypravují o vzrůstu a správě Vlašimě, o právech, živnostech, církevních a školních záležitostech, o starých domech a rodech, o rodácích a poddanských poměrech následující :

1. O vzrůstu a správě Vlašimě. Založena byla původně jako jiná podobná města u řeky na pravém břehu Blanice, majíc v téže poloze většinu polí a na výšině chrám Páně ; později když obyvatelstvo se rozmnožilo, zakládali nové usedlosti také na levém břehu Blanice, kde vzniklo druhé městečko, a na jižním svahu nová část nazvaná „Pohoří“.³⁰ Pro větší bezpečnost byl vystaven na vrchu nad Blanici hrad, městečka ohrazena a branami na konci náměstí a cest, z obou městeček vedoucích, opatřena.

Vlašim byla středem panství téhož jména a patřila s okolím až za Blaník i s částí nynějšího okresu Vožického k župě neboli kraji Kouřimskému, jinak také Pražský zvanému. Zemské berně, kdykoli je sněm povolil, byly v tomto kraji vybírány ve Starém Městě Pražském, v Českém Brodě, Kolíně, Kouřimi, v Benešově a zde ve Vlašimi.

Měla jako spojená obec jednu správu. Městečkem slula nepochybně již ve XIII. století, jako jiné v okolí, spravovala si obecní záležitosti a měla právo soudní a tržní. Ve z n a k u měla bránu s cimbuřím, jako zna-

²⁹ *Scriptores rerum Silesiarum* VI., 2, Balbin *Miscellan.* 68, *Libri erect.* X., XI., *Starí letopisové čeští* 66, *Archiv český* I., 51, 248, 536, *Pozůstatky desk zem.* II. 198, *Dějiny Domašína* 25—26, v *archivu Třeboňském Historica* 211.

³⁰ Podobně jsou dvě městečka vodou oddělena v Tábořsku: Veselí a Mezimostí, Sedlec a Prčice, na Moravě Staré Město a Hradiště Uherské a j. R. 1408. jmenuje se „Pohoří“ jako zvláštní místo „in locum dictum Pohoří“, a v něm 11 osadníků jako v pozdější době. Bližší zpráva o týchž věcech podána jest v oddíle II. a III. z paměti vždy jen současných a spolehlivých.

mení města ohrazeného, jak na nejstarší pečeti vyobrazeno jest.

Obecní záležitosti vedla tehdy městská rada, čítajíc 12 konšelů neboli radních, jež volila vrchnost vždy na jeden rok. Každý z nich byl purkmistrem jeden měsíc: v lednu 1. radní neboli primas, primator nazvaný, v únoru 2. radní, a tak dále, až 12. v prosinci; načež byli buď opět zvoleni nebo některými nahrazeni, a ti vystřídali se v purkmistrovství dle určité řady.

Nejstarší známý list od obce Vlašimské oné doby jest následující svědectví k deskám dvorským o blízkých Kojeticích, dané 11. ledna 1413.

My konšelé a staršie obec z Vlašimie vyznáváme zevnie přede všemi, žeť nám jest to sviedomie, že paní Budka nebožka dobré pamieti Janova Skýšovcova z Kojetic nebyla jest svých dětí nikdy dielna, a chlebila jest s nimi do sré smrti. A toho na sviedomie pečel přitiskujem k tomuto listu.³¹

2. Právo soudní vykonával rychtář, první tehdáž osoba v městě, s přísežními konšely. Soudili nejen menší přestupky, nýbrž i těžší hrdelní, které staly se v obvodu městském, a mohli i k smrti odsouditi. Odvolati se mohlo k vyššímu soudu v Kouřimí. Poprava děla se na Spravedlnosti, návrší u silnice za městem k Čechticům.

Roku 1401. byl zde oběšen jakýsi Chocovec, jenž se dvěma zlosyny úkladně zavraždil v noci jednoho panoše u Ježova v jeho vlastním domě.³²

³¹ Totéž vyznávají: Jarohněv z Věžník, Sobek z Jezera, Přibík z Tehova, Jan z Hrádku, Janek z Čenovic a Diviš z Talmberka. (Desky dvorské Liber proclamationum III. f. 319.)

³² Popravčí kniha pánův z Rožmberka. Vydal F. Mareš str. 20. Loupeže takové byly, jako jinde, i v této krajině dosti četné, lidé také v noci vybíjeli, je mučili a oloupili. V téže knize psáno jest o některých loupežích a jich pachatelích v okolí zdejším, na př. r. 1389. podle Vlašimě, u Benešova, u Čechtí (stavy nebo skryšě měli u 3 krčmářů v Popovicích, v Chotěšanech u Duvalda krčmáře, v Čechtích). Mezi Vlašimí a Štěpánovem oloupili jednoho soukenníka ze Štěpánova a zabili ho; jinde vzali sedlákově koně z rádlu, u Slavošova 4 koně, a stavy měli zde na blízku: u Jimrama v Javorníku, u Ludvíka ve Zhoří, u Tasa v Borovště a j. R. 1397. vzali čtyři (z Jankova, z Benešova a ze Lhoty) jeden meč člověku z Vlašimě; někteří měli tovaryšstvo ve Skryšově; jiní bývali na Blaníku, a tu stav měli: pastýř jeden s nimi měl stav u sedláka v Pravoníně za kostelem; nebo také u mlynáře pod Křižovem. R. 1398. Jan z Domašina se Vchynou,

Tresty byly přísné: kradl-li někdo, byl obyčejně trestán šibenicí; zabil-li někoho, šibenicí nebo mečem; ženská, když dítě zabila, byla za živa zahrabána a kolem probita, a pod.

Písařem (nyní jednatelem) městským býval učitel místní. Služebníkům obecním říkali biřič, a měl dozor nad vězni.

3. Živnosti byly zde hlavně řemeslo a polní hospodářství. Z řemesel pěstovalo se nejvíce kovářství, kolářství, pekařství, krejčovství, ševcovství, řeznictví, kramářství neboli kupectví a j., kterých nejvíce potřebí je v domácnosti a v hospodářství. Řemesla a hospodářství přispívala k dobrému živobytí, hlavně za blahodárného panování šlechtetného Karla IV., věrného přítele arcibiskupa Jana Očka z Vlašimě.

4. V církevních záležitostech patřila Vlašim k dekanatu Štěpánovskému, k archidiakonatu Kouřimskému, k biskupství, od roku 1344. arcibiskupství Pražskému. K farní osadě její náležely obě městečka Vlašimská, Bolina, Pavlovice a Polánka.

Patronátní právo měli zde jako v podobných osadách držitelé panství.

Kostel stál na témž místě jako dosud, na jižním návrší nad Velkým náměstím a byl původně slohu románského, jako jsou podnes v okolí, na př. v Konraci, Libouni a j. V kostele byl hlavní oltář zasvěcen blahoslavené Panně Marii Vítězné, a r. 1392. založen od pana Jana z Vlašimě oltář ke cti Všech svatých, pak ke cti sv. Mikuláše a sv. Martina a jiných vyznavačův.

Duchovní správu vedl farář (plebanus, správce neboli rector kostela farního) s kaplanem čili pomocníkem (vicarius); k vedlejšímu oltáři ustanovení byli dva kněží, oltářníci nazvaní. Na vydržování jich dali pánové Vlašimští, jmenovitě Jan z Vlašimě, tyto statky:

Za starodávna již 3 lány pole s úrokem ve vsi Ratajích. Úroky ze vzdálených těchto pozemků byly příčinou faráře pána Jiřího z Vlašimě vyměněny s Vochnou,

bratrem Vlašimovým a jinými vzali vlnu s vozem a s jedním koněm; r. 1401. vyznal jakýsi Ujček na mukách, že s Janem z Vlašimě a třemi jinými vzali jsou jednomu měšťaninu z Humpolce, řečenému Krajíček, 3 kopy a samostřil.

panošem z Rataj, za jiný, a to předně ve vsi Řimovicích na 3 půllánech a ve Vracovicích na 1 půllánu.

Farář měl mimo jiné od konce XIV. století obyčejné příjmy: úroky 6 kop 36 gr. na 4 lánech polí ve vsi Dubu a 1 kopu na mlýně na řece u Hradiště na vydržování jednoho kaplana nebo dvou pomocníkův.

R. 1392., 11. ledna Jan z Vlašimě u přítomnosti doktora Jana Pomuka (t. j. sv. Jana Nepomuckého) a Jana z Jenšteina, arcibiskupa Pražského, pro spásu duší rodičův a předchůdců svých a své vlastní dal 7 kop a 12 gr. z celé vesnice Onšova úroku ročního a stálého, aby založen byl oltář Všem Svatých; a téhož roku dne 6. května u přítomnosti týchž osob darovali Jan a Pavel bratři z Vlašimě „listy na pergameně psanými 7 kop 12 gr. úroku roku ročního a stálého na 4 lánech ve vsi Onšovičkách řečené, aby zřízena byla kaple neb oltář ke cti sv. Mikuláše a Martina a jiných vyznavačův, a kaplanu, t. č. Mikulášovi knězi z Vlašimě, a jeho nástupcům dali tu ves se všemi požitky a příslušenstvím a plným panství, ničeho sobě neponechávající kromě lesa s právem ochrance.“ Obyvatelé té vesnice dávali pak týž úrok knězi oltářníkovi půlletně, jednu polovici o sv. Havle a druhou o sv. Jiří. Za to povinen byl sloužiti týdně 4 mše sv. za duše jmenovaných pánův.

R. 1394. dal týž Jan z Vlašimě, přeje si služeb Božích v kostele ve Vlašimě pro spásu duše bratra Pavla, 7 kop úroku ročního a stálého v Kondraci na 5 lánech, jež drželo 8 lidí a platili půlletně o sv. Jiří z lánu po 40½ gr., a o sv. Havle tolikéž a za celý rok každý 4 kury a 1 kopu vajec. Ustanovil, aby v sobotu a v neděli ráno první mše sv. buď u nového oltáře neb u hlavního blahoslavené Panny Marie Vítězné zpívány byly se 4 kleriky školními, ostatní dny mši sv. čteny; kdyby oltářník některé z oněch dvou zpívaných zanedbal nebo nezpíval, měl za každou mši pokuty dáti na chléb a chudým 2 gr. u vchodu kostela rozdělit.

Ustanovení byli 2 kaplani, Mikuláš a Kříž, na čas jich života. Mikuláš měl 7 kop 12 gr. a Kříž 9 kop, a co zůstalo z onoho nadání, dáno klerikům školním.

R. 1406. pro spásu duše své, svých předkův a hlavně paní Kateřiny, dobré paměti manželky své, dal 7 kop gr.

Pražs. bez 24 gr. úroku na 4 lánech polí ve vsi Dubu, 6 kop bez 24 gr. a 1 k. na mlýně u Hradiště s plným právem panu Jiřímu, faráři ve Vlašimi, kteréž úroky jmenovaný pan Jiří byl držel. Jan z Vlašimě doplnil a pro větší jistotu znova 7 kop bez 24 gr. na těch statcích panu Petrovi, novému faráři ve Vlašimi a jeho nástupcům, na vždy dal, ale tak, aby Petr a jeho nástupcové jednoho kaplana při kostele vydržovali. A týž kaplan aby 1 mši každý čtvrtek u oltáře Všeoh svatých a v jiných dnech v týdnu 1 mši zádušní četl. Téhož léta 1406. dal jmenovanému faráři a jeho nástupcům, 8 kop 13 gr. úroku ve vsi Hradišti u Vlašimě na 7 lidech, a jistý domek ve Vlašimi, aby v kostele Vlašimském každý týden 4 mše pro spásu duše pána Jana a jeho rodu sloužili a 1—3 kněze u kostela ve Vlašimi vydržovali.

A roku 1408. 9. března Jan z Vlašimě dal 8 kop na jistých statcích úroku ve vsi Hradišti u Vlašimě, faráři Petrovi na čas jeho života, a chtěje nyní to zlepšiti za souhlasu farářova dal 8 kop 13 gr. na své statky ve Vlašimi, jakožto jistější a prospěšnější, totiž na místě řečeném Pohoří a na 11 tam lidech a jejich dědictví, a na 4 mlýnech zde ve Vlašimi a na všech právech, jež na těchto lidech a jich spravedlnostech pán Jan z Vlašimě měl.

Mimo jmenované pány zdejšímu kostelu věnovali: r. 1401. zdejší kaplan Ulrich 2 kopy gr. úroku, koupeného na dvou domech ve Znojmě, pro oba kněze oltárníky ve Vlašimi; — r. 1403. dne 11. září Otík z Kyj, místopisár desk zemských 1 kopu gr. úroku ročního a 5 čtvrtí rolí s domem ve vsi Ostrově dal pánu Jiřímu z Vlašimě, faráři zdejšímu, jeho kostelu a nástupcům; z toho měl farář dávatí každou neděli 1 gr. 3 halíře, a to jednu polovici chudým u dveří chrámových a druhou žákům ve škole.

Téhož roku 23. října farář pán Jiří z Vlašimě pro spásu duše své a svých předkův, předchůdcův a příbuzných dal 1 kopu gr. úroku ve vsi Chmelném na jednom člověku, vymínuje právo vrchnostenské nad tím člověkem onomu Otíkovi z Kyj; za to měl farář Vlašimský každoročně sloužiti se 4 kněžími 2 zpívané mše sv., jednu v den jeho úmrtí a druhou po sv. Havlu nebo Jiří.

R. 1409. 8. května založil oltářník Mikuláš při oltáři blahoslavené Panny Marie a sv. Mikuláše vyznavače nadání pro spásu duše své a svých předkův a předchůdcův a pro lepší zaopatření správce oltáře ze svého dědictví vlastního 3 kopy 2 gr. úroku ročního a stálého a ze všeho příjmu svobodného a nezávadného na 2 lidech ve vsi Opatovicích po 1½ kopě a 1 gr.; dal je řečenému oltáři a jeho správci s plným panstvím, podotýkáje, že může se jiný úrok jistý na svobodných statcích u vzdáli 3 mil od řečeného městečka Vlašimě koupiti.

Měli tedy farář i oltářníci Vlašimští své statky a lidi poddané s plným panstvím.

Farář stála na témž místě jako posud, ale kde jest nyní přední zahrada, býval soukromý dům. Které pozemky k záduší ve Vlašimi od starodávna příslušely, podáno jest dále v oddělení II. z pamětí současných.

Od osadníků dostávali faráři desátek a jisté poplatky za rozličné výkony náboženské, jmenovitě od křtu, oddavků a pohřbu. Z celého benefícia platil farář Vlašimský desátku papežského roku 1352., 1369., 1384. a 1385. po 36 gr., v letech 1367. 1399. po 1 kopě 12 gr. Tolik platili také v okolí: Štěpánovský a Zdislavský, ostatní méně.

Na konci XIV. a začátku XV. století byli 4 kněží při kostele Vlašimském.

Faráři z té doby známi jsou: Roman, zemřel r. 1360., a na jeho místo potvrzen 1360., 15. září Henzlin (Jan); též umřel r. 1360., a t. r. 6. listopadu jmenován pán Jiří z Vlašimě z rodu původních pánů zdejších. Představen byl osadníkům od faráře Radošovského, působil tu věrně plných 45 let k vychování celého pokolení, a jak u nadání kostela praveno jest, pamatoval i před svou smrtí na zdejší chrám Páně. Za těch let uváděl nové faráře: r. 1362. a 1363. v Domašíně, r. 1363. v Kondraci, r. 1376. v Radošovicích. Zemřel r. 1405., po něm ustanoven byl

Petr, kněz kaple Všech svatých na hradě Pražském; byv tu 6 let 4 měsíce, vyměnil si místo r. 1412., 23. března

s Mikulášem, oltářníkem Panny Marie v kostele Pražském. Tento zůstal zde 5 let a vyměnil si faru v Pelhřimově

s Chvalkem ze Smilkova, jenž 6. února 1417. sem potvrzen byl a působiv zde 7 let 8 měsícův, odešel za faráře do Fryberka ve Slezsku, kdež ve Fürstensteině právě sídlél Vlašimský pán, Jan z Chotěmic, a za faráře zdejšího potvrzen 20. října 1424. Blažej ze Všerub.

Kaplan, vicarius, připomíná se roku 1414. kněz Mikuláš.

Oltářníci u sv. Mikuláše a Martina a jiných vyznávačů jmenování byli jakožto první:

roku 1392., 9. května, Mikuláš, kněz z Vlašimě, po něm

Petr z Batlo, kněz Olomoucký, r. 1397., 3. října až do 25. dubna 1418., kdy vyměnil si místo se

Štěpánem, kaplanem v Bavorově.

Druzí kněží při témž oltáři byli:

Kříž z Telče na Moravě, od 30. května 1395.;

Ulrich, farář v Masovicích na Moravě, od 20. prosince 1401., vyměniv si místo s Křížem, ale po 4 letech se i tohoto vzdal;

Václav z Dobříčan od 8. ledna 1406., a když po roce místa také se vzdal,

Mikuláš z Hodkova od 30. března 1409.; vzdal se r. 1414.

Mikuláš, onen kaplan, od 28. dubna 1414., ale vzdal se ho ještě téhož roku, a ustanoven 7. listopadu Jan ze Soběšina.³³

5. Školy. Naproti faře stála od starodávna škola. Vyzdvižena byla od vrchnosti a města za řízení duchovenstva, aby se v ní dostávalo mládeži prvního vzdělání.

Péče a dozor o školu příslušel faráři.

Na konci XIV. století bylo v ní několik tříd, a jmenuje se proto v nadačních knihách církevních v množném čísle „školy“. Působili v nich: správce školy a pomocníci „klerikové školní“, t. j. čekatelé stavu duchovního, také „žáci“ nazvaní. Tito vystudovali na některé vyšší škole tehdejší v Praze ku vzdělání duchovenstva při kapitule neb od r. 1348. na universitě Pražské a než stali

³³ Libri erectionum IV. 34, 90, V. 58, 113, 114, VI. 162, 180, VIII. 68, IX. C 2.; Libri confirmationum I, V.—VII., IX. Acta judiciaria archiepis. Pragen. 9, Regesta desátků papežských 57.

se kněžími, učili na farních školách a zároveň kněžím při službách Božích vypomáhali. Již ve XII. století (podle homiliáře Opatovského) bylo přikázáno, „aby každý kněz měl školního klerika, jenž by mu při mši sv. četl epištolu a odpovídal, a s nimž by i žalmy zpíval.“ A pamatováno bylo na ně při nadáních kostelních, jako : roku 1394. pan Jan z Vlašimě dává úroky na lidech v Kondraci ustanovil, aby při oltáři sv. Mikuláše a Martina neb u velkého oltáře blahoslavené Panny Marie Vítězné za pomoci čtyř kleriků ze škol zde ve Vlašimi zpívány byly za něho a předky jeho v sobotu a v neděli ráno mše sv., a těmto 4 klerikům školním, aby za tu jejich práci dáváno bylo 3½ gr. Pražského. R. 1403., 11. září ustanovil výše jmenovaný Otík z Kyj, aby z nadání jeho dáváno bylo 1 gr. 3 halíře chudým žákům (scolaribus). Téhož roku učinil nadání zdejší farář, pán Jiří z Vlašimě, jsa v rodném městě poslední svého staroslavného rodu, aby po zádušních mších, za něho po smrti a za předky jeho konaných, dáváno bylo 4 kněžím a rektorovi školy zdejší po 2 gr., a ke školám oněm žákům chudým 1 gr., a jiným chudým u dveří chrámových tolikéž.

Učitel první neboli správce školy obstarává mimo učení školní také zpěv a hudbu v kostele, nazýval se také „kantor“ t. j. zpěvák a býval městským písařem. Přijem mívával od starodávna podle zpráv pozdějších : obědy v neděli a ve svátek na faře; ve všední den posílal si k měšťanům po pořádku vaření, a oni jemu k tomu asi půl libry masa nebo kdo co dáti nebo zlepšiti chtěl, přidávali; posnopného z každého čtvrt lánů po 1 snopu žita a 1 sn. ovsy; koledu, platy za pohřby a j. v.

Jména tehdejších učitelů nebo kleriků se nezachovala.³⁴

Z farní školy pak chodili někteří hoši do vyšších škol v Praze a od r. 1348. na universitu, již tam založil Karel IV., královský přítel Jana Očka z Vlašimě, a vzdělavše se tam působili doma nebo jinde. Z nich známi jsou títo

³⁴ Libri erectionum IV. 90, V. 56, 58, Pamětní kniha děkanská ve Vlašimi p. 5., V. V. Tomka Děje m. Prahy I. 395, 452, K. Konráda Dějiny posvátného zpěvu staročeského I. 24.

6. Rodáci Vlašimští: pán Jiří z Vlašimě r. 1359. farář v Cerekvici, od roku 1360. ve Vlašimi, o němž psáno jest na str. 28.;

Z b u d, bakalář n. kandidát svobodných umění, roku 1385.;

J a k u b Pešlinův (Petrův), farář v Předlicích u Litoměřic od roku 1389—1407.;

J a n z Vlašimě, kanovník na Vyšehradě, měl prebendů ve vsi Korečku 5 lánů 14 měř, v Šířejovicích u Lovosic 10 lánů beze čtvrti, v Měcholupech 3 lány a čtvrt, v Holedči 2 lány a 20 měř v Holeděčku u Žatce 50 měř a v Blažejově 46 měř;

Mikuláš, oltářník v rodišti svém r. 1392.—97.;

H a n e k (Jan), syn Ondřejův, oltářník v Benešově od r. 1398., farář v Jindicích od 1403—1418.;

Š t ě p á n Johlinův (Janův), oltářník v Hradci Králové roku 1403., † 1404.;

Martin, oltářník v Českém Brodě r. 1404.;

P e t r, farář v Kondraci r. 1404., od r. 1405. správce královské kaple na hradě Pražském;

B l a ž e j (Blasius de Vlassin), bakalář roku 1407.; téhož jména klerik, r. 1411—1415. oltářník v Dubečku u Říčan;

Mikuláš, farář ve Vožici r. 1428.;

J a k u b, měšťan Starého města Pražského r. 1403. a

Martin (Maršík) Vlašimský, konšel přísězný Starého města Pražského, jenž měl domy v Novém městě, pak ve Starém; roku 1438. držel s knězem Bedřichem, vůdcem strany Tábořské, která po smrti krále Sigmunda chtěla mítí za krále Kazimíra, bratra polského krále Vladislava III., nechtíc Albrechta Rakouského a jeho manželky Alžběty. Když druhá strana pod obojí dostala se k vládě v Praze, byl Martin Vlašimský a jiní přívrženci strany Tábořské 21. ledna 1438. zajati a na Karlštejně uvězněni.³⁵

7. Staré rodiny, jak z uvedených jmen viděti jest, nazývaly se po otcově jméně nebo podle zaměstnání, a

³⁵ Libri confirmationum III.—VII., IX. Monumenta historica universitatis Pragensis I. 233, 394, Tomkovy Děje m. Prahy IV. a Základové star. místopisu Praž. I.—IV., Ruffierova Historie Vyšehradská 183.

jednotlivé osoby jen svým osobním, křestním jménem. Někdy pro větší určitost říkalo se k tomuto i jméno otcovo, na př. Jan Ondřejův. Rodná příjmení dávali si měšťané později od XVI. století počínajíce. Nejstarší známí obyvatelé Vlašimští jmenovali se: Pešlín (Petr), otec kněze Jakuba, Ondřej, otec kněze Jana, Panocha; na Pohoří r. 1408.: Endrle, Ondřej, Košťák, Matěj, zahradník, Jan, Novák, Mikeš, Matěj, Pupek, Vavřínek, a mlynářové v městě: Hanuš, Johannes, Čalín, Sigmund, Man.

D o m ů bylo, soudíme-li podle zápisů pozdějších, na Velkém náměstí asi 24, na Malém 20 a několik za nimi v ulici Pavlovské a Benešovské, 11 „na Pohoří“ a 4 mlýny. V domech mívali zbraně, aby se proti vpádu nepřátelskému brániti mohli. Živnosti měřily se na lány, půllány a čtvrtlány.³⁶

Pro chudé založen byl nepochybně na konci XIV. století špitál a k němu nadání nějaké učiněno jest.³⁷

Hrad byl na severní straně příkopy obklíčen a zdvihacím mostem u brány opatřen. Na hradě zřízena byla kaple sv. Erharda a sv. Otilie, k níž odkázal arcibiskup Jan z Jenšteina 10 kop gr. č.

Na něm sídlili páni Vlašimští. Z úředníků jejich známí jsou purkrabí: Oneš, jenž byl roku 1379. zároveň nápravníkem³⁸ arcibiskupa Jana Očka z Vlašimě, roku 1417—37. Chval ze Chmelného, Jan Liška.

8. Poměr mezi vrchností a poddanými byl do husitské války dobrý, zvláště za tak dobročinných a vzdělaných vrchností, jako byli jmenováni páni z Vlašimě obou rodův, a když oba arcibiskupové z druhého rodu pánů Vlašimských byli lidumili.

³⁶ Lá n měl 60 jiter, 4 čtvrti, neb 12 prutů, 300 provazců, 12.600 loket; provazec zemský a lesní byl zděli 42 loket; hon byl 5 provazců zděli; záhon měl jeden 7 brázd a druhý 8, aby ve 2 záhonech bylo 15 brázd.

³⁷ Stalo se to snad za milosrdného arcibiskupa Jana Očka, jenž v Praze a pod Vyšehradem dva špitály založil. Bližší zprávy o tom nejsou teď známy. První zpráva o špitálu zachovala se z roku 1483., když k němu dal Pavel z Řimovic 2 dvory v Řimovicích a Vracovicích, a Vlašim je v deskách zemských měla zapsané. (D. z. 250, E 4.)

³⁸ Nápravník máje užitky z některého statku, byl za ně povinen konati pánu vojenské služby.

Měšťané drželi své živnosti dědičně a mohli je s dovolením vrchnosti prodati, postoupiti a odkázati.³⁹

Vrchnosti dávali měšťané úrok podle velikosti a jakosti polí a řemesel pŕiletně, o sv. Jiří a sv. Havle, z lánu 40 grošů, daň zemskou, když ji sněm ustanovil (z lánu 20—33 gr.), biskupský desátek, nazvané „dynné“ (z lánu po půl groši). O robotách se v tehdejších listinách ani o Vlašimi ani o vesnicích, ze kterých užitky kostelu Vlašimskému dávány byly, není psáno; ale již v následující době zhoršily se poměry poddanské tou měrou, že sám král roku 1539. (str. 46.) nařídil, aby se poddaným zdejšími neukládalo břemen nebývalých.⁴⁰

II.

Od válek husitských až do začátku války třicetileté.

1. Páni Trčkové z Lípý r. 1442-1546.

Veliká změna děla se tehdy vůbec z příčiny náboženské a stavovské. Různice náboženské vypukly v boj jedné strany proti druhé, a čeho nezmohla spojená moc cizích vojsk proti Čechům, působila záhubná nesvornost.

V bitvě u Lipan u Kouřimě 30. května 1434. stál Čech proti Čechovi, — strana šlechtická porazila stranu městskou. I nastávaly poddaným zlé časy. V zemi utvořily se pak dvě silné strany: katolická a mírně kališnická za vedení Menharta z Hradce a Oldřicha z Rožemberka, druhá horlivě husitská, národní, vedena od Hynka Ptáčka z Pirkšteina (Rataj nad Sázavou) a po něm Jiřka z Poděbrad.

³⁹ Tomáš z Chotěmic a na Vlašimi dal r. 1434. městečku Načerraci právo, aby mohli své živnosti v poslední vůli odkazovati. (Bienenberk, dle staré Knihy pamětní ve Vlašimi, III. str. 199.)

⁴⁰ Z nehod všeobecných dotkly se zajisté i Vlašimě: r. 1380. a 1402. mor a r. 1427. hlad v Čechách. (Starí letopisové.)

I želelo se toho mnohým pánům vlasteneckým, mimo jiné také Jiříkovi z Poděbrad, Alšovi ze Šternberka, Mikuláši Trčkoví z Lípy, pánu na Vlašimi, a působili, aby se Čechové sjednotili pro blaho národa. Učinili sněm v Čáslavi roku 1440. „chtíce, aby takové věci dobrému obecnímu škodlivé staveny i ukroceny byly a konečně aby přestaly v našich krajích, a pokoj a jednota aby mezi námi zachována a držána byla“. Zvolili nad sebou hejtmany, v kraji Čáslavském pána Mikuláše Trčku z Lípy. Týž pán účastnil se vůbec horlivě tehdejších událostí a byl tak velice vážen, že sněm stavovský jemu dal v opatrování na Lipnici kompaktata, a volen byl za smířčího soudce, „mocného ubrmana“ mezi stranami, na př. roku 1444. mezi některými pány a stranou Táboorskou.

Pan Jiřík z Poděbrad byl u něho 30. července roku 1445. na Lipnici a jednal s ním, „kterak by země ve svornost mohla uvedena býti“. Načež hned toho dne psal M. Trčka pánu Oldřichovi z Rožemberka, aby „pro takové svornosti v jednotu uvedení obě strany v několicích osobách sjezd sobě někde uložily . . . a „je strach skrze tu nesvornost, prodlí-li se, by mnohých v té zemi zkažení nebylo.“ Sjezd měl se konati na Vlašimi po ujednání s Jiřím z Poděbrad a Alšem ze Šternberka; po šesti z obou jednot mělo se do Vlašimě sjeti a pro obecné dobré smír ujednati; ale sešlo s toho, když pan Oldřich z Rožemberka chtěl míti jej v Soběslavi.

Nesvornost dále trvající vedla k domácí válce mezi oněmi stranami, až 10. dubna 1449. učiněna smlouva: strana pana Jiříka z Poděbrad a Oldřicha z Hradce zvolily sobě a mezi sebou 4 osoby: pana Oldřicha z Rožemberka, pana Alše ze Šternberka, rytíře Arnošta z Leskovce a Oldřicha z Královic, aby o všechna záští, majíce plnou moc, výpověď učinili. Strany měly pře své a viny proti sobě položití na Vlašimi v moc Oldřicha z Královic, a potom měla býti tudíž na Vlašimi opět ve 4 nedělích odpory své položití. Položeno a ukázáno bylo přemnoho žalob. O dávání roků vězňům obojí jednoty, t. j. propuštění jich na určitou dobu, vypověděli Arnošt z Leskovce a Oldřich z Královic na Vlašimi v neděli po sv. Stanislavu 11. května 1449., aby vězňům dán byl rok do výpovědi konečné všech čtyř ubrmanův, a sice uro-

zeným na závazek cti a víry a spolu základem 50 kop, lidem služebným a jízdným, jenž koně mají, pod 10 kop; kdo mají 2 koně, pod 20 kop, pěším a jiným služebným i holomkům pod 5 kop, sedlákům též pod 5 kop.

Pan Oldřich z Rožemberka ku sjezdu sem nepřijel, a pan Aleš ze Šternberka a Oldřich z Královic domlouvají mu listem, daným ve Vlašimi 8. července 1449., „že oni dva nemohli sami těch věcí rozsouditi, ačkoli bylo toho veliké potřebí“. A prosí jeho, aby s Arnoštem Leskovcem do Německého Brodu přijel, a ty věci srovnány byly. Však ani tam nešli, že prý sněm již do Jihlavy uložený blízko byl. Katolická strana nedůvěřovala jim, „chtíc se lsti vystříci“.

A přišlo zase k boji: páni jednoty Poděbradské, hlavně Jiřík z Poděbrad, Mikuláš Trčka z Lípy, vystříhali se proti Oldřichovi z Rožemberka a jeho přátelům, t. j. opověděli jim boj r. 1450. Vlašinský pán učinil tak následujícím listem 18. máje r. 1450.:

Urozenému pánu, panu Oldřichovi z Rozmberga.

Já Mikuláš z Lípy a na Lipnici, poněvadž spolujednotným pánům a přátelům i spolulantfrydníkům, s kterýmiž také v též jednotě a v spoluzapsaném lantfrydu stojím, odpovíedieno jest, i na konec od spolujednoty vaši k útisku polem vytrženo, tehdy také já jim ku pomoci podle spoluzapsanie našeho i jednoty již hotov přibytí musím. A protože ačkoliv velmi nerad proti Vaši Milosti a proti Vaším všelikým pomocníkům i služebníkům vedle svrchupsané jednoty naší pánův a přátel i spoluzápisných lantfrydníkův ohrazuji se a vystříhám, tak abych Vaši Milosti ani Vaším dále již v ničemž vinen nebyl, a pak jakžkoli veliké zlé vzhodí a k horšímu zlému pohříechu nastrojeno jest, by najhoršie zlé jakžto mord a krveprolitie zminúti mezi předepsanými jednotami mohlo, tomu bych najradieji. A protože ještě což na Vaši Milosti jest aneb může býti s strany Vaši, rač sie na rychlo k tomu přičiníti, zdalíť by kterakžkoli to převeliké zlé bylo v lepšie uvedeno. Jinak zajisté v nenabyté zlé tato sírá zemie zavedena bude i v hanbu a v posmích zemiem okolním.

Vedle něho podobně učinili téhož měsíce jmenovitě z okolí: Vítek a Svatoslav z Lípy, Hanuš z Maršovic, Bolech z Kuněmil, Sigmund z Ronova, Mat. z Vlčnova,

Jan z Lípy, Vilém z Talmberka, Vaněk a Zdeněk z Tichonic, Jan z Probluz, Mikeš z Radikovic, Vikeš z Jenišovic, Vilém z Onšova, Sigmund z Kojkovic, Aleš ze Studené, Petřík ze Lhotic, Petr Húska ze Zahrádky, Aleš z Královic, Buvol z Radonic, Jan ze Psář, Mikuláš z Hrádku a j. v. Někteří z nich byli ve službách M. Trčky z Lípy.

Z jejich listů daných ve Vlašimi 19. května 1450. znějí dva takto :

1. *Urozenému pánu, panu Oldřichovi z Rosenberka.*

Já Petr z Knyovicz, Jan z Blanice, Zdeněk z Tichonic, Prokop Maynuš ze Psář a Jan z Jinošova a Mikuláš z Jinošova vystřiháme sie proti tvé milosti podle urozeného pána Mikuláše z Lípy a z Lipnice a (miníme) s svým pánem v míru i nemíru státi, dokudž sme v službie jeho.

2. *Vedle urozeného pana Mikuláše z Lípy, pána mého, já Aleš z Královic vystřihám sie proti tvé milosti, urozený pane Oldřiše z Rožemberka, žeť miním nepřítel troj býti i tvých pomocníkův i tvých služebníkův i tvých všech poddaných a svým pánem v míru i nemíru státi, dokavadž sem služebníkem jeho.*

Páni a rytíři spolu válčili, však ubohý lid nejvíce tím trpěl. Přepadali dědiny strany druhé, pobrali jim, co mohli, a ještě některé zajali. Psali si pak Mikuláš Trčka z Lípy a Oldřich z Rožemberka, aby se jeden i druhý přičinil o propuštění jich na svobodu a o navrácení statků jim pobraných.

Klid nastával, když Jiří z Poděbrad zvolen byl roku 1452. za správce království českého a k němu přidáno 12 k radě, mezi nimi také pán Vlašimský M. Trčka z Lípy, „aby všecko království řídili a spravovali podle práv, řádův a svobod starodávních koruny české, jakž se jim nablépe a najužitečněji bude zdáti“. Působil takto věrně na straně pod obojí až do své smrti r. 1453.

Jako pán na Vlašimi udělil zdejším měšťanům v pátek po sv. Řehoři 15. března 1443. právo, že mohli statky a dědictví své odkazovati, a kdyby bez poslední vůle umřeli, že jmění jejich přísluší nejbližší příbuzným.⁴¹ Synům

⁴¹ Bienenberk III. 200. uvádí jako pramen : Archiv městský a starou „Knihu pamětní“ ve Vlašimi.

zanechal vedle čestného jména veliké statky: panství Vlašim a Lipnici, zápisné statky duchovní: Štěpánov, městečko a vsi Keblov, Javorník, Chlum, Pulice, Nesměřice a Lhotu, tvrz Sudov s městečkem a 4 vsi, Zahradku městečko a 21 vsí, Mnichovice městečko, klášter sv. Prokopa, Dobrynice a Leštnou, vsi kláštera Sedleckého, na něž byl císaři Sigmundovi půjčil 9012 zl. uher., vsi Rabice, Kajkovice, Pelhřimovec a j. (22 vsí) od roku 1436. v zástavě 1000 kop gr. Praž.; Hněvkovice, Kúnice, Zahájí, Chotěměřice, Rudice ve 400 kop gr. a j.

Jako z n a k užíval rod jeho břevna stříbrného ve štítě nahoře černém a dole červeném.

Synové jeho jmenovali se: Burian na Lipnici, Zdeněk a Mikuláš na Vlašimi. Potomci nejstaršího syna spřízněni byli s pánskými rody: z Sellenberka, z Gutenšteina, z Kolovrat, z Lobkovic a j., jmenovitě s pány z Talnberka, kteří drželi potom Vlašim r. 1622—1665., a z Říčan, z nichž pocházela kněžna Božena z Porcie, pramáti nynějších držitelů velkostatku Vlašimského, jak ukazuje vývod jejich na str. 38.—39.

Syn jeho Mikuláš, pán na Vlašimi, držel se jako otec věrně Jiřího z Poděbrad, i když král od papeže do klatby dán byl a sám švagr jeho Zdeněk ze Šternberka od něho byl odpadl.

Jiří z Poděbrad oblehal r. 1467. hrad Šternberk, a bratři Trčkové z Lípy, Burian a Mikuláš, vydatně jej podporovali, zvláště při dobývání nedalekého hradu Šternberka.⁴² Po smrti Jiřího z Poděbrad († 1471.) věren byl i nástupci jeho králi Vladislavu II.; za něho byl hejtmánem kraje Kouřimského, Mikuláš ml. na Lipnici hejtmánem kraje Čáslavského, a na sjezdu 22. prosince 1479. jmenován vedle Jaroslava ze Šternberka a j. popravcem (právimocníkem aneb soudcem) v kraji Kouřimském.

⁴² Když obležení byli již u velkých nesnázích, poslali k panu Zdeňkovi ze Šternberka do Jindřichova Hradce jistého Chvala s nějakým sedlákem, jenž by jej bezpečnou cestou vedl. Z Hradce nesli psaní obleženým, ale byli oba chyceni a do Vlašimě k pánům Trčkům přivedeni. Chval nucen byl dáti zprávu o stavu obleženého hradu, a Trčkové sdělili to hned králi, načež brzy Šternberka dobyl, a téhož léta i jiných hradů Šternberkových: Roudnice, Chvatěrub, Kostelec nad Sázavou, Lešna a Měšic se zmocnil. (Bienenberk, Alterthümer III. 201—203.) — Šternberk jmenoval se někdy Střemelice (Jos. Tábořský, Vypsání země české r. 1778 str. 53., J. Jungmanna Slovník IV. 354.)

Vývod rodu Trčků z Lípy na Vlašimi a příbuzenství jejich s pány
z Talberka a z Řičan:

Mikuláš Trčka z Lípy na Vlašimi 1442—1453.

Burian na Lipnici, † 1468. m. Dorota z Holohlav.		Zdeněk na Vlašimi 1454. Mikuláš st. na Vlašimi † 1509. m. Johanka z Brezovic † 1516.	
Mikuláš ml. na Lichtenburce † 1516. m. Alžběta z Šellenberka a Kosti † 1507.		Zdeněk na Vlašimi † 1482. r. 1482. m. Kateřina z Gute- šteina; z téhož rodu	
Jiří Melchior † 1481. r. 1481. m. Kateřina z Gute- šteina; z téhož rodu		Jan Jindřich Vilém Mikuláš ml. Ludmila † 1521. r. 1516. † 1521. † 1540. m. Jana Johanka, Jan Vilém † 1569. z Vřesovic Dorota. 1533. Veronika m. Karla ze Žerotína.	
Eliška m. Purk- harta No- vohrad- ského z Kolovrat, příbuzného rodu původních pánů z Vlašimě (str. 7.)		Magdalena m. Adama z Řičan na Kosové Hoře.	
Jan st. na Lipnici a na Chotě- bři † 1540. m. Mark. z Šellenberka v Chotěbři † 1579.		Herald Kavka z Řičan 1554—62. m. Kateřina Malovcová z Chýnova.	
Jan z Řičan † 1577. m. Lidmila ze Svarova.	 Zdeněk † 1582. m. Johanka Trčková z Lípy. m. Kateřina z Řičan.	

Jan st. Trčka z L. a na Vlašimi	Jan z Řičan	Jan Kavka z Řičan
<div> <div>Burian na Světlé † 1591.</div> <div>m. 1. Markéta Vančurová, 2. Kateřina z Guten- šteina,</div> </div>	<div> <div>... Regina m. Viléma z Talmberka † ok. 1586.</div> <div>Jan m. Kunhuta z Řičan.</div> </div>	<div> <div>Jan K. z Řičan r. 1625. m. Benigna z Lobkovic.</div> <div>Jan Kavka z Řičan † 1642. poslední svého rodu po meči; jeho sestra Božena, manž. kníž. Jana F. z Porcie, paní na Vlašimi 1665—81., a potomci její po přeslici: z Weissenwolfa roku 1681—1715., z Trautsona roku 1715—1744. a z Auersperka od r. 1744. až podnes.</div> </div>
dědicové na Vlašimi do r. 1546.	<div> <div>Jiří † 1623. m. 1. Eliška z Lobkovic, m. 2. Markéta Trčková z Lípy.</div> <div>Bedřich na Vlašimi 1622—43.: Jan František Arnošt † 1654. † 1665.</div> </div>	
<div> <div>Jan Rudolf † 1634. manž. Mar. Magdalena z Lobkovic † 1628.</div> <div>Vilém † ok. 1632. Adam Erdman na Náchodě † 1634. m. Maxm. z Harrachu.</div> </div>	<div> <div>Markéta m. 1. Václava Berky z Dubé a Lipého, m. 2. z Dopína, m. 3. Jiří z Tal- mberka.</div> <div>Eliška Magda- lena, m. Vil. Kinského, Johanka m. ze Svam- berka.</div> </div>	<div> <div>(Vývody rodu těchto pánů z Talmberka, Boženy kněžny z Porcie, roz. z Řičan, a jejich potomků viz v oddíle III.)</div> </div>
	<div> <div>Isabella, m. Sigm. Bedřich hrabě Götz.</div> </div>	

Když se kněží pod obojí a lid obecný v některých místech od strany katolické utiskovali, zapsali se v Hradci nad Labem 17. června 1482. páni pod obojí vedle jiných Mikuláš starší Trčka z Lípy na Vlašimi a Mikuláš mladší a Melchisedes na Lipnici, „aby Jeho Milosti králi ku paměti přivedeno bylo, aby což se zapsal a přísahu učinil, tomu všemu dost učiniti a je při víře zákona Božího a při všech dobrých obyčejích, při právicích, řádích a svobodách našich zachovati ráčil, a kdož by je koli od víry tisknouti chtěl, sebe v tom ve všem ani J. Milosti nikoli a žádnou měrou neopouštěti do těch hrdel a statkův, jestliže by J. Milosti chtěli v tom dobrém počatém kterou překážku činiti.“

Vedle záležitostí zemských dobře hospodařil na svých panstvích a rozmnožil je velice, koupiv r. 1487. panství Velišské u Jičína za 19.800 zl. uher. Tam chována jsou pak kompaktně po celé století. Král Vladislav uznáváje služby Mikuláše st. Trčky z Lípy, které jest mu činil, a seznáv, že k tomu vede i syny své Zděnka, Jana, Jindřicha, Viléma a Mikuláše ml. z Lípy a na Vlašimi, dal mu roku 1507. „zvláštní milost na duchovní statky, jež v zástavě měli od krále Sigmunda, jmenovitě Štěpánov, Křivsoudov, Zahrádku s jinými vesnicemi arcibiskupství Pražského a kanovníctví Vyšehradského, ves Pravonín, Čáslavsko, Lhotu Ovesnou s jinými zápisy, vesnicemi a příslušenstvím kláštera Louňovského atd., aby Mikuláš starší, Zdeněk, Jan a Jindřich, Vilém a Mikuláš mladší Trčkové, dědicové a budoucí jich i ty osoby, jestliže by kterým buď dskami nebo kšaftem na mocný list královský komužkoli svrchu psanou milost dali a zapsali, aby ta zboží duchovní všechna společně i jich příslušenství měli, drželi a jich požívali, aby z těch svrchu psaných zboží ze všech od krále Vladislava i od budoucích králův českých ani od žádného jiného nebyli a nemohli splaceni býti bez své vůle nižádným obyčejem kromě těch osob duchovních, komuž by ty výplaty spravedlivě příslušaly, však tak, že ty osoby duchovní nebudou a nemohou nadepsaných zboží polovice neb na dílu vyplatiti, než všecka ta zboží svrchu psaná nerozdílně a pojednou a to k svému vlastnímu držení jmění a požívání, ty to učiniti mohou a učiniti moci budou —

dadouc jim summy jich, ve kterýchž to drželi a vyplatíc to mají držeti.....“

Některé statky byly jim vyplaceny, na př. r. 1499. Královice, Ovesná Lhota, r. 1505. panství Kolínské a j. v.

Panství svá rozmnožil s Mikulášem ml. přikupuje statky, jako na př. r. 1495. Chotěnice, r. 1497. Raškovice s příslušenstvím, r. 1499. Doubravici; sám r. 1499. koupil od Johanky z Libošovic Bolinu, dvůr poplužní pustý, ves celou, 12 dvorů kmetcích a 1 mlýn, ve Vracovicích 4 dvory kmetei, v Kondraci dvory kmetei a pustotiny s panstvím, jež tu měla, v Libešově dvůr poplužní pustý, v Krasovicích 2 dvory kmetei, v Jičíněvsi dvůr kmetei.

Na panství bývalého kláštera Louňovského, pak Tábořského, totiž na horách Domašinských a Louňovských měli Trčkové z Lípy myslivost podle smlouvy s Tábořsky jakožto vrchností nad Domašínem a Louňovici, „jak předešlí držitelé Vlašimští těch honův a lovův na Horách Domašinských a Louňovských užívali“. O ně měli spor a z naučení soudu zemského r. 1498. stala se smlouva mezi Mikulášem Trčkou z Lípy a Tábořskými, „že jich jako předešlí držitelé Vlašimští užívati mohou, a výminka jest učiněna, kdyby král český aneb osoby duchovní statek Louňovský od Tábořů vyplatili, budou-li chtítí, mohou Trčkové nebo budoucí jeho z těch lovů a honův viniti a je požadovati“.

Vlašimi vymohl Mikuláš Trčka z Lípy u krále Vladislava dva výroční trhy, jeden v sobotu po sv. Jiljí a druhý v sobotu před hodem sv. Ducha, majestátem daným na hradě Pražském v pondělí po sv. Vavřinci 11. srpna 1488.

Roku 1501. potvrdil Vlašimi privilegium z r. 1443. od otce dané. Zemřel r. 1509. a zanechal vdovu Johanku z Březovic, od níž měl dědictví panství Říčany u Prahy ve 4000 zl. uher., pět synův a jednu dceru, z nichž Zdeněk a Mikuláš ostatní přečkali a na Vlašimi vládli.

Vdově Johance z Březovic připadlo nyní panství Říčanské (podle smlouvy z r. 1491.) a následujícího roku 1510. odkázal jí Mikuláš Trčka z Lípy a na Lichtenburce, jenž byl roku 1507. nevěrnou ženu svou na hradě Veliši u Jičína zazditi dal, svá panství Opočno, Smiřice, Tře-

bechovice, Kněžice, Chotěboř, Lichtenburk, Oheb a j.; Burianovi Trčkovi z Lípy a jeho synu Janovi dal Polnou, Přibislav, Ronov a j. s tou výminkou, že kdyby který dědic bez potomků mužských umřel, všecka ona panství mají budoucně připadnouti na syny Mikuláše staršího z Lípy na Vlašimi a na jejich dědice budoucí mužského pohlaví.

Po smrti Johanky z Březovic roku 1516. dědil ona panství nejstarší syn její Zdeněk.

Roku 1523. vystavěli nový kostel ve Vlašimi (viz o něm dále) a r. 1524. darovali špitálu ves Pavlovice; ale potom, když Zdeněk dědictví rozdělil, rozvadili se o díly statků. Mikuláš obeslal staršího bratra Zdeňka k soudu 14. července r. 1526., a král Ferdinand I. roku 1527. vypověděl s pány a svými radami, aby zůstalo při tom, jak jest to pan Zdeněk rozdělil a při dílech položil. Zdeněk sídlil v těch letech na Opočně a Mikuláš na Vlašimi; potvrdil obci 11. července r. 1530. privilegium na řízení, dání a kšaftování statkův a na skupování a prodej soli, jak dále v části 5. podáno jest. Později sídlil na hradě Veliši a Zdeněk na Vlašimi.

Ale neshoda mezi bratry nepřestávajíc, vedla k soudům, až konečně veliké někdy panství otce a děda jejich bylo rozděleno a na kusy rozprodáno. Roku 1533. poručníci Jana Trčky z Lípy, sirotka někdy Viléma Trčky z Lípy, vznesli na plný soud zemský, že Zdeněk Trčka z Lípy nedilný statek jemu znamenitě utrácí a na větším díle utratil a zavedl a že veliké závady na něm jsou, žádajíce pánův a rytíři na soudu zemském, aby téhož sirotka jakožto nynější poručníci milostivě a spravedlivě opatřili, tak aby témuž sirotku statku a dílu jeho do konce a do ostatku neutratil; Zdeněk dva díly, svůj a strýce svého Jana mladšího let nemajícího, k sobě přijal a Mikulášovi Trčkovi dílu jeho postoupil a na to též ukázal svědomí. Dále i to pravil, že všecky truhly, pokoje, sklepy jemu Zdeňkovi bratru svému, když na Vlašim přijel a měl díly klásti, jest zotvíral a ve všecko vpustil a na všecko že jest hleděl. Chtěl s týmž sirotkem jakožto dobrý hospodář spolčiti statky jich, že tomu sirotku statku hned více přibude, a že to chce z pouhé lásky pro dobré sirotka toho rád učiniti.

Páni na soudu zemském takto o tom vypověděli: Ty díly, kteréž Zdeněk Trčka Mikulášovi T., bratru svému, a Janovi T., strýci svému, dílčími cedulemi položil, král jest vypověděti ráčil, aby se k sobě podle týchž dílů zachovali a on Mikuláš Trčka, jako nejmladší, díl Velišský k sobě jest přijal a potom smlouvu s Zdenkem bratrem svým, ty díly zjinačivše bez povolení král. M. i také soudu zemského, jiných statků jsou sobě postupovali... Mikuláše při dílu Velišského páni zůstávají, aby mu jej Zdeněk ve dsky zemské vložil. I také jsou-li jací spravedliví a zadržalí dluhové na lidech, aby je upomínati mohl; a Mikuláš T. z panství Vlašimského i z těch ze všech panství, kterýchž nyní v držení jest, tolikéž učiniti a v tom se zachovati má. Jsou-li jací spravedliví dluhové lidem aneb sirotkům na týchž panstvích buď od Zdeňka neb Mikuláše, ty aby jim zase zaplacený a navráceny byly, a dále již aby tíž lidé s obojího panství žádnými robotami ani daněmi a poplatky mimo povinnost obtěžováni nebyli od žádné strany.... O spolčení Mikuláše s Janem, to Jich M. na soudu zemském, který držán býti má na zejtrí sv. Barbory, rozvažiti ráčí.

A v pondělí po sv. Řehoři 17. března 1533. páni takto vypověděli: Mikuláš Trčka aby Zdeňkovi Trčkovi postoupil Vlašimě, Lichtenburka, Pelhřimova, Řičan i s tím se vším příslušenstvím, což jest sám měl tu a držel statkův pozemských, kromě těch, kteréž jest po rozdílu koupil, a to bez umenšení ve 3 nedělích pořád zběhlých od toho dne. Co se dotýče těch dluhův, ve kteréž jest se Zdeněk Trčka vzdlužil, pro které věřitelé anebo rukojmové právo vedou na díl Mikuláše Trčkovi a také na díl Opočenský, kterýž Janovi Trčkovi býti má, poněvadž mezi nimi dílové se prve vykonali, nežli se na odhadování na ty statky přišlo: protož aby věřitelové i rukojmové právo vedli i hádati dali na dílu Vlašimském, který Zdeňkovi Trčkovi se dostal.

Rozdělili se pak 25. října r. 1533. o bohaté dědictví otcovské takto: Mikuláš vzal si veliké panství Velišské Svojanov, Smiřice a j.; Jan mladší, syn Vilémův, Opočno, Třebechovice, Řičany, Pelhřimov a j. v. Zdeněk dal si do desk zemských vložiti: hrad Vlašim se vsí jeho ohradou, s dvory a městečky pod týmž zámkem ležícími

i s jinými městečkami a vesnicemi k němu příslušejícími, t. j.: městečko Načerac, Zdislavice, vsi Kondrac, Dub, Veliš, Hradiště, Vracovice, Libošovice pusté, Jinošov, Rimovice, Miřetice, Bolina, Rataje, Olešná, Mraviště, Daměnice, Vratíčkovice, Malovidy, Radošovice, Býkovice, Bilkovice, Onšovičky, Sudislavice, Veliká Ves, Dalkovice, Keblovec, Němčice, Jenišovice, Otročice, Chyška, Paseka, Petrovsko pusté, Radikovice, Kozly, Rejčkov, Zlohynice, Hojanovice, Bernartice, tvrz pustá, Blanice, mlýn pod Blanicí i se dvorem, Ctiboř, Kladruby, Podolí, Javor, Lhota Hubova, tvrz pustá Hrádek a mlýn pod Hrádkem, Heřmaničky pusté, hrad Hradecko pusté a panství na lidech v Pavlovicích, kteráž jest dána k špitálu Vlašimskému. A k tomu dílu klade tvrz pustou Kněžice s vesnicemi, městečko Městec Heřmanův a j.; také hrad Lichtenberk s podhradím k němu připojeným, se dvory a s městečkem Ronovem a s vesnicemi. Městec Králové, dům v Praze v Celetné ulici a j., zboží Štěpánovské, Vožické, s hrady pustými a jinými zbožími zápisnými, kteréž se na ten čas k zámku Vlašimi drží a užívají.

Násada rybníků pokládala se k dílu Vlašimskému tato: „rybník Mnichovský 14 kop plodu, r. Jinošovský svrchní 10 kop, r. dolejší Jinošov 9 kop, r. Šebíř 18 k., r. u Němčího 11 k., u Blanice dolejší 4 kopy, do Bernartického 12 kop, do děkanského a Duničského 9 kop, a Čáslavského, kde přes něj jedou, 9 kop, Domachovského 6½ k., do Polánky 6½ k., v Pavlovicích 4 k., Vojkova 33 k., pod pasekou 3 k., do prostředního mezi těmi 3½ k., nad Ctiboří 5 kop, v Bolině 9 kop, do Jinošovského 8 k., do Čáslavského hořejšího 9 k., u Sudislavic 2½ kop, do Skalkovského 1½ kopy, do Zdislavského 7 kop, nad Dalkovici 9 kop, u Křivsoudova 13 kop, v Kladrubech 4 kopy, nad Bilkovici 7 kop atd.

Ale již téhož roku, když byl Jan Trčka na Lipnici za něho rozličných dluhův až v 50.000 kop gr. zaplatil, postoupil ve čtvrtek před sv. Bartolomějem 20. srpna r. 1534. dědictví a dílu svého, totiž: Vlašim hrad a dvůr poplužní s poplužím, s městečky, domy, krčmami a dvory kmeteimi pod týmž hradem Vlašimi ležícími, městečka Načerac, Zdislavice, Kondrac, Dub, Veliš, Hradiště, Vracovice, Libošovice pusté, Jinošov, Rimovice, Miřetice, Bo-

linu, Rataje, Olešnou, Mraviště, Daměnice, Vratčkovice, Zahorí pusté, Kladeruby pusté, Kunějovice, Chmelné, Borovnici, Malovidy, Radošovice, Býkovice, Bilkovice, Onšovičky, dále vesnice, na předešlé straně jmenované, a v Blanicí tvrz pustou, mlýn pod Blanicí i s dvorem, Ctiboř, Kladruby, Podolí, Javor, Lhotu Hubovu, tvrz pustou Hrádek s mlýnem pod Hrádkem, Heřmaničky pusté a panství na lidech v Pavlovicích, kteráž jest dána k špitálu Vlašimskému, a t. d., hrad Lichtenburk, Štěpánov, městečka a vesnice vše k témuž městečku příslušející, Vožici, hrady pusté a jiná zboží, která k zámku Vlašimskému příslušela a j. v. Zůstalo do těch 50.000 kop gr. doplatiti 1659 kop.

O tato panství nastaly opět různice mezi Zdeňkem a jeho strýcem Janem. Na Vlašimi vládl Jan, a Zdeněk ji chtěl zase mít. V soudním o to jednání žádal r. 1536. Zdeněk, aby mu ostatek do těch 50.000 kop doplatil, jmenovitě dvěma židům v Praze dluhy, které úřad nejvyššího purkrabství Pražského jim byl přisoudil, aby od těch židů pan Zdeněk zatčení se nebál, a pan sudí aby s těmi židy jednal o dluhy přisouzené, ač mohl by co k dobrému jeho na dluhu strhnouti aneb na slušné roky (lhůty) přivést.

Jan chtěl tak s počátku učiniti, ale potom myslil, že jest napřed „sobě povinnější svěsti závady z Vlašimského panství, na kterých mu více záleží, nežli na placení židům“; ale po nálezu soudním byl povinen ty dluhy p. Zdeňka buď židům nebo kdekoli jinde do té sumy za ním pozůstalé podle smlouvy mezi stranami nic méně dávat i tomu dosti učiniti. Král poručil Zdislavu Berkovi z Dubé a z Lipého, nejvyššímu hofmistru království českého, a Radoslavovi Beřkovskému z Šebířova, nejvyššímu písaři téhož království, aby obě strany do Prahy obeslali a srovnali. Takto mezi nimi vypověděli: „Pan Jan Trčka zůstává panu Zdeňkovi na těch 50.000 kop, které za něj zaplatiti měl, 1659 gr. č. . . .

Co se Vlašimě od p. Jana p. Zdeňkovi a svrchků, jemu od p. Zdeňka postoupených, zase postoupení dotýče, ty jemu p. Jan i se svrchky postoupiti měl a to čtvrtý den od té výpovědi. Opravy zámku Vlašimě, dvorů, mlýnů, rybníků, totiž buď střech anebo i jinak, pokudž

by slušně potřeba toho ukazovala, povinen jest p. Zdeněk na svůj náklad opravit; pakli by Zdeněk toho zanedbával, měl skrze Jana k tomu napomenut býti aneb od jeho dědicův, aby toho neobmeškával. A kdyby o to mezi p. Zdeňkem a p. Janem byla rozepře, tehdy Jan takovou škodu před dvěma nebo třema dobrými lidmi nestrannými Zdeňkovi aby okázal. I mohl Jan na svůj náklad takovou opravu učiniti, a což se nákladu okáže, Zdeněk byl povinen, jemu zase navrátiti. Pakli by Zdeněk i toho zanedbával, tehdy Jan mohl se mu v tolikéž důchodův, což by za tu summu vynaloženou spravedlivě postačiti mohlo, s komorníkem Pražským uvázati, a to moci držeti a toho užívatí dotud, dokudž by jemu neb jeho dědicům taková nákladová zase dáni a navracení nebyli, i se všemi škodami. A když by dáni byli, má Jan neb jeho dědici Zdeňkovi to, veš by se tak uvázal, zase hned postoupiti bez odpornosti.“

A téhož měsíce Zdeněk Trčka z Lípy a na Vlašimě přiznal, že podle této výpovědi mocné vzal a přijal od Jana staršího 50.000 kop gr. č., které týž Jan za něho v závadách dal a vyplnil, ze kterých 50.000 kop gr. č. Jana kvituje a propouští úplně a docela.

Učinili pak mezi sebou smlouvu, aby všecken statek a nápad i klenoty a svršky po smrti Zdeňka z Lípy a na Vlašimi připadl na Jana a dědice jeho.

Zdeněk užíval tedy panství Vlašimského, ale potřebuje mnoho na své vydání, utiskoval poddané lidi. Když tak činiti nepřestával, přednesl to Jan Trčka na krále.

Ferdinand I., vyslechnuv stížnost, poslal Zdeňkovi list, psaný ve Vídni v neděli před sv. Maří Magdalenou 20. července r. 1539. v němž praví: *„kterakž lidé k panství Vlašimskému příslušející, kterýchž jsi na ten čas v držení na místě Trčm od úředníkův tvých berněmi a jinými poplatky neobyčejnými proti smlouvám mezi Tebou a týmž Janem Trčkou učiněnými obtěžováni býti měli, nás týž Jan Trčka v tom za milostivé opatření prosí poroučíme, pokudž by tak bylo . . . aby dotčených lidí k Vlašimi příslušejících, berněmi a dárkami neobtěžoval, ani jiným úředníkům a služebníkům svým obtěžovati nedal ani sám neobtěžoval.“*

Lépe hospodařil a k poddaným se choval bratr jeho Mikuláš na panství Velišském a jeho syn Vilém.

Zdeněk polnán byl před královský soud také „z hanlivě důtklivých slov na poctivosti“. Roku 1541. v neděli den sv. Trojice přišel k faráři Vlašimskému, urazil tam rytíře Jana Markvartského z Utěšic, mluvil k němu „před dobrými lidmi: „Jsi šibal a lotr a hned s k lotru podobný.“ Byl za to k peněžité pokutě odsouzen.

Zemřel ve Vlašimi 2. října 1543. nemaje potomkův. Panství zdejší připadlo podle oné smlouvy synům Jana Trčky z Lípy, před tím r. 1540. zemřelého: Burianovi, Ferdinandovi a nezletilým: Jaroslavovi, Zdeňkovi a Mikulášovi. Oba starší bratři přijeli sem druhého dne s úředníkem svým, rytířem Křištofem Skuhrovským ze Skuhrova. Chtěli se dědictví ujíti a přišli k zámku. Tu sedíce mezi mosty před ním dovolávali se skrze Křištofa Skuhrovského na Jindřicha z Borkův, úředníka Vlašimského, aby podle slibu a závazku svého, který jest učinil nebožtíkovi panu otci jich Janovi Trčkoví na Lipnici, postoupil jim zámku Vlašimě se vším příslušenstvím; ale toho jsou na něm dovolati se nemohli. Více než půl druhé neděle nebyli od Jindřicha z Borkův na zámek puštěni, a páni rytířové zůstávali dole v městě; pročež téhož úředníka Vlašimského před soud pohnali.

K dědictví hlásili se též Johanka a Dorota, dcery někdy Jindřicha Trčky z Lípy, a dostaly z podílu Vlašimského 1500 kop gr. č.

Bratři Burian a Ferdinand Trčkové z Lípy rozprodali zděděné statky, a to: v neděli 21. listopadu 1546. Markvartovi Stranovskému ze Sovojovic za 9100 kop gr. čes.: hrad Vlašim s pivovarem, s dvorem poplužním, s pustotinami na Tušovsku, Skalkovsku a Znosimsku, s mlýnem, valchou, pilou, s městečky pod týmž hradem, ves Jinošov, Hradiště, Bolinu, Malovidy, vesnice celé, a dily vsí Vracovic, Kondrace, Dubu, Kladrub, Řimovic a Pavlovic, což tu měli, a na lidech panství; Blaniči tvrzi pustou s dědinami... s mlýny, štěpnicemi, chmelnicemi, robotami jindy nebývaly... s beranci, s lojem, s rychtou výsadní v Kondraci, s hony a lovem na Domašinských horách a Křížových (podle smlouvy mezi předešlými pány Trčky a obcí města Hradiště Hory Tábor, str. 41.); dále prodali: Zdislavice za 1000 kop, Chlum a Javorník za 800 kop gr. Petrovi z Újezda; — r. 1547.

témuž pánu ves Rataje za 625 kop; Kunějovice, Borovníci, Němčice, Keblovec za 550 kop a ves Keblov za 450 kop Jindřichovi Vopršalovi z Jetřichovic; Štěpánov, Lhotu u něho, Dalkovice za 2050 kop Zdeňkovi Zruckému z Chřenovic, a městu Vlašimi Hrádek, Ctiboř a jednoho člověka v Pavlovicích, za 450 kop gr. č.; — Radošovice, Vonšovice a Bílkovice rytíři Markwartovi Věžníkovi z Věžník, Pravonín rytíři Jindřichovi Kekulovi ze Stradonic, roku 1548. Načerac, Olešnou, Mraviště, Vratčkovice, Daměnice za 3000 kop Přechovi Dvořeckému z Olbramovic; roku 1549. Královice, Střítež, Brzotice za 1000 kop Ondřejovi Strojeticckému ze Strojetic a j. v.

Po staroslavném rodu Trčků z Lípy, jenž na Vlašimi 104 léta vládl, jest trvalou památkou zde kostel a nadání pro chudé ve špitále, a někteří z něho zde v Pánu odpočívají.⁴³

2. Rytíř Markvart Stranovský ze Sovejovic r. 1546-1550.

Pocházel z kraje Boleslavského, kde sídlél na hradě Novém Stranově a prodav jej r. 1545. panu Sigmundovi Berkovi z Dubé za 13.400 kop gr. č. koupil si Vlašim, ale na krátko. Měl s manželkou paní Anežkou z Radovesic 4 syny: Jaroše, Jana, Melchisedecha a Matyáše. V rodinném znaku měli modrou a bílou šachovnici v červeném poli jako rod Kosořských, Klenovských z Klenového a z Janovic a j.

⁴³ Blíží o nich zprávy obsahují tyto prameny: Archiv český II., III., IV., V., VI.; Pozůstatky desk zemsk. I., II.; Archiv Třeboňský, Historica r. 1450.; Archiv v Jindřichově Hradci r. 1515.; Dačického Paměti, vydal A. Rezek I.; Bienenberg, Alterthümer II., III.; Půhonové k svědomí 1518—1534., E 7., K 30., L 1.; Obeslání a půhonové před J. M. krále 1538—1547. E 11. Obeslání k svědomí k straním přem 1523—32., E 3, 7. Listy Trčkovy v museu král. česk.; v deskách zemských 3 A 9, 4 K 7, 6 F 26, 7 C 14, 12, I 33, 44 H 5, J 5, L 15, 19 46 K 15, 47 A 3, L 7, 48 B 13, 49 C 21, 27, 53 E 17, 84 A 3, G 23, Registra listů posilacíh r. 1544. v archivu místodržitelském, Desky dvorské II. r. 1522. č. 36 p 10—11, Památky archaeologické I., B. Paprockého O stavu panském 268—370. Beckovského Poselkyně, V. V. Tomka Děje Prahy, Aug. Sedláčka Hradý, zámky a tvrze české I—V. A. N. Vlasáka přehledy některých rodin šlechtických. Boh. Balbína Miscellaneorum hist. d. II. I. II.: Genealogicae tabulae Bohemiae, 1687, archiv města Vlašimě a j. v.

Následujícího roku 1547. věnoval manželce své 500 kop gr. č. na Malovidech, Vracovicích, Kladrubech a polovici všech svrškův a nábytkův na zámku Vlašimi i ve dvoře při zámku, a 500 kop gr. č. paní Krizeldě z Hodejova, nevěstě své a manželce Jaroše Stranovského ze Sovojovic, nejstaršího syna svého, na Jinošově, Hradišti a Bolině, která věna potom l. 1550. u prodeje panství Vlašimského na jiné dědiny převedena jsou.

Již toho léta 1547. měl tu spor s Janem Hradeckým z Bukovna a r. 1548. s rytířem Křištofem Skuhrovským, bývalým úředníkem pánů Trčků na Lipnici a od téhož r. 1548. pánem na Louňovicích a Domašíně.

Jan Hradecký pohнал ho k soudu zemskému, vině ho ze sloy hanlivých. Setkali se totiž 29. června 1547. u dvora Čachovic; Hradecký řekl prý o synovi Stranovského, že mu psa ukradl a že tudý chodí, kudy zloděj. Maje tu příčinu pro syna svého a háje poctivosti jeho, Markvart Stranovský Hradeckého před lidmi mezi jinou řečí na poctivosti zhaněl mluvě, že jest vyjebaný lotr a že v hrdlo lže; s koněm se dotíral a s ručnicí zapalovací s kohoutkem přiloženým k němu jest mířil, a kdyby lidé byli nezabránili, byl by k němu stiskl. Soud dal Hradeckému za právo, a Stranovský zaplatil pokutu zřízením zemským o hanlivých slovech vyměřenou, t. j. 20 kop gr. čes. Syn Markvartův ovšem Jana Hradeckého také z oněch slov před soud zemský pohнал.

Křištof Skuhrovský pak vinil Markvarta Stranovského z 50 kop gr. č. pokuty jemu podle zřízení zemského propadené, že honil v horách Domašinských a Křížových u Louňovic, někdy kláštera Louňovského a od 20. června r. 1548. jeho Křištofa Skuhrovského.

Z vůle Stranovského líčeli t. r. 1548. poddaní z Vlašimě tenata na zajíce v horách Domašinských u Vonšovic v jamách Chomrdovských, jmenovaných tak po měšťanu Domašinském Chomrdovi, v pondělí po sv. Ondřeji, a poddaní z Jinošova, Vracovic a Kondrace totéž učinili na horách Křížových nad mlýnem Hustinovým na gruntech Kr. Skuhrovského. I povstala z toho dlouhá pře o právo myslivosti mezi oběma vrchnostmi. Vlašimský pán hájil r. 1552. před soudem, že podle smlouvy mezi předešlými držiteli panství Vlašimského a král. městem Tábořem, jakožto bývalou vrchností v Louňovicích a Domašíně má svobodu honiti na těch horách, a doložil ze smlouvy mezi Mikulášem Trčkou z Lípy a Tábořskými z naučení soudu zemského l. 1498., že „někdy Mikuláš Trčka, jak předešli držitelé Vlašimští těch honův

a lovův na horách Domašinských a Louňovských užívali, prokázal jest a při tom byl také zůstaven. . . . též jinou smlouvu mezi bratřími Trčky a jím Markvartem Stranovským, kteráž se o prodej hradu Vlašimě atd. s hory a s lovem na Domašinských horách a Křižových stala.

K tomu od Křištofa Skuhrovského mluveno, že . . . ta smlouva jest již umrtvena a neměla dále průchodu svého než dokud by to zboží Louňovské jeho milosti královské aneb osobám duchovním v ruce nevěšlo, mítí a tak již i z těch lovův, poněvadž jeho milost královská toho v držení vjítí a dále někdy panu Janovi z Pernšteina ne právem zápisným neb právem Tábořských ale dědičně dskami postoupiti ráčil, a tak jemu Křištofovi Skuhrovskému od pánův z Pernšteina to jest prodáno. (Viz Dějiny Domašina a jeho statku str. 52 a násl.)

. . . Dal při tom některé artikule zřízení zemského čísti a pravil, že to jedno zřízení ukazuje, že statkové jeho milosti královské a duchovní nikde se promlčeti nemohou, a druhé jest, jestli by konvent od kláštera co bez povolení královského zastavil, že to má zase darmo býti navraceno a tak tehdy jestli sou předešli držitelé těch honův v užívání byli, poněvadž to bylo duchovenství, tehdy k žádnému promlčení přijítí jest nemohlo, aniž také ta smlouva na škodu jeho milosti o věc zápisnou nemohla se státi.

Na to od Markvarta Stranovského pověděno, že . . . by ta smlouva již byla umrtvena, to se ničímž neukazuje, aby kdy který držitel statku Vlašimského vedle výminky v ní položené vinen a z toho pořádně vyveden býti měl; ale poněvadž on Křištof Skuhrovský ten trh od pánův bratří z Pernšteina tak, jakž Táborští toho v držení byli, přijal, tehdy již ni on z těch lovův vedle výminky a zvláště proto že se naň nic nevztahuje, viniti nemůže. A s tím strany zůstavily to při spravedlivém rozeznání soudu zemského.

Tu pan Jan starší z Lobkovic na Zbiroze, na místě nejvyššího pana hofmistra království s pány a vладыkami krále jeho milosti radami . . . toho všeho pilně pováživše, takto o tom nalézati ráčili:

Poněvadž on Markvart Stranovský to smlouvou ubrmanskou, která se mezi někdy Mikulášem Trčkou z Lípy s jedné a Tábořskými z strany druhé z naučení soudu zemského jest stala, tudíž i svědomím, že jsou předešli držitelé Vlašimě i on Markvart Stranovský za držení jich Tábořských těch lovův a honův na zboží Louňovském na horách Domašinských a Křižových od mnoha let užívali dostatečně podle práva pokázal, a to jest se také z svědomí, že ti gruntové v půhonu položení, na kterýchž on Markvart Stranovský honiti a tenata ličeti dal, k zboží Louňovskému náležejí, vyhledalo, nenáležitě ničímž jest neodvedl; z těch příčin dává se v tom jemu M. Stranovskému proti němu Kr. Skuhrovskému za právo tak, že on M. Stranovský jemu Kr. Skuhrovskému tou pokutou v půhonu položenou povinen není. Než poněvadž jest on Markvart Stranovský žádné spravedlivosti, aby předešli držitelé Vlašimští od koho buď za držení předešlých králův jich milosti aneb opata a konventu téhož kláštera Louňovského na hony a lovy na výš dotčeném zboží Louňovském na horách Domašinských a Křižových, které on Kr. Skuhrovský již v dědictví má sobě uvedené, měli, nepokázal, protož po dnešní den aby držitelé panství Vlašimského na týchž horách a zboží bez vůle jeho Křištofa Skuhrovského vice nehonili. Stalo se v pátek po obrácení sv. Pavla na viru (29. ledna)

l. 1552. (Registra žlutá půhonná od l. 1544—1554. O 11—15, Registra černá nálezová od l. 1543—52. f. 185 v museu českém.)

Než byla tato pře rozhodnuta, měli spolu ještě dva soudy: o výroční trh a o jez na Blanici. Domašínu totiž shořela starodávná privilegia, a král Ferdinand I. r. 1549. na žádost Křištofa Skuhrovského znova jemu potvrdil výsadu na výroční trh v pondělí po sv. Duše a trh téhodní každé pondělí. O něj byla pře již před 62 lety.

Vlašim měla výsadu od krále Vladislava r. 1488. na výroční trh v sobotu před sv. Duchem s 8 dni pořád zběhlými. Mikuláš Trčka z Lípy před r. 1487. a nyní Markvart Stranovský ze Sovojovic dovolil, aby trh odbýval se ve Vlašimi také v pondělí po sv. Duše, arci na ujmu blízkého trhu Domašínského. Pán Domašinský, rytíř Křištof Skuhrovský ze Skuhrova „vznesl tedy stížnost na krále Ferdinanda I., a tento poručil ve čtvrtek den sv. Jakuba apoštola (25. července) léta 1549. Markvartovi Stranovskému, aby před soud na hrad Pražský se dostavil. R. 1550. ve čtvrtek na den sv. Doroty (dne 6. února) vyšetřeno a rozhodnuto jest na soudě od pana Zdislava Berky z Dubu a Lípy a na Zákupcích, nejvyššího hofmistra království českého, že Domašínští mají zůstaveni býti při tom trhu v pondělí po sv. Duše, jak dosud bývalo, a že pánové Vlašimští Mikuláš Trčka a Markvart Stranovský neměli práva, povolovati městu svému výroční trh na na tentýž den.“

R. 1551. pohnal Skuhrovský pána Vlašimského, že jez nebo stav na Znosínsku nad valchou za Vlašimi do břehu a gruntů Znosínských udělán byl (od Trčků z Lípy), a tím jezem nebo stavem že poddaným jeho Znosínským grundy na škodu topil.

Zatím postoupil M. Stranovský již r. 1550. zdejšího panství v dluhu 9100 kop gr. č. Gabrielovi Klenovskému ze Ptení, a to: hradu Vlašimě, dvoru poplužního s městečky dvěma tudíž pod hradem ležícími, s domy, s krčmami a s dvory kmecími, s platem, s pustotinami těmito: na Tušovsku, Skalkovsku a Znosínsku, k témuž dvoru poplužnímu náležejícími, s mlýnem, valchou a s pilou pod nadepsaným hradem Vlašimí, Jinošova, Hradiště, Boliny, Malovid, vesnic celých a dvorův kmecích, s platem ve Vracovicích, v Kondraci, v Dubu, v Klade-

rubech, v Rimovicích, dvory kmetcí a což tu měl v Pavlovicích na dvořích kmetcích s poplužím, což tu měl a na lidech panství, v Blanicí tvrze pusté s dědinami, lukami, lesy, rybníky, řekami, potoky, s krčmami, mlýny, štěpnicemi, chmelnicemi, s pivovarem, s kurami, vejci, robotami, s poddacími kostelními, s lidmi osedlými i neosedlými a z těch gruntů zběhlými krom vymíněných, s povarným posudným, stavy, slupy u mlýna, s halteři, podsedky, beranci, s lojem, s rychtou výsadní v Kondraci, s hony a s lovem i se vši zvolí, což k tomu přísluší, s plným panstvím toho všeho.

Doplatiti měl pan Gabriel i s dědici svými 4100 kop gr. č. a sice na tyto roky a časy: po 500 kop a nejposledněji 600 kop, t. nejprve na sv. Jiří aneb 2 neděle potom, když se psáti bude 1552. 500 kop gr. č. a nejposléze léta 1558. 600 kop. Pakli by se na který rok a čas od Gabriele dosti nestalo, tedy týž pan Markvart i s dědici svými bude moci se jedním komorníkem Pražským uvázati pro takovou sumu při kterémkoli sv. Jiří a 2 neděle potom totiž v městečka Vlašimě a všechny vesnice s plným panstvím a bude moci je držeti a užívati tak dlouho, dokud by taková suma zaplacená nebyla.

Pan Markvart Stranovský sobě i dědicům svým tyto sirotky vymínil a pozůstavil: Mikuláše syna † Jana Kůljkova z Vlašimě i s jeho spravedlností, sirotka † Jana Stibrala z Vlašimě, kterýž byl s mateří v Domašíně, Lidmilu a dceru † Jana Polivky, Mandu † Johanna, rektora starého, Markaretu, kmetičnu dceru † Řihy Michalova i s dcerou i s spravedlností.⁴⁴

3. Rytíři Klenovští ze Ptení r. 1550-1588.

Gabriel Klenovský ze Ptení byl věhlasný a práv znalý muž. Zastupoval přátele své na plném soudu zemském, a roku 1547., když stavové čeští odporovali králi

⁴⁴ Desky zemské 8 H 20, 46 B. 23, 48 H 3, 49 A 4, 51 C 7, 85 L 2; Obeslání a púhonové před J. M. krále r. 1538-1547. str. 6-7, Registra černá nálezová od l. 1543-1552. f. 185-186, Registra žlutá púhonná od l. 1544-1554. H. 17-19, O 11-15 v museu českém, archiv městský ve Vlašimi.

Ferdinandovi I., nechtíce s ním táhnouti na pomoc jeho bratru Karlovi V. proti evangelikům německým, vyslali 9. února t. r. Gabriela Klenovského ze Ptení, aby králi sdělil, že dříve tak učiniti nemohou podle práv a svobod zemských, dokud by nebyl sněm svolán, aby tedy král sněm obecný na hrad Pražský rozepsati dal.⁴⁵

Když se pak jednalo, aby nejvyšší úředníci a souse-
dové zemští světlou odpověď dali, zdali přistupují k přátelskému snesení stavův, promluvil na sněmu 22. dubna t. r. Klenovský, že „odpovědi takovou pozná se nejlépe, kdo z nich jsou milovníci svobod království českého a praví Čechové, a kdo nejsou.“

Než koupil Vlašim, držel s první manželkou svou Lidmilou z Maličina Psáře do roku 1536. Po smrti její pojal za druhou manželku Veroniku, deeru Alše Berky z Dubé a z Lipého na Lukavci, a měl s ní syny Alše a Jana a tři deery: Kateřinu, Marii Magdalenu a Johanku. Zemřela mu ale již roku 1553. a pochována jest v kostele zdejších.

Ve znaku měli ze Ptení: půl jednorožce zlatého na koruně v modrém štítu a nad helmou tři péra pštrosí; rod z Dubé a z Lipého dvě ostrve (osekané větve) o šesti sucích na kříž položené, a příbuzní z Lipého, z Ronova a Lichtenburka o 5 sucích.

Jakožto pán Vlašimský vyžádal u krále Ferdinanda I., že potvrdil 1. ledna 1552. městu privilegium krále Vladislava z r. 1488. na dva trhy roční, a místo druhého trhu v sobotu před sv. Duchem dal jiný, totiž v úterý před Božím na nebe vstoupení; pak 3. ledna 1562. dal výroční trh na den Všech svatých a 30. března t. r. mýto z mostu, ježž město tehdy nově přes Blanicí vystavělo.

Poslední vůli učinil v pátek 10. května téhož roku. Poručníky ustanovil mocné a otcovské: pana Jana Borítu z Martinic na Smečně, purkrabí Karlsteinského, pana Albrechta Berku Kurovorského z Dubé a z Lípy na Lukavci a vladyku pana Prokopa Klenovského ze Ptení, bratra svého dílného. „Jím věřím,“ praví, „že dítky mé

⁴⁵ Obsah řeči Klenovského ke králi podán jest ve spise „Odpor stavův českých proti Ferdinandovi I. 1. 1547“ od K. Tieftrunka, strana 81—83, 85.

ke cti a k chvále Pána Boha spravovati a vésti budou a statku mého po mně pozůstalého dětem mým docho-
vají..... Paní Kateřinu Berkovou z Vesce na Lukavci
prosím, jakožto p. materi své milé, aby dcery mé a její
vnučky své Kateřinu, Marii Magdalenu a Johanku při
sobě chovati a je opatrovati ráčila... Poručníci na cho-
vání jich aby dávali každého roku rozdílně při sv. Jiří
a Havlu, což by se jí paní slušného zdálo... Věna jim
každé po 100 kop gr. č. a výpravy za sta kop gr. č. a
k tomu svatba aby udělána slušná vedle možnosti. Jestli
že by je pán Bůh od smrti neuchoval, aby díl umrlé na
živé dcery nebo dceru přišel a připadl.

Kdyžkoli paní Kateřina Berková, paní máti někdy
manželky mé, na hradě Vlašimském, statku mém, s dít-
kami chtěla býti, toho svobodnou vůli má a míti bude...
a by tu všemi potřebami i se vši čeládkou, kterou by při
sobě měla, opatrována byla poctivě a náležitě beze všeho
nedostatku.

Ostatek pak statku svého synům svým odkazuji, a
pakli by Pán Bůh od smrti je uchovati neráčil, tehdy
tomu chci, všecken statek aby přišel a připadl po smrti
synů mých na dcery mé na rovný díl.

Jestli že by po smrti synů mých statek připadl na
dcery nebo dceru, tedy poroučím a odkazuji, aby dcery
mé nebo dcera urozené paní Kateřině Berkové z Vesce
na Lukavci, bábě své, vydali statku mého 300 kop gr. č.
a pánům poručníkům každému z nich po 100 kop gr. č.,
sestře mé, paní Mandelíně ze Ptení 100 kop gr. č. Pakli
že by Pán Bůh synův i dcer mých všech od smrti ucho-
vati neráčil, tehdy také tomu chci, a poroučím, aby statek
můj všecken a všelijaký přišel a připadl na tyto osoby
níže psané a jmenované, totiž na pana Prokopa Klenov-
ského ze Ptení, bratra mého, polovice všeho statku, po-
lovice všeho statku jedna; druhá polovice všeho statku
na urozené pány a paní: na Jana Bořitu z Martinic, na
p. Alberta Berku z Dubé a z Lípy, na paní Kateřinu
Berkovou z Vesce, na paní Mandelínu a paní Annu, se-
stry mé ze Ptení, mezi ně všecky taková polovice druhá
statku na rovný díl...

Tomu na svědky poprosil jsem urozeného p. Jana
ml. Říčanského z Říčan a na Kosové Hoře, p. Vilíma

z Talmberka na Jankově, J. M. rady, a vladyk p. Jana Vojkovského z Milhostic na Radiči, místopísaře král. českého, a p. Bernarta Hodějovského z Hodějova, úředníka při deskách zemských.

Stalo se na Vlašimě v pátek den Svátosti (10. května) l. 1562.“ —

Po něm nastoupil jeho syn Aleš s bratrem Janem, pojal za manželku Johanku z Královic a věnoval jí na svém dědictví: na zámku Vlašimi, na městě, pivovaru a sladovně, na dvoru Blanici, dvoru Skalkovsku, na vsi Pavlovicích, Kladrubech, Podolí, Bolíně, Malovidech, Kondraci, Dubu a Polánce 2000 kop gr. č.

Aleš velmi se zadlužil a právo na Vlašim věřitelům v dluzích postupoval. I byl často k soudu pohnán, a Vlašim ob čas věřitelům vydána, dokud nezaplatil. Jmenovitě se v tehdejších úředních zápisech uvádí: roku 1572. byl pohnán od Jana Myslika z Vitěšova, že jest mu dlužen 50 kop. Aleš byl totiž roku 1567. na dna nemocen a slíbil mu mimo to, což zavedl, těchto 50 kop gr. č., a musil je zaplatiti; r. 1568. byl dlužen svému švakrovi Vilému Vostrovci z Královic 3000 kop gr. č. a postoupil mu práva svého na Vlašim i na místě bratra mladšího Jana, nedílného a let nemajícího; ale Vilém postoupil práva toho bratru Bedřichovi Vostrovci z Královic; dále p. Jindřichovi Smiřickému ze Smiřic 1000 kop, r. 1571. židu Abrahamu Hrochovi z Mezilešic 1000 kop. Tento, žalovav Alše, uvázal se v pondělí po křížové neděli (12. května) r. 1572. komorníkem desk zemských v dědictví jeho: zámek a město Vlašim a celé panství, až byl zaplacen a zápis v deskách vymazán (3. května 1573).

Totéž stalo se r. 1575. od Václava Šturma z Hiršfeldu, jenž ale postoupil práva svého na Vlašim Bedřichovi Vostrovci z Královic, jsa mu také dlužen 765 kop. Bedřich Vostrovec z Královic uvázal se r. 1575. proto a pro nezaplacení 2500 kop (500 kop byl obdržel r. 1573.) v držení Vlašimě, ale r. 1576. převedl všecko právo své sestře Johance, manželce Alše Klenovského, v dluhu 3265 kop gr. č., takže ona pak vedle zápisů těch držela zámek Vlašimský s jiným k němu příslušenstvím. Dědictví svoje zápisné, zámek celý pustý Štěpánov Trhový

s ohradou a půl městečka Štěpánova a což k tomu dílu náleželo, prodala Albrechtovi Novohradskému z Kolovrat a na Janovičkách, na onen čas místokomorníkovi krále českého v 2500 kopách gr. č., a koupila r. 1576. od Mikuláše Hlaváče z Vojenic ves a dvůr Hříby, ve Viticích jednu chalupu za 9100 kop gr. míš.;⁴⁶ ale po dvou letech když nezaplatila, uvázal se Hlaváč zase v tyto dědiny, dokud by jich nevyplatila.

Aleš byl podle tehdejšího práva od věřitelův i vězněn; r. 1571. pro dluh od Davida Borně ze Lhoty a na Mikovicích, a r. 1576. zase dostal ceduli řezanou, „aby hned na hrad Pražský a na černou věž šel a odtud nevycházel, dokud dluhu 2100 kop nezaplatí.“ — Do těch dluhů a těžkostí uveden byl, jak sám praví, „skrže chytré divné půjčky, a když dáti musel a neměl odkud vzíti, a od statku nic uprodati nechtěje, na těch půjčkách veliké škody bral.“ Protože udělány byly na společné dědictví, vyčítali mu někteří lidé, jako by díl bratra svého Jana, rozumu nedostatečného, utrácel a zavozoval. „Aby v takovém domnění nezůstal, bratra v ničem neuuenšuje, nýbrž jako své vlastní zlepšuje, a každý k němu volný přístup aby měl buď práva věděním i všelijak pro dluhy spravedlivé, jež každému, jak na poctivého a rytířského člověka záleží, zaplatiti chtěl,“ rozdělil panství Vlašimské s povolením nejvyšších úředníkův a soudců zemských na dva díly ve Vlašimi v pondělí den sv. Jiljí 1. 1578. První díl patřil mladšímu bratru Janovi, druhý jemu. Popis onoho dílu, zachovaný mezi listinami desk zemských, obsahuje, jak Vlašim mezi ně rozdělena byla, které jiné věci, jmenovitě které domy Vlašimské, vždy na levé straně od Pavlovské ulice počínajíce, k němu patřily. Jest to vůbec první seznam obyvatelstva zdejšího, i platův a nebývalých robot, které do těch let velice jim ukládány byly a teď již i ve smlouvách jako povinnosti uvedeny jsou. Důležitá proto listina popisuje I. díl Vlašimě takto:

⁴⁶ Kopa grošů mívala nestejnou hodnotu: toho času za Rudolfa II. platila kopa grošův českých 5 zl. 32 kr., kopa grošů malých, „mišenských“, 2 zl. 46 kr. stř. Jindy platila kopa grošů českých 15 zl., kopa mišenská 11 zl. 40 kr. stř., někdy i více. — Groš český měl 7 malých peněz aneb denárů, míš. 4 pen., český peníz 3 halíře.

„Předkem a nejprve k dílu tomuto půl hradu neb zámku Vlašimě když se do zámku jede po levé straně od věže okrouhlé se začínající s tou věží a s těmi se všemi po té straně pokoji až do šneku nad kuchyní, to všecko k dílu tomuto; než ten šnek i síně před fraucimorem pokoje dílu druhého se začínati mají.

Světnice nad mostem a od té předce po levé straně ohrada se všemi marštalemí a všemi a všelijakými v nich spodními i vrchními pokoji, což jich koli v tom položení jest až proti oknu, které na síni dolejší před fraucimorem, od starodávna řečenou světnicí, jest.

Val a příkop okolo zámku vše začínající se hned od mostu též po levé straně se vším štěpovím a všelijakou v něm zvolí až proti oknu, které na síň dolejší před fraucimorní světnicí jest, a tak jakž mezník vsazený na valích rozdělující od dílu druhého ukazuje proti oknu.

Most a brána, kudy se do zámku nejprve vjíždí, to se v společnosti zůstavuje, též což by jaké opravy na mostě i bráně potřebí bylo, totéž na společný náklad spravovati povinni býti máme. Nicméně vrátnému služba též se společně jakž z jednoho tak i z druhého dílu platiti má.

Voda, kteráž se po trubách na zámek vede, poněvadž ku pohodlí velikému obojímu dílu zámku jest, tu tolikéž na společný náklad spravovati dáti máme. Jestli žeby pak který držitel kterého dílu koli na to nakládati nechtěl, tehdy také takové vody ku potřebě své užiti nikdež nemá kromě ten, z kteréhož by se dílu na to náklad činil.

Plac v zámku též v společnosti jakž k jednomu tak i k druhému dílu aby zůstal však nezaměstknávajíc jeho jeden díl druhému, než aby v něm volnost a prostranství tak od obojího dílu mohla býti bez překážky.

Špitál, ve kterémž se chudí lidé chovají, ten nám i budoucím našim ve společném opatrování a fedrování aby zůstal.

Poddací kostelní sv. Jiljí v městě Vlašimi, též také i školu, to též ve společnosti zůstavuji nám i budoucím našim k opatrování.

V městě Vlašimi jakž z jednoho tak i z druhého dílu na ouřad konšelský aby dosazováno bylo, a

osobami dobropověstnými a hodnými nad tím aby se od nás i budoucích našich ruka držela, tak aby se Božské i lidské spravedlnosti dosti dalo, právo a spravedlnost své místo míti mohla, a jeden rok z jednoho dílu a druhý z druhého přimás aby volen býval, než rychtáře každý na straně a dílu svém aby měl a sobě volil.

Cihelna nade dvorem ta se též k dílu tomuto zůstává.

Poněvadž les Vápenice, v kterémžto lom kamene vápenného jest, k dílu druhému položen, protož kdožby koli tento díl držel, aby měl vůli beze škody a zarumování lomu kamene, cožby toliko ku potřebě své potřebovati vápna chtěl, a ne k žádnému prodávání vápna kamene v tom lomu dílu druhého nalámati dáti, než jinač mimo potřebu stavení svého takového lomu užiti nemá.

Dvůr poplužní při zámku Vlašimi nejbližší ležící se všemi dědinami, což jich k témuž dvoru vlastně náleží a od starodávna k němu příslušelo a přísluší se vším v něm stavením, jakž sám v svém ohrazení jest, beze vší výminky.

Marštále u špitálu s tím se vším stavením, jakž se toho na ten čas užívá, vše k dílu tomuto.

Chmelnice na Špitálsku, jakž ohrada obsahuje, až do mezníkův vysázených oddělujících chmelnicí dílu druhého.

Při též chmelnici a v té ohradě zahrada k vaření všecka, též i štěpnice nad dvorem vše k dílu tomuto až po mezníky vsazené.

Zahrada, slove Šafranice, všecka k dílu tomuto.

Polovice pastviště u staré valchy v té ohradě, jakž mezníky takové pastviště vymezeno jest.

Domek Prádlo při témž pastvišti ležící ten ve společnosti obojích dílův k užívání zůstávají.

Louky ke dvoru Vlašimskému: louky, které slovou Losy, počnouce od staré valchy až kde se doly začínají k pustému mostu, všecky k dílu tomuto; louky slove Vorlině ty všecky též k dílu tomuto, a louka pode vsí Malovidy též.

Tvrz pustá Blanice a dvůr při též pusté tvrzi ležící poplužní se všemi dědinami, lukami, zahradami, štěpníci, což se k témuž dvoru na ten čas užívá, bez

umenšení též k dílu tomuto přivlastňují; též se všemi porostlinami i zvolení, čehož se na ten čas k témuž dvoru užívá.

Lesové k dílu tomuto: les, který slove Němčí, les Hluboký pod Pavlovici, háj slove v Borku k Ratajským polím, hájíček slove Malý Lysek, háj Řimovský, háj Věkově nad Brízkem, za Kladeruby Petřínská Hora, háj u Záhoří v lesích, hájíček Sušce, dva kusy lesů slove v Hájích; lesu dva kusy mezi svobodníky Chmelnickými a Měretickými, slove Vrškol za Malovidy; háj s vysokým borovím za Blanici; stráž Vorlinská po této straně od zámku všecka a vršek Holý nade vsí Jinošovem.

Rybníci: u lesa Němčího a v Němčím rybníci 4, u vsi Pavlovic rybníci 3, rybník ve vsi Bolině 1, v lesích Bolinských rybníčky 2, rybníček Pijavky 1, Vokřínek pustý, rybníček u Malovid 1, rybníčky u Blanice 2, rybníček u vsi Řimovic pod doubkem 1, rybníček Vorlině nad Punčoškou 1.

Řeka Blanice k dílu tomuto začíná se předkem od rybníka páně Vrabského až do stavu Bohušky mlynáře, což mezní kámen ukazuje; potom opět dolův začínají se pod stavem Jana Machnina mlynáře při městě Vlašimi, předně což koli té řeky pánu vlastně toliko náleží se všemi stavy až pod dvůr Blanici do gruntův Šternberských.

Potokové pak všickni, kteří koliv jsou v gruntích dílu tohoto i s potokem Vorlině vše k dílu prvnímu.

Mlynářové k dílu tomuto: Diviš Punčoška pod Vorlinou úroku o sv. Jiří 30 gr., o sv. Havle 51 gr. a z rybníčiště 7½ gr., z pole najatého 2 gr., mlýn slove Nezařvalů púlletně 35 gr., Vít mlynář pod Dubem 1½ kopy, 1 gr., 5 pen., Bohuslav mlynář 1 kopu, mlýn p. Žofíje Prokopové 1 kopu 20 gr., Šimon Tušovský 53½ gr., Urban Hubka 40 gr., z řeky 7½ gr. a Jiřík Klinot (u Hrádku) 40 gr. púlletně.

Summa platu ročního z mlynářův 14 kop 35 gr. 6½ den., lidí osedlých v městě Vlašimi k dílu tomuto i s mlynáři 60, ouroku svatojirského 16 kop 9 gr. 5 den. ½ hal., svatohavelského 20 k. 16 gr. 1½ d. ½ h., platu střížného při vánocích 27 gr. 1 d., platu šrákovního od soukeníků k dílu tomuto při sv. Jiří 1 kopu.“ Jednotlivě dávali:

Půl města Vlašimě r. 1578.⁴⁷

Jména obyvatelů	Ú r o k u		Roboty zemní dni	Slepice	Vajec	Strážního při vánočních
	při sv. Jiří	při sv. Havlo				
V Pavlovské ulici, levá strana :						
Václav Korfiřt č. 183. a 184.	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—
Jiřík Chyba č. 185. a 186.	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—
Václav Doložálek č. 222. . .	14½ gr.	14½ gr.	2	1	15	4 d.
Jan Dušek č. 223.	43½ gr.	43½ gr.	6	3	45	12 d.
Nad potokem :						
Vavřinec Hámoňů	15 gr.	15 gr.	2	1	15	4 d.
Bartoň Vrkošů	14½ gr.	14½ gr.	2	1	15	4 d.
Velké náměstí, levá strana :						
Jakub Vodranců č. 226. . .	1 k. ½ gr.	1 k. ½ gr.	8	4	1 k.	2 gr. 2 d.
Jakub Hazuka č. 228. . . .	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—
Václav Burjanků č. 229. . .	20 gr.	20 gr.	6	1	15	4 d.
Štěpán zedník č. 238. . . .	3½ gr.	3½ gr.	—	—	—	—
Bednář z Koleje č. 244. . .	15½ gr.	15½ gr.	2	1	15	4 d.
Mikuláš Straka č. 245. a 246.	16½ gr.	16½ gr.	2	1	15	4 d.
Vavřinec Šmid č. 247. . . .	9 gr.	9 gr.	5	2	—	—
Vondřej Srb č. 249.	15½ gr.	15½ gr.	2	1	15	4 d.
Václav Starší č. 251.	22½ gr.	22½ gr.	6	3	15	4 d.
Václ. Mečíř z domu Starkov- ského č. 250. a 254. . . .	15 gr. 1½ d.	15 gr. 1½ d.	5	2½	7½	2 d.
Václav Mečíř č. 255.	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—
Václav Hejtů č. 256.	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—
Ulice do valů, levá strana :						
Mikuláš Fišmeystr č. 262. .	8 gr.	8 gr.	4	2	—	—
Jiřík Vinařik č. 263.	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—
Řehoř Krejčí	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—
Anna Zručka č. 264.	14½ gr.	14½ gr.	2	1	15	4 d.
Vavřinec Špala	14½ gr.	14½ gr.	2	1	15	4 d.

Těž z rybníků dědičně najatých jednou v rok 3 $\frac{1}{2}$ kopy gr. (Roku 1606. darován byl dům od vrchnosti k faře.)

⁴⁷ Číslo domů zavedena byla teprve roku 1770. — Pokud se tyto domy mohou zjistiti podle souvislé řady majetníků, podle velikosti platův aneb jiných známek a zpráv, určil jsem čísla nynější. Starší číselování z roku 1770. podáno jest u popisu tehdejších domů vůbec. Některé z nich ujala vrchnost do r. 1615. a připojila je k panskému dvoru, jiné spustly ve 30leté válce.

Jména obyvatelů	Ú r o k u		Roboty ženní dní	Slepice	Vaječ	Strážního při vánocích
	při sv. Jiří	při sv. Havle				
U dvora, na Pohoří :						
Kuchmistrová	7 gr.	7 gr.	—	—	—	—
Hanzl klíčník	15½ gr.	15½ gr.	2	1	15	4 d.
Martin Srb	ten knězi platí.					
Řiha Pechů (= Petrů)	43½ gr.	43½ gr.	6	3	45	12 d.
Matěj Jehlík (= Jan)	29 gr.	29 gr.	4	2	30	8 d.
Havel Machů (= Matějů) . .	58 gr.	58 gr.	2	4	1 k.	16 d.
Jan Babin	ten knězi platí.					
Václav Pikhart	28 gr.	28 gr.	4	2	30	8 d.
Jakub Pikhart	46½ gr.	46½ gr.	4	2	30	8 d.
Jan Šlosárek	9 gr.	9 gr.	2	—	—	—
Hanzl zedník	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—
Zoubek	9½ gr.	9½ gr.	4	2	—	—
Matouš Načeracký	8 gr.	8 gr.	2	—	—	—
Pod valy :						
Anna Adamka	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—
Dorna Johanesová č. 52—54.	6½ gr.	6½ gr.	2	—	—	—
Jan Jirka č. 55.	20 gr.	20 gr.	6	3	15	4 d.
Václav Sládek	17 gr.	17 gr.	4	2	—	—
Jakub Kutilek	4 gr.	4 gr.	—	—	—	—
Malé náměstí, levá strana :						
Jakub Halák č. 59.	28 gr.	28 gr.	4	2	30	8 d.
Anna Koželužka č. 60. . . .	22½ gr.	22½ gr.	6	3	15	4 d.
Pavel Vodrancův č. 61. . . .	14½ gr.	14½ gr.	2	1	15	4 d.
paní Zofije Prokopová č. 62.	1 k. 33 gr.	1 k. 38 gr.	8	4	1 k.	16 d.
Jiřík Pernikář č. 63.	32 gr.	32 gr.	4	2	30	8 d.
Martin Bednář č. 65.	14½ gr.	14½ gr.	2	1	15	4 d.
Petr Kocourek č. 66.	14½ gr.	14¼ gr.	2	1	15	4 d.
Václav Hámoňů č. 67. a 68.	11 gr.	11 gr.	4	2	—	—
Jan Votavů č. 69. a 70. . . .	43½ gr.	43½ gr.	6	3	45	12 d.
Anna Mikulášová č. 71. . . .	10 gr.	10 gr.	—	—	—	—
Z roli každého roku 10 gr. č.						
Za branou (v ul. Benešovské)						
Šťastný Svitáků č. 84. . . .	4 gr.	4 gr.	2	—	—	—

Mimo tyto platy a roboty byli tehdy povinni vrchnosti: dříví přivéztí, obyčejně 1 vůz, konopí trhati 1 záhon, řípy kopati 1 záhon, losů (díl louky) kliditi 1 čtvrt, na lov jíti 1 den; více mimo na lov byli zavázáni držitelé domu nynějšího čís. 223., 67. a 70. a Pechů, všeho po 3, Jehlík po 2 vozích a záhonech; méně, totiž $\frac{1}{2}$, čís. d. 258. a 254., 59., 63. a oba Pikhartové na Pohoří. Kterí měli jen domek s málo polí nebo bez nich a platili 4—11 gr. úroku, chodili jen na lov 1 den a těch ostatních povinností neměli.

„Summa platu peněžitého na tento díl, jakž nahoře položeno jest, z města Vlašimě i též z mlynářů 50 kop 58 gr. 4 den. čes.

Summa roboty ženní 162 dní, slepic 64 $\frac{1}{2}$, vajec 11 kop 52 $\frac{1}{2}$, dříví přivéztí na zámek 12 $\frac{1}{2}$ čt. vozu, záhonů konopí trhati 12 $\frac{1}{2}$ záhonu, losů skliditi 12 $\frac{1}{2}$ losu, řípy kopati 12 $\frac{1}{2}$ záhonu, dní na lov jíti vedle starodávního obyčeje z práva a povinnosti 42 dní.

Platové běžní z města Vlašimě.

Kdožkoli pivo šenkuje aneb šenkovati by chtěl v městě Vlašimi, jest povinen dáti při každém ouroce svatém Jiří a sv. Havle 16 gr. č. a při vánocích 4 gr. č., roboty ženní dělati 4 dni a dáti 2 slepice.

Šenk vína v městě Vlašimě: to, což se z vědra dává, jeden každý na svém dílu bude moci užiti, též i starého piva, komuž se dopustí.

Jakož purkmistr a konšelé města Vlašimě povinni jsou každého roku nového léta štku kmentu dávatí a platiti, protož aby taková štuka kmentu jednoho roku k dílu tomuto a druhého roku k druhému dílu a tak budoucně placena od nich byla.

Krámové masní pod rathouzem ve Vlašimi, ty se v společnosti zůstávají, ze kterýchžto ta povinnost jest: z každého jednoho krámu, kolik jich koliv jest, po třech kameních loje přepouštěného platiti; a tak ten plat loje od týchž rezníků polovici k dílu tomuto prvnímu a polovici k dílu druhému zůstávají.

Těž řezníci Vlašimští jsou povinni při veliké noci tři berance na zámek Vlašim pánu dáti, protož k dílu tomuto 1½ berance zůstávají, aby tak budoucně vycházelo.

Těž při trhu vánočním kterýkoli pekař do města Vlašimě s chlebem přijede, buď i domácí pekaři, každý z nich povinen jest pánu jednu husci chleba bílého dáti, a ty se od rychtáře Vlašimského vybíratí mají; a protož což by se jich koli vzalo, jedna polovice k dílu tomuto a druhá k druhému býti má.

Mlynáři, kteří k dílu tomuto náležejí, povinni jsou k velké noci každý po dvou holoubatech dáti.“

Následují pak lidé s platy a povinnostmi též k I. dílu, totiž ze vsí: z Pavlovic, Kladerub, Boliny, Malovid a Rimovic. —

K II. dílu náležel ostatek města a panství: polovice městeček dvou tu pod hradem Vlašimí ležícími s domy (na pravé straně ulic a náměstí), s krčmami a s dvory kmecími, s platy, ze kterýchžto dvou městeček dílu toho se platilo při sv. Jiří úroku 13 kop 3½ peníze čes. a při sv. Havlu úrok 12 kop 57½ gr. č. a při vánočních střížného 22 gr. 6 peněz čes. a při sv. Havle šrákovního 1 kopu gr. čes., a dva mlynáři, Bohuška a Jan Matoušů, platili obojího úroku 4 kopy 1 gr. 3 d. č.

Roboty z týchž městeček k tomu dílu vykonávati povinni byli 140 dní, dáti slepic 1 kopu, vajec 10 kop, konopí trhati 10 záhonů, řípy kopati 10 záhonů, losů kliditi 10, na lov choditi 36 dní. Purkmistr a konšelé z městeček Vlašimě byli povinni dáti nového léta k též polovici dílu půl štuky kmentu; od řezníkův k témuž dílu z každého krámu masného, kteří drželi, půl druhého kamene loje přepouštěného vydáváno, a tolikéž všickni řezníci ze spolka půl druhého berance k velikonoci dáti povinni byli. Dotčení Vlašimští z dílu toho z šenku vína a piva obzvláště platili; každý pekař domácí i přespolní, který by tehdaž tam přivezl při trhu vánočním, dávali po půl husci bílého chleba k tomu dílu a polovici cla, což se ho koli scházelo, vydáváno bylo.

K II. dílu patřily ještě vesnice: Jinošov, jenž platil úroku ročního 14 kop 56 gr., více než Dub, Hradiště, Polánka; Kondrac, Vracovice a Miřetice. —

V artikulech neb výminkách, podle nichž se bratři a sestry Klenovské k sobě zachovati měli, hlavně toto se uvádí:

„Cest a stezek jakž od starodávna buď s hnojem neb jinak na pole, louky do lesův též i pastev po gruntech našich bez škody sobě ani poddaným našim my ani budoucí naši hájiti nemáme.

Jestli žeby z kterého koliv dílu jaká spravedlivost buď nám nebo kterému koliv poddanému našemu nebo předkem sirotkům náležita byla, aneb že by z jednoho dílu na druhý naň přišly, co kterému z našich lidí se vyplňovati a spravedlivě doplacovati mělo, to máme a povinni budeme i budoucí naši nic nezhajovati, než sobě i poddaným svým bez odpornosti vydávati.

P o d d a n ý c h našich jeden proti druhému, když do-slouží, proti sobě zdržovati nemáme.

Všelijaké nápady na nás na ten čas přišlé nám k společnému užitku jíti mají; než což by potom na který koliv díl jaké spravedlivosti přišlo, jeden každý držitel z dílu svého v moci své má.

Lidé jakkoliv, kteří v jednom i druhém dílu sedí, v dědičnosti při témž dílu se všemi spravedlnostmi svými aby zůstali.

Též i všickni lidé zběhlí mužského i ženského pohlaví, kterýchž bychom se koliv kterému koli dílu a kde uptali neb uptati mohli, také k tomu dílu náležitě dědičnosti mají.

B e r n ě posudné zadržalé také společně jakž z jednoho tak druhého dílu dáti a zaplatiti máme.

Jestliže pak až do tohoto času někteří lidé z kterého koli dílu sou propuštěni a výhost na ně dán aneb že se ještě dáti má, ti všickni při takovém propuštění zůstatí mají i s spravedlnostmi svými; tolikéž pro zvelebení a zlepšení statku našeho jakáž koli obdarování lidé a poddaní mají při těch, jakoby dskami stvrzeny byly, tak aby zůstavení byli, žádným vymyšleným způsobem aby jim rušeny nebyly.

Co se pak všech a všelijakých svršků na zámku i ve dvorích dotýče, o ty také rozdělití se máme.

A též p i v o v a r poněvadž se dostane k jednomu dílu a s l a d o v n a k druhému, společně toho abychme

užívali a pivo vařiti dali; pakli bychom se srovnati nemohli, dadouc jeden druhému rok napřed věděti, aby se buď pivovarem aneb sladovnou opatřil, nebude dále povinen jeden druhému v piva vaření ani v sladovně dopustiti vařiti ani co dále činiti, bude se povinen opatřiti a ten každý svého sám podle libosti své užívati.“ —

Ale neubránil se tím ani řečí ani věřitelův, zejména když do rukou lichvářských upadl a jimi k větší těžkosti přicházel. Manželka jeho ručila svým jménem za něho, majíc na panství Vlašimské právo v 3265 kop a věno 2000 kop postoupeno od svého bratra Viléma Vostrovce roku 1576. Brzy po tom rozdělení Vlašimě nařekl Alše Klenovského ze Ptení Mikuláš Hlaváč z Vojenic na hradě Pražském při úřadu desk zemských, když úředníci Pražští menší 13. listopadu 1578. soudili, že prý jest podvodník, člověk na poctivosti zmařilý a že jej podvedl; za to jej arci pan Aleš k soudu pohnal z nářku etí.

R. 1580. v úterý po sv. Vítě 21. června měl (II.) díl Alšův jeho švagr Vilém Vostrovec ku právu dědickému odhadán i na panování jalové a uvázal se s komorníkem desk zemských ve skutečné držení a užívání těch dědin.

Položena byla při tom odhadu jedna každá kopa gr. č. platu stálého z výše dotčených domův a dvorů kmetcích s platem v 10 k. gr. č., půl třetího poddací kostelního ve 25 k. gr. č., den roboty ženní a na lov chození ve 2 gr. č., slepice jedna v 1 gr. č., kopa vajec ve 2 gr. č., klizení jednoho losu ve 12 gr. č., konopí trhání a řípy kopání od 1 záhonu ve 2 gr. č., půl štukey kmentu v 1 kopě gr. č., kamen loje přepouštěného od řezníků ve 30 gr. č., 1 beranec v 6 gr., za husce od pekařů položeno ve 12 gr. č., šenk piva ve 2 k. gr. č. a šenk vína ročně v 5 k. gr. č., polovice cla ročně z týchž městeček v 6 k. gr. č., mlýn náchlební s pilou, valchou, s řekami, stavy položen ve 332 k. gr. č. a rybníčky, k tomu dílu náležející, v 57 k. 17 gr. č.

Z bratrova dílu zastavil Aleš ve 400 kop gr. čes. Jindřichovi Kříneckému z Ronova ves Pavlovice s platy, s rybníky, s lovy, lukami, potoky a se vším plným panstvím. Podvedli ho v té věci Lidmila židovka a syn její Baroch, ukázavše listy, že dluh ten od pana Kříneckého jim patří; Aleš jim zaplatil, ale pan Křínecký nejša za-

placen, uvázal se v držení Pavlovic.⁴⁸ Aleš žaloval to r. 1585. žádaje, aby takoví židé byli potrestáni a Pavlovice jemu postoupeny.⁴⁹

⁴⁸ Stalo se pak r. 1583., že Domašín vyhořel a týž zástavní pán Jindřich Krínecký z Ronova chtěl pohořelým dříví nechat. „Odeslal tedy Zikmunda poddaného svého na místě svém do téže vsi, aby v lesích k téže vsi náležitých dříví sekal a do města Domašína nebohým chudým a pohořelým lidem, poněvadž pán Bůh Všemohoucí takový veliký oheň dopustiti ráčil, prodávati poručil. . . . Zikmund vedle poručení jeho chtěl se tak zachovati, s lidmi z též vsi na ten čas poddánými jeho do těchž lesův a hájků šel a dříví sekati dal. Tu zvěděvši o tom paní Johana z Královic, choť p. Alše Klenovského, hned jest do téhož hájku pana Křištofa Plota s jinými dvěma na 3 koních odeslala, sekati toho dříví aby zbránili, jim poručila. Plot lidi z hájku vyháněl a jim sekati zbránil, pravě, že paní Johana Klenovská toho dříví sekati brání a škody žádné v něm činiti dopustiti že nechce, a budou-li co více sekati, že je hned z poručení paní Klenovské do vězení pobrati chce. A když jsou jeho lidé z poručení jeho přece takové dříví sekali, tu paní Johana Klenovská nemalý počet lidí z města Vlašimě se sekerami, s palicemi, s kordy, s ručnicemi a oštipy do téhož hájku, aby toho dříví mocně sekati zabránili, odeslala. . . . Zbránili toho, nemajíce se toho v této mirné, pokojné zemi pořadem a právem dopustiti. . . . Krínecký prosil nejvyšších úředníkův a soudců zemských, aby panu Alšovi i paní Johance, manželce jeho, poručili, aby mu při tom statku žádné překážky v užívání nečinili, pokud ona summa se škodami a náklady jemu dána a zaplácena nebude; dále, aby se paní Johanka před nimi stavěla a proč jest mu překážku v užívání takového statku učinila, toho se spravila. Páni mistodržící zůstavili té věci při pořadu práva dne 3. června 1583. (Mistodržitelský archiv lit. K. 134/33.)

⁴⁹ Piše na Vlašimi l. 1585. v sobotu po sv. Urbanu, 25. května, takto: „Podal sem k Jeho Milosti císařské, kterak Lidmila, židovka pozůstalá vdova po někdy Ejnochovi židu, k čemuž jest mne skrze syna svého Barocha žida přivedla, chtě já sobě z dluhu a těžkosti pomoci, že ještě skrze jejich podvedení k větší těžkosti a škodě přicházím a to tak, že jsem učinil panu Jindřichovi Kríneckému z Ronova a na Rožďalovicích zápis na jedné vsi, k Vlašimi náležité k dílu bratra mého, do summy 400 kop gr. čes. A dříve nežli jest té summy čas k placení přišel, byli u mne týž žid i židovka před morem, když jim potřeba peněz byla; vyjevilo mně se a oznámili, že by to jejich vlastní dluh byl, toliko panu Kríneckému svěřeni ukázavše, mně na to i cedule řezané, jak a kterak sou toho pana Kríneckého svěřili a že jejich to vlastní věc jest. A přivedli mne k tomu, že jsem se já s nimi o ten dluh urovnal a je spokojil a zaplatil, . . . a zavázali mně se, že od p. Kríneckého, jak po moru bude a do Prahy se sjedeme, kvitován budu. Já jim věřil. Teď p. Krínecký mně se v tu ves uvázal, nemalou škodu učinil, naposledy chtěl ji prodati. . . . Prosi, aby „takové židy k skutečnému strestání přivéstí ráčili, aby tak lidí nepodvozovali a jemu takovou summu aby zas navrátili, aneb pana Kríneckého bez prodlání zastoupili, a pán aby jej kvitoval a vsi mu postoupil. (Mistodržitelský archiv K. 134/36.)

Zatím uvázal se 12. dubna t. r. Petr Novohradský z Kolovrat, poručník nad sirotky a statkem po někdy Albrechtovi Nov. z Kolovrat, jemuž prodala Johanka, manželka Alšova, půl Štěpánova v 2500 kop gr. čes., v druhou polovici panství zapsanou od pana Alše Klenovského ze Ptení Johance Klenovské: půl hradu neb zámku Vlašimě s mlýnem náchlebním pod hradem ležícím, s řekou Blanicí, s mlýnáři na též řece poplatnými, s pilou, valchou, ves pustou Znosimsko, na kterémž místě jest nový ovčín se všemi poli, s lukami k témuž Znosimsku náležejícími, dvůr poplužní Skalkovsko, půl města Vlašimě pod hradem ležícím, atd. s polovici cla v městě Vlašimi, s polovici poddaciho kostelního ve Vlašimi. Odpíral tomu uvázání Vilém Vostrovec z Královic, tehdy již držitel těch dědin a půl hradu Vlašimě s jeho příslušenstvím, pravě, že má je sobě na větším díle odhadané k pravému právu dědickému i na panování jalové vyšlé; ostatek téhož statku měl podle zápisu l. 1572. od Alše Klenovského ze Ptení učiněného, kterémuž zápisu dala Johanka Klenovská ze Ptení své povolení.

Ale panu Křineckému měl přece jen zaplatiti do sv. Jiří 1586. a kdyby nezaplatil, mohl se podle zápisu v deskách zemských s povolením soudu pan Křinecký uvázati v dědictví Jana Klenovského, bratra Alšova, totiž půl města Vlašimě a příslušenství, dokud by nezaplatil. Což udělal skutečně v pondělí po sv. Trojici, 25. května 1587. Místo pana Alše Klenovského zaplatil švagr jeho Vilém Vostrovec, císařský rada a prokurátor království českého, a Křinecký postoupil jemu 15. června t. r. všeho práva svého na tom díle.

Před smrtí svou učinil Aleš ještě bratrskou smlouvu s Johankou Klenovskou ze Ptení, třetí sestrou svobodnou, poněvadž starší sestry provdány byly, aby i tato za všecken její díl otcovský vybyta byla. Snegli se na tom, že jí dáti má řetěz ze 100 zl. uher. a na penězích 3800 kop gr. míš., a tím ji i na místě bratra Jana oddělil.

A r. 1587. učiniv poslední vůli, dal všecken statek svůj manželce své Johance Klenovské z Královic a Veronice, dceři jejich. A poněvadž prý od své milé manželky upřímnost a lásku v skutku prokázanou poznal, takže mu z těžkosti jeho nelitujíc všeho statku pomá-

hala; protož ji vděčně nařizuje mocnou poručnicí nad dcerou a jejím dědictvím, i nad bratrem svým Janem nemoudrým a jeho statkem, a nápadnicí statku jejich, kdyby umřeli. Jeho sestra Johanka Klenovská ze Ptení pravila se míti lepší právo a spravedlnost jak k poručnictví nad Janem, bratrem svým, a nad dílem statku jeho i také nápadu po něm.

Aleš umřel r. 1587. I kladly odpor ona a sestry její vdané, však upustily od něho později roku 1588. na ten způsob, že vdova Johanka ujistila Marii Magdaleně, provdané Robmháповé 350 kop gr. čes., Kateřině provdané Koutské 500 kop a panně Johance 1500 kop a k tomu řetěz zlatý ze 100 zl. uher.

Pozůstalá vdova Johanka z Královic, aby si z oněch dluhů pomáhala, prodala s povolením pánů úředníkův a soudců zemských hned druhého roku ve středu po sv. Lukáši (19. října) 1588. jakožto mocná poručnice nad Janem Klenovským ze Ptení, rozumu nemajícím, bratru Vilému Vostrovci z Královic na Velení a Vlašimi Janův díl (I.) statku Vlašimského za 13.000 kop gr. č., „totiž polovic zámku Vlašimě, polovici sladovny a pivovaru, s polovici valův okolo zámku, s dvorem poplužním s poplužím, kterýž slove Vlašimský, s marštalemí u zámku i u špitálu, s dvěma zahradami, s jednou, která slove na Špitálsku, a štěpnici v též zahradě, s druhou zahradou slove Safranice, s polovici pastviště u staré valchy a s polovici domku Prádla s lukami, s 1 lukou, kteráž slove losy počnouc od staré valchy až kde se doly začínají k mostu pustému, 2. louku, která slove na Vorlině, 3. v lese slove Němčí, 4. pode vsí Malovidy; s polovici města Vlašimě a domův kmetcích s platem a s šenkem, s mlynáři k též polovici města náležejícími, ves Kladruby, Bolinu, Pavlovice, a díl Řimovic a Malovid, dvory kmetcí s platy, s dědinami, lukami, kurmi, vejci, robotami, s platem od úřadu Vlašimského při novém létě kmentem, s platem od soukeníkův šrákovního, s platem loje z masných krámův, s beranci, husci, chleba bílého k vánocím, s prodajem otrubův, s platem holoubat, s platem šenku z vína, s krčmami ve vesnicích, s řekou a stavy, s potoky, rybníky, lesy, s polovici podacího koštelního a školy v městě Vlašimi, s polovici panství nad

špitálem, s odúmrtím, s cihelnou, s panstvím, se vši zvolí, s plným panstvím, s tím se vším, což jest k té polovici zámku Vlašimského na díl Jana Klenovského se dostalo.“

A takto zaplatiti měl: 8000 kop gr. č. dluhův na témž díle zjištěných od Alše Klenovského a ostatek dluhu, na kteréž jest za téhož někdy pana manžela svého, jsouc k tomu od něho přivedena sama se jistcem postavivši, jistoty na sebe z dělala, měl na sebe k zaplacení vzíti a 5000 kop paní Johance Klenovské z Královic jakožto poručnici k ruce Janovi Klenovskému na vychování jeho zápisem desk zemských s úrokem ujistiti na zámku Vlašimském na obou dílech.... Ti úrokové na chování téhož Jana placení býti měli každého půl léta a to pod pokutou, kdyby zadržení byli, s komorníkem praž. uvázání v zámek Vlašim se vším jeho příslušenstvím. A ten zápis na 5000 kop neměl splacován ani propouštěn býti do smrti jeho Jana Klenovského, leč by zemský soud k tomu povolil. Stalo se tak r. 1595., když oněch 5000 kop zaplaceno bylo.

Vdova Johanka provdala se ještě za Beneše Benedu z Nečtína a na Vilémově, a dcera její Veronika r. 1594. za Petra Pavla Hozlaura z Hozlauru a na Oustrašicích. Švakrová její, panna Johanka Klenovská, umřela roku 1590. a pochována jest před oltářem sv. Anny v chrámě Týnském v Praze.

Z rodu Klenovských připomíná se ještě roku 1600. Gabriel Klenovský ze Ptení a na Vlašimě, jenž koupil t. r. ve čtvrtek po sv. Linhartu, 9. listopadu, v Pavlovicích dvůr od Jana Svobodníka se vším příslušenstvím a plným panstvím. Zatím vládl nad celou Vlašimi Jan Vostrovce, syn Vilémův.

Památky po Klenovských jsou ve Vlašimi nový trh, v městském znaku písmeny A K Z P t. j. Aleš Klenovský ze Ptení a veliký zvon, jež darovali kostelu paní Johanka Klenovská a bratr její Vilém Vostrovský z Královic r. 1588. držíce panství Vlašimské společně.⁵⁰

⁵⁰ O Klenovských ze Ptení na Vlašimi: Desky zemské 7 E 19, 15 N 20, 23 N 18, 54 N 3, 62 M 12, 64 B 22, 68 E 30, 88 J 11, 89 B 6, 90 G 29, P 22, 166 E 16, 168 K 1, desky menší 71 A 19,

4. Rytíři Vostrovcové z Královic
r. 1588-1621.

Vývod jejich rodu jest následující :

Strachota z Královic na Ostrově u Brandýsa n. L.
okolo roku 1450.

Strachota ml., řečený Ostrovec,
manž. Mandelina ze Lstiboře.

Strachota na Borovsku 1571.
m. Markéta z Malovic

Ladislav na Proseči
† ok. r. 1597.,

m. Dorota, dcera Jana Leskovce
na Kamonici a m. jeho Anny
ze Lhoty.

Oldřich a Bedřich do 1621.

Johanka, m. Aleš Klenov- ský ze Ptení a na Vlašimi † 1587.	Jan na Chlumu † 1587 pochov. v Bo- rovsku.	Vilém na Vlašimi, † 1592. m. 1. Mar- kéta z Rens- perka † 1586. m. 2. Apo- lena roz. Brtnická z Valdšteina	Strachota na Borov- sku 1589—1604. manž. Markéta z Malovic	Bedřich na Veleni m. Žofie z Bruk- šteina † 1612.	Ladislav na Proseči † 1592. m. Anežka Housková ze Zahrádky † 1613.
--	--	--	--	--	--

Veronika
m. Petr P. Hozlaur
z Hozlauru na Ou-
strašicích r. 1594.

Jan
Oldřich

Bedřich

Ladislav

na Proseči † 1624.
m. Ros. Beřkov-
ská ze Šebířova.

Jan
na Vlašimi
do r. 1621.
m. Anna z Brukšteina

Štěpán
na Veleni
† 1613.

Vilém
ve vyhnanství
1621.

Ferdinand
ve vyhnanství
1634.

Vilém,
† před r. 1620.

Marta Magdalena, m. Vojtěcha Beřkovského ze
Šebířova † 1636. ve vyhnanství.

Poslední toho rodu František Bernart V. z Kr. umřel
v Újezdě Podhorním u Jičína r. 1714.

Patřili mezi starodávnou šlechtu českou, účastnili se
rozličného jednání sněmovního a stavovského, a někteří

C 3—4, 160 J 21, K n 134, 36. Třeboňský archiv 1575. Obeslání a pů-
honové před krále 1538—47. C 15, R 6, v museu čes. Registra žlutá
nálezová půhonná 1572—89, f 18—19 v museu, Pozůstatky desk zem-
I. 274, Paprockého Zrcadlo 333, městský archiv ve Vlašimi a j.

zastávali úřady duchovní a světské. V XV. století jmenují se hlavně Oldřich Močihub z Královic na straně Jiříka z Poděbrad v Čáslavsku a Strachota z Kr., jenž držel s Táboři. Týž dostal se ok. roku 1450. v držení statku Ostrova u Brandýsa nad Labem, a potomci jeho psali po něm „Vostrovští z Královic“. Vilém, jenž koupil l. 1588. půl Vlašimě s příslušenstvím, byl královským radou a prokuratorem v království českém, a když r. 1589. obnoveny byly smlouvy a pokoj mezi stavy království českého a polského, byli mezi zvolenými osobami, jež podle krále Rudolfa II. na místě země české vykonali slib legatům polským, Burian Trčka z Lípy a náš Vilém Vostrovce.

Téhož léta žili vedle něho z rodu Vostrovců: Jetřich na Říčanech, Ladislav na Proseči, Strachota na Borovsku a Bedřich na Veleni.

Ve z n a k u měli dva zlaté kotouče, později též kalina zvané, v modrém poli, nad štítem helmu s korunou a na ní 6 pštrosích per: 2 modrá, prostřední 2 větší žlutá a dvě bílá.

Vilém, pán Vlašimský, držel do r. 1579. hrad Božejov, Lipkovec Vodu, Ondřejov a Vratišov, současně pak Veleň a Vlašim. Manželka jeho Markéta (Marta) z Rensperka zemřela mu roku 1586. a pochována jest v Týnském kostele v Praze. Oženiv se podruhé, zemřel roku 1592. a pochován jest ve Vlašimi.

Nástupce jeho, nejstarší syn Jan, ujal po něm panství Vlašimské a statek Veleňský, ale s nimi okolo 70.000 kop gr. dluhu a výplatu každému bratru po 14.200 kop. Že tedy bez uprodání statku takové dluhy zaplacený býti nemohly, prodal r. 1593. statek Veleňský, Velenec a Mirovice za 14.500 kop gr. míš. své bohaté manželce paní Anně, dceři Mikuláše Bryknara z Bruckšteina a na Švrčovicích, a díl těch dluhů splatil, a také všechny peníze, jež jim bratřím macocha paní Apolena Brtnická z Valdšteina odkázala, na svedení dluhův obrátil, tak že roku 1595. na panství Vlašimském nezůstalo dluhů více než 6000 neb 7000 kop míš. Manželce své věnoval následujícího r. 1596. na statku Vlašimském a na zámku Ostrovu 5000 kop gr. míš. a r. 1604. ještě 20.000 kop a těch dědin k zástavě v penězích svrchupsaných jí postoupil.

A nad též věno její z lásky manželské pro její k němu ctné a šlechetné chování přidal jest jí všecky a všelijaké svršky a nábytky, klenoty, hotové peníze, kteréž by se koliv a kde koliv po něm Janovi Vostrovcovi najíti a vyhledati a jakými by jmény mohly jmenovány býti, nic ovšem nevymíňuje. A v to všecko mohla by se hned po smrti jeho buď sama o své ujmě anebo s jedním komorníkem Pražským uvázati a je držeti, a s tím jako se svým vlastním činiti bez překážky jednoho každého člověka, vše podle vůle své. Od otce svého měla paní Anna Vostrovcová 12.000 kop míš. na statku Libochovanském. I hospodařil Jan Vostrovec z Královic tak, že zaplatil nejen všecky závady, nýbrž i první díl panství Vlašimského, a přikoupil ještě sousední statky: r. 1601. Domašín, Lhotu Hrazenou, Znosim, Ratměřice a Hrzín za 18.000 kop gr. míš. a 200 dukátů po † Smila Škuhrovského od vdovy jeho Benigny Škuhrovské roz. z Řičan, příbuzné pánů z Talmberka; t. r. dvůr Metličany, ves Městečko, ve vsi Kojeticích jednoho poddaného, jménem Pavla Blaníka, s rybníky Smikovem, Novým, Podhorním a j. za 3550 grošů m. od Jana Chobotského z Ostředka a na Chotěšanech.

Na svém panství založil pořádné knihy gruntovní r. 1597. pro Vlašín a r. 1602. pro Domašín a příslušné vesnice a zjišťoval hranice statku. Při tom ale přišel do sporu jmenovitě s Krasovskými svobodníky. Oznámili tedy r. 1605. svobodníci Jan Vlasák, Martin Šimonů a j. komoře české, že jim lesy na Bílé skále a jiné pozemky zabírá. Císař Rudolf II. nařídil 11. června 1605. kommisarům královským p. Štilfridovi Lukaveckému z Lukavce, p. Mikulášovi Chobotovi z Ostředku a na Bedřichovicích a rychtáři král. města Táboara, Vác. Protivínskému, aby ven na místě do týchž lesů vyšli a na komoru českou zprávu o tom vydali. Podobně stěžovali úředníci a kostelníci kostela sv. Jiljí na Starém městě Pražském, že se Jan Vostrovec v Krasovicích také v grunty poddaných, k témuž kostelu sv. Jiljí náležitých, vkládá. Kommissé našla patrná znamení hranice a mezníky v oněch místech, všecky tři strany uznaly je dobrovolně za vhodné a v přítomnosti jich obnovili hranice, a strany s tím spojeny jsou.

Nějaký spor měl také s Václavem ml. Věžníkem z Věžník a na Třeběšicích. A stalo se ve čtvrtek po památce Moudrosti Boží, 19. prosince roku 1602. v Chotěšanech před dvorem a obydlím p. Jana Chobotského z Ostředka, že „Jan Vostrovec a s ním Jan Hroznata z Vrtby dobyvše kordův braní svých, na téhož Václava ml. Věžníka z Věžník týmiž kordy, braními svými, výtržně sekali, bodli a v tvář jeho nad pravým okem zranili a okrvavili, a kdyby ochrany Pána Boha nebylo, byli by jej i zabili. Václav Věžník vinil je tedy u soudu, že neměli se tak výtržně v této mírné a pokojné zemi, kdež rád a právo jde, dopustiti; protož aby stáli a z téže výtržnosti právi byli.“

Od úředníkův a kostelníků záduší sv. Jiljí v Praze koupil potom r. 1616. ve vsi Krasovicích dva lidi poddané, Houdka a Poušta, za 750 kop gr. m.

Dědil pak ještě roku 1612. od švakrové paní Žofky Vostrovcové z Brukšteina a na Veleni 2000 kop gr. m. a sestra její, manželka Vostrovcova, tolikéž a dva pátere, jeden perlový se zlatými zrny a druhý se samými zlatými zrny, a Vilém syn jeho také 2000 kop.

Městu Vlašimi dal rozličná privilegia r. 1602. a 1613., král Rudolf II. potvrdil je r. 1602., a nechal je i v desky zemské ve středu po sv. Martinu 13. listopadu t. r. vložit. (Podána jsou dále v 5. části.)

R. 1613. však onemocněl v Praze v domě své manželky na Příkopech, vedle domu, kdež slove „u černé růže“, a vyžádav si dva úředníky desk zemských, učinil poslední vůli v pondělí po sv. Bartoloměji 26. srpna:

Nad Vilémem synem a Martou Mandalenou dcerou, dětmi svými, a statkem po něm pozůstalém činí mocnou otcovskou poručnicí Annu Vostrovcovou z Brukšteina a na Vlašimi, choť svou nejmilejší, tak aby ona hned po smrti jeho mohla v týž všecken a všelijaký statek jeho po něm pozůstalý, na čem by ten koliv záležel, s jedním komorníkem Pražským se uvázati, jeho v držení a užívání vjiti a to držeti a užívati až do dojití let nadepsaného syna svého Viléma dvaceti.

A jí k radě přidal Prokopa Dvořeckého z Olbramovic, Bohuslava z Michalovic na Rvenicích a Novém Sedle, místokancelře království českého, Mikuláše Beř-

kovského ze Šebířova a na Košticích, Jiříka Bryknara na Pacově a Chýšce a Jindřicha Střelu z Rokyc na Křiv-soudově a Lhoticích, ujce a strýce své zvláště milé, dů-věrně jich žádaje, aby pro tu lásku, kterouž jest vždycky od nich poznal, dítek jeho radou a pomocí upřímnou v ničemž neopustili.

„K synu pak svému Vilémovi byl té naděje, že se mateří svou a radou již dotčených osob jí k radě při-daných řídití a spravovati a k též mateří své všecku po-slušnost a uctivost synovskou zachovávatí bude. A jestli že týž syn jeho s vůlí a radou matere své i také svrchu-psaných osob jí k radě přidanych a panu přátel svých se poctivě ožení, a matka jeho s ním by býti na roz-myšlení měla, tehdy aby byl povinen potud, pokudž by na stoliči vdovské pozůstávala, ze statku jeho každo-ročně summy 300 kop gr. č., a to na dvě lhůty rozdílně, totiž o každém sv. Jiří 150 kop gr. a při každém sv. Havlu tolikéž vydávati

Od dcery pak své, kterouž nyní měl a jestli žeby mu kterou více Pán Bůh dáti ráčil, toto nařízení činí:

Předně aby při manželce jeho, buď že by se táž manželka jeho vdala nebo nevdala, zůstávala, a to až do poctivého vdání svého, neb do smrti své, a od syna ani od žádného jiného aby od ní brána nebyla. Kteréžto dceři ze statku svého odkazuje summy 5000 kop grošů čes., tak když by patnácti let došla, aby jí z též summy ourok šel a každého půl léta o sv. Jiří a o sv. Havle vyplňován byl pod pokutou, nestalo-li by se toho, též uvázáním s jedním komorníkem Pražským ve statky po něm pozůstalé buď na díle nebo ve všecky.

A dal-li by jí Pán Bůh k poctivému vdání s radou matere její, též svrchupsaných osob jí k radě přidanych a jiných přátel přijítí, tomu chce, aby podle tehdejšího matere a týchž osob k radě přidanych uvázení buď díl té summy nebo všecka jí věnována byla.

Při tom pak sobě vymínjuje a v moci své pozůsta-vuje, aby mohl o těch svrchupsaných věcech buď kšaft na list mocný královský učiniti a v něm podle uznané potřeby vůli svou postavití aneb propustiv tento zápis z desk zemských jiný učiniti.“ —

Ale pozdravil se a žije dále, poněkud se účastnil tehdejšího hnutí v Čechách.

Když památný sněm obecní r. 1615., jenž mimo jiná usnesení, na př. o bájení jazyka českého, aby každý obyvatel v Čechách uměl česky, ustanovil podrobné sepsání sbírek a berní na 5 let, počítán byl Jan Vostrovce na Vlašimi mezi největší držitele panství a přední pány v celém okolí. Podle toho rozvržení přišlo z jeho panství 1141 kop 25 gr. sbírky a 240 kop gr. berně; a z rozličného prodeje 18 kop 25 gr.; měloť 360 lidí osedlých, 4 fary, 2 mistry a 4 pacholky ovčácké a 23 kola mlýnská.⁵¹ K tomu panství přikoupil ještě 23. května r. 1620. od p. úředníkův a soudců zemských podle moci sněmem generalním l. 1619. dané od duchovenstva kláštera Strahovského jinak hory Sion řádu Premonstratského: ves Chyšku, Utěšovice jinak Outěchovice, ves Bratřetice jinak Bratřice, ves Četuly, vsi celé za 9000 kop míš., jež více neměly býti nebo slouti duchovní nežli jeho p. Jana

⁵¹ Větší panství měl a více platil v celém kraji Kouřimském: král český z panství Brandýsa n. L. 3214 kop sb. a 581 k. ber., 877 lidí; pan Albrecht Jan Smiřický ze Smiřic na Kostelci nad Černými lesy 3109 k. sb. 1059 usedl.,.... Adam z Valdšteina na Hrádku nad Sázavou 1721 k. sb., 537 us.,.... Bernart mladší z Hodějova na Kopništi 472 usedl.,... — méně: Oldřich Holický ze Šternberka na Šternberce a Štěpánově 1131 kop, 50 gr. sb., 232 k. 40 gr. ber., 358 os., 3 fary, 2 mist. a 3 pach. ovč., 20 kol mlýnských; Eva Kapliřová ze Slavkova na Neustupově 212 l. osed., Jan Rudolf Trčka z Lípy na panství Konického 176 os., Ondřej Hornatecký z Dobročovic na Zbraslavicích 133 os., Markyta Talmberková roz. Trčková z Lípy na Ratajích nad Sázavou 130 os., Oldřich Skuhrovský ze Skuhrova na Louňovicích, Blanici a Zvěstově 117 os., Vilém a Markvart bratři Dvořečtí z Olbramovic na Novém Podolí a Načeraci 114 os., pán Jiří z Talmberka na Jankově 103 lidí osedlých a t. d. — Z každého gruntu nebo z osedlého odvozovalo se v těch 5 letech po 1½ kop. m., každý poddaný osedlý po 1½ k., farář po 4 k., mistr ovčákův po 1 k., a pacholek jeho po ½ k. (chov ovcí tehdy se velmi pěstoval), z každého kola mlýnského nebo sladového po 1 k., z rozličného prodeje: ze džberu nebo kopy štik a kaprů, co se koliv prodalo, po 10 gr., z vědra vína přespólního po 10 gr., z každé láky (40 pinet) sladkého piva po 1 kopé gr. m., z dobytka, které se na prodej bije: z volů uherského 30 gr., z domácího krmného 30 gr., z polského 24 gr., z domácího českého 20 gr., z krávy jalovice 20, z telete 6, z vepře 10, z kopce, berana a kozla 2, z ovce a jehněte po 1 gr. m., z každého kamene vlny po 8 gr. míš. Berně z jednoho každého domu neb chalupy po 20 gr. čes. (Aug. Sedláček, Rozvržení sbírek a berní roku 1615.)

Vostrovce z Královic dědicův a budoucích jeho spupné a svobodné dědictví ... žádného dalšího práva ani které zvláštnosti J. M. Králi ani budoucí králům českým nebo svrchu psaným duchovenství ani kolem koliv jinému na tom všem nepozůstávajíce.

A téhož roku 10. června koupil statek po † Markvartu Věžníkovi pozůstalý, totiž : tvrz Věžníky, dvůr při ní poplužní s popluží, se zahradami, zahrádkami, štěpnicemi, chmelnicí, sladovnou, s hvozdem, s pivovarem, ves Věžníky celou s krčmou výsadní a skálou vápennou nad samou tvrzí, ves Lačňov celou, a díl Metličan, Libětic s dvorem poplužním, s ovčínem, díl Čeliva, Radošovice celou s poddacím kostelním, s krčmami 2 výsadní, s mlýnem, též s pilou a s olejnou za 18.000 kop míš.

A manželka jeho paní Anna z Brukšteina učinila tehdy o statku svém pořízení a 8. července 1620. dala je v desky zemské zapsati. Kdyby zemřela, odkazuje Janu Vostrovci všecek statek svůj; ale po jeho smrti aby všecken připadl na Martu Mandalenu, dceru jejich.

Pán Vlašimský nabyt takto velikých statků, stal se královským radou, soudcem zemským a nejvyšším komorníkem; ale v nejbližší době očekával ho těžký osud, jako četné pány a rytíře české a celý národ vůbec. —

Nesvornost stavů podněcována i udržována od sobeckých a ctižádostivých lidí a z ciziny na jistou škodu vlasti, přivedla konečně národ český do hrozného neštěstí.

Jedna strana brojila proti druhé, nesnášenlivost náboženská zaslepila je tak, že se raději s úhlavním nepřítelem Turkem smířovaly, aby jedna proti druhé tím spíše bojovati mohla; jen prospěchy své osobní a strannické na zřeteli měly a tak se nad vlastní zapomínaly, že neupřímných rad cizích více dbaly než vlastimilovných nezistných rádců, jako byl šlechtný Karel ze Žerotína. — A strana vítězná veliké chyby se dopustila, že tak bezohledně, na mnohých místech proti duchu křesťanskému přemožené stíhala a též poddané, kteří v té příčině vůbec ani vinni nebyli, tak ukrutně hubila mečem a ohněm.

Vypuklo osudné povstání nekatolických stavů roku 1618. proti králi Ferdinandovi II. již korunovanému, jenž ve svých dědičných zemích rakouských nekatoliky potlačoval a moc královskou na ujmu svobody stavovské roz-

množiti hleděl. Dne 23. května t. r. sešli se proti zá-
kazu královu k poradě v Praze v kolleji Karlově, a po
ní zdvihli se na hrad Pražský a majice místodržící za
původ nepřízně královny, shodili dva z nich, Jaroslava
z Martinic a Viléma Slavatu, rodem z Čestína, a písaře
Fabricia s oken do hradního příkopu. Téhož dne zvolili
si prozatímní vládu 30 direktorů, sbírali vojsko, utvořili
konfederaci n. jednotu stavů zemí koruny české a spojili
se s Uhry a s Betlenem Gaborem, knížetem sedmihrad-
ským, proti Ferdinandovi II.

Vlašimský pán, Jan Vostrovec, byl k oné poradě
vyzván, ale když se od pana Jiřího z Talmberka a na
Jankově a Postupicích, nejvyššího komorníka, dověděl,
že se tam bude jednat proti králi Ferdinandovi, nedo-
stavil se k ní; avšak byl přece do prozatímní vlády 30
direktorů z rytířského stavu zvolen, a teprva tři čtvrti
léta potom do ní z přinucení vstoupil.

Spory obou stran, královské a stavovské, vypukly
ve zjevný boj. Pro případ, že by nepřátelské vojsko
k Vlašimi se blížilo, byly v neděli 14. července 1619.
všecky klenoty kostelní a městská privilegia sepsány a
do beden uloženy, aby se hned do pánova domu v Praze
odvésti mohly.⁵²

Stavové čeští zvolili si dne 26. srpna 1619. nového
krále, Bedřicha Falckého, náčelníka protestantů němec-
kých. Při volbě hlasoval pro něj i Jan Vostrovec.

I došlo k nešťastné bitvě na Bílé Hoře v neděli v po-
ledne 8. listopadu 1620. Za jednu hodinu bylo vojsko
stavů českých poraženo, cizí Bedřich Falcký zbaběle
z Prahy utekl, vítěz opanoval české země a chtěl střežati
odbojné stavy, těžce sáhl i na poddaný lid nevinný. Spa-
nělové, Vlaši, Němci, vojsko cizí po městech a vesnicích
nesmírné škody a nátisky lidem činili. Následovalo hrozné
pronásledování vinných i nevinných, děsné pustošení če-
ské vlasti. Mnozí páni a rytíři čeští byli hrdla, cti a
statkův odsouzeni a dne 21. června 1621. na Staroměst-
ském náměstí v Praze stati.

U Vlašimského pána Jana Vostrovce zjistila vyše-
třující kommisie, že do porady stavů 23. května 1618.

⁵² Bienenberk III. 215. ze staré „Knihy pamětní ve Vlašimi“.

se nedostavil, do prozatímné vlády „teprva devátého měsíce jenom z přinucení vstoupil a tak ničeho nevěděl o mnohých činech povstalců, zvláště o vyjednávání s Uhry a s Betlenem Gaborem, — mimo to že byl Vostrovce člověk zpozdílý a před tím zcela poctivý a zachovalý, a že hned na počátku l. 1621. opět vykonal přísahu věrnosti a povinnosti k ruce císařově. Ale že byl mezi direktory, hlasoval pro zvolení Bedřicha Falckého za krále českého, podepsal a zpečetil akt konfедераční, pro to provinění byl při kommissi hrdelní dne 19. května 1621. odsouzen hrdla, cti a statkův.“ Měl býti stat s jinými na Staroměstském náměstí, ale z oněch příčin byl vedle královské výpovědi dne 2. června 1621. místo ztrestání mečem odsouzen k vězení do smrti, a všecko jmění mu vzato. S ním k smrti odsouzeni, pak u vězení zůstaveni byli také Vilém z Lobkovic, Pavel z Řičan a Václav Šťastný Pětipeský.

I nevinné jeho manželce bylo mnoho jmění vzato, a jiní Vostrovcové těžce pokutováni.

Janu Vostrovcovi bylo vzato a ke komoře královské uято: a) „statky Vlašim, Domašín a Věžníky; město a zámek Vlašim s pivovarem, mlýnem, dvorem poplužním s 7 lány dědin orných, s ovčínem a 1400 skotu ovčího: dvory Skalkovský se 4 lány, Ostrovský (Lhotka) s 2½ lánu rolí, Blanický s tvrzí pustou, mlýnem a 3 lány (jenž ale patřil paní Anně Vostrovcové na Vlašimi); vsi Pavlovice, Kladruby s kostelem dřevěným od sedláků sroubeným a od obce udržovaným (v němž se toliko o Mistrnem Jenu — Janu Husovi — kázalo), Rimovice, Zvolín (r. 1628. Bolina řečená), Kondrac, Dub, Ostrov s mlýnem a dvorem poplužním Lhotkou, Veliš, Hradiště, Městečko s mlýnem a Lhotka, pak dílem vsi Vracovice, Částrovce, Malovidy a Měretice, — tvrz Nový Domašín s dvorem poplužním a pivovarem, městečko Domašín s podacím kostelním, krámy masnými, s platy z hor Domašínských, 2 mlýny, s pilou a cihelnou, vsi Lhota Hrazená, Znosim, Ratměřice, Hrzín, tvrz a ves Věžníky, vsi Lačnov, Mětličany, Libětice, Vonšovice, Čeliv, Radošovice, s mlýnem Suchotovským, též krčma v Bejkovicích, s 8 rybníky, lesy a vším příslušenstvím;

b) statek Veleň, tvrz pustá Velenec s dvorem Velení, ves Veleň a Mirovice;

c) dům v Novém městě Pražském naproti Andělské zahradě v Bosácké ulici;

d) těž statek kláštera Strahovského, totiž vsi celé Chyška, Utěchovice, Bratřetice, a Cetuly.

e) Jistiny 15.800 kop miš. podle výtahu.

f) Na penězích hotových 3932 kusy dukátů, pak 105 dukátů dceři Vostrovcové náležejících a 6 velikých kusův po 10 dukátech; — též 2243 kusy tolarů starých Ferdinandských a říšských saských; — mimo to na klenotech: tři zlaté řetězy drobného drátového díla, z nichž jeden s velikými kroužky z 336 dukátův osmkrát okolo hrdla; druhý z 318 dukátův jedenáctkrát a třetí z 272 dukátův desetkrát okolo hrdla; dva zlaté řetězy, jeden ze 166, druhý ze 100 dukátův pancířového díla, desetkrát okolo hrdla; dva zlaté řetízky obdélné na způsob náramků z 100 dukátův; dva řetězy, každý jedenkrát okolo hrdla, jeden z 311 korun; tři páry náramků, jeden ze 100, druhý z 50 dukátů, třetí z 18 korun; pár náramků s drahým kamením ve zlatě sázeným; dva řetězy zlaté a perlové, páteře to se zlatými zrny a perlami, jeden z vonných pižmových koulí; řetěz ze zlatých růží a vonných koulí dvakrát okolo hrdla; 30 prstenů zlatých s drahým kamením; 26 zlatých knoflíků pěkného prolamovaného španělského díla; 52 zlaté růže perlami vysázené; 36 zlatých růží perlami a rubinky nebo granáty vysázených; 23 zlaté růže diamanty a rubíny vysázené; bílý šmelcový beránek, diamanty, rubíny a perlami vysázený; 8 medailí dílem diamanty, dílem perlami vysázených; více perlí velikých i malých nezasázených; zlaté paradlo na zuby; — nad to stříbrných věcí: 18 koflíků větších, menších, 2 láhve, 1 mlýn, 1 panna, 2 měděnce s 2 nálevkami, 7 konviček, 5 slánek, na 9 stolů lžic a jiné více. — Vytčené peníze a klenoty manželka Vostrovцова jakožto svůj majetek ve třech truhličkách železných v domě svém na Přikopech do záchodu dala ukryti, obávajíc se, aby od vojáků po bitvě bělohorské domy drancujících jí nebyly vzaty; avšak potom vyzrazeny, na cis. poručení zvláštním kommissařem z Vídně k tomu nařízeným, ze záchodu po těžké práci dvoudenní (při kteréž kommissař, jak si stěžoval, nemálo smradu vystáti musil, začož si hned z peněz nalezených 40 dolarů vzal) vyzdvíženy a

dne 12. ledna i s věcmi stříbrnými, v jedné summě na 150.000 zlatých neb 40.000 dolarů oceněné k ruce císaře ujaty byly.

Veškeré jmění Vostrovcovi konfiskované vynášelo summou 152.800 kop míš., z čehož král. fisku 127.800 kop připadlo.“

Šla pak tehdy pověst, že někde v zámku Vlašimském zazdil Vostrovec ještě veliký poklad.

Bratr jeho Vilém utekl ze země a připojil se roku 1621. k nepříteli; věno jeho 14.200 na panství zdejším připadlo král. komoře. Bratranci jeho Ladislavovi na Proseči, jenž byl r. 1619. kommissarem při výpravě lidu válečného v kraji Plzeňském a Píseckém, bylo všechno jmění vzato: statek Cerekvice a Čížkov, Proseč, ... Janovi a Fridrichovi byly podíly jejich otcovské ze statku Borovsku u Královic pojištěny a dílem zaplacený. Podobně stalo se i jiným pánům, na př. bývalým držitelům Vlašimě, Trčkům z Lípy.

Paní Anna Vostrovcová měla na panství Vlašimském a Veleňském pojištěno 80.000 kop gr. míš. a na jiných 37.000 kop gr. míš.

Postoupeny byly jí z velikého jmění jejího: „dlužní summy 12.000 kop míš., ve vsi Líbeznicí a Štěpánově pojištěné, na srážku summy 18.970 kop míš., jež jí z důchodů král. povinni byli, ... navrácen byl jí statek Veleňský u Brandýsa n. L., odhadnutý za 13.007 kop, ježž byla roku 1593. od svého manžela koupila, „na srážku její pohledanosti 80.000 kop na statech Vostrovského pojištěné.“

Za statek její Blanice, jenž byl s Vlašimí omylem vzat, dáno jí 25. srpna r. 1622. ze summy trhové 3000 kop míš.⁵³

Marně pak žádala, „aby jí klenoty, které po svých předcích zdělila, vydány a navráceny, pak z peněz též jí náležejících, což vše na 18.842 kop cenila, nějaká část pro její vychování dána byla.“

Na onu pohledávku její při kommissi likvidační a zápisem plnomocníka králova, knížete Lichtenšteina, l. 1622.

⁵³ Tomáše V. Bilka, Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618., str. 894—901. Janu R. Trčkoví z L. bylo vzato jmění 3,107 865 zl.

přisouzeno bylo jí 76.970 kop summy hlavní i s úroky: 45.000 kop na panství Vlašimském, ostatní 31.970 kop na jiných statech.

Odebrala se jako mnozí z naší krajiny do vyhnanství do Saska, s dcerou svou Martou Magdalenou, provdanou za Albrechta Beřkovského ze Šebířova a jmenuje se v pamětní knize české církve v Perně u Drážďan mezi dobrodinci, kteří přispěli k dobrému téže církve, zvláště „k provozování náboženství v jazyku českém dle vyznání augsburského.“ Paní Anna Vostrovcová darovala k tomu 10 hřiven stří. (1 hřivna po 16 lotech), dcera její Marta Magdalena s tchánem a manželem 4 hřivny a 1 lot stří., kalich a patenu, též škapulíř pro hostie.

Do vyhnanství odešli z toho rodu také Vilém, bratr Vlašimského pána, Ferdinand Vostrovce a jeho bratr Jan, Albrecht Beřkovský a j., vstoupili do služeb vojenských a zahynuli tam.

Ladislav byl r. 1624. v Praze od cizích loupežných vojáků, když jim nechtěl ručnice a pistole dáti, zavražděn.

Vlašimský pán Jan Vostrovce byl nejprve v žaláři na hradě Pražském s pány Vilémem z Lobkovic, Pavlem z Říčan a Václavem Šťastným Pětipeským a j. Manželky těchto pánů prosily dne 26. února 1622. mocnou paní Polyxenu z Lobkovic rozenou z Pernšteina za přímluvu u manžela jejího, pana Zdeňka Vojtěcha z Lobkovic, nejvyššího kancléře, a u císaře, „aby jim lidem hříšným, kteříž hříchův svých proti J. M. C. se dopuštěných dnem i nocí srdečně želí, poctivost a hrdlo darovati a z toho vězení ne-li dokonale, ale do příbytkův jich paní propustil, aby při nich opatření a vychování své majíce, nač živi býti jakž takž mohli.“

Uvěznění pánové byli však toho roku 29. dubna do žaláře na hrad Zbiroh odvezeni. Ubohé paní opět za ně prosily, až je konečně císař vyslyšel.

Dne 16. května 1623. byli propuštěni pán z Lobkovic a Vostrovce, později též Vác. Pětipeský, a zůstávali u svých manželék.

Paní Anna Vostrovcová žádala pak, aby jí na živobytí přisouzeno bylo, co měla na panství Vlašimském deskami zemskými pojištěno; avšak nová kommisie vyhledala, že prý „na tom panství ne 45.000 kop než toliko

19.000 a věna svého 6.000 kop jí vlastně náležejících provedla a ukázala, víc provéstí prý nemohla,“ ačkoliv je měla pořádně v deskách zemských zapsány a kommisse r. 1622. je přisoudila.

Dostala z toho panství jen 36.000 kop. — Zemřeli pak brzy její manžel i ona a zanechali po sobě dceru Martu Magdalenu. Poněvadž tato i po smrti manžela svého Albrechta Beřkovského, jenž padl v bitvě u Vidstoku 1636., pod ochranou švédskou zůstávala, propadlo dědictví po její materi 25.000 kop m. komoře královské, a na rozkaz Ferdinanda III. 18. června r. 1637. bylo to králi k dobrému přivedeno a do desk zemských vepsáno. Téhož roku bylo z oné příčiny v pátek po sv. Jiljí, 4. září, také nejen věno paní Anny Vostrovcové z Bruckšteina vymazáno, nýbrž i porřízení o panství Vlašimském, jež učinil a do desk zemských vtělití dal Jan Vostrovce roku 1613. (v. str. 73—74.).

Podobný osud stihl z toho rodu také Dorotu Vostrovcovou z Královic, manželku Jindřicha Střely z Rokyc na Křivsoudově. Žila ve vyhnanství v Sasku a „místo jejího věna 6875 kop gr. čes. (13.750 kop míš.) přisouzeno bylo dne 11. září 1623. od knížete z Lichtenšteina toliko 1500 kop míš., na kterou summu jí vedle cís. resoluce dne 8. května 1628. dáno jest od komory české pojištění.“ Aby své přátele ve vlasti mohla navštívit a z toho věna něco peněz na živobytí v cizině si vyzdvihnouti, vyžádala si u kurfirsta saského průvodní list r. 1628., 1641. a 1643., podpisující se na žádosti „chudá vdova“ nebo „česká exulantka“. —

Král Ferdinand držel Vlašim a panství do r. 1622., kdy je v pátek po sv. Petru a Pavlu dne 1. července koupil pan Bedřich z Talmberka, president nad appellacími, za 60.000 kop míš., a z trhové ceny mu ještě 25.000 kop míš. darováno jest. —

Podobně jako s oněmi pány, děla se ponenáhlu v oné době patrná změna i s městem Vlašimí. Osudy vrchnosti působily arci v osudy poddaných obcí, dobré i zlé.⁵⁴

⁵⁴ Místodržitelství archiv W. 79, 99. Desky zemské 64 Q 27, 88 M 20, Q 22, T 1. 90 P 22, 23, 127 D 4, 136 F 17, N 15, 140 D 26, 143 D 30, 154 B 13, 166 E 17, 169 M 21, 170 M 19, 22, 176 A 24,

5. Privilegia městská.

Jmenovaní páni Vlašimští dali časem městu některá privilegia čili nadání, a vyžádali mu od králů českých výsady na výroční trhy nebo potvrzení oněch privilegií. Většinou zachovaly se podnes v archivu městském.

Důležité památky tyto jednají buď o poměru vrchnosti k městu poddanému, dotýkají se životních zájmů našich předků, jako na př. odúmrtí, kšaftování, prodeje soli k obci a j.; a královské listy čili majestáty na výroční trhy mají dosud platnost.

Následují tedy zde nadání od týchž pánů, buď celé nebo u výtahu, když se původní listina nezachovala a z jiných pamětí jen obsah znám jest, a majestáty buď celé nebo skrácené, když jsou týmiž aneb podobnými slovy napsány. Listiny o statku města Vlašimě roku 1444—1549. a nadání špitálu roku 1524. otištěny jsou dále v části 6. u těchto věcí.

Postupně dle času známy jsou :⁵⁵

1. List urozeného rytíře, pana Mikuláše z Lípy a na Vlašimi, kterýž jest daný o kšaftování, dání a odká-

182 L 4, 183 C 22, 190 L 6, 192 L 6, M 18, 623 B 2. Památky archaeologické I. 107. B. Paprockého, O stavu rytířském, M. Dačického Paměti vydal Dr. A. Rezek, I. díl. Archiv městský a stará gruntovní kniha u c. k. okresního úřadu ve Vlašimi, Pamětní kniha českých exulantů v Perně, nyní v archivu české církve v Drážďanech a státní archiv tamtéž.

⁵⁵ V těchto a jiných památkách zde uvedených přicházejí některé rozdily staré češtiny od nové; hlavně tyto: nepřehlasované a místo e: nejprve, vajš (vejš, výš), jednostajný, vajpověď, čakal (čekal)... ó, pak uo místo nynějšího ů: svój, může, nákladov, ouředníkóv, obyvatelóm, pánóm, svuoj, suol, nemuož, duochoduov, pánuom, měšťanuom, sirotkuom... ů m. nč. ou: předstúpili sú, jakú potřebu, sused, súdné stolice, budú se mnú, ... s kajm mezi sebu (s kým...), ie m. i, ě: sviedomie (svědomí), lepšie, nepřítel;... u podstatných jmen mužského rodu neni rozdilu mezi jmény životnými a neživotnými: rybníci, ti listové, počtové obecní se činili, súdové přišli.... a 2. pád množného čísla jest jako 1. p. jednotného č.: od měšťan Vlašimských, od konšel, jako se říká dosud: pět loket, do oblak;... dvojné číslo: obě straně toho pruvodov na sie nemáa (obě strany toho průvodův na se nemají), s obou stranú, Prokop a Jan sta se složela vespolek (P. a J. jsou se složili vespolek) a j. v. Kde jest v listině slovo již zašlé a nečitelné aneb jehož původního významu se teď neužívá, přidáno jest v závorce vysvětlení.

zání sousedům a obyvatelům města Vlašimě a zase, kteří by bez kšaftu zemřeli, aby na nejbližší přátele, avšak na téměř zboží a panství Vlašimském zůstávající, připadlo : jehož jest datum 15. března léta 1443., v pátek po sv. Řehoři. (Děje se o něm zmínka v listině r. 1530. a 1602.)

2. Majestát Vladislava, krále českého, na dva trhy : 1. v sobotu po sv. Jiljí a 2. v sobotu před hodem sv. Ducha, daný 11. srpna 1488.

„My Vladislav, z Boží Milosti král český, markrabě Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě atd. oznamujem tímto listem všem, že prosil jest nás statečný Mikuláš Trčka z Lípy na Vlašimi, věrný náš milý, abychom městu jeho Vlašimi dva jarmarky ročně dáti ráčili. My znajíce věrné a ustavičné služby téhož Mikuláše, kteréž nám činil, činí a činiti nepřestává a potom tím lépe aby mohl činiti, čímž nás milostivějšího k sobě pozná, i jsúce v tom k jeho prosbě milostivě naklonění, s dobrým rozmyslem a raddú věrných našich, mocí královskou již psanému městu jeho Vlašimi i také opatrným purkmistru, konšelóm i vši obci, obyvatelóm téhož města, věrným našim milým dali jsme a tímto listem dáváme dva jarmarky ročně, jeden tu sobotu po sv. Jiljí nejprve příštím a druhý tu sobotu před hodem sv. Ducha, s osmi dni při každém jarmarku pořád zběhlými, každý rok měli, drželi s těmi všemi milostmi, svobodami a obdařeními, jakožto jiná města v království našem Českém svých jarmarkuov požívají z práva nebo z obyčeje, a to bez naší, budoucích našich, králuov českých i všech jiných lidí všelijaké překážky.

Přikazujíce všem úředníkóm i jiným poddaným našim, věrným našim milým, aby již psaným purkmistru, konšelóm i vši obci jmenovaného města Vlašimě, nyní i budoucím v držení a požívání již psaných jarmarkuov na každý rok na časy již psané vedle toho, jakož se nahoře vypisuje, nepřekáželi ani překážeti dopouštěli, nyní i po věčné časy budoucí, a to pod uvarováním těžkého hněvu a pomsty naší i budoucích našich králuov českých. Však proto chceme, aby toto obdarování naše bylo bez ujmy každému na jeho spravedlivosti. Tomu na svědomí pečeť naši královskou kázali jsme přivěsiti

k tomuto listu. Dán na hradě Pražském v pondělí po sv. Vavřinci, léta Božího 1488., království našeho 17.

3. List pana Mikuláše st. Trčky z Lípy a na Vlašimi, jenž jest potvrzení předešlého obdarování o pořízení a kšaftování statkův, l. p. 1501. ve čtvrtek před slavným hodem Ducha sv., 27. května. (Připomíná se v listině r. 1530. a 1602.)

4. Pan Mikuláš Trčka z Lípy potvrzuje dne 11. července 1530. měšťanům moc, statek odkazovati, dává obci odúmrtí a pokuty a nařizuje o špitále, důchodech obecních, o pekařích, o skupování a prodávání soli k obci a váze obecní.

Já Mikuláš Trčka z Lípy a na Vlašimi známý činím tímto listem vuobec všem, kdež čten neb čtící slyšen bude, že sú před mne předstúpili purkmistr a konšelé i také obec městečka Vlašimě, poddaní a věrní moji, a listy dva: jeden pana děda a druhý pana otce mého milého dobré paměti jsú mi ukázali, kterýmžto listem, jedním: jmenovaným měšťanuom některá obdarování sú od pana děda mého dána a od pana otce mého druhým potvrzena. Při kterýchto obdarováních někteří nedostatkové sú nalezeni a uznáni; za to mne již psaní a jmenování měšťané snažně žádají, abych prohledl na to, což by té obci k lepšímu a užitečnějšímu bylo, napravil a obdarování jistší a bezpečnější jim dal a učinil.

A protož já Mikuláš svrchupsaný jich snažnou a slušnou žádost uznáv, tuto milost a obdarování činím týmž měšťanuom Vlašimským, každému, chudému i bohatému, nynějším i budoucím, i těm mlynáruom, kteříž podle nich pořádky i jiné všecky věci obecní zastávají, plnú moc jim v tom dávaje, aby jeden každý mohl a moc měl, statek svuoj zříditi a odkázati, buďto za zdravého života neb na smrtné posteli dětem svým nebo přáteluom jiným anebo komuž by se jemu koli zdálo a libilo, jako s jich vlastním učiniti, však tak a na ten způsob, aby ten jistý buďto mužského neb ženského pohlaví, jemuž by statek odkázán byl, na tom panství Vlašimském neb na jiném zboží mém tu se osadil; než jestli že by kto jinam na cizí zboží komu co odkázal, tehdy aby toho statku neb peněz hotových, neb což by koli odkázáno a poručeno bylo, nebyli povinni vydávati žádnému, než to všecko aby při té obci Vlašimské zuostalo. A oni

purkmistr a konšelé s povolením a vědomím vši obce mají a budú moci ten odkázaný statek obrátiti na obecní věci a nebo jinak s ním učiniti, svobodně a volně, pokudž za nejlepší věc té obce uznají. A v tom já ani dědicové a budoucí moji, nebudu moci a nemám jim měšťanuom Vlašimským žádné překážky činiti ani jim v to co vkračovati, než při jich dobré a svobodné vůli toho nechati. A při tomto mém dobrovolném a svobodném obdarování já, budoucí moji povinni budú, je beze všeho přerušení zachovati na časy věčné a budoucí.

Item, jestliže by pak kto umřel a pořízení o svém statku že by neučinil, a děti, synové nebo dcery, že by po něm zuostali, tehdy aby purkmistr a konšelé ten statek toho umrlého hned sepsali a přáteluom neb příteli, který by najbližší těch dětí byl, ty sirotky k opatrování do let došlých poručili i statek ten pozuostalý; však tak, aby to konšelé opatrovali a k tomu dohledali, aby ten poručník neb poručníci toho statku nemrhali a neutráceli, ale aby raději sirotkuom přibývalo nežli ubývalo; než žádný svévolně z těch přátel aby se v to poručenství sám od sebe nedával, než s vědomím a povolením purkmistra a konšel. Než což se hotových peněz dotýče, kteřížby po tom mrtvém zuostali, ty mají purkmistr a konšelé v svú moc vzeti a je schovati tak, jakž obyčej při jiných penězích sirotčích jim zachovati.

Item, jestliže by pak kto umřel a přítel že by žádných přirozených ani příbuzných tu v městečku a v té obci nebylo a po tom mrtvém nezuostalo, a poručenství že by žádného neučinil podle řádu téhož městečka, tehdy ten statek aby také k obci té Vlašimské připadl, a též s tím aby mohli učiniti a jej k dobrému a užitečnému té obce obrátiti podle potřeby a uznání jich všech společně. Než však také aby z toho statku, na tu obec připadlého, kdež by uznali lidi chudé a zvláště na letech sešlé a že robotou svou a prací živi byli, aneb kteřížto chudí jsúc a diety měli, ještě by řádně živi byli, těm a takovým aby skutky milosrdné ukazovali a jim pomáhali almužnami svatými.

Toto se mi také za potřebné a užitečné (vidí) té vši obci, poddaným mým Vlašimským, jakož sú řádové někteří zřízení, kterak co a při které věci zachováváno

býti má, na kterýžto obzvláštně každý kus pro přestoupení a nezachování pokuta uložena jest, a toho všeho hned cedule sepsána jest, kdež jednu purkmistr a konšelé mají, a při registřích zprávních duochodních na zámku druhá položena jest... též obci Vlašimské ty pokuty všechny, kdož by koli kterou propadl, dávám, aby k obci a na obecní věci obráceny byly, a ty aby purkmistr a konšelé vybrali a jich nepromijeli. Pakli by co shledáno bylo, že by kdy kterou komu prominuli, tehdy ten purkmistr, za kteréhož by spravování ta pokuta propadená prominuta byla, aby dvénásobně.... obci dáti byl povinen, a to pod nemilostí mů aby žádnému prominuto nebylo, a což by koli těch pokut kdy přišlo, tehdy vždy, každý rok z toho, jako i z jiných duochoduov počet učiněn byl.

Toto také při tom aby zachováno bylo, a to jmieti chci, aby každý purkmistr za svého purkmistrovství do špitála, kterýž v témž městečku Vlašimi zřízen jest,.... každý týden jednu dohledl a to přezvěděl, jak se v něm co puosobí a řídí, a tu uznal-li by jaký neřád aneb nedostatek v něm, aby opatřil a jiným konšeluom aby to oznámil a je zpravil, jak by se čeho doptal a vyhledal. A tu uznají-li spolu ti všickni konšelé jakú potřebu neb nedostatek, aby hned opatřili tak, aby to napraveno bylo bez prodlení.

Také i to při tom aby zachováno bylo, aby vždy každého čtvrt léta purkmistr a konšelé to opatřili, po čem by sud piva vystavován býti měl aneb domuov na peníz neb na řád, jak by mělo dáváno býti, to aby posadili. Též také pekaři, jak chléb bílý i rezný na peníz neb na dva, aneb i vajš péci mají, aby posazeno bylo, a to proto, poněvadž nejednostajně každý čas obilí se kupuje.

Item, což se duochoduov obecních jakých koli dotýče, z těch aby každý rok počtové se přede všemi v schuozi obecní činili, a to proto, aby věděli, což by jim kdy těch duochoduov a neb (jiných) užitkuov kterého roku přišlo, a kam by zase obráceni a nač vynaložení byli.

Item, jakož jsem jim prve obdarování učinil, aby suol k obci prodávali a váhu obecní měli, toho

jim také tímto listem potvrzuji a mocně přejíc, dopouštím, aby vždy a na věčné časy žádný soli na prostice (bečky) prodávati v městěčku Vlašimi nemohl než toliko k obci, leč budú kdo chtíti na groš neb na peníz sypati, ti budú to moci učiniti, koupíce prostici od obecních.

A toto také při tom míti chei, aby vždy každý týden purkmistr k tomu dohledl a na to se vyptal, po čem by s o l prodávali; ti kdož by jí k kupování a zase prodávání voleni byli, aby na slušnosti prodávána byla, ne nad obyčej aby lidi přejímali (v placení přetahovali), než při čemž by obojí zuostati mohli. A také aby v čas hleděli soli nakúpiti, když by v laciném trhu byla, a té aby hleděli přichovávat; přihodilo-li by se, že by některý čas soli se nedostalo a že by drahá byla, aby k té, již by zachovali, útočiště mohli jíti a tak by i lepší užitek obci mohli přivésti, když by prve lacino koupíce a potom, že by na ni přiskočilo, i dávali by ji, po čem by na ten čas v trhu byla.

Item, což se pak v á h y dotýče, při té také toto aby zachovááno bylo: Ktož by kolí co na kámen prodal, ten aby s tou koupí k váze obecní šel a na té a ne jinde aby váženo bylo, a od toho aby plat k obci šel.

Toho všeho na svědomí a budúcí jistotu pečef mů vlastní přivěsiti sem dal k tomuto listu, jenž jest dán a psán léta od narození Syna Božího 1530., ten pondělí den Svatého Prokopa.

5. Majestát krále Ferdinanda I. jímž potvrzuje 1. ledna 1552. onen Vladislavův na výroční trhy a místo Svatodušního dává trh v úterý před Božím na nebe vstupením.

My Ferdinand, z Boží milosti římský král, po všecky časy rozmnožitel říše, oznamujem tímto listem všem, že jsme od slovutného Gabriele Klenovského ze Ptení na Vlašimi, věrného našeho milého, poníženě prošení, aby chom opatrným purkmistru a konšelóm i vši obci města Vlašimě, poddaným jeho, věrným našim milým, majestátu krále Vladislava, slavné paměti předka našeho, kterýmž dotčeným Vlašimským dva jarmarky roční, jeden tu sobotu po svatém Jiljí a druhý v sobotu před hodem seslání Ducha svatého, nadal, milostivě potvrditi a místo toho jarmarku, který v sobotu před sv. Duchem

na daný měli, jiný, totiž v outerý, před Božím na nebe vstoupením, dáti a znovu vysaditi ráčili, kterýžto slovo od slova takto o sobě zní (otištěn jest na str. 84—85, č. 2.).

.... K jehožto svrchupsaného Gabriele Klenovského ponížené prosbě naklonění jsouce, s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomím s radou věrných našich milých, mocí královskú v Čechách, jmenovaného listu a majestátu z strany toho jarmarku jednoho v sobotu po sv. Jiljí, jim daného, vědomě ve všem jeho znění, položení, v punktích, klausulech a artikulích, jakožto král český schvalujem, obnovujem a potvrzujem, a místo toho Svato-dušního jarmarku jiný v outerý před Božím na nebe vstoupením, již jmenovanému městu Vlašimi a obyvatelóm v něm s osmi dni, pořád zběhlými a freiunkem obyčejným, dávati a znovu vysazovati ráčíme.

Čhtíce tomu konečně, aby tiž obyvatelé města Vlašimě, nynější i budoucí téhož jarmarku jako i jiná města v království našem českém svých jarmarkuov užívají, buď z práva neb z obyčeje, též užívati mohli a moc měli bez naší, budoucích našich, králóv českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti.

Protož prikazujem všem obyvatelóm a poddaným našim ze všech stavuov již psaného království českého, nynějším i budoucím věrným milým, abyste mnoho jmenované Vlašimské, nynější i budoucí při tomto schválení a potvrzení našem, obnovení a znovu nadání toho jarmarku ročního bez všelijakých zmatkóv a odporností nyní i na budoucí časy zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti dopouštějíce, pod uvarováním hněvu a nemilosti naší královské, dědicuov a budoucích našich králuov českých.

Však proto chceme, aby toho jarmarku místo toho prvního znovu nadání jednomu každému bez ujmy a škody na jeho spravedlivosti bylo.

Tomu na svědomí pečet naši královskú k listu tomto přivěsiti jsme rozkázali.

Dán na hradě našem Pražském v pátek den Božího obřezání, léta Páně 1552. a království našich římského jedenmecítmého (21) a jiných šestmecítmého (26).

6. Majestát Ferdinanda I. na výroční trh na Vše Svaté, daný 3. ledna 1562.

My Ferdinand z Boží milosti volený císař římský... oznamujem tímto listem všem, že jsme od slovutného Gabriele Klenovského ze Ptení a na Vlašimi, věrného našeho milého, poníženě prošení, abychom městu a poddaným jeho, opatrným purkmistru a konšelům města Vlašimi jarmark roční, totiž na den všech svatých milostivě dáti a znovu vysaditi ráčili.

Kteréhožto ponížené prosbě nakloněni jsouce, dotčený jarmark roční, jak vejš dotčeno jim dávati a znovu vysazovati ráčíme... (Dále jako v majestátu předešlém.)

Dán na hradě našem Pražském, v sobotu po obřezání Pána Krista, léta Božího 1562. a království našich římského 31. a jiných 36.

7. Rytíř Jan Vostrovce potvrzuje 12. března 1602. stará privilegia a přidává nově o zadání statku, o vdovách, sirotcích a poručnicích, o pokutách za rouhání proti Bohu a jiné.

Já Jan Vostrovce z Královic na Vlašimi a Novém Domašíně, hejtman kraje Kouřimského, známo činím tímto listem obecně přede všemi, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude: Jakož jsou purkmistr, konšelé i všeckna obec, sousedé a obyvatelé města Vlašimě, poddaní moji věrní milí, jak předešlým někdy pánům svým, držitelům téhož města a statku, pánům Trčkům z Lipé, tak i panu otcí mému nejmilejšímu dobré paměti a potomně i mně samému, se vši stálostí věrně, poslušně a pilně, jakž na věrné poddané přísluší, se chovali a sloužili, za jejichžto věrné služby, jak od předešlejších pánův svých zvláštními milostmi, právy, privilegiemi a svobodami, taky od Jich Milosti slavné a svaté paměti králův českých a císařův římských darování jsou, kteréžto až posavád volně bez překážky jsou užívali a užívají. I aby vejš mně, jakožto panu svému dědičnému, dědicům a budoucím mým, tím volněji, snázeji a ochotněji sloužiti a své živnosti, řemesla a obchody provozovati a se živiti mohli: za to jsou mne již psaní purkmistr a konšelé i všeckna obec dotčeného města Vlašimě se vši uctivostí a poníženou poddaností prosili, abych jim také všech takových milostí, práv, privilegií, obdarování a svobod, kteréž sobě předešle nadané a stvrzené mají, obnovil a potvrdil, jako:

Předně: List urozeného a statečného rytíře, pana Mikuláše z Lípy 15. března 1443. (str. 83, č. 1.).

Druhé: List pana Mikuláše staršího Trčky z Lípy leta 1501. (str. 85, č. 2.).

Třetí: List rytířův pana Zděnka a Mikuláše, bratří vlastních a nedílných, Trčkův z Lípy a na Vlašimi: r. 1524. darují špitálu ve Vlašimi Pavlovice, s dvorem, poplužím, kmetci, platem a dědinami, lukami; (podán jest dále ve zprávě o něm).

Čtvrtý: List od slovutného Pavla z Řimovic a v Podolí, na $\frac{1}{2}$ lánu dědiny odkázané k špitálu Vlašimskému léta 1483. (Tamtéž dále podán.)

Pátý: List pana Mikuláše Trčky z Lípy a na Vlašimi, který zní o řízení, dání a kšaftování, na skupování a prodej soli k obci, též na váhu s užitkem obecním; leta 1530. (str. 85, čís. 4.).

Šestý list od Jana Šimona z Peklova, na dvůr svobodný, řečený Peklov, k obci Vlašimi prodaný léta 1444.

Šedmý: Majestát Vladislava, krále českého, r. 1488. (str. 84, číslo 2.).

Osmý: Majestát Ferdinanda I. na nový trh na Vše Svaté, léta 1562. (str. 90, č. 6.).

Devátý: Potvrzení od Ferdinanda I. na majestát krále Vladislava, l. 1552. (str. 88, č. 5.).

K kteréžto ponížené purkmistra, konšelův i vši obce města Vlašimě prosbě patřice, ano i k jejich stálým věrným a poddaným službám naklonění jsouce, s dobrým mým rozmyšlením všech napřed jmenovaných nadání, privilegií a obdarování, práv, svobod, řádův, majestátův a milostí, kterýchž koli sou od starodávna za prvnějších pánův svých a držitelův města Vlašimě, i nyní mého, v držení a užívání byli a až posavád zůstávají, ve všech jejich punktích, klausulích, artikulích, obnovují, schvalují a potvrzují, chtěje tomu, aby ti listové, obdarování, majestátové a všechny milosti ve všech kusech, v nich položených, pevní, stálí a neměnitelní, jako by slovo od slova do tohoto listu mého vepsáni byli, od jednoho každého člověka jmíni, držáni a zachováni byli, nyní na časy budoucí a věčné, i všech držitelův téhož města Vlašimě a jiných lidí bez odporu a překážky každého člověka.

K tomu vejše jsouce od nich, purkmistra, konšelův i vší obce města Vlašimě s poníženou poddaností prošení, abych k obnovení takových jejich privilegií, obdarování a milostí, také sám od sebe některé obzvláštní milosti jim všem i jejich budoucím společně z lásky dal a učinil a do tohoto listu mého připsati a přiložití dal, kteroužto prosbu jich u sebe uváživše, že čím mne oni k sobě milostivějšího poznají, tím volněji v potřebách mých, mně, dědicům a budoucím mým, najíti se dají, pro budoucí a téměř věčnou památku, jim všem, purkmistru, konšelům i vší obci města Vlašimě, i jich potomkům a budoucím tyto níže položené milosti a obdarování z lásky přidávám a připisuji:

1. Aby každý člověk obojího, jak mužského, tak ženského pohlaví, v městě Vlašimi přebývající, buď on usedlý, neb neusedlý, mohl a moc měl o statku svém mohovitěm i nemohovitěm, ten jakými by jmény jmenován býti mohl, vedle práv království tohoto českého a měst, jimiž se spravují, řídití, kšaftovati, jej volně a bez překážky každého člověka, buď za zdraví života svého knihami městskými zadati, aneb na smrtešdné posteli skrze pořádné kšaftování, pořízení, však toliko lidem těm, na své cti dobře zachovalým a při městě trpícím a zůstávajícím, odkázati.

2. Jestliže by kterého člověka Pán Bůh skrze smrt bez takového zadání statku aneb o něm komu kšaftování povolati ráčil, a pozůstavil-li by po sobě manželky a dítek nezletilých, tehdy purkmistr a konšelé města Vlašimě, nynější i budoucí, aby podle povinnosti své v tom se tak zachovali a ten statek, na čemž by koliv vyhledán a uptán býti mohl, dáti sinventovati a popsatí, a podle toho jej manželce, po něm pozůstalé, pokudž by na vdovské stolici seděla, a děti její k letům nepřišly, k opatrování dítek a bez umenšení spravedlnosti jich odevzdati. Pakli by matka týchž dítek vdovství zůstávajíc, týž statek sobě i dítkám svým nezletilým, rozptylovala a mrhala, tehdy purkmistr a konšelé aby moc měli a mohli, a nápodobně, kdyby se zase vdala a ten statek mrhati chtěla, týž statek jí odníti, a pokudž by děti let právních nedošly, jej podle spravedlivého uznání prodati, z něho matce dítek zůstávajících díl náležitý vy-

dati, a potom ostatní summu z toho statku a spravedlnost sirotčí tak opatřiti, aby těm sirotkům do zrostu jejich raději té spravedlnosti přibývalo, nežli ubývalo, pod ourok na jisté pojištění lidem dáti.

3. Jestli by kdo, učině kšaft o statečku svém, dítek malých a nezletilých po sobě zůstavil a nad tím statkem i nad dětmi sirotky poručníky učinil, tehdy, aby takové poručenství v příčině držení a opatrování statku od poručníkův minulo za příčinou tou, že mnozí poručníci, kšaftem nařízení, spíše statek takový, než sirotci k letům přijdou, na větší spuštění nežli vzdělání přivozují; však k opatrování těch sirotkův poručníci kšaftem nařízení zůstati, a pokudž by jich nebylo, pro lepší pozor i od práva nařízení býti mají. A pokudž by tak sirotci malí byli, purkmistr a koušelé, přijmouce k sobě též poručníky, aby podobně ten statek, však zač by spravedlivě stál, bez ujmy sirotkům prodali a peníze ty na témž právě lidem jistým podle právního pojištění pod ourok obrátili, a z toho ouroku na ně neb na učení literního umění aneb jiného řemesla, jak by se kdo k čemu hoditi mohl, i jiné podle uznání potřebné věci aby nakládali a potom počet pořádný sirotkům, kdyby k letům přišli, skrze toliko samé vznešení beze všeho právního dosuzování činili a jim jejich spravedlnosti právi byli.

4. Jestli by kdo čině kšaft, dům svůj z kterého koliv obojího pohlaví, buď podle přátelství anebo své dobré vůle, který by prve dům svůj v městě Vlašimi měl, odkázal: tehdy, komuž se jest tak právní odkázání stalo, povinen bude, již jeden z těch dvou domův, buď svůj vlastní nebo odkázaný, a to nejdéle do šesti měsícův pořád zběhlých prodati, a žádný více dvou domův na časy budoucí i věčné nedržeti a nemívati.

5. Jestli by pán kteréhokoliv pohlaví sirotka k žádosti některého pána na grunty cizí listem výhostným i s spravedlností jejich propustiti ráčil, a rodičové, kteří koliv z nich, živi pozůstávající na smlouvách svaatebných toho by doložili, že cokoliv jí nebo věnem jemu dávají, že jeho nebo jí tím z statku svého neodbývají: tehdy po smrti týchž rodičův, by i kšaftu neučinili, kdyby jiných dětí, s městem trpících nebylo, tehdy obrátíce a vyhostice se zase do téhož města Vlašimě, k takovému statku právo a spravedlnost aby měli.

6. Jestli by kdo umřel bez kšaftu, nemaje manželky ani děti, nápodobně na druhou stranu manželka, nemajíc manžela ani děti, tehdy statek jeho aneb její mohovitý i nemohovitý, ten buď na čem koliv, kterýž by po nich při témž právě zůstal, jsouce hned po smrti jejich od purkmistra a konšelův spečetěný a podle práva sinventovaný a v popis uvedený, aby na přátely obojího pohlaví, kteříž by se nejbližším stupněm umrlého dotýkali a při témž městě Vlašimi trpící byli, připadnouti mohl.

7. Jestli by kdo, kterého koliv pohlaví bez poručení umřel a žádných dědicův statku svého ani přátelův po sobě s městem trpících mimo artikul pátý po sobě nepozůstavil, tehdy aby takový statek, po komž koliv a na čem koliv zůstalý, jeden díl na obec města Vlašimě a druhý díl k špitálu na záduší téhož města Vlašimě aby připadl.

8. Jestli by kdo z sousedův aneb měšťanův, buďto osedlých neb neosedlých, města Vlašimě předně proti Pánu Bohu a přikázání jeho a potom vrchnosti i dobrému řádu zle živ byl, jako rouhání proti Pánu Bohu, neuctění své vrchnosti, ano i proti ní jiných pozdvihování, vraždy, smilstva, zlodějství a summou těm všem i jiným věcem podobných, pročez by jeden každý na hrdle trestán podle práva býti měl a má; však pokudž by zjevná a patrná věc k tomu nepřistoupila, a vina na něm, hrdla ztracení, vyhledána nebyla, tehdy pro výstupek skutku provinění něčeho jemu prominouti, jaká by koliv pokuta na něho od práva uložena byla, aby jedna polovice na vrchnost a druhá polovice na obec města Vlašimě plným právem připadla.

Poněvadž pak k snažné žádosti nadepsaných purkmistra a konšelův města Vlašimě netoliko ku příkladu pána otce mého nejmilejšího, ano také i jiných předešlých pánův a držitelův téhož statku a města Vlašimě obojího pohlaví, vejš psaná privilegia, nadání, svobody, i jiné všecky majestáty a milosti jsem obnovil a ve všech punktích a klausulích stvrdil a k těm i jiné některé milosti z lásky přidal a učinil, tím chtějíce, aby dědicové i budoucí moji i každá vrchnost, ač by kdy koliv, jakým koliv způsobem k proměně při témž statku

a městě Vlašimi přišla, je purkmistra, konšely i všecku obec města Vlašimě za ty měli, drželi, jim toho neproměnitelně přáli, ani jakým koliv způsobem, což by koliv lidská lešť vymysleti mohla, nikterak zrušiti a zkažiti nemohli, nýbrž kdyby koliv a při které koliv další a budoucí vrchnosti své, jako teď nyní při mně jmenovaný purkmistr a konšelé, též všeckna obec, vykonávající náležitě povinnosti své, v náležité uctivosti vyhledávali a toho žádali, aby jim tato jejich privilegia, od předkův mých i od mne daná k utvrzení a je při nich zachování přijíti mohla, že tiž dědicové i budoucí moji, i každá vrchnost jejich budou jim to učiniti a taková privilegia potvrditi povinni. Jakož pak o nich purkmistru a konšelích i vši obci města Vlašimě, věrných poddaných svých milých, jináče nesmýšlím, nežli že jak jsou ke mně poslušně se a věrně chovati začali, i dále budoucně k jedné každé vrchnosti tak chovati budou, že jim jedna každá vrchnost pro dobrý řád a příklad předkův, držitelův téhož statku učiniti a takových privilegií jejich stvrditi odporní nebudou. A což jsem jim tak z lásky k týmž předešlým obdarováním přidal, v tom ve všem též ode mne, dědicův a budoucích mých stále a nepohnutelně beze všeho přerušení oni purkmistr a konšelé i všeckna obec s jejich budoucími, též ve všech kusech a klausulích, artikulích, punktích zdržáni a zachování budou a býti mají, nyní i na časy budoucí a věčné. A když by koliv na toto mé, jim vejš psané majestátův, privilegií a obdarování i milostí, jakž od jiných pánův, tak ode mne jim obzvláštně v tomto listu položených, daných, obnovených, utvrzených, oni purkmistr, konšelé i všecka obec často psaného města Vlašimě, od jeho milosti císařské jakožto krále českého relací (zprávy) k deskám zemským vyžádali a toho vyhledávali, aby jim tento list můj ve desky zemské vložen a slovo od slova vepsán byl, tehdy k tomu povolují, že to budou moci učiniti bez mé, dědicův i budoucích mých i jednoho každého člověka všelijaké překážky a odpornosti.

A pro lepší toho pevnost, stálost i jistotu pečť mou vlastní s jistým mým vědomím a vůlí mou s podpisem ruky mé vlastní k tomuto listu dal jsem přivěsiti.

Podle toho dožádal jsem se urozeného pána, pana Jaroslava ze Vchynic, Tetova a na Krakovci, místokomorníka království českého, a urozených a statečných rytířův, pána Bohuslava z Michalovic a na Rvenicích, místopísaře království českého, a pána Prokopa Dvořeckého z Olbramovic, že jsou také pečeti své, sobě, dědicům a budoucím svým beze vší škody podle mne k tomuto listu k žádosti mé a na svědomí přivěsiti dali. Jehož datum jest na hradě Vlašimi, v outerý den památní sv. Rehoře, dvanáctého dne měsíce března, léta od narození Syna Božího 1602.

8. Majestát krále Rudolfa II., jímž na prosbu Vlašimské obce potvrzuje dne 15. dubna 1602. toto privilegium od Jana Vostrovce.

My Rudolf Druhý, z Boží milosti volený římský císař oznamujeme tímto listem, že jsme od opatrných purkmistra a konšeluov i vší obce města Vlašimě, lidí poddaných slovuťného Jana Vostrovce z Královic na Vlašimi, Novém Domašíně, toho času hejtmána kraje Kouřimského, věrného našeho milého, poníženě prošení, abychom jim některá privilegia a nadání od předkův a držitelův panství Vlašimského daná, kteráž jim dotčený Jan Vostrovec, nynější pán jich, obnovil a potvrdil, ale také aby táž chudá obec s obyvateli svými lepší zrost v obchodích a řemeslích svých bráti a volně se živiti a prospívati mohli, některé další milosti přidal a připsal, jakž list od něho na to na pergameně pod pečeti jeho a jiných k tomu dožádaných osob daný, jehož datum na hradě Vlašimi, v outerý den památný svatého Rehoře, dvanáctého dne měsíce března, léta od narození Syna Božího 1602., v sobě šířeji obsahuje a zavírá, potvrditi ráčili. K jejichžto svrchupsaných Vlašimských poníženě prosbě naklonění jsouce, s dobrým rozmyslem, našim jistým vědomím, s radou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách, taková všechna privilegia a nadání i ten list Jana Vostrovce, jímž ta nadání netoliko potvrzuje, ale i další některé milosti přidává, jsme schválili, obnovili a potvrdili a tímto listem našim jakožto král český ve všem jeho znění položený, v punctích, klausulích, artikulích, jako by v tento list náš slovo od slova vepsán byl, schvalujem, obnovujem a potvrzujem,

chtíce tomu konečně, aby při tom od každého člověka, pokudž jsou toho až posavad tíž Vlašimští v užívání byli, jmní, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez naší, budoucích našich králův českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti; prikazující všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův království českého a zvláště držitelům téhož panství Vlašimského, nynějším i budoucím, abyste je při tom schválení, obnovení a potvrzení Našem beze všelijakých zmatkův a odporností nyní i na budoucí časy zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti dopouštějíce, pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův a budoucích králův českých; však proto tomu chceme, aby toto potvrzení naše jednomu každému bez ujmy na jeho spravedlnosti bylo.

Tomu na svědomí pečeť naší císařskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském, v pondělí po provodní neděli, léta božího 1602., a království našich římského 27., uherského 30. a českého též 27.

Téhož dne poroučí král Rudolf II. úředníkům desk zemských, aby tato privilegia do nich vložili.

.... Urození a slovutní, věrní naši milí! Věděti vám dáváme, že jsme milostivé povolení naše císařské jakožto král český k tomu dáti ráčili, aby opatrným purkmistru a konšelům i vši obci města Vlašimě všecka privilegia a nadání, kteréž sobě od předešlých držitelův i nynějšiho panství Vlašimského nadané a od nás potvrzené mají, v dsky zemské království českého vložena a vepsána byla. A protož Vám poroučeti ráčíme, vědouc o takovém milostivém povolení našem, abyste dotčeným Vlašimským na tuto relaci naši taková jich privilegia a nadání a potvrzení naše do těchž desk zemských, jakž za pořádek jest, vložiti a vepsati rozkázali, na tom jistou a milostivou vůli naší císařskou naplníte....

(V deskách zemských vloženy jsou dne 15. listopadu t. r.: v 131 J 12 majestát Rudolfa II., tamtéž na listech J 13—16 privilegium od Jana Vostrovce roku 1602., a povolení k tomu královské v kvaternu tělném relaci 1602. P 23.)

9. Rytíř Jan Vostrovec osvobodil dne 6. listopadu 1613. Vlašimské od sklizení luk „losův“ za roční plat 6 kop a předení lnu za plat 7½ kopy a směnil jim kus lesa a porostliny od Blanického dvora za roli na Peklovsku (nyní u Čechova).

Já Jan Vostrovec z Královic na Vlašimi, Novém Domašíně a Veleni známý činím tímto listem všem vuobec, i jednomu každému, kdežkoliv čten anebo čtoucí slyšán bude, a zvláště tu, kdež náleží: Jakož jsou purkmistr a konšelé i všeckna obec města Vlašimě mezi jinými povinnostmi vrchnosti své předešlé i mně vedle register urburních panství Vlašimského tím povinni byli, aby ten jedenkaždý, kterýž pole a luka k gruntům a domům svým má, jistý počet luk, jenž losy od starodávna slovou, jednou v rok poseci, usušiti a každý, kdež by mu ukázáno bylo, svézti dáti povinen byl, i tolikéž jedenkaždý z každého domu jistou částku lnu beze vší mzdy a záplaty spřisti dal. I jsouce já od týchž purkmistra a konšelův města Vlašimě i ode vší té obce poníženě prošen, abych jim tu milost, dobrodiní a lásku mimo jiná privilegia, kteráž sem jim potvrdil a ve dsky zemské do kvaternu trhového šedivého léta 1602. ve středu po sv. Martinu pod literou J 12 a 13 vložené mají, i to ještě učinil, je, dědice a budoucí potomky jich z té povinnosti, týchž luk, jenž losy slovou, sečení, sušení i svezení, i tolikéž téhož přediava, lnu předení osvobodil a toho obého, je, budoucí jich na časy budoucí a věčné prázdna a svobodna učinil. Což majíce já poníženou žádost jejich v mém bedlivém uvážení a prohlídajíce k jich volným, poslušným, mně vždycky činěným, věrným službám, a aby je ochotněji, mně, dědicům a budoucím vrchnostem svým vykonávati ponuknuti byli, s dobrým svým rozmyslem a uvážením, na takovou poníženou žádost jejich z své dobré a svobodné vůle od takových luk, jenž losy slovou, sečení, sušení i svezení, i od takového lnu, pačískův, koudelí i jiného všelijakého přediava předení, kterýmž mně, jakž nahoře dotčeno, povinni byli, dobrovolně upouštím, a toho obého, jak luk, jenž losy slovou, sečení, sušení, svezení, též i toho všelijakého přediava, předení, víceji od nich míti nežádám, tak aby mně, dědicům a budoucím mým ani žádné potomní vrchnosti tím ničímž povinni nebyli, nyní i na časy budoucí a věčné. — Však naproti tomu oni nadepsaný purkmistr

a konšelé města Vlašimě, nynější i budoucí, za takovou povinnost (vyberouce to od jednoho každého), mně, dědicům a budoucím mým i potomním vrchnostem svým, mají a povinni budou, každoročně platu stálého odvozovati: předně místo luk, jenž losy slovou, sečení, sušení, svezení při sv. Jiří šest kop grošův českých, místo přediva všelijakého při sv. Havle sedm kop třiceti grošův vše českých.... A oni nadepsaní purkmistr a konšelé, nynější i budoucí, vyberouce je od jednoho každého, což na něho se dáti přijde, při týchž termínech, aby je odvozovati povinni byli, kterýžto plat při odvedení téhož listu mého jest jim do register mých urburních panství Vlašimského tímto titulem vepsán: „Purkmistr a konšelé místo luk, jenž losy slovou, sečení, sušení a svezení, při sv. Jiří šest kop grošův českých; purkmistr a konšelé místo přediva všelijakého při sv. Havle sedm kop třiceti grošův českých.“

A tak ta povinnost, losuov sklizení i přediva předeni, má minouti a z register urburních vymazána býti, a žádná vrchnost pod žádným vymyšleným spusobem na to obé, jakž nahoře dotčeno, se potahovati nemá, nyní, na časy budoucí a věčné.

Též také, jakož jsou oni purkmistr a konšelé i na místě vši obce jistou s měnou se mnou o kus pole od roli, řečené na Peklovsku, k obci té náležející, učinili, a já zase proti tomu kus lesu a porostliny od polí dvora svého Blanického jim sem odevzdal a k lesům města Vlašimě náležejícím připojil; jakžto obé jistými mezníky obmezeno a vykázáno jest. To taky míti chci, aby to v tom způsobu a v celosti, bez proměnění na budoucí a věčné časy zuostávalo. Protož já svrchu psaný Jan Vostrovce z Královic toho všeho, což v tomto listu psáno jest, jim Vlašimským, nynějším i budoucím, mocí listu tohoto dobrovolně potvrzuji a tomu cele chci, aby, jak ode mne, tak i dědicův a budoucích mých i potomní vrchnosti jich při tom při všem zachování byli, a toho ničehož aby jim žádný měniti, rušiti a kaziti nemohl žádným vymyšleným spusobem, jakž by lest lidská vymysliti mohla, na časy budoucí a věčné; nýbrž to tímto listem svým nařizují a to jmíti chci, aby jim toho každá budoucí vrchnost, kdyžby koliv toto panství k jaké pro-

měně přicházelo, ihned při uvázání se v statek a panství toto svým listem pod pečeti svou, s dožádáním jiných dvou anebo tří poctivých lidí k přitisknutí pečeti jich na svědomí, potvrditi povinen byl a byli. A pokudž by se toho nestalo, nejsou a nebudou nadepsaní moji poddaní z města Vlašimě, nynější i budoucí, žádnému povinni, poddanosti slibovati. A když koliv toho potřebu uznají, a se jim líbiti a zdáti bude, budou moci sobě při jeho Mil. cis., jakožto králi českém relací ke deskám zemským vyžádati a tento list můj slovo od slova do desk zemských vložití a vepsati dáti, beze všelijaké mé, dědicův a budoucích mých, i jednoho každého držitele panství Vlašimského překážky a odpornosti. A pro lepší toho pevnost, stálost i jistotu pečeti mou vlastní s jistým mým vědomím a vůlí mou s podpisem ruky mé vlastní k tomuto listu dal jsem přivěsiti; podle toho dožádal sem se urozených a statečných rytířů pana Prokopa Dvořeckého z Olbramovic, J. M. římského císaře, uherského a českého krále raddy, pana Mikoláše staršího Dvořeckého z Olbramovic a pana Jana mladšího Ježovského z Lub a v Novém Domašíně, že sou také pečeti své sobě, dědicům a budoucím svým beze škody, podle mne k tomuto listu k žádosti mé a na svědomí přivěsiti dali a rukami vlastními se podepsali. Jehož datum na hradě Vlašimi ve čtvrtek po památce svatého Linharta, sedmého dne měsíce listopadu, léta od narození Syna Božího 1613.⁵⁶

6. Vnitřní poměry městské od polovice XV. až do začátku XVII. věku.

Na základě těchto privilegií a jiných nadání a současných dějů všeobecných vyvínovaly se hlavně poměry Vlašimě, dobré i zlé, a změny v životě našich předkův.

Jmění obecní rostlo, měla právo soudní a tržní; řemesla zřizovala si cechy, majíce výsady ku svému zvelebení, postaven nový kostel, školy dále zlepšené působily ku vzdělání obyvatelstva, jež pamětlivo bylo záduší a chudých z lásky k Bohu a k bližnímu.

⁵⁶ Archiv městský ve Vlašimi a desky zemské v Praze.

I. Obecní záležitosti. Město vzrostlo do konce XVI. století na 95 usedlostí: na Malém náměstí 21, za branou v ulici k Domašínu a k Hrádku 12, u řeky 1, na Velkém náměstí 26, v Pavlovské ulici 10, a „pod městem“ 3 mlýny, nad potokem 2 domy, za kostelem 1, v ulici do valů 5, na Pohoří a pod valy 13 domů a 1 mlýn. Počítá-li se obyčejně na 1 usedlost 5—6 lidí, bylo přes 500 obyvatel. Drželi celkem 1580 korců polí orných.

Obec měla jmění: a) 50 korce $1\frac{1}{2}$ věrtele orných polí, louky: sena 2 vozy dvouspřežné, otavy $\frac{1}{2}$ v., zahrady 1 k. $2\frac{1}{2}$ v., lesa 1 k. 2 v., rybník na $\frac{1}{4}$ kopy potěru a 4 kopy kaprů pod městem a kus řeky Blanice od brodu pod městem (dle zprávy z r. 1633.);

b) radnici nad masnými krámy na Velkém náměstí (viz str. 62);

c) svobodný dvůr Peklův, nyní Čechov nazvaný, jež obec koupila dne 8. května r. 1444. od Šimona z Peklova za 190 k. gr. čes. stř.;⁵⁷

⁵⁷ Stará listina tato zní: Já Šimon z Peklova, oznamuji tímto listem obecně přede všemi, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude, že dvůr svůj dědičný, svobodný a nezávadný, jménem Peklov, s dědinami, ornými i neornými, lukami, pastvami, rybníky, řekou, potoky, s lesy, háji, s stráněmi, chrastinami, s hony, lovy, čížbami i se vším příslušenstvím i vši celou zvolí, což k tomu gruntu a dvoru od starodávna přísluší, kromě té louky, kterou jsem Kateřině Panošce do Vlašimě a Janovi Bisovi, řezníku do Domašína, kus kopaniny, mezníkem odsazené, odprodal, než jiné všecko s mezemi a těmi hranicemi, i všemi užitky, kterýmiž se koli jmény jmenují, tak jakžto dědictví jmenované v svých mezích a hranicích od starodávna záleží a vysazené jest, se vším plným právem, panstvím a vlastenstvím, tak což sem sám držel a užíval, nižádného práva a panství a nikterého vlastenství sobě, dědicům a budoucím svým tu na tom dědictví pozůstávají: prodal sem moudrým purkmistru a konšelům i vši obci a i budoucím města Vlašimě, za půldruhého sta čtyřiceti kop grošův českých, dobrých stříbrných rázu Pražského, od nich mně docela a úplně zaplacených a ode mne přijatých, a jim toho všeho jmenovaného dědictví svobodně a nezávadně k pravému užívání postoupil sem, takže jmenovaní měšťané Vlašimští budou moci svobodně to dědictví držeti, směniti, prodati, zastaviti a jako s vlastním svým dědictvím učiniti bez mé, dědicův a budoucích mých i každého člověka všelijaké překážky. A kdyby koliv jmenovaný purkmistr, konšelé i všecka obec nynější nebo budoucí jich povolení kladení toho dědictví ve dsky zemské sobě zjednali, a mně, nebo dědice mé napomenuli, tehdy mám a povinen budu i slibuji, já i moji dědicové a budoucí, hned beze všeho odporu, do Prahy jíti a jim to dědictví ve dsky zemské vložiti tak a v tom plném právě a

d) dvůr poplužní v Řimovicích, který koupili od Martina Boháčka za 72½ kopy gr. č. a drželi až do roku 1546., kdy jej koupil Václav rychtář z Boliny „s poplužím, s lesy a lukami od měšťan Vlašimských“ za 75 kop grošů čes.;

e) ves Polánku, již koupili Vlašimští od někdy Mikuláše Trčky z Lípy za 200 kop gr. č. a od dědicův téhož Mik. Trčky z Lípy jim vložena byla. Proдали ji pak roku 1549. za 153 kop gr. č. Vavřincovi Oustojovci, dědiníku z Čáslavic, když byli sami koupili dne 28. června 1547.

f) statek a dědictví bratří Buriana a Ferdinanda Trčků z Lípy: „Hrádek, tvrz pustou s dědinami, lukami, řekou, s pustotinami, s mlýnem s jedním pod Hrádkem,

s správou obyčejnou, jakž země za právo má. — Jestliže by pak oni purkmistr a konšelé, i všeckna obec Vlašimští, nynější nebo budoucí jich z toho dědictví právem neb jakž vyvedení byli, dokudž by jim to dědictví ode mne, dědicův a budoucích mých, dskami zemskými dostatečně ujištěno nebylo, že já Šimon psaný slibuji, dědicové a budoucí moji, to všeckno tak spraviti, jako bychom na svobodných dědinách dskami zemskými se zapsali; pakli bychom, já, nebo dědicové a budoucí moji, tobo všeho neučinili, tehdy jmenovani měšťané Vlašimští budou moci mne nebo jednoho z nás z té summy jmenované tím listem napomínati, i ten každý, kdož by tento list jměl, s jich dobrou vůlí a svobodnou, ležením v kterémž koliv městě nebo městečku v jednom v pěti milích do Vlašimě vzdáli nebo blíže, a toho na nás právem listovním na naši škodu dobývali, i tím vším obyčejem a pod těmi všemi pokutami, jako by na to jměli list hlavní na parkameně, s rukojměmi a pečeti visutými, celý a dokonalý, podle obyčeje a řádu zemského a notule kanceláře Pražské. Toho pro potvrzení a budoucí pamět já s počátku psaný Šimon, pečeti své neužívajíce, připsal jsem urozeného pána pana Jana mladšího z Talmberka na Jankově, že jest pečeť svou vlastní na místě mém dal přivěsiti sobě bez škody k tomuto listu. A pro lepší toho jistotu též připsal jsem urozených vladýk pana Markvarta Věžníka z Věžník a na Věžnicích, pana Václava Vlčkovského z Vlčkovic a na Vlčkovících a pana Kunaty Straky z Nedabílic, že jsou také pečeti své vlastní podle téhož pána na svědomí dali přivěsiti, jim bez škody k tomuto listu, jenž jest dán léta od narození Syna Božího 1444., v čtvrtek den svatého Stanislava. (Archiv městský.) — Roku 1608. užíval statku Peklova Jiřík Peklovec z Horních Koutův a na Peklově a měl nějaký spor s Vlašimi. Žádaje krále Rudolfa II. za opatření stěžoval si, že se mu „obtížnosti a překážky dějí v užívání statku jeho Peklovského od starších obecních města Vlašimě“. Král poručil pánu Janu Vostrovcovi z Královic, aby poddaných svých „takové do gruntů jeho vkládání zastavil a je k tomu, aby těmž Peklovcovi žádných protimyslností a překážek v užívání statku jeho nečinili, skutečně přidržel“. (Archiv místodržitelský 55 f. 283.) Držel nepochybně polovici Peklova, již měli potom dva bratři Čechové.

na kterémž Jan Suchota toho času seděl, ves Ctiboř s dvory kmetcími, s platem, dědinami, lukami, lesy, s rybníky, s robotami, slepicemi, s poddacím kostelním u Hrádku, a k těmž poddacímu s jedním člověkem ve vsi Pavlovicích, Janem Beranem, kterýž poddaností i platem, k tomu záduší od starodávna přináleží, se vši zvolí, s plným panstvím, jakž jim registra na to vydaná ukazují a plněji svědčí tak, jakž otec jich od pana Ždeňka, strýce svého, i oni po něm a již po prodaji Vlašimě v držení a užívání byli, nic sobě tu nepozůstávajíce, v týchž mezích a hranicích, v nichžto dědictví záleží, to vše prodali za 450 kop gr. č., a takto tu summu oni Vlašimští jim páňm bratřím Trčkům a jich dědicům za též dědictví zaplatiti měli: na den sv. Markéty 300 kop gr. č. hotových dáti, a na půl druhého sta kop gr. č. oni Vlašimští jim páňm Trčkům ihned list hlavní pod pečeti městskou Vlašimě a na svědomí, právem listu hlavního k uplnění na svatý Havel, aneb dvě neděle potom udělati, a páni bratři Trčkové toho dědictví ihned jim postoupili.“

Král Ferdinand I. povolil, aby Vlašimským tvrz Hrádek se Ctiboří do desk zemských vloženy byly, v sobotu před nedělí postní Judica 6. dubna léta 1549.

Mimo to náležely obci statky špitální:

g) jeden dvůr kmecí ve Vracovicích a druhý s půlánem v Řimovicích, jež oba daroval Pavel z Řimovic po smrti své a Markéty z Libenic, manželky své, k špitálu zdejšímu s plným panstvím a se vším právem a plnou svobodu 25. ledna 1463. (dle jiných zpráv 1483.), a

h) ves Pavlovice, již dal k špitálu rytíř Zdeněk a Mikuláš bratři Trčkové z Lípy a na Vlašimi 3. listopadu 1524., ponechávající sobě a dědicům svým toliko panství nad nimi;

i) odúmrtí, pokuty, užitek z prodeje soli a váhy obecní, jak obsahují privilegia na str. 85—88 a 94;

k) clo z mostu na Blanici podle nadání krále Ferdinanda I. ze dne 30. března 1562.

Jmenované statky měla Vlašim v deskách zemských vloženy.⁵⁸ Spravoval je jako vůbec obecní věci purkmistr

⁵⁸ Když staré desky zemské roku 1541. shořely, dala si je znova vtělití r. 1543. Zapsáno jest na př. v nových deskách 250 E 4 o Vra-

a konšelé, jako za minulé doby (str. 24); trestní záležitosti vedl rychtář.

Přední osobou byl primas, první konšel, a purkmistr. Purkmistr a konšelé dávali vrchnosti nového roku štku kmentu (str. 62.).

Práva a povinnosti konšelské byly podle práv městských vůbec (mimo privilegia str. 86—88, 92—94, 99):

„Purkmistra poslouchati byl každý konšel povinen, on pak k nim při vzkládání na ně práci rovnost a rozšafnost zachovati měl. Bez poručení purkmistra neměl konšel v radě k straně ani s jiným žádným mluvit, ani bez opovědi z rady a bez povolení purkmistra z radnice choditi, ani z města přes pole vycházeti ani vyjížděti. Purkmistr pečeť se vši pilností chovati a opatrovati povinen byl. Stran do rady měl povolávati podle pořádku, jak která strana prvé vystoupení vyžádala, kromě vdov, sirotkův, přespólních, lidí duchovních; nebo ti předně vypravování býti měli. Krom rady v příbytku svém nalezeti býti měl; pakli by z města vyjítí chtěl, úřad spolu konšelu svému poručil.

Purkmistrovský úřad měl pořádně jíti, a každý konšel čtyry neděle jej držel. Přijímaje pak jej i vzdávaje Pána Boha vzýval.

Purkmistr sám na zločince ortel z uvážení společného vyřici měl. Mimo řád a právo žádné moci neužíval; též ortelův v počtu malém ani uvažovati ani vynášeti neměl, a při nejmenším bylo při takovém uvažování přes

covicích a Řimovicích takto: Václav Vocelka a Vác. Straka spoluradní a sousedé města Vlašimě majíce list mocný od purkmistra a konšel téhož města na místě a jmenem jich oznámili, že týž purkmistr a konšelé dědictví jich téhož města, totižto ve vsi Vracovicích dvoru jednoho kmecího s platem, na kterémž sedí nyní Pavel, kterýž platí půldruhé kopy gr. a 7 kur platu ročního, a ve vsi v Řimovicích dvoru kmecího pustého s poloulány, dědiny, na kterém seděl někdy Zaboch a nyní Jan Tasil sedí, kteréžto dva dvory někdy Petr z Řimovic po smrti své a manželky své Margethy z Libenic k špitálu chudýn u téhož města Vlašimě nadal a k spravování ty časy rychtáři a konšeluom svrchupsaného města poručil jest: že týž purkmistr a konšelé toho nadepsaného dědictví výš dotčeného, k témuž špitálu podle takového nadání od let 70 ti v pokojném držení a užívání sou byli a sou až posavad, kteréžto dědictví sou sobě zase a budoucím purkmistru a konšeluom nadepsaného města podle nového o diskách nařízení v tato registra vložiti a vepsati sou dali.

polovici rady o jednu neb dvě osoby, sic mohl ortel za nepořádný držán byl. Purkmistr i konšel měli býti volní a snadní k rozmlouvání, trpělivi k vyslýchání, ke všem přívětivi a ochotní.

Konšelé potknouce se slovy z rady choditi nesměli, leč v mír uvedení. Tajnost rady chovati museli, i kdyby potom z úřadu propuštěn byl, a to pod ztracením hrdla. K sobě upřímnost bez ošemetnosti zachovati měli a v těžkostech, kteréž by se na ně valily, neměli se opouštěti. Z rady ani z města přes pole neměli bez povolení purkmistra vycházeti ani vyjížděti, na ublížení spravedlnosti jedné strany od druhé darův bráti, neměli s lidmi nevážnými obecnství míti a řádovati, proti radě, právu a obci rukojmně býti, leč s vůlí a vědomím vši rady. Se vši pilností stran mluvení a průvodův i všelikého vynasnažení měli pozorovati. Po vyslyšení stran neměli žádné straně naučení a výstrahy dávat, pod ztracením hrdla; a kde se kterého konšela dotklo, musel ze soudu vyvstati. — K hodině určité do rady scházeti se měli, pod pokutou, o kteréž se společně snesli. Každý konšel při oděvu měl vážnost držeti a šatův obdélných požívat. Dluhův na obec bez vědomí a povolení přísežných obecních uvozovati neměli. Konšelé jsouce z rady vysláni, toliko to jednati měli, co se jim od většího počtu poručelo, a co zjednali, o tom pořádně relaci učiniti měli. Na radnici toliko rady své držeti a povinnosti své vykonávati měli. Však když se co trefilo, že rychlého a spěšného opatření potřebovalo, tu se v jiném místě sejíti a to opatřiti mohli. Na radě toliko rok seděti směli. Konšelem z práva býti neměl, leč když s městem prvé tři léta trpící byl a v obci přísahu měl.

Konšelé přední péči míti měli o sirotky a poctivé vdovy, tak aby netoliko ochrancové jich slouli ale jako vlastní otcové byli. Po smrti spolu měšťanů statky sirotčí, hned bez odtahův sinventovati a popsati dáti měli. Konšelé a všickni přísežní, kteří jiné soudili, práva, dobré a starobylé pořádky i obyčeje znáti, jim se učiti a je uměti měli; neb hanba jest neuměti a neznati toho práva, kterýmž jiné rozeznáváš. Bez pořádného a volného vyslyšení neměli konšelé, na správu či pak koli, žádného odsuzovati, ani při vykonávání soudu kvapiti.

Přímiluvy konšelské měly býti svobodné a rozumné, z práv pocházející, a kdež se práv nedostávalo, mělo se rozumu zdravého a dobrého svědomí šetřiti. Soudcové měli býti nakloněni k milosti, k slitování více nežli k přísnosti, pokudž by osoby, příčiny, místa a časové toho potřebovali. Spolu měli býti konšelé v upřímné lásce a svornosti, jedni o druhých domněni zlého nemívati; neb to činí překážku jednání obecnímu. Soudcové měli vykonávajíce rovnost (bez níž žádná společnost trvanlivá není) a povinnost ve spravedlnostech lidských nebudou na jedné ani druhé strany pomluvy, hněvy ani na nic jiného dbáti.“ (Výtah z Práv městských od Pavla Kr. z Koldína roku 1579.)

A písař městský měl býti člověk dobrý, na své cti dobře zachovalý, ku přijímání svědomí zvláštní přísahu mající, svědomí pak míti v tajnosti pod ztracením hrdla a jich přepisů sobě nezachovávat.

Měšťané a obyvatelé města měli správcům města poslušni a poddáni býti, k nim se uctivě chovati, a sobě jich jako otcův vážiti, nepomlouvajíce jich zjevně ani tajně.

Nad obecní správou bděl úředník panský. Když se konšelé v úřadě purkmistrovském střídali, učinili počet z úřadování svého a odevzdávali nástupci svému na radnici obecní věci, zejména pečeť, peníze a klíče.

Zápisy o rozličných věcech obecních a měšťanských té doby obsahují knihy dosud zachované a přístupné, totiž:

1. Stará gruntovní kniha založena roku 1598., nyní v c. k. listovně okresního soudu, obsahuje popis jednotlivých usedlostí.

2. Registra obce Vlašimské, čili „Knihy bílé, nebo kšaftovní“, založena po nařízení purkmistra a rady městské roku 1601., „aby jeden každý, jak z obyvatelů města Vlašimě i všickni podruhové, chudí neb bohatí, přespólní neb domácí, kdyby kterého Pán Bůh člověka nemocí navštíviti ráčil, a on toho pořádně při purkmistru vyhledával, jakž o tom práva vyměřují, vůli svou poslední pořádným kšaftem vynesl a vyhlásil, po smrti jednoho každého takové pořádné kšafty do těchto kněh skrze písaře přísežného vepsány aby bývaly; tak aby na potomní časy žádných v tom se zmatků nenacházelo a poručníci pořádní, kteříž by v jednom každém kšaftě poznamenáni

byli, aby věděli, jak co a kterému sirotku i manželce pozůstalé náležeti bude, i také jak v opatrování býti mají.“

Obsahuje zápisy do r. 1617., pak od r. 1630. Z osudných let 1618—1629. není tam nic psáno.

3. Knihy městské gruntovní jinak „Kniha červená“ z roku 1602. obsahuje smlouvy trhové, svatební, směny, o nápady a p. Poslední zápis s povolením pana ryt. Jana Vostrovce stal se r. 1620. v pátek po sv. Filipu a Jakubu 8. května; dále do 1628. není také zápisu, až 1. září 1628. Obě tyto dvě knihy chovají se v archivu městském.

4. „Kniha pamětní“, kteráž obsahovala zprávy až do r. 1619. (viz str. 6, poznámku 4).

Stará pečeť mívala do r. 1580. štít a v něm znak městský: bránu městskou s mříží zapadací a s cimbuřím nebo vroubením; nápis nebyl kolem pečeti, nýbrž na závitku splývajícím z obruhy nad štítem.

Otisky zachovaly se na listině z r. 1567. (v museu českém), a druhá na kšaftě Buriana soukenníka r. 1576. (v archivu Třeboňském). R. 1580. přidána byla začáteční písmena pana Alše Klenovského ze Ptení A K Z P, později zase jiná.

Téhož léta byla prý Vlašim za město povýšena k žádosti jmenovaného pána svého od krále Rudolfa II. a dán jí znak: stříbrná zeď městská s cimbuřím na trávě pěstě, s otevřenou branou a vyzdvíženou mříží zapadací v modrém poli a nade zdí zlatá písmena A K Z P.⁵⁹

Městem jmenovala se Vlašim v listinách i královských již dříve, na př. v majestátu krále Vladislava II. r. 1488., krále Ferdinanda I. roku 1552. a 1562. (str. 84, 88—90), v jiných současných městečkem, na př. v privilegiích Mikuláše Trčky z Lípy r. 1530. (str. 85 n. 112).

Týž pan Aleš Klenovský předepsal obci jistý řád o desíti článcích, pro tehdejší dobu velmi vhodný.⁶⁰

Když za něho byla Vlašim rozdělena na dva díly (str. 57) a I. díl obsahoval domy na levé straně obou náměstí a ulic, II. díl domy na pravé straně, měly oba díly společnou radu městskou, ale primas volen býval jeden z I. a druhý rok z II. dílu; však rychtáře měl každý díl pro sebe zvlášť.

⁵⁹ Widimský, Städtewappen str. 139—140. Doklad není tu podán.

⁶⁰ Bienenberk, Alterthümer III. 212; bližší zpráva o tom schází.

Z tehdejších konšelův, kteří se postupně v purkmistrovství střídali, z rychtářův a písařů známi jsou :

Primasové : roku 1598. Václav kolář, r. 1605—1610. Viktorin Stavský, r. 1611—1624. Jan Pavličků. Konšelé : r. 1598. Jan Dřevěný, Viktorin mydlář, Tomáš Tomek ; 1600—1605. Šimon Špryncel, Viktorin mydlář, Jan Votava, J. Janda ; r. 1606—1610. Matěj šafář, Václav kolář, Mikuláš tkadlec, Jan šenkýř, Viktorin Stavský, Václav kolář, Bart. Vlkoš, Havel pekař, Václav Bilinský, Václav Vopálka, Rehoř krejčí, Jan Pavličků, Jindřich Klobín ; r. 1611—1615. Václav Biskupský, Martin Pelikán, Havel pekař, B. Vlkoš, Jan Černý, Jindř. Klobása ; r. 1616. až 1620. Mikuláš tkadlec, Jan Ratměřický, Matěj Kába.

Písař městský jmenuje se roku 1598. Jan Machnin, r. 1599. Jan Matoušů, r. 1601—1620. Bartoloměj Klobása a r. 1620. Jan Velhartický. Úředník panský : roku 1598. až r. 1616. Šimon Špryncel, r. 1620. Bartoloměj Klobása. Rychtář : r. 1524. Pavel, 1607. Jan šenkýř, 1616. Pavel Dačický, 1617. Matěj Kába.

2. Právo soudní. Právo města Vlašimě mohlo nejen malé, nýbrž i velké, hrdelní přestupky souditi, jako nyní c. k. krajský soud, i k smrti odsouditi a popraviti. Přísežní konšelé konajíce soud seděli ve čtyřech soudních stolicích. Nechtěl-li se obžalovaný přiznati, byl trápen rozličným způsobem, „právem outřpným“, na př. r. 1534. Jan Hrdý, r. 1539. syn Daňka Matěje z Přeštěnic, Jan Fousek od Hory a Matěj Hutník od Hory rodem z Horažďovic, kteří byli odsouzeni a utraceni. Poprava děla se na Spravedlnosti. Odsouzeni byli k smrti : Pakli kdo právu bránil nebo je haněl, měl hrdlo ztratiti ; když kdo Pánu Bohu lál aneb se porouhal, tomu jazyk uřezán, kdo na soudě křivě přísahal, tomu jazyk týlem vyvlečen ; pakli dopustil se kdo krádeže, byl oběšen ; zabil-li někoho, byl stat ; když zapálil mužský, byl na hranici upálen, když ženská, byla za živa zahrabána. Ženská, když dítě zabila, byla taktéž za živa zahrabána, nebo (podle zachované listiny) „byla jiným ku příkladu a postrachu, sobě pak k dobře zaslouženému trestu mučena, na hrdle trestána, srdce kulem probito a tělo zahrabáno.“

Z Vlašimského práva odvolati se mohli k vyššímu soudu v Kouřimí. K němu též obraceli se Vlašimští

sami, když nějakou těžkou věc souditi měli, žádajíce si rady. Jedno odvolání se k tomuto právu jest nejstarší právní listina Vlašimská, která se nám zachovala z polovice XV. století a zajímavá jest nejen obsahem, podávajíc úplné přeličení té doby, nýbrž i svým písmem a tvary mluvnickými (str. 83 pozn. 55), jsouc velmi pěkně psána. Zachována jest v museu českém a líčí soudní jednání zde takto :

Vzácné a mnohé opatrnosti panu p. purkmistru a radě města Kouřimě pánuom nám příznivým.

Múdrí a opatrní páni nám přízniví ! Vaši milosti službu svú povolnú vzkazujem a na Vaši milost jakožto na pány opatrné a právo vyšší práv našich vznášíme, že předstúpili před nás tu, kdež jsme seděli ve čtyřech stolicech súdných v zahájeném súdu, kdežto všeliká věc, kteráž k súdu postavena bývá podle práv našich, konec a místo běře, protož my ne všetečností ani s lehkostí přijali jsme je ku právu našemu, ale z rozkázání pána našeho jeho milosti že jsme je ku právu našemu přijali: Jan písař, služebník pána našeho jeho milosti to již žalobník strany jedné a Prokop spolu sused náš strany druhé. A my ne všetečně ani omylně, prve než jsme stranám přáli předstúpiti k mluvení, a povstavše a stojíce ve čtyřech stolicech žádali jsme pokorně jednohlasně a nemalými prosbami pana Jana Lukaveckého, hajtmána pána našeho jeho milosti, kterýž jesti sudím při tom času byl, aby ráčil stranám přátelské smlúvy přiti a nás a právo naše takovými neobyčejnajmi věcmi nezanepřázdňovati. I tu pan sudí svrchu dotčený jsa nakloněn k naší spravedlivé prosbě řku: Jáť jsem tomu rád, jedno chtíli strany k tomu přistúpiti. I tu jesti bylo tázáno od pana sudího obou stran, chtíli toho strany na přiatelech aneboli smlúvu přátelskú mezi sebu vzeti. I tu se strany ohlásily, že nikoli jinač než po vás konec a místo chceme vzeti. I my porozumievše, že ta věc nemuož s nás složena býti, i kázáno jest, aby strany k právu přistúpily podle práva a obyčeje a řádu práv našich, a tu jsme je slyšeli. Tehdy jistý Jan písař vedl jest žalobu skrze řečníka svého a dávaje vinu Prokopovi, že sta se složela vespolek penězi na kaupi šafrána a menuje skrze řečníka svého, že jesti dal Jan písař k tomu spolku 30 kop a Prokop ostatek. I tu jesti tázán Prokop od pana sudího, zná-li se Janovi písaři v tom spolku. A Prokop jesti se seznal a Jan písař na to památné

položil. I tu jest Prokop zase svůj odpor položil řka: Jene písari když jsi svou jistinu ode mne prve vzal, než se jest ten šafrán prodal, že se mnů žádného zisku nemáš. I tu přiřiká Jan písar: Když jest svou jistinu zase od Prokopa vzal, že by Prokopovi řekl, že ještě chci zisk s tebu mít. Též zase Prokop přiřiká, že se Jan písar když jest bral svou jistinu že se neoznámil k žádnému zisku; ale obě straně toho pruvodův na se nemáta, protož jsme my toho nevážili. A dále tázáno jest též strany požalované od pana sudiho, co k tomu odpovídá, a on vedle práva obyčeje a řádu před právem zachovávaje se odpovídal jest Prokop od prvního slova žaloby až do posledního za nevinu, i nade všie na to Jan písar žádá jmíti s toho složení spolku od Prokopa zisku 18 kop míš. na svou stranu. I tu jest Prokop odpor svůj položil řka: Jene písari, víšli ty o náákém zisku, ty poviez, jáť o žádném zisku nevím, než vím o nákladích a o práci své. Též Jan písar odpor svůj položil pro ty Prokopovy řeči řka: Ty mi velíš o zisku praviti a já jsem toho šafránu neviděl, jak jsi jej do Prahy dones. I opět Prokop přiřekl řka: Jáť o zisku nevím, než vím o outratě své jezdě častokrát do Prahy a nemaje vuole v prodaji toho šafránu. Tehdy Janovi žalobníku nezdálo se jemu za to přijíti i volal se k svědomí, a my než jsme svědomí slyšeli, odložili jsme stranám až do soudův.

A když jsů soudové přišli, tu sú se obě straně před právem postavily. A tu jest Jan písar před právem našim žalobu svů v táž slova obnovil pořadem výše psaným, a Prokop vždy odpovídaje za nevinna a odpor svůj kladá řka: Jene písari, chceš zisk se mnů jmíti vzav svou jistinu ode mne, prve než jsem kaupě odbyl, vzav minci dobrou groše zlaté, práce s tím žádné nemaje ani nákladův čině ani outrat vedu, jakož jsem já to vše musil podstúpiti, chtělly jsem to speněžiti, a bral jsem peníze drobné, ješto jsem k škodě přišel na nich. I proti všem těm odporuom Jan písar volal se k svědomí. Tu pan sudí jsa nakloněn k žádosti Jana žalobníka přál jest jemu svědomí vystaviti. I tu jest Jan písar svědomí své vedl pana Probosta, kterýž jesti ty časy rozkazoval na valech dělali u pana našeho jeho milosti. Ten jesti znal: Já jsem tu stál v Domašině některé časy na tu, ana Anna Prokopova žena prodávala toho šafránu lot po 6 gr. m.

Druhé svědomí vedl jest týž Jan žalobník slovutného Maršálka, purkrabí starého. Ten jesti znal, že téhož Prokopa žena

prodávala šafránu lot po 6 gr. a řekl: Ale nevím, tenli šafrán čili jinaj. Ten jest tak znal, neb jest Prokop prodal ženě své toho šafránu 4 libry po 2 kopách a po 10 gr. mišenských.

Druhá strana požalovaná tážána jest od pana sudího, máli také iaká svědomí, aby vedl po Janovi žalobníku. Tu se jest ohlásil, že má listovny z Prahy Starého města od pana Jakuba mydláře a od auředníkův váhy . . . a iakož ti listové šíře sami v sobě svědčiti budú, a Vaše opatrnost ráčíte je opatřiti a slyšeti. A my ty všechny věci slyševše, žaloby jich, odpory jich i svědomí obou stranú (stran) ústní i listovní slyševše s pilností i s vyptáním před se vzavše podle práva našeho i odklady činivše přáli jsme jim, aby sobě svědomí lepšily, která by strana toho potřebovala, aby žádné straně nic ukráceno nebylo. A to vše učinivše tážali jsme obou stranú jednu druhé i třetí, jižli na tom svědomí zavazují. Tu jsú se obe straně ohlásily, že zavazují, a my právo své ohradivše před právem vyšším ve jméno boží podle jich žalob i jich odporuov i svědomí jich obou stranú i vypověděli jsme pod právem vyšším, že pře strany obžalované lepší jest pře Jana žalobníka, a to tudy Jan písař když jest svou jistinu vzal prve od Prokopa nescukav, aby se ta koupě odbyla aneb prodala, práce s tím žádné nemaje ani nákladův čině. I tak se právu našemu zdá, žeť Prokop nic povinovat není i protož aby Prokopa na pokoji nechal.

A při té vajpovědi seděl na místě pana sudího urozený panoše pan Petr Měděnec, úředník pána našeho jeho milosti. A tu jesti tážal stran, přijímajíli rozsudek a nález práva našeho. Tu jest Jan žalobník potaz sobě uprosil a přišed z potazu řekl: Práva a nálezu vašeho nehaním než . . . (chci) u práva vyššího lepšiti. Tu jesti tážáno od pana sudího Jana písaře, proti komu sobě chce lepšiti u práva vyššího, proti-li právu čili proti straně odporné. I tu jest Jan odpověděl, že proti straně odporné. A tu sobě potaz uprosil, aby se o to poradil. A my podle práva našeho pravíme jemu, za 14 dní pořád zběhlých aby se o to radil, s kaym by se jemu zdálo, a v čtrnáctý den aby se zase před právem postavil a úmysl svůj konečný zvěstoval. I zdálo se Janovi písaři, že by mu bylo rozsudkem naším a vajpovědi ukráceno, i volá se k vyššímu právu a k orteli. A my teď k Vaší opatrnosti dva z tovaryšov našich vysíláme, kteréž sobě strany volily, s tímto rajišem, kterak jsú nám tyto strany právem naším rozeznané,

a Vaší opatrnosti prosíme, jakožto pánuov opatrných a práva vyšších práv našich, že ráčíte nám jasnější naučení zvěstovati, při čemž tyto strany zuostaveny býti mají.

Datum Vlašim tu vstředu před svatú Katařinú (bez léta).

Konšelé spolu radní z Vlašimě.

Dne 24. prosince r. 1514. psal také úřad zdejší do Kouřimě :

Slovutné vzácnosti pánóm purgmistru a raddě města Kouřima, pánóm nám přieznivým.

Službu naši s přiezni všeho dobrého Vašim Mtem vzkazujem. A jakož rád a za právo od starodávna po předciech našich držíme, ktež se k Vašim Mtem utiekáme jakožto ku právu vyššímu a teď vysíláme tovaryše své žádající naučení od Vašich Mtí jakožto od práva vyššího; neb jest přišla před nás pře dosti těžká, ktež rozumové naši toho postihnúti nemohú, jakož dále a šíře tito poslové tovaryši naši Vás toho zpraví, jaká a kteraká jest to pře. I za to my Vašich Mtí prosíme, že nám k tomu naučení v té při po tovaryších našich ráčíte dáti, neb my při tom se tak zachováváme, že vajpovědi žádné bez práva vyššího nečiníme.

Dán ve Vlašimi v neděli před novým rokem, léta 1514.

Rychtář a konšelé městečka Vlašimě.

U práva Vlašimského vedeni byli také svědci podaní z některých okolních statků, na př. z Takonína u Chotěšan, když některý rytíř poháněl k soudu jiného, jako stalo se r. 1585. od Václava Věžníka z Věžník. Poháněl Viléma Chobotského z Ostředka na Chotěšanech a chtěl míti svědectví ke při, v níž žaloval Chobotský Věžníka z výtržnosti do soudu komorního.⁶¹

3. Trhy a živnosti. Vedle práva soudního měla Vlašim také právo tržní. Výsadu na trhy dal jim : král Vladislav r. 1488. na dva výroční trhy s osmi dni : v sobotu po sv. Jiljí a v sobotu před hodem Ducha sv. (str. 84), král Ferdinand I. roku 1552. místo soboty před hodem Ducha sv. v úterý před Božím na nebe vstoupením (str. 88), a r. 1562. na trh o Všech Svatých (str. 90). Před

⁶¹ Knihy svědomí v Táboře, B 6—7, Pozůstatky desk zemských I. 282, Registra komorního soudu 27, F. f 22 v museu českém.

tím již mívala trh v sobotu před sv. Duchem, ale rytíř Mikuláš Trčka z Lípy dovolil jí trh v pondělí po sv. Duše na ujmu Domašína, jenž měl na výroční trh toho dne starší privilegium. I vznikla z toho pře a různice mezi Mikulášem Trčkou a měšťany Táboorskými jakožto pány na Domašíně, a král Vladislav slyšev pře líčení, odpory a svědomí obou stran, rozkázal: „Poněvadž Táborští právě a svědomí vedli, že ten trh v Domašíně od starodávna v pondělský den býval bez překážky, že je J. Mil. při témž zůstává. A zdá-li se jemu Trčkově je z toho právem vyvésti, že mu se ta cesta nezavírá; než u Vlašimi že v pondělský den držán nemá býti, než v sobotu, jakož prvé bylo.“⁶² Podobný spor nastal r. 1549., když proti tomu výroku Markvart Stranovský dovolil Vlašimi zase trh v pondělí po sv. Duše, nemaje k tomu práva (str. 51.), a zůstalo na daném privilegiu.

Na trzích stála řemesla a obchody pohromadě, kde jim bylo ukázáno, aby jedno druhému nepřekáželo. Řemeslům v obyčejném životě a hospodářství nejpotřebnějším prospívaly arci trhy nejvíce.

Z řemeslníků jmenují se té doby: krejčí, ševci, kováři, koláři, pekaři, řezníci, mlynáři, jircháři, koželuzi, truhláři, bednáři, tesaři, mečíř, zámečníci, konvář, mydlář, perníkář.

Žádný řemeslník nesměl dvou řemesel dělati než jedno, aby druhému řemeslu nepřekážel.

Podle práv městských náležela konšelům povinnost: „aby ke všem řemeslníkům i k obchodníkům často přihlíželi, mezi nimi neřády vzniklé přetrhovali, k nápravě to, což by za potřebu města a které obce uznali, skutečně přivozovali, jim řemeslem aneb obchodem svým lidi mimo slušnost a spravedlivost obtěžovati nedopouštěli; ale jak by se v tom chovati měli, vedle potřeby a proměnitelnosti časův řády jim a vyměření jistá ustanovili, nad těmi ruku drželi, jich měniti ani přestupovati nedopouštěli. A přestupníkům pak a k potupníkům všechněm spravedlivými pokutami skutečně ku příkladu jiným příkračovali, tak aby káráním jich jiní se vystříhali, a toho se dopouštěti nesměli.

⁶² Archiv český VIII. 448.

A též jim náleželo i o to péči míti, aby ti, kteří tunných a slaných zboží odjinud do království tohoto podávali, jakožto herynkův, štik tunných, vyziny a jiných těm podobných zboží, to tak opatrovali, aby dobrá, hodná, nezfalšovaná a neshnilá taková zboží bývala. Neb byla-li faleš, shnilost a jiný nedostatek k oklamání a trávení lidskému při těch věcech uznán a shledán, od těch, kteří k takovým věcem přihlížali . . . : taková zboží jim předkem byla spálena aneb do vod vymetána, a ti kupci neb handléri pokutou peněžitou trestáni byli.“

. . . . „Povinnost konšelův i ta byla: aby netoliko město opatrovali a nedostatkův při mase, chlebu a pivu na chudinu (pokud nejvíce mohou) nedopouštěli; ale také město před lidmi zlými a pokoj obecní rušícími čistili, tak aby dobří průchod svůj míti a zlí k ztrestání přicházeti mohli; . . . a lidem pracovitým a chudým řemeslníkům překážky nečinili a chleba jim neodjímalí.“⁶³

Jaké povinnosti měli k vrchnosti pekaři, řezníci a mlynáři, stojí na str. 62—63.

V pořádky neboli c e c h y spolčili se tehdy ševci, řezníci a krejčí.

Každý cech měl své artikule (stanovy), znak, pečeť a korouhev a slul obyčejně „poctivý“. O zřízení jejich poučují nejlépe artikule dále uvedené.

1. Nejstarší z nich, ševcovský cech založen byl ve Vlašimi r. 1510., obdržev na žádost rytíře pana Zdeňka Trčky z Lípy artikule poctivého cechu Kouřimského. Ve znaku má štít modrý a v něm tři nohy ve škorních s ostruhami, uprostřed spojené. Na pečetí dosud zachované z r. 1605., hezky pracované, 4 cm v průměru velké, jest uprostřed tento znak, nad ním kalich, po stranách štítu letopočet 1605 a kolem nápis: „Peczet poctivého cechu ssewcowského miesta Wlassimie“.

Staré artikule téhož cechu praví:

My cechmistrři a starši řemesla nového ševcovského města Kouřimě služby své napřed předslajíce, lidem všem dobrým známo činíme listem tímto, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude:

⁶³ Koldin, Práva městská, velké vydání A XXXII—XXXIII.

že k žádosti urozeného pána pana Zdeňka Trčky z Lípy a na Vlašimi k panu purkmistru pánům našim učiněné, a z rozkázání týchž pánův našich cechu našemu výsadu, obdarování, kterýchž sami užíváme, lidem J. M. p. pana Zdeňka Trčky z Lípy řemesla toho nového ševcovského, městečku Vlašimi, cechu toho a takového, jako z práva vyššího přejem ve všem, pokudž toho sami v užívání jsme.

Nejprve: Jestli že by kdy jaká pútka mezi sousedy nebo tovaryši téhož řemesla vznikla, aby starší volení cechmistři v to slušně nahledna, je o to srovnali, a kdož by při propadl, podle viny té aby do cechu toho 1 libru vosku dal a položil.

Item (též, i) kdo by se chtěl mezi nimi osaditi, aby list zachovací přinesl, a přinesa list zachovací a jej prokáže řemeslo aby okázal, a to aby pět kusův (jak) přináležeti ukázal: 1. škorně; 2. telecí boty; 3. punšoch; 4. s šnórou střevíce; 5. panenský střevíček. A kdyby se osadil, řemeslo okázal, má dáti do cechu 2 libry vosku a patnácte krošův českých.

Item řemeslo aby dělali dobré, a cechmistři toho řemesla volení ve dvou nedělích vždy na trhu řemeslo aby ohledovali, a co by nehodného bylo, brali, a od každých střevíc pokuta aby byla dva peníze bílé⁶⁴ a od škorně půl kroše českého.

Item obuv ta pokutovaná aby nebyla prodávána, leč by slušně byla opravená.

Item kdož by obuv překupoval od jiných a sám řemesla nedělul aneb cechu s nimi neměl, má jemu pobráno býti.

Item každá obuv aby dvěma heftovaná byla.

Item kdož by koliv kůže překupoval, ješto by řemeslu téhož rukou svou provoditi a dělati neuměl anebo cechu s nimi neměl, má jemu pobráno býti.

Item tovaryš kdyby odpuštění v neděli vzal a druhý den přeč jíti chtěl, aby u jiného díla neužil, leč druhý přichozí.

Item žádný kožišník nemá kůže kupovati, což by k řemeslu tomuto přileželo.

Také žádný mistr řemesla ševcovského nemá kupovati kůže, dokudž by v krámích složena nebyla.

Ku potvrzení toho my cechmistři starší předjmenovaní pečet našeho cechu dali jsme k listu tomuto dobrovolně přivěsiti. jenž jest dán a psán léta od narození Syna Božího 1510 ve čtvrtek po svatém Řehoři papeži, 14. dne měsíce dubna.

⁶⁴ Dvojně číslo, nyní peníze bílé = p. české (v. str. 56.).

Já Zdeněk z Lípy atd. známó činím tímto listem všem vůbec, jenž čten anebo čtoucí od koho slyšán bude, že jsou přede mne předstoupili mistři řemesla ševcovského, moji poddaní, obyvatelé městečka Vlašimie: žádajíce mne, abych jim přál: nejprve toho dobrého, co by bylo k Pánu Bohu Všemohoucímú, potom tudíž co by náleželo k jich řemesle, cech v řemesle jich míti, abych jim dopustil. Kteroužto žádost jich slušnou My svrchu psaný Zdeněk od nich vyslyšav, k prosbě a žádosti jich prosících to sem učinil a cech jim sem pustil jako poddaným svým a dal sem jim k tomu dobrou vůli, aby sobě potvrzení dobyli odtud, odkud se ortel bère do Vlašimě. A sám jakožto pán jejich dědičný toho, toho moc máje práv, kteréž jsou jim od ortele podle práva vyššího města Kouřima k žádosti mně svrchu psaného vydána, i těch všech rádív, kteréž by příležitely řemeslu tomu, potvrdil sem jim toho sám od sebe i od svých budoucích, i jich budoucím, a mocí listu tohoto potvrzují. Kteréžto rády mezi nimi mají zachovány býti, a kdož by koliv ty rády přestupoval, kteréžto sepsány jsou v listu neb potvrzení jim vydaného od předpsaného práva vyššího města Kouřima, buďto z jich řemesla neb kdožkolivěk jiný pod pokutami doloženými. A oni aby táž práva majíce, též je zachovávali a jich užívali bez překážky i jich se přidrželi, jakožto ti, od kterýchžto své potvrzení na to mají. Na potvrzení toho a pro lepší jistotu jim Já Zdeněk napředpsaný svou vlastní pečeť k tomu mnou jim potvrzeným listem dal sem přitisknouti, jenž jest dán a psán na hradě Vlašimi léta od narození Pána našeho Ježíše Krysta tisícího pětistého desátého ve čtvrtek den Božího Těla (30. května).

2. Reznický cech byl založen r. 1526. a řídil se také pořádkem Kouřimským, jež na žádost rytíře Mikuláše Trčky z Lípy obdržel. Ve znaku má bílého lva se širočinou v červeném poli, a pečeť také 4 cm v průměru s tímto znakem a s nápisem „Pečeť cechovní p. řezníků místa Wlassimie“.

Artikule jeho znějí takto:

My cechmistři, starší i všickni mistři poctivého řemesla reznického města Kouřima známó činíme tímto listem všem vůbec i jednomu každému zvlášť, jakož jsou žádosti na nás vloženy napřed od slovatné a vzácné opatrnosti pánů purkmistra a raddy města svrchu psaného Kouřima k dožádání

toho na nich urozeného a statečného rytíře pana Mikuláše Trčky z Lípy a Vlašimi, potom od moudrých a opatrných pánů, purkmistra a raddy města Vlašimě s povolením též uroz. a stat. rytíře pana Mik. Trčky svrchu psaného, jakožto pána jich dědičného, a to vedle snažných žádostí opatrných starších a všech mistrů řemesla řeznického města Vlašimě, abychom jim řád cechu našeho, kterýž se chová od nás při řemesle našem pod pečetí cechu vydali.

Poněvadž Jeho Milost pán jejich, tudíž purkmistr a radda jim toho přiti ráčí, aby cech mezi sebou měli, a majíc rády ty všecky tím obyčejem jakož i my mezi sebou držíme, drželi a zachovali, i my takovým žádostem snažným odporní býti slušně nemohouce, to jsme učinili a činíme. Při tom napřed Jeho milosti pána jejich uroz. a stat. rytíře pana Mikuláše Trčky z Lípy a na Vlašimi, tudíž i moudrých a opatrných pánů purkmistra města Vlašimě žádáme, poněvadž s jich vědomím i povolením se taková věc jedná a působí, aby jich při těchto řádích nížepoložených zachovali a jich, ač by kdo proti nim v řemesle tom co učinil, v ničemž neopouštěli, ale jim proti tomu každému v tom radni i pomocni býti, a také ač by kdo jiný chtěl jim v jich rády nebo řemeslo vkročovati, k tomu práva žádného nemaje, zvlášť cožby k ujmě anebo k zkáze toho řemesla bylo, že je v tom slušně i spravedlivě opatřiti ráčíte, takové věci aby svého průchodu neměly, poněvadž řádové tito k zdělání a ne k zhoubě řemesla toho a cechu jsou vydáni.

Item nejprve cechmístři nebo starší volí se osoby z řemesla, kolik se zapotřebné zdá býti, osob dvě nebo tři aneb čtyři osoby, jakž na řemesle síla znáti se může, a ty se volí panem purkmistrem a pány; ti přísahu činí na to napřed panu purkmistru, pánům věrnost a při řemesle svém upřímnost a spravedlnost zachovati, i jiné k tomu spravedlivě přidržeti, a těm osobám povinovati budou a jsou všickni téhož řemesla obchodníci a užívající se spraviti, jich poslušni býti a jimi se říditi.

Item cechmístři, kteří voleni budou, ti mají cech všechen obeslati časem slušným, jakožto času postního, totiž k neděli, jenž slove smrtedlná, a jim o všech řádích oznámiti, potom tovaryšů vandrovních i domácích před sebe povolajíc má jim oznámeno býti, kterak se mají chovati buď při krámích nebo ku pánům svým, u nichž slouží, tudíž u přikoupích po vseh

nebo jinde. A potom ať sou mezi nimi voleni dva starší, a ti jestliže by jaká nevole vznikla mezi nimi, aby to rovnali, a což by jimi srovnáno býti nemohlo, to aby skrze ně na cechmistry vzneseno bylo, a oni aby to opatřením svým k srovnání přivedli.

Item kdožby koliv chtěl v tom řemesle za mistra jmín býti a v cech vstoupiti, ten napřed má sobě toho dožádati na panu purkmistru a páních, aby jemu živnosti přáli, potom týmž způsobem na cechu má se dožádati a při něm toho pohledávati.

Item kdožby do cechu přijímán býti měl za mistra, ten má nejprve list zachovací rodičův svých i svého zachování také ukázati, potom list od řemesla, kde jest se učil řemeslu, od koho a jak jest se choval v tom učení též i po vyučení má míti. A když to vše řádně ukáže, ten a takový má přijat býti za mistra. A to přijímání má se díti času postního, když cech všečen při společnosti bývá, a nikdy jindy.

Item co se listu zachovacího dotýče, který má od řemesla býti, má býti na ten způsob, že jest se učil v městě nebo městečku tom, kdež cechu užívají, neb jestliže by se učil, tu kdež cechu nemají, a jeho neužívají, nic takový list jemu prospěšný není, a takový nemá do cechu přijat býti za mistra.

Item kdožby již podle řádu a způsobu nahoře psaného do cechu přijat byl za mistra a listy takové zachovací oba dva ukázal, ten má dáti do cechu osm liber vosku a mistrům svačinu udělati, a jestliže by pak svačiny nedal, teda místo ní co by vedle uznání plného cechu bylo, na místo takové svačiny peníze aby byl povinen složiti.

Item kdožby koli z mistrů cechu užívaje a řádně v něj vstoupil, dopustil se nějaké věci neslušné a nelidské ješto by byla proti Bohu, proti cechu i proti dobrým lidem, tudíž i řádu dobrému a proti poctivosti jednoho každého, ten aby rozvážen byl spravedlivě i účinek jeho, a podle provinění jeho aby se k němu zachováno bylo.

It. pořádkové v řemesle, kteříž by koli i stanoveni byli a společně svolení i vším cechem zavřeni, pod jakýmiž koli pokutami, ti aby ve všem držáni byli tak, jakož se svolení stane, a toho mají páni cechmistrů pilnost míti, aby při nich rovnost ke všem zachována byla; svolení pak taková všecka ta mají býti, kteráž by bez ujmy a škody nedostatku obecního tudíž i okolních a přisedících lidí byla.

Item kdožby koli z mistrů dlužen zůstal za koupi, tu kteráž by na krámě odbýval, a ta věc že by na starší a cechmistry vznesena byla, tehdy páni starší tomu mistru, kterýž jest dlužen, rozkázati (maji), ve dvou nedělích pořád zběhlých ten dluh zaplatiti aneb se o něj umluviti, a jestliže by toho neučinil a podruhé naň toužino a žalováno bylo, páni starší mají jemu krám zavřiti a více aby prodával, nedopouštěti dotad, pokudž by toho dluhu nezaplatil.

Item kdožby koli z mistrů učedníka chovati chtěl, ten aby napřed vyptaje se o rodičích téhož učedníka dobré pověsti a bylli by od rodičův dobrých a řádných na svět splozen, před pány starší cechmistry a mistry má listy přednésti a jeho potom v plnosti cechu ohlásiti. Ten a takový má v učení přijat býti, a to času postního, a učiti se má dvě letě pořád zběhly a do cechu povinen dáti bude peněz dvě kopy míšenské a dvě libry vosku.

Na potvrzení těchto všech věcí nahoře položených a postavených tak jakož předkové naši s přimluvami vzácnými tento náš list hlavní z města Kouřima svrchu psaného v létu šestmécítmém (1526) spečetěný jsou vyzdvihli, kterýžto list předešlý pro památku v své podstatě při věcech cechovních zůstává

3. Krejčovský cech pochází také z oné doby. Staré památky jeho však shořely mu r. 1808. V nejstarších knihách městských děje se o něm zmínka r. 1611., když mu odkázal Řehoř krejčí 2 kopy, a r. 1616. když „cechmistři a všickni mistři poctivého řemesla krejčovského majíce nad městem ke Ctiboři pole, kteráž někdy Adam Drabčín, soused řemesla krejčovského mistrům a krejčím téhož poctivého řemesla, kteříž by v městě Vlašimi za obyvatele a v podružství zůstávali, odkázal, . . . prodali je Janovi Pavlíčkovi primatoru za 6 kop gr. č. Stalo se u přítomnosti cechmistrů: Adama Vinařika, Václ. Holého, Zdeňka Zruckého a Pavla Dačického, t. č. rychtáře městského.“

4. Připomínají se tehdy u větším počtu ještě pekaři a mlynáři, soukeníci, postřihači, tkalci a j., jak viděti jest ve zprávě o tehdejších rodinách a domech. Mlynářům a pekařům, punčochářům shořely za požáru r. 1808. a 1869. staré listiny; a nemůže se tedy nyní určitě říci,

kdy který založen byl. O nich blíže vypravuje se v oddíle III. podle současných památek.

Mlynáři byli v městě samém 4 a v okolí 4, kteří právem městským se spravovali a jako měšťané mlýny své v týchž knihách zapsány mívali. Jmenují se dále mezi starými rody a jejich domy. V každém mlýně musili poddaní mlíti z určitých obcí, na př. ve Vlašimi z města zdejšího, z Domašina a Znosimě.

Mimo řemesla zabývali se měšťané zdejší polním hospodářstvím. Za obchodem jezdívali někteří do Prahy a Hory Kutné. Vozkům platilo se roku 1502. za míli, od 1 korce po 4 $\frac{1}{2}$ den., na př. z Vlašimě, Domašina a Štěpánova do Hory od korce 2 $\frac{1}{2}$ gr., z Jinošova, Radošovic a j. 3 gr.

Vůbec jeví se v oné době čilý život průmyslový. Nasvědčuje tomu, že i řemeslníci, jichž ani v nové době tu není, jako mečíř, uzdář, ručnickář (puškář) ve Vlašimi živnost svou provozovali, a dobře se jim vedlo; ano že i umělecké výrobky, jako zvony, svícny, konvice a j. kostelní a světské věci zde byly dělány na Velkém náměstí v domě č. 133. n.

Na konci XVI. století žili zde: Matyáš konvář do roku 1598., kdy po jeho smrti koupil tento dům Jakub Klobása, konvář, nebo jak na zvonu děkanském kostele v Benešově se jmenuje: „Jakub konvář Vlašimský“. Udělal, pokud známo, roku 1603. zvon do Benešova 2' 9" v průměru, asi 9 centů těžký, a r. 1609. zvon do Kožlí u Ledče.⁶⁵ Dělali mimo zvony všeliké nádobí bohoslužebné a rozličné pro domácnost z mědi, z cínu a železa.

4. Církevní záležitosti. Vyznání víry byli tehdy obyvatelé ve Vlašimi jako velická většina v Čechách vůbec pod obojí. Nelišilo se podstatně od katolického, majíc tentýž základ učení křesťanského, totiž písmo sv. Odchylovali se hlavně tím, že podávali večeři Páně pod obojí způsobou, chleba a vína, a při mši sv. užívali vedle latiny také jazyka českého, lidu srozumitelného, což jim církevní sněm v Basileji r. 1436. povolil.

⁶⁵ Památky archaeologické I. 296. Okres Benešovský od P. A. N. Vlasáka str. 31. O českém zvonářství, studie kulturní, od Antonína Rybičky str. 70.

Nejprve vyznávali, že ve svátosti oltářní jest Kristus pravý Bůh a pravý člověk, jemuž v té svátosti poctivost modlením, klaněním, klekáním, světla pálením a jiných poctivostí okazováním má se díti. — Sedmerna svátost jest, totiž: křest, biřmování, pokání, svátost těla a krve Boží, kněžstvo, manželstvo, olej svatý. Svátost křtu má obyčejem církve svaté s kmotry, s modlitbami i s řeči obyčejnými, s křížem a olejem posvěceným a s trojím vlitím vody svěcené a s jinými řády obyčejnými vedena býti. — Kající lidé mají zpovědi ústné knězi řádnému a spůsobilému činiti, a jim za hříchy postové, almužny a modlitby a jiní dobří skutkové ukládání býti. Věřili pak a z písma shledávajíce drželi, že svatí v nebesích křesťanům zde věrným svými prosbami a laskavými pomocmi vedle jich spůsoby spomáhají, jichž křesťané mohou hodně žádati i prositi za pomoc i přímluvu, při tom však poctivosti, kteráž na samého Boha sluší, na ně nevznášejíce, ale tou měrou, jakož sluší k svatým se míti, k nim se majíce; že dušem z těla vyšlým místa očišťce po tomto životě jest spůsobeno, jenž doplna zde jsou dosti za hříchy nečinily, a potom tam se čistíce spaseny budou, a že věrní křesťané zde v tomto životě pro svazek lásky a ducha mohou a mají posty a modlitbami, almužnami a svatými skutky milostivě spomáhati, při tom však opovrhouce a hyzdíce všecko lakomství, zisky kněžské nerádné a všeliké svatokupectví. — Rád a obyčej na mši a nespořích i při jiné službě Boží v znameních a rouše obyčejném jest řádný a podobný, jakož na mši jest humerál, alba, štola, mappula, pas a ornát obyčejem církve svaté zjednaný, kterýžto rád bez znamenité nouze a příčiny hodně a veliké na mši i při jiných službách Božích od svatých ku poctivosti a k chvále Boží zjednaných a spůsobilých od kněží Kristových nemá opuštěn býti, ale v skutku držán a zachován

Když vyjednávání s římským papežem nevedlo pro ně k žádanému cíli, nezůstali v poslušenství jeho, ale zachovávali v podstatě celkem až na ony hlavní odchylky učení a obřady církve katolické.

Měli zde také sochy a kříže u cest, na př. jmenují se v zápisech městských r. 1601—1614. Boží muka na cestě k Řimovicům, Boží muka k Radošovicům a pole „u kříže“.

K zasvěceným svátkům počítali také den upálení Mistra Jana Husa 6. července, k jehož památce zasvěcen byl dřevěný kostelík na hoře Kladrubské. Na pouť chodili tehdy do tohoto kostelíka a „den sv. Maře Magdaleny na Blaník.“⁶⁶

Kostel starý časem byl již sešel, a pán Mikuláš Trčka z Lípy dal nový v gotickém slohu vystavěti. Začalo se dne 14. března 1522. a dostavěno úplně následujícího léta 1523., jak ukazuje letopočet na klenutí presbyteria a znak Trčkův tamtéž a na sanctuariu. Na památku toho byl na pravé straně (kde nyní stojí oltář sv. Nepomuckého) nápis:

*Léta po narození Syna Božího 1522 v pátek po sv. Rze-
horzi založen jest tento chrám Boží z rozkázání a z nákladu
urozeného a statečného rytírze pana Trczky z Lípy, toho
čzasu pána na Wlassimi, kdež i dokonán jest téhož léta v pá-
tek po sv. Jiljí. Buď Bohu czest a chwála.*

Posvěcen jest ke cti sv. Jiljí.

Památky v kostele dosud zachované byly jmenovitě tyto: a) křtitelnice cínová z r. 1523., jejíž víko přelito bylo (nepochybně zde) r. 1590., má nápis:

*Tato † krztitedlnice † dielána jest † léta † Božího
CCCC † XXIII † tento †
Ke cti a chwále Pánu Bohu všemohoucímu rytí . . .
Pana Trczky.*

A na víku stojí slova:

*Léta Pánie 1590. toto przikrywadlo przedieláno jest
z nowu w toto místo chrámové s uctiwou povychwalou pánu
Bohu všemohoucímu též také s nákladem pana Wácslawa No-
wáka v miestie Wlassimi.*

b) Sanctuarium z roku 1523., stříbrné kalichy a jiné bohoslužebné nádoby;

c) 5 missálů: nejstarší psaný z počátku XV. století, v němž na některých listech připsány jsou nad latinským textem evangelií a epištol české významy; ku př.: „Budto že proroctvie budú vyprázdniena neb jazykové přestanú

⁶⁶ Registra svědomí lvová r. 1538. Q 5 v českém museu, Archiv český III. 268—270., Zápisky zdejšího kněze V. Rosy str. 26.

.... podobenství láska“ 2. missál tištěný v Babenberce r. 1489., velmi úhledný, a tři v Lipsku r. 1522. tištěné k potřebám české církve tehdejší. V jednom jest uprostřed osm listů pergamenových přivázáno a některé části do češtiny přeloženy, ku př. na poslední straně pergamenové modlitba :

Věčný otče náš všemohoucí, Stvořiteli všeho stvoření ! Děkování činíme tvé svaté milosti za všechna dobrodiní tvá, kteráž nám hojně činiti nepřestáváš, a zvláště z toho, že jak pokrmem těla tak slovem tvým svatým duše naše v hojnosti sytíš. Rač dáti, prosíme tebe pokorně, ať slovo tvé svaté, kteréž jsme sobě rozjímalí, v nás bez užitku nezůstává, ale hojné ovoce z víry jakožto v dobrých stromích činí a vydává : aby chom jsouce jim napomenuti k polepšení života, v svatosti, v čistotě, v pokoře a v trpělivosti u víře pravé živi jsouce zde časné tvé svaté milosti, a po smrti věčné radosti dožiti mohli skrze Ježíše Krista syna Tvého !

d) Hrobka zemřelých pánů Vlašimských uprostřed lodi kostelní. Pochováni bývali do zvláštních sklípkův a k nim dány kameny náhrobní. Známý jsou tyto nápisy :

1. Léta 1521. v neděli na den sv. Trojice umřel jest pan Jan Trčka z Lipy, syn pana Mikuláše Trčky z Lipy a paní Johanky z Březovic. Proste za něj Pána Boha !

2. Léta 1521. v sobotu před sv. Kateřinou umřel jest pán Vilém Trčka z Lipy

3. Léta Páně 1553. ve čtvrtek po sv. Jilji umřela někdy urozeného pána pana Alše Berky Kurovského z Dubé a Lipého dcera, paní Veronika, manželka urozeného vладыky pana Gabriele Klenovského ze Ptení a na Vlašimi, tuto pochována. Pán Bůh rač se smilovati nad její duší !

(U prostřed znak Berkovský : ostrev.)

4. Léta Páně 1613. v sobotu na den sv. Bartoloměje okolo páté hodiny na noc na neděli v Praze dokonat život svůj v Pánu urozený a statečný rytíř pan Štěpán Vostrovce z Kralovic a na Veleni, J. M. císaře římského Rudolfa II. mundšenk, jehož tělo v místě tomto odpočívá, očekáváje v jisté naději veřejného radostného z mrtvých vstání.

e) Dvěře a kování na nich, hezká práce řemeslnická ;

f) na velké věži byl starý zvon 26 centů 48½ libry těžký a na malé vížce zvonek z r. 1502.

Onen starý zvon se rozrazil a tehdejší páni obou dílů Vlašimě, pan Vilém Vostrovec, držitel dílu II., a paní Johanka Klenovská, sestra jeho, dali s obcí roku 1588. nový velký zvon udělati. Ulit od slavného zvonáře Brikciho z Cinperka nákladem 343 kop 51 gr.⁶⁷

Přidáno jest ke staré zvonovině ještě nová, tak že nyní váží 32 centů 10 liber Pražské váhy, nebo 35 c. 40 l. Vídeňské a má v průměru 4' 4" 9". Na hořejším okraji jsou vyobrazení z biblické dějeprawy a na jedné straně zvěstování Panny Marie. Nápis zní:

Léta 1588 w czasu kralowaní velikomocného a neyneprzemoženějšího knížete a Pána Pana Rudolfa, woleného císarze římského, uherského a českého etc. krále etc. urozený a statečný rytíř pan Wylém Wostrowecz z Kralowicz a na Wlassimi, Go. Msti. Cys. Radda a Prokurator v Králowstwíj Českém, spolu s urozenou Paní Johankou Klenowskou z Kralowicz a na Wlassimi Nakladem gich spolu s osadnjmi k Kostelu w miestie Wlassimi naležegiczymi tento Zwon pro budouczy Pamatku swou udielatí daly. Ne nam Pane Bože, ne nám, ale twému Gmenu swatému buď Czest a Chwála na wieky. Amen.

Dole: Slowutny Brykczy Zwonarz z Czynperku w nowem Miestie Pražském tento Zwon udielal. Leta MDLXXXVIII.

Na druhé straně pod vyobrazením zvěstování Panny Marie:

Strachota Wostrowecz z Kralowicz, died Wylema Wostrowcza.	Mandelina z Elatiborže, Manželka Strachoty Wostrowcze, Baba Wylema Wostrowcze.	Jan Leskowecz z Leskowcze na Kameniczy, died po Mateze Wylema Wostrowcze.	Anna ze Lhoty, Manželka Jana Leskowcze, druha Baba Wylema Wostrowcze.
---	--	---	---

Pod nápisem je znak jejich

Roku 1574. dány jsou na věž dva nové zvony: prostřední zvon, dominikální (nedělní) nazván, asi 19 cent. tíží, 3' 8" v průměru, má nápis:

⁶⁷ Od práce a přelítí starého zvonu účtováno bylo 164 kop, 47 gr., nečítaje co v ohni ztráveno bylo, za přidanou zvonovinu 177 k. 27 gr., kováři 1 kopu, 27 gr.; tedy stojí zvon 343 kop 51 gr. (Podle nalezeného účtu Bienenberk, III. 213.) Obec Vlašimská žádala také jinde za příspěvky. Podala list též Adamovi z Hradce, a týž „dal jí na pomoc, když se jim velký zvon rozrazil a nový dělati dali, 36 gr. č.“ (Archiv v Jindřichově Hradci.)

Tento zvon vdielán jest s powolenjm Auržadu do Wlassimie toho času Primasa Matieje Ržcznika, Purgmistra Jana Klobasy a Gıržika Winaržika a Wáczlawa Woczelky. 1574.

Uprostřed jest znak: klečící beránek a písmena: A K Z P, t. j. Aleš Klenovský ze Ptení, pak 2. znak Vostrovcův z Královic s písmeny: J K Z K, t. j. Johanka Klenovská z Královic.

Malý zvon, nazvaný ferialní (sváteční), 2' 8" v průměru, asi 8 centů ztíží, má nápis:

Tento zvon vdielán jest ke czti a chwale Panu Bohu z rozkazu Auržadu z Wlassimie a za správce toho času Knieze Jakuba, rodice z Hory Kutné. 1574

Na druhé straně zvonu je znak města Vlašimě.

Nový kříž na vížku dán byl roku 1610.

Okolo kostela rozkládal se hřbitov, zdí ohrazen, a kostnice.

Statky zádušní, jež dříve kostelu a duchovním patřily, vzala si vrchnost, a duchovenstvo stalo se na ní závislejší než kdy jindy. K záduší Vlašimskému patřila celá ves Onšovice a přes 14 lánů jinde: v Rimovicích 3 půllány, ve Vracovicích 1 půllán, v Dubu 4 lány a 1 mlýn u Hradiště, s této vsi úrok přenesen na usedlosti Vlašimské na Pohoří, v Kondraci 5 lánů, v Ostrově 5 čtvrtí lánu, 1 člověk poddaný ve Chmelném a 2 lidé v Opatovicích (viz nadání jich str. 25—28); ale již páni Trčkové připojili to vše k panství svému, a jaksi náhradou věnovali bratři Zdeněk a Mikuláš z toho rodu ves Pavlovice špitálu r. 1524. Na Pohoří platili tehdy knězi jen 2 osadníci (v. str. 61). U Vlašimě samé patřilo k záduší polí 35 korců, 2 louky a kus řeky Blanice, a roku 1606. přidáno k farní místo a zahrada bývalé usedlosti sousední mezi farou a nynějším číslem 264. Jména zádušní spravovali t. zv. kostelníci, osoby k tomu od vrchnosti zvolené.

Při kostele Vlašimském byl tehdy literátský sbor nebo kůr, jehož účelem jako jinde bylo: „předkem zpěvy nábožnými v chrámu Páně v dni nedělní a sváteční služby Boží oslavovati a přítomné tu věřící k pobožnosti povzbuzovati, i sice k zvelebování jména Hospodinova a vzdělávání lidu měšťanského přičiňovati, nad

to i ke škole místní přihlížeti a k jiným ještě účelům humanitním, ušlechtilým, přispívati.“

Literátského kuru pamětlivi byli někteří v poslední vůli své, na př. odkázal jim roku 1611. Řehoř krejčí 1½ kopy, Viktorin Stavský 3 kopy míš., aby každý rok vosku za 1 kopu míš. odvozováno bylo, Bartoloměj Vlkoš r. 1615. K záduší odkázali také někteří osadníci buď peníze nebo jiné věci. Burjan soukenník r. 1572. 5 kop gr. č., r. 1604.—1607. Jan Kotliček 3 kopy, Markyta mlynářka, Vác. Pikhart, Lidmila ševcová, Jakub Halák, Jan Hanzl, Václav nádeník přes 7 kop, Adam Kubík, Jakub Hazuka; Markyta Štěpnová dvě krávy zádušní (v č. 129. n.), Tomáš Zoubek r. 1606. na 2000 šindelův a 1000 hřebíků, když se měla střecha šindelem pobiti a kříž na malou vížku dáti, Anna Zoubková na 1 krávu, aby k záduší koupena byla; Viktorin Stavský r. 1614. 4 kopy, „aby se zdi u krchova spravily,“ Jan Douba jinak Nemížský, svobodník v Pavlovicích, krávu jednu, ze které t. zv. „železné krávy“ aby každoročně platu 3 gr. bílé vycházelo a se odvozovalo.⁶⁸

K ně z e podávala sem konsistoř pod obojí v Praze, jednajíc v té příčině s městskou radou.

Faráři pod obojí známi jsou z oné doby:

Jan H o š t á l e k roku 1536.

Václav R o s a, narozen v Přesově na Slovensku, vysvěcen na kněžství v Modeně v Italii, byl knězem na několika místech, ku př. v Uhlířských Janovicích, v Lukavci, Voticích, Neustupově, roku 1537. ve Zdislavicích, r. 1539. v Keblově, pak od nového roku 1540. až 1543. ve Vlašimi. Měl 42 rukopisů, většinou náboženských a sám napsal kázání a zápisky, v nichž rozličné příhody své poznamenal.⁶⁹

⁶⁸ Registra obce Vlašimské n. knihy kšaftovní z r. 1601. Pamětní kniha od P. A. Vlasáka a P. V. Trnky, staré gruntovní knihy a Kl. Borového Jednání a dopisy konsistoře katolické a utrakvistické I. d.

⁶⁹ Chovají se nyní ve dvorské knihovně ve Vídni a tiskem vydal je Fr. Menšík r. 1879. O Vlašimi píše mimo jiné toto: „Po třech králích stěhoval sem se z Keblové do Vlašimě, neb od sv. Havla kněze neměli ve Vlašimi... A tam když sem se přistěhoval do Vlašimě, nebylo beze škody; neb po některém dni konšelé vlašimští přišedše v tom mi poctivě činili, jakož oni umějí; ale v tom obmyslili svú věc, žádajíc mno za nějakú lásku i ouroky některých, co by měli mně při tom

J a k u b, rodák Kutnohorský (jehož jméno na zvonu roku 1574.).⁷⁹

Kněz Jiřík r. 1605.

Mikuláš Tábořský okolo r. 1619., za něhož byly t. r., když povstání stavů českých vzniklo, kostelní drahocenné věci a městská privilegia zabeďněna, aby do páně Vostrovceva domu v Praze uschována byla.

5. Škola. Byla od vrchnosti a města vyzdvižena „pro dítky k literárnímu umění“. Učily se v ní podle tehdejšího řádu školního čtení, psaní, mluvnici, počtům, náboženství a latině. Na její správu a podobně na opravu střechy nakládalo se z důchodu kostelního. Roku 1568. byla škola od kamene přestavena. Za učitele dosazovala sem universita Pražská muže na vysokých školách vzdělané. —

dáti času; a já nevěda, co jest toho, i dám; a bylo toho sedm kop; a tak já Vaněk (kněz Rosa) bez toho. A tu (v) Vlašimi trefilo se, že Mazanec zemánek tehďáz v Domašíně bydleje, když sem s nim něco proti jemu řečem nevážného a nemravného v odporu byl, a já sem šel k faře, až sem skuoro pomíjel ty domky k hradu, pachole jdúc za mnú řeklo: Běží za vámi Mazanec! a já ohlídnúce se a on s vytrženým mečem; ale že běželi za nim služebníci panští a chytli jej, byl by mi zrádně učinil, neb dle známosti s nim dobře byl k tomu. Já se zbrojí sem nechodil a rytířským lidem pověst dobrá pod řádem a pod právem neshromažďuje se za zradu, aby měl mordovati toho, ktož se brániti v zbroj nepřipravuje, ale čeká řádu a práva, kto by ho z čeho vinil, aby dostal před pánem bohem i před lidmi nevinu na křivdu svú ukazuje.... Od Vlašimě, když mor na podzim veliký byl, při sv. Havle léta 1543. stěhovali sme se do městečka Žebráku“ (str. 25 - 27). O Zdislavicích pravi na str. 23.: „Zprávnějších lidí, což sem já kněz Václav (Rosa) měl far v městečkách i ve vseh, v desátcích i ku poctivosti a opatření v tom neměl sem žádných jiných krom Zdislavických osadních upřímných.“ Nepříznivě píše o Keblově na str. 24.

⁷⁰ R. 1579. žádali Vlašimští konsistoře podobojí, aby jim faráře jiného podala. Konsistoř odpověděla 18. února t. r.: „Purgmistru a raddě města Vlašimě: Opatrní páni přátelé v Pánu Bohu milí... Žádosti Vaši strany podání vám jiného faráře jsme vyrozuměli. Poněvadž kněz Ondřej farář Domašinský od osady své odpuštění vzal a od vás jest blízko, budete moci s nim o to, aby u vás od času sv. Jiří nejprve příštího zpravu duchovní farářskou přijal, podle řádu dobrého jednati a jemu toto vaše podání v známost uvéstí. Jak byste se pak s nim namluvili, nám zase oznámiti nemeškejte“.... Ale Vlašimští s nim o byt nejednali a konsistoře za jiného kněze žádali. Povolila jich žádosti, nechť jim Ondřeje „bezděčně podati“ a toho jiným místem opatřila. (Rot. missio cons. sub utraque 1578—80. f. 112, 128 v archivu zemském.)

Kdykoliv děla se změna v učitelstvu, žádala obec za nového učitele, a rektor university žádosti její vyhověl, jako stalo se na př. 28. září roku 1604., kdy slovatný rektor universitní Mistr Mart. Bacháček podal do Vlašíně za předního správce školního Vavřince Perkreichenšteinského s tímto pěkným dopisem městské radě :

„Službu svou vzkazují, moudří a opatrní páni přátelé moji milí ! A porozumívaje tomu, že se z povinnosti Vaší o to všelijak staráte, aby mládežka Vaše domácí i také přesporní mohla v škole Vaší tak se vyučiti, aby se potom platně mohla jak předně Pánu Bohu, církvi jeho svaté i také obecnému dobrému platně hoditi, a Vy abyste po sobě pravých božích ctitelův zanechali, rád tak činím a Vavřince Perkreichenšteinského za předního správce do školy Vaší podávám a dotvzují s tou žádostí, abyste jeho při času sv. Havla nejprv příštího přivětivě přijíti a nad ním, jeho pomocníky a jiným žakovstvem ochrannou ruku držeti a v náležitých potřebách dobrotivě fedrovati ráčili.

Dán v kolleji krále Václava v outerý den sv. Václava, dědice českého, léta 1604.

Mimo předního správce čili „rektora“, jenž učil v nejvyšší (I.) třídě, bývali na tehdejší škole o 4 třídách : pomocník neboli „collega“ nebo conrector, druhý správce, (v II. třídě), „kantor“ nebo správce kostelní hudby a jeho pomocník „succentor“, kteří také zároveň ve škole učili v nejnižších třídách, III. a IV.

Učitelové často se tehdy střídávali. Známí jsou :

Johannes, rektor starý † před rokem 1550. Jmenovaný již Vavřinec Perkreichenšteinský r. 1604. Zachariáš r. 1605., pro něhož rektor M. Bacháček žádal kněze Jiřika za přimluvu u kollatora Jana Vostrovce, aby, „za své práce, kteréž bude věrně vykonávati, mohl náležitou odměnu míti a některak se přiodíti.“

Šťastný Vavřinec, správce roku 1605., na jehož „nezbednou žádost“ přimlouval se též universitní rektor 13. března r. 1606. u rytíře Jana Vostrovce, aby „co tu možného učinil“ ; Jan Zampach Roudnický r. 1609.

Dohled na školy mívali kněží a starší literátského kůru. Příjmy učitelů byly jako v předešlé době (str. 30.) dílem od faráře, obce a vrchnosti, dílem rozličné ve-

dlejší dávky od osadníků, jako: koledy, posnopné a j., o čemž zachovala se bližší zpráva z r. 1690. v odd. III.⁷¹

6. Rodáci. Mimo ty, kteří ve škole rodného města se učili, doma usedlí jako řemeslníci a hospodáři zděděné živnosti náležitě vzdělávali a buď v úřadě městském působili nebo jinak dobré skutky činili a na jiných místech příhodných uvedení jsou, pocházeli z Vlašimě buď sami neb otcové jejich:

professoři na vysokých školách v Praze: Martin z Vlašimě vystudovav stal se bakalářem roku 1465., pak mistrem (doktorem) svobodných umění, r. 1470. profesorem a r. 1499. místokancléřem university Pražské.

Za něho dělal zkoušky roku 1474. Václav z Domašína a Jan z Vlašimě, a tento stav se mistrem svobodných umění, byl r. 1487. děkanem university Pražské.

Tomáš (de Wlassim n. Wlassimiensis) stal se na též universitě bakalářem roku 1508. a mistrem r. 1513., professorem a děkanem tamtéž r. 1518. a 1524., současně proboštem u Všech Svatých v Praze r. 1515—1522. Dále:

Petr z Vlašimě, kanovník kapituly Pražské, byl při korunovací krále Ladislava v Praze r. 1454.

Jiří z Vlašimě stal se bakalářem r. 1455.

Jan Vlašimský purkrabí hradu Pražského 1469-1475.

Havel z Vlašimě bakalář r. 1495.

Mikuláš Michalův, Florian Matějův, Jan Janův z Vlašimě, byli vysvěceni r. 1504. na alkolyty pod obojí (zástupce podjahna i jahna, čtvrtý stupeň svěcení kněžského), Florian téhož roku na podjahna od biskupa Sidonského Villanuovy.

Jan Vlašimský bakalářem r. 1534.

Jan, syn Jindřicha z Vlašimě, písař Mikuláše Trčky z Lípy a na Veliši u Jičína r. 1540.

Jan, syn Martina ševce, poslán roku 1541. s jinými bohoslovci pod obojí do Vlach, aby na kněžství byli vysvěceni, a stal se kaplanem v Čáslavi.

Matěj Červenka vysvěcen byl na kněze r. 1548. a ustanoven za kaplana u sv. Jindřicha v Praze.

⁷¹ Paměti o školách českých od l. 1598—1616., vydal Fr. Dvorský, str. 226—227, 237, 276. Desky zemské 49 A 4.

Adam (Sedecius) Vlašimský bakalář r. 1558. a mistr roku 1564.

Někteří z Vlašimě přicházejí jakožto držitelé usedlostí a pozemků jinde:

Jan Vlašimský rytíř z Tymberka měl v Libni dědiny v deskách zemských zapsané r. 1485. Vlašimský jmenuje se držitel domů v Praze na Hradčanech r. 1486.

Burjan Vlašimský, soukenník v Táboře za Hradskou branou r. 1586—1592., Jan Panocha měl louku „Nyšperk“ pod Štěpánovem s lesy, s potokem a s břehy v deskách zemských r. 1542. v 250 C 26. zapsané; Anna a Mandalena sestry vlastní, dcery někdy Ondřeje Července z Vlašimě, měly dědictví v Čestíně dva dvory kmeteí, prodaly je Přechovi Popovskému z Bezejovic za 37½ kop gr. č. r. 1543. (d. zem. 4 J 26) a rozdělily se o jiné dědictví: Anna přijala 82½ kopy, Mandalena jeden dvůr kmeteí v Pasece a druhý v Rimovicích, zapsané v deskách zem. (4 J 27); Jan Vlašimský z Borku usedlý v Bystrici u Benešova na konci XVI. století.⁷²

7. Staré rodiny a jejich domy. Jména rodin byla jako za nejstarší doby křestní, a by se blíže označily, říkalo a psalo se k jménu dítek i otcovo (viz na př. str. 52, 60—61), nebo přidalo se řemeslo, rodiště, bydliště neb i přezdívká, na př. Bartoň, Mikuláš, Jan syn Janův, Říha, Pechův, Jan Pavličků syn, Jakub koželuh, Jan kolář, Šimon zámečník, Štěpán krejčí, Ondřej jirchářů (později psáno jako příjmení s velkou písmenou: Jan Kolář, Štěpán Krejčí, Rezník...), Martin mečíř a bratr jeho Tomáš Zoubek, Jan Načeracký, Václav Opavský, Skalický Vojtěch, Vác. Tehovský, Jan Černý, Havel Fuňák, Havel Hrubý, Jan Dřevěný, Petr Nevstával, Petr Hámoň, Vác. Moudrý, „Vít mlýnář jinak Šmetka“, Matouš jinak Kačena, Punčoška, Kačírek atd. Ženy: Anna Hataška, manž. Hatašova, Žofka Křížova, Kateřina Panoška, manž. Panochova, Markyta Štěpnová, m. V. Štěpného, Alžběta Zrnka, m. Zrnova.

⁷² Monumenta historica universitatis Pragensis I., II. Archiv český VII. Pozůstatky desk zemských I., II. V. Tomka Děje Pruhu, Mistopis, Diarium (denník) biskupa Sidonského vyd. J. J. Řehák. Desky zemské 3, 4, 250, Staré gruntovní knihy Tábořské 1525, H 8, Knihy contract. II. L 25. a j.

Jako rodinná jména zůstala jim potom tato křestní nebo jiná přidaná jména i proměny jich.

Křestní jména dávali tu nejčastěji mužská: Adam, Baltazar, Bartoloměj, Bohuslav, Cyprian, Florian, Havel, Jan, Jakub, Jaroslav, Jeronym n. Jarolim, Jindřich, Jiří, Karel, Kašpar, Křištof, Lukáš, Martin, Matouš, Michal, Mikuláš, Ondřej, Pavel, Petr, Řehoř, Samuel, Simon, Sťastný, Štěpán, Tomáš, Václav, Vavřinec, Viktorin, Vít, Vojtěch; ženská jména: Alžběta, Anna, Dorota, Johanna, Kateřina, Kristina, Lidmila, Magdalena, Maria, Marta, Regina, Salomena, Zuzana, Zofie.

Jména tato měnili rozmanitě nejen v rodinném a přátelském životě, jako dosud, nýbrž i v zápisech, ku př. Baltazar = Balcar, Bartoloměj = Bartoň, Bárta, Barták, Bartoš, Bareš, Bartuš, Bartušek.... Benedikt = Beneš, Beneda.... Kliment = Klima, Klich, Klimeš.... Havel = Havlas, Havlik.... Jindřich, Heinrich = Hynek, Jindra, Hynce.... Jakub = Jakeš, Kubík, Kubiček, Kubasta... Jan, Johannes = Janák, Janda, Janeček, Jecha, Ješa, Jiša, Johlin, Hanek... Martin = Mareš, Maršík... Matyáš = Matouš, Matoušek, Matucha, Macek, Macák, Matěj, Mach, Mácha, Machek, Macháček, Mašek... Mikuláš = Mik, Míka, Mikeš, Mikšík, Mikulec, Mich.... Ondřej = Oneš, Ondra, Vondra, Vondráček.... Pavel = Pavlík, Pavlíček, Pavelec, Pavliš... Petr = Petřík, Petera, Peterka, Petrák, Petran, Petraš, Pech, Pecha, Pešlín, Peša, Pešek, Pešík... Prokop = Proch, Prošek, Prokeš, Prkoš.... Řehoř = Řehák, Říha.... Sigmund = Zikeš, Zíka, Zich... Stanislav = Staněk, Stach, Stašek... Svatošlav = Švatoš, Svatoch, Svatoň, Svach, Svatek.... Simon = Šimůnek, Šíma, Šimák, Šich.... Tomáš = Tomášek, Tomec, Tomek, Tomík, Tomša, Tomšík, Tomiš, Tóma, Tůma, Toman... Váceslav = Václav, Václav, Vacek, Váňa, Vaňata, Vaňátko, Vaněk, Vaněček, Vaniček, Váša, Vašíček, Vašátko....; podobně i jiná jména starobylá na -slav: Bohuslav = Bohuš, Bohuša, Bohun, Bohuta, Božech, Božek, Božík.... Jaroslav = Jaroš, Jaruš, Jareš a t. d. (viz str. 6). — Alžběta, Elisabeth = Elška, Eliška, Ela, Hanka, Běta, Bětko.... Dorota = Dora, Dorka, Dorna.... Kateřina = Katra, Katruše, Káča, Káče, Kačka, Kačna, Kachna, jak se říkalo i v rodinách

šlechtických (str. 19). Lidmila = Lida, Liduše, Liduška, Lidla . . . Magdalena = Mandalena, Mandlina, Manda . . . Maria = Mára, Mára, Maří, Mařka, Maruše, Maruška . . . Regina = Rejna atd.

Nejstarší rodiny Vlašimské jmenují se :

a) v XVI. století: Adam, Babin, Bartoň, Bilinský, bednář Martin a Jan, Burjan, cihlář Martin, Černý, Červenec, Červenka, Divůček, Doležal, Drahota, Dřevěný, Dušek, Fridrich, Hadačův, Halák, Hámoň, Hazuka, Heyta, Holý, Hostounský, Hrubý, Chyba, z Chobota Jan, Janák, Janda, Jirka, Jirchářů, Johannes, Jiša, Kába, Kačírek, Kalivoda, Kalousek, Kaltounek, Khon, Klobása, Kocourek, kolář Jan a Václav, Kolejský, Kolo, konvář Matyáš, Korfirst, Kotlíček, koželuh Jakub a Petr, krejčí Jiří a Řehoř, Kříž, Krumlík, Krůta, Kubiček, kuchař Jindřich, Kulík, Kutílek, Lažanský, Loskot, Mach, Marvan, Mašek, Matouš, Matěj řezník, mečíř Václav, Meduna, Měřička, Mika, Mikuláš, Moudrý, mydlář Viktorin, Nedorost, Nejedlík, Nevstával, Novák, Novotný, Opavský, Otto, Panocha, Pavlíček, Pechů, perníkář Jiřík, Pikhart, Pokorný, Poláček, Prokop, Prechal, Punčoška, Skalický, sládek Matěj a Václav, Slavík, Slival, Straža, Svátek, Sviták, šafář Matěj, Slosárek, Smíd, Spala, Sprynec, Stěpán, Stěpný, Stětina, Stibral, Stina, Tehovský, Těšetinský, tesař Šimon, Tomáš, Tomek, Tušovský, Václav, Viktorin, Vinařík, Vlach, Vlašimský, Vcelka, Vodranec, Vojír, Vojtěch, Vojtišků, Vopálka, Votava, Vrkošů, Zámeček, zámečník Cyprian a Jan, Zdeněk, Zika, Zrno, Zrucký, Zoubek ;

b) od počátku XVII. století: Bechyně, Bedřichů Vít, Beneda, Biskupský, Blabol, Brandlinský, Bruna, Čáslavský, Dačický, Drábek, Dycko, Faber, Hataš, Hanzl, Heyduk, Jenikovský, Kamenický, Klobín, Kočí, Král, Kymle, Malý, Moravec, Načeracký, Nechvátal, Nevrlý, Paseka, Pelikán, Pohůnek, Přesný, Rzounek, Ratměřický, Ratibořský, Rejmar, Skrejšovský, Starosta, Stayský, Suk, Svoboda, Sýkora, Síchů, Simeček, Škára, Škornička, Štěrba, Štíhlík, Švanda, Tehovský, Těšetinský, Tichý, Tomášků, Wolf žid, Zadák, Ždárský.

Z těch udržely se dosud rodiny nazvané : a) Dušek, Hámoň, Krejčí, Kulík, Mach, Mika, Novák, Novotný, Pro-

kop, Štětina, Tomek, Vojtěch, Vopálka, Zdeněk, Zrno; Slavík ve Vlašimi do roku 1789. a v Domašíně od roku 1655. až podnes; b) Blabol, Dycko, Hataš, Malý, Nechvátal, Ratměřický, Svoboda; — celkem tedy zachovalo se tu z oněch nejstarších rodin Vlašimských posud jen osmina.

Svobodné nebo šlechtické osoby držely tu domy: paní Anna Poněšická č. 59. n., pan Václav Lažanský č. 62., pan Jan Těšetinský z Těšetin č. 114., paní Anna Těšetinská ze Rzávého č. 253—254. n., pan Křištof Kolo (později Khol z Regensdorfa) č. 142. a Jan z Chobota dům na Pohoří a potom č. 103. a 59. n.

Starší domy a jich držitelé.⁷³

Na Malé Straně náměstí v levo:

Číslo 168. a 214. st., 59. a 189. n. Na konci XVI. století držela jej paní Anna Poněšická, po ní Řehoř Halák l. 1597. za 40 kop. Roku 1598. náležel pánu a týž prodal roku 1604. od něho $\frac{1}{2}$ lánu dědiny Janovi Načerackému k jeho gruntu (č. 68. a 67. n.) za 25 k. gr. č.; úroky, roboty a jiné povinnosti z téhož gruntu Halákova byl povinen Jan Načeracký vykonávati; r. 1612. touž dědinu od něho koupil Jan z Chobota.

R. 1606. pán Jan Vostrovec z Královic prodal „toliko dům Halakovský vedle domu Vác. Škorničky ležící Mart. Pelikánovi krejčímu bez závdavku za 11 k. gr. č.

⁷³ Podáno dle staré gruntovní knihy z r. 1598. a j. V ní jakož i v pozdějších zápisech popsány jsou domy nejprve na Malém náměstí začínající levou stranou, pak za branou v ulici Benešovské, na M. nám. pravou str., u řeky, na Velkém nám., levou str., odtud v ulici Pavlovské, na potoce, na Velkém nám. pravou str., za kostelem, do valů, na Pohoří, pod valy a mlýny na řece Blanici v městě a v okolí. Čísla domů přidána jsou dle pozdějších zápisů, jak na str. 60. poznamenáno jest, z r. 1770. stará a z r. 1805. nová, nynější. Původně i v té době byly usedlosti jednotné a teprve později se rozdělily některé na 2 nebo více, jak v pokračování dále stojí. — Kolik pozemků bývalo u každého domu, psáno jest l. 1653. a násl. v III. oddíle. — Jména řemeslníků, když stala se příjmením, jsou psána jako vlastní velkou písmenou dle původního zápisu. — O penězích tehdejších viz poznámku na str. 56. Skrácenina k. = koupil, u číslic = kopy grošů, d. = držel, u. = ujal, p. = prodal, st. = staré číslo domu, n. = nové číslo.

verunky (splátky) klásti měl počna l. 1608. ročně po 45 gr. čes.

Č. 167. st., 60. n. po Anně Koželužce d. Vác. Moudrý (Škornička) do roku 1628.

Č. 166. st., 61. n. po † Pavlovi Vodrancovi l. 1588. k. Jan Pavlíčků syn za 35 kop.

Č. 165. st., 62. n. pan Václav Lažanský, r. 1598. Jan Janda za 130 k. gr. č., roku 1612. s dovolením páně vyměnil jej za dům s 1 lánem Pavel Straka, přidav 5 kop gr. čes.

Č. 164. a 163. st., 63. a 64. n. Jiřík Pernikář, l. 1584. Havel Krumlík za 50 kop gr. č.

Č. 162. st., 65. n. Martin Bednář měl r. 1598. zaplacený a nezavadný, po jeho smrti u. r. 1608. za 35 kop gr. č. Vít Kočí.

Č. 161. st., 66. n. po někdy Petrovi Kocourkovi r. 1582. Šimon Šprynel, za 37½ k. gr. č., r. 1620. k. Vác. Klobása jinak Jindrův za 125 k. gr. č.

Č. 159. a 160. st., 68. a 67. n. Roku 1601. k. od Vác. Koláře, t. č. primasa, Jan Rejmar . . s podsedkem (menší živností, chalupou) a rolí vší, což k tomu gruntu náleží, kromě pole za Božími mukami jdouce k Řimovicům za 75 kop gr. č., r. 1603. Jan Načeracký za 75 k., r. 1612. p. mimo roli Halákovskou (č. 59.) za 84 kop 30 gr. č. Janu z Chobota; r. 1620. Petr Hámoň za 110 k.

Č. 153., 157. a 158. st., 67., 70. a 82. n. Jan Votava r. 1614. od něho a Lidmily manželky jeho syn Vavřínek s ¾ lánu za 75 k.

Č. 155. a 156. st., 72. a 71. n. u brány: Anna Mikulášová, r. 1606. Václav Mikulášů prodal Janovi Bednářovi s loukou pod Kavčínou za 57½ k., jenž se pak nazývá Jan Branský.

Za branou (v ulici Benešovské a k Hrádku):

Č. 151. st., 84. n. Jeronym Marvan koupil od někdy Šťastného Svitákova l. 1591. za 19 k.; r. 1599. po † Jer. M. zůstal grunt pustý, a Pavel švec jinak Sýkora přizemil se k Veronice dceři Marvanově; roku 1611. prodal

jej s 2 zahradami, 1 pod okny a 2. za domkem, Janovi Pokornému za 22 k., po r. 1617. d. Jindřich Kuchař.

Č. 150. st., 86. n. Lukáš Vojtíšků k. r. 1595. od Anny pozůstalé vdovy po někdy Adamovi krejčím za 10 k.

Mezi nynějším číslem 87. a 88. byl dům Petra Vlacha, jež r. 1598. postoupil Mikulášovi synu Žofky manželky své a pastorku svému; ale poněvadž jest Mikuláš utekl, ten grunt zase na Petra Vlacha připadl; prodal jej 1599. Janovi synu Jiřika perníkáře za 11 k. 15 gr. č.; r. 1602. ujala Lidmila ševcova od Jana perníkáře tím způsobem, že mu postoupila gruntu svého zaplaceného, a Jan přidal jí hotových peněz 7½ k. hned a v roce 2½ k., roku 1608. u. od Lidmily ševcové Zdeněk krejčí.

Č. 149. st., 87. n. Jakub Kolejský; roku 1604. u. od Vác. Pikharta Mikuláš tkadlec Skrejšovský za 10 k. gr. č.

Č. 148. st., 88. n. prodán r. 1595. od Petra Nevstávala. Jan Kolář u. za 15 k.

Č. 99. st., 134. n. Šimon Hostounský r. 1589. po Machovi Svatkově; r. 1617. Jindřich syn jeho za 35 k. gr. č.

Č. 144. a 145. st., 92. a 91. n. Jiřík perníkář k. roku 1586. od Tomáše Korfirsta za 50 kop na místě a k ruce manželky své; ale r. 1598. Jiřík perníkář z téhož gruntu zběhl a utekl, i ujali se téhož gruntu Tomáš Zoubek, Vác. Moudrý a Jakub Halák; r. 1601. prodali jej Tomášovi truhláři; r. 1604. ujal Jakub pokrývač za 15 k., ale utekl, a r. 1605. u. Vác. Moravec za 13 k. gr. č., roku 1608. Marek Nevrlý za 13½ kop. s paloukem za „starou pazdernou“.

Č. 143. st., 93. n. Vác. Mikulášů, od něho k. Vác. Vlašimský a manželka jeho paní Anna, a r. 1599. Jan Svatků.

Č. 142. st., 94 n. Jan Svatek, roku 1589. u. Kristina Svatkova po J. S. muži svém, kterýž od ní pryč utekl; r. 1599. † Kristina S. bez dětí a grunt připadl na pána. Jan Pokorný u. l. 1599. za 15 kop bez závdavku na ten způsob, aby ročně splácel 30 gr. č., ale roku 1607. J. P. ušel pryč od ženy a dům zůstával pustý; r. 1611. u. Krištof Heytů.

Č. 141. a 140. st., 95. a 96. n. Jakub koželuh k. r. 1597., poněvadž z gruntu Kříž Červenka utekl, za 20 k.

Mezi č. 96. a 98. n. byl dům Vác. Hámoňova; po † jeho r. 1613. u. Vít jinak Vítek za 20 kop; později není o něm zprávy; spustl nepochybně v 30leté válce.

Č. 139. st., 98. n. Jan Jiša, po něm d. Matouš J. a r. 1622. syn jeho Pavel u. za 120 k.

Na Malé Straně náměstí v pravo :

Č. 134., 138., 137. a 135. st., 104., 100., 101. a 102. n. r. 1596. u. Tomáš Tomek po panu Jaroslavovi Vojířovi; po jeho smrti Havel Štěpný přizniv se k vdově Mandelíně ujal grunt za 150 kop r. 1602. a jmenoval se potom Havel Tomek.

Č. 132. st., 106. n. Vác. Kalousek r. 1590. od Jakuba Kutílka za 60 kop.

Č. 131. st., 107. n. Jan Šmíd, pustil grunt zase Lidmile, vdově po Jiříkovi ševcovi, materi manželky své; od ní s podsedkem u. Jan perníkárů l. 1602., postoupil ji gruntu svého a přidal hotových peněz 10 k., potom Jan Suk pekař a r. 1613. za 75 kop u. Pavel švec.

Č. 130. st., 108. n. Krištof Hámoňů d. do r. 1631.

Č. 128. a 129. st., 109. a 111. n. Jan Dřevěný, † leta 1600. a Jiřík Pohůnek z Tehova přizniv se k pozůstalé dceři Anně, u. grunt t. r. za 100 kop gr. č. Po závдавku zůstalo platiti 80 kop; r. 1608. k. od něho Jan z Chobota za 125 kop gr. č., r. 1612. Vác. Stavský za 125 k., r. 1613. Jan Ratměřský za 137 k. gr. č.

Kovářnu č. 126. st., 112. n. d. Svatoš Krůta, od něho Václav Nejedlík kovář, r. 1596. za 52 kop, r. 1610. po † Václavovi N. s $\frac{1}{4}$ lánem a s nádobím kovářským za 55 kop gr. č. u. Jan Zoubek kovář.

Č. 125. st., 113. n. po † Jana Drahoty r. 1597. k. za 25 kop gr. č. Matěj Kulík; platiti měl dluhy po † J. D.: „sirotčích peněz sirotkům Jana Zaboje z Libkovy Vody náležitých a jemu půjčených i s úroky 3 kopy 12 gr. a j.; ostatek t. 9 k. 50 gr. náleželo pánu v dluhu i také odúmrtí po † J. D.

Č. 124. st., 114. n. Vác. Novák měl r. 1598. zaplacený a nezávadný; po jeho smrti Havel Fuňák pojal Rejnu vdovu sobě za manželku; r. 1617. u vězení na zámku

pryč utekl a manželka jeho t. l. umřela a grunt se $\frac{1}{4}$ rolí za 115 k. gr. č. u. r. 1618. urozený pán Jan Těšetinský z Těšetin s paní manželkou svou Annou ze Rzavého.

Č. 115. st., 115. n. k. od Řehoře Haláka r. 1597. soused Vác. Novák s Reginou manželkou svou za 17 $\frac{1}{2}$ kop gr. č. hotových peněz, po † jeho r. 1610. s dovolením pána od Rejny manželky Havla Fuňáka Vavřinec Štěpný za 25 kop.

Č. 121—119. st., 116—118. n. dům Kačírkovský r. 1597. k. od Mikuláše mlynáře z Vožice Jan Vopálka za 100 k. gr. č., r. 1600. u. Jan Štěrbů z Jinošova za 105 k., r. 1611. u. s $\frac{3}{4}$ l. za 110 kop nejstarší jeho syn Pavel.

U řeky Blanice.

Č. 118. st., 119. n. Jan Kotlíček kovář r. 1596. grunt doplatil; ale voda vzala mu jej r. 1599., tak že ho nic nezůstalo.

Dům Adama Maška krejčího, koupěn za 15 k., vzala voda r. 1599.; Vác. Bilinský pak místo a kus zahrady, kteráž se Mašovská jmenovala, k svému domu držel a r. 1613. postoupil Janovi synu Šimečkovu na ten způsob, aby Jan za Vác. B. i za každého držitele téhož domu 2 dni roboty dělával.

Č. 295. a 294. n. s podsedky na konci Pavlovské ulice u. r. 1588. Jindřich Klobása po otci svém od bratří svých svých Bartoně a Mikuláše za 200 k. gr. č. ve splátkách po 7 $\frac{1}{2}$ k.

Na Velkém náměstí dolejší strana.

Č. 103. st., 129. n. Vác. Štěpný l. 1591. doplatil; r. 1618. k. od něho Václav jinak Žadák s podsedkem k Rimovicům jdouce vedle pole Vavřince Hámoňova a palouk při něm za 60 k. gr. č.

Č. 102. st., 130. n. Havel Hrubý měl r. 1598. zaplacený a nezávaďný; po něm k. Urban Štětina l. 1600. se $\frac{3}{4}$ l. za 25 k. gr. č., r. 1608. Jan Štětina.

Č. 101. st., 132. a 131. n. r. 1597. po † Šimonovi Zámečkovu k. Viktorin mydlář za 100 k. gr. č., r. 1612. jeho vdova Kateřina, r. 1616. po † Kateřině Žďárské s $\frac{3}{4}$ lánem za 140 kop u. Matěj Kába, roku 1618. Zu-

zana vdova po něm; roku 1619. u. Jan Velhartický přiznán se k ní.

Č. 100. st., 133. n. Matyáš konvář měl r. 1593. doplacený, l. 1598. k. Jakub Klobása konvář po Matyáši za 100 k. gr. č. a „nadobí k řemeslu konvářskému nemálo pozůstalé“ za 22 kop 15 gr.

Č. 99., 114. st., 134. a 123 n. Martin Prchalů měl r. 1598. zaplacený.

Č. 98. st., 135. n. od Vác. Moudrého k. r. 1583. Jan Vopálka za 160 k. gr. č.

Č. 97. st., 136 n. Dům Židův r. 1598. Jan Vopálka měl zaplacený.

Č. 95. st., 138. n. Vác. kolář měl r. 1598. zaplacený; r. 1616. jeho syn Havel prodal dům se $\frac{1}{4}$ lánem rolí Balcarovi Kymlerovi barvíři z Hostěradic za 75 k., r. 1617. k. s jedním polem kněžským Vít uzdár, po něm Kristof zahradník.

Č. 94. st., 139. n. od Jana Slívala k. l. 1585. Viktorin mydlář za 35 k. gr. č., l. 1598. k. Petr koželuh za 55 k., po smrti jeho Žofie vdova a Havel syn, r. 1601. přiznal se k ní Václav Špaček koželuh; 1610. Havel syn † Petra Rzoupka se $\frac{1}{4}$ l. za 55 k.

Č. 93. st., 141. n. od Matěje řezníka k. l. 1589. Jan Matoušů za 40 k. J. Matoušů ušel s cizí ženou od manželky své l. 1602. Marketa Machna odkázala pak dům Jakubovi konváři, a ten prodal jej r. 1606. Václ. Blabolovi s $\frac{1}{2}$ čtvrtí za 35 kop.

Č. 92. st., 142 n. od Tomáše Tomka k. r. 1593. pan Křištof Kolo za 152 k. gr. č., r. 1604. u. Bartoloměj Klobása za 57 kop 30 gr. peněz hotových.

Č. 90. st., 143. n. Matěj šafář měl r. 1598. zaplacený a nezavadný, r. 1610. k. Matěj Kába pekař J. M. páně dům beze vší rolí za 35 kop a r. 1617. od M. Káby, t. č. rycháře městského Jindřich Klobása za 75 kop gr. č., r. 1620. Jan Tehovský za 185 k. míš.

V ulici Pavlovské.

Č. 88. st., 145. n. Ondřej Kačírek, po jeho smrti vdova Kateřina se 4 syny, z nichž třetí, Šimon r. 1608. se $\frac{1}{4}$ l. u. za 50 k., r. 1611. Václav Špaček.

Č. 87. st. 145. n. Ondřej jirchářů měl r. 1598. zaplacený; l. 1599. u. syn Jan za 17½ k.

Č. 85. a 73. st., 148. a 171. n. Jan Černý měl roku 1598. zaplacený a nezávadný; r. 1628. u. Martin Slavík.

Č. 84. st., 149. n. od Jana Janáka k. Vavřinec Hejta l. 1578. za 68 k., r. 1601. † V. H. zůstala po něm vdova Lidmila a Mandelina dcera; tuto pojal za manželku Jan Hejta a byl hospodářem s dovolením páně; r. 1614. u. za 67½ k. Jan Starosta.

Č. 82. st., 151. n. od Viktorina mydláře k. Jan Zdaněk, od toho Jakub šafář, pak Jiřík Krejčí l. 1592. za 21½ k., r. 1614. se ¼ l. za 45 k. u. Matěj Hámonů.

Bývalý mlýn č. 81. st., 152. n. od Jana Matoušova k. Jan Měříčka l. 1591. za 220 k. ve splátkách po 7 kopách. L. 1601. u. v takové sumě pán a Janovi Měříčkovi 40 k. peněz hotových dal, a jeho samého toliko s manželkou jeho krom dětí na gruntech Vlašimských zrodilých listem zhostným z poddanství a člověčenství za slobodného propustil a tak ten mlýn jest sveden a toliko grunt bez strojův mlýnských zůstal. R. 1601. u. ten grunt, kdež prve mlýn býval, Martin Přesný myslivec za 50 k., zaval 2½ k., splácel po 2 k. ročně, r. 1611. u. Michal, tkadlec z Frankenšteina za 5½ k.

Mlýn od Vita Kalivody mlynáře k. 1597. Matouš Vojtěchů ze Skalice za 250 k. gr. č. (od r. 1602. píše se Matěj V. ze Sk.); dům od něho č. 67. st., 178 n. roku 1628. u. Martin Pelikán.

Mlýn pod městem měl Jan Tušovský r. 1598. zaplacený a nezávadný. Od něho šla „cesta od skalky neb od Tušovských nahoru pořád až k Božím mukám jdouc od města k Radošovicům; začíná se od brodu řeky pod Tušovskovy přes luka nahoru do kopce a jde vedle potoka.“ Dům Tušovský (č. 68. st., 159. n.) prodal Jan Rařiborský r. 1623. za 85 k.

Č. 66. st., 179. n. od Tomáše truhláře k. l. 1599. za 17 k. 15 gr. Adam Vinařík, krejčí, roku 1616. Pavel zeť jeho za 35 k.; r. 1602. vyměnil kus pole vedle cesty od Vác. Bilinského sládka, a k témuž poli místo, kdež prve dům byl téhož Adama, i s těmi štěpy za jiné pole; pak Vác. Klobása, Martin Slavík, r. 1623. Pavel Bruna za 40 k.

Č. 64. a 63. st., 183. a 184. n. po Vác. Korfirstovi Adam Kubík, l. 1607. u. Bartol. Škára od Anny Hanzlovy za 17½ k., r. 1611. k. Jan Král s Dorotou manželkou za 18½ k., r. 1628. Jakub Doležal jinak Doležálek.

Č. 62. a 61. st., 185. a 186. n. v Řimovské ulici. Jan Divůček měl r. 1598. zaplacený a nezávadný, r. 1607. k. Viktorin Kalivoda za 17 k., r. 1611. Karel tesař za 18 k. gr. č., Jan Fousek, r. 1621. Havel Tomek s ¾ l. za 105 k. míš.

Č. 50. st., 222. n. Vác. Doležálek měl r. 1598. zaplacený, r. 1628. Václav zedník.

Č. 49. st., 223. n. Štěpán Dušek měl r. 1598. zaplacený; 1628. Jan Dycko.

Nad potokem.

Grunt Jakuba Kutílka koupil jej r. 1595. od rytíře Vil. Vostrovce za 12½ k. r. 1598. Dorota vdova J. K. r. 1601. odevzdala ten grunt zase pánu, a tak ten grunt pánu náležel a na ten čas pustý zůstával. Dále o něm není psáno.

Grunt Václava Hámoňova zaplacený a nezávadný. Dále též o něm není psáno.

U „Nové silnice“, teď ulice Zákostelní.

Č. 48. st., 226. n. později „Nová hospoda“ na východní straně Velkého náměstí d. Jakub Vodranců, po něm Jan Novotný k. l. 1596. za 205 kop, zaval 60 k. 140 k. náleželo pánu jakožto odúmrtí po Marketě Kubičkové; po † J. N. přiznal se r. 1600. k vdově Dorotě Ondřej Tomášků a položil závdavku 50 kop gr. č.; roku 1628. u. syn jeho Mikuláš za 275 k. gr. míš.

Č. 46. st., 228. n. Jakub Hazuka měl r. 1598. zaplacený, r. 1611. od otce jeho syn Jan u. za 30 k. gr. č. aneb 60 k. míš.

Č. 45. st., 229. n. Vác. Burjan měl zaplacený; po něm r. 1598. vdova Johanna, k níž se přiznal r. 1602. Matěj Svoboda ručníkář, jinak Matěj zámečník u. za 65 kop; r. 1628. Jindřich Burjáněk.

Č. 43. st., 231. n. Tomáš Otto, sedlář, po něm leta 1590. Jan zámečník 21 k., r. 1608. Marie vdova po † J.

z. r. 1613. Křištof kuchař, roku 1616. za 18 kop u. Jan Reynar (Rejmar), 1628. Jiřík bednář.

Za kostelen, nyní Loretská ulice.

Č. 39. a 40. st., 239. a 240. n. Bartoň „za kostelem“ u. l. 1598. měl doplacený; pak u. Jiří Štíhlíček a po něm r. 1617. s 1 lánem rolí za 22 kop u. pán, r. 1619. k. dům Janek Malý za 28 k. míš.

Na Velkém náměstí horejší strana.

Č. 37. st., 244 n. od Jiříka Hadačova k. Václ. Holý l. 1590. za 75 k. 15 gr.

Č. 36. a 35. st., 245. a 246. n. Mikuláš Straka, Jiří Poláček, od něho před r. 1598. Štěpán krejčí za 47 kop 15 gr., r. 1600. Jan Kotlíček za 55 k. r. 1605. Šimek Švandů, r. 1628. Šimon Kamenický.

Č. 34. st., 247. n. Vavřinec Šmid, Pavel Straka, od něho 1598. Jiřík Meduna, r. 1605. od něho zase Pavel Straka se $\frac{1}{4}$ l. za 75 k., Janda a po něm r. 1625. Mikuláš Bechyně za 120 kop.

Č. 33. st., 249. n. Vondřej Srb, Cyprian zámečník měl r. 1598. zaplacený; po něm r. 1601. Dorota vdova, Jiřík Meduna, r. 1607. Šamuel Čáslavský za 100 kop, po † S. Č. r. 1615. se $\frac{1}{4}$ l. u. pán a daroval Mikulášovi Klobásovi.

Č. 32. st., 251. n. Vác. Starší, sládek, měl r. 1598. zaplacený a nezávadný, roku 1601. u. Štěpán krejčí za 105 kop, roku 1610. Jan Tichý služebník J. M. pána a Alžběta manželka jeho se $\frac{1}{4}$ rolí za 100 k., roku 1616. vdova Alžběta Tichá, roku 1617. již manželka Januše Heyduka; po jeho smrti roku 1627. k. Jan Černý za 230 kop.

Č. 30. a 31. st., 253. a 254. n. od Viktorina mydláře měl Martin cihlář zaplacený; r. 1604. u. Jan uzdár za 50 k. r. 1613. Vác. Vencel krejčí a služebník pána s půl čtvrtí roli za $4\frac{1}{2}$ k. (pak nazýván jen Václav krejčí); r. 1617. Lidmila vdova po něm, r. 1618. druhý manžel její Jan Faber krejčí, paní Anna Těšetinská ze Rzávého, r. 1628. Jan Štěrbá.

Č. 29. st., 255. n. dům Starkovský po Vác. mečíři u. Václav pekař l. 1598.

Č. 28. st., 256. n. po Vác. Hejtovi Vavřinec H., r. 1584. k. Jakub Kaltounek za 15 k., roku 1598. Křištof Nedorost kožišník.

Ulice do valů, levá strana.

Č. 23. st., 262. n. byl tehdy panský dům.

Č. 22. st., 263 n. Vác. Opavský k. od Vác. Burjana; l. 1599. Jan Khon uzdář za 20 k., r. 1601. k. Jan bednář za 17½ k., r. 1610. Volf žid s dovolením pána za 15 k., r. 1614. za 18 k. u. Matěj Paseka kuchař jinak Matěj Hámoňů.

Gr. Rehoře krejčího byl r. 1598. zaplacený a nezávadný, r. 1611. u. za 52½ k. Bartoň Sládek, r. 1614. se ¼ l. s polem „u kříže“ přinajatým od pána za 75 k. ujal Vác. Špryncel. Potom není o něm psáno.

Č. 21. st., 264. n. Anna Zrucká, Jakub Halák, roku 1615. u. za 35 k. Vítek Bedřichů z Ostrova.

Vedlejší usedlost Vavřince Špaly byla r. 1598. zaplacená a nezávadná. V. Špala zemřel bez dětí, a grunt přišel na pána. Stál na ten čas pustý. R. 1606. „vloženo na poručení pána Jana Vostrovce z Královic, že dům po někdy Vavřinci Špalovi, který jest podle fary s jedné a druhé pak strany podle domu Jakuba Haláka, avšak toliko stavení a dvoreček při něm a k tomu štěpníci za týmž domem až ke kostnici ležící.... z lásky a dobrovolně k faře připojovati a darovati ráčí k záduší kollatury své Vlašimské na ten způsob, aby též dům Špalovský se vším v užívání zůstával nynějším a budoucím správcům církve této Vlašimské na časy budoucí a věčné.... Co se dotýče čtvrti lánu rolí, louky a j. věcí k témuž domu a gruntu přináležejících, všecko též z lásky darovati ráčí Pavlovi Brandlinskému, písaři a služebníku svému (k č. 109. a 101. st., 50. n.), však s povinnostmi J. M. pánu, též panu faráři i obci náležejícími.“

U dvora, na Pohorí.

Grunt Jana bednáře byl r. 1598. zaplacený a nezávadný; zemřel, zůstala po něm Alžběta vdova, a dům ujal pán.

Grunt Jakuba Haláka; měl roku 1598. zaplacený a nezávadný.

Grunt Šimona tesaře r. 1598. zaplacený a nezávadný, k. od něho r. 1612. pán za 20 k.

Grunt Vác. Pikharta k. r. 1596. Jan z Chobota za 50 k., r. 1608. Matouš jinak Kačena s $\frac{1}{2}$ l. za 61 k.; po † M. K. roku 1612. pojal vdovu Mandalenu za manželku Jan Nechvátal, a grunt u. r. 1613. pán za 58 kop.

Grunt Jakuba Pikharta u. Petr koželuh, od něho r. 1590. Matěj Sládek za 23 k. 15 gr., a po jeho smrti přiženiv se k Anně vdově roku 1600. Matěj syn Síchů z Malovid u. za $23\frac{1}{2}$ k.; r. 1612. se $\frac{1}{4}$ l. ujal pán a témuž M. Síchovi na hotově 35 kop odvedl.

Grunt Zofky Křížovy, r. 1598. zaplacený a nezávadný, r. 1612. za 6 kop k. pán a hotově peníze jí odvedl.

Gr. Tomáše Zoubka byl r. 1598. zaplacený a nezávadný; r. 1613. Anna Zoubková vdova prodala jej za 35 kop pánu s poli na Vorlině, nad Němčím, proti Holému vrchu, pod Holým vrchem, za Němčím v 3. straně pole nad lukami kněžskými, nad Trkousem, na Peklovsku, louku nad Velkým rybníkem, pod týmž rybníkem, nad rybníkem Trkousem.

Dům „na Pohoří“ po Matouši Načerackém Martin Zoubek k. roku 1594. za $16\frac{1}{2}$ k.; 12 k. 15 gr. náleželo „pánu jakožto odúmrtí po Kateřině dceři M. N.“; r. 1607. Tomáš Zoubek, r. 1609. Anna vdova po něm, roku 1610. od ní Pavel Dycko za 30 kop, a r. 1615. pán za tolikéž hotových peněz.

Grunt Alžběty Zrnky byl r. 1598. docela zaplacený; l. 1607. prodala jej s povolením páně Janovi Balounovi (někdy psán Valoun) za 15 k.; roku 1612. ujal pán jako mnohé jiné u dvora a obory, teď parku, aby je zvětšil.⁷⁴

⁷⁴ O Pohoří jsou to poslední známé zprávy. Z nich a z neúplných zpráv r. 1408. a 1578. (na str. 32. a 61.) jde, že v této části města Vlašimě bylo 5 větších statků, 2 menší a 4 domky, pak 2 usedlosti, jichž držitelé r. 1578. platili tehdejšímu faráři. Podle platů měli více pozemků než měšťané na jedné polovici Velkého náměstí a skoro tolik jako polovice Malé Strany uvedená na str. 61., totiž: u dvora na Pohoří platili ročně úroky 8 kop 32 gr. č., robotovali o žních 34 dni, dávali 16 slepic a 3 kopy 40 vajec a 8 gr. střížného při vánocích (roku 1408. platili jen 8 kop 13 gr. úroku a nic více, podle str. 27.); kdežto na oné polovici Velkého náměstí i s čís. 226. n., které platilo

Pod valy.

Č. 109. st., 50. n. Dům „pod valy“, po † Anně Adamce r. 1596. Ondřej Kocourek za 25 k. r. 1601. od Vondry K. k. Martin jinak Pelikán krejčí za 23 k., roku 1603. K jeho žádosti dal pán k témuž domu „zahradu, která leží v valích proti jeho domu v dolíku obou stran na budoucí časy pod ourok každoroční 25 gr. č.“, a r. 1606. Pavel Brandlinský písař pánův, i pole proti oborům panským, za 30 k.

Č. 108. st., 51 n. Dům „u valů pod zámekem“ roku 1532. Johannes písař pana Zdeňka Trčky z Lípy, r. 1578. Dorna Johannesová; potom Jan Slavík, měl r. 1598. za-

skoro třetinu na té straně, 3 k. 9½ gr., 42 dni, 15½ slep., 3 kopy, 22½ vejce, a 5 gr. 3 pen. střížného; na Malé Straně 4 k. 43½ gr., 48 dni, 19 sl., 3 k. 45 vaj, 8 gr. 4 pen. střížného. Podle toho platu bylo tam přes 3 lány neb asi 200 koreů poli. — Kolik tam vlastně bývalo živností a jak velkých, o tom znamy jsou, jako vůbec o nejstarší době, jen kusé a nedosti určité zprávy. Nemůže se tedy postupnost u většiny držitelů na str. 32., 64. a zde jmenovaných určit. První zpráva uvádí jména obyvatelů na Pohorí beze všech oddělovacích znamének, tak že by mohla některá dvě vedle sebe stojící jednu osobu znamenati. Obsahuje totiž, že pan Jan z Vlašimě, chtěl úrok knězi Vlašimskému pojistiti, přenáší jej s lidí v Hradišti „na dědiny své ve Vlašimi, mnohem jistější a úrodnější i užitečnější tu ve Vlašimi, totiž na místě řečeném Pohorí a lidí dolepsané a jejich dědictví,“ a praví doslovně (libri erectionum IX. C 2): „8 ss. gr. census perpetui de et super certis bonis et hereditatibus in villa Hradisst prope Vlassim in hominibus infrascriptis et ipsorum hereditatibus videlicet Paulo Zdichone Genissio Bechone Marzikone Wanyone Rziessetarzone ad bona sua ibidem in Vlassim multo cerciora et uberiora ac utiliora ibidem in Vlassim videlicet super locum dictum Pohorzie et homines infrascriptos et ipsorum hereditates videlicet Endrli Andree Kostial Mathie ortulani Johannis Novak Miksonis Mathie Pupek Vavrzinconis et super molendina ibidem in Vlassim, quenunc possident Hanuss Johannes Czalin Sigismundus Man . . .“ Úrodné pozemky těchto bývalých držitelů jsou časem připojeny ke dvoru poplužnímu čili panskému, a to buď jako odúmrtí, když ten neb onen soused umřel, nebo že pán statek, hlavně rytíř Jan Vostrovec. jeden po druhém koupil, jak i tuto ve zprávě o jednotlivých domech psáno jest. R. 1598. bylo tam ještě výše jmenovaných 9 usedlostí; r. 1612. jen 7, a z nich ujala vrchnost t. r. 4, následujícího léta 2 a r. 1615. poslední. Časem vymizelo i jméno Pohorí z paměti lidu, a v XVIII. století se ani v podrobných popisech jednotlivých částí stran nejmenuje. Zaniklo jako některé jiné, ku př. na blízku Znosimsko, kde bývala ves, potom Nový ovčín a nyní dvůr poplužní; jméno jiných osad zaniklých, na př. Starý Domašín, Jinošov, zachovalo se v názvu místním, lesů, polí a pod.

placený a nezávadný; od J. Sl. r. 1610. k. Pavel švec za 27 k. gr., l. 1613. Kateřina Halačka za 32 $\frac{1}{2}$ k.

Č. 107—105. st., 52—54. n. Grunt po Janu Jirkovi Markyta Kubičková od r. 1589. l. 1597. Jan mlynář, umřel r. 1599., zůstala po něm vdova Dorota bez dětí a k ní r. 1602. přivenil se Jan Král; od něho r. 1611. k. Matěj Hataš ručníkář se $\frac{1}{4}$ l. za 53 k., zaval 15 kop, a splácel ročně po 3 k.

Grunt Vác. Bilinského (č. 104. st., 55. n.) byl roku 1598. zaplacený a nezávadný.

Nový grunt pod valy u mostu (č. 171 st.), byl r. 1598. panský; pán jej daroval Kašparovi Šindelkovi i se sklepy při něm na ten způsob, aby každého úroku po $\frac{1}{2}$ kopě míš. pánu dávati povinen byl. —

Mlýn Josefa Punčošky vedle parku pod Orlinou. J. P. † r. 1597., zanechal syna Jana a mlýn k. Havel Loskotů od pána l. 1600. za 60 kop; po † Havlovi k. 1625. Jan Punčoška mlýn s jedním složením, s poli, lukou, zahradou a s celým příslušenstvím za 60 k.

Mlýn Bohuslava mlynáře byl r. 1598. zaplacený a nezávadný.

Mlýn Bohušků (u Polánky). Jan Bohušek měl mlýn po Bohuškovi otcimu svému roku 1601. do vůle Páně; roku 1614. s $\frac{1}{4}$ l., s 8 lukami za 55 k. gr. ujal pán.

Mlýn Vítovský pod Dubem koupil l. 1591. za 200 k. gr. č. r. 1601. Matěj Loskotů.

Mlýn pana Jana Chobotského pod Dubem.

Mimo faru, školu a tyto poplatné domy měšťanské byly tu ještě: podsedky čili chalupy na konci Pavlovské ulice a v nynější Řimovské (viz str. 133. a 136.), zaniklý dům (k čís. 179. n., str. 140.), špitál, dvůr a příslušné k němu domy panské a hrad čili zámek.

Špitál.

Byl hned na počátku oné doby již zařízen, a správu jeho vedla městská rada.

Vděčné paměti zasluhují tu dvě nadání značná: vladky Pavla z Řimovic a rytířů Zdeňka a Mikuláše bratří Trčků z Lípy a na Vlašimi.

1. Pavel z Řimovic, bytem v Podolí u Kladrub, věnoval k špitálu, jak praví v nadační listině „*poloulání, kteréž v Řimovicích přišlo na mne dědičně po otci mém . . . dal jsem a dávám k záduší k špitálu do města Vlašimě s plným panstvím i se vším právem a plnou svobodou*“ a svolil, aby si to ve dsky zemské vložili.

Učinil tak podle některých privilegií v archivu městském r. 1463., podle „výpisu z knihy zádušní špitálské z roku 1754. zachovaného v mistodržitelském archivu ve svazku W. 26. 1. ve čtvrtek den sv. Havla, 16. října 1483., z něhož uvedená slova nadační pocházejí. Svědci byli: vladyka Jan Blanický z Blаницe, Markvart z Kojkovic a na Ostrově a Milota z Čeňovic.⁷⁵

Dále věnoval k témuž špitálu dvůr kmetců ve vsi Vracovicích. Nadal oba dvory po smrti své a po smrti Markéty z Libenic manželky své „k špitálu chudým“ a poručil je k spravování městské radě. Vlašim byla „toho dědictví v pokojném držení a užívání“ do polovic 16. věku.

Měla oba dvory ve starých deskách vtěleny, a když desky r. 1541. shořely, dala je r. 1543. jakožto „dědictví k témuž špitálu sobě zase a budoucím purkmistru a kon-

⁷⁵ Bienenberk, Alterthümer III. 204. uvádí r. 1483. a jako pramen original v archivu Vlašimském a starou knihu pamětní. — Podobná neshoda vyskytuje se již na listině r. 1444. a v nápisu v kostele z r. 1522. V oné stojí psáno „ve čtvrtek den sv. Stanislava l. 1444.“ ale podle „Rukověti chronologie křesťanské, zvláště české“ od Dra. Josefa Emlera (str. 22.) bylo t. r. sv. Stanislava v pátek 8. května, ve čtvrtek byl týž svátek roku 1544. (str. 23). Na r. 1444. ukazuje pečeť pana z Talmberka, na r. 1544. spíše ostatní svědci a pismo. Roku 1450. nepřichází Šimon z Peklova mezi přívrženci Vlašimského pána Mik. Trčky z Lipy, a Jan Byš (psán také Bis), měšťan v Domašíně, jmenuje se v tamějších listinách r. 1553–1566. (Dějiny Domašína str. 62. a 69.) Bienenberk, jenž měl starou knihu pamětní a jiné doklady v originale po ruce, uvádí také r. 1444. (Alterthümer III. 200.) Snad dala si obec ok. r. 1544. starou sešlou neb porouchanou listinu opravit, a při tom stala se ona změna. — Kostel začali stavěti roku 1522. dle Bienenberka III. 207. na den sv. Řehoře t. j. 12. března, nepochybně přípravné práce, nápis v kostele pravil, že založen byl „v pátek po sv. Řehoři“ t. j. 14. března, nepochybně slavnostní položení základův, a dokonán byl dle nápisu téhož roku v pátek po sv. Jiljí, t. j. 5. září 1522., kdežto vytesaný letopočet na klenbě a sanctuariu jest roku 1523. Zdi a střecha byly nepochybně hotovy r. 1522., úplně pak doděláno a nutnými věcmi opatřeno r. 1523., jak ukazuje také křtitelnice. Snad se časem najdou ještě památky, které by takové neshody objasnily.

šelům nadepsaného města“ do nových desk vložití a vepsati, v kvaternu 250 E 4. (viz str. 103—104 pozn. 54.).

Ze dvora ve Vracovicích (dle pozdějších úředních zápisů č. domu 4.) platilo se tehdy k špitálu ročně 1½ kopy gr. č. a 7 slepic, ze dvora v Rimovicích (č. d. 15., později č. 15. a 11.) mimo slepice 1 kopu gr.

2. Bratři Trčkové z Lípy, dokud vládli společně na Vlašimi, dostavivše kostel r. 1523. (str. 42) dali 2. listopadu 1524. k špitálu celou ves Pavlovice a to dědičně s dvory poplužními a kmetci a se vším příslušenstvím, 12 usedlostí osazených a 2 pusté, z nichž ročně šlo platu k špitálu 18 kop 31 tehdejších gr. č. a 42 slepice. Sobě a budoucí pánům na Vlašimi ničeho tu nevymínili, než toliko samé panství, t. moc vrchnostenskou, žádající a zavazující obec Vlašimskou na budoucí časy, aby chudé v tom ochraňovali, opatrovali a na každý čas sedm osob ve špitále vydržovali.

Za poručníky toho dědičného platu ke špitálu na vždy učinili výslovně purkmistra, konšely i všechnu obec města Vlašimě.

Když to obec bude konati, vrchnost Vlašimská „nemá moci, proti tomu odpor klásti,“ jak to blíže obsahuje sama nadační listina, zde na památku podaná :

My Zdeněk a Mikoláš, vlastní a nedílní bratři Trčkové z Lípy a na Vlašimi, tímto listem všem, nynějším i budoucím oznamujeme, že, jsouce zdravého rozumu a dobré paměti, špitál, kterýž v městečku našem Vlašimi pro chování v něm chudých a bytu jich zřízen a způsoben jest, k němužto nadání nějaké platu prve učiněno a na lidech odkázáno jest; kdež pak my chtíce to opatřiti, aby dostatečněji a větší počet chudých v témž špitále chován a držán býti mohl, toto sme z své dobré a svobodné a plné vůle činili a dědictví naše vlastní nyní a na časy věčné a budoucí ves, kteráž slove Pavlovice, s dvory poplužními, kmetci, platem a dědinami, lukami, slepicemi, na kterých sedí zejména tito, a jak který platí kterého poplatku, to vše na české groše počítajíce.

1. Vávra Meduna, ouroku sv. Jirského ½ kopy 5 gr., sv. Havelského tolikéž, slepice 2;
2. Průcha, Kroupa, sv. Hav. ½ k. 7 gr., sv. Jir. tolikéž; s pustého sv. Hav. 13 grošův, slepic 8;

3. Rychtář	ouroku sv. Hav.	47 $\frac{1}{2}$ gr.,	sv. Jir. tolikéž,	6 slep.
4. Holub	" "	56 $\frac{1}{2}$ gr.,	" "	2 "
5. Hošta	" "	46 $\frac{1}{2}$ gr.,	" "	2 "
6. Martin	" "	46 gr.,	" "	2 "
7. Jan Mikšů	" "	54 gr.,	" "	2 "
též s pustého druhého sídla ouroku sv. Hav. 35 gr., sv. Jir. tolikéž, 6 slepic;				
8. Vrbata	ouroku sv. Hav.	49 gr.,	sv. Jir. tolikéž,	2 slep.
9. Kosík	" "	50 gr.,	" "	1 "
10. Janek	" "	15 gr.,	" "	1 "
11. Prch	" "	44 gr.,	" "	6 "
12. Martin	" "	13 gr.,	" "	2 "

Tak v cele i v plnosti, jakž jest nám plat s již jmeno-
vanou vsí od lidí vydáván a placen byl, již nám dědi-
cům a budoucím svým tu nepozůstavujíc platu
peněžitého žádného kromě toliko samé pan-
ství, to abychom na nich jměli. My svrchupsaní, i dědicové
budoucí naši, věčně a budoucně, dali jsme mocně a tímto li-
stem jakožto páni dědiční moc majíce, za svého zdravého ži-
vota dáváme a postupujeme a hned dědicky dávajíc, postou-
pili sme mocně, žádajíce opatrných, věrných našich milých,
purkmistra, konšelův i vsí obce svrchu psaného městečka na-
šeho Vlašimě, nyníjších i budoucích a na časy věčné, po-
ručníky toho našeho dědičného platu, jim kte-
muž špitálu odevzdaného, učiníce, zavazujeme, že
nad tím věrnost míti a také v ničemž chudých ochraňováním
a opatrováním neopouštíce, jim toho dokonale a plně věřice,
aby již oni těm lidem věrně a upřímně svrchu psanou mocí
svou vybírali a k sobě přijímali, a chudých jmenovitě sedum
osob, ty platy a důchody oboje, vedle jim tak našeho nadání
v témž špitále věčně a budoucně aby chovali a drželi na každý
čas bez přetržení; a tak potřeba aby jim opatřena byla, na
čem by mohli ti chudí zůstat, v tom jim ouzkoší a nedo-
statků z oumysla nečiníc nižádných, jakžto budou moci dobře
učiniti aneb nedostatkem od jídla, pití jich netrápiti. Neb tak,
jak to rozečteno a rozloženo jest, což z toho obojího platu
summy vychází, na každou jednu osobu vyjde 10 groš. míš.
2 den. že tak vynaložiti se bude moci. Protož v tom nepochy-
bujem a jiné naděje nejsme, jak od budoucích držitelův téhož
panství Vlašimského, tak od týchž Vlašimských, než že zpo-
menouc napřed v tom na Pána Boha všemohoucího, kterýž

všecky věci věděti a znáti ráčí, k tomu také i na duše své, při tom i na důvěrnost naši, kterouž my k nim majíc a mimo ji nejsme, jim svěřili, k svědomí a víře jich to připustili, věříc, že se v tom upřímně zachovají.

Pakli by jinak mimo to naše rozkázání u zřízení a jim toho svěření učinili a toho počtu sedm osob že by vzatých na každý čas a chvíli v témž špitále nedrželi a nechovali, leč by se jim to bezelstně a ne z oumysla aneb skrz nějakou překážku činilo, trefilo, že by toho počtu chudých, kterých by do toho špitálu přijíti hodni býti nemohli, naleznouti: tehdy my svrchu psaní, Zdeněk a Mikoláš, neb dědicové a budoucí naši budou moci výš nadepsané Pavlovice s osmi lidmi, platy, a těmi všemi užitky, a kterých jim jsme postoupili, zase k svému jmění, držení a požívání obrátiti, a toho jak i prve užívati dotad, dokad by oni Vlašimští zase počtu téhož lidí chudých 7 osob do téhož špitála nedoplnili. A když by oni Vlašimští, buďto nynější neb budoucí to napravili a ten počet chudých 7 osob že by zase v témž špitále měli, drželi a chovali, tehdy my, vejš často psaní Zdeněk a Mikoláš, i dědicové naši a budoucí, máme a povinni budem, jim té vsi s těmi lidmi a platy beze všeho umenšení, co jsme prve jim zapsali, v moc týchž Vlašimských zase postoupiti a nikterak své vůle nemáme a moci nebudem míti, ani dědicové naši a budoucí tomu zbraňovati, ani jakého odporu proti tomu klásti nemohou. Toto také obzvláště vymínjujem, a to aby zachováno bylo, příkazujíc míti chceme: Když by koli který chudý do špitála dal se a tu že by těmi důchody témuž špitálu nadanými zřízen byl, když by koli kterého Pán Bůh smrti neuchoval, stateček, jestliže by co koli měl a po něm že by zůstal, ten nemá buďto za jeho zdravého života ani v nemoci nikam odkazovati, ani po smrti jeho jinam obracován býti, než tu při tom špitálu pro jiné chudé má zůstat.

Tomu na svědomí a dokonalejší jistotu a pevnost pečeti naše vlastní jistým našim vědomím a rozkázáním přivěsiti jsme dali k tomuto listu dobrovolně. Což jest dán a psaný oð narození Synu Božího 1524, v středu po slavném hoðu Všech Svatých.

Podle obou nadačních listin patřily špitálu oba dvory v Rimovicích a Vracovicích i s plnou svobodou a panstvím, všechny užitky z celé vsi Pavlovic, z dvorů po-

plužích i kmetcích bez výminky kromě panství nad ní, a mělo tak zůstatí po vůli dárců na vždy.

Trčkové zachovávali vůli jejich. Sám Zdeněk, jenž utiskoval poddané na Vlašimsku, dal si r. 1533. vložití do desk zemských celé vesnice s platem, ale jen „panství na lidech v Pavlovicích“ (str. 44), a taktéž roku 1534. (str. 45).

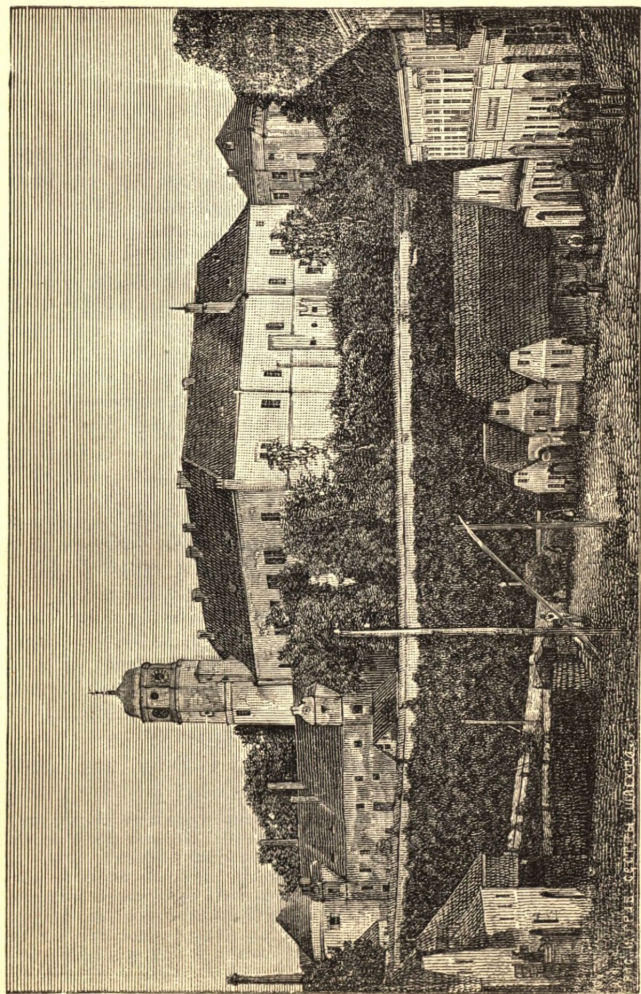
Dědicové Trčkovi prodávající Vlašim, dali M. Stranovskému zapsati roku 1546. ostatní vesnice celé a díly „v těch vesnicích, což tu mají, s dvory kmecími a s platem, v Pavlovicích, což tu mají a na lidech panství.“ Avšak nový pán postoupil již po 4 letech: „v Pavlovicích na dvořích kmecích s poplužím, což tu měl, a na lidech panství“ (str. 52.), ačkoli v nadační listině byly všechny dvory kmecí a poplužní k špitálu dány a pánům na Vlašimi nic kromě panství nenáleželo. Aleš Klenovský zastavil celou ves (str. 65), a pání Vostrovcové již dávali si vtěliti „Pavlovice celé s dvory kmecími a s poplužím.“ Dali za to nepochybně jiný plat ke špitálu. Jan Vostrovec určil jemu v privilegiu r. 1602. jednu polovici odúmrtí z města a druhou obci (str. 94).

Obec spravovala peníze špitálské, a jak v Registrech jejich z r. 1601. napsáno jest, dlužili si z nich někteří sousedé; jeden na př. byl r. 1611. dle jeho poslední vůle dlužen „špitálských peněz k obci 4 kopy gr. č.“

Hrad čili zámek.

Okolo něho byly valy a příkopy, vysázené štěpovím, sám opevněn silnou zdí a několika okrouhlými baštami s 3 věžmi. K zámku vedly dvě cesty, z města od valů (naproti nyn. č. d. 46.) a výše naproti staré škole (č. d. 47.); přes příkop mohlo se jen když zdvihač most byl spuštěn. U mostu stála brána, kuď se do zámku nejprve vjíždělo. Když nechtěli do hradu někoho pustiti, nechali most vzdvížen.⁷⁶

⁷⁶ Přihodilo se to i samým dědicům hradu a panství Vlašimského. Bur. a Ferd. bratřím Trčkům z Lípy ve středu 3. října 1543. s úředníkem svým rytířem Skuhrovským, aby ujali dědictví po † Zdeňka T. z L. (str. 47). Přijeli k hradu a „mezi mosty před zámkem volali skrze úředníka svého rytíře Skuhrovského, aby je na zámek pustili a

POHLED NA ZÁMEK.

Valy a příkopy dal nově zříditi Vilém Vostrovec nákladem 9000 kop gr. č. Pro jistotu a bezpečnost bylo na věžích 8 děl, a stále bděl na zámecké věži hlásný, dávaje trubou znamení, když se někdo k hradu blížil anebo něco na blízku se dělo.

Zámek upravil a vyzdobil také syn Vilémův, Jan Vostrovec, bohatě se oženiv s Annou z Brukšteina; zařídil na př. ozdobnou komnatu okrouhlou a klenutou v 1. patře zámecké věže.

Na hradě vystřídaly se v oněch dvou stoletích čtyři rody: 104 léta vládli Trčkové z Lípy (1442—1546.), 4 léta Markvart Stranovský ze Sovojovic (1546—1550.), 38 let Klenovští ze Ptení, od r. 1580. společně se švakrem Vilémem Vostrovcem na 1. dílu; 43 léta Vostrovcové (r. 1588—1621.) a 1 rok držel Vlašim král Ferdinand II. (r. 1621—1622.), jak podáno jest o nich na str. 33. a násl.

K zámku náleželo od konce XV. století panství: Vlašim, Zdislavice, Načerac a 41 vesnic celých a 3 pusté (str. 44.), a když dědicové Trčků na Vlašimi r. 1546—47. díly jeho rozprodali, zůstaly při Vlašimi jen 4 celé a 6 dílů vesnic a 1 tvrz pustá (str. 47). Panství opět se rozmnožilo, když Jan Vostrovec přikoupil r. 1601. Domašín a 4 vesnice, dvůr Metličany a ves Městečko (str. 72), r. 1620. Vězníky s 3 celými a 3 díly vesnic (str. 76) a j. v.

Od r. 1578—1595. byl zámek, město a celé panství na 2 díly rozděleno (str. 56 a násl.), až je byl zase týž Jan Vostrovec spojil (str. 68—69).

U zámku rozkládala se jihozápadně po obou březích řeky Blanice obora, a blízko pivovar, sladovna a severně dvůr poplužní čili panský.

Dvůr původně nebyl velký. Pozemky jeho rozmnoženy jsou, když vrchnost bývalé usedlosti na Pohorí (str.

jim zámek otevřeli, a oni nechtěli jsou.“ Několikráte se dovolávali, ale dovolati nemohli. Úředník Jindřich z Borkův se ani neohlásil, a a pánům Trčkům ani neotevřeli; i museli více než půl druhé neděle dole v městě zůstávati. Jsouce na zámku zavřeni, podávali listy komorníku hradu Pražského, který sem přijel „z holoméi světnice oknem po tyči na most.“ Bratři Trčkové pohnali pak téhož úředníka Vlašimského před soud. Svědčili tu měšťané zdejší: Vác. Vocelka, Jan Ština, Vác. Straka a Mik. Klobása. (Registra svědomi lvová z r. 1537—1546. D D 8, 13. v museu českém.)

143) buď jako odúmrtí ujala nebo skoupila a ke dvoru tak obrátila přes 3 lány nebo 200 korců polí. Mimo to od jiných živností pole k němu přidala; na př. r. 1611. vyměnil rytíř Vostrovec „pole, které měl Martin Pelikán nad Punčoškou mlynářem vedle oborů pánových, a dal mu za to tři jiná pole, která ke gruntům Domašinským spáleným náležela a pánu patřila, každé po 10 záhonech; a zanechal mu též kus rybníště pod hrází za domem jeho, vedle samé řeky za roční plat 5 gr. č.“

R. 1617. ujal pán od č. d. 39. st. za kostelem, t. j. nyní v Loretské ulici, grunt s 1 lánem rolí za 22 kop gr. č., pole ke dvoru připojil a dům po 2 letech prodal za 28 kop miš. Takto byl dvůr poplužní zdvojnásobněn. Nad dvorem byla cihelna.

Jako v tehdejší době vůbec, měli štěpnice nad dvorem, chmelnici na Špitálsku, při ní zahradu k vaření, druhou nazvanou Šafranici, a pěstovali vedle lesnictví jmenovitě rybářství. Které rybníky měli v okolí a kolik násady v nich bylo, viz na str. 44 a 59.

Pánům Vlašimským byla pak od kláštera Louňovského dána již za starodávna oprava, t. j. právo ochranné na statcích jeho. Za to měli hony a lov na horách Domašinských, jež tehdy obci náležely, a na Křížových u Louňovic až do roku 1552. (str. 41, 49—52), když od krále Ferdinanda I. koupil bývalé statky kláštera Louňovského a potom města Tábora pan Jan z Pernšteina a od něho rytíř Krištof Skuhrovský.⁷⁷

Z úředníků panských jmenují se Johannes, Š. Špryncel, B. Klobása, Pavel Brandlinský, rodáci a sousedé Vlašimští.

Brány městské a zbroj v domech.

Aby se nejen zámek, ale také celé město proti nepřepadnutí chrániti mohlo, vystaveny byly na konci náměstí a ulic, kudy cesty do města vedly, brány a branky. Výslovně se připomínají brána k Domašínu u č. 71. n., jehož držiteli proto se říkalo Branský, a brána Špitálská.

A zřízena byla ve Vlašimi pravá domobrana. V domech totiž byla zbroj, kterou dědil jeden držitel po dru-

⁷⁷ Stará grunt. kniha f. 67. Arch. č. VIII. 448. Urbář panství Vlašimského, Děj. Domašina str. 53. a j.

hém, a když někdo prodal dům, odevzdal kupci mimo jiné věci „zbroj, což k domu náleží.“

Mívali v domě některé z těchto zbraní : plech přední neb i zadní kus (plát, brnění), plech s zárukávím (s oděním ramene), obojček, na hlavu šurmhaub, peklhaubec; pak ručnici, šavle, kord, sudlici neb oštíp (kopí špičaté), hák železný, jak i v následujícím obsaženo jest.

Domáci poměry.

Nahlédnouti můžeme poněkud i do rodinného života svých předkův a poznati, co mívali v příbytku, jaké nádobí, šaty a vůbec jmění, co nový hospodář ujal podle trhové smlouvy v domě s 1 lánem, co s $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ lánem, nebo s domem bez polí, jaké věno dávali ve smlouvě svaatební, co pak odkazovali, jaká byla u nich cena rozličných věcí a podobné.

Podle trhové smlouvy bylo v domě s 1 lánem na př. v č. 128. a 129. st., 109. a 111. n. r. 1600. :

1 l. rolí, zahrady, louky, palouky, s osetím ozimním žita i pšenice, sutého žita 13 str., pš. 1 str., ječ. 3 str., ovsa okolo 30 str., píce, slámy, sena, otavy všecko, vozy 3 celé okované s vahami, 4. rozbořený jen 3 kola k němu, plachty na vozy 2, třetí sypací, pluhy s železím a kolečky 2, rádlo s náradníkem 1, bran s hřeby železnými 6, řetězy velké k vozu 3, hevery 3, brus točitý 1, vidlí s rohy železné 3, kopáč 1, podavky 1, lopata železná 1, ryčka 1, motyky 4, kosa s hrabicemi 1, sekyry kladní 2, široká sekyra 1, nosatec 1, pila s obloukem 1, ruční pilky 2, nebozezů, dlátek toho s potřebu, plechy zbrojné 4, ručnice dlouhá 1, stoly 3, židličky 3, misníky 2, almárka koutní 1, hrnec měděný v kamnách 1, klisny 2, dobytka hovězího 7, svině 1, prase 1, slepic 16, kohout, čepů, říčic (řešet), lopaty vějíci i jiných věcí od dříví k hospodářství s potřebu, a což hřebem přibito, s tím se vším za summu 100 kop gr. č.

V domě se $\frac{3}{4}$ l. č. 142. n. prodal r. 1602. grunt Khol z Regensdorfa B. Klobásovi s těmito nábytky a svršky : se zahradami 2, lukami 4, s paloukem i s tím kouskem zahradou, což jest od † Vondry Jirchářova dostal, s sádkou i s haltýřem v zahradě a jakž jest jej sám v držení užíval; s těmito svršky a nábytky : vůz okovaný i s vá-

hami okovanými, plough s kolečky plužnými i s houžví železnou, rádlo s železím i s náradníkem, brány s hřeby železnými, cepy 2, vidle hnojné 1, kopáč 1, rýč 1, podavák 1, stoly 2, almary koutné 2, římsy na stěně 2, židle 1, lavice u kamen 1, řebřiny 2, i s lišněmi 4, kus 1 hnojný, saně 1, chomouty 2, uzdy 2, měděný hrnec v kamnech 1, slepice 2, za 165 kop gr. č.

V domě s $\frac{1}{2}$ l. v č. 99. st. prodal Šimon Svatek jinak Hostounský s $\frac{1}{2}$ l. s koni 2, s vozem, plough s kolečky s železím, rádlo s náradníkem, brány 3 s hřeby železnými, vidle hnůj kydati 2, lopatu železnou 1, kopáč 1, sekeru kladní 1, pilku malou 1, zbrani ručnici, kord, šurmhaub, krávu 1, slepic 5, kohouta 1, stolicí řezací s kosou, kosu sennou s kosištěm, s osetím.... Mimo to mouky řežné 5 str., větel krup tlustých a větel drobných, řípy suché $\frac{1}{2}$ věr., a to za sumu 35 kop.

Dům s $\frac{1}{4}$ l. (č. 65. n.) r. 1608. odhadnut s těmito svršky a nábytky: s $\frac{1}{4}$ rolí, na zimu vsetého žita po $4\frac{1}{2}$ korci a pšenice po 2 věrt., s lukou 1, 4 mandely žita, 11 m. ovsa, kravou 1, ovcemi 3 a jehnětem 1, prasaty 3; stůl 1, stolička malá 1, almara koutní 1, sekera kladní 1, vidle železné hnojní 1, lopata železná 1, hrnec v kamnech měděný 1, pila velká 1, pilka menší 1, vozy 3, slepice 4, kohout, husy staré 2, s zbrojí, což k domu náleží za 35 kop gr. č.

K domu řemeslníkovu s méně polí, na př. k č. 51. n. r. 1610. náleželo a novému držiteli postoupeno: 3 kor., obeční pole, také 3 kor. žita a na jaři vysetého ovsa 2 kor., jalovice 1, sena, což naklízeno jest, zbroj při domě, plech přední i zadní kus, oštip, kord, šurmhaub, sekery 2, jedna kladní a 2 menší, pila 1 dlouhá, vidle hnojné 1, lopata 1, stůl 1, almara koutní a druhá veliká, lože 2, umyvadlo jedno hlíněné, misník 1, dříví 1 sáh, přeslice 1, vše za 27 kop gr. č.

Roku 1607. prodala Ludmila ševcová dům svůj bez rolí vedle Mikuláše tkadlce za branou a kupci odevzdala mimo jiné zbroj: „oštip a šavli, kteráž k domu přináleží“, vše za $17\frac{1}{2}$ k. gr. č.; t. r. prodal grunt svůj Mikuláš Divůček Vítovi mlynáři jinak Smetkovi a mimo jiné věci: „oštěp 1, jeden kord, šurmhaub, což k domu náleží“ za 17 kop gr. č. —

Věna dostala nevěsta ze živnosti mimo obyčejnou výbavu též dobytek, jak následující smlouvy, na ukázkou podané, vypravují.

Roku 1606. smluveno bylo mezi Urbanem Štětinou (čís. 130. n.) na místě Jana, syna jeho, a Matějem Bártoým na místě Anny dcery jeho: syn aby při otci řemeslo provozoval, a kdyby se snést nemohli, otec jemu ze statku má dáti 5 k. gr. č., krávu 1, ovce 2 k živnosti jich; kdyby po dni a po roce si kde jinde živností opatřiti chtěli, tedy jim $1\frac{1}{2}$ 3. k. a pak $2\frac{1}{2}$ v roce; naproti tomu M. Bártů dceři své na hotově dal 5 kop gr. č. a 1 krávu.

Jindřich Klobása (v č. 295. n.) vdávaje roku 1608. dceru svou Annu, dal do Register městských vložiti: ... „Tak jakož jest z vůle a z vnuknutí Pána Boha všemohoucího Havel mládenec, syn pozůstalý po dobré paměti Petrovi koželuhovi, oblíbil sobě k stavu svatému manželství poctivou pannu Annu, dceru Jindřicha Klobásy, souseda v městě Vlašimi, toho při něm s přáteli svými a při Anně manželce jeho, aby jemu za manželku dána byla, vyhledával. K žádosti pánův přítel jest povolil a Havlovi Rzonkovi poctivou pannu Annu, dcerku svou, za manželku jest mu dal. Havlovi k spravedlnosti jeho, kterouž má po svém otci, totiž 20 k. gr. č., otčím jeho Vác. koželuh 10 kop z lásky výše zadává. Kdyby grunt jejich na prodej byl, žádný aby mimo Havla Rzonka jej dostati, s manželkou svou a to v rovnosti neměl.

Naproti tomu Jindřich Klobása ... z lásky své otcovské, jakožto dceři své poslušné, což jest jí kolivěk z lásky připravil, témuž Havlovi ji i se vším nápadem, kdež by se jí koli vyhledati mohl, vydává. A výšeji po dni a po roce na hotově v summě 5 k. gr. č. rozdílně na dva termíny vydati má, též 1 krávu, 1 jalovici, 5 ovec i s užitky. A urozený pan Václav Chaberský z Kochana a v Chaběřicích, děd její, 4 ovce a 1 jalovici jim manželům dává.“

A když Klobásův syn Václav oženil se roku 1617., „otec Jindřich dal mu dům od Matěje Káby koupený a přidal jim k zlepšení jich vyživení a na pomoc krávu 1, 4 ovce a berana, 2 kozy a kozla; naproti tomu nevěsta, vdova paní Dorota pozůstalá po Šimonovi Šprynclovi, zadala mu dům (čís. 66. n.) se vším kromě 30 k. gr. č.,

jež v moci své do dne a do roka zanechala, aby moc měla, buďto Václavovi, manželu svému, nebo komu jinému dáti a odkázati.

Vác. Štěpný (z č. 129. n.) dal roku 1613. „Kateřině, dceři své poslušné, předně výpravu poctivou a více, co jí koliv vedle možnosti své nebožka Markyta, manželka jeho a matka její, od šatů a jiných věcí přihotovala, a mimo to výše z lásky své otcovské 10 kop gr. míš., totiž rozdílně, od datum smluv těchto v plném roce 5 kop míš. a potom opět v plném roce též 5 kop míš., a krávu jednu ihned po veselí. A tím jí neodděluje, což jí z lásky potomně kšaftem učiniti míní, to že při vůli své na ten čas sobě pozůstavuje. A tak s tím se vším Kateřinu dceru svou poslušnou, Vavřinci Hámoňovi za věrnou manželku zadává.“

V. Hámoň „pannu Kateřinu za věrnou manželku do domu a statku svého nezávadného za mocnou a plnou hospodyní přijímá, a jestli by jeho Pán Bůh prostředkem smrti z tohoto světa prve nežli Kateřinu manželku jeho pojíti ráčil, poručil jí dům svůj, dobytek všecken domácí i nájemní i všecky svršky a nábytky.“ —

Poslední vůle mohli dělati v XV. a XVII. století, když r. 1602. Jan Vostrovec obnovil Vlašimským privilegiem, od pánů Trčků dané (str. 84—85., 90. a násl.), že mohou o statku svém řídit, a král Rudolf II. to potvrdil a do desk zemských vložit dal (str. 96.)

V XVI. století prosili k tomu za dovolení. „Nejprve přede všemi věcmi duši svou Pánu Bohu všemohoucímu v jeho Božské ruce poroučím“, začínali na smrtelné posteli, „a stateček svůj, kterého mi Pán Bůh ráčil nadělit, buď málo neb mnoho, to všecko poroučím a odkazuji nechtě, aby nějaké nesnáze a soudové vzejít měly.“ — Co a jak tehdejší měšťané měli a odkazovali, blíže obsahují některé takové odkazy a úřední popsání statku jejich, na př. z č. 229. n. za kostelem, 247. n. a 109. n. na Velkém náměstí, 66. n. na Malé straně, neb od dvou žen z téhož domu, bývalého mlýna č. 152. n.: staré mlynářky Markety a Doroty manželky Martina myslivce.

V č. 229. odkázal roku 1572. Jan Burjan, soukenník, maje k tomu od p. Alše Klenovského ze Ptení dovo-

leno, „synu svému Václavovi všecken statek svůj, což se koliv na čem vyhledá a dluhy k vyupominání dává, na ten způsob, aby byl povinen vyplatiti k záduší Vlašimskému 5 k. gr. č. a Markytě dceři a sestře 50 kop gr. č. a Maryaně manželce též 50 kop aby vydáno bylo na roky hned od smrti mé počiti: při třech králích při soudu 10 kop gr. č. položití, nejprv Markytě 5 k. a Maryaně manželce 5 k., a potomně jiná léta vždy při soudu po 3 králích až do summy výše psané po 10 kop. platiti. Neuchová-li Pán Bůh Markyty dcery mé od smrti, prve než by ta summa jí vykladena byla, tehdy z té sumy Václavovi, synu mému, 12½ kopy gr. č. a Maryaně manželce 12½ k. gr. č., ostatek k záduší Vlašimskému aby dáno bylo. A Maryany, manželky své, za to žádám, že Markytu, dceru mou, při sobě ochraňovati bude; k tomu kráva při též Markytě dceři pro opatření jí aby zůstala. Louku dědičnou, kterou jsem sobě koupil s volí J. M. pána v Hlubokém, tu mocně Václavovi, synu svému, poručím a dávám. Též Marketa dcera zahrady, z kteréž k obci jeden groš platím, ty do živnosti své aby užívala pod ten plat. Obilí a vaření, což by ho koliv bylo, na tři díly aby se rovným dílem i o cínové nádoby rozdělili. Markytě dvou šatův ložních aby dáno bylo předkem a o ostatek aby se společně rozdělili. ... Při tom J. M. pána za to poníženě prosím, že tomuto mému pořízení své milostivé povolení dáti ráčí.“ — Po r. 1602. nebylo takovéto žádosti potřebí.

V č. 247. odkazuje r. 1606. Jiřík Meduna statek svůj manželce a třem svým synům rovným dílem: domácí krávy 4, jalového 4, vepře krmné 2, mezi lidem: ve Vlašimi, v Bolině a Libži 12 kusů, svršky: ložních šatů se 3 loží, v jednom každém lůži po 5 kusech i s povlaky; cínového nádobí: misky větší 4, menší 3, talířů cínových 12, konev šestižejdlíková 1, pinta 1, konvice třížejdlíková 1, poloupinetní 1, umyvadlo na stěně cínové 1, a jiného všelijakého hospodářství a nádobí ručnickářské a zámečnické, kteréžto věci počítány jsou za 20 kop gr. č.

Zámožný primas Viktorin Stavský (č. 109. a 111. n.) odkazuje r. 1611. takto: „... na hotových penězích na tolařích širokých s nádavky 258 k. 24 gr. miš., na dukátech a jiných penězích 280 k., a co manželka jeho u něho

zastavila 12 dukátů, kořlíky 2, jeden stříbrný a 2. faso-
vaný stříbrem s matkou muškátovou, lžice stříbrné 3,
pas stříbrný s čapkem, to vše v 50 k. gr. m.; na pintě
dukáty uherské 3, zápona s perlou v 7 k. m.; více peněz
hotových od mýdla 31 k. 24 gr.; summa všech hotových
peněz s klenoty učiní 626 kop 48 gr. míš. (podle ceny
věcí čítáno tolik, jako nyní přes 12.000 zl.) Více na domě
svém mám, co jsem vyplatil 148 k. 45 gr. a na gruntu
Vác. koželuha a již Havla Rzounka mám 38 k., loje škva-
řeného v kruzích i něco sekaného za 35 k. g. m. a žita
za 40 kop m. A tak všeho statečku vlastního za 901 k.
48 gr. m. O tom pořízení a kšaft činím: Václavu, synu
svému, 350 kop m. hotových hned po mé smrti a šaty
chodící mé vlastní, co se jich najde; Kateřině, manželce
mé, 150 kop a více, co u mne v zástavě má; mé dceři
Anně v Čechticích kromě toho, co jsem jí dal, 50 kop;
Dorotě dceři v Hořepníce 70 kop, Viktorinu synu Anny
Čechtické 10 k., Zuzaně, dceři manželky mé, která jest
u J. M. paní, 15 k. m., Dorotě a Anně, dcerám manželky
mé, po 10 kop.; k záduší Vlašimskému, aby se zdi u kr-
chova spravily, 4 k. m. a literátům 3 k. m. rozdílně, aby
každý rok vosk za 1 k. odvozováno bylo. Dům odkazují
manželce Kateřině, pokavad by stavu svého neproměnila,
aby v něm za mocnou hospodyní zůstávala; a kdyby stav
svůj proměnila, tehdy Václavovi, synu mému, aby se
vším postoupila a on jí 50 kop m., však rozdílně, každo-
ročně po 10 k. odváděl.... Obecní peníze, co za mnou
podly register ukázání pozůstává, tytéž manželka za se-
bou má....“

V domě č. 66. n. r. 1616. odkázal Šimon Špryncl toto
jmění: Dorotě manželce všecky svršky a nábytky buďto
na hotových penězích, prstenech, kořlicích, pasích, lži-
cích stříbrných, šatech ženských chodících, též šatech
ložních, povlacích, šatech bílých vinutých i s truhlami,
též všecko cínové nádobí, moždířích velkých i malých,
což toho před rukami jest, dávám a poroučím. Dokavad
by na vdovské stoličce seděla a stavu svého neproměnila,
aby domu mého se vším příslušenstvím užívala.....
A kdyby se provdala, bude povinna Václavovi, synu
mému, aneb dětem jeho dům můj v městě Vlašimi po-
stoupiti a odvésti, a on jí 30 k. gr. m. a 2 krávy vy-

dati.... Synovi Václavovi odkazují mimo těch 100 kop míš., které sem jemu na živnost dal, všechny kordy, ručnice, knihy, sekryt zlatý, a dětem jeho šaty chodící, krom pláště černého, a ten Dorotě manželce mé na sukni dávám.... (Dorota vdova vdala se již následujícího r. 1617. za Vác. Klobásu.)

Markyta mlynářka poručila r. 1606.: „k záduší Vlašinskému což na mlýně Tušovském jí spravedlivě náleželo, záduší Domašinskému 1½ kopy, Jakubovi konvářovi grunt svůj i se vším osetím a zahradu, Žofii koželužce mantlik liščí, dceři Bartoloměje Vlkoše též mantlik ferštátový (atlasový) a jiné svršky, jako: perné šaty, cínové nádobí, sobě ještě pozůstavila, kdyby jí Pán Bůh pozdraviti zase ráčil, aby se měla k čemu utéci.“

A Dorota, manželka Martina myslivce, souseda v městě Vlašimi, odkázala roku 1610. dcerám svým: Anně a Alžbětě 43 kopy na dluzích, více 2 krávy, ovec domácích 5, jinde 8, včely dvoje, šaty perné a chodící: ložních šatů 10 kusů, sukni kaumarovou (šedivou) 1, šorc koží 1, kožichy 2, jeden bez rukávů a 2 voděvrací, klobouk hedvábný 1, čepičku černou 1, cíchu velkou 1, cíšek menších 8, prostěradla 2, plátna tenšího 4 kusy, tlustšího 2 kusy, roušek nových 4 kusy, čepců vyšívaných 10, více jeden zlatý a druhý hedvábný s oky zlatými, košile 3, rukavice šestery, čechliky (tenké košile) 2, fěrtochy (zástěry) vyšívané 4 a prosté 3, ruch vyšívaných 5, prostějších 15, ruch hedvábných 3 kusy; — cínového nádobí: 11 kusů, mísy 4, talíře 4, konvice poloupinetní 1, půlka 1, pinta 1, u Jana Reymara v zástavě 18 gr. č., ubrusy 2, ručníky 2, živůtek karmazínový (červený) 1, váčky 2, lnu 18 obláčů, u Mikuláše tkadlce klubek tenkých 22, ve Znosimi u Anny klubek tlustých 20....

Jinde připomíná se roku 1614. také „lůže pod nebesím“ a j. v.

Pozůstalost sepsal po smrti hospodářově obecní úřad: na př.: statek (č. d. 229. n.) pozůstalý po zemřelém Václ. Burjankovi, první to zápis ve staré městské knize gruntovní z r. 1601.: ¼ rolí, šatů perných 8 kusův, cínového nádobí 8 kusů míš, menších 3, konvice 2 pětižejdlíkové, 1 ve 2 žejdlíky, umyvadlo cínové, hrnec

měděný nože postřihací 2, pres, v kterém sukna presují, sekera kladní 1, vidle hnoje kydati 1, stůl v světnici 1, almara koutní 1, misník 1, rendlík mosazný 1, včel 1 úl, stolice vlnu kramplovati 1, za 65 kop gr. č.

R. 1601. dům a grunt po † Tom. Tomkovi s 1 lánem rolí, lukami, palouky, zahradami, osetí ozimní po 24 str., ovsa po 9 str., ječ. po 3 str., koně 2, vůz okovaný s váhami, řebřinami a košem, plouh s železím, rádlo s náradníkem, brány s hřeby železnými 3, řetěz k vozu 1, sekera kladní, vidle železné 2, kopáč 1, lopata železná 1, kráva 1, jalového 3, ovec napolních 22, svinské pohlaví 4, slepic 8, kohout, stoly v světnici 2, umyvadlo cínové 1, měděnice 1, hrnec měděný v kamnech za 98 kop.

Vdovy z těchto živností provdaly se brzy; na př. vdovu Johannu po † Vác. Burjánkovi pojal za manželku nejblíže příštího léta Matěj příjmi Svoboda, tovaryš řemesla ručnickářského, Mandalenu vdovu po † T. Tomkovi ještě téhož léta 1601., a podobně i z četných usedlostí jiných; druzí manželové ujali zároveň pozůstalý statek. —

Z těch a jiných pamětí vidíme, co všechno bývali měšťané ve Vlašimi mívali, a pozorujeme, že někteří chovali mnoho dobytka, majíce několik kusů doma a několik rozpůjčeno jinde v okolí. Pro obecního pastýře byla pastouška se zahrádkou, kde je nyní čís. 162. n. v Úzké ulici. Vedle chovu dobytka pěstovali značně zahradnictví. U mnohých domů na Velkém náměstí, Malé Straně i za branou připomínají se dvě zahrady: před domem a za domem, nebo 1. při domě a 2. za městem; zahrady byly též na valích, kde také vrchnost měla sad štěpový, pod Pohorím, na Štěpnici u Tušovského mlýna a jinde za městem. Na nich zasívali také vaření, totiž: hrách, čočku a zeleniny; některý měl v zahradě sádku i s haltýři na ryby.

Jsou také případy, že vyměňivše si pole, scelovali je ve větší kusy, na př.: roku 1599. Jan Kolečský učinil směnu o pole s Janem Pavlíčkovým a to takovou, že Jan K. postoupil mu pole od cesty trávne jdouce k Jinošovu, a on jemu jiné pole odevzdal, které leží od cesty, již se od odborů panských k Jinošovu chodí a přebíhá do hranic Jinošovských polí.

R. 1606. Jindřich Klobása a Vác. Mikulášů majíce vedle sebe pole úzká a meze vysoké, které na škodu jsou, vyměnili si je. Vác. dal Jindřichovi pole u Božích muk, vedle jeho jak se jde do Ctiboře a běží k Březině, a Jindřich jemu dal u týchž Božích muk z druhé strany pole běžící k Vonšovu rybníku a k druhé cestě. Václavovi přidal 1 k. míš. a 1 korec žita. R. 1609. Jan Jandů dal pole své troje hony po 12 záhonech nad rybníkem Vonšovým Bartol. Klobásovi za pole pěti honů po 9 záhonech od cesty Řimovské až k Velkému rybníku. Roku 1607. Pavel písař směnil pole 3 honů za jiné pole s Janem Králem. —

Pole dělili na tři strany : 1. k Řimovicům, 2. za kostelem a 3. k Radošovicům. Cesty k nim měli zajisté jako v pozdější době, z níž se také místní jména poznamenána zachovala. Silnice šla s Malé Strany k mostu vedoucímu od nynější radnice přes Blanici k domu Klobásovu (čís. 294. n.), kde nyní jest lávka, a odtud dále na Velké náměstí.

Na tomto měli vedle masných krámů sklepy;⁷⁸ na př. r. 1604. prodal Jan Kotlíček, držitel č. 245. n., „sklep svůj na rynku proti domu svému, pokudž přezděno, dědičně Bartol. Klobásovi k č. 251. n. za 5 k. gr. č. a 1 korec žita.

Obilí zde měřilo se tehdy na „Vlašimskou míru“.⁷⁹

Cena rozličných věcí mimo domy počítala se v oné době :

r. 1580. den roboty ženní a na lov chození 2 gr. č., slepice 1 gr., kopa vajec 2 gr., kámen loje přepuštěného 30 gr., 1 beranec 6 gr. ; r. 1602. pole zšíří po 11 záhoních přes 5 hony za 25 k. ;

r. 1606. vůl 2 kopy gr. č., kráva 2½ k. gr., sekera za 20 gr. ;

r. 1610. 1 korec žita 33 gr. č. ;

r. 1611. 1 korec žita 33 gr. č., kráva za 3 k. gr. č., býk za 3 k. 30 gr., včely dvoje za 2 k. 21 gr., 1 ovce za 30 gr., od plátna dělání 15 gr., loket plátna 15 gr. ;

r. 1613. 1 žejdlík vína 2 gr., ½ tisíce šindele 22½ gr., korec ovsu 30 gr. ;

⁷⁸ Knihy červené, staré gruntovní knihy Vlašimské, A 8.

⁷⁹ Registra obce Vlašimské z r. 1602. a Zápisky V. Rosy str. 80.

- r. 1614. střevíce 12 gr. ;
 r. 1616. korec žita za 50 gr. č. ;
 r. 1617. 5 liber vlny 22½ gr., kůže hovězí 1 k., půl
 sudu piva 45 gr. č., 10 žejdlíků vína 17 gr.

Lacino⁸⁰ bylo vůbec v Čechách, když byla úroda a pokoj v zemi, jmenovitě roku 1453. Tehdy všecko lacino bylo : korec žita platil 2½ gr., vajec 14 za 1 peníz, korec ovsa 3 gr. malé, věrtel piva 7 gr., malvasí žejdlík za 6 nebo 7 p., vína uherského žejdlík 4 p., patokův pinta 1 p., piva starého ½ penty za 1 p. A tak ta lacinost byla i za spravování p. Jiříka z Poděbrad i potom za jeho kralování (za několik let ze 60 krav bylo za 100 gr., 100 ovce za 1 kopu, kámen vlny za 15 gr., loket sukna za 15 p. a loket sukna hrubého za 7 p., korec hrachu za 4 gr., húsce chleba veliká za 1 p., ptákův velikých 12 za 1 gr., a drobných 50 za 3 p., koroptve 2 za 7 p., věrtel soli za 7 gr., v Praze vína výborného 1 žejdlík za haléř. Podobně byla velká úroda a hojnost obilí a ovoce roku 1499.

Naopak zlé časy po neúrodě nebo válce nastaly : drahota, hlad a mor, na př. roku 1463., 1464., 1470—1473., 1483., 1504., 1513., 1516—1517., 1520., 1543., 1611., tak že v těch letech mnoho lidí umíralo. Z jiných nehod místních poznamenáno jest, že r. 1583. 11. června za velké bouřky udeřil tu hrom a zabil děvečku, když na louce u Vlašimě seno hrabala, a povodeň r. 1599., která vzala i dva domy u řeky (viz str. 137).⁸¹

Kromě těchto nehod byly hmotné poměry obyvatelstva dosti uspokojivé. Na konci XVI. století měli většinou domy zaplacený a nezávadný a na počátku XVII. století byli sice někteří dlužní buď vypůjčené peníze neb za dobytek a rozličné věci, ale ten neb onen měl více pohledávek u lidí v městě a v okolí, než sám byl dlužen, jak obsahují poslední vůle a zápisy do třicetileté války; ale poměry poddanské velmi se zhoršily na ujmu lidu.

⁸⁰ Faráře V. Rosy Zápisky str. 30. Stěhuje se z Vlašimě přidal rytíři Burjanu Votickému „žita 40 žberů vlašimské míry a 17 žberů obů obilí; žita 40 a ječmenu 17 žberů.“

⁸¹ Letopisové čeští, vydal Fr. Palacký; J. Beckovského Poselkyně starých příběhů českých, vydal A. Rezek II. 337.

8. Poddanské poměry byly do husitských válek celkem dobré (viz str. 32.—33.); vrchnost vládla sice nad městem, majíc dozor i ke správě obecní, právo pivovareční a honební a za určité platy chránila poddaných; nebyl-li spokojen, mohl se jinde usaditi pod právem zákupním. O robotách se tehdy při Vlašimi nejednalo; však po bitvě u Lipan (str. 33.) využítkovala pokenáhlu šlechta svého vítězství, a někteří páni na Vlašimi, zvláště v XVI. století, utužovali poddanství měšťanů poráde víc a více. Starší páni Mikulášové Trčkové z Lípy, otec a syn, cítili ještě s poddaným lidem a udělili r. 1443. a 1501. nadání, že mohli o jmění svém poslední vůli činiti; vnuk jejich téhož jména podobně se zachoval; potvrdil měšťanům ono privilegium, dal r. 1530. obci odúmrtí a j. (viz str. 84.—88.); ale když ujal panství Veliš u Jičína a jeho bratr Zdeněk Vlašim, nastaly poddaným těžké časy. Ten mnoho utrácije a dluhy děláje, utiskoval poddané tak velice, že Jan Trčka na Lipnici, jenž za něho dluhů přes 48.341 kop gr. č. zaplatil a proto Vlašim roku 1534. postoupiti si dal (str. 44—45), u krále si do toho stěžoval, a král Zdeňkovi poručil, aby lidi poddaných k Vlašimi příslušejících berněmi a dávkami ani úředníkům a služebníkům svým obtěžovati nedal ani sám neobtěžoval (str. 46). Nutil poddané k rozličným nebývalým platům i robotám, a krutého násilí se při tom dopouštěl, jen aby nespravedlivé požadavky své provedl, zneužívaje moci vrchnostenské.

„Ten pán,“ stojí v zápiskách zdejšího faráře V. Rosy na str. 25., „tak svou věc řídil mezi poddanými, že i smrti i katy, vězením na mnohých zdobýval Ledacos dopouštěl a dovozoval k těžkosti lidu mnohokrát bez viny.“

Kdežto se roku 1442. při prodeji Vlašimě o robotě nepíše (str. 22), odúmrtí výslovně obci náleželo, donutil potom Vlašimské k platu beranců, loje, k robotě, a po smrti jeho r. 1546. prodali dědicové Vlašim již s těmi platy a robotami (str. 47), r. 1550. „s kurami, vejci, robotami, s beranci“ (str. 52), a r. 1578. byli již měšťané zavázáni : ⁵²

⁵² Desky zemské, listiny v ředitelně č. 319., otisk na str. 57—62 a staré gruntovní knihy Vlašimské.

Držitelé domu s 1 lán.	$\frac{3}{4}$ l.	$\frac{1}{2}$ l.	$\frac{1}{4}$ l.	domu
úroku ročně . . . 2-3 k. 3 gr.	1 k. 27 gr.	58-64 gr.	29-33 gr.	8-20 gr.
roboty ženni . . . 8 dní	6 dní	4 dní	2 dní	2 dní
slepice 4	3	2	1	—
vajec 1 kopu	45	30	15	—
střížného o vānoc. 16 pen.	12 pen.	8 pen.	4 pen.	—
dříví přivēzti . . . 1-3 vozy	1-3 v.	$\frac{1}{2}$ -2 v.	1 vůz	—
konopí trhati . . . 1-3 záhon	1-3 z.	$\frac{1}{2}$ -2 z.	1 záhon	—
řipy kopati . . . 1-3 záhon	1-3 z.	$\frac{1}{2}$ -2 z.	1 záhon	—
losu (louky) kliditi 1-3 los	1-3 l.	$\frac{1}{2}$ -2 l.	1 los	—
na lov jiti . . . 1 den	1 den	1 den	1 den	1 den

Měl-li držitel domu několik polí nebo byl-li řemeslník, platil úrokův o něco více.

Rezníci musili dávatí lůj přepuštěný s masných krámův a berance, pekaři husce a bílý chléb k vānocím, obec kment (str. 62—65), a r. 1596. uvádí se v deskách zemských ještě prodaj otrubův, plat holoubat a plat z šenku vína.

Celkem platili měšťané z obou dílů Vlašimě již v polovici XVI. století: úroku svatojiřského 29 kop, 10 gr. $1\frac{1}{2}$ d. $\frac{1}{2}$ hal., svatohavelského 33 k. $13\frac{1}{2}$ gr. $1\frac{1}{2}$ d. $\frac{1}{2}$ h., platu střížného při vānocích 50 gr., platu šrákovního od soukenníků 2 gr., platu ročního od mlynářů 18 k. 39 gr. $2\frac{1}{2}$ d.; a museli dávatí slepic 124 $\frac{1}{2}$, vajec 21 kop 52 $\frac{1}{2}$, a konati roboty ženni 30 dní, dříví přivēzti na zámek 22 $\frac{1}{2}$ vozu, trhati konopí 22 $\frac{1}{2}$ záhonů, losů skliditi 22 $\frac{1}{2}$ losů, řipy kopati 22 $\frac{1}{2}$ záhonů, na lov jiti 78 dní.

Jen úředníku svému a zároveň sousedu dovolila vrchnost, že místo těchto povinností dával plat, na př. roku 1613. Pavlovi písaři, držiteli domu (č. 50. n.), z něhož platil 4 gr., ze zahrady na valích 12 gr. $3\frac{1}{2}$ d., za střížení ovec 4 d., místo dříví vození $3\frac{1}{4}$ d., místo zeli sázení $3\frac{1}{2}$ d. a zeli okopování $3\frac{1}{2}$ d.; úhrnem půlletně po 1 kopě 7 $\frac{1}{2}$ gr. č.

A nejen že taková jindy nebývalá břemena jim v XVI. století uložili, vzali jim také právo, udělati poslední vůli o statku svém, na něž mívali privilegium od lepších pánů Trčků Mikuláše r. 1488. a 1501. (str. 83—85); odúmrtí, statek po zemřelém měšťanu pozůstalý, brala vrchnost, a nový hospodář mohl jen „s dovolením páně“ živnost ujati a držeti ji „do vůle páně.“ Učinil-li kdo bez do-

volení o svém majetku poslední vůli, byla neplatná; ku př. r. 1598. umřel držitel domu (č. 141. n.) Matěj řezník, nedoplativ kupní ceny. Učinil kšaft, do něho poznamenati dal, „že polovici té summy, t. 27 k., odkazuje Anně, manželce své, a Bartoňovi Vlkošovi druhou polovici; ale že všeliké odúmrtí a nápady na J. M. pána přicházejí a připadají, a Vlašimští té moci, aby kšaftovati mohli, nemají, protož i tomu kšaftu pán místa dávati neráčí, ale ráčí k tomu na ten čas z milosti a ne z povinnosti povolovati, a z té summy 27 k. gr. č. sobě 9 kop gr. č. zanechávati, a Anně, manželce Matěje řezníka, 9 kop a Bart. Vlkošovi též 9 kop propouštěti, aby každoročně každý z nich po 1 k. gr. na díl svůj bral, a pánu též 1 k. až do vyjítí té summy aby vycházelo.“

Odúmrtí prodal někdy pán synu zemřelého nebo jiným poddaným; na př.: roku 1590. koupil Petr koželuh dům se $\frac{1}{4}$ lánem na Pohoří za 23 k. 15 gr.; podíl „po ě Havlovi, synu Jak. Pikharta, náležel pánu jakožto odúmrtí;“ tantěž r. 1594. z gruntu Martina Zoubka 12 k. 15 gr. odúmrtí po Kateřině, dceři Matouše Načerackého. Roku 1597. zemřela majitelka domu na Velkém náměstí č. 53. n. Markéta Kubičková, a „grunt měl jakožto odúmrtí po M. K. na pána připadnouti a z nova prošacován býti, ale pán od téhož nápadu upustil a grunt ponechal Janovi mlynáři, aby summa 3 sirotkům náležitá (po $3\frac{1}{2}$ kopě) od něho vyplněna byla;“ r. 1596. prodán dům č. 226. n. za 205 kop a „140 k. náležely pánu jakožto odúmrtí; roku 1600. prodal pán zaplacený a nezávadný grunt odúmrtí č. 130. n. a j. v. Mnohý otec umíral s neblahým vědomím, že statek jeho těžce udržovaný nedostane se milým dětem; záviselí všichni na libovůli pánově.

Pánu dostal se také podíl statku, když se ženská zmrhala, nebo když někdo ze statku utekl, buď chtě ujíti těžkému zde poddanství nebo nějakému pronásledování, neb i když zapomenul se nad věrností manželskou, na př. utekli r. 1597. z č. 95. n., r. 1598. z č. 86. a 87. n., r. 1605. z č. 91. n.; roku 1617. držitel č. 114. n. „jsa ve věži na zámku u vězení jest se dobyl a pryč utekl,“ a manželka jeho brzy potom umřela; od ženy utekl držitel domu 94. n. r. 1589.

Tak to bylo od 1. polovice XVI. století až do roku 1602., kdy rytíř Jan Vostrovce dal Vlašimi privilegium, ustanovuje v něm, aby jedna polovice odúmrtí připadla k obci a druhá k špitálu; a kdyby někdo těžké viny se dopustil, jednu polovici pokuty aby dostala vrchnost a druhou obec (str. 94). Vedle toho obdarování hlásila se k ní obec r. 1602., když držitel č. 141. n. od manželky své i od domu s cizí ženou byl ušel. —

Z poddanosti jen málo kdy byl již tehdy člověk propuštěn. Zde známo jest z roku 1601., že Jan Vostrovce „ujav mlýn Matoušův za 200 kop, dal Janovi Matoušovu za všecku jeho spravedlnost 40 kop peněz hotových a jeho samého toliko s manželkou jeho krom dětí na gruntech Vlašimských zrodilých listem zhostným z poddanosti a člověčenství za svobodného propustil a Janovi M. pán měl ještě dopláceti 99 kop gr. č., každého roku po 7 k.“

Z poddanství mohl býti tehdy osvobozen jedině z vůle pánovy. I když král někoho za panoše povýšil, nebyl tím zbaven poddanství, nepropustil-li ho vlastní pán.⁸³ Vůbec byly poddanské poměry ve Vlašimi horší než na jiných panstvích, a to tím obtížnější, když jmenovitě na okolních statecích duchovních, ku př. lidé v Domašíně i vesnicích k němu příslušných a jinde, takových těžkých povinností neměli a jsouce téměř svobodní, platili jen menší úrok a nekonali roboty, jak blíže psáno jest v Dějinách Domašína; teprve když r. 1601. k panství Vlašimskému připojeny byly, také jim horší doba nastala.

Nová vrchnost vzala jim hned právo odúmrtí a váreční, znenáhla jim uložila robotu a jiné závazky a v porobu je uvedla. Tak uvrhly mnohé vrchnosti lid, jindy

⁸³ Stalo se r. 1499., že král Vladislav II. povýšil Eliáše z Častrova, poddaného pana Mikuláše st. Trčky z Vlašimě, t. č. držitele města Pelhřimova, za panoše a k řádu rytířskému jej připustil; ale pan M. T. z V. pohnal Eliáše z Častrova k soudu, a ten učinil nález: „že to J. M. Kr. dobře učiniti mohl a může jej neb koho jiného takovou milostí obdařiti; ale proto takové Jeho Milosti obdaření ke škodě a k ujmě není toho, kdož by na tom spravedlivé člověčenství měl; neb tudý a tím obdarováním žádný z člověčenství pánu svému vytažen a jeho prázdnen býti nemůže bez propuštění. A protož Eliáše za člověka téhož Mikuláše přisuzují a jemu jej jako člověka jeho dávají.“ (Pozůstatky desk zem. II. 508—509.)

svobodný, do tuhého poddanství a skutečného „člověčenství“, t. j. nevolnictví, tak že i jméno „člověk“ zvrhlo se tehdy v pojem původního smyslu nedůstojný, znamenajíc pak muže poddaného, dědičného, chlapa; a podobně i slovo „člověčenství“, lidská přirozenost, lidskost duše, znamenalo teď z nelidskosti: poddanost, nevolnictví, otroctví. „Člověk“ byl k půdě vázán a s ní jako zboží prodáván a postoupen již na konci oné doby.

Páni, bývalí ochrancové poddaných, proměnili se ve století XVI. v utiskovatele jich. Zvítězivše u Lipan, zneužili — Bohu žel! — moci své na ujmu poddaných, a také někteří páni Vlašimští i na škodu svou vlastní. Zapomínali na moudrost starých v přísloví, že „pán stojí poddanými a poddaní pánem.“ Pečovali, jak zřejmě o tehdejších pánech a rytířích vůbec pravil r. 1606. šlechtetný Karel ze Žerotína v obraně své k pánu z Hodic, „více o své vlastní než o obecné dobré a dobrým lidem vědoma byla věc, že stav panský a rytířský na díle po pýše, po úřadech, po titulích a místech se vylil, na díle po lakomství, po užitecích, po důchodech, po dařích, po shromáždění peněz a statků do konce zpět odešel, na díle k zahálce, k rozkošem, ku kratochvilí, k myslivosti, k hodům na pořád se obrátil. Stav prelátský a městský jinačejší nebyl Netoliko mezi osobami v stavích, než ani mezi stavy samými nebylo žádné svornosti, nerci-li důvěrnosti. Páni na to myslí, aby sami kralovali Nynější čas jest zlý, nad míru převrácený, hněvem Božím jako tmavými oblaky přikrytý, bídami jako peklem nějakým pohlcený“

Veliká část stavů poslouchala rady cizí, neupřímné, ctižádostivé a sobecké, nechtěla slyšet hlasu nezištných, vlasteneckých pánů domácích, jako byl Karel ze Žerotína a jeho přátel, ještě je potupila a pronásledovala, a přivedla sebe a celý národ na pokraj záhuby.

Od války třicetileté až do roku 1848.

1. Válka třicetiletá a její následky ve Vlašimi a v okolí.

Nejhorší doba nastala všem, když zákázonosná ne-
svornost a nesnášenlivost, pronásledování jedněch od
druhých, panovačnost a obmezování práv a svobod zem-
ských vedly k osudné bitvě na Bílé Hoře roku 1620., a
když vítězové zneužívající moci své, stíhali nejen po-
vstale pány a rytíře, nýbrž i poddaný lid nevinný, zni-
čili šlechtu nekatolickou, velikou většinu domácího stavu
panského i rytířského, a těžce sáhli vědomě i nevědomě
na celý národ, nevidouce v zaslepenosti strannické zlých
následků, v budoucnosti nevyhnutelných i pro sebe. Do-
pustili se podobné chyby, jako tato šlechta po bitvě
u Lipan, když zneužila vítězství svého na potlačení lidu
poddaného. Co učinila tehdy lidu, stalo se jí po 200 le-
tech, v obou případech na veliké neštěstí národa českého.

Jak u Vlašimského pána J. Vostrovce viděti (na str.
77.—82.), těžce dotkli se vítězové Bělohorští i méně vin-
ných a jejich rodin, zapomínajíce, že takovým pronásle-
dováním také sami hřešili proti lidskosti a křesťanství,
proti víře účinné lásky k Bohu a bližnímu. Nebyla to
jen víra, pro niž česká šlechta nekatolická a celý téměř
národ byl pronásledován a huben, ani upřímné přátelství
k Rakousku i k domu panovnickému, co k tomu ponou-
kalo. Neboť proti domácím nekatolíkům hrozně vystu-
povali, ale současně s cizími se pojili. Saský luteranský
kurfirst dal si za svou obojetnou pomoc od krále Ferdi-
nanda II. postoupiti krásnou zemi koruny české, Lužici
Horní a Dolní, při čemž zastupoval krále nový pán Vla-
šimský Bed. z Talmberka; ale zároveň přijímal vyhnané
evangelíky a jimi zalidňoval a zveleboval četné osady
v Sasku. Čistá víra při tom nerozhodovala. Ukázalo se
to i v míru westfálském r. 1648., jímž ukončila se krutá
válka 30letá. Evangelíkům ve Slezsku, ano i v samých
Rakousích bylo dovoleno, zůstatí ve vlasti; nesměli jen

veřejně konati služby Boží po svém způsobu, ve Slezsku měli k nim jisté kostely určeny; ale z Čech a Moravy musili do ciziny. Tím utrpěly země české a celé Rakousko ztrátu tisíců rodin vzdělaných, a sesilovala se bezděky moc nepříznivých sousedů, čím dále tím více nebezpečnější, jak se ukázalo sto let po 30leté válce.⁸⁴ Opakovalo se časem i tu, čemu dějiny v malém i velkém učí, jaké zhoubné následky mívá nesvornost a nesnášenlivost pro rozvaděné strany, jak i vítězná strana utrpí, a vlastní užitek mívá docela jiná strana, často jim oběma nepříznivá, tajně neb i zjevně nástrahy jim strojíc.

Jak velice byla naše vlast zubožena, ukazuje nám i pohled na město naše. Hned po bitvě na Bílé Hoře přihnalo se vítězné vojsko do naší krajiny, všude pleníc a pálic, takže mnoho vesnic úplně bylo vyhubeno, zvláště u silnic, jako na cestě k Vlašimi: Věžniky, Metličany, Libětic; ve Vlašimi vypálilo a vyplnilo zámek a město, a většina domů stála dlouhá léta spálená, pustá a lidu prázdná. „Lid vojenský po městech a vesnicích nepřestávali škod a nátiskův prve souženým a obraným lidem činiti,“ praví souvěký spisovatel Mik. Dačický z Heslova v Pamětech svých.

A v následujících letech opět jiné rány přicházely. Roku 1622, poznamenal dále týž vlastenecký spisovatel: „Italové, Španělové a jiný lid vojenský, zběřičný, císařský, táhli z Rakous a z Moravy do Čech a ku Praze skrze kraj Čáslavský a Kouřimský s svými kuběny, lidem škody a nátisky činíce; na jichžto vychování obyvatelé sbíratí a dávatí museli podle o tom nařízení. A tak soužení a bída české země nepřestávala, s většími vždy pohružkami na vyhlazení národu českého. O, Pane Bože, rač se smilovati! — V těch mnohých lidských

⁸⁴ Viz „Pruské usilování o země české“ v Osvětě r. 1888. číslo 10.—12. — Z naší krajiny vystěhovaly se nejvíce do Saska. Co mohly, vzaly sebou; ostatní vše opustily, přátele, statky a vlast. Z rodin příbuzných pánů Vlašimských uvádíme kromě Vostrocův a přátel jejich na str. 81.—82. jmenovaných: pány z Kolovrat, z Lobkovic, ze Lstiboře, z Řičan, Šternberka, z Talmberka, Trčky, z Vřesovic. Někteří z nich nečekajíce ani jistého mandátu vypovídaciho, odešli hned po bitvě Bělohorské do Saska, jiní r. 1628. do Perna, Drážďan a j. (Královský hlavní archiv státní v Drážďanech.) Statky jim vzaté viz v Bílkových Dějinách konfiskace po r. 1618.

ouzkostech, žalostech a zhoubách v království českém nařízeno a vůbec vyhlášeno, že statky všech pozdvížených jakožto propadené ve své moci zůstávají.“ Mezi nimi arci byla také Vlašim, jejíž pán J. Vostrovce téhož roku z Prahy do vězení na Zbiroh byl odvezen (str. 81.).

R. 1623—26. byla veliká drahost, hlad a mor, tak že mnoho lidí umíralo; r. 1624. vyšlo nařízení, že nekato-ličtí kněží českou zemi opustiti musí, a roku 1627. aby všichni obyvatelé, kteří by na katolickou víru nepřestoupili, statky své mezi katolíky rozprodali a v šesti měsících z české vlasti odešli. Posláni jsou kommissari duchovní a světští s vojskem, aby nařízení provedli. Někde vystupovali s bezohlednou krutostí a lid, jenž měl opustiti domov, své přátele, statky a z vlasti do vyhnanství odejít, bouřil se a zoufale se bránil. V tehdejší kraji Kouřimském, k němuž i Vlašim patřila, sebralo se r. 1627. přes 8000 sedlákův a měšťanův a s brannou mocí vystoupilo. Vedli je páni: Adam z Hodějova, pán z Michalovic, dva páni Lvové z Rožmitála, pan Matouš Jiří z Těchenic a bývalý kaplan v Čáslavi Ulický. „Dobyli zámku v Ratajích, Šternberku, v Domašíně a Vlašimi, obloupili a zapálili je. Vlašimští svého hejtmana sfali, hlavu jeho na tyč postavili a tělo rozsekali, protože jednoho kněze pod obojí způsobou přijímacího umoril. Pak táhli k Benešovu a tam klášter sv. Panny Barbory slezli a obloupili. Konečně byli pak od vojska rozehnaní a někteří zajati a popraveni.“

Ještě následujícího roku 1628. zůstalo ve Vlašimi 35 vyhořelých domův a některé pustý a prázdný až do roku 1667., ano dům čís. 94. n. přes celé století, až do roku 1727. Některé zmizely úplně již r. 1628., tak že o nich není paměti: dům mezi č. 86. a 87., 96. a 98. n. Odešli proto někteří i z větších usedlostí, na př. z domu č. 249. n. Mikuláš Klobása s manželkou, z č. 130. n. z domu s $\frac{3}{4}$ lánem Jan Štětina, zanechav po sobě syny Mikuláše a Jana. Podobně se dělo i potom za celé války 30leté. —

Roku 1628—1630. byla pak opět velká neúroda, bída i hlad, pád dobytka, a lidé nemajíce žita, pekli si chleba z ovsa a těch ani často neměli; r. 1630—1632. morová rána a velká drahost, tak že hlavně chudého lidu mnoho umíralo; r. 1637. velká sucha, neúroda; roku 1640. zase mor; r. 1644. mrazy a velké sucho.

A když se něco urodilo, pobrala to většinou vojska do Čech vpadlá, nebo musili to dáti na veliké daně obecné a mimořádné, jak ustanoveno bylo v letech 1627—1632., 1634., 1636., 1637., 1641—1646., ačkoliv země byla spustošena. Lidé museli dávat peníze a obilí buď na jednu anebo v určených lhůtách; na př. r. 1637. každý poddaný, jenž něco zasil, ve 4 lhůtách dal 2 kopy míš. nebo 2 zl. 20 kr. a obilí: žita 1 čtv., ovsa 1 čtv., pšenice $\frac{1}{2}$ čtv., masa 1 lib. 12 lotů; místo 1 k. ovsa mohlo se dáti $\frac{1}{2}$ k. žita, m. pšenice ječmen, a z každého domu 46 kr. 4 pen.;

roku 1642. každý poddaný s vrchností odvedl 8 zl. a 1 věrtel žita, totiž jednu polovici vrchnost a druhou poddaný; když poddaný pro chudobu svou polovici nemohl dáti, měla jej vrchnost založiti; na sněmu v říjnu ustanoveno, aby poddaný dal s vrchností na polovici ve 4 lhůtách 6 zl. a 1 k. žita, 2 věrt. ječmene a 1 k. ovsa, také pro skoupení masa 10 kr.; — roku 1643. uloženy ještě větší daně, totiž: 8 zl., 3 korce žita, pšenice nebo ječmene 1 k., ovsa 2 k. s vrchností na polovici.⁸⁵

Ještě větší bída a nouze nastala, když Švédové zvířezili dne 6. března 1645. u Jankova a do Vlašimě vrazili, město vypálili a obyvatele oloupili. Mnozí lidé přišli v té době o všecko jmění, hospodáři i na velkých statcích neměli potahu, a někde když orati chtěli, musilo se 6—8 lidí zapřáhnouti, a jeden oral. Aby daně zaplatili a k potahu si pomohli, prodávali ve Vlašimi a v okolí pole tak lacino, že si za veliké pole mohl koupiti jen jeden kus potahu; na př. r. 1638. za veliké pole dostal jeden 20 kop a za to si koupil koně; roku 1646. za pole 3 korců smluveno 18 zl. a dán za ně vůl za 9 zl. 20 kr., ostatek hotově; roku 1649. dal jeden měšťan za klisnu pole 3 korcův a zůstal ještě 2 kopy gr. dlužen.⁸⁶

⁸⁵ Paměti Mik. Dačického vyd. Dr. A. Rezek, I. d., Beckovského Poselkyně starých příběhů čes., Pelcla F. Geschichte d. Böhm. II. 761. a j.

⁸⁶ Na příklad uvedeny buďte z tehdejších zápisův aspoň tyto případy: r. 1638. Jan Štěrba: „skrže veliké od soldatů ubrání klisata mu mnohokráté pobrali; nevěděl ubohý člověk, odkud své živnostiky začátek učiniti....; jest mu povoleno, od gruntu svého kus polička odprodati a p. Honze Šuberta požádati, aby mu to dobrodiní prokázáno býti mohlo, poněvadž u žádného toužiti nemůže, maje sobě povoleno, aby to poličko koupil, když nechtěl žádný koupiti. Pro krevní přátelství jsa pohnut to učinil, že takové poličko jdouc k Řimovicům neda-

Ubozí předkové naši takto hrozná utrpení snášeli. Četné rodiny vyhynuly nebo se vystěhovaly, tak že roku 1653. a 1654. jen přes 23 domů, tedy sotva čtvrtinu všech drželi lidé z rodin, před válkou zde usedlých.

Ostatní domy ujali sousedé odjinud, nebo ležely spálené a rozbořené. Potomci některých rodin žili jako podruzi a teprve později domohli se opět svého sídla.

A nejen v nejbližších letech po záhubné válce, nýbrž i ještě 60 let po ní byly zde pusté domy a pole ladem, jak nejlépe ukazuje následující přehled z úředních zpráv r. 1654. a 1717. o celém městě a jeho statku.⁸⁷

leko Božích muk od něho za hotových peněz 20 k. koupil, které ihned přijal a za ně koně koupil.“ — Vác. Klobása koupil r. 1644. od Jak. Nejedlého, spolusouseda města Domašína, jenž „nyní přijda k veliké chudobě skrze obtížná léta a lid vojanský, nevěděl, odkud své živnůstky začátek učiniti,“ pole v Hlavách za 8 k. miš. Roku 1649. „Jsa od lidu vojanského Jiří Moravec k velké chudobě přiveden a nemaje, čím práce své vésti, pana Vác. Klobáasy žádal, aby mu 1 svou klisnu prodal a do jistého času za ni i poshověni učinil. V čemž p. V. Kl. vida jeho chudobnost, na prosbu a přimluvu za něj poctivých lidí, tu klisnu za 16 k. prodal a rok mu za ni čekal: vyjdouc rok zase napomínal, aby mu platil. Což Jiří Mor. nevěda, odkud vzíti, pobídl p. Vác. Kl., aby od něho kus pole koupil, jdouce prostřední cestou k Řimovicům, ležící až k velkému rybníku, na kteréžto obilí těžkého padne 2 str. 1 věrt. Prodál za 14 kop a za tu klisnu se ihned dluh porovnil. — R. 1649. Dorota Matějičková přednášejíc své veliké nemožnosti, chudobu, ubrání od soldátů žádala, aby jí povoleno bylo, kus pole od domu svého odprodati.... pole nad lukou panskou.... 1 str. prodala A. Vranému za 7 kop. — R. 1650. Petr Svoboda jinak Babový pro velikou potřebu prodal kus pole 2 věr. na Holém vrchu za 6 kop miš.; r. 1650. Mik. Pavlů kus pele na Holém vrchu za 5 zl. 30 kr.; r. 1651. Matěj Lucerna polo za 20 zl.; r. 1652. Jan Štěrba „pro velikou chudobnost na mizinu jsa přiveden od nepřiležitosti soldatysské téměř žádného potahu nemaje... prodal pole, slove v Jinošově, za 40 zl. 20 kr.;“ roku 1653. Vác. Ratměřský prodal kus přičiny, jdouce k Řimovicům za 11 zl. 40 kr. a r. 1654. žádného klisete nemaje, prodal kus své zahrady za 3 sáhy ode strany p. Vác. Chobodydesovi a průjezd cestu svobodnou skrze své pole za 2½ záhonu až k cestě od dolejší strany za 23 zl. 20 kr.; roku 1658. Jiřík Řebáček, mlynář, „nemaje pro svou velikou chudobu, odkud J. M. p. verunku (splátky) do důchodu složití, prodal louku pod obecním rybníkem, slove Chocholoušem.... p. Jindř. Klobásovi za 20 zl. (Registra obce Vlašimské, staré gruntovní knihy.)

⁸⁷ Skráceniny znamenají: kož. = koželuh, pun. = punčochář, řez, = řezník, tk. = tkadlec, kol. = kolář, tr. = truhlář, kr. = krejčí, šv. = švec, kov. = kovář, bar. = barvíř, bed. = bednář, myd. = mydlář, souk. = soukenník, pek. = pekař, kl. = kloboučník, zám. = zámečník, kožiš. = kožišník, obch. = obchod v obilí; stavení: dob. = dobré, prost. = prostřední, na sp. = na spadnutí, šp. = špatné; .. = nebylo dříve.

2. Na počátku XVIII. století, roku 1717.

1. Po 30leté válce r. 1654.

Číslo domů nová	Držitelé jich		roli		Držitelé domův a jejich řemeslo	měli roli		loučného vozů	za-hrady kor. věř.	dobytka mivali		roční výn. živn. zl.	Jaké bylo stav.?	
	orn.	lad.	orn.	ladem		potáž.	j. ho-skop. věz. vept.							
Na Malé Straně náměstí, v levo :														
59	Jan Pastorek	18	4	27	Š. Štangel, kož.	—	—	1	1.—	—	3	1	10	dob.
60	Kat. Moudrá	8	8	20 ^{1/2}	M. Černý, pun.	—	—	1 ^{1/4}	— ^{3/4}	—	4	4	15	"
61	Ond. Vraný	—	28	37 ^{1/2}	vdova Sladková	—	—	3 ^{1/2}	— ^{3/4}	2 k.	5	5	—	prost.
63	Vác. Krumlik	—	28	16 ^{1/2}	F. Chobodydes, řez.	—	—	1	— ^{1/2}	—	2	4	10	dob.
64	V. Jinoška	—	14	15 ^{1/2}	Jan Roštk, pun.	—	2 ³	1 ^{1/2}	—	—	2	1	15	"
65	Mar. Košetický	7	14	24 ^{3/4}	Jiří Jinoška, kož.	—	—	1	— ^{2/2}	2 k.	2	5	10	nové
66	Petr Hámoň	—	24	23 ^{3/4}	Pav. Houdek	—	—	1	— ^{3/2}	2 k.	4	5	—	na sp.
68	Mat. Dubský	—	19	31	M. Chobotský, pun.	—	1.3 ^{1/2}	1	1 ^{1/2}	1 k. 1 v.	1	3	10	"
70	Lid. Branský	—	26	51 ^{1/2}	Sam. Votava, tk.	—	2.2 ^{1/2}	4 ^{1/2}	1 ^{1/2}	2 k.	3	7	8	"
71	Lid. Branská	—	3	8 ^{1/2}	Jiří Branský	—	—	—	3 ^{1/2}	2 v.	1	1	—	šp.
Za branou :														
84		—	—	—	J. Novotný, tk.	—	—	—	1 ^{1/4}	—	1	—	3	šp.
86		—	—	13	M. Hámoň, pun.	—	—	—	3	—	1	1	10	"
88	(pustý)	—	—	14.2 ^{1/2}	Jan Kolář, kol.	—	—	1 ^{1/4}	2.1	2 v.	3	4	10	"
92	Matěj Řezník	6	6	19.2 ^{1/2}	Lud. Pajk, pun.	—	—	2	— ^{1/2}	—	2	4	20	"
98	Vác. Paleček	5	—	7.1 ^{1/2}	Jiří Pardubský, řez.	—	—	1 ^{1/4}	— ^{1/2}	—	1	1	19	"
95	Val. Lichtenberk	3	—	20.2 ^{3/4}	Jak. Chobotský, pun.	1	—	2	— ^{1/4}	—	3	1	10	"
98	Jak. Macháček	—	2	4	J. Kettner	—	—	—	— ²	—	1	—	50	"
100		—	—	18 ^{1/2}	J. Rychetský, pun.	—	—	1 ^{1/2}	— ¹	1 v.	1	1	6	na sp.
101		—	—	17.3	Jiří Dlouhý, tr.	—	—	1 ^{1/2}	— ¹	—	2	5	30	prost.
103		—	—	18.1	Jiří Dušek	1.3	—	1 ^{1/2}	— ¹	2 k.	1	1	—	"
Náměstí, v pravo :														
104	J. Laštovička	—	54	20.3	vdova Pardubská	—	—	1 ^{1/2}	—	—	4	1	30	na sp.
106	Ad. Jablunka	6	10	17.2	J. Jablunka, tk.	—	—	1 ^{1/2}	— ¹	—	—	1	18	nové

1. Po 30leté válce r. 1654.										2. Na počátku XVIII. století, roku 1717.									
Číslo domů nová	Držitelé jich		rolí		Držitelé domův a jejich řemeslo	měli rolí		loučného vozů	za-hrady kor. věr.	dobytká mivali		roční výn. živa. zl.	Jaké bylo stav.?						
	orn.	kor.	orn.	kor.		orn.	kor.			potaz. věz.	skop. vepř.								
107	Jiří Hrdlička .	4	14	J. Wildberger, kr.	15.2	—2	1/4	—1 1/4	—	2	1	20	nové						
108	Man. Hámoňka	10	4	M. Skřivan, řez.	17.1 1/2	—	1	—3/4	—	3	4	15	prost.						
109	Vác. Ratměřský	30	30	vдова Ratměřská	31.1 1/2	—	3	1	2 v.	1	5	15	na sp.						
112	Jan Slavík .	9	9	Ad. Slavík, kov.	13.2 1/2	—	2	—1 1/2	2 k.	3	5	6	prost.						
113	An. Drahotka	21	—	vd. Chobodydesová	39 3	—	1	—1	2 k.	3	5	20	dob.						
114	Jan Šubert .	21	—	J. Veselý, bar.	24.1 1/2	—	2	—1 1/2	2 k.	3	3	20	"						
115	J. Klobása .	3	1	V. Městecký, pun.	20.3 1/2	—	2	—1 1/2	—	2	2	6	prost.						
116	Jan Štěrba .	40	—	J. Pajk, pun.	17.2 1/2	—	1 1/4	—1	—	1	1	12	na sp.						
118	} Jan Štěrba	vдова Zronková .	17.3 1/2	—1 1/2	1 1/4	—1 1/4	—	2	3	6	"						
U řeky :																			
119	M. Němeček	Jos. Pajk, pun.	15. 1/2	—	2	—3	—	2	5	15	špat.						
—	J. Moudrý, pun.	10.3 1/2	—	1	1.1	—	3	1	30	"						
129	M. Podlipský .	—	3	Ant. Kůžel, bed.	9.1 1/4	—	1	—1 1/2	1 k.	1	1	6	na sp.						
Na Velkém nám. dolejší strana :																			
130	J. Pohorský .	26	—	Vác. Pušman . .	60.3 3/4	2. —	2 1/2	—1 1/4	2 k.	4	4	—	špat.						
131	Mat. Hataš .	17	4	J. Šavřda . . .	19.1 1/2	—	1 1/4	—1 1/2	2 v.	3	1	—	prost.						
133	Mat. Tůma .	14	7	Kaš. Lokaj, myd.	22.2 1/2	—	2	—3/4	2 k.	4	5	25	dob.						
134	Jak. Vacek .	16	—	J. Šimánek, tk.	16.3 3/4	—	2	—1 3/4	2 v.	2	5	6	na sp.						
135	} V. Vopálka .	40	24	J. Švejda . . .	60	1 1/2	8	—3/4	2 k. 2 v.	5	9	6	dob.						
136	} Vopálka	A. Vopálka, řez.	6.3 3/4	—	1	—	—	2	1	20	prost.						
138	M. Lucerna .	7	6	J. Kaška, souk.	13 2	—1 1/2	1	—1/4	—	2	3	25	"						
139	Hav. Rzonek .	—	12	Jiří Kroupa, řez.	15. 1/2	—2	1	—	—	3	4	15	"						
141	Jan Franěk .	6	—	Jos. Stětina, řez.	10 2	—	1 1/4	—1 1/2	—	3	1	10	"						
142	Jak. Hamera .	13	19	M. Vaněk, kov.	35.3 1/4	—	3	—3	2 v.	5	4	15	dob.						
143	Jan Náhlík .	3	—	Jan Stětina, řez.	6.3	—	—	—	1 v.	1	1	6	na sp.						

V Pavlovské ulici:										1 v.	3	3	6	na sp. prost. špat. prost. špat. prost. " na sp. " prost. " " "
145	V. Rzonek . .	7	6	Tom. Slavík, kov.	16.3	—	1 ¹ / ₄	—1	—	—	3	5	10	na sp.
146	J. Pardubský .	—	—	J. Skřivan, řez.	15.1 ¹ / ₂	—	3 ¹ / ₂	— ¹ / ₄	—	1 v.	2	5	8	prost.
148	A. Slavíková .	—	—	M. Vondrák, kr.	19	1	1	—1	—	—	3	1	10	špat.
149	Roz. Hejtka .	4	8	M. Suk, šv.	14.2 ¹ / ₂	—	1	—1	—	1 v.	3	1	10	prost.
151	(Jiří Jiša) . .	6	6	P. Straka, pek.	17 ¹ / ₂	—	1	— ¹ / ₂	—	2 v.	2	1	10	špat.
152	Am. Píčka . .	—	—	Vav. Novák, kr.	1.3 ¹ / ₂	—	1	—	—	1 v.	2	3	6	prost.
159	Jen Kolář . .	—	—	J. Štětina, řez.	9.1 ¹ / ₂	—1 ¹ / ₄	1	—2	—	—	1	—	5	"
178	Bar. Kalický .	—	—	Ad. Novák, šv.	6.1	—1	1	1	—	—	—	2	6	na sp.
179	Pav. Bruna . .	—	—	Mik. Pajk, pun.	6.2	—	¹ / ₂	—2	—	—	1	—	6	"
183	Pav. Roštik . .	6	8	Vác. Vorel, šv.	17 ¹ / ₂	—	1 ¹ / ₂	—1	—	—	4	5	10	prost.
185	Jan Suk . . .	25	15	P. Kopcecký v R. u.	32.2	—	3	1.2	—	2 v.	4	5	—	"
222	J. Podlipský .	9	4	M. Průcha, pek.	17	—2	2	—2	—	2 v.	2	1	10	"
223	V. Jeníkovský .	11	10	J. Šavřda, pek.	21	2	2	—1 ¹ / ₄	—	2 v.	3	1	10	"
U Nové silnice:														
228	Marta Dlouhová	—	—	J. Veselý, kl. . .	10	—	³ / ₄	1 ¹ / ₂	—	—	3	1	15	prost.
229	Jind. Burjan .	1	9	J. Burjáněk, zám.	15.3	1.2 ¹ / ₂	1	1	—	—	2	5	6	dob.
Za kostelem:														
239	Jan Malý . . .	—	—	Daniel Štore . .	15.1	—	1	—1 ¹ / ₄	—	—	1	1	20	prost.
Na Velkém nám. hořejší strana:														
244	Petr Kovář . .	9	3	J. Svoboda, kov.	18.3 ¹ / ₂	—	1	1.1	—	2 v.	3	5	10	prost.
245	Jan Nejedlý .	3	—	A. Ruth, souk.	9 ¹ / ₂	— ¹ / ₂	¹ / ₄	— ³ / ₄	—	—	1	1	8	"
246	J. Šimánek . .	9	12	B. Burjáněk, zám.	8	— ¹ / ₂	¹ / ₄	— ³ / ₄	—	—	1	1	6	"
247	J. Šimánek . .	9	12	J. Jelinek, kol.	15.3 ¹ / ₂	—3 ¹ / ₂	1	1.1	—	2 v.	3	4	10	"
249	Mik. Pavlů . .	6	9	Ad. Poustka, šv.	19 ¹ / ₂	—	2 ¹ / ₂	—3 ¹ / ₂	—	—	4	4	25	nové
251	Jan Černý . .	9	7	Jos. Zajíc, řez.	20.2	—	1 ¹ / ₂	—2	—	—	3	3	15	prost.
253	Pav. Polívka .	6	3	J. Klempář, pun.	8.2 ¹ / ₂	—	1	—1	—	—	1	1	10	"
255	Pav. Skřivan .	9	5	Fr. Skřivan, kr.	15	—	2 ¹ / ₄	—2 ¹ / ₄	—	—	3	1	20	dob.
267	.. Zapíček	Sam. Zapíček . .	—	—	—	—1	—	—	—	—	—	"
256	Hav. Kovář . .	—	—	V. Jinoška, kožíš.	15.2	1.1	1	—1 ¹ / ₂	—	—	3	1	10	nové

1. Po 30leté válce r. 1654.				2. Na počátku XVIII. století, roku 1717.									
Číslo domů nová	Držitelé jich	rolí		Držitelé domův a jejich řemeslo	měli roli		loučného vozů	za-hrady kor. věř.	dobytka mívali		roční výn. živn. zl.	Jaké bylo stav. ?	
		orn. lad.	kor.		orn.	ladem kor.			potaz.	j. ho-škop. věz. vept.			
Ulice do valů :													
262	Jiří Straka, pek. .	14.3 ¹ / ₂	—	2	—1 ¹ / ₂	1 k. 1v.	3	3	10 dob.	
263	Št. Novotný, tk. .	14.3	—	2	—2 ¹ / ₄	—	1	—	12 špat.	
264	(pustý)	—	11	M. Zroněk, obch.	17.1 ¹ / ₂	—1	2	—1 ¹ / ₂	—	3	1	15 "	
Naproti špitálu :													
20	Ant. Straka, kr. .	7.1 ¹ / ₂	1.2 ¹ / ₂	1 ¹ / ₄	—1	—	1	—	6 prost.	
Pod valy :													
50	Petr Pičinský .	12	6	Nor. Hámoň, pun.	19.2	—	1	—2	—	1	1	12 špat.	
51	—	—	Vác. Dlouhý . .	—	—	—	—	—	2	—	na sp. dob.	
53	Jiří Pekař . . .	10	4	J. Kaška, souk. .	16	—	3 ³ / ₄	—1	—	2	3	50 dob.	
55	Dor. Faberka .	14	2	M. Kalina, řez. .	25.2 ¹ / ₂	—	1 ¹ / ₂	—	1 k. 1v.	3	5	30 "	
120	Vác. Koranda .	—	—	Vác. Hamera, řez.	7 ¹ / ₂	—	1 ¹ / ₂	—	—	2	3	20 prost.	
281	(pustý)	Mik. Toul, sádecký	17	—	2	1.1	2 v.	3	1	20 nové	
—	P. Johannes, podr.	13	—	1	—	—	2	1	—	
—	obec . . (neni psáno)	Obec m. Vlašimě	53	3	2	1.2 ¹ / ₂	2 v.	3	5	—	
226	(pustý)	Panská hospoda .	59.1 ¹ / ₂	2.2	5	1.2	2 k.	6	1	dob.	
62	Jiří Moravec	" mlyn. Ad. Šibelka	30 ¹ / ₂	—	2	1.2	2 k. 1v.	3	7	"	
57	Panský dům . .	—	—	—	—	—	—	—	"	
294	Jin. Klobása .	43	—	41.2 ¹ / ₂	—	3 ³ / ₄	1. —	2 k. 2v.	4	—	—	

Roku 1653. byly pusté domy: č. n. 88, 94, 120, 151, 226, 231 a 264; největší z nich č. 226. ujal vrchnost a hospodu z něho udělala; poli bylo vzděláno jen 568 korců, pustých a ladem 492 kor.; — r. 1717. ležel pustý ještě dům č. 94. n. a poli ladem a pustých 32 korců.

Podobně zle vyhlíželo to na statku městském ve Otboři a Pavlovicích.

Na statku města Vlašimě.

1. Po 30leté válce r. 1654.				2. Na počátku XVIII. století r. 1717.									
Čís. post.	Jména držitelů		Měli roli		Jména držitelů	R o l i			Ovoc. zahr.	Dobytka mivali		Jaké bylo stav.?	
	orn.	lad.	kor.	lad.		kor.	orn.	lad.		kor.	potaz.		j. ho- váž.
Ve Ctiborí:													
1	Jan Tomek	12	10	18	Vavř. Žáček	53 ¹ / ₂	—	—	—	3	1 k. 2 v.	4	6 prost.
2	Vác. Kuchař	—	9	21	Šim. Kulík	10 ¹ / ₂	—	—	—	1 ¹ / ₄	1 v.	2	— dob.
3	„ „ „	—	—	—	Vojt. Kuchař	10 ³ / ₄	—	—	—	—	2 v.	2	3 prost.
4	„ „ „	—	—	—	Tom. Hanuš	11	—	—	—	—	1 v.	3	2 „
5	„ „ „	—	—	—	Mik. Němec	10 ¹ / ₂	—	—	—	1 ¹ / ₂	2 k.	5	2 „ dob.
6	Mat. Babka	13	12	15	Jan Zet	64 ¹ / ₂	—	—	—	3 ¹ / ₂	2 k. 1 v.	5	3 „
7	Mat. Doležal	13	8	5	vdova Hanuška	71	6 ¹ / ₂	—	—	2	1.1 2 k. 2 v.	5	3 „
8	Matěj Jech	11	5	18	Jan Tomek	52 ³ / ₄	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	—	3 ¹ / ₄	2 k.	7	4 prost.
9	Jiřík Zet	15	7	19	Pavel Zet	63	1 ¹ / ₂	1	—	1	3. —	4	5 na sp.
10	Mat. Kulík	28	12	21	Tom. Kulík	61 ³ / ₄	1 ¹ / ₂	1	—	5 ¹ / ₂	2 k. 2 v.	8	6 dob.
11	Mat. Polák	—	10	5	Voj. Kahoun	12 ¹ / ₂	—	—	—	3	1. —	3	— prost.
12	mlýn M. Klinota	5	2	8	Obec Vlašimská	20	—	—	—	1 ¹ / ₂	2 v.	5	— „
13	mlýn Pav. Žáčka	1	5	12	Mik. Klinot	26	—	—	—	2	1. 1 2 v.	4	3 na sp.
14	Křišť. Žáček	2	2	2	J. Žáček	9	—	—	—	3 ¹ / ₄	1 v.	3	2 „
15	Mat. Kopecký	—	3	3	Jan Kopecký	9	—	—	—	1	2 v.	2	2 špat.
16	Obec Ctiborská	—	—	—	Obec Ctiborská	3 ¹ / ₂	12	1 ¹ / ₂	—	—	—	2	—
V Pavlovicích:													
17	Matěj Beran	19	9	4	Mik. Příbyl	39 ¹ / ₂	3	—	—	3	2 v.	5	6 dob.

Úhrnem bylo tam roku 1654. jen 117 korečů poli orných, ale 95 ladem ležících a 153¹/₂ korce pustých a zarostlých, a po 63 letech zůstalo ještě 25¹/₄ kor. ladem a 5 korečů pustých a zarostlých. Sama úřední zpráva tehdy poznamenává: „Při této vesnici v horách ležící jsou role neužitečná, lidé v velké chudobě postaveni, kterým měšťané pro velké a rozličné J. M. Cís. platy pomáhati nemohou; po každé logirování vojska, každodenné vození dříví, sena a slámy obtíženi jsou.“

Celkem napočítalo se r. 1653. ve Vlašimi 26 sousedů skutečných, 30 chalupníků a 11 zahradníků (domkářů). Kterí za těch válečných dob žili a trpěli, nalezáme na předešlých stranách a dále ve zprávách o starších domech a jich držitelích.

Veliká chudoba uhostila se v příbytcích jejich. V některém i velkém domě žili tak bídne, že chodili nešťastní držitelé jich i žebrať! — na př. o jedné z nejlepších usedlostí na Velkém náměstí č. d. 131. a 132. n., kde bývalo před válkou značné bohatství a všeho dosti, praví úřední zpráva roku 1653.: „Dům stojí prázdný, pole leží ladem, a hospodář chodí ve světě s housličkami.“ —

Ještě hůře vedlo se v sousedních obcích, kde bylo poměrně více pustých domů a polí, na př. r. 1665. v Domašíně 15 spálených a pustých, v Radošovicích 9, ve Štěpánově 7, v Pavlovicích 2, ve Vracovicích 4, Zdislavicích 9, v Chlumu 9, v Sedmípannech 5, Javornice 5, v Řimovicích 3, v Bolině 3, v Kondraci 13, v Dubu 2, v Ostrově 3, Veliši 10 a jen 6 osedlých, v Hradišti 5, Ratměřicích 16, v Hrzíně 4, v Čelivě 2, Lačnově 2, ve Znosimi 4 a t. d., vůbec veliká část, někde i přes polovici domů pustých a spálených. Celkem leželo r. 1665. na panství Vlašimském 140 statků pustých, celá čtvrtina všech, a pět šestin rolí ladem a porostlých. Některé rodiny úplně vyhynuly, a lidé někde již r. 1717. ani nevěděli, komu pustá pole náležela, ku př. ve Štěpánově o 26 kor. 3½ věr. a v Chlumu 37½ kor., a přičteny jsou k obci. Jinde vzala si je vrchnost, ku př. v Chobotě 3 celé statky, a z nich učinila sobě dvůr a mlýn; ve Vracovicích dala na pustém gruntě vystavěti hospodu a pronajímala ji; ke dvoru Zdislavskému připojila od Chlumu 23 korce a louku od Boliny, ke Znosimskému pozemky od Dubu; spustlé vesnice Jinošov u Vlašimě, Libětice, Lacinov a Věžníky a Metličany dány jsou celé ke dvorům panským.⁸⁸

Ublížilo se pak znova lidem, že pozdější vrchnost odúmrtí zase brala.

⁸⁸ Archiv zemský: Visitations-Rolla 1653, Ocular-Visitation 1654 a 1717, desky zemské r. 1665. č. 73 C 24 — D 13. a staré gruntovní knihy. Kolik bylo roku 1654. a 1717. rolí pustých a ladem ležících u jednotlivých obcí, podáno jest v Dějinách Domašina str. 115.

Vlašim se po těch nehodách ještě ani nezotavila, a nové neštěstí ji stihlo. R. 1665. opět celé město vyhořelo, a lidé „v ten nešťastný prudký oheň“ o všechno přišli a u veliké chudobě postaveni byli. Nemohli nové příbytky ani stavěti, a ještě po dvou letech zůstávalo 13 spálenišť (č. d. n. 159/160, 151-148, 150-149, 99, 142, 140-141, 132, 226, 103, 45 a mlýn pod městem).

Celá krajina dlouho žalostivě vyhlížela. Spálené domy v městě a celé vesnice nemohly býti znova vystaveny. Bývalé rodiny zahynuly nebo jinam v trápení se utekly, a nebylo dosti lidí, aby záhy i v městech všecky osazené byly, tím méně ve vesnicích. Časem proměnily se v městě pustiny v zahrady, vesnice v sutinách porostly lesy nebo srovnány jsou se zemí a proměněny v pole — a příroda stromovím a osením přikryla bídu a poušť, již způsobila lidská ruka v nesnášenlivosti, nenávisti, panno-vačnosti a ziskuchtivosti necitelné.

Bůh dopustil na předky naše těžká utrpení, ale nepustil jich, v Něho doufajících.

Po hrozných letech válečných a zhoubných požárech nastal mír na dlouhý čas. Obyvatelé počali se zotavovati, zvláště když úrodnější léta nastala, a byla-li nová vrchnost domácí, jako ve Vlašimi pán z Talmberka, dobrý Čech, a ne cizinci, kteří neměli srdce a myslí ani ku králi, tím méně k lidu českému, a jenom svého vlastního prospěchu a cti žádostivi byli.

A Vlašim ponenáhu zotavila se, ačkoliv v následujících dobách ještě některé pohromy přišly, ku př. mor roku 1675. nebo hlad r. 1693. a 1694., neštovice r. 1715., 1719. a 1740. a j., velká zima a pád dobytka téhož roku 1740., a nové války, jež pruský král Bedřich II. po smrti dobrodince a kmotra svého, císaře Karla VI., v prosinci r. 1740. proti dceři jeho Marii Terezii úskočně pod lichými záminkami počal, Slezska Dolního a veliké části Horního a Kladska od koruny české a Rakouska dobyl, druhou válku r. 1744. a třetí, t. zv. sedmiletou r. 1756. obnovil a do vlasti naší vpadl. Jeho vojsko také do Vlašimě přišlo. V nebezpečí tom, obávajíce se hrabivosti jeho, uschovávali zde „nějaký díl svého statečku do sklípkův“ a mnoho svízelnů přestáli. Vojáci byli po domech rozloženi a důstojníci obyčejně v domě na ná-

městí č. 136. n. v hořejším pokoji. Pro vojsko byly pak zařízeny dva „domky militární“ nebo-li stará kasárna v Benešovské ulici, kde nyní stojí synagoga a domek židovské obce č. 84. a 85. n. Některý soused i za těchto válek o mnoho jmění přišel, do chudoby upadl a pole prodati musil. —

Zdali a jak v oněch trudných časech noví páni na Vlašimi k úlevě poddaných a k obecnému dobrému vůbec přispěli zdali chovali k městu lidskou mysl, nebo jen užitku svého si hleděli, a co důležitějšího stalo se v poměrech Vlašimských, vypravují následující části věrně podle tehdejších pamětí.

2. Páni z Talmberka r. 1622-1665.

Byli starodávný rod český a téhož původu s rodem Kounicův. Jméno své mají po hradě Talmberce u Rataj, vystaveném ok. r. 1280. od Hroznaty z Husic (Choustníka). Syn a dědic jeho Arnošt začal se psáti dle sídla toho „z Talmberka“. Pravnuk jeho Vilém koupil od posledního zde pána z Vlašimě Jankov (str. 10), a potomci jeho drželi mimo sídlo otcovské Milčín, Hrazené Rataje, Postupice, Nemyšl a j. Sňatky byli příbuzní s Trčky z Lípy, bývalými pány na Vlašimi, s Lobkovici, Gutenšteiny, s pány z Řičan a j., jak ukazuje vývod rodu na str. 38—39 a následující:

Hroznata z Husic purkrabí hradu Pražského
roku 1284—1286.

Heřman na Ratajích Hrazených	Arnošt na Talmberce 1312.	Záviše na Újezdě n. Sáz. praotec hr. z Kounic
---------------------------------	------------------------------	--

Diviš r. 1316—1348. z Talmberka (odjinud z Miličina)	Nezamysl na Talmberce 1337.
---	-----------------------------

Jan jinak Ješek 1355—1374.	Vilém 1355—1382.
-------------------------------	---------------------

Diviš z T. a z Miličina purkrabí hradu Pražského, 1381—1414.	Prokop 1431—1456. Milota, Záviše, Aleš.
--	--

Mikuláš 1137—1448.	Vilém na Jankově 1433—1464.
--------------------	-----------------------------

Mikuláš 1437—1448.

Jan	Václav na Jankově 1497.	Arnošt 1465—1469		
Jan, vůdce vojska krále Vladislava r. 1491. manž. Kateřina Kavkova z Říčan		Petr † již r. 1544.	Jan mladší,	Linhart.
Vilém: 1. m. Kristina z Gerstorfa 1550. 2. m. Regina z Říčan, a s ní:				
Jiří na Jankově a Postupicích, manž. 1. Eliška z Lobkovic, vnučka Děpolda z L. a Anny z Jenšteina, 2. manž. Markéta Trčková z Lípy	Vilém na Ryzem- burce, m. Kat. Špa- novská z Lisova	Jan na Smilkově, m. Anna Kunka z Říčan Vilém m. Eva Malov- cová z Chýnova.	Marie Kristina manž. Oldřicha Skuhrov- ského na Louňovi- cích.	Lidmila m. Oldřicha z Říčan na Pinova- nech.
Vilém, Bedřich na Vlašimi r. 1622—1643., m. Maria Bo- žena z Lobkovic, † 1634.	Jan na Jan- kově a Po- stupicích † 1663. svoboden.	Jindřich, Děpolt, Štěpán a Jiří.	Regina, m. Jana Vratislava z Mitrovic.	Lidmila m. Přibíka z Újezda.
Jan Arnošt na Vlašimi † 1654.	František Vilém na Ratajích a Vlašimi † 1665., m. Voršila Kateřina z Pappenheimu † 1668.	Alžběta Eusebia m. Frant. Viléma z Lobkovic.		
Fr. Max. Leopold na Ratajích 1663-1701.	Jan Fr. Křištof, pán na Vlašimi 1665., biskup v Králově Hradci † 1698.	Rudolf Fr. Ferd. na Jankově a Po- stupicích, † 1705. Josef † 1648.	Fr. Ferd. a Po- stupicích, † 1705. Jan † 1701.	Vilém † 1705. Liduška, Markéta, m. Filipa Anna z Kolo- Barbora. vrat.
Frant. Antonín, m. Felicita Fr. z Vrtby, † 1731. v Opavě.	Jan Fr. Lud. † 1730.	Polyxena	Františka	
Josef Václav * 1710. † 1735., poručík u vojska, † v Horosedlich, jsa poslední toho rodu.				

Znak měli: dvě stříbrná lekna v červeném poli,
nad helmici korunu, na té 2 křídla červená a žlutá, a
na nich opět stříbrná lekna.

Otec nového pána, Jiří z Talmberka, účastnil se odporu proti Ferdinandu II., jsa nejvyšším komorníkem království českého i za krále Bedřicha Falckého. Po bitvě Bělohorské dal se císaři s jinými nejvyššími úředníky zemskými na milost, byl r. 1621. uvězněn a jeho statky Jankov, Postupice, Nemyšl a Petrovice mu vzaty. Na prosbu syna jeho Bedřicha, předsedy nad appellacemi na hradě Pražském a kommissáře při hrdelní kommissi, odpustil mu král pokutu, a statky dány jsou jeho synům Bedřichovi a Janovi „s tou podmínkou, aby otcí svému slušnou výživu až do jeho smrti dávali.“ Ale zemřel již následujícího r. 1623.

Bedřich zůstal králi Ferdinandovi II. vždy věren a byl jeho radou, komořím, od r. 1623—25. purkrabím Karlšteinským a od r. 1638. nejvyšším hofinistrem království českého.

Přítomen byl s knížetem Lichtenšteinem, když se r. 1621. odsouzeným pánům českým ohlásil hrozný soud, též bývalému pánu Vlašimskému J. Vostrovci, a byl přítomen ukrutnému jich odpravení dne 21. června t. r. A když Ferdinand II. za obojetnou pomoc, již mu poskytoval saský kurfirst Jan Jiří, sám evangelík, proti českým evangelíkům, jež pak z vlasti vyhnane do Saska přijímal, postoupil mu Lužici, Vlašimský pán Bedřich z Talmberka jménem jeho roku 1624. mu ji postupoval. Ferdinand jmenoval ho pak ochrancem vysokých škol v Praze.

Zdejší panství ryt. Janu Vostrovci vzaté (str. 78-80) a za 68.831 kop míš. odhadnuté, koupil B. z T. smluvou v pátek 1. července 1622. od knížete Karla z Lichtenšteina jménem a na místě krále Ferdinanda II., a to: Vlašim, Domašín a Věžníky se vším příslušenstvím za 60.000 kop míš. aneb za 70.000 zl. ren.; 10.000 zl. ren. t. j. 8.571 kop 8 gr. míš. do králova důchodu již odvedené se mu odečtly, z ostatní sleveno mu za jeho věrné a dlouhé služby 11. září t. r. 25.000 kop aneb 29.166 zl. 40 kr. ren., a zbytek 23.428 kop neb 27.333 zl. 20 kr. ren. odečteno mu na dluzích, jež měl na jiných konfiskovaných statecích bez cis. potvrzení, tak že potomci roku 1670. přece je zaplatiti musili.

„Co se pak jakých koli závad na tom panství dotýče, co by se jich koli buďto dluhův téhož Jana Vostrovce z Královic do truhlic sirotčích a zádušních aneb komuž koli jinému povinných, ano i vlastní paní manželce jeho věna i nad věno zapsaných aneb jakž koliv jinak pojištěných, nicméně i kontribuci všelijakých berní a sbírek J. Mil. Kr. i k zemi zadržalých vyhledati a najíti mohlo, ... s téhož všeho statku kníže Lichtenštejn jménem královým náležitě svedl a to dědictví zcela a zouplna očistil, anobřz hned již nyní touto smlouvou dokonce očistoval a osvobožoval, aby tu v ničemž týž den pan kupující ani dědicové a budoucí páně (B. z T.) žádného skrácení a zaneprázdnění, nad to pak jaké nejmenší škody nikdy nenesli ...“

Roku 1627. přikoupil k Vlašimi statek někdy Vác. Chobotského a již potom krále Ferdinanda II. v pokutě propadlý: tvrz a ves, t. č. spáleniště Tehov s dvorem poplužním a s poddacím kostelním za 4200 zl. ren., od Jana ze Vchynic a z Tehova díl statku Kácovského: ves Rataje Ovesné, měst. Zdislavice, ves Chlum, Javorník a co v Sedmipannech a v Řimovicích měl, s dvorem popl. při m. Zdislavicích za 2500 kop míš., r. 1629. od města Vlašimě statek Beranovský v Pavlovicích, darovaný roku 1487. od Oldřicha Machníka k záduší sv. Matouše na Hrádku, a r. 1636. Rataje Hrazené od paní Boženy Kat. z Lobkovic. Za manželku měl Marii B. z Lobkovic.

Za válečné doby té bydlil nejvíce v Praze a správu Vlašimě svěřil bratranci svému ryt. Old. Skuhrovskému na Louňovicích. Roku 1630. potvrdil Vlašimi její privilegia, ale odúmrtí vrchnosti ponechal.

„Bedřich náležel k oněm rodům staropanským katolickým, kteří vedle poctivosti a počestnosti pobožně a pokorně, avšak bez zelotismu víře své oddáni byli.“ Povinnosti své věrně konal a o vychování dítek svých i po smrti manželky své, roz. p. z Lobkovic, péčoval.⁸⁹ Jeví se to v životě i v poslední vůli jeho r. 1643.:

⁸⁹ Když manželka jeho zemřela a matka její paní Polyxena z Pernšteina kněžna z Lobkovic mu o dětech psala, odpověděl tímto listem ve Vlašimi 8. prosince 1634.: „Osvícené kněžně a paní, paní Polexyně z Pernšteina, z boží milosti kněžně z Lobkovic atd. Osvícená kněžno, má milostivá paní máté! Svě ponížené služby ... vzkazuji. Z outrpnosti,

Odkázal ku kapli sv. Marie Loretanské na Hradčanech, před níž chtěl býti pohřben, 1000 dukátů neboliž 3000 zl. 60 kr. více k též kaple čalouny všeckny, kteréž od nebožky paní Vostrovcové koupil, jichž okolo 13 aneb 14 kusů bylo a ve Vídni v domě paní z Lobkovic zůstávaly, řetěz zlatý, kterýž mu kurfirst saský při postoupení Lužice daroval, i s tím zlatým diamanty vysazovaným grošem, s obrazem kurfirstovým. „Při pohřbu pak těla mého,“ praví v téže vůli, „aby chudým lidem před kostely, do špitálův a šatlav do summy 500 kop po 60 krej., aby za mne Pánu Bohu se modlili, vydáno bylo.

Ustanovují Františka Viléma a Jana Arnošta Eusebiosa z T. syny mé, aby rozdělice statek na polovici, jednu polovici synům svým na rovný díl dali, druhou pak polovici dle libosti mé mezi ně rozdělili: statek Hrazené Rataje, jakožto starodávní dědictví předků mých a rodu mého, jakož jsem jej od pí. Benigny Kat. z Lobkovic za 70.000 zl. koupil a zúplna zaplatil, též 2. statek svůj Nemyšlovský, kteréhož jsem po dobrém panu otci svém v držení vešel, odkazují Františkovi Vil. z T., synu mému staršímu.

Statek pak Vlašim s Domašínem a Věžníky, kterýž jsem od cis. Ferdinanda II. též za 70.000 zl. po 60 kr. koupil a zaplatil a hned v l. 1622. do desk zemisk. sobě

kterou se mnou v zármutku, jímž pán Bůh z uložení svého skrze rozloučení mne s mou milou manželkou navštívit mne ráčil, jmiti račte, V. kn. Mti. poslušně děkuji. Přes vůli toho svrchovaného pána nevím, co tomu říci, nýbrž jemu to poručiti musím. Pán Bůh rač její milé duši milostiv býti, lehkého odpočinutí a radostného z mrtvých vstání popřítí. Služebně také V. kn. Mil. děkuji z napomenutí, které z strany mých dítek činití mně račte, z čehož milostivou k sobě i k nim affekci poznávám. Dokud já živ jsem, nepokládám jich za sirotky a bez chlouby říkouc smežšlím, že posavad neměly na mne co naříkati, a když se pána Boha báti, mně jako otci povinnou uctivost a poslušnost (jakž o nich nepochybuji) zachovati hleděti budou, aniž bych napotom nerad k jakému slušnému na sebe naříkání příčinu dal. Nepříležitosti, v kterých V. kn. M. vynacházeti se račte, víc pak nevím, jaké jsou — věrně V. kn. M. nepřejí. Pán Bůh sám rač všechných v potřebách jich spomocníkem býti a V. kn. M. brzy zas potěšiti. Jich Mil. paní i pán z Lobkovic, též paní hraběnka zase V. k. M. se dokonce poroučeji, já pak nade všeckny se všemi mými a zůstávám V. kn. M. ponižený syn a služebník. Frydrych z Talmberka. (Opis Aug. Sedláčka z knížecího archivu Lobkovického v Roudnici, B. 222.)

vložený mám, též stateček Spálený Tehov za 4000 kop míš. od J. M. C. koupený, jako i Ždislavice s vesnicemi odkazují Janovi Arnoštovi Eus. z Talmberka, synu mému mladšímu.

Domy své: 1 v Starém městě Pražském v Kaprovic ulici ležící, který jsem též od cís. Ferdinanda II. koupil a hned l. 1627. do desk z. sobě vložený mám, též druhý dům můj na Malé Straně..... přiděluji k dílu staršího syna mého Ratajskému a jistotu na 8000 kop míš., a druhou na 2600 zl.

Dům pak Hradčanský, „u černého mouřenína“ řečený, i s tím pustým domem aneb místem na Novém světě přiděluji a přidávám k dílu mladšího syna Vlašimskému, jako i jistotu na 6000 k. po 60 kr. na pí. Benignu Kat. z Lobkovic svědčící.

Syn můj mladší... aby od pp. poručníkův z dílu svého v městech Pražských v domě mém Hradčanském s praeceptorem (domácím učitelem) a jedním nebo 2 čeládky, stravou i vším náležitě opatřen a pár kleprlíků (koní), na kterýchž by do školy jezdit s praeceptorem mohl, jemu chováno bylo, až by svá studia filosofická náležitě absolvoval, při čem však také aspoň privátně jury (práva) studovati může. Kdyby pak zde v městech Pražs. svá studia filosofická absolvoval (odbyl), ráčil-li by Pán Bůh v tom čase mezi J. M. C. a králem francouzským pokoj dáti, aby tam v místě, kde studia juridica florirují (kvetou), buď s tímto svým praeceptorem aneb sice s pravým hofmistrem a s 1 nebo nejvíce 2 čeledíny byl vypraven, a tu ještě za 2 léta pořád pilně jury studoval; při čem však také řečem španělské a francouzské a jiným exercitiím kavalírským učit se může. Ostatní pak čas až do dojití nejméně dvaceti let věku svého aby na shledání cizích zemí, uspořice, co nejvíce možno, zbytečného nákladu, byl vypraven, a dříve dojití let svých, nejméně 20, aby nížádným způsobem statku po mně pozůstalého a dílu svého ujímati se nemohl, nýbrž p. poručníci zřízení, a jmenovitě můj nejmilejší p. bratr jakožto blízko přisedící v držení tébož dílu jeho zůstával.

A oba dva synové moji, když by statkův po mně pozůstalých v držení vešli, v tom je zavazují, ač chtějí-li zlořečení a trestání od Boha ujíti, aby s poddanými

křesťansky a milosrdně nakládali, jich mimo starobylé povinnosti ničímž neobtěžovali, nýbrž ve všem dle nejvyšší možnosti fedrovali (podporovali) a chránili; chudým lidem, zvláště řeholním a přede všemi kapucínům Hradčanským, kteréž jim obzvláště poroučím, ponevadž mne vždycky službami Božími opatrovali, hleděli dobře činiti a jim ve všelijakých potřebách přispěti.

Nad týmž pak mladším synem mým a dílem jemu odkázaným za poručníky nařizují uroz. p. Jana mladšího z Talmberka na Jankově, Postupicích a Bedřichovicích, J. M. C. raddu, mého nejmilejšího pana bratra, a uroz. p. rytíře Přibíka Jeniška z Újezda, J. M. raddu, nejvyššího písaře a spolumístodržícího v království českém, mého zvláště milého pana švakra, jim se v tom důvěruje, jakož také zakázání od nich sobě učiněné mám, že syna mého sobě k ochraně poroučeného míti o to všelijak pečovati, aby dobrý a všelijakými ctnostmi ozdobený člověk z něho byl, statek pak jeho Vlašimský, kteréhož jak nahoře dotknuto, můj nejmilejší p. bratr jakožto blízko přisedící aby v držení a spravování zůstával, dle nejvyšší mocnosti pilně a dobře opatrovati budou. — K dílu Vlašimskému přidávám pustý dvůr můj anebo raději spáleniště Statenice řečený... Dceři mé Alžbětě Eusebii za poručnici vystavuji J. M. uroz. pí. Benignu Kat. Lobkovskou z Lobkovic, aby při ní, jakož i nyní zůstává, do vdání svého zůstávala, nebo kdyby Pán Bůh jí ten pobožný úmysl dáti ráčil, a ona stav duchovní sobě oblíbila a do kláštera se dala.

A jakož jsem po jiných dcerách svých jedné každé po 5000 kop míš. věna dal z mateřského podílu dle nařízení manželky mé, matere jich, také se jim po 5000 kop. a tak jedné každé po 10.000 k. m. dostalo; jí nejmladší, které neplatil úroků jako druhým sestrám hned ode dne smrti manželky své, nad to výše ještě 3000 kop míš. na místě úrokův, a tak 13.000 kop m.“ (Přijala je od Jana st. z Talmberka a na Jankově, poručníka roku 1647.)... Pátrům kapucínům Hradčanským ustanovil ještě, aby dali buď paramenta k oltáři a mešné roucho aneb co by oni k službám Božím chtěli, udělati za 300 zl., jesuitům u sv. Mikuláše a rozličným klášterům Pražským na mše zádušní podobné částky peněz.

Přál si pak, aby mladší syn Jan Arnošt „pojal sobě svým časem Češku sobě rovnou za manželku,“ a to z jistě nejen z lásky k české řeči, nýbrž i po zkušenosti staršího syna, jenž oblíbil si Voršilu Kateřinu, dceru německého generála Kašpara Boh. z Pappenheimu, a pojal ji r. 1640. za manželku. Byla z ní „paní hrdá a svárlivá“, a počínala si tak, že otec Bedřich z Talmberka stěžoval si do ní, že ačkoliv „synovi dokonce ničeho nepřinesla, mimo některé velmi nejisté praetense (na 30.000 zlat. věna), nicméně co mu k užívání postoupil, mnoho utrácí, a všechno jí stačiti nechce.“

Umřel brzy potom dne 13. října 1643.

Vlašim dědil Jan Arnošt a vládl tu jen až do r. 1654. Zemřel v mladém věku 8. srpna t. r., a Vlašim dostal bratr jeho František Vilém. Sídlel tu s manželkou Voršilou z Pappenheimu, a poněvadž ve své hrdosti mnoho vydávala, zadlužil Vlašim tak velice, že syn a nástupce jejich prodal Vlašim v dluzích.

V prehlivosti zapřela r. 1660. víru katolickou a výtržnosti proti vikáři a zdejšímu děkanovi se dopustila;⁹⁰

⁹⁰ Pohoršení to stalo se proti Jiřímu Augustinovi Hieroltovi, kanovníku Staroboleslavskému a děkanovi města Kourimě a toho času vikáři a proti urozenému knězi panu Janu Bedřichovi Bechyňovi z Lažan, jenž byl z neznámé příčiny kantora na děkanství uvěznil, dne 16. a 17. ledna t. r. Vikář podal o tom následující zprávu: „Z nařízení J. M. Eminenci kardinála a arcibiskupa Pražského s jistým poručením do kraje jsem vyjeti musil a 16. ledna 1660. k večeru do města Vlašimě na děkanství jsem přijel, chtě na děkanství tu noc odpočinouti a co sobě poručeno měl, tam a jinde vyřizovati. Ten večer hned od J. M. paní paní Voršily z Talmberkové a paní na Vlašimi skrz všeli-jaké posly jsem pokoje užití nemohl a na zámek k ní jsem jiti musil. K ní když jsem přišel, všeliké klevety doslýchaje, žádal jsem, aby až do rána strpení míti ráčila, že všecko spraveno a spořádáno bude. J. M. paní se spokojiti nechtěla; od večere jsem odejiti musil a na děkanství jsem se k odpočinutí odebral. Hodiny dvě nebo tři na noc z nařízení paní Voršily z Talmberkové na Vlašimi celé město k zbrani sáhnouti a povstati jest musilo. Pan hejtman panství, jménem Košetický vůdce, purkmistr, radka a celá obec města Vlašimě s ručnicemi, oštěpy, sekerami a jinou zbraní opatření šturmem na děkanství uhodili, kantora žádající, kterýžto pro jisté zavedení od pana děkana na děkanství arestirován a dobře opatřen byl.

Doslýchaje to já, J. M. paní jsem zkázal, že ji přátelsky a poníženě žádám i prosím, aby sečkání a strpení do zítřejšího dne míti ráčila, že všechno srovnáno bude a že proti vši moci protestiruji. Pan hejtman panství, jménem Košetický, odpověděl, že se to ihned státi

ale dvě léta potom darovala mnohé věci bohoslužebné kostelu zdejšímu: antipendium na velký oltář, ornát, štolu, manipul, sukno černé s bílým křížem, dvě velké voskové svíce k Matce Boží a j.

Německá řeč zavládla u nich spolu tak, že sám František Vilém z Talmberka v ní psal i smlouvy i poslední vůli.

musí. Pak-li že ne, že sobě poručeno mají od J. M. paní paní Voršily z Talmberka na ten čas paní na Vlašimi, děkanství v drč obrátiti, aby kámen na kameni neostal. Na to jim pan děkan Vlašimský Jan Fridrich Bechyně z Lažan odpověděl, kdyby slušná a náležitá věc byla, moc mocí odehnati, že by někomu cestu ukázal, že by některý na paty zapomněl. Pro Boha je prosil, poněvadž jeho jakožto jim představenou vrchnost sobě vážiti nechtějí. by alespoň mne jakožto vikáře a místo-držitele jeho Eminenci ušetřili. Pan hejtman zase naproti protestuje, jest-li se kantor nevydá, že činiti budou, co jim od jich paní poručeno jest. Pan děkan zase na to odpověděl, že kdy se co proti Bohu a císaři, duchovnímu a světskému právu poroučí, že poddaní nejsou povinni poslouchati. Ale to všechno nadarmo! Obávaje se pan děkan většího pohoršení, pravil, poněvadž kantora pod svou správou přináležejícího na děkanství jakožto v svobodném místě ochrániti nemůže, že se do kostela utekl. Oni sobě klíče od kostela dáti žádali, jsouce pro velikou nepřiležitost, která jim dále a více rostla, pan děkan přinucen klíče, jim před jejich nohy jest hodil. Měšťané klíče vzavše do kostela šli, takže ani to svaté místo ušetřeno nebylo. Kantora tam nenaleznouce, jej sobě z děkanství vydati žádali a šturmem na dveře tloukli. Já a pan děkan abychom jedenkrát pokoje užili, pana hejtmana panství samého pan děkan na děkanství pustil a měšťany ve dveřích stojící napomínal z toho velikého pohoršení, z kterého těžce odpovídati musí. Oni pak na svou vrchnost se odvolávali a na jejich poručení, sám pan děkan fakuly rozsvítil a pana hejtmana všady uvedl, všechno odevřiti kázal, a že o kantorovi neví, kde se v tom tumultu skryl. Já pak pana hejtmana prosil, aby J. M. paní jménem mým žádal, aby jenom do rána strpení míti ráčila. Pan hejtman oheň rozdělati kázal před děkanstvím, že by i děkanství bylo v prach obráceno, a vartu postavil.

O půlnoci čeládka zámecká se zbraněmi opatřena na děkanství kvaltem udeřila a dveře prorazila. Tři z nich: Martin kuchař, Daniel tafeldeker a Samuel, lokaj paní, s kordy v ruce držíce do světnice přišli, kde jsem já a pan děkan seděli, s kordy na nás se sápalí; my obadva mlčíce, co činiti budou, jsme očekávali. Naposledy já s těmito slovy jsem promluvil: „Pamatujte se, co činite! Tento způsob činění jest podobný k tyranství. Jest-li pak chcete, zabte nás tu obadva!“ A ti tři v tom tumultu nejvíce sobě provozovali a jiná čeládka přede dveřmi čekala. Hodinu s půlnoci my ještě spolu očekávaly, co pak naposledy bude, a jaký konec ta věc vezme. V tom J. M. paní Voršila z Talmberka sama osobně s panem hejtmanem vojanským Comte (hrabětem) Boromaeo a s jinými vojáky, kteříž ve Vlašimi svůj kvartýr měli, na děkanství přišla, svými vlastníma rukama sakerou dveře svět-

Roku 1662. 5. června prodal Fr. Vilém Nemnýšl, ale následujícího roku zdědil po strýci svém Janovi z Talmberka panství Jankov a spojil obě panství na krátký čas.

R. 1655. potvrdil Vlašimi privilegia, ale značně již obmezená ve prospěch vrchnosti a na ujmu města, jme-

nice, v které jsme seděli, rozsekala, ve světnici štoudev velkou vodní roztloukla, žida starého křtěného, jménem Pavla Lebla, který v službě p. děkana zůstával, a jeho starou ženu jakožto poddanou sobě vydati žádala. Pan děkan na tu žádost odpověděl, že on o žádném poddaném neví; co se ale dotýče Pavla Lebla žida a jeho staré ženy, jsouce židé rozeni, a sama na Kamenici v Moravě rozena, žádný nikdy poddanost sobě na ně nevztahoval; a byť krásné poddaní byli, však jsou před očima zůstávali, žádný o ně nikdy nic neřikal; a to žádná manýra není v nočním času tak sobě věsti, aby se za takový hřích a pohoršení styděla, poněvadž to katolickým i duchovním místům, kteříž ve prostřed kacířův jsou, žádný nečiní, a od ni ušetření nemají, nezkušení jsou, a jest-li od většího pohoršení nepřestane, že ji Bůh jiným příkladem trestati ráčí. J. M. paní Voršila přede všemi a celou obcí tak odpověď dala, že ona není katolička a přede všemi protestiruje, že není, že je luteránka a na svobodu duchovní že nic nedbá. I vidouc pana děkana zbraň na stěně viseti, kteráž k té nejposlednější potřebě připravena byla, do ni jest vpadla. To pan děkan spatře, že by dobře nebylo, se chopil, jednu pistoli z rukou vyhodil a druhou z ruky vytočil. Ona panu děkanovi šelem, kluků, bezbožných slov nadávajíc p.... libati kázala, a že pan děkan hoden není velebné svátosti se dotýkati. Taková slova mluvila, že moje péro se stydi psáti. V tom sobě kázala piti dáti a ze zámku vino přinést. To když přinešeno bylo, hejtmanu vojanskému a jiným vojákům připíjela. Naposledy žádala, aby ji pan děkan ruky podal. Pan děkan na to odpověděl, že její ruka, která tak veliké pohoršení dělá, není hodna jeho posvěcené ruky se dotknouti. S tím odešla a kantora z moci vzala.

17. Januarii jsem pana děkana s sebou do Načerace vzal, aby naposledy nějaký mord a něco horšího se nestalo. V nepřítomnosti naši zase dvě hodiny na noc s moci městský pisař, jménem Prchal, panská čeládka, zhůry jmenovaný tafeldeker Daniel s jinými na děkanství přišli, ženu starou žida Pavla Lebla vzali a kdo co mohl, v tom tumultu brali. Od čeládky pana děkana jsou napomenuti, aby sobě tak v nepřítomnosti pana děkana neprovozovali. Na to Daniel tafeldeker odpověděl, že by jak pan děkana Kouřimského tak také Vlašimského atd. Ženu Pavla Lebla paní do věže hoditi kázala, v té největší zimě tak zmorila, že ji za mrtvou vynesli a nohy z odznobovala a z arestu ji pustiti nechce podle zprávy mně dané a svědky osvědčenými. Tak pan děkan chtěje svých věcí zbytek ještě obhájeti, v noci pro své věci z Načerace do Vlašimě poslati musil. O tom velikém pohoršení po celém kraji se vypráví. Datum v Načeraci dne 18. Januarii Ao. 1660.“ (Liber memor. decan. Vlašim. pag. 4—11, opis p. děkana St. Rýgla a „Panětní kniha města Vlašimě“ od P. A. N. Vlasáka a Vác. Trnky str. 15—21.)

novitě s odúmrtím a s podmínkou, budou-li poslušní, poddaní a katolické víře věrni (viz dále privilegium 2. v části 5.).

Poddaný lid přiváděly tehdy cizí i domácí vrchnosti vůbec do větší poroby, než jindy bývalo. A při tom některé lepší pomýšlely, jak učinil před smrtí i zdejší pán, jaký Bohu milý skutek by vykonal, a „že mezi všemi sv. skutky není spasitelnější a Bohu milejší, než právě Jemu, Jeho jednorozenému synu Ježíši, našemu Spasiteli ke cti a chvále stavěti kostely, kaple a oltáře.“ I založil a nadal v klášterním kostele kapucínském v Praze na Malé Straně novou kapli s oltářem a se vším příslušenstvím. Aby v ní služby Boží na věčné časy byly konány, závázal se klášteru smluvou dne 16. října 1662.: dáti tam stříbrnou lampu, oltář a mešní roucha, kalich a j., jako nadání jistinu 2500 zl. ren. pojištěnou na panství Vlašimi, a úroky z ní sám za svého života i potomci a budoucí držitelé panství tohoto platiti v půlletních lhůtách počínaje od sv. Havla 1663. Za to se prior a konvent zavázali: dovoliti mu v té kapli pohřeb a na věčné časy sloužiti mši sv. každý čtvrtek ke cti Ježíšově za Františka Viléma z Talmberka, jeho manželku Voršilu Kateřinu z Pappenheimu a celý rod, a na všechny svátky Krista Pána a každý čtvrtek lampu rozsvítiti ke mši sv.

A 1. prosince 1664. učinil na Vlašimi závěť: aby jej pochovali v kapucínském kostele na Hradčanech v kapucínském habitu beze mnoha nádhery a obřadův; nejstarší syn dědil Rataje a zaopatřil prostřední sestru Lidušku, druzí dva synové Jan a Rudolf rozdělili se o Vlašim a Jankov rovnou měrou a vybavili druhé dvě sestry Marketu a Annu Barboru. Kostelu Vlašimskému odkázal 100 zl. a zádušní dluhy aby zaplacený byly od dědiců Vlašimě a Jankova. Vlašimský děkan měl 40 mší sv. za jeho duši sloužiti. Manželce své Voršile Kat. pojistil věno její 30.000 zl. na panství Vlašimském a dvory panské ve Skalkově, Častrovicích, v Ratajích, Rimovicích a v Kondraci, než by se 3 dcery provdaly, načež jmenované dvory zase k panství přijíti měly.

Po smrti jeho byl nejstarší syn Frant. Max. Leopold na Ratajích poručníkem ostatních dětí úředně ustanoven, a druhý bratr Jan Fr. Křištof rozdělil na hradě Vlašimi

15. září 1665. dědictví na 2 díly : I. Vlašimský a II. Jankovský, k němuž od I. d. byla přidána ves Ratměřice. Rudolf zvolil si Jankov a Jan Fr. Křištof z Talmberka ponechal si Vlašim. V rozdělení tom popisuje, co vše bylo v zámku, které povinnosti měly Vlašimské usedlosti, které domy byly zde ještě pusté, souhrn platů stálých a schodků po pustých na celém panství, výkaz lidí osedlých a sběhlých a domů pustých a j. v.

K dílu Vlašimskému kladl toto : město Vlašim, v něm 68 domův osazených a 2 mlýny, 7 domů pustých, a tyto platy a povinnosti z osazených, k nimž patřilo 925 korců polí, 98 $\frac{1}{2}$ vozu sena s luk : úroku sv. Jir. 100 kop 28 gr. 2 den., sv. Hav. 118 kop 7 gr. 5 den., slepic 110, vajec 1105, roboty 257 dní ; z pustých domů 14 kop 8 gr. 5 d. úroků, 5 sl., 75 v., 14 dní roboty ; jarmarečného ročně 7 kop, za sklizení losů, za přádlo a příze všichni obyvatelé společně 17 kop 30 gr. ; — z celého panství (usedlých 381, popálených a pustých 140 usedlostí) úhrnem obojího úroku 1272 kop 34 gr. 2 d., 534 slepic, 1420 vajec, 271 dní roboty (schodek po usedlostech pustých 264 kop 2 gr. 4 den., 94 sl., 75 v. 14 dní roboty) ; kteréžto platy stále počítány za jistinu 43739 kop gr., platy běžné po gruntech pustých, jichž pole se nájímala, z hospod a pod. za 8441 kop, úhrnem za 52101 k. 10 gr.

„Kostelní podací v městě Vlašimi.... pokládá se za 200 kop.

Zámek aneb hrad Vlašimský, jak se ten se všemi sklepy podzemními, suchými, špižírnu, kuchyní, pokoji teplými, paláci síněmi, komorami, kaplou, od gruntův starého i nového stavení až do střechy cihlami kryté vystaveny, ve svém ohrazení vynachází, popsání pořádně následuje :

1. Brána zámecká klenutá, věže v starém stavení od kamene okrouhle hluboká vysoká, a v ní vězení a schody až nahoru ; pekárna, sklep, vedle klenutá kuchynka a pec pekařská, šnek (okrouhlé schody) dubovými schody až pod krovy, sklep vedle šneku starého stavení pro chleby pekařské, světnice truhlářská klenutá, přádlo a světnice klenutá, špižírna klenutá, kuchyně klenutá ; — v 2. dílu nahoře : světnice, kancelář a komora tařlovaná (prkny obložená) pro krejčí, světnice, vedle té officířská

(úřednická) kancelář a komora při ní, světnice vedle té kanceláře a komora k novému stavení pro J. M. pannu slečnu; — v 3. dílu: palác (slavná síň) přes celé stavení, nad palácem podlaha, kde se prací šaty všelijak, krovem přikrytá.

V novém stavení: sklep pod zemí pro vína, sklep nebo lednice, sklep nad lednicí, sklep na vína a piva, šnek kamennými schody položenými až pod krovy pěkně vystaven, kuchyňská světnice a pec na těsta paštiky při ní, světnice vedle kuchyně, světnice rytířská officířská, světnice sládkovská, komora za ní, kuchyňka malá při tom, sínka u téhož; suché sklepy: pod apatékou dva sklepy, v place (nádvoří) dva sklepy vedle sebe a studnice v jednom; — v 2. dílu: panny slečny Magdaleny Markarety pokoj, tafelstubna malá, síně vedle té jedna, pokoj Skuhrovský, komora, v ní také kamna, apatéka, komora, tafelstuben velký, světnice malá, dvě komory za ní, kapla, vše klenuté a kypsem štukatorským dílem udělané; — v 3. dílu: pokoj J. M. pána France (z Talmberka), síňka při něm, pokoj zlatý, komora při něm, palác velký vše klenutý, světnice za ním, výstupek v rundel; pokoj J. M. pána Rudolfa, síně při něm, zase pokoj světnice, komora klenuté všecko; — ve 4. dílu: pokoj bez kamen, podlaha přes stavení, krov jak náleží cihlami přikrytý, pod nímž by se pěkných pokojův více udělati mohlo, dosti volný, věže v rohu bílá jedna.

Na předhradí, kde zeď dosti tlustá a k bráně stroje, krovem přikrytá, vedle pivovaru špýchar na obilí dosti volný, komůrka vedle něho, bašta a na ní světnice, kancelář v ní, komora při tom, na podlaze špejchárek, maštal jízdná na 12 koní, kovárna se všemi potřebami, vrátného světnice a brána druhá do zámku, maštale dvě na 20 koní, špýchary nad tím stavením, totiž humnem, sladovnou a hvozdem, velké v trojích podlahách, na ty se str. obilí k sypání volné; — za předhradím příkopy hluboké ve skále a valy druhou zdí a šranky ohrazené, kde nyní vysoká červená zvěř zůstává, kteréhožto zámku aneb hradu Vlašimského stavení i s ohradou jeho pokládá se v mírnosti v osmém dílu nákladův 3000 k.

Dům v Praze na Hradčanech, u „černého mouřenína“ slove, léta 1624. 21. máje podle smlouvy se všemi jeho

příležitostmi, totiž ještě jedním domem a 2 zahradami za 11783 zl. 20 kr.

Zahrada kořenná nedaleko zámku Vlašimského, v níž se dům se 2 světnicemi, komorami a kuchyní obzvláštní naproti vystavenou vynachází, kusův kořenných a kuchyňských, však ještě nespravených a všech nevysázených 12, a cesty višňovým posázeným a 2 rybníčky, mimo chmelnice prostranné místo pro plané a štěpovi, a zvůle volnosti dosti, a ohrazená zdí a roubenicemi; taková pokládá se za 700 kop.

Obora zvířecí. Podobně nedaleko zámku Vlašimského dosti prostranná, přes 2 léče (ochozy neb hony myslivecké) široká, skrze níž řeka Blanice teče, a štěpovi rozdílného, poli osetého, luk pod mnoho vozův sena, pěkná besídka a pro oborníka nebo myslivce dům veselý, s pokoji dolejšími a hořejšími vystavený, a dosti dobrou příležitost pro vysokou zvěř a bažanty má; ta se pokládá se vší tou příležitostí za 1000 kop.

Pivovar při zámku ve dvou místech ode zdí, totiž humno, štok, hvozď, sladovna naproti starému stavení zámku, a druhý díl, kde pánev zadělaná, spilka mimo sklepu se všemi káděmi a jinším nádobím a potřebami jeho, na 12 sudův každého téhodne i více, podle dobré opatrnosti a sládkův povědomosti a pilnosti po 7 kop., a do roka 624 sudy svařiti se může, a tak počítajíce 4368 kop; však mimo náklady obilí, chmele, dříví sládkovi, podstaršímu a mládkovi i bečváři služby, toliko každý sud po 1 k. 10 kr. počítajíce = 728 k.; za řídká piva mimo patok nebo prostředního do roka 30 k., za kvasnice a podobné 15 kop = 773 k., a v běžném platu po 20 k. čítáno vše = 15460 kop.

Chmelnice k témuž pivovaru náležející, sládkům a jeho pomocníkům k rozdělování a chmele užívání se vynachází. Vlašimi v zahradě kořenné pod 2½ str. sije, však nevyhmojené a málo zděláné, chmele toliko bývá 15 korcův. U dvora Tehova pod 3 věr. teprva se vysazuje. Takové chmelnice se netaxirují, ale k pivovaru jeho užitku připouští a zanechávají.

Dvůr Vlašimský s ratejnou a druhou světnicí pro officíry (panské úředníky), sklepem, komorami, maštalemi, chlívý, stodolami za dvorem o 3 mlatech, však

s jedním mlatem a pernou spuštěným, od kamene vystavený a šindely střechy přikrytý v mírnosti se pokládá za 500 kop.⁹¹

Polí při dvoře Vlaš. l. 1664. vyseto 169 kor. 3 čtv.; léta 1665. po jaru 188 kor. 2 čtv., ouhorův zůstává 209 kor., lánův $9\frac{1}{4}$, 11 kor. 1 věr. 1 čtv.; luk, sena a otavy: v oboře zvířecí 10 vozů sena, v ohradě 7, na palouce 1 vůz sena.

Dobytka na trávy, přížinky a pastvy, těž zelené, bílé, tvrdé obroky, otruby, plevy, mláta, výpalky, pomyje vychovati může a nyní se vynachází:

nováti může a nyní se vyžadují:								líček indi- (ka-chen)	ka- anů pou- (krut)nů	sle- pic
l. 1665.:	koní	volů	krav	jal.	sviň	vop.	husí			
může býti. . .	6	4	60	41	10	40	8	8	12	20 24
jest	7	2	21	15	6	27	5	5	8	— 6
nedostává se	—	2	39	26	4	13	3	3	4	20 18

Z a h r a d y polní pro mrkve, řepy, zeli, konopě, lny a jinší vaření při dvoře Vlašimském 6 korcův.

Š t ě p n i c e při dvoře 12 kor.

Pole, která se dle příležitosti kraje a místa půdy zemské a podle proby, co by 1 korec mandelův a 1 m. zrna kde vynášel, i také mandelův a platův čeledi, dělníkům, žencům vycházel, rozeznávajíc podle toho jeden každý korec pole osetého po 20 k., počítá se 28372 k. 30 kr.

R y b n í k y nasazený: u Němčího velký 10 kop, Trkous 6 kop.

R ě k a B l a n i c e od mlýna Ostrovského až pod město Vlašim ke stavu Tušovskému dobře za půl míle; druhý kus řeky od hranic řeky městské až pod mlýn Ušípaného za mnoho honův (h. = 125 kroků n. 625 stop).

V i n o p a l n a. Hned za zámkem u samých příkopův dobře vystavena a v sobě dvě světnice, komory, kde nyní purkrabí zůstává, a na jednom kotle, protože druhý starý a zlý jest, po 1 kor. ze šrotův páleného 40 žejdl. a po

⁹¹ Dvůr Tehovský za 400 kop, Znosimský za 400, Blanický za 400, Domašinský za 350, Ostrovský za 350. Věžníky za 400, Zdislavský za 400, Dvůr Statenický, který ještě J. M. paní máti užívala, za 600, všecky za 3800 kop. Tvrz Statenice nevystavená, ale sklepy a pokoje na místě mající, pokládá se za 300 k.; hospoda ve Stat. na silnici pustá zůstává. (Desky zem. 73 D 20.)

7 kr. žejdlík k šenkům se vystavuje, a užitek, poněvadž každého téhodne dvě várky t. j. 80 žejdl. po 7 kr., peněz za ně 9 k. 20 kr., a do roka 4160 žejdlíků v jedné summě 485 k. 20 kr., kteréžto za náklady tři díly se ujmají, a toliko se pokládá 121 k. 20 kr., a v běžném platu po 20 k. vynáší 2426 kop 40 kr.

H o s p o d y r. 1665. ve Vlašimi 4.

Mlýn Vlašimský o 4 kolách a 4 stoupy; v něm melou z města Vlašimě, z Domašína, Zdislavic, a vesnice Boliny, Řimovic, Znosim a Rataje Ovesné. Z něho odvozují do důchodů ročně peněz za krmení vepřův 100 kop, pšenice neb mouky 10 kor., žita neb mouky 140 kor., ječmenův nebo krup 6 kor. Při mlýně Vlašimském jest pila; v a l c h a, kde soukenníci postavy sukna valchují. Z ní soukenníci ročního platu nemnoho dávají, ale dva se vynachází, za rok 3 k. a běžném platu počítají po 24 k. vychází 72 kop.

Lom kamene zdicího v oboře za besídkou, jako i jinde prostranních leských vynachází se dosti.

Hlíniště hlíny červené u dvora Vlašimského u samé cihelny a jinde na mnoha místech pro přikrývání podlah a dělání cihel se vynachází.

Cihelna a při ní pec na 3 díry při té oboře, do kteréžto cihelny cihel zdicích 12000 se volně vsaditi, vypáliti a mimo domácí potřeby uprodati může; počítají 1000 cihel pro nejisté odbytí toliko po 40 k., učiní za ně 480 kop, a za náklady 3 díly ujmouce 360, zůstane 120 kop a v běžném platu po 20 k. počítaje, vychází 2400 kop.

D l u h y . . . k záduší Vlašimskému 100 kop a odkázaných 100 k., sirotkům † Vác. Klobásy do 30. dubna 1665. za 7 let 1065 kop, sirotkům † Jindř. Klobásy 680 k., obci Vlašimské za sůl 7 kop, řezníkům za maso 29 k. 11 kr.; . . . všeho dluhu 69417 kop 38 kr. půjčeno bylo a upomínáno býti mělo 16895 k. 17 k. . . .

Jan Fr. Křištof z Talmberka rozdělil takto dědictví otcovské, založil nadání 8000 zl. na panství Vlašimském, ale závazal i poddané, aby část jim uloženou k ní zaplatili, potvrdil jakožto pán Vlašimský městu privilegia 25. listop. 1665; ⁹² avšak potom hned prodal celé panství

⁹² Téhož dne potvrdil je i Domašínu; v nich praví, že „připouští 8000 kop k zapravení starých restantův z panství Vlašimského, aby

dne 7. prosince za 185.000 zl. ren., zlatý po 60 kr., krejcar po 6 malých penězích, kněžně Boženě Dobrotivé z Porcie rozené Kavkové z Řičan, totiž: město Vlašim, Domašín a Zdislavice, tvrz Věžníky, dvory v těchto jmenovaných městech a Věžnický, Ostrovský, Znosimský, Těhovský, Blanický, Škalkovský, Častrovský, jakož i v Ovesných Ratajích, v Rimovicích a Kondraci (ale že těchto 5 podle nařízení otcova teprve zase k Vlašimi přijde, až jeho sestry se provdají) a příslušné vesnice, „ale ves Pavlovice dle obsahu Trčkova nadání, které nadání privilegia Vlašimských poddaných s jinými vysvětlují,⁹³ a vyjma ves Ratniřice, která byla k dílu Jankovskému připojena. Kupní cenu měla kněžna zaplatiti v převzatých dluzích, mimo jiné 200 zl. kostelu Vlašimskému, a co by po nich zůstalo, dáti v určitých lhůtách. Bylo též ujednáno, kdyby se někdy po krátkém nebo dlouhém čase nalezl na Vlašimském panství poklad, jelikož se toho všelijaká znamení vyskytují, že má třetí díl toho pokladu panu prodávajícímu nebo dědicům jeho připadnouti.“

Vdova Voršila Kateřina z Pappenheimu, zůstala „paní na Skalkově a Častrovicích“ a koupila si r. 1666. statek Březinu v kraji Bechyňském, nyní Tábořském, za 20.000 zl. ren. a zemřela tam r. 1668. Švakrová její Lidmila z Talmberka provdala se za hraběte z Kolovrat.

Jan Fr. Křištof, bývalý pán zdejší, stal se proboštem královské kaple u Všech Svätých, a r. 1676. biskupem v Hradci Králové. Dne 1. července 1693. koupil od bratra Rudolfa Postupice, dvůr Buchov, Milovanice, Holčovice, Čelivo, Habrovku, zámek pustý, při čemž dal si biskup od bratří zapsati do desk zemských „poněvadž jim ve všech potřebách a důležitostech vždy upřímně a bratrsky pomáhá, aby kdykoliv a kdekoliv by se poklad na jejich panstvích nalezl, že jemu polovici toho pokladu darují.“ — Rudolf, jehož synové v mladém věku zemřeli (Jan

také ku pomoci fundaci Vlaš. tak, jakž by se toho na ně rozvržení stalo, svůj díl pro konání jistých mší sv., jak fundaci obšírněji zavírá, vypravovati povinni byli. Kdyby pak Dom. toho neučinili, anebo proti vrchnosti své se poslušně nechovali nebo také ve víře katolické stáli nebyli, tehdy toto potvrzení jim k nížádné platnosti sloužiti nemá, nýbrž vrchnost dokonalou zvlášť panství ve všem by užívati mohla.

⁹³ Desky zemské 466, B. 16.

v 29. roce, Jan kanovník Vratislavský a představený královské kaple v Praze v 24. roce a Vilém v 23. roce věku svého), prodal 2. října 1702. i panství Jankovské, jež držel rod jeho od původních pánů z Vlašimě (viz str. 10.) plných 269 let, a přečkav všechny své syny, umřel r. 1705. Potomci Jana st. z Talmberka na Smilkově a manželky jeho Anny Kunigundy z Řičan již také zemřeli, a Josefem Václavem vymřel r. 1735. starobylý rod z Talmberka po meči.⁹⁴

**3. Kněžna Božena z Porcie
roz. Kavkova z Řičan r. 1665-1681.**

Pocházela ze staročeského rodu pánů z Řičan, příbuzného sňatky nejvíce s pány Trčky z Lípy, z Gutenšteina, z Lobkovic, ze Šternberka, z Talmberka (v. str. 38-39, 180-181), s Malovci, s Vratislavy z Mitrovic a j.

Sídlili hlavně na původním hradě Řičanech u Prahy, Vsechromech u Řičan, Křivšoudově, na Zásmukách, Kosové Hoře, Beztahově, na Štěkni a na Živohybeci v Písecku, na Oseku u Plzně, Hořovicích, Nových Zámcích, Merklíně, Přestavcích, Pelhřimově, Rečici, Rychnově, Popovicích, Jemništi a t. d. Praotec jejich byl Petr ze Vsechrom r. 1237—1276., nejvyšší komorník krále Přemysla Otakara II.; z 1. větve po praměti pocházeli Talmberkové na Vlašimi, a 2. větev žila na Štěkni u Strakoně, z níž poslední byla s bratrem Janem právě naše Božena Dobrotivá.

Vývod jejího rodu jest následující:

Petr ze Vsechrom r. 1237—1276.
nejvyšší komorník

Ondřej Kavka z Řičan 1309—1324. nejvyšší sudí zemský. manž. Kat. dcera Jaroslava ze Šternberka	Slavek, Diviš.
--	----------------

⁹⁴ F. Palackého Dějiny národa českého I. 2, 482, Desky zemské 73 D, C 24, 17—29, E 11, 114 H 17, 141 D 16, 148 D 22, L 30, 194 F 27—29, 294 A 28, K 3, M 20, 301 M 24, 312 P 29, 313 O 18, 314 E 10, 410 H 8, B. Paprockého O stavu panském 290. Boh. Balbina Miscellanea historica II. d., A. N. Vlasáka Okres Uhliřsko-Janovický 27, 40., L. Svobody článek „z Talmberka“ v Nauč. slov., Aug. Sedláčka opisy listů p. B. z Talmberka a j.

Ondřej Kavka z Řičan

Zachariáš Kavka z Řičan na Štěkni r. 1454.
manž. Kateřina z Bubna a Frimburka

Mikuláš Kavka z Řičan na Štěkni † ok. 1550.
manž. Magdalena z Gutenšteina (v. str. 38)

Herald Kavka z Řičan na Štěkni a Cehnici, r. 1554—62.
hejtman kraje Pracheňského (Píseckého),
manž. Kateřina Malovcová z Chýnova a Vimberka.

Eliška
m. Alberta
Libšteinského
z Kolovrat

... Zdeněk † 1582.
m. Johanka Trčková
z Lípy (str. 38).

Jan Kavka z Řičan
na Živohybei,
manž. Kateřina z Řičan
na Zásmukách

Zdeněk Jindřich Herald
m. Kat. m. Eliška
z Vrtby z Lobkovic

Jan Kavka z Řičan r. 1625.
na Živohybei a Starém Sedlišti u Ta-
chova, m. Benigna z Lobkovic
† 1625.

Jan Kavka
z Řičan
† 1642. svoboden,
poslední svého
rodu po meči.

Anna
Maria
† v pa-
nenském
věku.

Kuni-
gunda
jeptiška
ve
Vídni.

Lidmila
Kateřina
m. Fr. Mat. ze
Šternberka
na Bechyni a
Zelené Hoře.

Božena
Dobrotivá
Johanka
m. Jan Ferd.
kniže
z Porcie.

Znak měli: bílý trojlíst na červeném štítě troj-
branném tak rozložený, že do každého kouta štítu jeden
líst obrácen jest.

Mnozí toho rodu vůbec proslavili se v míru a v boji,
na př. Ondřej z Řičan, nejvyšší komorník v Čechách a
přední rada krále Přemysla Otakara II., Oldřich, nejvyšší
sudí zemský, Bohuslav a Jindřich v boji mezi Bedřichem
Rakouským a Ludvíkem Bavorským r. 1523., Adam, ge-
nerál českého vojska proti Turkům roku 1538. a někteří
také v 30leté válce. Jedni byli většinou pod obojí, druzí
katolíci. Jan nejstarší Kavka z Řičan na Červené Rečici
a Novém Rychnově byl kommissař při direkci odbojných
stavův, odsouzen, a statky jeho r. 1623. darovány k arcí-
biskupství Pražskému; Jan Litvín K. z Ř. na Hořovicích
byl též kommissař při oné direkci a všech statkův od-
souzen; také Joachim K. z Ř., katolík, Karel, Oldřich
Václav na Popovicích účastnili se odporu proti Ferdi-

nandovi II.; Pavel K. z Ř. na Dubu a Zálezlích u Volyně, jeden z direktorův a rad zemských z panského stavu, byl proti tomu, aby stavové duchovních statků neprodávali, páni a obyvatelé Ferdinandovi II. věrní aby nebyli statkův, úřadův a cti zbaveni a z vlasti vypovídáni, a vůbec radil k mírnému jednání; ale že volil Bedřicha Falckého za krále, byl jeho radou a komorníkem a j., odsouzen jest r. 1621. hrdla, cti a statku, pak ale ponechán u vězení na hradě Pražském. Také Vilémovi ml. K. z Ř. na Kosové Hoře a Vilémovi Lvů na Beztahově byly statky pobrány.

Otec Boženy Dobrotivé, Jan st. Kavka z Řičan, zůstal králi Ferdinandovi II. věren; koupil skonfiskovaný statek Staré Sedliště a Částkov u Tachova v Chebsku za 110.000 kop míš.; a když Ferdinand II. proti dosavadnímu zřízení úřad purkrabský na slavném Karlštejně zrušil a panství jako stolní statek královnám českým odevzdal, zastavila králová r. 1626. Janu K. z Ř. panství Karlšteinské, hrad a 29 vesnic, odhadnuté na 63.233 kop čili 73.772 zl., za hotovou část 50.000 zl. ren.

Zatím umřela matka její Benigna z Lobkovic roku 1625., dcera Ladislava z Lobkovic a manželky jeho Johanky Berkové z Dubé a z Lipého, a pochována jest u sv. Salvatora v Praze; následoval jí na věčnost r. 1642. syn Jan a pochován jest vedle matky své, a tři léta potom manžel Jan starší, jímž větev tato vymřela. Poslední ze staroslavného rodu Kavků z Řičan vůbec byl z větve na Kosové Hoře Max Ferdinand, c. k. general, † r. 1817.

Z otcovského dědictví převzala Božena, kněžna z Porcie, panství Karlšteinské, a ráda tam zůstávala.

Provdána byla za Jana Ferdinanda z Porcie a Brugnera, cís. radu, jenž byl r. 1659. v císařské kommissi obnovené, aby vyšetřila pohledávky a škody, jež prý staly se král. komoře prodejem statků skonfiskovaných a špatnou při tom mincí, a vymohla náhradu. Dříve byla taková kommisie zřízena r. 1638., v níž byl na předním místě ustanoven Jan Weikart kníže z Auersperka, nejvyšší cís. hofmistr.

Kommisie ta nevyřídila všeho, byla r. 1665. zrušena a místo ní „kommisie revisionis“ ustanovena. Po nařízení daném 31. prosince 1668. dobývaly se pohledávky komory královské na takových statecích soudně.

I kněžna z Porcie byla 27. května 1668. císařským dekretem upomenuta, aby za panství Vlašimské ještě 100.000 zl. dvorské komoře zaplatila, poněvadž se vynášlo, že byl král při prodeji toho panství r. 1622. o tolik poškozen; jináče bude se to soudně vymáhati. Dne 21. ledna 1669. skutečně uvázal se prokurátor císařský Krištof Norbert Knaut z Fahnenschwunga s komorníkem desk zemských „ve statek a dědiny někdy Bedřicha z Talmberka, nyní Boženy Dobrotivé kněžny Porcie rozené Kavkové z Řičan, totiž ve statek Vlašim se vším příslušenstvím pro nedání a nezaplacení hlavní summy tržové nedoplačené za dotčený statek jmenovitě 23.428 kop míš. a 40 krejcarův.“

Proti tomu kladla odpor kněžna Božena, odvolávajíc se na úmluvu s Janem Fr. Křišt. z Talmberka, proboštem u Všech Svatých a bratry jeho. Tito stěžovali si 2. března 1669.: 1. že zabavení statku neděje se právním pořádkem, že bylo vše od děda jich před 40 lety věrně a poctivě vyrovnáno, že nevykázala se dříve spravedlivost na panství Vlašimské, než se komora královská v ně uvázala. Podle zemského zřízení měly býti strany napřed slyšány, a tedy že takové nepořádné uvázání zrušiti se má. 2. Děd jejich Bedřich z T. nejen vše úplně zaplatil v dávno uplynulém roce 1625., nýbrž i ještě o 2331 zl. 56 kr. více dal, což mu podle dekretu knížete Lichtenšteina ze dne 24. ledna 1625. jako půjčka do král. komory počítáno bylo.

I prosili, aby tedy uvázání se v panství Vlašimské bylo jakožto nepořádně provedené zrušeno. Načež přišla odpověď císaře Leopolda daná 26. října 1670.: Proto prý učinil se onen požadavek na panství Vlašimském, že kníže Lichtenstein 29. ledna 1622. prodal Vlašim Bedřichu z Talmb. za 60.000 kop míš. čili 70.000 zl. ren.; kupující odpočítati si měl: 13.500 zl. již zaplacených a ostatní doplatiti, načež 11. září 1622. darováno mu bylo z císařské milosti 25.000 kop čili 29.166 zl.; zbytek 23428 kop že vyrovnal jistými dluhy, jež měl na skonfiskovaných statech rebelův, ale bez císařského schválení, jehož bylo k tomu potřebí, a tedy že se to nahraditi má.

Bratři Talmberkové slíbili, že pohledávku královské komory zaplatí, a uvázání její v panství Vlašimské tím

zrušeno, načež i odpor jejich z desk zemských byl vymazán a Vlašim paní Boženě z Porcie zase odevzdána.

Kněžna Božena Dobrotivá, t. č. již ovdovělá, držela pak Vlašim a Karlštejn až do své smrti r. 1681. a zůstávala často na tomto slavném hradě, majíc tam své potěšení ve svátostech a ostatcích tam chovaných. Podle známých skutků byla paní nejen podle jména, nýbrž opravdu zbožná a dobrotivá a netrpěla křivdy na poddaných páchané. Když se dověděla, že se něco nepravého stalo na panství jejím, napravila to, jak svědčí následující případy:

Tehdy vůbec ukládaly četné vrchnosti nebo jejich správcové poddaným břemena čím dále tím horší. Lidé, kteří jindy téměř svobodní bývali a jen mírný úrok nebo daň platili, teď utlačováni byli tak nelidsky, že si na některých panstvích až zoufali. Také na Vlašimsku dělo se podobně. Některé vrchnosti již předešlé od marnotratného Zdeňka Trčky (str. 163.) počínající vymáhaly na poddaných více, než tiito původně byli povinni, a mimo rozličné platy musili robotovati z lánu 8 dní ve žních; teď ale správcové nutili je, aby robotovali nejen ve žních, nýbrž po celý rok, a to až i 6 dní týdně, od pondělka do soboty. Z té příčiny zůstávalo pořáde mnoho statků pustých a prázdných, a ještě za ty musili ostatní poddaní robotovati. Tím i berní zemských ubývalo. I přišla r. 1673. do Vlašimě úřední kommissee, aby nově shledla zdejší panství, a podle zprávy místodržicím 14. prosince 1673. podané uznala, že ono podle příznání r. 1653. nikoliv na 176 $\frac{1}{4}$ osedlého, nýbrž budoucně za 252 $\frac{9}{16}$ osedlého počítáno býti mohlo. „Dále přednésti obzvláštní potřebu býti znamenali,“ píše úřední zpráva kommissarů místodržicím, „že na tom panství velmi mnoho pustých gruntů se vynachází, a poněvadž mezi takovými někteří také, jenž za nynější vrchnosti spustli, se spatřují, a doložíce páni kommissari v relaci své, že lidé poddaní od pondělka do soboty v robotách zůstávají, ti přítomní pak jinší pusté přenášeli, a za ně mnohý měsíčně po kolika zlatých platiti muscí; zda-li tudy k opuštění gruntův příčina se jim nepodala, a to, co tak za nynějšího času spustlo, též vrchnosti k vypravování kontribučních břemen připsáno býti má? To Vašim Milostem k dalšímu uznání poslušně podáváme.

Sice také bylo by naše zdání, poněvadž též za předešlé vrchnosti tu mnoho gruntů spustlo, a kdyby takové až dosavad pozorováním způsobem pro jich zase osazení do 3 let suspendovány byly, že J. M. kněžna z Porcie z strany těch nemírných robot, aby při správách Vlašimského panství takové zastavila a ty pusté mezi časem 3 let zase náležitě osaditi nařídila (což při takovém panství, kde mnoho lidu jest, když toliko s nimi dobrotivě se zacházeti bude, dobře státi se může), od Vašich Excellencí a Milostí ponapomenuta býti mohla.“

Místodržící poslali o tom věrnou zprávu paní Boženě z Porcie, a dali to vyšetřiti, píšice zdvořile mimo jiné, že „ovšem myslí, že Její knížecí Milost, nebývajíce častěji na svém panství, toho nebude potahovati na sebe, nýbrž Svě úředníky nechá se zodpovídati nebo jimi to napravit. Podle obvyklého způsobu posílá se takové napomenutí vrchnosti. Ostatně jak dostanou místodržící novou zprávu, učiní potom takové nařízení, aby Její knížecí Milost neměla si do ničeho ztěžovati.“

Kněžna poddaným ulehčila, zůstalo při dosavadních povinnostech a netoliko Vlašimi, nýbrž i všem obcím na panství odúmrtí zase navrátila a robotníkům přilepšila. Viděla, že „k tak bídnému stavu poddaných přispělo nemálo i takové právo úmrtní, dle kterého když některý poddaný umřel, celý jeho statek vrchnosti připadl. A takové právo úmrtní na témž panství učiněno bylo, že ubohý poddaný každý rok gruntovní peníze za svůj grunt skládaje, nikdy naděje neměl, že jej svým dětem anebo potomkům vyplatí. A byť i úplně vyplatil, máje šest neb osm dětí, tu po smrti otcově neb po rozdělení, které z nich se světa sejdouc ihned po umřelých na vrchnost spravedlnost odúmrtí přicházela a na živé po nich nic nepřicházelo; tak že žádnému gruntovních peněz neskládali a z panství odcházeti příčinu slušnou měli. Tudy se panství v poddaných ztenčovalo, a našlo se, že téměř jednoho gruntu na panství nebylo, aby vrchnost na něm spravedlnosti neb úmrtního práva neměla, a sečtlo se do vyjití roku 1678. 7305 kop gr. gruntovních vrchnosti patřících peněz. Za druhé, když po rozdělení svých dětí rodiče pro své šediny a v starosti opatření něco spravedlnosti sobě zanechali, jako na výminek, když své živobytí dokonali, po nich hned vrchnost díl od nich zane-

chaný brala, a děti, nemajíce po nich žádné naděje, nic dobrého jim rodičům v živobytí neprokazovaly a nad to pak ani do prachu země pohřbívati chuti neměly.

Z těchto všech příčin poznávajíc jakožto křesťanská vrchnost, že se tu proti právu, spravedlnosti a svědomí dobrému pokračuje, aby budoucně své grunty pro své děti vypláceti, dobře hospodařiti a tudy po nich též děti neb poddaní se na gruntech držeti příčinu, a toho, co rodiče za grunt vyplatí, po nich úplně děditi a užívati naději jistou měli — vedle dobrého těch věcí považování a náležitého svědomí netoliko městu Vlašimi, městečkám, ale při nich všem vesnicím proti předešlému způsobu tuto milost nyní i na časy budoucí učiniti, aby z umrlého na živého právo padalo, povolití ráčila.“

Nařídila pak, aby se dělníkům letním, sekáčům, ženčům a vázačům, kteří dostávali 1 bochník chleba $1\frac{1}{2}$ libry, dávala strava, a dělníci pořád při dvořích aby zůstávali a domů nechodili. Dávalo se potom „za den dvakrátě jísti: na oběd polívka z tvarohu nebo mléka, kroupy, hrách; na večeři polívka, kroupy a šišky. Kroupy se do mléka zavařovaly. Pro 60 dělníků najednou dáti na poleďne: $1\frac{1}{2}$ čtvrtce krup a 2 čtv. hrachu, a když hrachu nebylo, tedy místo něho 2 čtv. bílé mouky na kaši, $1\frac{1}{2}$ konve nebo 27 žejdlíků mléka na zalévání krup i na polívky, másla $\frac{1}{2}$ libry, soli 2 žejdlíky; na večeři: krup $1\frac{1}{2}$ čtv., výraže na buchty 2 čtv., mléka k zalití krup i na polívku 27 žejd., na posypání buchet sýra 1 libra, másla $\frac{1}{2}$ libry, soli 2 žejd., chleba statečnému dělníku po 1 bochníku vážícím $1\frac{1}{4}$ libry. Jísti dávali „na 12 osob za jeden stůl do škopíčku“.

A když se r. 1679. vynašlo, že statek Beranovský v Pavlovicích daroval r. 1487. Oldřich Machník k záduší Hradeckému, a že tedy neměl býti vrchnosti prodán, odevzdala kněžna „takový grunt k témuž záduší se všemi případnostmi s dobrým svým úmyslem nebo z dobré vůle.“

Dobře hospodařila, všecky převzaté dluhy zaplatila a když r. 1681. umřela, zanechala dvěma dcerám svým, Františce a Isabelle, toto jmění: hotových peněz 15.968 zlaten. a dlužní úpisy od Vác. hraběte ze Šternberka, od jesuitův a j. na rozličné částky peněz, panství Vlašimské bez dluhův a zástavní panství Karlšteinské.

Mladší sestra Isabella Magdalena, tehdy již ovdo-
vělá hraběnka ze Šternberka, paní na Bechyni, Jičíně atd.
zvolila si z toho podíl hotové peníze 140.000 zlat. ren.
s úroky; starší zůstaly Karlštejn a Vlašim.⁹⁵

**4. Potomci a dědicové kněžny
Boženy Dobrotivé z Porcie, roz. z Řičan,
r. 1681-1848.**

Rodinný jejich postup jest:

Božena Dobrotivá Kavková z Řičan,
manžel kníže Jan F. z Porcie, † 1681.

Františka Dobrotivá † 1689. m. Helmhart Křištof hrabě z Weiszenwolfu z Horních Rakous	Isabella Magdalena † 1687. m. hr. ze Šternberka
Jan Josef ze Šternberka.	

František Antonín hrabě z Weiszenwolfu * 1680. † 1715. m. Františka Antonie hraběnka z Lamberka.	Josef Antonín † 1692.	Maria Josefa m. hr. z Enkerwirtu 1707.
--	--------------------------	--

Maria Josefa z Weiszenwolfu † 1730.
m. Jan hrabě z Trautsonu a Falkenšteina.

František Antonín † v mládí.	Maria Josefa, poslední z Trautsonův, * 1724. † 1792., m. r. 1744. Karel Josef kníže z Auersperka, vév. Münsterberský, † 1800.
---------------------------------	---

1. Z Weiszenwolfu r. 1681—1715.

Františka provdaná za německého hraběte Helm-
harta Křištofa z Weiszenwolfu v Horních Rakousích, po-
tvrдила r. 1684. městu privilegia, ale již obmezená, mimo
jiné i to, že v Pavlovicích, špitálu darovaných, vysta-
věny byly některé chalupy a k nim dány pozemky od

⁹⁵ Archiv místodržitelský 10, 103, I. zemský r. 1668, desky zem-
ské 194 F 28—29, 316 A 1, 317 M 29, 381 E 11, Boh. Balbina Miscell.
hist. II., L. Svobody článek „z Řičan“ v Naučném slovníku Pamětní
kniha města Vlašimě od A. Vlasáka a V. Trnky, Aug. Sedláčka Hradý
a zámky VI. 68.

zrušených mlýnů Vlašimských, jak dále v části 5. věrně podáno jest.

R. 1684. přikoupila k Vlašimi Štěpánov, Lhotu, Dubějovice a jednoho člověka v Sedmpannech za 32.500 zl., avšak již dvě léta potom chtěla Vlašim a celé panství k Třeboni prodati; ale ke skutečné prodeji to nepřišlo. Vyměnila pak s obcí Vlašimskou za grunt Kuchařovský ve Ctiboři pole od obecního dvora na Peklově, a poněvadž na témž gruntu plat k záduší sv. Jakuba v Domašíně 1 k. 20 gr. míš. stál, přenesla jej na dva domy v Domašíně a s měšťany Vlašimskými udělala smlouvu, aby místo lovu, konopí trháni a jiných povinností platili vrchnosti z obecního důchodu 26 zl. ren.

Umřela dne 2. prosince r. 1689. a zanechala 2 nezletilé syny a dceru: Františka Ant., Josefa Ant. a Marii Josefu, provdanou za hraběte z Enkerwirtu.

Synům odkázala Vlašim a Štěpánov a podíl svůj 15.000 zl. na panství Karlštejně na polovici, ostatní pozůstalost na 3 díly mezi oba syny a dceru. Než dědic František Ant. dospěl, spravoval Vlašim a celé panství jako poručník otec jeho Helmhart 12 let. Pocházel ze staré četné rodiny německé, usedlé dílem v Korutanech a Horních Rakousích, dílem od XVI. století také v Čechách, na př. Ondřej z W., jenž přišel sem s Ferdinandem I., pojal za manželku Bohunku z Pernšteina, dostal s ní panství Hlubokou, Žiželice a j., byl cis. radou a zemřel r. 1557.

Znak měli: štít v 4 části rozdělený, v první hořejší bílého vlka, v druhé zeď s cimbuřím, v dolejší pod vlkem opět zeď a vedle dva psi zády k sobě obrácené a na krku svázané.

Otec poručník rozmnožil panství o statek Nesperský r. 1693. a r. 1699. dal napsati „registra urbani panství Vlašimského“, v nichž se vypisují jména držitelů, co měli, kolik platili úroků, na kopy a gr. míš. počítáno, kolik dávali slepic, vajec, a kolik dní roboty ve žních konali, jak uvedeno jest dále u poměrů poddanských v části 8.

Jako za některých předešlých vrchností, vznikly za něho spory o hranice a lesy. „Hejtman panství Valentin Kuneš Vlkovský bral les svobodníku Křehulovi ze Sedm-

pan a zařídil nový mlýn pod rybníkem Smikov řečeným a v něm prodej piva. Do tohoto stěžuje si r. 1691. Vác. Jar. z Věžnik na Chotěšanech tvrdil, že jest mlýn na půdě vesnice Městečka; kdežto Kuneš chtěl dokázati, že na půdě vesnice Kojatice leží.

Když dědic František Ant. z Weiszenwolfu stal se plnoletým, převzal r. 1701. Vlašim a ostatní statky, pojal za manželku Františku Antonii hraběnkou z Lamberka a sídlil v zámku na Vlašimi. Němčina zde odtud panovala a také v městě se šířila, když k vůli německé vrchnosti někteří i domácí lidé, jsouce v městské radě, německy se podpisovali.

Roku 1704. založil na Spáleném vrchu kapli Loretu, v městě nové děkanství a r. 1705. potvrdil městu privilegia od matky jeho mu daná. Stavě pak v Linci velký palác, onemocněl tam a dne 19. února 1715. ustanovil v poslední vůli: tamějším chudým lidem při pohřbu 60 zl., ale na zádušní mše sv. 2500 zl. (1000 zl. na 2000 mši sv. u kapucínů v celé zemi, jiných 1000 zl. na 2000 mši sv. dle zařízení manželky jeho a na 1000 mši za duši jeho konaných zvláště 500 zl.) klášteru kapucinskému v Urfahru 300 zl., ve Weingartenu 150 zl., k obrazu v Maria Zell ve Stýrsku 1000 zl., za něž opatřiti se měly 4 nebo 6 stříbrných svícenův oltářních do kaplí; v kapli Loretě u Vlašimě měla se po celý rok na věčné časy každého dne sloužiti mše sv., proto jeden kněz se vydržovati a jemu z důchodu panského ročně 300 zl. r., půlletně po 150 zl. platiti, a také mu zvláštní byt v zámku nebo jiném pohodlném místě opatřiti, a když chtěl mši sv. v kapli sloužiti, dáti mu koně ze dvora.

Špitálu chudých ve Vlašimi odkázal pro lepší výživu také na věčné časy ročně 50 zl. z důchodu panského.

Důchodnímu písaři Janu Vaňkovi a všem ostatním služebníkům obojího pohlaví, kteří byli poddaní, dal svobodu a propustil je z poddanství.

Sestře Josefě odkázal 10.000 zl., nevlastním bratrům Ferdinandu a Antonínu po 100 dukátech, paní manželce mimo dům ve Vídni osm dobrých koní, jež si dle své libosti vybrati mohla, a za dědičku ustanovil dceru Marii Josefu. Umřel třetího dne potom, maje věku teprve 35 let a pochován jest v rodinné hrobce v jesuitském kostele v Linci.

Než dědička dospěla, vedla panství matka její vdova Františka Antonie. Dcera Maria Josefa provdala se pak za Jana Viléma hraběte z Trautsonu a Falkenšteina. Však o dědictví nastala pře dlouholetá a nákladná mezi nimi a nevlastními strýci. Tito pravili, že po smrti hraběte Františka Antonína z Weissenwolfu měla dědička a dcera jeho Marie Josefa počet složiti z užitku šestiny náležející nevlastním bratrům, a s nimi rozdělití se o panství Vlašim a Štěpánov a tuto šestinu buď v nemovitostech aneb v penězích vydati.

Její matka, poručnice Františka, rozená hraběnka z Lamberka, složila též počet u českých desk zemských; ale nevlastní bratři vytýkali v nich rozličné vady a nechťeli pak oné šestiny v penězích, nýbrž díl panství Vlašimě a Štěpánova. Z toho vznikly dlouholeté a nákladné spory. Uváživše pak, že by se to ještě déle protahovalo na škodu jich, vyrovnali se roku 1715.: Marie Josefa z Trautsonu zavázala se dáti oběma strýcům svým za všechny požadavky jejich 95.000 zl. ren. ve dvou lhůtách po 45.000 zl. a pojistiti je na Vlašimi a Štěpánově, čímž oba se spokojili.⁹⁶

2. Z Trautsonu r. 1715--1744.

Rod manžela Vlašimské paní, Jana Viléma hraběte z Trautsonu pocházel z Tyrol a v XV. století usadil se také v Rakousích, drže panství Falkenstein a j. Jmenujeme z něho ku př. Pavla Sixta z Tr. a Falk., rytíře zlatého rouna, tajného radu císaře Rudolfa II. a Matyáše, Jana, maršálka a presidenta zemské vlády v Dolních Rakousích † 1663., jeho syna Fr. Eusebia, cis. tajného radu, z jehož dětí byl Arnošt biskupem ve Vídni, Jan Leopold od r. 1702. pánem na Dolních Královicích, Čechticích, Křivsoudově a jinde v okolí našem a pečuje o blaho svých poddaných, obnovil na př. v Čechticích školy, kostely vlastními knězi opatroval a Čechtickým robotu na vždy odpustil. Syn a nástupce jeho na těchto panstvích podobně se k lidu choval. Bratři Jana Viléma byli:

⁹⁶ Archiv Třeboňský 1682--1686., B I. A a, inístopřítel'ský W. 103, 5; desky zemské 76 C 18, 278 J 17, 411 C 29, 498 M 26, 639 E 25.

František Karel, pán na Čechtích, Královicích a j., Ant. Arnošt, ministr na dvoře Vídeňském, Jan Josef, pozdější arcibiskup a kardinál Vídeňský, Ludvík František, a sestra jejich Maria Františka, provdaná z Auersperka.

Ve z n a k u měli uprostřed podkovu, v hořejší 1. čtvrti císařského orla dvouhlavého, v 2. holubici, v dolejší 1. kohouta a v 2. kozorožce.

Maria Josefa z Trautsonu roz. z Weissenwolfo, potvrdila Vlašimi privilegia r. 1723., postavila t. r. sochu sv. Jana Nepomuckého u rybníka (kde nyní stojí c. k. okresní soud) a zemřela již roku 1730. Manžel její Jan Vilém a babička Františka Antonie z Weissenwolfo pečovali o výchování jediné dcery a vnučky nezletilé Marie Josefy. Na Čechtích, Královicích a j. vládl Jan Vilém z Trautsonu až do r. 1766., kdy je prodal za 565.000 zl. a 1000 dukátů klíčného. Svědkem tržové smlouvy, konané ve Vídni dne 10. ledna t. r. byl mimo jiné Jindřich kníže z Auersperka, otec nového pána Vlašimského.⁹⁷

3. Knížata z Auersperka od r. 1744.

Dědička města a panství zdejšího Maria Josefa z Trautsonu pojala dne 26. března 1744. za manžela Karla Josefa kn. z Auersperka.

Pocházel ze starého rodu panského, sídlem v Kraljině na Turjaku (něm. Auersperku). Praotec jeho Adolf, * r. 990. † 1060., držel panství v téže slovinské zemi, a jeho potomek Engelhart stal se tam r. 1463. dědičným maršálkem zemským a nejvyšším komořím, kterou důstojnost po něm dědí vždy nejstarší toho rodu. Od jeho dvou synů Pankráce † 1490. a Vollrada † 1495. pocházejí dvě veliké větve rodu toho, jež obě v XVI. století byly povýšeny do stavu svobodných pánův a v XVII. století do hraběcího.

Od vnuků Pankrácových rozdělila se I. větev na dvě nové: starší od Herbarta † 1618., mladší od Dětricha † 1634. Z této pochází zdejší rodina knížecí.

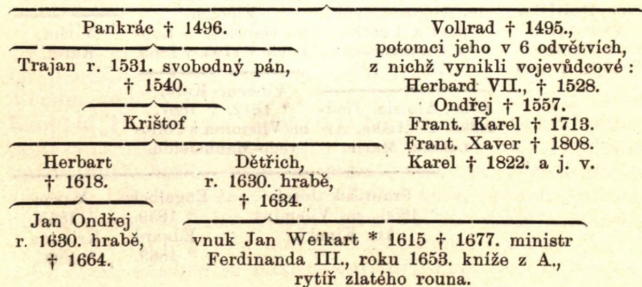
Mnozí členové z obou větví prosluli v bojích a v míru, na př. z I. větve v boji proti Turkům Trojan z Auer-

⁹⁷ Desky zemské 122 G 20, 26—28, K 16, L 4, 202 G 2, 376 A 13, 587 A 19, 596 J 23, 680 N 15.

sperka, císařský rada, který se potom r. 1531. stal svobodným pánem; po stu letech Dětřich jmenován 16. září 1630. hrabětem; Jan Weikard (str. 199) miláček a ministr císaře Ferdinanda III. byl vychovatelem syna jeho Ferdinanda IV. a r. 1653. povýšen do stavu knížecího; prvorození synové měli jméno a důstojnost knížecí děditi; téhož roku dal mu Ferdinand III. hrabství Wels v Rakousích, a 1664. koupil si panství Thengen ve Švábsku; následujícího roku 1654. byl jmenován prvním vévodou Münsterberským a Frankenšteinským ve Slezsku, tehdy rakouském, nyní pruském, a rytířem zlatého rouna; později však upadl v nemilost císaře Leopolda I., když chtěl dojíti důstojnosti kardinálské, žádal o přimluvu také Ludvíka XIV., krále francouzského; zemřel r. 1677. Syn jeho kníže František Karel, * 1660. † 1713., stal se císař. polním zbrojmistrem a předsedou slezských sněmů zemských; dědic jeho kníže Jindřich Josef, rytíř zlatého rouna, držel Münsterberk, Thengen, Chočev, Wels, Seysenberg, Losenstein, Gschwend, Černou Horu na Moravě a j. v. a † r. 1783.; dva synové jeho usadili se v Čechách, pojavše za manželku: Karel Josef (* r. 1720.) dne 26. března roku 1744. Marii Josefu z Trautsonu, paní na Vlašimi, a Jan Adam Kateřinu z Schönfeldu, Nasavrk a Žleb, jež také někdy jako Vlašim držival rod pánů Trčků z Lípy na Lipnici.

Vývod jejich rodu jest:

Adolf z Auersperka * 990 † 1060,
jeho potomek Engelhart r. 1468. dědičný komoří nejvyšší
v Krajině, † 1466.

Jan Ondřej † 1664.

potomci jeho v 5 odvětích,
z nichž proslul nejvíce básník hrabě
Ant. Alex. z A. na Thurn-am-Hartu
v Krajině pod jménem
Anastasius Grün
* 1806. † 1876.

Jan Weikart † 1677.

František Karel * 1660 † 1713,
c. k. polní zbrojmistr,
předseda slezských sněmů
zemských.

Jindřich Josef † 1783.
vévoda Münsterberský
ve Slezsku.

Karel Josef
* 1720. † 1800.
dědičný kníže a vé-
voda Chočevský
v Krajině,
m. 1744. Maria Jo-
sefa z Trautsonu
paní na Vlašimi
* 1724. † 1792.

Jan Adam † 1795.
1. m. 1746. Kateřina
z Schönfeldu paní
v Nasavrkách a
Žlebích,
2. Vilemína hra-
běnka z Neipperka.

Frant. Pavel,
Josef Antonín
biskup
Pasovský.

Frant. Xaver,
gener. vikář
Pasovský a
spisovatel.

Vilém I.
* 1749. † 1822.
na Vlašimi,
c. k. general,
manž. 1776.
Leopolda z Vald-
šteina
* 1761. † 1846.

Karel † 1822.
na Nasavrkách
a Žlebích,
m. 1776. Josefa
z Lobkovic
(bez potomstva)

Vincenc
* 1763. † 1833.
v Horn. Rakousích
na Köppachu a j.
Vincenc Kristian
* 1813.

Karolina,
m. hr. z Fürstenberka

Mathilda
* 1811.

Františka
m. hr. z Daunu,
pak ze Schel-
tonu;
Kristina,
Pavlína,
m. ze Salmu,
Aloisie.

Vilém II.
* 1782. † 1827.
na Vlašimi,
m. Bedřiška
svob. paní
z Lenthe
* 1791. † 1860.

Karel
* 1784. † 1847.
c. k. podmaršálek,
m. Augusta svob.
paní z Lenthe
v Hanoversku
* 1790. † 1873.

Žofie, Aloisie, Jind-
řiška, Bedřiška, Ar-
noštka, Marie.

Vincenc
* 1790. † 1812.
na Nasavrkách a
Žlebích,
m. Gabriela z Lob-
kovic * 1793. † 1863.

Vincenc Karel
* 1812. † 1867.
m. Vilemína z Collo-
redo-Mannsfeldu.

Žofie
provd. hrab.
Chotková

Vilém,
Karel,

František Josef
* 1856., m. Vilemína
kn. Kinská.

Engelbert
* 1859.
Eduard
* 1863.

Marie
* 1855.
Kristina
* 1866.

Vilém II. † 1827.

Karel Vilém * 1814. na Vlašimi předseda mini- sterstva r. 1868 – 69. manž. 1831. Ar- noštka hrab. Festetičová z Tolny * r. 1831.	Alexander Vilém * 1818. † 1866. c. k. generalmajor, m. Sarolta hr. ze Szápáry * 1831. † 1873.	Adolf Vilém * 1821. † 1885. c. k. major, předseda min. 1871–79. m. 1. Aloisie svob. p. Mlado- tová ze Solopysk * 1820. † 1849. m. 2. Johanka hr. Festetičová z Tolny * 1830. † 1884.	Aglaja * 1812. provd. svob. pani Kocová z Dobrše, a Vilemína Fran- tiška * 1813. provd. hraběnka Nosticová.
	Vilém Vincenc * 1854. † 1876. v souboji.	Anna Josefa * 1852.	
Karel * 1859. m. Leonora hr. z Brenner-Enker- wirtu	Johanka * 1860. m. Alain kn. z Rohanu.	Arnoštka * 1862.	Aglaja * 1868. družka arciv. Valerie.
Adolf * 1886.			František * 1869.

Znak jejich knížecí rozdělen jest na 9 částí, v nichž opakují se tur (něm. Auer), původní znak rodiny, lev a orlice, totiž uprostřed: český lev s korunou v červeném poli, po 1 straně tur také v poli červeném a po 2. str. orlice ve zlatém; v hořejším pásu v 1. čtvrti kolmo rozdělené: orlice, český lev stoje a ve druhé čtvrti vodorovně rozdělené: lev drže pravou tlapu pozdviženou, níže půl orlice; v dolejší pásu: orlice a tur.

Kníže Karel Josef žil v manželství s dědičkou Vlašimě 48 let a měl 3 syny: Viléma, Karla, Vincence a 4 dcery: Františku, Kristinu, Pavlu, Aloisii. Všichni synové oddali se vojenství.

R. 1791. prodal kníže Karel Josef vévodství Münsterberské a Frankenšteinské vládě pruské a zřídil za ně peněžní svěřenství Auersperské, z něhož se pak na Vlašim půjčky děly, a 11. listopadu t. r. povýšil císař Leopold II. celý rod obojího pohlaví do stavu knížecího, poněvadž dle císařské listiny „předkové tohoto domu knížecího v každé době se zvláštní slávou státu a vlasti sloužili, tak sice, že on sám Karel kníže z Auersperka, ohledem na zásluhy o cis. dům dobytý řádem zlatého rouna poctěn byl; též tak jeho tři synové: Vilém, Karel a Vincenc, snažíce se následovati příkladu svých předků,

stavu vojenskému se oddali a v poslední turecké vojně slavně se vyznamenali.... ohledem tedy těchto věrných a platných služeb vysvětlil a potvrdil císař Leopold II. od krále Ferdinanda III. pradědovi udělenou knížecí důstojnost tím způsobem, aby dle příkladu jiných knížecích domů všickni jejich nynější i budoucí potomkové obojího pohlaví za knížata a kněžny sv. římské říše se pokládali a všech knížecích práv a předností užívali, jakož i knížecí znak pradědovi udělený měli.“

Manželka jeho Maria Josefa, paní na Vlašimi, potvrdila městu privilegia dne 1. října 1766. a věnovala kostelu zdejšímu r. 1750. některé věci dále uvedené a vystavěla v něm roku 1773. oratorium na pravé straně presbyteria. Oboru zámeckou proměnila s knížetem Karlem Josefem v anglický park, tehdy oblíbený, a okolo r. 1775. zřídil si kníže oboru na Domašínských horách, když vrchnost byla si většinu jich, 351 jiter, přisvojila, ačkoliv ještě paní Benigna z Weiszenwolfu r. 1684. potvrdila je měšťanům Domašínským „dědičně k jich gruntům i s půl potokem s Chotěšanskými společným“, a vystavěl tam na nejvyšším vrcholi „gloriet pro krásnou vyhlídku, která se odtud na všechny strany otvírá. Tento gloriet býval od knížecí rodiny často navštěvován,“ ale později byl zrušen.

K panství Vlašímskému přikoupila r. 1764. od hraběte Ot. Starhemberka dvůr Častrovice za 6.900 zl. ren. a roku 1667. od hraběte Jos. Ben. z Věžník Libouň za 49.000 zl. Když těžce onemocněla, učinila r. 1791. poslední vůli: tělo její aby pochováno bylo ve Vlašimi, 1000 mší sv. slouženo; každý chudý, jenž na pohřbu byl, dostal 10 kr. a na každém panství rozdáno 50 zl. mezi nejchudší; školnímu fondu odkázala 30 zl., služebnictvu, mezi ním 2 běhouni, půlletní služné, své nevěstě Leopoldě z Valdšteinu na památku 2 prsteny s brilanty, a dětem rozličné skvosty. Z jedné polovice jmění ustanovila svým 3 synům a 4 dcerám stejným dílem jednu třetinu, k tomu každé dceři ještě 10.000 zl., a nejmladšímu synu, jenž poměrně ke starším nejméně užil a stál, přidala 30.000 zl.

Nejstarší syn Vilém dostal Vlašim, Libouň a ostatní přikoupené statky a v Dolních Rakousích Seyring se

vším příslušenstvím, Karel panství Porsbrunn, Fladenice, Burglun v Dolních Rakousích, Vincenc Köppach, Enns-egg, Pantaleon, Vollsbach a Roith v Horních a St. Pölten v Dolních Rakousích.

Zemřela v Praze 10. května roku 1792. a pochována jest v hrobce v kostele Vlašimském. Zůstalo po ní jmění: hotových peněz 31.677 zl., cenných papírů přes 40.000 zl., panství Vlašimské a Libouň za 280.000 zl. atd., celkem 1,573.335 zl., dluhů, nejvíce do knížecího svěření peněžního, 845.000 zl.; jedna polovice jmění rozdělila se mezi všechny děti, druhá polovice jen mezi syny, jimž ustanoveno, co který má splatiti.

Hlavním dědicem ustanoven byl nejstarší syn Vilém. Manžel její zemřel 8 let později (2. října 1800). Jmění po něm odhadnuto r. 1803. na 1,050.421 zl.

Bratr jeho Jan Adam Nasevrcký umřel již dříve r. 1795. a odkázal roku 1784. panství Nasavrcké, Žleby a j. se vším příslušenstvím Karlovi, bratrovu synovi na Vlašimi, chudým na svém panství 2000 zl. vůbec a 12 chudým poddaným ve Žlebích ročně 220 zl., každému ročně po 18 zl. 20 kr.; poddaným odpustil všechny dluhy jejich do panského důchodu. Kdyby Karel umřel, dědití měli bratři Janovi: František Pavel, Josef Antonín, biskup Pasovský Fr. Xaver.

Vilém I. vládl na Vlašimi s manželkou Leopoldinou, dcerou Vincence hraběte z Valdšteina na Hradišti, a potvrdil městu privilegia r. 1802. Byl c. k. general-major, rytíř řádu Maltežského, dědičný maršálek zemský a komoří v Krajině, vévoda Chočevský tamtéž, atd.

Za něho roku 1800. vtěleno na panství dluhů přes 400.000 zl., hlavně do knížecího svěření peněžního, z nichž pak menší části zaplacený jsou.

Zemřel 16. března 1822. V poslední vůli na Vlašimi 14. listopadu 1820. nařídil, aby zde pochován byl a rozdáno bylo p. děkanem chudým 500 zl., na ostatních statcích všude 100 zl.; učinil nadání 300 zl., aby na den jeho narození, jmenin a úmrtí sloužena byla ve Vlašimi každoročně mše sv.; špitálu, vysloužilcům a školnímu fondu všude odkázal po 50 zl., podobně i služebnictvu. Dědicem byl nejstarší syn Vilém II., jenž ustanovené podíly vyplácel: mladšímu bratru Karlovi, Žofii ovdovělé hra-

běnce Chotkové a pozůstalému vnukovi po † Vincenci téhož jména po 41.041 zl. stř. Téhož roku v zimě 6. prosince umřel také bratr jeho Karel, pán Nasevrcký a Žlebský, bez dětí, odkázav již roku 1881. panství tomuto Vincenci z Auersperka.

Vilém II. narozen 5. října 1782., c. k. podplukovník, vévoda Chočevský a t. d., vládl na Vlašimí s paní svou Bedřiškou (Friderique) z Lenthe jenom 5 let. Umřel, maje věku 45 let dne 24. ledna 1827. Zanechal 3 syny: Karla, tehdy 13letého, Alexandra 9letého, Adolfa 6letého, a 2 dcery: Aglaju, Vileminu.

V poslední vůli psané ve Vlašimí 21. ledna 1827. ustanovil: do plnoletosti hlavního dědice Karla aby poručnicí byla paní Bedřiška spolu s bratrem jeho Karlem; výdaje na vychování dětí platiti z veškerého jmění, a když některé dospěje, dávatí mu ročně 1200 zl. víd. měny v měsíčních lhůtách, a dcerám, když se vdají, mimo výbavu ještě 10.000 zl. stř.; stařícké matce jeho Leopoldině z Valdšteina stále dávatí vdovský plat její 6000 zl. stř. mimo jiné povinnosti, a když umře, totéž dávatí paní Bedřišce. Služebnictvu odkázal celoroční služné, lékaři Wissmüllerovi a účetnímu Jos. Schránilovi po 200 zl., chudým ve Vlašimí 200 zl. Tělo jeho bylo pochováno vedle otce zde a srdce podle rodinného obyčeje v Chočevě.

Bratr jeho Karel žil o 20 let déle a zemřel jakožto c. k. podmaršálek r. 1847. S manželkou svou Augustou svob. paní z Lenthe v Hanoversku, vyznání luterského, měl 6 dcer: Žofii provd. vévodkyní z Arenberka, Aloisii provd. kněžnu ze Starhemberka, Jindřišku, Bedřišku, Arnoštku a Marii. První dvě malovaly prý obraz Panny Marie darovaný r. 1834. do kostela zdejšího. Dcera Vilémova Aglaja provdala se za svobodného pána Koce z Dobrše, Vilemína za hraběte Nostice.

Kníže Karel z A. zdědil mimo jiné statky: Vlašimské panství allodialní (dědičné bez obmezení prodeje) 3 □ míle, 42 obcí s 11.300 obyv., Černou Horu na Moravě s 1 městem a 19 vesnicemi, vévodství Chočevské v Krajině 14 □ mil a 28.000 obyvat., hrabství Wels a Gschwend v Rakousích a j. v.

S tím převzal kníže Karel četné dluhy a výplatu podílův, ale ponenáhlu je splácel. Když byl vystudoval, zůstával nejvíce v Praze, věnuje se tam dalšímu vzdělání.

V druhé rodině knížat z Auersperka v Čechách dostaly se Nasavrky a Žleby od bezdětného knížete Karla synovci jeho Vincenci roku 1811., jenž ale již následujícího roku zemřel, a panství ona dědil syn jeho pohrobek Vincenc Karel.

Z jiných odvětví rozšířeného rodu z Auersperka jmenují se hlavně tito spisovatelé a válečníci:

Jan z A. spřízněn byl s mocným rodem českých pánů z Rožemberka, máje za manželku Kunigundu, dceru sestry Petra z Rož., Hedviky z R., provdané z Grafeneku a po druhé z Boskovic; žil s ním v přátelském poměru, jak ukazují dopisy jeho v archivu Rožemburském v Třeboni z l. 1509—1528. Roku 1509. když v souboji hraběte J. Thurna probodl a byl obžalován, prosil pana Petra z R. za ochranu, by u císaře zabránil, aby s úřadu zemského hejtmána sesazen nebyl a svých statků neztratil.

František Xaver hrabě z A. od r. 1789. generální vikář v Pašově Bavorském, sepsal r. 1782—1800. rozjímání o katolickém církevním právu „Betrachtungen über das katholische Kirchenrecht“ a vydal zákony církevní a sbírku rozličných spisův.

Josef hrabě z A. * v Praze r. 1767., od r. 1813. předseda zemského soudu v Čechách, od r. 1828. u appellačního soudu v Brně. „Po celý život svůj shromažďoval české spisy a uspořádal si velkou sbírku zřídka se vyskytujících spisů, které však po jeho smrti roztroušeny jsou. Sepsal mimo jiné spis o přátelství, návod k úřednímu jednání svěrenských statků, dějiny král. českého soudu appellačního, a vydal ve 2 svazcích r. 1810—1815. vlasteneckého spisovatele českého Bohuslava Balbína „Liber curialis“ t. j. desátou knihu jeho velikého díla „Miscellanea historica regni Bohemiae“, jednající o českých úřadech a soudech, uvedeného jako pramene v těchto Dějinách na str. 10, 29, 43. Zemřel v Brně dne 29. května r. 1829.

Nejvíce pak znám jest hrabě Antonín Alex. z A., nar. v Lublani 1806. pod jménem Anastasius Grün, jeden z nejlepších básníků německých v Rakousku. Sepsal mimo jiné „Der letzte Ritter“ (Poslední rytíř) r. 1830., v němž život císaře Maximiliana I. básnicky vyličil, „Spaziergänge eines Wiener Poeten“ 1831. (Procházky vídeňského básníka) předzvídaje v nich Rakousku velikou budoucnost. Přeložil velmi dovedně a věrně národní písně slovinské pod názvem „Volkslieder aus Krain“. Zemřel r. 1876.

Z II. hlavní větve Vollradovy, která květla v 6 odvětvích, jmenují se: z válek tureckých: Herbard VII. z A. * 1528., jenž jakožto general v chorvatských hranicích padl v boji s Turky u Budacky.

Ondřej z A. * 1557., proslavil se zvláště skvělým vítězstvím nad Turky pod Hasanem, pašou Bosenským na Kulpě 22. června 1593. a † roku 1594.

František Karel * 1660. vyznamenal se taktéž v bojích proti Turkům, stal se roku 1701. polním maršálkem a roku 1707. knížetem, † r. 1713. ve Gschwendu.

František Xaver bojoval proti Francouzům v Itálii, stal se také r. 1807. polním maršálkem a † r. 1808.

Karel z A. * r. 1740., stal se roku 1790. generalmajorem, ale r. 1793. byl v Nizozemsku od Francouzů zajat a teprv r. 1795. vyměněn, a t. r. polním maršálkem jmenován. R. 1805. bojoval opět proti

Francouzům, ale pověstí o příměří klamán nechal státí most přes Dunaj, Francouzi rychle jej přešli a na druhé straně řeky vzali útokem oddělení rakouského dělostřelectví. Proto byl K. z A. před vojenský soud postaven, odsouzen, ale pak milost mu dána. † r. 1822.⁹⁸

Maximilian z A. * 1771., jenž byl již při obléhání Bělehradu r. 1789. a vyznamenal se ve válce Napoleonské, zvláště v bitvě u Lipska r. 1813., stal se r. 1829. podmaršálem a divisionářem v Čechách; slouživ 62 léta, dán jest na odpočinek a † ve Vídni 1850.

Karel Josef * 1783., dědičný maršálek v Krajině a polní podmaršálek ve vojsku a j. v.

4. Privilegia městská.

Dávána byla v té době obyčejně s podmínkou, že jsou neplatná, kdyby se Vlašimští vrchnosti na odpor stavěli, a zvláště v katolickém náboženství stáli nebyli. Až do císařovny Marie Terezie dány jsou privilegia a majestáty v jazyku českém, ale potom již v německém.

Potvrzená privilegia byla „při víření trub a kotlů slavně publikována.“

Dána jsou v oné době tato :

1. Bedřich z Talmberka potvrdil je Vlašimským v úterý po květné neděli, 26. března 1630. dle následujících privilegií č. 2. a 3., nebo strany práva odúmrtního v úterý po neděli květné, 15. dubna 1631. dle privilegia č. 4. a Bienenberka III. 217.; není v archivu městském.

2. František Vilém z Talmberka potvrzuje 9. ledna 1655. ujímá mlýny k vesnicím, odúmrtí k vrchnosti, a pokuty za provinění proti Pánu Bohu, náboženství a vrchnosti: jednu polovici k záduší a druhou ne k obci, nýbrž k vrchnosti, a jedná o prodeji vína a soli.

Já František Vilím z Talmberka prohlídajíce k jejich Vlašimským sníženým prosbám a podáním, tak že jsou tato pominulá léta strastná, jak nebožtíkovi panu otci mému, tak také pánu Janovi staršímu z Talmberka, pánu na Jankově, Bedřichovicích, Postupicích a Skřýšově, jakožto zřízenému otcovskému poručníku, . . . mým nejmilejším dobré paměti pánům bratřím všelikou mož-

⁹⁸ Třeboňský archiv, dopisy r. 1509.—1528; desky zemské 420 A 1 — B 20, 463 F 8, 464 F 12, 595 N 3, 596 K 5, 597 J 26, 849 E 21, 1074 C 7, 1134 A 14 a nové W IX., Pamětní kniha městská od P. A. N. Vlasáka a P. Vác. Trnky, Okres Vlašim 38, Památky archaeologické I., Dějiny Domašína, Naučný slovník I., Gothaisches genealogisches Taschenbuch, Conversations-Lexicon Brockhausův a Spamerův a j. v.

nou poddanou poslušnost a věrnost prokazovali, a mně, jakožto vrchnosti jejich, prokazovati se zakazují.... je Vlašimské při privilegiích a obdarováních.... však na takový způsob a výminku, jak nebožtík dobré paměti můj nejmilejší pan otec jim jest je potvrdil, zůstávají :

Předně : Všecky mlýny a mlynáře v nich, kteréž předešle k šosu (platu) města Vlašimě připojovati a pod správu purkmistra, raddy téhož města Vlašimě, táhnouti chtěli, těch jakožto pán a vrchnost dědičná já sobě zanechávám a k vesnicím svým za lidi robotné ujímám, takže od datum listu tohoto již víceji ne k městu pod šos náležeti, nýbrž za lidi robotné zůstávají mají.

Druhé : Jestliže by kdokoliv z města Vlašimě bez pořádného kšaftu a pořizení, též dědicův, prostředkem smrti časné s tohoto světa vykročil a statku po sobě jakého koliv, a na čemkoliv by ten záležel a se jmenovati mohl, kde by se ho uptati mohlo, zanechal, takový všecken a všelijaký statek jeho na mne i na dědice mé jakožto pána a vrchnost dědičnou právem odoumrtním připadnouti má.

Třetí : Jestliže by kdokoli buď z sousedův neb měšťanův Vlašimských, předně proti Pánu Bohu, proti mně, pánu a vrchnosti své dědičné, též dobrému křesťanskému řádu co zlého dopustil, v něčem se protivil a v poddané poslušnosti státi nechtěl, tehdy ten každý statek svůj všecken a všelijaký, na čemž by ten koliv záležel, nic nevyměňujíc, propadnouti a jeden díl k záduší Vlašimskému, a druhý díl, kterýž předešle na obec Vlašimskou přicházel, již nyní na mne přijíti a připadnouti má.

Čtvrté : Poněvadž oni Vlašimští od předešlých vrchností žádného privilegium neboližto obdarování, aby v íno svobodně v městě Vlašimi šenkovati mohli, neměli, také jim tuto milost činím a povoluji, aby v městě Vlašimi na budoucí časy šenkovati mohli, však na níže zaznamenaný způsob : 1. aby žádný bez ohlášení se při mně, jakožto vrchnosti, potomně při purkmistru a raddě města Vlašimě, ani vědra vína do domu neb do sklepu vložiti moci neměl. Pakli by kdo proti tomu se přečinil, tehdy ihned, a cožkoliv tak vína bez ohlášení neb povolení složil, všecko mně propadnouti má.

2. Aby pořádkem šenkovali, a na každé straně asi na dvou místech. A pakli by ten, na koho by pořádek šenku přišel, šenkovati nechtěl, bude moci jinšímu (však proti slušné záplatě) ten šenk pustiti.

3. Každý, který šenkovati bude, povinen bude mně, k ruce nejprvé jednu bečku vína vyšenkovati. A když tu vyšenkují, tehdy bude moci jednu bečku sobě k ruce vyšenkovati, kteroužto bečku bude moci od kohokoliv koupiti, však ji bez povolení neskládati a bez visírování od zřízených osob nenačínati. A když ji od cizího koupí, bude mně povinen z té bečky osum rejnských zlatých, každý po 60 krejcařích počítajíc, do důchodu mého odvésti. Pakli by i tu bečku z mého sklepu vzal, tehdy se mu takových osm zlatých passirovati má.

4. Z té bečky, kterou mně k ruce šenkovati budou, nebudou povinni, k obci žádného platu odvozovati, však z té bečky, kterou sobě k ruce šenkovati budou, 50 bílých grošův k obci odvésti povinni budou. A pakli by tu bečku z mého sklepu vzali, tehdy takových 50 bílých grošův s takové bečky (aby obec nehynula) jim sleviti chci.

5. Po čem by se víno sazovati a šenkovati mělo, to v své moci, dědicův a budoucích vrchností Vlašimských zanechávám; však na toto pozor dáti se musí, jak který rok vína drahá neb laciná budou.

Páté: Poněvadž Vlašimští od prvnějších vrchností podobným způsobem žádného obdarování, aby sůl do vesnic vystavovati a prodávati mohli, neměli, tehdy také jim tu milost činím a nadání uděluji, aby do těchto níže zejména zaznamenaných vesnic sůl svobodně vystavovati mohli, totiž do vsí: Pavlovic, Kladerub, Řimovic, Boliny, Vracovic, Kondrace, Dubu, Vostrova, Veliše, Hrzína, Ratměřic; při tom svého správce a všechny rychtáře, také i konšely v tom dostatečně zavazují, aby na to bedlivý pozor dali, aby jak rychtáři, tak poddaní od žádného cizího žádnou sůl nebrali a nekupovali, kromě od ouřadu Vlašimského; sice kdyby na kom shledáno bylo, že by sůl odjinud vzal aneb koupil, ten každý jednu bečku soli pokuty propadnouti má, a kdyby na rychtáře neb konšela shledáno bylo, že by buď sami v tom prohřešili, neb jinším folkovali (povolili), tehdy v podobnou

pokutu upadnouti mají, kteréžto jedna polovice do důchodu mého a druhá k obci náležeti bude. Oni pak Vlašimští, co tak do vesnic soli vystaví, tehdy z každé bečky polovici výdělků do důchodu mého odvésti povinni budou; co pak v městě soli prodají, s těmi nebudou povinni žádného platiti.

Jestliže by pak oni Vlašimští v čem mně neb budoucím mým na odpor se stavěli, obzvláště v náboženství katolickém stáli nebyli nebo v kterém koliv punktu se nějakého fortele neb falše dopustili, tehdy toto mé potvrzení jim k žádné platnosti sloužiti nemá. Kteroužto milost oni Vlašimští vděčně přijavše, za ni ve vši poddannosti děkujice, připovídají, všelijakou věrnost, poslušnost mně, jakožto dědičné vrchnosti své, jakožto věrní, poslušní, dědičně poddání, dokazovati . . .

Svědci: pan Jan starší z Talmberka na Jankově, pan Adam z Řičan na Jemništích, rytíř Jan Burjan Slavíkovec na Voděradech a Pašince, hejtman kraje Kouřimského a rytíř Vilím Chobotský z Ostředka a na Nespeřích. Datum na hradě Vlašimi, 9. ledna 1655.

3. Jan Frant. z Talmberka potvrzuje 25. listopadu 1665. předešlé nadání, jmenovitě p. Trčkův ke špitálu, list Bedř. z T. a činí nadání 8000 zl. na celém panství.

Já Jan František Křištof z Talmberka, pán na Vlašimi a Domašíně všechna předešlá, jim měšťanům Vlašimským učiněná obdarování, která užívati mohou, obzvláště pak a předně list rytířův pana Zdeňka a Mikuláše Trčkův z Lípy, l. 1524. vyšlý (str. 147—149.), a strany vsi Pavlovice pro vychování jistých 7 osob chudých publicirovaný, též list vysoceurozeného pána, pana Bedřicha z Talmberka, z strany práva oumrtného, jakožto od mého nejmilejšího pana děda jim měšťanům Vlašimským podobně sub dato léta Páně 1630. v outerý po květné neděli z milosti vydaný, a od nich vděčně přijatý, též také list pána Františka Vilíma z Talmberka, jakožto mého nejmilejšího pana otce, dne 9. ledna 1655. jim mocí listu tohoto potvrzují a ještě nad to výšeji jimi tu další a větší milost činím, že, poněvadž žádostiv jsem památku nějakou na věčnost zde zanechat, jakož i k tomu intentu a konci již také osum tisíc zlatých rejnských obrátiti jsem umínil (v. str. 195.), z té tehdy příčiny dotčené

poddané a měšťany města mého Vlašimě, poznávajíce, že že se skrze to nemalé polehčení jim všem společně státi má, moci listu tohoto jinším mým poddaným zároveň k užitku těch osum tisíc z milosti připouštím a oučastné činím, s tím však způsobem a určitou výminkou, že, poněvadž skrze takové zaplacení drahné částky starých restantův oni nemalou pomoc a jim ode mne učiněnou milost poznávati mohou, aby také naproti tomu nízedoložené slušné věci bedlivě vykonávati povinni byli :

1. Poněvadž jedné každé věci podstata a základ v náboženství církve svaté, katolické a bázni Boží postaven jest, tehdy také že v té svaté víře až do skonání svého netoliko nepřetrženě zůstávati, ale nad to vejše božských a církevních příkázání bedlivě zdržeti chtějí.

2. To, což fundací, jak pánův Trčkův strany chudých lidí, tak moje strany těch osm tisíc panství tomuto učiněná šířeji v sobě obsahují, to vše pod uvarováním hněvu Božího jednomyslně a stále vykonávati slibují.

3. Že se vždycky dle privilegium a obdarování jejich obzvláště přítomných listův jim potvrzených, k vrchnosti své poslušně a věrně, jakž na dědičné poddané náleží, chovati připovídají. K tomu jsou oni Vlašimští ponížene a dobrovolně přistoupili.

Kdyby tehdy mimo naději mou dokonalou buďto větší díl ouřadu aneb obce z takového něčeho skrze pročinění svá vykračovati měli, tehdy netoliko ihned předešlá všeckna obdarování jejich ztratiti, ale ještě nad to výše s náležitým trestáním od vrchnosti své spokutování býti mají. Pokudž by pak někdo privátní se takového pročinění dopustiti opovážil, ten jinším, na cti a poctivosti své dobře zachovalým lidem k nižádné škodě ani k horšímu býti nemá. Však aby také jinším všem všecka příležitost k takovému provinění odňata byla, vrchnost Vlašimská plnou moc míti bude, každého takového delikventa náležitě zasloužilou pokutou potrestati . . .

Svědci jsou : pan Václav Jiří hrabě z Šternberka, pan Václav Vilím z Talmberka na Prčicích a Suchomastech, pan Petr Vilím z Řičan na Struhářově a Mitrovicích, rytíř Vilím Chobotský z Ostředku a na Nesperách, rytíř Heřman Frant. Malovec na Šebířově, rytíř Jan Smil Be-

neda z Nečtin a na Načeraci. Datum na zámku Vlašimském na den svaté Kateřiny, 25. listopadu 1665.

4. Františka hr. z Weiszenwolffu potvrzuje 26. června 1684. odúmrtí právo a stará privilegia o špitálu, prodeji soli, obecní váze, o trzích, o statku Beranovském k záduší Hrádeckému, plat za sklizení luk a předení, o prodeji vína a páleného.

Já Františka Benigna, svaté Římské říše hraběnka z Weiszenwolffu, rozená hraběnka z Portiae a Brugniery, paní na Vlašimi... privilegia a nadání jejich mocí listu tohoto k tomu cíli a konci, aby tím volněji, snažněji a ochotněji mně sloužiti a své živnosti a obchody volně provozovati a se živiti mohli, jim je zejména a výslovně potvrzuji, obnovuji a schvaluji, totiž:

1. List pana Mikuláše z Lípy r. 1443. (str. 83. č. 1.)

2. Listu druhého rytíře pana Mikuláše staršího z Lípy a na Vlašimi léta 1501. (str. 85), aby všichni měšťané, chudí i bohatí, staří i mladí, léta právní mající, buď on osedlý nebo neosedlý, plnou moc a plné právo a svobodu měli, za svého zdravého života neb v nemoci, aneb jindy kdykoliv své vlastní zboží, mohovité i nemohovité, jakž by se jmenovati mohlo, mnoho neb málo, mohli dáti též kníhami zapsati a odkázati vedle práv království tohoto českého a měst, jímž se řídí a spravují, přátelům přirozeným neb chudým lidem neb tovaryšům, a komu by koliv chtěli, podle jejich dobré a libezné vůle, však těm, jenž na tom panství osedlí aneb spolu trpící a na své cti dobře zachovalí jsou. — A jestli by se přitrefilo, že by který měšťan náhle aneb bez kšaftu s toho světa sešel a poručení neučinil a děti mladé ostavil, tehdy nejbližší přátelé aby těmi sirotky a statkem jejich až do zrostu sirotků vládli, však pořádný počet z toho týmž sirotkům před ouřadem učinili. — A pakli by též děti dřív zrostu a let právních všechny pomřely, jako i, kdyby který měšťan bez pořádného kšaftu aneb poručení s tohoto světa vykročil a dědice pravého po sobě nepozůstavil, tehdy ten statek všecken a všelijaký, na čem by ten koliv záležel a kdekoliv uptán a jakkoliv jmenován býti mohl, dle listu urozeného pana Bedřicha z Talmberka, sub dato v menším městě Pražském, v outerý po neděli květné léta páně 1631. na mne a dědice mé jakožto vrchnost právem odúmrtí případ-

nouti má. — A co se pak dalšího, těm Vlašimským, v té příčině kšaftovní, uděleného privilegium dotýče, při tom při všem úplně takto pozůstávají, totiž, když by který měšťan aneb soused z tohoto světa vykročil a po sobě manželky a dítek nezletilých pozůstavil, aby purkmistr a konšelé města Vlašimě, nynější i budoucí, podle své povinnosti v tom se tak zachovali a ten stateček, na čemž by koliv záležel a kdekoliv uptán býti mohl, popsati dali a podle toho jej manželce, po něm pozůstalé, dokudž by na vdovské stolici seděla, a děti její k letům nepřišly, k opatrování dítek a bez umenšení jich spravedlnosti odevzdali; a kdyby viděli, že by matka týchž dítek dotčený statek rozptylovala a mrhala, purkmistr a konšelé aby moc měli i mohli, a též podobně, kdyby se zase vdala a ten statek mrhati chtěla, jí jej odníti, a dokud by sirotci let právních nedošli, jej podle spravedlivého uznání, s vědomím vrchnosti prodali, z něho matce dítek díl náležitý vydati a potom ostatní summu tak opatřiti, aby těm sirotkům do zrostu jejich z též spravedlnosti užitek přibýval, a i tím způsobem, kdyby dokonce matere sirotků v živobytnosti nebylo, a poručníci, od otce zřízení, byli a i zle v statku sirotčím hospodařili, ouřad má moc, od nich týž statek odníti a to tak zaopatřiti, aby sirotčí statek nehynul, však když dobře hospodaří poručníci, kšaftem zřízení, zůstati, a pokudžby jich nebylo, od ouřadu dobrého svědomí zachovalí zřízení býti mají. A pokudž by tak malí sirotci zůstali, že k ujetí dědictví jich naděje není, tehdy ouřad města Vlašimě, přijmouce k sobě též poručníky, ten statek, zač by spravedlivě stál, prošacovati, s vědomím vrchnosti prodati, a peníze ty buď pod ourok aneb jinak s užitekem sirotků dáti, a z toho ouroku na sirotky, na literní umění aneb na řemesla, jak by se kdo k čemu hoditi mohl, nakládati, a potom pořádný počet z toho sirotkům, když by k letům přišli, učiniti a jim z jejich spravedlnosti náležitě právi býti mají. — A jestliže by kdo, čině kšaft a dům svůj, z kteréhokoliv obojího pohlaví, buď podle přátelství, aneb z své dobré vůle, tomu, který by prve dům svůj v městě Vlašimi měl, odkázal, tehdy, komuž je se tak právní odkázání stalo, povinen bude, již jeden z těch dvou domův, buď svůj, prve vlastní

anebo ten odkázaný, a to nejdéle do šest měsícův, pořád zběhlých, prodati, a žádný více dvou domův na časy budoucí a věčné nadržeti a nemívati. — A kdyby pán neb vrchnost kteréhokoliv pohlaví sirotka k žádosti některého pána na grundy cizí listem výhostným i spravedlností jeho propustil, a rodičové, kteříkoliv z nich, živi pozůstávající, na smlouvách svadebních toho by doložili, že, cožkoliv jemu neb jí věnem dávají, že jeho neb jí tím od statku svého neodbývají, tehdy po smrti týchž rodičův, by i kšaftu neučinili (kdyby jiných dětí, s městem trpících, nebylo) a ten propuštěný po nich děditi a statku zcela, zouplna užiti žádal, jináč toho dosáhnouti nemůže, nežli obrátíte se a vyhostíte se zase do téhož města Vlašimě, k takovému statku právo a spravedlnost úplně by míti mohl, a pakli by toho neučinil aneb učiniti nemohl, tehdy za svou, listem zhostným míněnou spravedlnost toliko třetí díl děditi se jemu propůjčuje, a dva díly po otci a matěři na mne, dědice a budoucí mé, jakožto vrchnost, připadnouti mají, a pokudž by toho propuštěného, poddaného neb svobodného, bratři a sestry, s městem neb panstvím trpící, byli, on propuštěný dle znění klauzule výhostu za spravedlnost svou podle nich za vynášející díl toliko třetím dílem odbyt a od nich spokojen býti má, a ostatní z jeho dílu zbývající díly bratři a sestry, s panstvím trpící, užiti mají.

3. List a fundací rytířů Zdeňka a Mikuláše bratří Trčkův z Lípy a na Vlašimi r. 1524. (str. 147.), svědčící na špitál při městě Vlašimi, na který na vychování sedm osob chudých plat ouroční peněžitý i s slepicemi dle rozepsání téhož listu ve vsi Pavlovicích odevzdán, a tak, jak totiž že robotou podle jiných poddaných povinni jsou (a ji nad paměť lidskou vykonávají); nejmilejší mé paní matěři postoupěna jest, potvrzuji s tím ouřadu města Vlašimě napomenutím, aby na též chudé lidi bedlivý zřetel měli, a zvyupomínajíc od Pavlovských ten plat, jim jej úplně odvozovali a nouze a jakého nedostatku jim trpěti nedopouštěli. Však jakým ourokem tíž Pavlovští z gruntův panských, které jim někdy pod nájem neb ouroky dané byly, dle urburu povinni jsou, jako i, dajíce na místě při městě Vlašimi zkažených mlýnův dle výminky výš jmenového pana B. z Talmberka, sub dato

napřed jmenovaným některé chalupy v týchž Pavlovicích vystavěti a grunty od týchž mlýnů k nim obrátiti, ty a takové všechny pod ourokem svým úplně pozůstávají a na takové ouroky (mimo nadání pánův Trčkův) špital Vlašimský v ničemž se potahovati nemá, nyní i na časy budoucí. —

4. List od Pavla z Řimovic a v Podolí na půl lánu dědiny, odkázané k špitálu Vlašimskému (str. 146.), jim utvrzují, a aby užitek z týchž polí k dotčenému špitálu náležitě vycházel a se obracel, na to ouřadu města Vlašimě pilnost a pozor míti, poroučím.

5. List pana Mikuláše Trčky z Lípy a na Vlašimi, l. 1530. (str. 80. č. 4.), na skupování a handl soli, totiž aby obec (a ne někdo z obce) za své obecní peníze sůl na bečky kupovala a ji zase buď na bečky aneb na groš v městě prodávati dala; však na ten způsob ji prodávati mají, aby lidí nepřetahovali a výšeji nenasazovali, než jak se okolně prodávati a kupovati může, v čemž sobě práva k přetržení toho a summou i jiných všech neřádův a nepořádností obce jakožto vrchnost zanechávám. — Co se pak do vesnic vystavování též soli dotýče, na ten způsob, jako jest pan František Vilím z Talmberka v l. 1655. (str. 218) jim nadal, při tom právě a svobodě jich úplně zanechávám. — V á h u, jak obecní, též podobně při předešlém způsobu jim měšťanům úplně zanechávám a to míti chci, co by na váze obecní a ne jinde skrze přísežné vážní sobě vážití dal, plat k obci podle obyčeje, aby z toho šel.

6. List od pana Šimona z Peklova, na dvůr svobodný, dědičný a nezávadný, Peklov řečený.... k též obci Vlašimi prodaný, jehož datum léta 1444. ve čtvrtek, den sv. Stanislava, aby týž dvůr, grunty a všechny k němu patřící případnostmi, k obecnímu dobrému úplně užívali, se vši podstatou potvrzují.

7. Majestát J. M. slavné a svaté paměti Vladislava, krále Českého, kterýž jest urozený a statečný rytíř pan Mikuláš Trčka z Lípy a na Vlašimi městu Vlašimi dva j a r m a r k y, první v sobotu po sv. Jiljí a druhý v sobotu před hodem sv. Ducha (kterýž potom léta páně 1552. Majestátem císaře Ferdinanda I. na outerý před Božím vstoupením přenešen jest) objednal, l. 1488. (str. 84 č. 2.) v své plné podstatě zůstává.

8. Konfirmaci Ferdinanda I. na list a majestát krále Vladislava, l. 1552. (str. 88 č. 5.).

9. Majestát Ferdinanda I. na jarmark na Vše Svaté, l. 1562. (str. 90 č. 6.).

10. A jakož v létu 1487. Oldřich Machník z Pavlovic listem svým grunt svůj s člověkem, jménem Duchka Berana ve vsi Pavlovicích osedlého k záduší chrámu Páně sv. Matouše do Hrádku pod jistý ourok, totiž každého roku po jedné kopě grošův českých, odevzdal a postoupil, a jsouce toho záduší město Vlašim collatores (při čemž je úplně pozůstávají) v létu 1629. nedorozuměním ten grunt vrchnosti panství Vlašimského pod robotu prodali, a tak v tom possessu mé nejmilejší paní materi smlouvou trhovou, dskami zemskými stvrzenou, postoupen i také užíván byl. Však nicméně přicházejíce vzácným svědomím moje nejmilejší paní mater na to, že tu témuž záduší ublíženo jest, a nechtíce toho na svědomí těch, jenž to učinili, nechati, jej zase s dobrým svým rozmyslem k tomu záduší na tento nižepsaný způsob navrátila a postoupila, a já dědička její tímto listem hlavním úplně, podle téhož Oldřicha Machníka listu potvrzuji a postupuji, totiž, poněvadž ten grunt již pod robotu uveden byl, aby každý držitel jeho, nynější i budoucí byl povinen k témuž záduší při sv. Jiří 3 kopy míš. a při sv. Havle též 3 kopy míš. bez zadržování odvozovati a platiti, však naproti tomu žádnému, jak duchovní, tak světské vrchnosti, tou nejmenší robotou aneb jakou povinností, jakž by se ta vymysleti aneb jakými jmény jmenovati mohla, povinen nebude. A pokudž by při témž chrámě Páně farář někdy bytem zůstával, tehdy vedle téhož listu Oldřicha Machníka jemu ta jedna kopa grošův česk., to jest dvě kopy míš., jeho vlastní osobě, ostatní pak 4 kopy míš. přece aby k záduší a na potřeby toho chrámu Páně vycházely, a nynější i budoucí držitelé téhož gruntu pod inspekci ouřadu města Vlašimě a ve všech obecních té vsi užitecích i břemenech oučastníkem zůstávati má, to míti chci, a na ten způsob se k témuž záduší postupuje a navrácuje.

11. List pana Vostrovce z Královic jim Vlašimským r. 1613. (str. 98 č. 9.) vydaný na plat za klízení jistých luk, jenž losy slují, sečení, sušení i svežení jich při sv.

Jiří 12 kop míš., item na plat za přádlo lnu, pačísky a koudele a jiného všelijakého přediava, a to při sv. Havle 15 kop míš. . . jim potvrzují s tím napomenutím, aby takový jako i jinde ouroční, urburem vycházející platy při každém terminu náležitě mně odvozovati hleděli.

12. Co se šenku vinného v městě Vlašimi dotýče, ačkoliv jest urozený pán pan František Vilím z Talmberka, pán na Vlašimi, 9. ledna 1655. jistý způsob k témuž šenku měšťanům Vlašimským učinil, a z jedné každé bečky desítivěderní od měšťana sobě koupené a vyšenkované, po 8 zlatých rejských platu uložil, naproti pak tomu zase panskou bečku šenkovati povinen byl, odkudž jak z té sousedské, tak panské, platu po 50 grošův bílých k obci jíti mělo; však poněvadž ten způsob k malému vzdělání v tyto časy jich měšťanův jest, na místě toho na tento způsob jim týž vinný šenk dovoluji a dávám, aby byli povinni nyní i budoucí z jedné každé, v městě Vlašimi vyšenkované desítivěderní bečky po 10 zlatých rejských do důchodu mého odvozovati a náležitě platiti. Však naproti tomu šenku té panské bečky osvobození a toliko své víno proti tomu výš psanému platu po pořádku šenkovati, jako i také těmi 50 gr. bílými z jedné každé bečky ne obci ale sousedu, na kterého by šenk přišel, a on s to býti nemohl, za puštění téhož šenku povinni býti mají; při čem však sobě sazování téhož vína vymínuji a v moci své zanechávám, a žádný měšťan dříve opovědění přivezeného vína jej do sklepu skládati nemá a v moci míti nebude, a kdyby v tom jaký fortel se vynašel, vedle uznání trestán býti má.

Pálení pak páleného jim měšťanům podle starého způsobu při svobodě zanechávám, však pod tím starobylým platem, z jednoho každého kotla pálenského polouletně po dvou kopách a 30 groších míš.; takový aby ihned při vyjití každého sv. Jírského neb sv. Havelského terminu do důchodu mého a budoucích mých odvozovati, a kdyby který od půl léta pálení neminil, ten každý klobouk pálenský na zámek složiti a tu, až by zase pálení chtěl, nechati povinen bude, s tou při tom dostatečnou výminkou, že pálené od městských vinopalů nic výše, ani níže, nežli jak panské pálené se vystavuje, na pinty prodáváno býti nemá. — A kdyby pak dokonce v témž

městě žádných vinopalů se nenacházelo, tehdy to právo, aby panské pálené do města šlo, sobě a dědicům zanechávám. — Pak-li by který soused odjinud pálené brátí a šenkovati chtěl, to učiniti moci, však ten plat od půl léta do půl léta vrchnosti úplně zapravovati povinen bude; však takový šenk páleného toliko v městě, a kdyby příležitost a užitek měli, ven z panství jej odbývati, se rozuměti má....

K tomu výše od sebe z milosti své tuto milost jim činím, uděluji a druhý punkt tohoto privilegium vysvětluji. Předně: Když by který měšťan neb soused prostředkem smrti časné z tohoto světa vykročil, kšaft neb pořizení pořádně učinil a tím jak manželku tak dítky své statečkem svým podělil, tak že podělení jsouce, každý sirotek svého dílu by se držel, aneb jsouce poručníci, by je rozdělili a s nimi vládli, potom pak sejdouce některý z nich v času nezletilém smrtí s světa, aby podíl jeho, pokudž by týž sirotek pro nedošlá léta právně kšaftovati nemohl, ne na mne odoumrtní (jako předešle za právo šlo) ale na vlastní jeho živobytné bratry a sestry; a kdyby pak již poslední umřel, a matka jeho vlastní ještě živa byla, tehdy na ni aby všechno připadlo; ale kdyby ani matere nebylo, teprva na mne a budoucí mé právo oumrtní vstoupiti má. — A poněvadž slušná a Bohem přikázaná věc jest, jsouce rodičové staří, aby od dětí svých ctěni, k smrti dochování a posledně poctivě do země pohřbeni byli; pročez aby tím lepší šetření od dětí svých měli, to právo nařizují: Kterékoliv dítě, na panství mém osedlé neb neosedlé, své rodiče neb jednoho z nich s náležitým jeho opatřením smrti dochová a poctivě pohřbiti dá, tehdy (pokudž by kšaftu neučinili) celou spravedlnost, jim svědčící, úplně sám děditi má, a jiní bratří neb sestry žádného práva k tomu míti nebudou, leda by ten ze své dobré a líbezné vůle k tomu dědictví je připustiti chtěl. — Po všech s gruntu sběhlých a své vůle užívajících, jako i zle zachovalých lidech na spravedlnostech jich právo sobě, dědicům a budoucím svým zanechávám.

Za druhé. Kdyby který soused města Vlašimě svým pořádným kšaftem některému dítěti druhého souseda z města něco buď mohovitého neb nemohovitého, a na

čemž by koliv ta věc záležela, bez výminky odkázal, a ten sirotek dřív moci kšaftovní s světa sešel, takový odkaz při rodičích umrlého aneb bratřích a sestrách jeho úplně zanechávám.

Na potvrzení toho svědci:... Jan Václav hrabě ze Sternberka, rytíř Václav Jaroslav Věžník z Věžník na Chotěšanech a Bílkovicích, kraj. hejtman kraje Kouřimského. Dáno ve Vídni, v pondělí po památce Narození sv. Jana Křtitele, léta Páně 1684.

5. Fr. Ant. z Weiszenwolfo potvrzuje 14. ledna 1705. privilegium z roku 1684. a jmenovitě výměnu zádušního statku Kuchařovského ve Ctiboři za pole od Peklova.

Já František Antonín hrabě z Weiszenwolfo k jich až dosavad mně prokázané věrnosti, volnosti a poslušenství prohlídaje, privilegia jejich, obzvláště pak ta od nebožky mé nejmilejší paní matere, jim léta 1684. obnovená a udělená, nic odtud nevynímaje, obnovuji a při tom všem od prvního až posledního punktu jich úplně zanechávám, pozůstavuji a confirmuji.

Nad to nade všeckno, jako posledně ve vsi jich Ctiboři vrchnost téhož panství Vlašimského jeden grunt poddací a robotní, jménem Kuchařovský, měla, neb... paní mateř má nejmilejší učinila s purkmistrem, konšely a celou obcí tauš aneb freimark takový, že dotčený grunt Kuchařovský se všemi případnostmi k jejich dědičnému possessu a užívání postoupila, a oni zase naproti tomu od dvoru jejich, jménem na Peklově, tolik polí a případností aequivalenter dvoru panskému Blanickému vyukázali a postoupili. I aby to v své platnosti, stálé a upevněné bylo, tímto listem je v tom freimarku ujišťuji, ubezpečuji a potvrzuji. A stojíce na dotčeném gruntu Kuchařovském, jim purkmistru, konšelům a celé obci postoupeném, plat zádušní k záduší chrámu Páně sv. Jakuba městečka Nového Domašina, jedna kopa a dvanacte grošů míšenských, takové odtud zdvihám a na dva grunty v témž městečku, jménem Holubovské, kteříž tolik vrchnosti ouroku celoročního platili, transferiruji, kterýžto plat záduší odtad dosahovati má a bude, nyní i na časy budoucí a věčné. Co se pak všelijakých berní, kontribucí z téhož gruntu vycházejících dotýče, ty také obec při vesnici jejich Ctiboři na sebe přijímá a nimi

ty, jenž těch gruntů užívati budou jako i desátkem povinni býti mají, vše věrně a upřímně....

Stalo se v zámku mém Vlašimi, ve středu 14. ledna roku 1705.

6. Maria Josefa hr. z Trautsonu a Falkenšteina, roz. z Weiszenwolfofů potvrzuje doslovně předešlé privilegium od svého „nejmilejšího páná, vysoce urozeného pána, pana Fr. Ant. hr. z Weiszenwolfofů.... v zámku Vlašimi v outerý památní Všem věrných dušiček, jenž jest 2. den měsíce listopadu 1723.“

7. Majestát císaře Karla VI., dán ve Vídni 14. srpna 1732., jímž potvrzuje král doslovně privilegium od J. Vostrovce z roku 1602. a listiny v něm obsažené (str. 90—96), majestát Rudolfa II. roku 1602. (str. 96—97) a Ferdinanda I. 1549., aby Vlašimi byl statek Hrádek se Ctiboří vtělen do desk zemských (str. 103).

8. Majestát cis. Marie Terezie, poslední český, dán ve Vídni 18. května 1747., jímž potvrzuje privilegium od J. Vostrovce a majestát Rudolfa II. a Ferdinanda I.

My Maria Terezia, z Boží milosti římská císařovna.....oznamujem tímto listem našim všem, že jsme od purkmistra, konšelův, starších obecních a celé obce města Vlašimě, v kraji Kouřimském království našeho dědičného, českého ležícího, ve vsi poníženosti prošení, abychom se k nim tak milostivě nakloniti a ta, jak od vrchností svých, tak od slavných předkův našich nabytá a posléze od svaté paměti Karla, toho jména šestého, císaře římského a krále českého, pana otce našeho nejmilejšího, potvrzená obdarování, výsady a privilegia tolikéž milostivě schváliti a potvrditi ráčili, a to jmenovitě:

1. List od Jana Vostrovce z Královic, na Vlašimi a Novém Domašíně, někdy držitele toho města a statku... jehož datum jest na hradě Vlašimě, 12. března l. 1602.

2. Majestát Rudolfa II. léta 1602.

3. Povolení od téhož císaře Rudolfa II., aby Vlašimským privilegia a nadání do desk zemských království českého vložena býti mohla, léta 1602.

4. Povolení od Ferdinanda I., mocí kteréhož opáčeným Vlašimským tvrží, slove Hrádek a ves Ctiboří s jejich příslušenstvím do desk zemských vložena a vepsána býti má, léta 1549.

5. Výtah z desk zemských v příčině smlouvy trhové o Hrádek a Ctiboř r. 1547.

6. Podobný výtah hned podotknuté smlouvy trhové a též vložení do desk zemských se dotýkající (Vložen v desky zemské 720, E 7, dne 30. ledna 1748.)

9. Maria Josefa kněžna z Auersperka potvrdila privilegia Vlašimská dne 1. října 1776.

10. Majestátem daným ve Vídni 23. listopadu 1787. potvrdil císař Josef II. majestát Marie Terezie, „pokud nynější a budoucí ústavě zemské neodporují s následující změnou: 1. že právo dědické, dané privilegiem Jana Vostrovce r. 1602. (str. 92), rozšiřuje se vůbec na všechny příbuzné, i když k Vlašimi nepřislušejí, až do desátého kolena; 2. že článek 8. (str. 94) o pokutách zcela odpadá; 3. aby se trhy připadající na neděle a svátky konaly nejblíže příštího dne všedního, a ve všem aby se řídili Jeho nejvyššími nařízeními.“

11. Vilém kníže z Auersperka potvrdil privilegium dané r. 1684. (č. 4.), r. 1723. (č. 6.) a r. 1776. (č. 9.) dne 1. října 1802.

12. Císař a král František I. potvrdil majestát Josefa II. ve Vídni 12. listopadu 1828.

6. Vnitřní poměry městské od války 30leté až do r. 1848.

Po válce nemohla se Vlašim dlouho zotaviti; pak ale značně se šířila, a přibýlo pořádků řemeslnických; avšak přistěhovalo se i několik lidí, kteří tu jen dobré živobytí hledali a došli za odrodilé nebo německé vrchnosti. Některý z nich dostal se i k obecní správě, a nedobře vedlo se při tom někdy obci a lidu domácímu, pak i samé řeči české. V pošetilém domnění, že nad jiné snad vynikají, neb aby se odrodilým pánům a správcům jich zavděčili, měnili potom i někteří rodáci poctivé jméno otcovské a psali je cizím způsobem. A když poklesává úcta k předkům a k řeči mateřské, láska k národu, a vzmahá se prospěchářství: kalí se i čistý mrav, nastávají různice na škodu jednotlivcův i celku, není dostatečné péče o vzdělání, a mizí bývalá vzdělanost. Školy, jindy proslulé, byly tehdy zanedbány. I poměry domácí

a poddanské zhoršily se; ale všeho do času: na konec přišel obrat k lepšímu. ačkoliv po dlouhé době.

1. Obecní záležitosti. Počet domův a lidí v XVII. století klesl, ale potom za pokojnějších let se rozmnožil. Před válkou 30 letou čítalo se tu **95** domův a přes **500** obyvatelů, r. 1653. jen **67** domův a rodin usedlých, roku 1665. **71** osedlých, 7 spálených a pustých, roku 1699. **83** osedlých, r. 1717. **85** (str. 173—176), o deset méně než před 120 lety; pak ale staveny byly domky za branou, v ulici Pavlovské, Úzké, Koží, Řimovské, Loretské, u valchy a pod Domašínem, a několik starých usedlostí na náměstí se rozdělilo. Celkem přibýlo jich v XVIII. století více než dvakrát tolik, co jich bylo v 2. polovici XVII. století, totiž: roku 1770. počítalo se domů **196**, r. 1782. **200**, r. 1798. **230**; v našem století: r. 1802. **237**, r. 1804. **268**, r. 1810. **272**, r. 1830. již **300** čísel, a roku 1843. **313** domův a **2362** obyvatelů. Kdy některé byly vystaveny a do knih zapsány, podáno jest dále v části 7. ve zprávách o domech zvláště.

Vlašim patřila tehdy jako za dávných časů ke kraji Kouřimskému (str. 23). Když se r. 1778. jednalo u vlády, aby kraje byly v okresy rozděleny, navrhovalo české gubernium (místodržitelství) dne 29. května t. r., rozdělit Kouřimsko ve 3 okresy se sídlem v Praze, Kolíně a Vlašimi.

Obci patřilo jmění: podle měření za císaře Josefa II. a podle zápisu ještě r. 1801. u města:

orných polí	37	jit.	1071	□ ⁰ ;	výnos z nich	239	zl.	23 ¹ / ₄	kr.,	daně	25	zl.	26	kr.
skuteč. luk .	9	"	843	"	"	40	"	19 ¹ / ₂	"	"	7	"	13 ³ / ₄	"
zahrad . . .	1	"	929	"	"	5	"	43 ³ / ₄	"	"	1	"	1 ¹ / ₂	"
rybníků . .	—	"	1173	"	"	2	"	6	"	"	—	"	22	"
pastvišťat .	51	"	572	"	"	17	"	15	"	"	3	"	40	"
lesů	21	"	15	"	"	10	"	90	"	"	2	"	13 ³ / ₄	"

úhrnem 121 jit. 1408 □⁰; výnos z nich 315 zl. 17¹/₂ kr., daně 39 zl. 57 kr.

Zahrady měla obec r. 1801. za domem č. 20. n. 11 sáhů zdělí a 8 s. zšíří, před školou čís. 47., před okny 11 s. zd. a 5 s. zš., v Koží ulici u č. 175. dvě zahrádky a za č. 168., za kostelem 20 s. zd. a 12 zš., dále u domu č. 42., vedle zahrada 32 s. zd. a 20 s. zš., již obec ponechala užívati p. děkanu, a zahrádky u cesty v Loretské

ské ulici u domků tehdy již stojících, totiž: u č. 41. n., 23., 24., 313., 26., 27., pak nad potokem u čis. 197. n., u pastoušky a j.

Obec prodala zahradu za školou vedle čis. 20. n. r. 1643. za 10 kop gr. miš., kus stráně u luk „za zahradou“ r. 1644. za 18 zl. ren., kus pole u vozové cesty k Pavlovicům 2 korce 1 věrt. r. 1651. za 10 kop miš.; prikoupila r. 1769. rybníček pod obecním Vonšovským za 30 zl., vyměnila si r. 1842. 7 luk v Němči za bývalou obecní louku „Ostrůvek“ nazvanou, za louku na Kavčínách u Domašína, za pole „pod kapličkou“ a j.

Původně rybníky, r. 1707. na půl kopy potěru a 4 k. kaprů, pak louky z nich měla obec: u Domašína 3, nazvané „Vonšovský“ 1., 2. a 3. a „louční dolík“ jdouce do Domašína po levé straně pode zděmi starého mlýna Domašínského (u nynějšího mostu), u Čechova, Chocholouš, pustý rybník v Koledovech, u děkanství rybníček 250 □^o, kde stojí nyní c. k. okresní soud.

Lesy, háje a porostliny: nad sádkami, co se jde k Bolině, 4 jit. 1370 □^o, les Němči pod Spáleným vrchem (Loretou) 21 jiter u staré cesty (hranici mezi panským lesem označovaly od starodávna mezní kameny a na jedlich, dubu, lípě po sobě svrchu vruby 2 a zdola kříže), a hliniště „pod kapličkou“;

b) radnice č. 115. a 116. st., 121. n. a domy na čas obecní: na Velkém náměstí č. 255. n., pod valy č. 50. a pastouška č. 162. (tuto prodali r. 1844. za 130 zl.); domky vojenské za branou č. 83. a 84. n. Když obec r. 1750. radní dům opravovala, dala jí vrchnost 50 zl. peněz, 30 kmenů trámového, 30 kmenů krokvového dříví, 1400 šindele, 6 sáhů zdicího kamene, 3000 zdicích cihel, 15 korců vápna a 1½ kopy prken tenkých; začez obec osvobodila dům „Reifovský“ č. 66. n., tehdy vrchnostenský, ode všech městských břemen a vojenského ubytování, a tyto povinnosti s téhož domu panského na radnici přijala. Nová radnice dostavena byla r. 1840.

c) Svobodný dvůr Peklův, jinak Čechov nazvaný;⁹⁹ od něho postoupila obec r. 1692. vrchnosti Vlašimské

⁹⁹ O listě Šimona z Peklova jest poznámka na str. 146. Novým proskoumáním listiny zjistilo se, že poznámka ta jest podstatná. Písmo, způsob tvarů mluvnických a pravopis jsou novější, svědci Jan z Talm-

část rolí a luk ke dvoru Blanickému, a vrchnost dala jí za statek Kuchařovský $\frac{3}{4}$ lánu ve Ctiboři. Týž náležel k Domašínskému záduší, a vrchnost plat z něho, 1 kopu 20 gr. míš., odtud zdvihla a na 2 statky v Domašíně s tolikéž úroku přenesla, a tak nezávadný Vlašimi vyměnila (str. 228). Polovici dvoru Peklova držel od obce na konci XVII. stol. svobodník Čech, po němž dvůr nynější jméno „Čechov“ dostal; pak Jiří Kulík.

S tímto měla obec po mnohá léta nedorozumění v příčině jeho, až spor k soudu zemskému přišel; r. 1737. stalo se porovnání: „Kdyby budoucně onen držitel neb dědicové jeho takovou polovici na kohokoliv odciziti minili, obci Vlašimské k té koupi, ku které se předně pobídnouti má, právo přednosti co by jiný kupec dáti minil, se vyhrazuje; však s doložením, by budoucně v 10 letech pořád zběhlých od datum stalé smlouvy.... 20 zl. odvedl a zapravil. Co se vojenských maršův dotýče, na takové nynější i budoucí držitel této polovice dvora Peklova dle slušnosti a spravedlnosti.... odváděti povinen bude.... Obnovené mezníky dělily oba díly: První mezník byl nově vsazen pod hrází rybníčka Kulíkovského v prostřed dolíka.... pole obecní v straně k Petřínům; doleji nový mezník dokazující společné užívání téhož dolíka až po rybníček k obci Vlašimské patřící, přes nějž cesta k Petřínům jest,.... dále za řekou v Březíně u samé cesty od Blanice k Vlašimi jdouce (po levé straně cesty ta celá stráň až po luka k obci Vlaš. náleží); 3. mezník při habru; nad 4. mez. stál smrk a na něm kříž vysekaný, dále dub a na něm kříž vysekaný.“

Roku 1757. koupila ji obec a přijala na týž dvůr 400 zl. odkazu Josefa Kryštofa, bývalého hospodářského hejtmana panství Vlašimského a manželky jeho Terezie, odkázané k chrámu Páně sv. Jiljí. Zajistila, „že má a bude z té sumy k záduší každoročně pro ozdobení oltáře sv. Kříže, na svíčky a víno, též jiné kostelní paramenta 5 zl., p. děkanům, nynějšímu i budoucímu, který povinen bude, každý měsíce 1 mši sv. za † Jos. Kryštofa a manželku jeho Terezií při oltáři sv. Kříže vykonávati, 9 zl., též za jedno anniversarium na den památky smrti jejich 2 zl., kantorům 2 zl., zvoníkům 1 zl., kostelníkům 30 kr., ministrantům 30 kr., úhrnem 20 zl. z důchodu obecního vycházeti a každoročně při sv. Havle platiti.

R. 1769. postoupila obec polovici Peklova neb Čechova vrchnosti Vlašimské; ta zřídila zde větší dvůr,

berka a j. nikoliv z XV. nýbrž XVI. st., ale pečeť Mikuláše z Talmberka souhlasí s r. 1444. (Srovnej vývod rodu str. 181.) Je to pozdější opis s pochybeným udáním dne a s jednou starší pečeti. Přítel Aug. Sedláček, spisovatel „Hradův a zámkův“, podle svých četných rodopisných zápisů z rozličných archivů totéž seznal a podal o tom listě zprávu do Časopisu českého musea. Věci samé to arci nemění; Vlašimští dali si jako jiné statky obecní a špitální již r. 1543. po shoření desk vtělití (str. 103) i dvůr Peklův v úterý před sv. Alžbětou t. r. v kvaternu trhovém červeném 5. L 10,

připojila k němu díl pozemků bývalé tvrze a dvora Blаницe a díl vyměnila r. 1842. s Vlašimí za jiné pozemky.

d) Hrádek, tvrz pustá s dědinami, a ves Ctiboř. Na Hrádku bývala jen tvrz pustá a kostel sv. Matouše, apoštola Páně a evangelisty; osedlých tam nebylo ani na počátku XVIII. století (v. str. 177.). R. 1696. připomíná se jen „chalupa zádušní“ u kostela Hrádeckého; roku 1791. vystavěl tam na zádušním místě „chalupu u Hrádku“ měšťan Vlašimský Jan Hrdlička (č. d. 29.); r. 1837. bylo tam 8 domů a 62 obyvatelé.

K záduší Hrádeckému, tehdy obyčejně „Ctibořskému“, nebo „záduší sv. Matouše pod Ctiboří“ nazvanému, patřil statek Beranovský v Pavlovicích (str. 103.); roku 1629. prodali jej purkmistr a rada obce Vlašimské vrchnosti; ale, když se vynašlo, že patří k záduší, navrátila jej kněžna Božena z Porcie témuž kostelu r. 1679 (str. 203.)

Avšak r. 1701. prodalo je zastupitelstvo obecní zase, a to Mik. Příbylovi, svobodníku za 150 zl. ren.

Od něho koupil jej r. 1725. rytíř Vojtěch Ant. Koc z Dobrše již za 510 zl., a hned následujícího roku 1726. vysloužilý farář Netvořický, šlechtic Jan Ignác Perger z Rosenwertu, za 600 zl. ren., r. 1739 rytíř Jan Frant. Pauler z Hohenburka, za 400 zl. r., ale farář daroval mu celou kupní cenu; r. 1747. Anna Maria Brynová za 550 zl., r. 1758. svobodníci z Hlivina u Postupic Vojt. Vosátka a Vác. Louda za 800 zl. r. na polovic; Vosátka postoupil svou polovici ještě t. r. Tom. Růžičkovi, a 2. polovici koupil r. 1777. Karel Straník z Horních Hrachovic za 695 zl. Z celého statku platilo se r. 1701. k záduší Hrádeckému 4 kopy míš.; děkanu Vlašimskému, jenž na Hrádku 6 ročních služeb Božích konal, totiž na sv. Matouše, posvěcení chrámu, navštívení Panny Marie a výroční 3 svátky, 2 kopy míš. a desátku ročně: žita míry děkanské 2 korce a ovsa 2 korce, jakož i letníku, z každé krávy po 3 kr. a ze zádušní „krávy železné“ k chrámu Ctibořskému ročně 14 gr. míš. Kontribuci počítán byl mezi usedlosti Ctibořské, ale s Pavlovskými obecní břemena a vojáky spolu trpěti byl povinen. „Poněvadž týž grunt vždy zádušní býval a posaváde v oněch platech k záduší sv. Matouše pod Ctiboří a pod právem města Vlašimě patří, z ohledu toho židovstvo bytem zde bydleti nemohlo a nemělo.“ A jsa ke vsi Ctiboři počítán, neměl ke dvoru Doubí nikdy připojen býti.

„K chrámu Páně Ctibořskému“ věnoval pak r. 1672. Vác. mladší Klobása, měšťan v Praze na Malé Straně, pole v Horkách (Hlavách) pod 3 korce výsevy. Celkem patřilo k tomu záduší: polí 37 kor. a luk pod 4 vozy sena (4 jit. 814 □), lesa 7 jit. 1563 □⁰ a jmenovaný statek v Pavlovicích; osadníků r. 1717. ve Ctiboří 150, v Petříněch a mlýnech 42, ve dvoře Nemižském 57, v Podoli 51; nadání na usedlostech 57 zl. 40 kr. a na dlužích u osadníků 367 zl. 44 kr., v kostele však nebylo t. r. ani ornátů, komží a pluvíalu.

Pouti na Hrádek zavedly se v XVII. století, když bývalý kostelík M. J. Husi na Kladrubské hoře byl zrušen. Veliký kalich z něho chová se na faře Hrádecké. Tato vystavena byla roku 1765. na místě staré chatrče, když jednalo se, aby farář tam ustanoven byl; což stalo se později r. 1787.

Ve Ctiboři měla v XVII. století obec Vlašimská 11 usedlostí poddaných a mlýn Klínotovský pod Hrádkem; ze statku Kuchařovského udělány a osazeny jsou 4 chalupy po 10—12 kor. polí, 2 vystavěla obec Vlašimská na svůj náklad, po 9 korcích polí k nim přidala a novým poddaným je prodala; roku 1717. bylo jich tam i s pastouškou 16 a 2 mlýny, obec Ctibořská měla 17 kor. polí; r. 1837. již 33 domy a 276 obyvatel. — Klínotský mlýn pod Ctiboří a kostelem sv. Matouše ležící ujala Vlašim r. 1687. spuštěný za „panský mlýn“ a prodala jej r. 1756. Jiřímu Kulíkovi, svobodníku za 200 zl. ren.; nájmu peněžitého ročně dávati byl povinen 21 zl. 30 kr., obilního 30 kor. žita, 1 k. pšenice a 1 k. ječmene. Nesměl „v řece a potoce ryby lapati a raky vybírat, anobrž bedlivý pozor dáti, aby od jiných ta škoda obci Vlašimské se nečinila.“ Totéž vymínila si obec u mlýna Žáčkova. Hospoda městská byla povinna bráti piva od vrchnosti Vlašimské.

e) Dvůr připomíná se r. 1654.; r. 1672. přikoupila k němu Vlašim rybníček, slove Tomkův, pod Fikuliřem u Ctiboře za 10 zl. ren.; r. 1692. připojila pustý grunt Kuchařovský, jež vyměnila od vrchnosti za díl polí a od obecního dvora Peklovského, r. 1698. přikoupila od mlýna Žáčkovského louku za řekou pod 2 vozy sena a kus zahrady pod 3 věr. orané za 24 zl. 40 kr. — R. 1717. patřilo ke dvoru Ctibořskému: pole k Vlašimské straně mimo 15 kor. polí zádušních sv. Matouše, ze kterých se k záduší platilo, sej nebo nesej, 2 kopy: 3 pole 39 kor. a pust. a zarostlých 16 kor.; k straně Radošovské 4 pole 38 kor. 1 v., k Libežské 3 pole 40 k. 2 v. a 2 kor. pusté a zarostlé; louky: „Kouty“ 2 louky po 4 vozy sena, 1 otavy, pod Žáčkem 2 l. po 6 v. s. a 2 o., mimo louky zádušní, ze kterých se ročně platilo 2 k. a 18 kr. — rybníky: Fikuliř hořejší výtažní $\frac{1}{2}$ kopy, Fikuliř dolejší výt. $1\frac{1}{2}$ k., Tomkovský výt. 1 kopu ryb.

Na konci téhož století bylo u dvora podle Josefovského měření: zahrada po dolejší stodolu 1155 □⁰, též

tu na dvoře zahrádka, pak za ratejnou a u studně. Lesní položení „začíná se na přední Březině proti Čechovým na Dolci a jde nahoru dle Vlašimských polí ke Ctiboři, pak dolů straně nad Blanicí, zase nahoru k zadní Březině vedle panského pole až ke Ctibořským polím, podle těch okolo až nad Hrádkem, dolů k lukám dle potoka a skončuje se pod Čechovým při začatém místě k Hůře u Žáčka, běžící dolů až ke Ctibořským hranicím, a podle těch hranic nahoru až k Ctibořským polím, okolo těch polí dolů, jenž se též při začatém místě skončuje“; panský les Hůrka čítá 25 jit. 1456^{3/4} □", zadní Březina 92 jit. 1446 □", přední 47 jit.; — r. 1837. měla tam Vlašim: orných polí 90 jit. 623 □", luk 4 j. 1446 □", zahrad 1 j. 243 □", rybníků 1 j. 714 □", pastvin 12 j. 1358 □" a lesa 166 jit. 1263 □", úhrnem 277 jiter 848 □". Dvůr tehdy sama spravujíc, měla na jaře 1837.: 6 krav a 250 ovcí. Později ho pronajímala.

Mimo to náležely vlastně obci: e) darované jí ke špitálu 2 dvory ve Vracovicích a Řimovicích (str. 103., 145.—150.), jež ale vrchnost ku svému panství připojila;

f) řeka Blanice podle knihy urbární r. 1699: „od brodu pod městem až pod hranici svobodníka Čecha, potom vedle obecní a Čechovy louky až pod mezník dlejší Čechovy louky, dále řeka panská, a kde s jedné Kladerubských a s druhé Ctibořských, jest s Ctiboří společna až nade mlýn Klinotův, ostatní jest obecní ke mlýnu;“

g) platy z domů na místě obecním vystavěných, užitek z cihelny obecní;

h) díl z pokut, užitek z prodeje soli a váhy obecní podle obmezených privilegií (str. 217—224);

i) užitek z krámův o trhu a z krámců chlebních na Velkém náměstí; vedle nich povolila Matoušovi Zroňkovi r. 1714. vystavěti krám 9 loket zdělí a 5 l. zšíří k prodávání všelikých krámských věcí, prodávši mu k tomu místo za 8 zl. s tím obmezením, že M. Zr. a jeho manželka až do smrti mohli jeho uživati bez platu k obci, ale po smrti jejich pak děti slušný plat dávati budou;

k) z pálení kořalky (str. 226) mimo vrchnostenského žida; r. 1783. pronajala právo to Kašp. Vaňkovi, aby kořalku ve vlastním domě (č. 142. n.) i na cizí místa

prodávati mohl, a to za 17 zl. ren. ročně a vrchnosti z kotle 5 kop. ;

1) clo z mostu a silnice, začez byla obec povinna od r. 1707. silnice „za potřeby bezelstně spravovati :

1. od Kunovic jedouc k Vlašimi u Boliny na $\frac{3}{4}$ míle, 2. ve Vlašimi most přes řeku, který se má velice a opatrně šetřiti a kolikráte v roce nákladně spravovati, též i druhý mostek za městem ; 3. skrze Vlašim na mnoze prolamovaných ve vrších skalních cestách mostování, kopání, zakládání atd. velmi na mnoze a často ; 4. z Vlašimě k Divišovu ve vrchu stále po každém přívalu správy a pod Radošovici přes potok 2 mostky, na $\frac{1}{4}$ míle.“

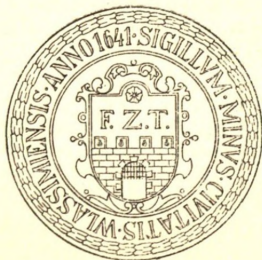
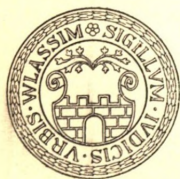
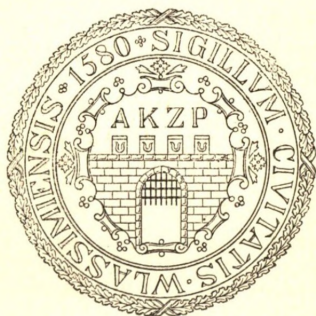
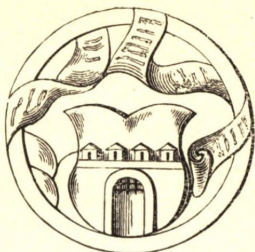
Příjmů měla obec na př. r. 1717. : z radnice z pronajatých místností 14 zl., tržného 9 zl. 56 kr., z obecní váhy 2 zl. 17 kr., z krámců chlebních 20 kr., z prodeje soli 36 zl. 6 kr., z rybníků 1 zl. 30 kr., z polí a zahrad, jež měšťanům lacině pronajímala, 8 zl. 41 kr., úhrnem 72 zl. 50 kr. Obecnímu pastýři dávala 16 korců žita a 16 zl. na penězích. — R. 1840. příjmů : hotovost v pokladně z r. 1839. 719 zl. 42 kr. stř. a půjčených 1806 zl. 53 kr. stř. a 4252 zl. 53 kr. víd. č. ; z pronajatých obecních pozemků 367 zl. stř., za robotu a ochranní daně 27 zl. 42 kr. stř., trhové daně 24 zl. 39 kr., užitek z hospodářství : činže ze dvora 464 zl. 35 kr. stř., z lesa 301 zl. 37 kr. stř. a 47 zl. víd. č., z cihelny 154 zl. $4\frac{1}{4}$ kr. stř. a 586 zl. 9 kr. víd. č., z lesního lovu 16 zl. stř., obdržené zákupy od Ctibořských poddaných r. 1839. 1705 zl. víd. č. atd., úhrnem přes **5100** zl. stř. a **12.600** zl. víd. č. povinných ; na to hotově obdržela 2935 zl. stř. a 3744 zl. víd. č. — Vydání : c. k. daně ze dvora Ctibořského a obecních pozemků 243 zl. 29 kr. stř. a 28 zl. 44 kr. v. č., na služby 308 zl. $4\frac{1}{2}$ kr. (totiž : vrchnostenskému úřadu 2 zl., p. právnímu 16 zl., Ctibořskému správci a spolu městskému syndikusovi 120 zl., Vlašimskému nadlesnímu 1 zl., městskému pokladníkovi 20 zl., kontribucí výběrčímu 20 zl., Vlašimskému učitelovi 14 zl. $38\frac{1}{2}$ kr., městským 2 policajtům po 18 zl., lesnímu hajnému 24 zl., ponocnému z ohledu městských stavení, kostela a školy 6 zl., Vlašimským kostelníkům 2 zl., zvoníkům 2 zl., literátům 2 zl. 38 kr., kalkantovi 1 zl. 48 kr., Vlašim. p. děkanovi na 2. kaplana 40 zl.) ; na kancelářské výlohy

40 zl. 30 kr. stř., vydržování obecních plužin, luk, rybníků, zahrad 383 zl. 49 kr. stř. a 35 zl. 54 kr. v. č., lesní 81 zl. 51 kr. stř., při cihelně 566 zl. 37 kr. víd. č., na obecní domy: dostavení radnice 543 zl. 50 kr. stř. a 56 zl. 42 kr. víd. č., na pastoušku 56 zl. stř. a 18 zl. v. č., na Ctibořský dvůr opravy 84 zl. stř. a 178 zl. v. č., na Hradecký kostel 25 zl. 56 kr. stř. a 59 zl. víd. č., na Hradeckou školu 4 zl. 36 kr. v. č., vydržování mostu, lávek, terasu a silnic 135 zl. stř., na pobožnosti, slavnosti a milosrdné skutky 6 zl. 24 kr. stř., na zaplacení dlužné jistiny 50 zl. stř. a j. v., úhrnem přes 3980 zl. stř. a 3100 zl. v. č., takže ostalo na konci r. 1840. celkem **2407** zl. stř. a **8858** zl. v. č. nedoplatků k obci a půjčených peněz, a dluhu obecního při stavbě radnice jen 500 zl. stř.

Jmění obecní spravoval purkmistr a městská rada, jako za předešlé doby,¹⁰⁰ a zapisovali do týchž knih, jež r. 1601. a 1602. založeny byly, počínajíce od roku 1628. (str. 106—107), později účetní a j. knihy v městském archivu; od vrchnosti zařízeny byly nové gruntovní knihy roku 1628. a 1667. a t. d., jež se nyní chovají v c. k. listovním úřadě.

Ve znaku městském učiněna změna, že nad branou místo písmen A K Z P dána počátečná písmena nového pána Fridricha (Bedřicha) z Talmberka F Z T; a to nejen na velikou novou pečeť městskou s latinským nápisem na okraji: „Sigillum civitatis Wlassim“ (Pečeť města Vl.), nýbrž i na malé primatorské; na pečeti rychtářské není jich, jako za nejstarší doby, a má nápis: „Sigillum judicis urbis Wlassim“. (Pečeť rychtáře města Vlašimě.)

¹⁰⁰ Ne všichni působili nezištně a poctivě; větší případ poznamenán jest za 30 leté války: Valentin Lichtenberger, krčmář pod valy č. 51. n., sotva se tu roku 1628. usadil, dovedl si přízeň pánů získati a byl od vrchnosti za rychtáře městského ustanoven. Jsa „rychtářem ne málo, než mnoho k obci dlužen byl a zůstal, pak berni tak i jiných všelijakých platů:“ když ale byl r. 1630. držán vrchnostenský soud, „purkmistr, konšelé a celá obec jemu Valentinovi to, co jim k obci vyplatiti měl, darují, toliko 5 kop každoročně po 1 k. aby vyplatil.“ A týž krčmář byl přijat r. 1629. za měšťana a r. 1655. koupil od vrchnosti dům (č. 95. n.) za 60 kop. V těch letech sáhlo se i na zádušní jmění Hradecké, když roku 1629. statek Beranovský prodali (str. 183, 203 a 225). — (Staré knihy gruntovní z r. 1628. a 1667.)

STARÉ PEČETI A ZNAKY MĚSTA VLAŠIMĚ.

Někteří konšelé a měšťané užívali vlastních pečeti, majíce v nich obyčejně znak svého řemesla. (Čtyři zachovaly se v Registrech obecních na l. II 5.)

Když jednalo se o něco důležitějšího a celá obec k poradě byla zvána, zvonívalo se „na obec“ starobylym zvonek z husitské doby, litém r. 1433.; v adventě zvonívalo se jím k večeru „na pokoj“ a někdy také na poslední cestu odsouzeného na Spravedlnost.

Na radnici konali purkmistr a konšelé také s poddanými obecními ze Ctiboře tak nazvaný „gruntovní soud“, jako se podobně dělo s Vlašimskými zase u vrchnosti na hradě zdejším.

Soudy gruntovní vykonávaly se obyčejně v provincii, a v nich rychtářové, konšelé, kostelníci a hajní vyslýchání byli, jak jsou své povinnosti zastávali a vykonávali, a při povinnosti zanechání nebo jiní zvoleni jsou. Dávána tu zpráva, „kdo co kde buď za dům v městečku a ve všech za grundy celolání, poloulání a chalupy, čtvrtlání a j. pod 15 korců obilí, polí a luk, co by 3 krávy vyživiti a vychovati mohli, mající, zahradníci však, t. j. ti, kteří žádných polí nemají, toliko obydlí a zahrady při nich užívají, kteréžto pro řemeslníky, kováře, koláře, zedníky, tesaře, cihláře, sládky, číhaře, tkadlce, krejčí, ševce a hrnčíře, uhlíře a jiné řemeslníky stavěti a z nich nájem nebo za stavení platy a úroky a letní roboty užívati se dostává.“ Takové soudy konaly se, „aby tu předně důchodům vrchnosti, potom sirotkům a vdovám a jednomu každému jejich spravedlnost povinná a dlužná vycházeti a odvozovati, zápisů svých užívati mohla a vrchnosti o všem dobře dostatečná zpráva se učinila.“

V té době byli od vrchnosti ustanoveni:

Primasové, pokud známi jsou: r. 1624. J. Pavlíčků; — do r. 1634. V. Klobása, r. 1635. Ond. Vraný, r. 1638—39. J. Škřivan, r. 1643., 1653—54. O. Vraný, roku 1655—65. J. Šubert, roku 1666. J. Náhlík, r. 1667—71. Mat. Hataš, r. 1672. a násl. Pav. Jinoška, r. 1681—86. Luk. Wildberger, r. 1686—1705. Vác. Pardubský, r. 1706—84. Jiří Jinoška, r. 1734—47. Jiří Dlouhý (n. Long), r. 1748—50. Matouš Kalina, r. 1749. viceprimator V. Kaška, r. 1751. až 1759. V. Kaška, r. 1759—62. V. Skřivan (n. Skřivánek), roku 1763—67. Jan Veselý, r. 1767—69. Josef Šafránek,

r. 1769—86. Josef Příbyl; potom se píše ne za kterého primasa, nýbrž „za úřadu rychterního“, nebo „za úřadu ... městského rychtáře“, n. „za času m. r. ...“; v XIX. století jmenují se „představení“; z nich připomíná se Fr. Šavřda od r. 1828., jenž pečoval o zasetí lesů, r. 1808. a násl. vysekaných.

Konšelé v letech: r. 1621—30. J. Pavlíčků, Jak. Doležálek, Jind. Burjáněk, Pav. Dačický; r. 1631—40. Pav. Dačický, J. Velhartický, Jak. Doležálek, O. Vraný, Michal Tkadlec, Jakub Konvář, J. Burjáněk, Vít Bedřich, Jan Skřivan, Martin Pelikán; roku 1640—50. Jak. Stříbrský, J. Šimků, Mik. Pavlů, Mat. Hataš, Petr Pičinský, Jan Skřivan; r. 1651—60. Pav. Klobása, J. Šimek, V. Jeníkovský, Petr Sládek, J. Hazuka; r. 1661—70. V. Klobása, J. Šimků, J. Podlipský, M. Hataš, J. Hazuka, Mat. Zelinka, V. Dycko, Mart. Košetický, Jak. Vacek, J. Rzounek; r. 1671—80. V. Dycko, M. Hataš, J. Nejedlý, P. Jinoška, P. Moudrý, J. Vacek; roku 1681—90. M. Hataš, J. Vacek, V. Roštík, Jiří Chobodydes, V. Rzounek, Jak. Hamera, Jiří Vorel, Jiří Zelenka, V. Dlouhý, P. Jinoška; r. 1691. až 1700. J. Vorel, Pav. a Jiří Jinoška, V. Dlouhý, Jak. Skřivan, V. Roštík, J. Zelenka, P. Moudrý, Jiří Svoboda, J. Chobodydes, V. Hamera, V. Pekárek, Pav. Johannes; r. 1701—10. Jiří Jinoška, V. Dlouhý, J. Roštík, P. Johannes, jinak Štětina, J. Skřivan, Jiří Svoboda, V. Pekárek, V. Hamera; r. 1711—20. V. Hamera, Josef Zajíc, Pav. Johannes, J. Chobodys, J. Roštík, Vác. Vorel, Jiří Dlouhý; r. 1721—30. V. Vorel, J. Dlouhý, Jak. Skřivan, J. Kaška, J. Roštík, Jiří Pardubský, Mat. Černý; roku 1731—40. Mat. Kalina, V. Kaška, J. Roštík, Jos. Zajíc (n. Zajíček), J. Dlouhý, J. Pardubský, Kašp. Lokaj, Ig. Burjáněk, Mat. Zronek, Jos. Štětina, J. Kaška, V. Městecký; r. 1741—50. Jos. Zajíc, V. Kaška, K. Lokaj, M. Zronek, M. Skřivánek, Jos. Pajk, Jan Burjáněk, M. Kalina, Jos. Štětina, Vác. Městecký, Ant. Pokorný, Jak. Wildberger; r. 1751—60. J. Wildberger, Jos. Zajíc, A. Pokorný, Ferd. Pušmann, V. Kaška, Jos. Štětina, Mat. Novotný, V. Skřivánek, Mat. Skřivan, M. Hataš; r. 1761—70. Jos. Pajk, Jos. Šafránek, V. Kaška, M. Skřivan, F. Pušmann, J. Veselý, Mat. Mach, Jak. Vopálka, Jos. Toulá, Pav. Růžek, Jos. Příbil, Jos. Straka, J. Šavřda, Jos. Štětina, J. Roštík,

A. Chobotský, Kašp. Vaněk, J. Pajk; r. 1771—80. Frant. Vopálka, Adam Vopálka, J. Roštík, M. Mach, M. Bubeník, Josef Nahlik, Mat. a Jan Šavřda, Ant. Chobotský, K. Vaněk, M. Mach; r. 1781—90. Fr. Vopálka, J. Šavřda, J. Roštík, Ad. Vopálka, K. Vaněk, M. Mach; r. 1791. až 1800. Fr. Růžek, J. Bubník (Bubeník), J. Roštík, K. Staněk, Frant. Vondrák....

Pisař městský: roku 1620. Jan Velhartický, r. 1639. V. Jeníkovský, r. 1639—55. Matouš Hataš, r. 1659—65. Jak. Watsek (Vacek), r. 1665. Jan Šimeček, pisař mladší, r. 1670—83. Jan Rzounek, r. 1687—1700. Pavel Jinoška, bývalý primas, r. 1702. Jan Rzounek, jinak Šimeček, r. 1707. Lorenc Lustik, roku 1722—50. Ant. Mích. Max Pokorný, kantor a spolu varhaník, r. 1754. Frant. Zadák, r. 1767. Fr. Wessely, r. 1790. Ant. Reichl, r. 1797. Frant. Pavlovský, r. 1822. Josef Koníček. Úředník panský jakožto správce města ku př. r. 1653. „pan Václav, pisař duchodní“, r. 1655. Jan Klobása, r. 1670. Václ. Kuneš...

Rychtáři: r. 1633. r. panský Pavel Bruna, městský Mart. Drahota, r. 1643. Jan Subert, r. 1686. hraběcí r. Jiří Jablonka, r. 1687. Jiří Kalousek, r. 1691. a 94. Jan Pardubský, r. 1697. hr. r. Vác. Roštík a po něm Bart. R., r. 1699. Jan Šimánek, spolu ložní r.; r. 1705. Jiří Kalousek, lož. r., r. 1716. Jos. Pajk, r. 1717—20. Jan Burjáněk, roku 1723. Jan Kettner, V. Městecký, roku 1727. V. Švejda, r. 1734. Jos. Štětina, r. 1735. Frant. Kaška, r. 1740—48. Jos. Zajíc, r. 1755., 1775. Jan Chobodydes, r. 1760. Jos. Šafránek hr. r., r. 1769. Jos. Přibil hr. r., r. 1770. J. Straka, r. 1773—75. Frant. Vopálka, r. 1778. Jos. Zajíc a J. Chobodydes, r. 1780. Fr. Novotný, r. 1786. Frant. Müller, r. 1792. Fr. Růžek, r. 1809., 1820. Adam Vopálka....

2. Právo soudní měla Vlašim jako sousední Domašín a jiná města a městečka, celkem 378 v Čechách, do roku 1765. Toho léta zřízeno bylo u nás 24 hrdelních soudů se soudci práv znalými, a vrchnosti musily také mítí na panství zkoušené právníky, justiciary. Městu zůstalo jen nižší právo pro lehčí přestupky. Odvolání šlo od XVII. století do Prahy k appellačnímu soudu na hradě Pražském.

Poslední odsouzcenci byli zde r. 1733. Jakub Pelikán pro krádež, r. 1736. Dorota Nevejpravkova, že „zahubila svůj neřádně nabytý plod; byla sfata, srdce kůlem probito a tělo zahrabáno; svůdník její Jiří Kazimour potrestán dílem obecním nebo panským dvounedělním v pou-tech a železích“; r. 1742. Fr. Burjánek pro vraždu jsa k smrti mečem odsouzen, sám se u vězení oběsil a tělo jeho pod šibenicí zahrabáno jest, kamž vůbec samovrazi pochováni bývali; poslední odpravena byla dne 1. srpna 1749. Mandelina Grünbova, která byla prý „dcera mlynářova, velmi hezká a svedena dítě zavraždila.“ Byla sfata a kůlem probita.

Menších přestupků nejvíce přichází od konce XVII. století, a to nejčastěji „z pohnutí nepřitele zlého, hanlivá slova potupná, špinavá, nedokazatelná,“ z opilství a nepaměti, ze všetečnosti nebo ze sporu o nějakou věc někdy i „z nerozvažlivých, větším dílem ženských řečí.“

Obyčejně se před úřadem odprosili a ruku na smířenou si podali.

Odsouzení byli k lehčím pokutám, na př. r. 1693. pro urážku primasa v soukromém domě před jinými osobami byl dán jeden měšťan mocí do šatlavy a 2. dne z ní před úřad postaven; odprosil, a bylo mu odpuštěno; „ale kdyby se čeho více proti panu primasovi a starším dopustil, bude platiti 20 kop m., a pokud jich nesloží, nemá z vězení propuštěn býti; ze které pokuty 1 polovice do důchodu vrchnosti a 2. k záduší sv. Jiljí a špitálu města Vlašimě připadne....“ R. 1696. měl jeden „pro takovou všetečnost dáti k záduší sv. Jiljí pokuty 2 libry vosku a úřadu 1 kopu peněz, a kdyby se to opakovalo, 5 kop míš.; r. 1697. kdyby se toho více dopustil, 20 kop míš. a 2 neděle vězení; jiný roku 1723. za poranění do hlavy 7 kop m., a r. 1749. když jeden soused druhého „velmi těžce zhaněl a na cti ranil, a ne jako měšťané anobřž hůře nežli sedláci se mezi sebou tupili, a to den nedělní přede mší sv., odsouzen byl větší vinník k pokutě 35 kr. k záduší Vlašimskému, a před úřadem na radnici rukou podáním se porovnali a jeden druhého oči-stili....“ Roku 1750. jeden „zhaněl při piti všechny měšťany bez výminky povinností, a předvolán k úřadu sám uvolil se k pokutě 10 zl. a přítomné radní a starší na místě celé poctivé obce jest odprosil...“

Zde také soudily se pře poddaných ze Ctiboře, na př. r. 1695. ovčák „poddaný pánův purkmistra, rady též celé obce m. Vl. opovážil se J. Skřivanovi, sousedu a spoluradnímu, nešlechtná slova z úst svých vypouštět proti jeho cti a řemeslu řeznickému; obžalovaný prosil a že ho za dobrého a poctivého člověka a řemeslníka má, vyhlásil a že se toho více proti žádnému poctivému člověku nedopustí. Kdyby se toho dopustil, měl dáti pokuty z vlastního dobytka 6 nejlepších bahnic; teď ale pro svou všetečnost 4 kopy miš. hned složil, 2 k záduší sv. Matouše u Hrádku pod Ctiboří a úřadu za obzvláštní jejich pro to dvakráte scházení na radnici také 2 kopy;... nebo l. 1698. vychloubal se svobodník M. Klínov v krémě Ctibořské „svou vzácnou a velikou vrchností, jako by vrchnost Ctibořskou v tom zlehčiti mínil,... že ouřad m. Vl. jsou sami lidé poddaní a jemu svobodnému člověku nemají co rozkazovati;“ rychtáři se na půdě obecné zprotivil, byl obžalován, ale u přítomnosti Vác. Vlasáka, staršího svobodníka, odprosil úřad Vlašimský „a z milosti práva jemu vězení odpuštěno.“

Pokuty dělily se vůbec: k záduší Vlašimskému nebo Hrádeckému, k úřadu, špitálu nebo důchodu vrchnosti.

Všechna soudní pravomocnost a vedení městských knih gruntovních zrušena byla u zdejšího města dvorním dekretem 23. dubna 1790. „pro nedostatek obecního jmění“ a knížecímu úřadu odevzdána. Vlašim musila vydati své gruntovní knihy vrchnosti, ale pro své poddané na Ctibořsku je dále vedla a právo konala. Žádala v l. 1790.—1843. šestkrát, by jí starobylé to právo navráceno bylo; ale nadarmo. R. 1836. a 1843. měla o ně i spor s knížecím úřadem K. z Auersperka. Na poslední žádost její přišla za 5 let odpověď od Kouřimského kr. krajského úřadu v Praze 13. října 1848., že král Ferdinand V. „ráčil následkem zřízení konstitučního patrimoniálního úřadu zrušiti a neodvislé okresní soudy ustanoviti;“ že jim odevzdána bude ona pravomocnost a vedení knih, a spor o ně sám sebou pomine.¹⁰¹

¹⁰¹ Knihy městské červené G. 2 — M 44. Obšírnou zprávu o zrušení pravomocnosti r. 1790. s opisy listin obsahuje nová Pamětní kniha městská od P. A. Vlasáka a V. Trnky na str. 111—118. Gruntovní knihy, desky zem. 73, E 11, B. Riegra Zřízení krajské I. 15—17.

3. Trhy a živnosti: řemesla, hospodářství. Trhy konaly se v těch dnech, jako dříve (str. 112—113). V XVIII. století jezdili sem na trhy až z Hory Kutné, z Milčína a j. Místa na trhu se jim do gruntovní knihy zapisovala; na př. r. 1678. Lidmile Tomíčkové z Milčína se povolilo, aby v každý jarmark aneb trh svůj krám vedle krámu p. Pavla Jinošky pod krámem pí. Klobásové stavěti a na tom místě svobodně bez překážky každého člověka prodávati mohla; roku 1730. koupil si J. Tvrdý, měšťan Kutnohorský, „místo na trhu a to od židovských krámů jdouce nejprvnější.“ Tyto byly od křesťanských krámů odděleny.

Remeslníků bylo ve Vlašimi r. 1717. celkem 71; nejvíce punčochářů 16, z nich 14 měšťanů a 2 v podruží, 12 řezníků, 6 tkalců, 5 krejčí, 4 kováři, ševci a pekaři, 3 soukenníci, 2 kožešníci, kloboučníci, koláři, bednáři a zámečníci, 1 koželuh, truhlář, sklenář, perníkář, barvíř, mydlář, obchodník obilím.

Některé starší pořádky nebo-li cechy přišly o své knihy a památky velkým požárem r. 1808. Jmenují se tehdy následující:

1. Ševcovský cech (str. 114—116). Staré artikule z r. 1510. se mu s pokladnicí ztratily. Aby, „bez dobrého řádu a chvalitebného obcování nezůstával,“ vyžádal si nových roku 1654. opět na cechu Kouřimském skrze městskou radu a p. Jana z Talmberka. Jimi se pak řídil, i když ony ztracené po čase dostal. Podáváme je ku přirovnání k oněm a pro úplnější obraz tehdejšího zařízení cechovního. Ukládají tyto povinnosti:

1. *Co se náboženství samospasitelného římského, apoštolského, katolického dotýče, toho aby všickni náležitě užívali a vedle té a ne jiné církve svaté ve všem se řídili a spravovali, a kdo by koliv takového náboženství nebyl, aneb chtěl-li by odjinud do cechu přistoupiti, že dokonalý katolický křesťan jest, má toho patrně a skutečně dokázati; sice jinaké žádný mistr ani tovaryš při témž poctivém cechu nižádným vymyšleným způsobem nemá trpěti býti, nade čímž starší cechmistrů předně a obzvláště pozor dáti mají.*

2. *Aby od milostivé vrchnosti jejich starší dva téhož řemesla ševcovského v cechu aneb v pořádku voleni byli, jimž přísaha od též vrchnosti neb komuž by vrchnost poručiti rá-*

čila, buďto od pana purkmistra neb konšelův téhož města Vlašimě dána býti má; kteřížto jsouce tak k tomu nad týmž zřízením, pamatující na přikázání Pána Boha všemohoucího a na vše závazky sami nejprve svůj obchod spravedlivě provozovali i jinak dobře se chovali a potom i jiné k tomu vedli. Když by kdo co, buď on chudý nebo bohatý, od nich koupil, toho také aby náležitě všímali, a jestliže by se tak co u některého z mistrův nepravého rynašlo, ano i že by nějaká nehodnost při obuvi se nacházela, to ti starší zřízení mají vše k nápravě přirizovati a lidem za peníze jejich v slušné hodnotě dáti užiti.

3 Jmenovaní starší s jinými mistry o jarmarcích budou povinni jak sobě tak i přespolním buďto boty, střevíce v prodeji takovém ohledávati a přehlížeti, a což by koliv nehodného bylo a se rynašlo, to mají vzíti. A o tom jarmarce ta obuv nehodná nemá býti prodávána, nýbrž zase po jarmarce neb trhu přespolním má vrácena býti. A pro iakové výstupy jsou na to jisté pokuty, o nichž všickni domácí i přespolní dobrou vědomost míti mohou; neb se to všudy v tomto slavném království českém při téměř řemesle zachovává.

4. Také rád jest tento: Který by chtěl tovaryš k tomu pořádku a řemeslu přistoupiti a jím spravedlivě živnost svou provozovati, má se v tom takto zachovati: nejprve na starších mistrích i jiných všech mistrích má se dožádati, aby k jeho žádosti se sešli a při tom i sjeti a jemu do pořádku vstoupení přáli, učiníce jím potom poctivé poděkování. A při tom má žádati, aby jeho mezi sebe v bratrství a tovaryšství řemesla toho přijali; ano i při téměř vstoupení bude povinen, ukázati rodičův svých i také osoby jeho dobré poctivé chování; též má ukázati list od řemesla učení i vyučení svého, jak jest se choval, a když to ukáže, má tento pořád zachovati: nejprve řemeslo ukazovati, což od starodávna se drží a zachová, to jemu bude oznámeno, jakou obuv má krájeti i také šiti, to jest ze strany ukazování. Tak ihned při ukazování svačinu starším a všechněm mistrům má udělati, jak starobylý obyčej a pořád toho jest; též má jednu kopu míš. do pořádku dáti a čtyry libry vosku, a ten vosk má dán býti ke cti i chvále Pána Boha do chrámu Božího. A tak má přijat býti a starším i všem mistrům rukou dáním poslušenství slíbiti; když by koliv k rozkazu starších nepřišel, jest na to vyměřena pokuta libra vosku.

5. Co se pak dotýče synův mistrovských, jestli by který chtěl k témuž pořadu přistoupiti a spolu mezi mistry v bratrství přijat býti, synové mistrovští všech jiných povinností prázdní býti mají, toliko v poslušenství; též suché dni mají dávatí (obyčejně 4 gr. ročně do pokladnice) a svačinu starším i všem mistrům udělati, a tak bude přijat do pořádku v bratrství mezi mistry.

6. Sami mistři tak starší i všickni mistři mají se chovati ctně a chvalitebně na každém místě; jak chování tak také i oděv mají míti poctivé, zvláště kdyby z domův svých do pořádku vcházeti měli.

7. Co se dotýče učedníkův, mají býti rodičův dobrých podle církve svatě křesťanské i v manželský stav sňatých. Učedníci jsou tím povinni, aby se předně vůli Pána Boha všemohoucího a potom těm mistry, u kterých by se učili, spravovali. Do pořádku když přistupují, čtyry libry vosku áati mají, a ten vosk ke cti a chvále Pána Boha všemohoucího do chrámu Páně má dán býti.

8. Jestliže by který učedník chtěl rok za rok býti, má se mu toho příti, toliko libru (vosku) aby dal, a který by chtěl od učení platiti, to se každému mistru přepouští, aby se jeden každý mistr v tom spravedlivě zachoval, na čem by mohl toho učedníka zjednati, a zjednajíce aby pilen byl v učení řemesla a ke všemu dobrému aby jeho vedl, jakž vůle Pána Boha všemohoucího jest. A to jednání nemá býti, leč o tom starší mistři budou míti vědomost.

Tuto se pokuty mistrů pořad vykládají:

1. Když se ohleduje obuv všeliká, když se najde při ní nehodnost, totiž: díra aneb zlé po kopytě všiti aneb podpusťky jehlou našité, skopové boty když jsou jehlou přešité, tolikéž při střevících což by se nehodného rynašlo, jest pokuty sedm peněz; tomu aby takové obuvi neprodával, až to k napravení přivedeno bude.

2. Kdyby rozkaz starších byl do pořádku přijiti pod hodinou, a nepřišel by a hodina již vypršela, každý z mistrův když by zmeškal hodinu, povinen jest áati pokuty groš bílý a starší dva bílé groše.

3. Jestli by se spolu mistři řemesla našeho ševcovského k sobě nevážně a nenáležitě chovali, buďto aby se haněli a vadili aneb jakých koliv řečí neslušných sobě podávali, kde kolivěk to: v plném pořadu starší s jinými spolumistry mají

v svém uvážení míti a jak na kom uhlídají, buďto libru, dvě anebo tři vosku podle provinění z rozkazu a uvážení starších má každý bez odporu složit, a ty takové pokuty starší dvojnásob mají dávat.

4. *Komuž by koliv z mistrův tovaryš svévolně zahálel v pondělí aneb jiný den, a ten mistr by neoznámil starším toho, že jeho tovaryš zahálel, má dáti pokuty jednu libru vosku.*

5. *Komu by tovaryš pryč svévolně odešel neb se proti pořadu vykradl, a kdyby zase ten tovaryš přivandroval, nemá jeho žádný z mistrův posaditi, leč by on to sobě zase v plném cechů při starších a jiných mistrích objednal; kdo by jeho posadil, povinen jest dáti pokuty dvě libry vosku.*

6. *Kdyby který mistr poručil tovaryši pryč nenáležitě mimo pořádek, pokuty jednu libru vosku povinen jest dáti a starší dvě libry.*

7. *Při každé schůzi, když se schůze podle pořádku vykoná, nemá žádný nikam bez vůle starších odcházeti; ale mají všickni spolu do hospody jíti, tak jak starobylý pořad vždycky se jest zachoval, ještě se při tom zachovávatí má. Kdo by pak odešel, pokuty jest povinen dáti půl libry vosku, starší jednu libru, a ty všechny pokuty nemají zase vracovány býti.*

8. *Léta 1571. stalo se dobrovolné svolení plného cechů, kdyby se od kterého mistra tovaryš vykradl nebo nepořádně vandroval, a ten mistr by toho starším neoznámil, jest povinen dáti pokuty jednu libru vosku . . .*

Následujícího r. 1655., 1. ledna, dali pak cechmistrři také „pocitivým tovaryšům, všem synkům a učedníkům“ zvláštní artikule, prikazující jim, „aby se vedle nich vždy řídili a spravovali, tak aby tudy požehnání Božího zde časného a v nebi života věčného dojiti mohli“, totiž:

List pořádku tovaryšského.

1. *Jeden každý tovaryš, synek anebo čeledín má se Pána Boha báti, prikázání jeho plniti, náboženství samospasitelného římského katolického býti, a jak nejvíceji možné jest, cti a slávy Boží ryhledávati a o spasení duše své pečovati.*

2. *K zpovědi svaté a k přijímání velebné svátosti oltářní, na odpuštění hříchův jeden každý třikráte do roka, bez odpornosti jíti, a to takto: nejprv při svátcích Božího*

narození, po druhé při času velikonočním, po třetí na den Na nebe vzeti Panny Marie, matky Boží.

3. S procesím když se zučne choditi, jakožto od Velikonoci až po Božím těle, v každou neděli aby toho pilni byli a svíce, které jsou cechovní, začínouce starší tovaryši i jiní až i synkové poslušně se spořádajíce, s vážností nositi hleděli. A co se pak dotýče křížových dní, to páni mistři mladší zapatřiti mají.

4. A poněvadž jest hospoda pro pohodlí vandrovním řemeslníkům způsobena, tu všickni předně pantatika, paní matku, dítky, čeládku jejich v poctivosti mítí, taky všechny jiné dobré lidi všudy a na každém místě v uctivosti předcházeti, sami pak mezi sebou, jak na hospodě, i v jiných hospodách.... po verštatích, kde koliv a každého času pobožně, poctivě a chvalitebně, jedni k druhým, obzvláště mladší k starším i k jiným lidem aby se chovali, tak aby vidouce to jiní lidé.... činili, o vás dobré slovo dali a k jiným se též tak chovali.

5. Na hospodu ve dvou nedělích aby chodili a na stříbro tovaryši po 1 kr. a synek 3 d. za každý týden aby (složili), a to proto, poněvadž jste vandrovní tovaryši, kdyby na koho Pán Bůh nemoc dopustiti ráčil jako i smrt, aby se měli k čemu utéci, (ne) aby na sebe ku potupě své žebrati museli, a pakli by Pán Bůh některého s tohoto světa povolati skrze smrt ráčil, tělo.... opatřili a průvod pohřební křesťanským způsobem učinili....

6. Kdyby se tovaryš s tovaryšem (svadil) a za klam dával, na koho začátek se uzná, starší tovaryš 14 kr. a mladší 7 kr. dáti (povinen). Kdyby toho málo vážil, tedy starobylou pokutou aneb šatlavou... trestání býti mají.

7. Tovaryš žádný, ani synek nemá (odejiti) od hospodáře, leč na týden odpuštění vezme a před hody výročními a jarmarky na 4....; kdyby který tovaryš neb synek mimo náležitost a pořádek vandroval, jeden každý o řemeslo přijíti má anebo vězením do času jmenovaného na jeho škodu držán býti;... hospodář, kdyby komu odpuštění podobným způsobem (dal), ten tovaryš neb synek má na hospodě zůstávati a trávit do toho času, a ten hospodář bude povinen platiti.

8. Jestliže by který tovaryš neb synek v pondělí svévolně zahálel, nebo v jiný kterýžkoli den, a na napomenutí hospodáře

na verštat dělati nechtěl.... ten jeden každý v následující sobotu po svatvečeru vězením šatlavním dle zasloužení trestán býti má.

10. Do lázně jeden každý v pondělí ve 4 nedělích ve 20 hodin¹⁰² scházeti se mají a kdo by se nepostavil a příčiny hodné nepoložil, starší tovaryš 6 kr., mladší 3 kr. dáti mají, a co se dotýče při výročních hodech, tu žádný lázni zmeškati nemá, a pakli by se trefilo dva svátky kterého téhodne, v němž by lázna býti měla, tedy ta lázna minouti a do jiného času odložití se má.

11. Kdyby se počet tovaryšský vykonávati měl, starší tovaryši mají s uctivostí k pánům starším mistrům jíti a žádati, aby z prostředku svého k takovému počtu osoby na pomoc vyslati ráčili a po vykonání takových počtův a pořádnosti summu peněz, do pořádných register tovaryšských dáti zapsati a do pokladnice v místo připravené uložití, zamknouce jeden klíč panům starším odeslati a druhý za starším tovaryšem zanechatí, a to pro podezřelost a uvarování budoucího zaneprázdnění.

12. Kdyby Pán Bůh nenadálý o heň jakýmkoliv způsobem (čehož, Bože, rač jednoho každého chrániti!) dopustiti ráčil, tu beze všech odkladův nechaje všeho jeden každý běžeti, k žebříkům, hákům, děberům a k jiným potřebám mají k přetrhování a hašení takových škodných ohňův. Kdo by však ten nedbanlivý se rynašel, ten hodně vězením šatlavním trestán býti má....¹⁰³

¹⁰² t. j. ke 4. hod. odpoledne; tehdy počítali 24 hodin za noc a a den, začínajíce od západu slunce až do západu druhého dne.

¹⁰³ List za vyučenou psávali takto: „My starší cechmistři i všichni mistři poctivého a nového řemesla ševcovského v městě Vlašimi Vaším Mtem a Vám služby naše přátelské s vinšováním od Pána Boha všeho dobrého vzkazující, tímto psaním známo činíme, že jest před nás do plného cechu našeho s přáteli svými Václav, syn..... ze, nás za to přátelsky žádající, abychom jemu list vysvědčující od cechu našeho, kterak jest se témuž řemeslu vyučil, vydali. I nemohouce my takové jeho snažné žádosti nijak oslyšeti a nahledše v naše Registra cechovní uřednická, takto o témž Václavovi jsme vynašli: Že jest se témuž poctivému novému řemeslu ševcovskému u nás v městě Vlašimi u mistra, spolu cechovního našeho, pořádně učil a vyučil a v témž učení poctivě, věrně a poslušně se choval, aniž takového, což by jeho dobré pověsti k ztenčení býti mohlo, že jest se nic nedopustil. A protož k Vaším Mtem a k Vám i k jednomu každému, za téhož často psaného Václava, listu tohoto ukáza-

2. Řeznický cech (str. 116—119) dal si starý list svůj z roku 1526. zase obnoviti ve Vlašimi dne 28. března 1650. a pro tovaryše své, kterak se chovati mají, vyžádali si 5. září r. 1657. od poctivého cechu v Ledči nad Sázavou tento řád:

1. Aby se Pána Boha báli, do chrámu Páně na slovo jeho svaté, kteréž se skrze správce církevního mluví a káže, obzvláště dne nedělního rádi chodili, jím se řídili a spravovali a podle přikázání Božího živi byli a všecken život svůj vedli; dále pak řády, kteréž jsou k řemeslu našemu náležité, aby znali a věděli, především Pána Boha, vrchnost duchovní i světskou, vyšší i nižší, pana purkmistra, pány radní, též pány cechmistry i jiné sousedy atd. v náležité poctivosti měli, též jim všelijakou poctivost činili, a to pod pokutou 3 krejcarův.

2. Též od nich to se míti a se i přísně porouči, poněvadž z vůle Boží, pana tatíka i paní matku k sobě přívětivě i laskavě mají, aby je v poctivost náležitou předcházeli, s čeládkou jejich v dobrém se snášeli; jestliže by pak dotčená čeládka kterému z nich jaké ublížení učinila, sami sobě nenapravovati, ale na staršího tovaryše nebo pana tatíka vznésti, bude náprava slušná učiněná; a to pod pokutou ferulí (pleskačkou na ruku) trestáním.

3. Též to také od nich míti chceme, když se řádové dobří čtou anebo od staršího tovaryše oznamují, aby pilně poslouchajíce, pěkně seděli a pití za tu chvíli zanechali; a to pod trestáním ferulí zapovídáme. A poněvadž pan tatík dům hostinský má a s nimi samými živ býti nemůže, od nich to míti chceme, kdyby se který z ouředních osob anebo soused tohoto města buďto z pánův mistrův cechu našeho anebo který koliv jiný, zahodil (přišel), . . . aby . . . mu místa u svého stolu, vyvstanouce, popřáli . . . poctivost učinili, jak domácímu tak přespolnímu; neb to Vaše pochvala bude.

tele, se přimlouváme, kdež by se koliv mezi Vaše Msti a vás zatrefil, řemeslo své provozovati poctivě chtěl, že jeho mezi sebe přijíti, jeho u potřebách fedrovati (podporovati) a laskavě nápomocni býti ráčíte a budete, jak pro jeho ctné a chvalitebné chování i vyučení, tak také i naše v podobných příčinách i ve všem nám možném a libezném přátelstvím se odměnění. A tak pro lepší toho důvěrnost pečeť naši cechovní větší k tomuto listu našemu přivěsiti jsme dali. Jehož datum jest v městě Vlašimi 7. dne měsíce dubna léta Páně 1638."

4. Též všickni, kteří koliv u mistrův sloužíte, vám o tom prikazujeme, jak pána svého, tak podobně manželku jeho i dítky v nležité uctivosti majíce, abyste je poslouchali a jimi se řídili, s čeládkou domácí se nevaditi; jestliže by jaké ublížení od čeládky měli, na hospodáře svého vznesli; bude mu to nahrazeno. Item: Doma u svého mistra ani nikdež žádného hanebného zpívání, oplzlého mluvení, kteréž proti pánu Bohu věčnému i dobrým lidem jest, před mládeží zanechali; nebo jest vědomo i zkušeno, že mládež i summou všickni jsme náchylnější a schopnější ke zlému nežli k dobrému; pročez se zapovídají pod skutečným trestáním a pokutou 6 krejcarů. Jestliže by jeden před druhým co takového učinil, a ten vida nepověděl, a kdyby to na něj proneseno bylo, teda ten, který věděl a neoznámil, dvojnásobní pokutu a trestání ponese.

5. Hospodářům. hospodyním svým věrně a spravedlivě aby sloužili, jak na koupi sobě nepřičítajíce, tak podobně v prodeji svého užitku nežádajíce; a jak ze vsi z koupě přijdouce domů, nečekajíce hospodáře anebo hospodyně pobídky a doptání, co jest zač, aneb co peněz zbylo, než ochotně pověz a za sebou nic nezdržuj a také na zapomenutí nečekej, a to pod ztracením řemesla.

6. Jeden každý u svého mistra v domě a příbytku aby noclehoval, k obědu zvláště dne nedělního nedal se pohledávati, ale sám časně přijíti, doma za chvíli na oběd počkati, a to pod pokutou 12 krejcarů, a starší tovaryši dvojnásobně.

7. Co se dotýče v krámích masných, o tom poroučíme přísně jednomu každému, aby se šetrně choval, žádného příkoří ani povykův nedělal, každý u svého hospodáře víka stál, přijda kdykoliv do krámu, pozdravení dul, jak pánům cechmistrům, též jestliže by který z pánův mistrův před krámy masné přišel, teda přivítati šetrně, s svého místa povstanouce, jemu, jsouce starší, místa popřejte, a to poněvadž k pochvale Vaší bude pod pokutou 6 krejcarů.

8. Též o tom poroučíme a to mítí chceme, kdyby kterýkoliv mistr z vás některého za pomoc žádal, jak zdvihnouti aneb zdělati hovada, též mu je pomoci přiknati. Dívali-li byste se a nechtěli jíti anebo se prací hospodářovou vymlouvali, ten takový mimo pokuty 3 krejcarův ku příkladu jiným ztrestán bude, poněvadž jeden každý z mistrův tím povinen jest, nerci-li čeládka.

9. Též se o tom poroučí, co se koupě dotýče, žádný žádnému, jeden druhému pod žádným vymyšleným způsobem na koupi aby se nedrali, ani uslyšíce, že jiný má to koupiti, sedláka nenavazovali, aby se s ním nesmluvil, že to sám koupí — pod skutečným trestáním tři dni za kladou v vězení obecním anebo ihned pokuty jednoho zlatého rejn. položením.

10. Také se zapovídá buďto v hospodě, v krámích masných, vesnicích anebo kdekoli jinde všelijaké lání, přisahání, hromování, též hry všelijaké o peníze a k těm podobné věci, kterýmižto člověk hřeší proti Pánu Bohu, pod pokutou jedné kopy míš. a trestáním skutečným. Jakož ten obyčej mají, jeden na druhého nepovídati, ten pak, který jeden na druhého přijde, že hraje, a nebude žalovati, trojnásobní pokutu a trestání ponese.

11. Jestli na procházku dva neb tři jdou, tomu chceme, aby pokojně, žádnému příčiny nedávajíce ke zlému a oplzlého mluvení zanechajíce šli, a tak bude pochvala jejich. Item také to míti chceme, vejdou-li kde jinde do šenkovního domu kromě pana tatíka přibytku, tam pěkně poseďte, zase pokojně odejítí mají. Pakli by jaká nevole vznikla, teda jeden druhého na závazek vzíti a tak pokojně živi býti, o řad se s žádným nevaditi, ale náležitě umluviti, a to pod trestáním ferulí.

12. Když tovaryšská schůzka bývá, tu aby se všickni do pořádku ve dvou nedělích scházeli pod pokutou a skutečným trestáním, lečby který důležité příčiny pro potřebu sám svou nebo mistra svého odjítí kam chtěl; ale však aby se přece staršímu tovaryši opověděl a do pokladnice dal. Též o tom poroučíme a to míti chceme, aby jeden každý z nich za fěrtochy chodili jak do pořádku, na funus, do krámů i do vesnic, a to pod pokutou 6 krejcarů.

13. I to míti chceme, kdyby nějaké nevole a sváry mezi nimi vznikly, starším tovaryšům o tom se poroučí, aby to v mír a pokoj uvedli, vyslyšíce jednoho i druhého, který by byl vinen, skutečně ztrestali; kromě kdyby se přihodilo zhanění na cti aneb řemesle, to aby na pány cechmistry časně vznesli.

14. Jestli by nebeský Pán Bůh na nás z kterého z mistrův, manželku a dítek našich, buďto na některého z tovaryšův, vandrovních nemoc a z nemoci smrt připustiti a s to-

hoto světa skrze smrt časnou povolati ráčil, každý se na funus dostaviti má pod skutečným trestáním a pokutou 6 krejcarů.

15. Co se pak učeďlníkův dotýče, to míti chceme, aby každou schůzku, prve nežli by se tovaryši do pořádku sešli, dotčení učeďlníci předně se postavili a na tovaryše očekávati povini byli pod trestáním od starších tovaryšův jim vyměřeném

Pečeť má zachovanou z r. 1638. Roku 1745. patřil mu dle městské knihy gruntovní M 9 „rybníček cechu řeznického“. Někteří mistři učinili k cechu odkazy, na př. Jiří Stehlik r. 1655. 1 kopu, r. 1659. Jan Pohorský 3 kopy.

3. Krejčovský cech přišel o své „artikule, počty a jiná pamětní písma“ hrozným ohněm r. 1808. a založil si t. r. 24. října novou knihu mistrovskou. Zapsáno bylo t. r. 42 mistrů z města a z okolí: z Boliny, Zdislavice, Rimovic, Pavlovic, Ctiboře, z Kondrace, Kladrub, Vracovic; v následujících letech přistoupili i jiní k cechu „za spoluúda a cechovního svědka pod suché dni, jakož i oběti mši sv. k účastenství“: r. 1809. učitel Zdislavský Jakub Neděle, r. 1824. Josef Koníček, syndikus městský a správce statku Ctiboře, Antonín Heller, zdejší učitel, r. 1834. Josef Mrázek, měšťan a kupec, r. 1842. Antonín Matanelli, kupec, z čehož měli mistři „čest a radost“.

K nim přidružili se i postřihači, a společná pečeť $3\frac{1}{2}$ cm v průměru měla pak nápis: „Pečeť mistrů krejčí a postřihačů ve Vlašimi“. Korouhev obou řemesel byla modrá a ve znaku nůžky krejčovské.

4. Mlynářský cech přišel také v ohni r. 1808. o všechn majetek i matku pokladnici, a zachovalo se jen pečetidlo z r. 1681. s nápisem: „Peczet mlynářská města Wlassimie“. Založil si pak novou knihu cechovní. Později dali se k nim pekaři a cukráři. Ve znaku měli mlynáři a pekaři bílou housku, pletený koláč a přeclicky, palečné kolo a 2 palečnice.

5. Soukennický cech; zachovala se pečeť z roku 1689. 5 cm v průměru, se štítem ve 4 části rozděleném a v nich odznaky soukennické, a kolem nápis: „Pečeť cechu soukennického města Wlassimie“. Později sloučili se s cechem krejčovským.

6. Tkalcovský cech založen byl r. 1697. Má z toho léta artikule mistrův od cechu Kouřimského, řád pro tovaryše, knihy cechovní, a pečeť 4 1/2 cm v průměru s nápisem: „Pečeť cechu tkalcovského místa Wlassimie“ a s odznakem řemesla uprostřed ve štítu.

Z artikulí jejich uvedeny buďte hlavně tyto články:

1. *Když by starší mistři potřebu uznali, tak že by se chtěli do pořádku sjíti, aby v tom milostivé vrchnosti vedle instrukcí předně se opověděli, a toho přízní aby jim schůze dopřála, dožádali a tak opovědíce se pořádek svůj obeslali, aby každý z mistrův jejich dal se najíti bez meškání pod pokutou jedné libry vosku; pakli by ho jaká potřeba zaslala, buď že by měl kde přes pole jíti, aby se starším opověděl, a neučinil-li by toho a do pořádku nepřišel, aby touž pokutou jedné libry vosku povinen byl.*

2. *Při každém sjítí do pořádku, předně starší mistři mají napomenouti všeckny, aby ode všech se spravedlnost v řemesle dala, při každém verkštatě, zvláště pak v loktech a měřích, a v každých čtyrech nedělích aby měření byli loktové a paprskové od starších cechmistrův, tak aby spravedlnost svůj průchod měla. A kdož by se toho dopustil a brda, paprsky neb lokte kratší měl, než od starodávna vyměřeno, a staršími by to seznáno a shledáno bylo, ten povinen aby byl, dáti do pořádku jednu kopu míš.*

3. *Staršími mistry v témž pořádku nařízenými aby se všickni jiní mistři a cechovní téhož řemesla spravovali, jich poslouchali, k nim se náležitě chovali a v potřebách, řemesla se dotýkajících, utíkali. Pakli by se který neslušně choval, k takovému jako k neposlušnému aby trestáním přikročili. A nemohl by od nich trestán býti, a tomu pořádek dosti učiniti, mají tu věc na vrchnost vzněsti.*

4. *Co se pokladnice téhož řemesla pořádku dotýče, minulé starší jiným starším v nově zvoleným a nařízením i všemu pořádku počet pořádný z příjmů i vydání učiniti, aby povinni byli. Suchých dní každých jeden každý mistr do pokladnice cechovní pro potřeby pořádku aby dal po 4 gr. míšenských.*

5. *(O přistoupení do cechu podobně, jako u jiných.)*

6. *Kdo by se naproti tomu stavěl, a do poctivého cechu přistoupení nechtěl, má se řemesla zba-*

viti pod tím titulem, že jenom sám pro sebe dělati bude, což se znáti nemůže, je-li jeho nebo cizí, tomu a takovému, buď on svobodný anebo poddaný, v témž panství zůstávající, jak verštat tak nádobí pobráno býti má a skrze pány mistry prošacováno, zač by stálo, a prodáno; z toho první díl vrchnosti a druhý nejbližšímu kostelu, a třetí poctivému cechu náležeti bude.

7. Kdo by v tom panství svobodný nebo poddaný se po díle toulal, buď on sám, aneb jeho žena, aneb kdokoliv, a to se na něj dovědělo anebo postižen byl, takovému to pobráno býti má, a či věc bude, on k němu o to hleděti moci bude; z toho jeden díl vrchnosti a druhý záduší; ale pokud by s tím postižen nebyl, pokuty 2 kopy míš. dáti, a z těch 1 díl vrchnosti, 2 záduší, 3. špitálu a 4. poctivému cechu....

Co se čeládky a tovaryšů téhož pořádku dotýče, že mnohdykrát svévolně a bezpotřebně zahálejí v pondělní dni, mladou neděli sobě dělají, pijí a kvasí, tak mistry své tudy v díle zaměstnávají a lidem zdělati oddalují, nad tím starší mistři pořádku pozor míti mají a jim toho nedopouštěti, leč by vandrovních tovaryšův potřebu uznali, aneb že by s vůlí mistrův jich se to dělo; ale každý v pondělí povinen bude u mistra svého se postaviti a najíti dáti. Pakli by se toho který z tovaryšů dopustil a tak svévolně zahálel, a hospodář jeho před staršími to sobě stěžoval, takový 8 gr. míš. do pořádku dáti aby povinen neb podle uznání starších trestán byl....

Taxa od dělání pláten jednoho každého lokte, jak se plat od téhož díla bráti má, byla ustanovena: ve 12 a ve 14 pasem po 1 kr., v 16 p. po 1 kr. 3 d., v 18 p. po 2 kr., v 24 p. po 3 kr., v 28 po 4 kr., v 30 p. po 4 kr. 3 denárech.

7. „Radový cech“ čili podle němčiny t. zv. „raicech“, spojená řemesla: zámečníci, kováři, truhláři, koláři, bečváři (bednáři), sklenáři a ručníkáři má zachovanou cechovní knihu a pečeť z r. 1798. 4½ cm v průměru, velký štít uprostřed rozdělen v 7 částí a v nich odznaky jednotlivých oněch řemesel.

8. Punčochářský cech přišel o své památky v požáru r. 1869. a zůstala mu z l. 1829. jen kniha tovaryšův a pečetidlo již s německým nápisem: „Siegel der

Strumpfwirkerzunft in der Stadt Wlaschim“. S punčocháři spojení jsou stávkáři.

9. Tesařský cech měl artikule od pořádku Čechtického r. 1802.

10. Zednický a kamenický cech také měl řád svůj od Čechtického r. 1802.

11. Kožešnický cech měl r. 1844. německou pečeť: „Kürschnerzunft der Stadt Wlaschim 1844“. Potom se přidal k starobylému cechu řeznickému.¹⁰⁴

Časem vzrůstaly se vůbec v pořádcích „neslušné zvyklosti“, jež aby je zamezil, vydal pro všecka řemesla r. 1731. nařízení císař Karel VI., otec Marie Terezie.

Poddaní neměli od učení se řemeslu odlučování a jen s dovolením vrchnosti jejich přijati býti. K řemeslu měly připuštěny býti „i děti těch a takových lidí, kteří ku krevnímu právu aneb při žalářích posluhují, na věžích, polích neb u dřeva hlídají, na žebrání pozorují, ulice, toky aneb žlaby čistí, též ponocných, hrobníkův, ovčákův a těm podobných, krátce jakéhož koliv obchodu a živnosti by byli, s vyjímáním jen toliko pohodných samých až do druhého kolena (jestli v prvním stupni, t. j. synové a dcery jich jiné poctivé živnosti již se uchopili a v takové spolu i se svými nejméně 30 let setrvali).“ A zároveň ustanoveno jest, aby za přípověď a za vyučnou platilo se 3 zl. 55 kr., za mistrovství mlynáři, řezníci, soukenníci, jircháři, koželuzi po 15 zl., tesaři, zedníci, kameníci, kováři, zámečníci, pekaři, koláři, bednáři, truhláři, sedláři a kožešníci po 12 zl. 30 kr., ostatní cechové po 10 zl.

Podle dvorního dekretu ze dne 15. února 1817. a dne 11. srpna 1818. kdo chtěl mistrovství nabyti, musel u vrchnosti neb úřadu, kde to řemeslo provozovati chtěl, za to žádati a při tom svojí schopností a potřebnými vlastnostmi prokázati se měl. Propůjčilo-li neb udělilo-li se mu právo k řemeslu, pak teprve následovalo vtělení a přijmutí jeho za mistra, ale až po zkoušce a zhotovení jeho mistrovského kusu. Tento nesměl žádný cech více opustiti.

¹⁰⁴ Artikule měli ve Vlašimi z Kouřimě, Čechtic a Ledče, naopak v Domašíně z Tábora a Benešova. Za ochotné jich půjčení děkuji pánu starším cechův a p. J. Vondráčkovi. Některé jsou již velmi sešlé a místy nečitelné.

R. 1830. pak dostaly všechny cechy na panství Vlašimském od vrchnosti přikázání, aby od toho roku začínajíce „všecky cechovní účty patřičně a dokonale vedly a vrchnostenskému úřadu každoročně k revisi předkládaly pod uvarováním pokuty 10 zl. stř. k chudému ústavu.“

Z příjmů cechovních neužitečné a marné vydaje z matky pokladnice následkem vys. nařízení od 23. června 1787. se zapovídaly, jako: tance, hostiny neb hodování, pití a spoluřadování, pečeně, kuchyňské všelijaké vydání, muzikantům nového roku, pohřební všelijaké vypínání a nádhernosti, časté scházení k matce pokladnici; což se na nejvyšší přísně zapovídalo podle dvorního dekretu již od 1. září 1775. Příjmy cechovní měly se jen obracet k dobročinnosti, na rozličné cechovní mše sv., smutkové platy, korouhve, praporce a p.

Umění zvonářské (str. 120) provozoval tu v XVIII. století Kristian Joachim Jihlavský; ulil r. 1701. 20. července zvon do Zdislavic, 1. září do Kondrace a r. 1720. velký zvon do klášterního chrámu Páně v Želivě. R. 1768. dožádal se tu práva městského tiskař Josef Gloszer, svobodník z Ostrova v Chebsku, a dovoleno mu, „by tu beze všeho handle jenom své umění provozoval a jemu žádný cizí tiskař překážky v městě nečinil;“ o pracích jeho však není paměti.

Vedle řemesla zabývali se měšťané polním hospodářstvím. Kolik patřilo k domům polí, zahrady, luk, dobytka a mnoho-li čítalo se ročního výnosu živnosti, na počátku XVIII. století, stojí v přehledu na str. 173—176, a kolik všelikých povinností na počátku této doby na str. 163—164 a dále v 8. části u poddanství. Nejvíce bylo čtvrtlánův a domů s málo polí; v 2. polovici XVII. stol. bylo: $\frac{1}{2}$ lánů 4 (čísla n. 62., 68., 109., 116.), $\frac{3}{4}$ lánů 5 (č. n. 70., 294., 130., 142., 185.), celé lány 3 (č. n. 104., 135., 226.); časem arci některé se zvětšily nebo zmenšily. Velice utrpěly všechny živnosti v dobách válečných a požáry, povodní, nemocemi a p.

Město spáleno bylo r. 1620. od vojska, r. 1627. od vzburěného lidu, roku 1645. od Švédů (str. 169—171); roku 1663 opět celé město vyhořelo; r. 1687. vyšel oheň z č. 53., r. 1692. v č. 223. a mnoho sousedů vyhořelo; r. 1762. vypukl oheň v pazderně a 14 lidí tam uhořelo

a 9 velmi popáleni. Uhořelí byli v jednom hrobě na hřbitově u kostela za velkým oltářem pochováni; ostatní byli tak popáleni, že v ukrutných mukách nejdéle 3 dni přechkali a jeden po druhém umírali.

Roku 1794. 18. prosince vyšel oheň z komína špatně staveného na děkanství právě v poledne; roku 1795. 19. dubna v knížecím dvoře, kterýž i se stájemi popelem lehl; r. 1808. dne 4. června v sobotu u Kašp. Staňka č. 249. o $\frac{1}{2}$ 12. před polednem a rozniťil se prudkým větrem tak, že za $\frac{1}{2}$ 3 hodiny 127 čísel i se stodolami v prach a popel obrátil: na Velké straně č. 50. dům obecní „u Hvězdy“, č. 51.—55., 129.—152., 181.—185., 220.—228., 241.—242., 245.—258., 265., židovské domy č. I., II., na Malé straně: č. 58.—72., 82.—86., obecní kasárna č. 85., č. 88.—120., radnice č. 121., č. 122.—128. Na Malé straně „zůstaly jen 2 domy, č. 81. a 87., kterých Domašíňští, a to jen nevýslovným namáháním byli obhájili, a na Velké straně uprostřed náměstí neshořely chlebné krámky. Mnoho lidí bylo popáleno; z nich umřeli Jan Lokaj, mistr řeznický a majetník č. 138., a Frant. Růžicka, koňar v krámku na náměstí.“

Kníže Vilém z Auersperka rychle pomáhal. Pro ulevění bídy nařídil svému úřadu českou listinou dne 6. června 1808., v Pamětní knize na str. 89.—92. opsanou, by „všecko možné učinil a pohořelým i s koni a ostatním dobyt看em přispěl; dal jim rozdati chléb a něco vína, co právě v tom okamžení měl, a poručil všem rychtářům v jejich obcích lidi nabízet, aby hned „skrz celý týden z každé obce dobrovolný lid sem těm nešťastným, skrz leknutí a nouzi síly zbaveným pohořelým ku pomoci přispět odeslali, kteří by rum a dříví na stranu přehazovali a rovnati pomohli;“ knížecí důchod aby hned prozatím od 1000 zl. zálohu učinil a rozdělil mezi ty, kteří nemohli ničehož obhájit. Lesní úřad měl hned v dorozumění s obcí vyšetřiti, kolik dříví a šindele budou pohořeli k vystavení domů potřebovati, by všickni vůbec se vynasnažili, aby mohli co nejdříve pod střechu přijíti. To prozatím dobročinně hned udělal „v naději, že tím nouzi trpící potěší a ku pomoci přispěje,“ a zároveň povzbuzoval je slovy: „Obětujte Vaše neštěstí Všemohoucímu a nezapomínejte, že křik a nářek nic nespomáhá, nobrž

každý ruku vložte a se vši pilností pracujte jako muži, by Vaše spustlá místa vyčištěna byla! A poněvadž skrz několik let Vám tu chválu dáti musím, že jste se vši láskou a věrností mně oddáni byli, tak Vám také moje vynasnažení, Vaše soužení ulehčiti, za důkaz mé otcovské lásky sloužiti má.“ Celá škoda vyšetřena na 279.623 zl. Hned 8. června rozděleno bylo od knížete 1000 zl. a od nejmenovaného dobrodince 16 zl.; každý pohořelý dostal 18 zl. bez rozdílu. Erární náhrady a pomoci bylo 1699 zl. 23 kr. Sešlo se pak až do r. 1809. dohromady 6259 zl. 29³/₄ kr., a dne 15. února 1810. bylo ještě k rozdělení hotových peněz 3124 zl. 29 kr.

Domy nebyly více ze dřeva staveny s vysokými štíty a vystouplými střechami, aby tvořily podloubí, jako dříve, nýbrž všechny z kamene a cihel. Tesařům a zedníkům platilo se po 1 zl. 30 kr. a nejméně 1 zl. 15 kr. ke stravě; 6000 šindele 15 zl., 1000 šindeláků 4 zl., kopa laťováků za 45 kr., k. prkeňáků 42 kr., falcovní prkno 1 zl. a tenké 30 kr. v. č. R. 1821. vyhořelo č. 37.

Jiné pohromy byly: drahota, mor a nemoci za válečných dob (str. 170.—171.), cholera r. 1832.—1833. (zemřelo na ni 60 lidí: v listopadu 23, v prosinci 33, v lednu 4), a po třech letech opět počínajíc od března až do srpna 1836.

Veliká povodeň mnoho škody udělala, pokud známo, roku 1751., když potok tak se rozvodnil, že domy u něho strhal a nářadí pobral; výslovně je poznamenáno, že v domě č. 85. Jana Slavíka kováře „nářadí všechno voda pobrala, zahrádka při domě všechna ruinirovaná od velké povodně;... co se týče nádobí kovářského, to mimo kovadliny a rohatiny, i měch voda pobrala.“ — Také roku 1827. způsobila povodeň velmi mnoho škody a zejména strhla a odnesla most.¹⁰⁵

V takových nehodách nalezali nešťastní útěchu v Bohu a v práci. Jak poznamenáno jest v nové knize poctivého cechu krejčovského po ohni r. 1808. dne 24. října, „utí-

¹⁰⁵ Archiv zemský, Visitations-Rulla 1654. a 1717., archiv městský, grunt. kniha B 12, C 18, nová Pamětní kniha městská od P. Ant. N. Vlasáka a P. Vác. Trnky str. 86—92, matriky na děkanství; A. Rybička, O českém zvonařství str. 70.

kali se k Všemohoucnosti Božské a Milosrdnost Jeho žádali: Rač nás i potomky od takové metly a všeho zlého budoucně chrániti a zachovati!“

4. Církevní záležitosti. Pána Boha vzývali tehdy opět způsobem křesťansko-katolickým, jako do válek husitských (str. 25, 120 a násl.).

Od víry pod obojí ale ke staré katolické přivedeni byli násilnými prostředky, proti Božskému učení Kristovu. Podobně jednala ovšem za tehdejší nesnášenlivosti i strana druhá, evangelická, když měla v rukou moc.

Zneužívalo se víry i k politickým účelům (str. 168).

Na víru obraceli zvláštní kommissaři duchovní a světští, mezi nimi také zdejší nový pán Bedřich z Talmberka, majíce sebou vojsko. V mnohých místech zůstalo pak vojsko stále, i ve Vlašimi a v Domašíně. Roku 1624. nařízeno bylo krajským hejtmanům, „aby zastavily se všechny živnosti v království českém všem, kteří by s J. M. C. v náboženství katolickém srovnávaní se nechtěli: — zapovídaly se jednomu každému v domích jich kázání nekatolické dopouštětí, také křesty, oddavky, pod pokutou sta zlatých; — kdo by evangelické kazatele u sebe přechovával, aby hrdlo i statek ztratil; — poručeno, aby kněz katolický, do obce dosazený, žádného nekatolického člověka k hrobu nevyprovázel, důchod pak tomu knězi aby přece šel; — který by hospodář každou neděli a každý svátek ke mši sv. nešel, bohatý 4 zl., chudší dvě libry vosku měl složiti k záduší své osady; — žádného člověka žádné moci neměl míti kšaft leč toho, jenž by katolík byl; — žádné děti, žádní také siroteci k řemeslům jakým koliv aby nebyli přijímáni, leč by se prvé k víře katolické dali zapsati, atd.

Vojsko musili sami vydržovati, dokud na víru katolickou nepřestoupili. Učinili takto z velké části z nucení a nikoliv z poučení a přesvědčení, aniž upokojení v duši našli. — Kdo nechtěl na víru katolickou přestoupiti, musil r. 1627. opustiti rodiště, statek, přátele i vlast a do vyhnanství odejiti. Mnozí donuceni jsouce přestoupili, ale potají zůstávali pod obojí a nedbali na př. slov děkanových o zápis dětí pokřtěných ani v letech šedesátých, říkajíce, že jsou „prve poddani“. Ve Vlašimi roku 1661.

dali sice děti pokřtiti, ale 6 měšťanův nechtělo je dáti zapsati. Vlažnost u víře tím spíše trvala, když i někdo z vrchnosti proti duchovnímu vystoupil, jako stalo se tu r. 1660. od paní Voršily z Talmberka (str. 187—189).

Do Vlašimě byl dán hned po vypuzení posledního kněze pod obojí farář katolický, a přidány mu z nedostatku duchovních i bývalé fary z celého panství: Domašinská, Radošovská, Zdislavská, Kondracká, Velišská a j.

Mše sv. konaly se, dokud byly k Vlašimi jiné fary připojeny, ob jednu neděli a ve svátky svatých, též první den výroční, později na všechny dni v roce.

Ob čas chodívali sem až do polovice XVIII. století misijní, kteří tu kázali, staré české knihy nekatolické po domech sbírali a na veřejném místě pálili. R. 1746. byl zde s jinými také pověstný jezuita P. Ant. Koniáš, a ještě t. r. spaleno bylo ve Vlašimi 130 knih. Podle souvěké paměti *„příbyla slavná misse dne 16. září 1746. od Pacova sem do Vlašimě, to jest z tovaryšstva Ježíšova důstojně velební páni patres, superior P. František Glitsch, P. Antonín Koniáš, P. Strakovský a P. Josef Fellner. Nejprve připravovalo se lešení proti děkanství, též kříž na rynku před domem Městeckovým (č. 249.). Když se dne 25. t. m. kající pobožnosti započaly, shromáždilo se nevypravitelné množství lidu. Také zde byl jeden celý bataillon vojska, čítající 700 mužů, z něhož tři muži luteráni katolickou víru ryznávali. Vedena byla processí: první do polí panských za Šafránici, ta představovala přepodivně kříž, druhá pak jméno Panny Marie M; třetí processí vysoce důstojný pan prelát Sázavský, P. Anastasius Slančovský, ve své prelátské ozdobě jest ryvedl, kdežto lid zase na rynku hada, jenž skrze kříž spatřen jest, vypodobňoval. Pak ten kříž od něho posvěcen byl. Na to zase dne 1. října do kostela uvedena ta processí byla a tu požehnání dostala. Druhý den na to, jenž byla neděle, od téhož pana preláta slavná pontifikální mše držena byla, a odpoledne veřejné přijímání nejsvětější Svátosti oltářní bez zpovědi (NB. těm, již smrtelného hříchu sobě povědomi nebyli, a to od jedné každé osoby jedna dušička z očistce vysvobozena byla), se udělovalo. Ta mše se konala za milostivou vrchnost duchovní i světskou, přítomné pány oficíry, celou počestnou obec Vlašimskou, za přítomné vojsko a lid obecný. Na druhý den opět od těch všech pánů duchovních mše svaté*

za všechny věrné dušičky zde i jinde odpočívajících se konaly. Kázání bylo drženo nejméně šestero každý den, mimo čtyři německé pro vojsko, po každé ne bez velkého pláče všeho množství lidu a na mnoha tisíc zástupů se konala, a k takovému pokání přivedeno jest, že jeden s druhým, s tím nejúhlavnějším nepřitelem, se veřejně rádi smířili; kradené věci duchovním k navrácení těm, jimž patřily, navracovány. Kněh bludných, velkých, malých, v počtu 130 kusů k spálení přineseno. — Ta pobožnost trvala až do 6. října; potom při rozlučování těch pánů duchovních se s námi, jako v kostele, tak jinde pro lítost jich nás opuštění náramný pláč byl. Komunikantů se při té pobožnosti počítalo dle počtu vyslých hostií 1160¹⁰⁶

Na památku této misie postaven byl u kostela veliký kříž.

Kostel zůstal, jak byl r. 1523. dostaven (str. 122). Změny staly se: vystaveny vedlejší oltáře v levo Panny Marie, v pravo sv. Jana Nepomuckého; oltář sv. Kříže postaven byl r. 1750 nákladem Terezie, vdovy po Jos. Křištofovi, hejtmanu panství Vlašimského, a učinila k němu nadání 400 zl. Obnoveny byly: hlavní oltář a Panny Marie r. 1762. Když se tento r. 1834. opravoval, a nový kamenný dával, odstraněn byl nápis z roku 1522. (str. 122); obraz sv. Jana Nep. maloval V. Markovský, obraz Panny Marie prý Aloisie a Zofie, dcery generála Karla knížete z Auersperka. Missály nové dány jsou: Missale romanum r. 1690., m. romano-bohemicum, tištěno v Praze roku 1690., m. defunctorum r. 1719. a 1735. Dva velké svícny cínové ulity jsou — z rakve rytíře Štěpána Vostrovce z Královic (str. 123), již našli r. 1701. pod kazatelnou, když hrob pro † děkana Klobásu chtěli udělati.

Celý kostel obnoven byl roku 1790.; knížecí rodina darovala na novou kazatelnu, a ze sbírek obnoveny vedlejší oltáře; r. 1825. v říjnu dán nový strop, kostel taškami pokryt a vížka šindelem pobita, následujícího roku pak celý kostel zevně opraven a obílen.

Oratorium vystavěla kněžna Maria Josefa z Auersperka r. 1773.; darovala kostelu již r. 1750. partikuli

¹⁰⁶ Registra obce Vlašimské z r. 1601., oddělení 2., lit. A, 22.

sv. kříže a kostičku sv. Jana Nep. v krásných ostensoriích, a nevěsta její Leopoldina roz. z Waldšteina starobylý obraz Spasitele na kříži, malovaný na dřevě r. 1517. (se znakem: v levé polovici ostrev, v pravé břevno a písmena G. P. V. K., podle znaku nepochybně: Gertruda Perglas von Klingenstein), jež darovala jí paní Marie Čejková roz. ze Salzy.

Stříbrné nádoby ke službám Božím měl kostel do roku 1810: a) velikou monstranci gotickou 6 liber 4 loty váhy, b) malou monstranci gotickou 2 lib. 23 lot., dva kalichy gotické každý 1 lib. 14 l., c) kalich gotický 28 l. stř., d) kalich hladký 22 lotů, ciborium 1 lib. 14 lotů, e) kalich hladký 28 lotů, pacificale s particulí sv. Kříže 1 lib. 22 l., 2 pacificale s ostatky sv. Jana Nep., jedno 1 lib. 2 l. a druhé 20 lotů, konvičky s talířem 1 lib., kaditelnice s ložkou 1 lib. 16 lotů; celkem 13 nádob stříbrných, 21 liber 15 lotů váhy; avšak za války Napoleonské musil dáti, jako jiné kostely, většinu jich do mincovny k ražení peněz pro vojsko, totiž 9 památek uvedených při a), c), e), na váhu 14 lib. 2 l., a zůstalo tu jen 5 (b, d), 7 lib. 3 l. stř. A z těch nějací zlosynové ukradli v noci 25. května r. 1830. oba staré kalichy stříbrné po 1 lib. 14 l., bez jedné pateny, a pak nově pořízený kalich stříbrný 28 lotů těžký až na spodek; mimo to vzali ještě hořejší část ciboria a mnoho drahých a těžkých paramentů zlatých a stříbrných a jednu starou albu. Stříbrnou monstranci měli již také venku ze skříně i pouzdra, nechali ji ale státi. Z pozůstalé pateny udělána pak hořejší část k novému kalichu nákladem kněžny vdovy Leopoldiny z Auersperka roz. z Waldšteina.

Roucha mešní věnovala na př. ornát, štolu a j. paní Voršila z Talmberka (str. 188); roku 1717. byla roucha k službám potřebná větším dílem zetlelá a scházely pro sváteční dni pluvial, ornáty a komže vůbec. Na kůr věnoval r. 1807. tehdejší vrchní Jos. Bruner hudební nástroje: violoncello, alta violu, housle a flauto traverso se 4 pěknými postavci.

Na vížce rozpukl se starý zvon a byl r. 1802. přelit; má teď nápis: „Rozpuk jsem se 302 léta starý a přelitý r. 1802. na den sv. Václava zase zavěšen. Vác. Hámoň,

děkan. Hynek Fischer, direktor, Franz Daubicz, zádušní ouředník I. W. K. 1802.“

Kolem kostela rozkládal se hřbitov 412 □⁰ a kostnice; mimo to připomíná se druhý hřbitov „u křížů“ v Loretské ulici, nepochybně jako v jiných obcích za moru nebo některé nakažlivé nemoci stranou založený.¹⁰⁷ Kříže, sochy svatých a Boží muka stály mimo tyto kříže v Loretské ulici, v Pavlovské, na Malém a Velkém nám., u děkanství, u cesty Radošovské, Rimovské a Louňovské.

Loreta, kostel Panny Marie, vystaven byl na Spáleném vrchu r. 1704—1706. od stavitele Jana Jiřího Erharta nákladem hraběte Fr. Ant. z Weiszenwolffu. V poslední vůli (str. 206) nařídil r. 1715., aby zvláštní kněz Loretský byl ustanoven. U kaple bylo pak vystaveno obydlí duchovního.

Roku 1830., když hodnota jistiny základní, uložené v úpise stavovském č. 2341., klesla a duchovní nemohl z ní vydržován býti, ustanoven byl místo něho kaplan ve Vlašimi, jenž třikráte v týdni a ve svátky Mariánské sloužil na Loretě mši sv. Zavedeny pak byly tam pouti v den Narození P. Marie 8. září, tak že místo bývalých poutí na Malý Blaník chodívali teď na Loretu, a místo na Kostelík u Kladrub na Hrádek. Administrátorem Loretským byl r. 1733—52. rodák zdejší Ant. Chobodydes, † 19. září r. 1752, maje věku 62 léta; roku 1760. kaplan Martin Vejvoda, Štěpán Beneš r. 1772., Julian Bouček r. 1794., Jan Richter r. 1816. — Nadání kaple Loretské obsahuje: z roku 1714. odkaz důchodního J. V. Vaňka 1500 zl., jež u vrchnosti měl, by tam každou sobotu mše sv. ke cti P. Marie byla sloužena; r. 1715. od hraběte Fr. A. z Weiszenwolffu (str. 206) ročně 300 zl. ren. z důchodu a r. 1752. od P. Ant. Chobodydesa 100 zl.

Zaduší Vlašimské, jemuž patřivaly značné statky (str. 25-28), mělo r. 1717.: 35 korců polí, luk na 3 vozy sena, 1 v. otavy, „zahrady užitečné sázely se teprve t. r., řeky Blanice kus na 2 hony“; děkan měl dobytka: 2 koně, 2 krávy a 2 jal., nadání na gruntech 242 zl. 40 kr.,

¹⁰⁷ R. 1810. zapsáno jest v gruntovní knize na c. k. okr. úřadě: „Dne 2. listopadu koupil Jan Zroněk od obce města Vlašimě pro vystavení pohodlnějšího domku (č. d. 271 n.) díl obecního místa dle bývalého křehova u křížů, 9¹/₆ sáhů délky a 2 s. šířky za 25 zl.

na penězích 1 zl. 10 kr.; desátku: žita 44 korců, ve slámě 14 mandel, ječmena 26½ kor., ovsa 44 korců a ve slámě 14 mand., fundací na penězích 28 zl., úroku z gruntu 14 zl. 34 kr., z dobytka (železných krav) 5 zl., hotových peněz 500 zl., osadníci dlužní byli 55 zl. 30 kr., štolý z Vlašimě, Domašína, Radošovic a Ctiboře úhrnem 87½ zl.; jiné požitky: od vrchnosti ročně 8 sudů piva, přivarku 4 s., patok každou várku po 1 v., činí 8 s., mláta z várky 2 čbery, kaprů 60 liber, štik 60 liber a dříví 40 sáhův. (Osadníků čítalo se tehdy ve Vlašimi 593, v Pavlovicích 54, a ve dvoře Znosimském a Ovčíně 15 osob; v Domašínské osadě farní 382, úhrnem v obou 1044 duší; r. 1730. bylo v osadě Vlašimské a Domašínské 1938, Načeračké 1394, Kondraci a Zdislavicích dohromady 1513, v Štěpánově a Tehově 915, v Louňovicích 998 duší); 50 let později měl desátku od osadníků 33 zl. 13 kr. a žita a ovsa po 109 kor. 3 věr., ječmene 92 k., koledy 21 zl. 30 kr., štolý od pohřebů 29 zl., křtů 24½ zl., oddavek 14 zl. 45 kr., úhrnem 598 zl. 30 kr. Na konci XVIII. stol. vyměřilo se pozemků: děkanských polí 10 jit. 750□", luk 2 jit. 663□", nadačních p. 4 j. 984□", luk 1 j. 717□", zádušních p. 1171□", luk 4 j. 1312□".

Řeka Blanice patřila dle zápisů roku 1680—1766.: 1 kus pod městem mezi dílem panským a obecním „od stavu Tušovského až pod brod“, a 2. za vsí Libží „od mlýna Antošovského běží vedle zádušní Domašínské louky“ na Ctibořsku. Z pusté vsi Jinošova, jejíž pozemky vrchnost ujala, dávala mu desátku: „z 8 lánů žita míry děkanské, sháněné 8 kor., činí míry Pražské 8 k. 2 věr., ječmene a ovsa po 8 k. vrchovaté, nebo 9 k. Pražské. Roku 1703. byla vrchnost k záduší dlužna 1000 zl. a platila z nich úroků 6¼“.

Od k a z y k záduší učinili r. 1630—45.: V. Blabol 5 kop, J. Štěrbá jalovičku, P. Vavř. Malešovský kalich a 1 albu, Agendu římskou, J. Hazuka 1 k. gr., B. Hámoň 1 k.; r. 1650—59.: J. Skřivan 15 k., J. Hanzlů jinak Branský 5 k. na krávu, V. Klobása na antependium na oltář sv. Václava 15 zl., M. Moudrý 2 kopy, V. Podlipský 6 k., Jiří Stehlík 2 k., Vavř. Votava 4 k., Kat. a Ambrož Pitka 1 krávu, V. Krumlík šáleček stříbrný, 2 konvičky stř., J. Pohorský 35 k., J. Malý 6 kop.; roku

1661—67. : Adam Jablunka 1 kopu, k záduší Ctiboř. 2 k., Mik. Pavlů 1 k., Jind. Klobása 6 zl., Jan Klobása 6 k., k Domašinskému 6 a ke Ctiboř. 2 kopy, Rozina Hejtka 35 kr., V. Paleček 1 k., J. Šubert pedal a svícny, Pavel Polívka 6 k., Anežka Drahotka vdova po V. Klobásovi zahradu za Sádkami a na strop v kostele 15 zl. ; r. 1672. Vác. ml. Klobása pole za kostelem ležící vedle zahrady farské, aby každoročně 23 gr. 2 den. platu vycházelo na světlo k Matce Boží ; r. 1681. Vác. st. Klobása k oltáři sv. Václava koflík stříbrný a 56 zl., aby se kalich za to zřídil, k Domašinskému kostelu na ornát 38 zl. a Ctibořskému k vyzdvižení kaple dluh za obcí Vlašimskou a 20 zl. a j. ; r. 1701. děkan P. Klobása 1000 zl. ren. ; r. 1732. Jan Švejda 3 zl. 30 kr., r. 1714. J. V. Vaněk důchodní 100 zl., r. 1745. Pavel Johannys ostrůvek na světlo, Jiří Pardubský 10 zl., k Hrádeckému 10 zl., na mše sv. 12 zl., na světlo 7 zl., roku 1757. Josef Křištof 400 zl., r. 1768. Kr. Moudrý 100 zl.

Jmění zádušní spravovali tehdy 3 „kostelníci“, od vrchnosti každého roku jmenovaní, na př. r. 1633. Jindřich ml. Klobása, Jan Hazuka a Mik. Škornička.

Literátský kůr při chrámu zdejším (str. 125) trval až do r. 1785. Sloužil k veřejné poctě Boží, a mnozí pamětlivi jeho byli i před smrtí, přejíce si, aby je „křesťanským způsobem k hrobu doprovodil“. Odkázali mu r. 1630. V. Blabol 1 tolar, r. 1650—59. : J. Skřivan 2 k., J. Hanzlů jinak Branský 6 zl., V. Klobása 1 krávu v Libži, V. Podlipský 4 kopy, Jiří Stehlík 1 k., Vavř. Votava 2 k., Kat. a Amb. Pitka 2 k., J. Pohorský 10 k., Jan Malý 2 k. ; r. 1660—70. : Vác. Dycko 5 k., Ad. Jabluňka 1 k., Mik. Pavlů 1 k., Jind. Klobása 6 zl., Jan Klobása 2 k., J. Šubert 5 zl., Pav. Polívka 2 k., An. Drahotka 10 zl. na fakule, V. Želecký, hejtman panství, 6 k. miš. ; r. 1681. Vác. st. Klobása 6 zl., r. 1714. Vaněk důchodní 5 zl., r. 1732. Jan Švejda 3 zl. 30 kr. Chodívalo pak celé bratrstvo po koledě. Roku 1781. byl zrušen po nařízení císa. Josefa II. jako všechny ostatní kůry v okolí : v Domašíně, v Kondraci, Zdislavicích, Štěpánově a Divišově, a jmění jejich vzato.

Zdejší měl 191 zl. na penězích, a za věci jeho prodané stržilo se 26 zl. 55 kr. —

Farní osada Vlašimská a okolní patřily k vikariátu Choceradskému, k arcibiskupství Pražskému.

Duchovní správcové následovali po sobě tito:

1. kněz Vavřinec Malešovský, Polák, byl tu od počátku oné doby až do r. 1639., dne 18. dubna odkázal v poslední vůli k záduší věci na str. 265 řečené.

2. Vác. Plavský, jenž založil r. 1651. matriky společné pro všechny připojené osady farní a jmenován byl děkanem.

3. Mistr Ond. Ig. Bartholomides, rodem z Cerekvice r. 1654.

4. Jan Bed. Bechyně z Lažan, děkan od r. 1657. Po výtržnosti, kterou mu způsobila paní Voršila z Talmberka r. 1660. (str. 187), odešel z Vlašimě maje sebou věci zádušní. Měšťané a kostelníci zdejší, Kondračtí a Hrádečtí žádali Frant. Vil. z Talmberka, by jim k oněm věcem dopomohl. Podle zprávy děkana Kouřimského konsistoři Pražské „sotva je Bechyně přijal, a pán z Talmberka dovědév se o tom, hněval se a větší humanitu jevil než on.“

5. Mistr Martin Vác. Vrba z Jindřichova Hradce, děkan od r. 1661.

6. Jiří Jos. Gregor z Horažďovic, bakalář písmá sv., od roku 1669—96. Za něho byly odděleny fary Kondracká, Zdislavská, Velišská a j.

7. Vác. Fr. Klobása, nar. se ve Vlašimi 30. března 1660. v č. 194. n., syn Vác. Kl. a Magdaleny manželky jeho; vystudovav stal se mistrem filosofie a bakalářem theologie, r. 1687. farářem v Šebířově a dne 12. dubna 1696. děkanem ve svém rodišti; ale krátce jen bylo mu popráno zde působiti. Umřel již po 5 letech 6. července 1701., maje věku teprva 41 let. Pochován jest v kostele u samé kazatelny 8. t. m. Trvalou památku po sobě zanechal; „jsa rodič z téhož města Vlašimě odkázal k chrámu Páně sv. Jiljí 1000 zl. ren., jež přijal a na vždy pojistil na panství Vlašimském p. Fr. A. hrabě z Weiszenwolfa pod úrok 5% k tomu cíli, že má a bude z té summy k záduší každoročně na víno a jiné kostelní paramenta 15 zl. r. dávati; děkanu, jenž povinen bude, každého týdne 1 mši sv. za nebožtíka a předků jeho duše při oltáři sv. Václava vykonávati, též za jednu zádušní mši sv. v den smrti jeho 28 zl., kantorům a zvoníkům, též

ministrantům k jistému rozdělení.“ Po jeho smrti byl tu administrátorem P. Daniel Josef Ig. Urbanides, farář Kondracký.

8. Jan Jakub Chmelvoda z Něm. Brodu, býv. farář Načeračský, působil zde 49 let, jsa děkanem od 1. listopadu 1701. až do r. 1750. Za něho obnoveny byly kostely v Radošovicích a na Hrádku, vystaveno nové děkanství, v kostele krypta a na Spáleném vrchu Loreta. Druhotiny kněžské slavil r. 1745. dne 11. července u sv. Prokopa na Sázavě a 18. t. m. ve Vlašimi. Celý týden lidu požehnání uděloval; slavnostní kázání při tom měl jeho strýc a zdejší kaplan P. Jos. Chmelvoda. Osadníci měli velikou radost a potěšení z takové neobyčejné slavnosti, zvláště když pan děkan k nim míval „mírné, pokojné, příkladné a vzdělávající jednání.“ Ale již 26. t. m. ranila ho mrtvice na pravou nohu a levou ruku k veliké žalosti a útrpnosti osadníkův. — Za něho působili zde kaplani: Rudolf a sancto Sebestiano, člen řádu piaristického r. 1716., Benedikt Germanus z řádu sv. Benedikta od sv. Prokopa r. 1719.; Frant. Resanus, jesuita missionář, od 20. května t. r., P. Frant. Vorel r. 1720., Fr. Prokop Javůrek 1734—37., a současně P. Ant. Chobodydes „eremita“ (poustevník) na Loretě, jak se také podpisoval, P. Josef Chmelvoda r. 1737., P. Josef Radiměřský r. 1747., administrator r. 1750. Děkan Chmelvoda † 25. srpna 1750. u věku 80 let a pochován jest 28. t. m. v hrobce sv. Prokopa na Sázavě.

9. Jiří Ignac Klínek jinak Klinek z Moravy, farář v Kondraci, děkan od 25. září 1750. Dne 2. července 1753. vystrojil primici rodáku zdejšímu P. Kar. Kalinovi. Kaplanem u něho byl P. Jakub Horálek z Hradiště r. 1750.; když děkan 17. července 1755. umřel maje věku 73 let, stal se též administrátorem zde a roku 1760 farářem ve Štěpánově.

10. Josef Arnošt Radiměřský, býv. kaplan zdejší, pak farář v Kondraci, děkanem od 19. září 1755—70. Za něho opraveny mnohé věci v kostele Vlašimském a zvláště na Hrádku. Kaplany měl: Mar. Vejvodu r. 1760., Jana Valáška r. 1766., Ant. Radiměřského r. 1768., jenž po jeho smrti 1770. stal se administrátorem zde a pak farářem ve Štěpánově. Děkan pochován v klášteře sv. Prokopa na Sázavě.

11. Jakub Jos. Horálek z Hradiště, farář Štěpánovský, děkanem od 3. dubna 1770. Založil nadání „aby za něho a jeho rodiče sloužena byla mše sv. každou první středu v měsíci, a dědicem svého jmění učinil věčnou lampku v kostele, která z toho dostává ročně 20 zl. úroku na světlo.“ — Za něho byli tu kaplani: P. Jan Němeček r. 1770., Jan Pokorný t. r., později farář v Kondraci, Fr. König 1772., Št. Beneš (Benesch) pak administrátor na Loretě, Jan Šafránek (Schaffranek) 1785., Vác. Hámoň, dříve kaplan v Kondraci, zde r. 1787—91.

12. Jan Pokorný, býv. kaplan zdejší, od r. 1789. Jeho péčí obnoven byl uvnitř kostel Vlašimský a Hrádecký; † 11. září 1791. Administrátorem pak byl Vác. Hámoň, později farářem v Kondraci.

13. Jan Albrecht z Albrechtic nar. v Toužimi u Karlových Varů, rodem Němec; jsa ředitelem normální školy v Pardubicích naučil se poněkud česky; † 20. prosince 1800. Za něho byli zde kaplani: P. Ant. Suttner r. 1782., Jan Bouček na Loretě r. 1794., Blažej Demuth r. 1797., Ant. Wender r. 1787.

14. Vác. Hámoň, děkan od roku 1801.; působil ve svém rodišti 11 let, maje kaplany: P. Jos. Javůrka r. 1801., Jos. Hanykýře roku 1808—12., Vác. Jičínského r. 1812.; † 17. dubna t. r.

15. Ant. Wender nar. v Benátkách r. 1772., býv. kaplan zdejší a potom farář v Kondraci, děkanem od r. 1812.; r. 1813. byl jmenován administrátorem vikariatu a po 2 letech skutečným vikářem a čestným radou konsistoriálním. Usiloval o to, aby druhého kaplana dostal, a navrhoval r. 1819. a znova r. 1829., aby exposita Loretský do Vlašimě byl přeložen. I byl dvorním dekretem ze dne 4. února r. 1830. exposita do Vlašimě přesazen, k vedení duchovní správy poukázán a děkanu podřízen, při čemž ustanoveno, aby v děkanství zůstával, o všech Marianských dnech a v týdně třikrát mši sv. v Loretské kapli sloužil a nový příspěvek 83 zl. od vrchnosti, od města Vlašimi a Domašína ročně dostával. Za Loretského kaplana byl pak ustanoven P. Jan Kolář z Benešova r. 1830. — Kaplani zdejší byli za Wendra: Jan Richter r. 1812., potom exposita Loretský, Vác. Tomíček r. 1816., Vác. Cikhart a Jan Vilímek r. 1820.—36., Ant. Norb.

Vlasák, rodák Vlašimský, r. 1836.—44., pak Jos. Kolrus, Jos. Štěpán. Děkan P. Wender poděkoval se z vikářství a jakožto děkan vzal si r. 1843. administrátora P. Jak. Koláře.¹⁰⁸

5. Škola v oné době velice poklesla, zanedbávána jsouc tak, že kdežto dříve prospívala o 4 třídách (str. 29., 128.), nyní pouze v 1 třídě učil „kantor“ a to po celých 200 let, až do r. 1822, i když v XVIII. století město vzrostlo, počet obyvatelstva trojnásobně byl větší než jindy, a bylo r. 1788—89. školních dětí 152. Z nich r. 1788. chodilo do školy 89 a následujícího léta 105. Podobně vyhlíželo to i jinde v okolí. O vzdělání mládeže ani vrchnost ani obec mnoho nedbaly. Bývalá škola kamenná (str. 127.) stála ještě r. 1690.; avšak r. 1717. byla zde „škola ode dřeva, sešlá, mistrem dobrým opatřená,“ do r. 1821. „bídná chatrč“. Teprve t. r. vystavěli novou školu o 1 patře a v ní 2 třídy. Počet dětí stále vzrůstal, a v letech čtyřicátých ani obě třídy nestačovaly.

Učitel byl spolu varhaníkem, radním písařem a zvoníkem. V XVIII. stol. a ještě roku 1803. (podle odhadu Vlašimského panství) dostával plat od vrchnosti také za „zvonění proti mračnům“; pak zvonili jiní lidé a odváděli učiteli třetinu výdělku. Vrchnost dávala jim podle urbáře z r. 1699. „ze své milostivé dobré vůle a ze žádné povinnosti, když ve zvonění proti mračnům letního času pilní jsou, piva dobrého, starého každoročně 1 vědro; však když nepilní jsou, může učiniti, jak se líbiti bude, buď dáti, zanechatí aneb jinam obrátiti.“

Příjmy učitelovy jmenují se roku 1690. tyto: „Od pánů děkanův předešlých, nynějších i budoucích za stravu od starodávna kantorům povinnou každokvartálně po 5 zl., což činí ročně 20 zl. Od obce za obědy (kdež prvé mě-

¹⁰⁸ Zemský archiv, copiae z archivu kapituly Pražské a Přiznávaci tabella duchovní r. 1717. Místodržitelský archiv W 26/5 a 99/1. Registra urbani panství Vlašimského l. 1680, 1695, a j. Knihy m. grunt. C 1, 19, F 27, H 25, M 11, 39, N 9 a j. Knihy kšaftovní; výpisy pana děkana P. St. Rýgla ze staré Pamětní knihy děkanské a z matrik, nová Pamětní kniha městská od P. A. Vlasáka a V. Trnky, Josefínský katastr, Fr. Dvorského Historické zprávy o lidnatosti král. čes. v Památkách archaeol. X. 688, Riegger, Materialien X. 172., Ant. Rybička O býv. společ. č. kůrech literát. v Památkách X. 719.

šťané po pořádku, když on sobě vaření poslal a oni jemu k tomu asi $\frac{1}{2}$ libry masa, aneb kdo co dáti nebo zlepšiti chtěl, přidávali, vařiti zakázáni byli), nyní do libosti jejich každoročně z důchodu obecního dávati připověděli a skutečně dávají 7 zlatých. Od zvoníků, co od zvonění hran dostanou, třetí peníz.

Posnopné z města ze čtvrti po 1 snopu žita a 1 snopu ovsa. Ze vsi Pavlovic toliko slámu po dvou snopech žita, 2 snopech ovsa se dává; z toho zvoníci dva díly a kantor třetí díl bere; od vsi Ctiboře, Nemíže a z Podolí Kladrubského posnopné zouplna samému náleží výše psaným způsobem. Z důchodu vrchnosti z milosti a dobré vůle a ne ze žádné povinnosti jedno vědro patok z várky, neb jak vrchnost vyměří, se dává, — a on na-proti tomu jedno pachole chudé, které jemu vrchnost vystaví, darmo literárnímu umění učiti bude povinen. Koledy, officiálky vedle možnosti jednoho každého; od zápisu křtu a oddavek při vůli p. děkanův se zanechává jemu pouštěti. Muziky k svatebním veselím varhaníkovi a kantorovi při městě právo se zanechává přijímání a odbývání.

Kantor při duchovní i světské vrchnosti pozůstává, a páni děkanové toliko pro cvičení mládeže nad školou inspekci mají. Však pro dohlížení lepšího cvičení od ouřadu dva inspektory k visitaci školy měsíčnímu, nebo kdy potřeba káže, se zřizují.

Od učení školního má kantor nařizeno takto bráti: které abecedě učí 1 kr., od slabikování $1\frac{1}{2}$ kr., od čtení a psaní z předpisů po 3 krejčářích týdně.

Svarhaníkem město Vlašim samo disponuje a vládne, poněvadž jemu obec platí a kvartýr mu opatřiti povinna jest. Páni děkanové jenom na kůru s ním disponovati a poroučeti právo mají.

Trouby, bubny, housle a jiné nástroje musikální má úřad města Vlašimě sobě poručeno míti a na ně, když co scházeti bude, pozorovati a spravovati dáti, i také zbytečně jich kaziti nedopouštěti.“ —

Od vrchnosti měl r. 1803. kantor mimo 1 vědro piva za učení jednoho chlapce dle urbáře r. 1699.: koledy 15 kr., posnopného z pusté vsi Jinošova z 8 lánův a za zvonění proti mračnům úhrnem 6 osmin žita a tolikéž

ovsa, neboli na penězích za žito 1 zl. 41 kr. a za oves 1 zl. 46³/₄ kr. (r. 1699. za Jinošov z 8 lánů po 2 snopech žita a 2 sn. ovsu, nebo po 2 věr. zrna) a j. v. Štoly počítalo se r. 1717. na 10 zl.

U školy byla zahrádka 56⁵/₁₁ □⁰; na východ stýkala se s obecní, již měšťané děkanovi za jisté mše, v suché dni konané, ponechávali. Když se stavěla nová silnice a po zahrádce školní vedla, chtěla vrchnost dáti ke škole jinou na jihovýchodní straně školy asi 70 □⁰, již užíval děkan. Tento postoupil ji učiteli, když se vzdal oněch 20 zl. ročních na místě bývalých obědův, a vrchnost se zavázala, dávatí za to učiteli 10 zl. vid. č. neboli 4 zl. str. z panského důchodu od r. 1823. počínajíc.

Učitelové z oné doby známi jsou:

1. Jiří Markus Evančický od r. 1661.
2. Jan Alexius Sirůček z Ml. Boleslavě.
3. Jakub Ig. Skřivan (Alauda), zdejší rodák, uvádí se pod jménem kantor. Roku 1678. oddán byl s Annou, nejstarší dcerou primasa v Kolíně, M. Jiřího Al. Večárka, a stal se tam správcem školy r. 1680., ale za několik neděl t. r. umřel. Téhož času byl zde varhaníkem Jan Pastorek, syn mlynáře Vlašimského.

4. Adam Arietini r. 1679—84., kantor a varhaník. R. 1681. stal se varhaníkem Martin Gregor z Vlašimě, bratr děkanův.

5. Martin Pokorný, kantor 1684—88.

6. Frant. Vacek roku 1688—90.

7. Václav Martin Beran, varhaník 1690—1711.

8. Ant. Michal Pokorný, člověk sobě svobodný, kantor, spolu varhaník a radní písař od r. 1712. Koupil si některé pozemky r. 1733. s dovolením vrchnosti, dům Drahotovský č. 113. za 720 zl., a r. 1734. uděleno jemu a synům jeho právo měšťanské.

9. Jos. Šafránek kantor a spolu varhaník, rodilý z Domašína, stal se r. 1758. měšťanem zdejším.

10. Matěj Bubeník nar. 1729. † ve špitále r. 1818., maje věku 89 let.

11. Jos. Procházka † roku 1821. Podučitele měl: Mat. Artmanna, Voj. Fischera a Jos. Novotného.

12. Antonín Heller, nar. „ve Vlašimi 24. února 1799., kdež jeho otec byl perníkářem. Do školy chodil

těž ve Vlašimi k tehdejšímu učiteli Procházkovi. Dalšího vzdělání nabyt v Praze a to podporou zdejšího knížete Viléma z Auersperka; tamtéž absolvoval učitelský kurs u učitele Studeného, u něhož i bydlel. Zvláštní péči věnoval v Praze též hudebnímu vzdělání. Podučitelem byl v Budišově a pak v Jihlavě. Z tohoto města pocházela jeho manželka.“ Ve Vlašimi působil od 1. února 1821. horlivě ku vzdělání mládeže a ku blahu obce i národa.

Pomocníci jeho byli do r. 1848.: Jos. Zikmund, později učitel ve Ždislavicích, Vác. Sípek, p. u. v Načeraci, Fr. Pavlovský, u. v Bystřici; J. Procházka, syn býv. učitele zdejšího Jos. P., nechav učitelství stal se houslistou při divadle Pražském; Tom. Vojta z Městečka, zeť Hellerův, poz. u. v Radošovicích, Jos. Kulík z Hrádku.¹⁰⁹

6. Rodáci mimo doma usedlé jmenování jsou spisovatelé: Vác. Samuel Hataš, naroz. v domě č. 131. n., studoval v semináři Kralodvorském v Praze a vysvěcen byl 29. září 1658. Působil od r. 1660—66. jakožto děkan ve Vysokém Mýtě, od 1. února 1666. rektor řečeného semináře, protonotář apoštolský a kanovník Staroboleslavský, od r. 1670. děkan Chrudimský a spolu vikář. V Chrudimi obnovil kostel sv. Kříže r. 1675., dal hlavní oltář nový roku 1678. a založil tam kultus salvatorský. Bibliothéku svou odkázal semináři a zemřel 1685. Sepsal „Scintilla evangelica“ (Jiskra evangelická) r. 1672.

Jiří Evermod Košetický, nar. ve Vlašimi roku 1630.; otec jeho byl zde panským úředníkem; vstoupil 1660. do premonstratského kláštera na Strahově, byl zámecký kaplan u barona z Gerštorfu a hr. Lodrona, farář v Popovicích, v Milevsku, v Dolanech a v Úhonicích. Vrátil se roku 1680. na Strahov, † tam 12. ledna 1700. Sepsal: 1. Kázání na neděle a svátky. 2. Památní knihu sepsanou pro Frant. Bollinga Ostrovského, vrchního hejtmána na panstvích Lobkovských (v Lumíru 1851. otištěn výňatek o hospodaření Švédův na Strahově 1648.), 3. Ma-

¹⁰⁹ Pamětní kniha škol Vlašimských od Ant. Chalupy, stará pamětní kniha děkanská, urbář r. 1699; desky zemské r. 1803. kvatern 864. C 1, Duchovní přiznávací tabella r. 1717. v archivu zemském; Riegger's Materialien X. 185; J. Vávry Dějiny města Kolína II. 320, Kniha grunt. v městském archivu L 4.

nuscriptum quodlibeticum v několika svazcích, obsahujících rozličné zápisky, hlavně dějepisné; rukopis chová se na Strahově.

Kněží při rodném kostele již na str. 267—269 uvedení: Vác. F. Klobása, Ant. Leop. Chobodydes, Vácslav Hámoň, Mart. Vejvoda, Ant. Norb. Vlasák a dále:

Pavel Ignác Polívka (Paulus Polivganus), farář a I. děkan v Chýnově r. 1667—1688.

Fr. Basilius Klobása, kněz řádu sv. Augustina,

Leopold Pokorný, syn učitele Ant. P., * 1712., vstoupiv do kláštera sv. Prokopa nad Sázavou, měl tam jméno Fulgentius; bratr jeho Jiljí * 1733. vysvěcen byv, oddal se duchovní správě.

Vavřinec Zroněk * r. 1723. byl kněz světský.

Jakub Florian Lokaj * 1724. stal se františkánem.

Karel Ant. Kalina * 1724. slavil primici o pouti na Hrádku 2. července 1750. a byl roku 1754. kaplanem v Kondraci.

Bernard Městecký, syn Vác. M., kněz r. 1746.

Martin Pušmann * 1746., člen řádu praemonstratů na Strahově v Praze.¹¹⁰

7. Staré rodiny a jejich domy. Jména rodinná byla od XVII. století ustálena a mnoho se již neměnila; některým rodinám říkalo se i druhým jménem podle statku, ženám jako dříve: M. Dlouhová po † Dlouhém, Moudrová n. Moudrá, M. Hámoňka, A. Drahotka, vdova Pardubská, R. Hejtká....

Křestní jména dávali zde mimo většinu starých jmen (str. 131) také: Alexander, Alois, Ambrož, Antonín, Arnošt, Augustin, Bernard, Daniel, Dominik, Emanuel, Ferdinand, Filip, František, Ignác, Jáchym, Jiljí, Josef, Kristian, Leopold, Ludvík, Marek, Norbert, Prokop, Rudolf, Tobiáš, Valentin, Vilém... ženská: Albína, Anežka, Antonie, Apolena, Barbora, Eufrosina, Eva, Františka, Josefa, Judita, Helena, Klára, Lucie, Monika, Petronela,

¹¹⁰ Jos. Jirečka Rukověť k Dějinám literatury české I. 233 a 399, Zprávy M. Lüssnera v Památkách 1868, 498, výpisy p. děkana Stan. Rýgla z matrik Vlašimských, Knihy gruntovní v archivu městském a „Liber memorabilium“ na děkanství v Chýnově.

Rozalie, Terezie, Veronika, Viktoria, Voršila Nedávali dětem později starých jmen : Baltazar, Jaroslav, Jeronym, Křištof, Rehoř, Viktorin, Salomena.

Některá jména po německu říkali a psali, na př. : Andreas, Anton, Felix m. Šťastný, Franz, Lorenz m. Vavřínek, Wenzel m. Václav ; zvláště noví obyvatelé nejvíce od konce XVIII. století, kdy vědomí národní vůbec kleslo, také v úředních zápisech českých po německu se podpisovali, na př. r. 1767. primas Josephus Schafranek, kaplan toho jména „Schaffranek“, r. 1785. písař Frantz Wessely, r. 1792. městský rychtář prodávaje dům č. 186. n. „Frantz Müller, gewester Stadt-Richter, Verkauf“, roku 1793. „Frantz Ruzek Stadt Richter, Johann Bubnik Gemeindegeldster“, z nichž někteří dávali též německé listiny ; naopak německá jména psali někdy po česku.

A jako dříve (str. 131) měnili křestní rozličným způsobem, ku př. Alexander = Aleš, Alšík, Leksa, Lekšík, Lekeš ... Ambrož = Brož, Brožek ... Antonín = Antoch, Antošek, Antoniš, Toniš ... Daniel = Dach, Dašek František = Frána, Franěk, Franca, Frencl, Frenclín ... Jiljí, Egidius = Jilek, Jidek ... Marek = Mareš, Mařík ... Prokop = Prokeš, Prokoč, Proch, Proček, Prkoš ... Rudolf = Rudek, Rudel, Rudlík, Rudeček ... Valentin = Valenta, Valata, Valín, Faltýn, Valouch, Valoušek ... Vavřínek, Laurentius = Laurín, Lorenc, Vávra, Vavřín, Vavřík, Vavruš — Judita = Juta, Jutka, Jitka Rozalie = Roza, Rozina Veronika = Veruna a t. d., jak se dosti často říkáva ještě posud v životě rodinném a přátelském.

Některé staré změny křestních jmen zůstaly jako rodinná a rodová dědičně, ku př. Mach, Mikoláš, Míka, Tomek, Petera, Havlík, Vaněk, Vacek, Pavlát Jiné příjmení dostaly rodiny po rodišti otcově, po nějaké vlastnosti a rozličných věcech aneb i přezdítku, již právě tehdy někomu říkali.

Rodová jména zjemňovali na —ek ; na př. Jan syn Šimona Pohorského jmenuje se v téže listině „Jan syn Šimečků“, r. 1628. Jan Šimeček, 1667. J. Šimek ; Burjan, syn Burjánek ; Skřivan do r. 1755., potom r. 1786. Skřivánek, r. 1816. opět Skřivan a r. 1835. Skřivánek ; Zajíc do r. 1796., a r. 1830. jmenuje se též Zajíček ; podobně

téhož původu jsou rodiny : Doležal — Doležálek, Filip — Filípek, Kulík — Kulíček, Vondrák — Vondráček a j. V jiných přidali nebo vynechali a měnili hlásky : Toul — Toula, Halaman, Halama — Halman, Holman ; Zimmermann píše se : „r. 1822. od Václava Zermana otce syn Zirmon Josef“ a hned potom „Zirmann, Cirman“, Wildberger — Wilperk ; Jablonka — Jablunka, Dycko — Dýčka, Lejček — Lejčko a t. d.

Právo měšťanské měly z nejstarších rodin v 2. polovici XVII. století bez nových zápisů : na Malé Straně : Novotný, Hejta, Kolář, Chobotský, Moudrý, Slavík ; na II. straně města : Klobása, Vopálka, 2. Slavík, 2. Novotný, Černý, Štětina, Štěrba, Dycko, 2 Burjánkové, Moudrý, 2. Svoboda, Kolář, 2 Hámoňové, Starosta jinak Hejta.

Ze starých a nových rodin měli je v témže století zapsáno : 1622 : Jiří Stehlik, Vavř. Hájek, 1624 : Pav. Skřivan, Vác. Jeníkovský, 1628 : Jan Černý, 1629 : Vác. Jinoška, Val. Lichtenberger, Pav. Bruna, 1631 : Ondř. Vraný, 1632 : Jiří Příbyl jinak Nemyšlenský, Petr Jičínský, 1636 : Petr Kovář, po něm syn Jiří Svoboda ; 1642 : Pavel Roštík, 1644. : J. Pardubský, 1649. : Jan starý Pastorek, 1650. : J. starý Šimánek, 1651. : Hav. Procházka, 1658. : J. Šimeček a Mat. Dubský, 1659. : Jan Suk, 1669 : Jiří Pytl, Jak. Vacek, V. Nejedlý, 1672. : V. Dlouhý, 1674. : Lukáš Wildperk, Mat. Lucerna, K. Novotný, Jiří Vorel, V. Koranda, J. Suk, 1679. : V. Pekárek, 1680. : Vác. Koukal, Mik. Karas n. Karásek jinak Blaník, 1683. : Tom. Průcha, J. Dušek, Vil. Záček, 1686. : Jiří Čížek, Pav. Houdek, Adam Půstka Vlach, Jiří Kroupa, V. Němeček, 1687. : Hav. Drakoun, Marek Rousek jinak Zroněk, Jiří Zelenka, Jiří klempíř, Jak. Hrdlička, 1689. : Pav. Johannes n. Johanýsek, 1690. : Jak. Procházka, 1693. : Ad. Jablonka jinak Kalousek, J. Šimánek, 1694. : J. Kaška, J. Chobodydes, 1695. : Pavel, Mik. a Jan Moudrý, Lukáš Albrecht, barvíř, Jan Šavřda, mlynář, Ber. Zroněk, V. Hamera, Mar. Svoboda, Mat. Rychetský, Mat. Chobotský jinak Hámoň, Jiří Kolář, 1696. : Vavř. Novák, Mat. Vondrák, 1697. : Jiří Jablonka, 1698. : Mat. Novotný, J. Pohorský, J. Švejda jinak Beran, Jiří Kaška, Jiří Novotný jinak Branský, 1699. : Pavel Kopecký. — V XVIII.

století : 1700. : Pav. Jančura, 1702. : Jos. Zajíc, Mat. Vaněk, V. Přitasil, 1705. : Ond. Ruta, Mat. Veselý, V. Městecký, 1708. : J. Veselý, 1709. : Ant. Kuneš, 1711. : Kaš. Lokaj, Mik. Toulá, 1713. : Vác. Pušman, Mat. Kalina, J. Veselý, Vít Kalina, 1718. : Ad. Šafránek purkrabí, 1719. : Aug. Schuster, 1722. : V. Tábořský, 1724. : Anna vdova Chmelvodová a synové, 1725. : K. Pokorný, J. Vopálka, V. Vopálka, 1728. : Pav. Růžek, Mat. Kostka, 1732. : Ant. Reif důchodní, 1734. : Ant. Pokorný t. č. kantor a radní písař, 1736. : J. Pudil, Mart. Moučka, V. Komenda, Jos. Vopálka, Ferd. Pušman, 1738. : Kašp. Longín, Mart. Nerad, Jak. Němec, Jak. Mráz, Mich. Reif, 1739. : J. Šeibler, 1740. : Matěj Mach, J. Kostka, Fr. Svoboda, 1741. : Tomáš Vlach, 1742. : J. Langer, Jak. Růžek, Fr. Zelenka, Mat. Medek, V. Kuneš, 1745. : M. Procházka, 1747. : Tob. Zajíc, J. Plšek, 1748. : V. Míka, 1750. : Ad. Hofmaniger, 1751. Mart. Šavřda, J. Hámoň, Jiří Dušek, J. Biskup, Jos. Svoboda, 1752. : Mat. Mach, 1753. : Mat. Svoboda, Ant. Kročák, 1755. : A. Hámoň, Jos. Hartmann, Mart. Auzar, 1756. : J. Dvořák, 1758. : Jos. Šafránek t. č. kantor, 1759. : J. Votradovec z Vostradova, Mat. Kříž, Vít Příbyl, 1760. : Tom. Veselý, 1762. : Jak. Vorel, „rodič a vlastenec náš Vlašimský, professí svého louteník jakožto novosoused,“ A. Schwarz, 1763. : V. Moucha, Alex. Sychrava, V. Staněk, 1764. : Nic. Crosilli, 1765. : Fr. Balcar, Jos. Stietinger, 1766. : Fr. Peccatus, Krist. Ehrlich, 1767. : Tom. Svoboda, 1768. : J. Hermann, Jos. Světnička, Voj. Růžička, Jos. Gloszer, Fr. Pušman, 1770. : V. Vondráček, J. Krch, 1772. : Jak. Kučera, 1773. : Ig. Beran, 1774. : Lor. Oliva, 1775. : J. Vondráček, Tom. Svoboda, 1777. : Fr. Slanina, Jan Hahn, J. Veselský, Jak. Koubek, J. Březina, Fr. Vondrák, 1778. : V. Cimerman, Jiří Filip, Jiří Sýkora, Jos. Krumer, Jiří Nůska, Mat. Slanina, J. Kamaryt, Mat. Vondrák, Mat. Světnička, V. Popel, 1779. : Fr. Müller, 1780. : Voj. Vondráček, Lor. Jech, 1781. : Fr. Dědinák, A. Reichl, Jos. Macek, J. Nejedlý, Felix Sedlmeyer, A. Hrdlička, Voj. Helnern, Tom. Tkadlec, V. Havlík, 1782. : Jos. Prettschneider, Jan Mrzkoš, Mart. Tranta, 1783. : Jos. Nemojovský, Jos. Šanda, J. Pláteník, Jos. Keller, V. Krch, A. Westermeyer, V. Kypřner, Jos. Skřivan, 1784. : J. Schreiber, 1785. : V. Při-

byl, J. Bubník, V. Toulá, J. Linz, J. Vožický, 1786.: Fr. Čihák, Jos. Přibil, Mat. Bubín, 1787.: Fr. Čermák, 1788.: Šim. Macek, Fr. Polák, 1789.: Jiří Halaman, A. Kulíček, 1790.: Jak. Švimberský, Mat. Babka, 1792.: Jos. Danělovský, V. Šikýř, 1793.: Kryštof Cenker, Jos. Kulík, 1794.: Fr. Šindelář, Voj. Veselý, Jos. Wurm, A. Schilling, Tom. Podbrdský, 1795.: J. Hennerwolf, Jos. Sobětický ze Sobětic, Mat. Růžicka, 1796.: Jak. Klipel, Jos. Čurda, 1797.: And. Šikert, Jos. Semrad, Jiří Sayfert, Ber. Wiedemann, J. Mattanelli, 1798.: Fr. Sýkora, 1800.: Jan Jungmeister

Židé: r. 1754.: S. Turnovský zdejší, Šimon Schück z Bydžova, 1773.: Markus Wolf z Horních Královic, Isák Israel z Kovanic.

Noví sousedé učinili slib měšťanský na př. r. 1694.: „aby Pána Boha Všemohoucího, Jeho přikázání ctil, velebil a je zachovával a víře svaté katolické pevně a trvanlivě stál a všechna břemena obecní, která by mu vložena byla, beze všeho odporu snažně vykonával, sum-mou všechny věci, v ničemž se neprotivíc, dobrovolně a trpělivě k sobě přijímajíc, a vedle těch respekt jak předně ouřadu tak jednomu každému poctivému sousedu prokazovati hleděl,“ co vše nový měšťan „jako dobrý poctivý člověk rukou dáním splniti připověděl.“

Sto let později „jemu i budoucím potomkům jeho právo městské se všim nadáním k úplnému užívání popřáli, s tím pak ale doložením a dorozuměním, aby on jakožto dobrý katolický křesťan pobožný, příkladný život vedl, k službám Božím a v čas kázání v chrámu Páně bedlivým se ukazoval, milostivé vrchnosti všechnu poddanou poslušnost a věrnost, pánům officírům (hospodář. úředníkům), počestnému ouřadu, poctivému právu rychter-nímu povinovanou poslušnost by zachoval, se sousedy v dobrém a pokojném sousedstvu by setrval a se srovnával, všeho proklínání a nepořádného živobytí by se všemožně vystříhal a ostatně ve všem tak jak na jednoho poctivého a cti milujícího člověka a souseda přísluší, by stále se zachoval a tak právo městské jemu udělené by bezpečně užíval.“

Nejvíce přibýlo nových obyvatelů z okolních obcí, jmenovitě také svobodníci; na př. z Chmelného: V.

Přítasil, Pavel a Jakub Růžek, Jiřík Filip, Jan Kamarýt; z Řimovic: Votraďavec, M. Tranta, V. Příbyl; z Petřínů: Frant. Čihák, ze Štěpánova Fr. Dědinák, z Ježova Vojt. Růžička, z Lejškova Josef Macek; z Vesce u Libouně: F. Veselý, A. Westermeyer; z Dubu J. Krch, z Chlumu Vít Příbyl, z Křenovic A. Reichl, z Blatné Mart. Auzar, z Přeštic V. Popel, z Kouřimě Kročák, z Lomné F. a Mat. Vondrák, z Pelhřimova Josef Nemojovský, z Osné Fr. Balík... odjinud: Kuneš, Svoboda, F. Chobodydes, F. Zelenka, V. Cimerman, Jos. Krummer, Selinger a j.

Mimo to přišli noví obyvatelé: z Kondrace: Nůska a J. Vopálka, z Krasovic Houdek, z Vracovic V. Toula, ze Znosimě Jiří Novák klempíř a Světnička, z Daměnic V. Dvořák, z Libouně Kouba, z Ostrova Dušek, z Jiřína Halaman, z Hrajovic M. Vondrák, z Kladrub Mikoš, Vavř. Novák, z Pavlovic Jos. Příbil, ze Sedmipan T. Průcha, V. Hamera; ze Zdislavic: Řeháčků, Šimánků, Johannes, Šavřda, Slanina; ze Štěpánova: Albrecht, Pokorný, V. Vondráček, Jos. Skřivan; z Kácova: Dvořák, Helnern; z Ledče Zelenka, ze Zruče Kypťner, z Kutné Hory Svoboda, z Humpolce Sychrava, z Rychnova Balcar, z Pelhřimova Stetinger, z Jindřichova Hradce Ond. Vraný, z Veselí Jech, z Tábora Kučera, z Borotína Mrzkoš, z Vožice: Táborský, Hartmann, Schreiber, z Chýnova: Kříž, z Příbramě: Čížek, ze Strakonice Veselský, z Křiče Moucha, z Rokycan Tytl, z Jipína Rousek n. Zroněk, z Prahy: Hermann, Hennerwolf, z Č. Dubu Müller, z Mělníka Schuster, z Postupic Bubeník, z Jemnišť Švimberský, z Městečka Tom. Tkadlec, z Hrzína Moravec, z Nesper Vlach, z Bedřichovic V. Pěkný, F. Červ, ze Ctiboře Kopecký, z Košetic Šikýř... z Moravy: z Jihlavy Polák, z Třeště Schwarz, z Černé Hory Pušman; ze Slezska Ehrlich; z Německa: Linz z Frankfurtu nad Mohanem, Schilling.... z Italie Crosilli a j. v.

Nejvíce poměrně usadilo se tu nových rodin z Domašína, ku př. P. Skřivan, Čermák, Karas jinak Blaník, F. Macek, Josef Wurm, Neubauer, J. Pláteník, T. Podbrdský, T. Vesecký, J. Vosátka, Jos. Šafránek a j.; naopak z Vlašimě usadili se v Domašíně někteří členové rodiny: Šimon tesař, Hámoň, Slavík atd.

Z Vlašimských rodin svobodnými stali se Klobásové r. 1665.; dům jejich čís. 294—295. ode všech robot, úrokův a stálých platův vrchnostenských byl osvobozen.

Rodiny šlechtické jmenují se v té době Luk. Albert z Albrechtic barvíř ze Stěpánova v č. 46. n., Jos. Sobětický rytíř ze Sobětic u Klatov ze staré někdy proslulé rodiny držel dům č. 218. a na Velkém nám. č. 139.

Domy bývaly „s vysokými štíty a vystouplými střechami, aby tvořily podloubí“, zvláště na obou náměstích. Po zhoubném ohni r. 1808. (str. 259) vystaveny jsou, jaké posud mnohé vidíme. Až do r. 1770. nebyly číslovány. Teprve 1. října t. r. nařídilo se dvorským dekretem, aby vykonáno bylo sčítání lidu a k tomu i číslování domů. Napočítáno jich ve Vlašimi 196 a v celých Čechách: 244 měst, 303 městeček, 11284 vesnic, 389.135 domů, 343.870 hospodářů, 2,493.878 duší. (Více osad a lidí bývalo za starších dob, na př. r. 1529. 300 zámků, 782 měst a městeček, 38.772 vesnic, a podle sečtení l. 1582.: 742 měst a městeček, 301 tvrzí, 36.364 vesnic a dvorů; r. 1584. přes 300.000 domů.¹¹¹ Srovn. o Vlašimi str. 101 a 231.)

Že pak se na některých místech číslování správně neprovedlo, nařízeno bylo po 35 letech, 5. února 1805., nové číslování domů, jaké podnes trvá.¹¹²

Starší domy a jich držitelé.

Na Malé Straně náměstí v levo:

Číslo 59. M. Pelikán měl zaplacený, r. 1641. k. jej a grunt Svatkovský za 140 kop míš. J. Pastorek, potom Š. Štangel, Frant. Městecký a r. 1760. Josef Toula k. za

¹¹¹ Staré grunt. knihy, urbáře a j. Památky archaeol. X 671-692.

¹¹² V následujícím jsou u starších domů jen nová čísla pro úsporu místa; jejich stará čísla v. na str. 133 a násl.; uvádím je pouze u domů pozdějších, malým tiskem připojených, pokud jsem je z grunt. knih vyhledati mohl. Úřední seznam st. a n. číslování nebyl nalezen. Přehled domův a držitelů roku 1654. a 1717. zvláště podán jest na str. 173—176. Skráceniny znamenají totéž, co dříve na str. 133 a násl., pak: vym. = vyměnil si dům, vyst. = vystavěl si, na ob. m. = na obecním místě, na p. m. = na panském místě, na m. = na místě, na pozemku od čísla. Aby se všeobecné věci vynechávali anebo velmi skrácovati nemusily, bylo nutno podati o domech a rodinách jen následující velmi skrácený stručný výtah, ačkoliv tato část vyžadovala

280 zl. ren., postoupil mu domek za kostelem č. 231. za 100 zl. a doplatil 180 zl., r. 1769. syn Jan, r. 1791. Vácslav za 500 zl., r. 1837. Vojtěch za 700 zl. stř.

Č. 58. n, 169. st. vystaveno v 2. pol. XVIII. st. na m. 59.; d. Ant. Pokorný, r. 1786. dědila po něm Josefa Strakova, 1794. její manžel Jos. Svoboda z 60. za 100 zl., 1819. V. Gregor, 1822. J. Přibíl, 1823. Johanna Vondráčková n. Kamarytová, 1838. Ferd. Čmela. Každý majetník toho domku byl povinen „strouhu od silnice před tímto domem vždy čistiti a odpad vody obstarávati.“

Čís. 60. l. 1630. po † V. Moudrém za 65 k. míš. u. syn Mikuláš, 1667. J. Šmíd, 1691. jeho zeť Samuel Zajíček, 1698. Sam. Novotný za 95 k., 1709. Matěj Černý 105 k., 1743. za 184 k. u. V. Kuneš svobodník, r. 1755. Ant. Svoboda svobodník, postřihač 171 k., 1789. syn Matěj, 1818. Anna Sv. provd. Podbrdská.

Č. 61. l. 1630. po † J. Pavlíčkovi, někdy sousedu a primatoru, ke vdově se přizemil Ond. Vraný z Jindřichova Hradce, u. za 270 k., 1676. V. Koukal u. dům větším dílem spustlý se zahrádkou a při spáleništi s velkou zahradou za branou k Domašínu za 250 k., 1705. Mat. Veselý sládek, 1755. Jakub, 1771. Jak. Růžek svobodník za 290 zl. ren., 1777. syn Frant., 1787. jeho br. Ant., pak zase Frant. R., 1816. Jan Sýkora a t. r. Mart. Balík za 11.900 zl. víd. č.

Č. 62. r. 1628. V. Zoubek, 1630. V. Daměnický z č. 63. 1 lán za 200 k. m. 1633. po † Dam. přizemil se k vdově Zuzaně Jiřík Moravec z Hrzína, 1659. Jiří Dvořák za 250 k. m.; r. 1686. „poněvadž grunt na 1 hospodáře příliš veliký byl, s povolením vrchnosti na 3 díly rozdělen a při tomto domě $\frac{1}{2}$ l. zůstaveno, $\frac{1}{4}$ na dům V. Němečka, a $\frac{1}{4}$ na dům Jak. Skřivana;“ tento dům za 129 k. u. Jan syn † Jiř. Dvořáka n. Straka; r. 1694. u. vrchnost za panskou výsadní hospodu „na pekárně“ s $\frac{1}{2}$ l. beze všech svršků a nábytků v stavení za 200 k. a Janu Strakovi postoupila dům panský (č. 262) na stupních jdouc

nejvíce času a největší práce při nesouvislosti a neúplnosti zápisů v knihách XVII. století. Časem bude snad možno, vydati úplně tyto pro obyvatele zajímavé zprávy místopisné a rodinné. Kdyby si někdo přál, zvědět podrobnější zprávy o svém rodě a domě, ochotně mu je sdělím, pokud staré zachované knihy městské a rozličné známé prameny obsahují.

z města k děkanskému domu za 50 kop; r. 1784. d. Ji Jos. Příbyl primas, 1785. Mart. Sembera k. za 800 zl., 1823. po † El. Štětínové Tom. Št. za 1500 zl.

Č. 63. r. 1628. po † H. Krumlíkovi za 185 k. gr. V. Dvořák z Daměnic 30 kop maje za manželku jeho dceru Zuzanu, 1630. V. D. postoupil V. synu † H. Krumlíka, pak V. Klobása za 219 k., vdova Anna, znova provd. za J. Laštovičku ranhojiče; roku 1638. usedlost rozdělena: I. dolejší díl s $\frac{1}{2}$ dvorem, půl stodolou a svobodným společným průjezdem se $\frac{1}{4}$ l. u. Jan Mičík za 57 $\frac{1}{2}$ k., 1686. vdova Kateřina, 1695. za 95 k. Jan Nejedlý, 1715. Fr. Chobodydes svobodník za 90 k., 1755. Jan Ch., 1787. Frant., 1817. Jan, 1836 Jos. Blabol za 900 zl. stř.

II. díl. č. 64. n., 163 st. hořejší s $\frac{1}{2}$ dvorem, $\frac{1}{2}$ stodolou, $\frac{1}{2}$ zahradou k řece ležící od horní strany se $\frac{1}{4}$ l. rolí za 157 $\frac{1}{2}$ k. u. Jiří Moudrý, 1687. vdova po něm Kateřina, 1689. J. Roštík za 150 k., 1727. Jan R., 1769. Jiří Lokaj za 190 zl., 1780. vym. Jos. Procházka za čís. 110., 1783. k. V. Krch 65 zl., 1786 Jak. Vaněk 700 zl., 1802. Jan, V. Šimek, pak Tom. Jedlička, 1821. Vác. Štětina, 1833. V. Vesecký, 1842. J. Vlasák, 1846. Antonie Eypertová 1640 zl., pak Josef E.

Č. 65. r. 1628. V. Šmejdiř, 1664. vdova Zuzana p. na místě sirotků Jak. Svobodovi 2. manželu za 150 k., 1685. Jiří Jinoška 100 k., 1755. Tobiáš Zajíc 160 k., potom Jiří Průcha, 1820. Jan, 1837. Ant. P., A. Hocke.

Č. 66. r. 1628. V. Klobása, 1655. k. Mart. Košetický lesmistr za 600 k.; 1676. „nemoha v tato strastná léta na domě obstáti do špitála Strahovského spolu s manželkou svou jest se odevzdal a domu pustého státi nechal, kterýž od vrchnosti velmi sešlý za 166 k.“ u. Pavel Kaška, 1682. Pav. Houdek z Krasovic za 166 kop, po † jeho roku 1731. Ant. Fr. Reif, důchodní písař, 1749. od jeho dědiců kněžna Marie Jos. z Auersperka za 981 zl. 22 kr. „s tím však obmezením, že toliko c. a kr. kontribuce na témž domě pozůstává; co pak se týče ubytování vojska, přijala obec na radnici,“ což platilo i pro budoucí držitele (v. str. 232); r. 1755. k. Ad. Vopálka „dům vrchnostenský“, 1815. Fr. Růžek, V. Sembera za 7550 zl. v. č. Jan Vacek, 1829. Fr. Balík svobodník za 2592 zl. stř.

Č. 68. zůstával pustý až do r. 1671., za 90 k. u. Mat. Hámoň, syn † Petra H., 1718. Jiří H., jenž dceři Marii domek č. 67. na témž sídle vystavěl a 4. díl polí k tomu

odkázal; 1755. syn Ant., 1783. dcera jeho Kat. provd. za Jak. Nováka, Fr. N., 1805. Voj. Vesecký, Jos. Hirschal, r. 1842. Ant. Vondrák za 1000 zl.

Č. 67. Matouš Medek pojav Marii Hámoňovu za manželku u. domek za 38½ k., 1780. zeť Fr. Svoboda, 1813. syn jeho Frant., 1833. Fr. Fretzer za 398 zl.

Č. 70. po Vavř. Votavovi u. r. 1655. Mat. Dubský za 279 k., 1686. J. Novotný, 1709. Samuel N., po † jeho dostala se vdova do špitála a živnost r. 1743. rozdělena: dům u. syn Vác. s 1½ čtvrti, II. díl č. 69. Josef se ¼ I., a III. Matěj domek č. 82. za branou na zahradě č. 70. vystavený s ½ čtvrti rolí; č. 70. potom k. Kašp. Veselý, 1778. Jan Kamarýt za 415 zl., 1807. Josef, 1841. syn téhož jména.

Č. 69. po † J. Novotného r. 1802. syn Josef za 278 zl., 1832. Vojtěch, 1842. Mat. Převrátil za 820 zl. 1847. Jos. Průcha 752 zl.

Č. 71. r. 1667. d. Jak. Branský, 1694. dcera Lidmila, ku které přiženil se Jiří Novotný z panství Louňovského, 1755. d. Ant. Průcha, pojav dceru Annu po † J. N. za manželku, pak jeho syn Ant., 1785. Jan Bubeník, 1830. Vojtěch. U téhož domu vystaven domek Jana Bubníka čís. 72. n. 155. st. v ulici naproti čís. 91., a přikoupeno k němu r. 1788. od č. 264. polí a luk 8⅓₁₁ kor. za 200 zl.; později byl opět k č. 71. připojen.

Za branou (v ulici Benešovské a k Hrádku):

Č. 73. domek Ig. Přikryla; č. 74. na konci města u silnice zahradnický dům knížecí u parku (hřejna, Treibhaus); na druhé straně:

Č. 79. n. 176. st. vyst. r. 1794 Jak. Novotný na ob. m. za 40 zl., 1826. k. Mart. Novák za 246½ zl. v. č., 1830. Jan Striegl.

Č. 80. n., 227. st. vyst. r. 1791. Vác. Novák, Jos. Kožíšek, 1835. k. Vác. Kuthan za 102 zl., Vác. Němec, 1845. Jos. Vrba.

Č. 266. Vác. Kamarýt, r. 1811. k. Jan Jungmoister za 100 zl., 1842. A. Biskup 300 zl.

Č. 81. n., 154. st. Jos. Mauza, r. 1796. Mat. Vlasák za 100 zl. 1797. J. Procházka 325 zl., 1825. syn Jan, 1834 sestra Josefa.

Č. 82. n., 153. st. 1781. Jan Novotný, 1797. syn Vác. za 300 zl., 1842. Antonín 850 zl.

Č. 83. n. 152. st. vyst. na m. od č. 153; r. 1780. Prok. Pajk, 1797. Jos. Šembera za 263 zl., 1830. J. Hámoň 130 zl., 1841. Jan Cačák 334 zl.

Č. 84. dům „Kuchařovský“ tak spustl, že r. 1667. „toliko místo se nacházelo a spatřovalo;“ 1679. u. toto

místo a zahradu Jan Starosta za 10 k. míš., 1700. domek od vrchnosti napravený Pavel Jančura za 25 k., 1709. J. Novotný 33 k., r. 1727. po něm vdova Terezie, 1781. Anna N., 1792. Matěj. Bývala zde vojanská kasárna; r. 1828. k. Adam Štětina za 180 zl., 1835. Hynek Šťastný vystavěl nový dům a p. jej 1842. Voj. Novotnému, t. r. k. Voj. Krch za 960 zl.

Č. 85. n. 181 st. r. 1792. „vojanská kasárna“ na m. od č. 167.; sešel, a staveniště k. 1835. Hynek Šťastný a spojil s č. 84.

Č. 86. r. 1628. dům Zdeňka krejčího pustý a spálený až do r. 1727., u. za 18 k. Jiří Dušek, 1755. Jan Hámoň, 1789. Jak. Vondráček za 170 zl., r. 1794. Jos. Wurm za 233 zl., J. Štětina, Mart. Lejško, Václav, r. 1830. syn Matěj za 300 zl. stř.

Č. 87. zůstával pustý a spálený až do r. 1678.; u. Jak. Novotný, pak Mat. Dubský, 1694. Jak. Náhlík za 65 k.; 1702. byl zase pustý a vrchnost jej vystavěla; u. za 75 k. M. Hámoň, 1755. Jak. Němec, Václav, Vojtěch, 1816. Fr. Biskup, 1846. vdova Kateřina za 286 zl.

Č. 88. spáleniště Kašpara Koláře u. 1667. Jan K., 1679. prikoupil od Lidmily Pastorkové $\frac{1}{4}$ lánu rolí orných, půl zahrady i s místem spáleništěm Svatkovským za branou za 55 k.; 1695. u. syn Jan, 1743. Martin za 70 k., 1755. přiženil se ku vdově Mart. Nerad; 1759. Jos. Přibíl, Jak. Vopálka za 230 k., 1777. J. Krch, svobodník, J. Březina, svob. a t. r. Vác. Cimerman za 300 zl., 1817. Václav 500 zl., 1822. Josef Čirman.

Po č. 88. hned uvádí se v popisech st. č. 99. (někdy zase u č. 114. st., 123. n.): r. 1623. spáleniště s rolí $\frac{1}{2}$ l. od Šim. Svatka k. za 40 k. Mart. Pelikán, pak Jan st. Pastorek z č. 59., Jan ml., úředník obecní nad statkem Ctiboří; 1679. vdova Lidmila odprodala od toho domu J. Koláři $\frac{1}{4}$ l. za 55 k.; 1689. u. za 95 k. J. Moudrý přiženiv se k Alžbětě dceři † Jana ml. Pastorka, 1723. V. Tábořský, od něho vyn. za č. 116. n. Jan Pajk, svobodník, 1743. po † J. P. stavení dokonce sešlé ujala za 90 kop vdova Magd. Huberová, 1754. za 230 zl. „od ní Josef Přibíl, syn po bývalém panském šafáři, dům na straně rathouzu stojící“ (v. č. 123.).

Č. 89. n. 147 st. vyst. na m. od 88., d. Průcha, 1777. vym. Kat. Kunšová, 1835. k. Jak. Novotný za 98 zl., 1838. A. Biskup 100 zl.

Č. 90. n. 146. st. také na m. 88. vyst., r. 1786. Jan Procházka, 1829. Jak. Růžek, 1837. Vinc. Netáhlík za 114 zl., 1841. A. Březovský, 1846. A. Procházka za 352 zl.

Č. 92. n. 1628. Marek Nevrlý, 1638. k. Jak. Pelich, 1667. Kaš. Novotný, r. 1695. u. Lud. Němeček za 74 kop m.; 1755. po † L. Němečkovi neb Pajkovi dům rozdělen, a to: I. díl č. 92. u. J. Pajk neb Němeček za 55 k. m., II. č. 91. jeho sestra Barb. Pokorná, která dala jej svému zeti Frant. Mrázovi za 50 kop. Č. 92. k. 1792. Jan Vondráček, 1808. Jakub V. za 600 zl., 1840. Vojtěch, 1843. Mar. Kopecký za 200 zl. stř., K. Kuthan t. r. za 395 zl. stř., 1846. Tom. Toulá za 478 zl.

Č. 91. do 1792. d. Voj. Růžička, pak jeho vdova, odprodala pole za 66 zl., Voj. Vondráček, Jan, 1810. Jak., 1839. Jos. Říha za 250 zl.

Č. 93. r. 1628. V. Paleček, 1687. jeho zeť Jakub Růžička, 1700. Jiřík Pardubský za 45 k., 1755. Jan P., Ver. Pajková, 1803. Jak. Růžek za 505 zl., 1838. Fr. Brázda za 320 zl. stř.

Č. 94. r. 1628. p. a sp. až 1727. u. Jak. Novotný za 7 kop, 1755. Martin Novák za 25 k., 1770. Kat. Skřivánková, ale po 9 letech zase M. Novák za 80 zl., 1800. Filip, 1823. zeť Fr. Zajíc za 160 zl. stř.

Č. 95. r. 1628. spáleniště, 1667. Faltýn Lichtenberger (také Valentin Lichtemberk nazýván) k. od vrchnosti 1555. za 60 k., po sedmi letech jeho syn Jan, týž „spustiv na nejvyš tento dům jeho dokonce státi nechal,“ a 1690. za 30 k. u. Pavel Hájek, 1694. Jak. Chobotský, 1701. přikoupil od V. Hamery 1 čtvrt rolí za 44 k. a 1755. při této čtvrti Pavel Hámoň ještě jeden domek vystavěl: I. díl čís. 95. připsán J. Němečkovi za 30 k. II. č. 96. Pav. Hámoňovi za 25 k. Čís. 95. d. pak Jan Pajk, 1774. Matěj za 82 zl., 1798. Fr. za 500 zl., 1827. Matěj Hámoň.

Č. 96. d. po P. H. vdova Rozina, 1802. syn Martin, 1817. Václav.

Bývalý grunt mezi č. 96. a 98. nepochybně spustl a více se nepřipomíná.

Č. 97. n., 265. st. vyst. r. 1783. Jak. Votava na ob. m., za 35 zl.

Č. 98. Pavel Jiša n. Polívka, 1635. Jak. Stříbrský za 50 k. m., 1655. Jak. Macháček; 1685. J. M. do špitála přijat a dům dosti spuštěný za 50 k. u. Bart. Ro-

štítk, 1702. po † jeho vdova Anna; J. Kytler n. Kettner přiznáv se k ný u. za 43 k., 1755. Hendrich Roštík, syn † B. R., Ant. Švarc, 1803. Karel, 1808. zase Voj. Roštík, 1821. spoluvlastník Fr. R., 1847. Emanuel.

Bývalý statek „Tomkovský“ u. 1655. Matouš Jelínek za 320 k., a poněvadž byl „od léta 1663. toho nešťastného ohně všecken spálený, toliko místo se spatřovalo, a tu celý lán rolí, M. Jel. držeti jej nemohl a učinil za koupení na domku Matouše Tůmy; z nařízení vrchnosti dům Jelínkovský na 4 díly od úřadu jest rozdělen: čís. 100., 101., 103. a 104., každá čtvrt po 60 k.

IV. díl č. 100. n., 138. st. u. Matouš Čabán, 1680. Matouš Ryčetský, 1715. syn Jiřík, 1755. za 85 kop jeho zeť Jan Pudil za 85 kop, 1786. od něho polovici gr. k. Voj. Vondráček za 32 zl., 1803. dům Matěj P. za 400 zl., 1817. Tomáš Veselý za 840 zl., 1833. Marie Vejvodová, 1835. Martin Černý.

III. díl č. 101. n., 137. st. u. Vilím Žáček truhlář; 1681. pohořel, 1692. Jiří Dlouhý u. spáleniště za 72 k., Matouš Zroněk, Josef, r. 1755, 1817. Jos. Vejvoda za 1110 zl.

II. díl č. 103. n., 135. st. u. J. Straka pekař 1679. Mik. Moudrý za 100 k., 1709 zeti Jiř. Dušek, 1723. J. D. pro zlé hospodářství dům pustiti musel a za 105 kop u. Jos. Štětina, 1780. Frant., 1807. Tomáš, 1808. Vác., 1822. Jos. Vejvoda, 1834. Adam Štětina, 1845. za 1400 zl. Jos. Šindelář z Domašína, r. 1846. Frant. Neubauer za 1080 zl.

Č. 102. n., 136 st. vyst. Jos. Štětina na dvoře č. 103 pro nejml. syna Martina za 30 zl.; 1795. Jan z č. 92., 1796. Frant. z č. 103., 1807. obě syn Tomáš za 1600 zl., 1825. od Jos. Vejvody k. spáleniště syn František.

Na Malé Straně náměstí v pravo:

Č. 104., díl I. „Tomkovský“ u. V. Pardubský 1709. vdova jeho Kateřina, 1713. Ant. Vopálka kloboučník za 90 k., 1796. Vác. za 500 zl., 1825. František.

Č. 105. n. 133. st. vyst. na gr. 104. dostala se zahrádkou za podíl Anna Vopálkova, provd. Hámoňová, 1770. dala jej synu Ign. H., r. 1808. spáleniště k. Vác. Vopálka k č. 104.

Č. 106. bylo spáleniště, až 1638. Martin syn † V. Kalouska vyst. dům bratru Janovi; po r. 1641. Adam Jablunka, 1667. syn Jiřík, 1715. zet V. Malý za 90 kop, 1718. Vít Kalina, 1755. Jan Zajíc za 80 k., 1788. Jak. Novák za 480 zl., 1799. Tom. Štětina za 1000 zl., 1811. Vác. Němec, r. 1831. Jan, 1837. Jos. Pecinovský, 1841. Frant. Ríha.

Č. 107. r. 1628. Pavel Švec n. Dačický, 1640. Mik. Štětina spáleniště za 40 kop, Jiří Hrdlička, 1659. Jan Hazuka za 117 kop, 1682. u. J. Pohorský, 1709. jeho zeť Jak. Wildberger, 1755. Fr. Vopálka, 1808. Fr. Biskup za 870 zl., 1816. Josef, 1847. syn téhož jména za 1310 zl. stř.

Č. 108. r. 1628. Křištof Hámoň, 1631. Bartoloměj, 1667. Magdalena vdova, r. 1681. V. Pekárek u. nově po ohni vystavený za 80 k. přiveniv se k dceři Maři H., 1705. za 120 kop k. Matěj Skřivan, 1755. Václav, 1778. Matěj Vondrák svobodník za 445 zl. Nemaje při domě vjezdu, vyjednal si ho u souseda č. 107. za to, že držitel jeho postaví jednoho žence vrchnosti v čas žní místo souseda. R. 1806. k. Martin Toula za 400 zl., 1830. Jan Vacek za 774 zl., 1842. zeť Jos. Průcha, 1847. Fr. Smrž za 1460 zl.

Č. 109. r. 1628. po † J. Ratměřském za 350 k. u. syn Václav, 1669. vdova Kat. a syn Lukáš, po † L. u. Kat. ale r. 1680. se odstěhovala a grunt pustý státi nechala; za 200 k. u. Jiří Novotný, její syn z jiného otce, 1687. Jan, 1709. † Jan Ratměřský n. Novotný, a hospodařila vdova Rozina se sirotky; 1755. na 2 díly rozdělen: čís. 109. a 111. I. díl u. Valentin domek po otci a postoupil jej zeti Jos. Svobodovi za 90 kop, Vác. S. 1780. Voj. Chobodydes za 270 zl., 1806. A. Jeřábek za 2000 zl., 1807. Jos. Hirnschal, 1819. Voj. Vesecký, 1831. J. Němec za 320 zl., hned potom 2. dne Fr. Polák za 400 zl., 1833. K. Chvojka za 1392 zl. stř., 1848. F. Stechr.

Č. 111. n. 129. st. vyst. Matouš Ratměřský, maje r. 1755. podílem od č. 109. čtvrt živnosti; od něho k. F. Kuneš, 1772. V. Průcha, 1804. Vác. za 800 zl., 1818. Jan, 1825., F. Veselý za 257 zl. stř., 1837. sestry Josefa a Antonie V.

Na I. díle vyst. za ním i č. 110. n. 127. st.; Jos. Procházekovi dal k němu tchán V. Hámoň z č. 115 n. půl $\frac{1}{4}$ rolí; 1780. k. Jiří Lokaj, 1787. J. Veselý, kloboučník za 118 zl. 1812. J. Tichý, 1813. J. Veselý, 1817. Josef, 1820. Martin Štore, 1821. Voj. Polák, 1834. Jos. Pecinovský za 1120 zl. stř.

Za ním dále k polím vyst. později: č. 310. Jan Průcha, 1832. Josef, a č. 309. Jan Chobodydes, 1846. syn František.

Kovárně č. 112. d. Jan Zoubek n. Fijala, 1635. vdova po něm Dorota, 1638. k. Jan Slavík za 85 kop, 1664. syn Václav S. jinak po statku Fiala, 1700. Tomáš, 1715. spáleniště u. za 58 k. syn Adam, 1755. Kašpar za 70 k.,

Václav, 1789. zet Jiří Halaman n. Halama, kovář z Jiřína, za 300 zl., 1832. syn Kašpar Holman za 400 zl. stř.

Č. 113. r. 1621. spál., 1628. Mart. Klobása, 1639. vdova po něm Anežka, r. 1677. u. Jiř. Chobodydes za 549 k., 1733. Ant. Pokorný, kantor a písař městský, od dědiců Ch., P. Ant. a bratří za 720 zl. ren., 1769 syn K. P., 1780. Ant. Reichl, 1783. A. Westermeyer za 1125 zl.; synové Jak. a Vojt. W. odprodali 1811. pole a zahradu při domě Jos. Urbanovi a j., vystaveno na tom č. 120., jež od Urbana k. 1814. Jan Vesecký z čís. 55. a 2. dne od Voj. W. také č. 113. n., k němuž připojil pozemky od č. 55., r. 1817. Prok. Radiměřský, 1823. vym. Fr. Podbrdský za č. 45. v Domašíně, 1840. Ant. P.

Č. 114. r. 1628. od urozené paní Anny Těšetinské J. Šubert za 350 k.; dům vyhořel a 1670. nově vystavený k. Jiří Tytl z Rokycan, barvíř a mandlíř pláten, za 295 k., 1675. Lukáš Wildberger n. Wildperk pastorek jeho za 280 k., 1695. Lukáš Albrecht, 1709. J. Veselý barvíř, 1755. syn Jan, 1763. k. K. Mouchová za 750 zl. ren., Jos. Vondráček, 1776. bratr jeho Jakub, 1805. syn Václav, 1828. Matěj Procházka za 1600 zl. stř., 1845. Karel.

Č. 115. r. 1631. Vavř. Štěpný, J. Zablatil, 1634. Bart. Klobása, 1667. od vdovy Reginy k. J. Pardubský, 1697. za 45 k. u Jiří Pajk, týž r. 1700. přikoupil od souseda č. 116. $\frac{1}{4}$ rolí za 50 k., r. 1709. u. za 100 k. Vác. Městecký, 1716. Dorota Poustková; roku 1718. dědili její 2 bratři Hámoňové Vác. a Ant.: I. díl čís. 115. n. 122. st. Ant., II. díl č. 123. st. na dvoře Václ. H. jinak Vlach, jenž pak oba díly spojil; r. 1782. k. J. Mrzkoš za 200 zl., 1796. Martin Tůla za 550 zl., 1806. Jan, 1838. Tomáš, 1840. Mart. Štorc za 500 zl.

Č. 116. P. Šterba, 1634. Jan Št., r. 1677. k. Martin Svoboda dům spustlý za 180 k.; r. 1692. rozdělen na č. 116., 118. a později č. 117. R. 1700. prodal od č. 116. M. Sv. $\frac{1}{4}$ l. rolí za 50 kop J. Pajkovi, hospodáři vedlejšímu, a dům u. za 65 k. syn Mikuláš, r. 1709. J. Pajk, 1723. V. Tábořský jinak Komenda svobodník za 95 k., 1738. k. Jos. Štorc, 1801. Vojtěch, 1835. Martin.

Č. 118. l. 1692. s $\frac{1}{4}$ l. a svobodným průjezdem za 105 k. Bernard Zroněk. 1723. Jan, 1755. Antonín, 1792. Jan Rošík synu Vojtěchovi za 310 zl. 1814. Martin R. za 500 zl.

U řeky Blanice :

na levé straně : č. 119. r. 1655. nákladem vrchnosti domek vyst. u. Mart. Pajk, 1678. jeho syn Vác. za 40 k., 1709. Josef P., 1786. od Jakuba P. Fr. Čihák za 490 zl., 1794. zeť jeho Fr. Šindelář za 1000 zl., 1837. syn Frant.

Č. 120. n. 117. st. vyst. na m. č. 119. Fr. Pajk, 1773. V. Štorec za 55 zl. ren., 1781. Jan Pajk za 100 zl., 1786. otec Jakub za 93 zl., 1789. syn Josef za 50 zl.; 1791. Adam Rosenbach bez polí za 85 zl., Jos. Urban, 1814. Jan Vosecký za 670 zl., pak obec.

Č. 121. n. 116. st. roku 1628. Jan Šimeček n. Šimek syn Šimona Pohorského, 1667. jeho vnuk Jan Rzounek ; později u. obec a vyst. radnici.

Č. 123. n. 114. st. vyst. na m. č. 59. n. Jak. Vopálka, 1768. Jak. Šimánek z č. 131., 1781. u. Josef za 200 zl., 1818. Jan, r. 1826. Fr. Šavřda z č. 131. za 1221 zl., 1828. F. Balík, 1830. Jan Vosecký za 800 zl. stř., 1833. Václav bratr jeho, 1836. J. Štětina za 200 zl., 1840. Tom. Toulá za 500 zl., 1841. Fr. Pavlát, 1847. V. Kerouš.

Č. 122. n. 184. st. na dvoře č. 123. od r. 1778. od Jak. Šimánka zeť Jiří Nůska, za 15 zl., 1802. syn Tomáš ; 1816. Jos. Tomek spáleniště za 15 zl. a když dům vystavěl, k. jej 1816. A. Vlček, 1823. vdova po † učiteli Procházkoví za 180 zl.

Č. 117. n. 120. st. vyst. na m. č. 119. n. 1780. Bernard Zroněk ; Martin, 1805. syn Josef, 1826. Jilji.

Č. 124. n. 113. st. vyst. 1718. na ob. m. Adam Šafránek, purkrabí Vlašimský ; 1773. A. Hauser, 1794. V. Vobořil za 200 zl., Vojtěch Selinger, 1826. syn Vojtěch.

Č. 125. n. 112. st. na téže m. vyst. Vorel, 1800. syn Karel u. za 150 zl., 1802. Matěj Souček za 203 zl., 1808. Vojt. Štorec za 380 zl., 1842. Karel Št., 1844. Fr. Podbrdský za 200 zl.

Č. 126. n. 185. st. vyst. na ob. m. A. Hámoň, 1785. u. Karel H. za 100 zl., 1836. Jos. Šindelář 220 zl., r. 1843. Alž. Šikýřová 460 zl.

Č. 127. n. 111. st. vys. na m. č. 55. n. Fr. Švejdy, 1779. zeť Tom. Svoboda v 50 zl., 1808. J. Vesecký za 560 zl., r. 1815. Voj. Westermayer, 1835. Frant. W.

Č. 280. na gr. 127. vyst. Fr. Šimánek, připsán mu roku 1817. za 160 zl., 1830. Marie Šimánková.

Č. 128. n. 233. st. r. 1795. k. Mat. Růžička pro vystavení domku od č. 61. n. zahradu vedle řeky za 19 zl., 1804. k. domek Kat. Tábořská za 430 zl., 1808. J. Šindelář za 650 zl., 1820. Fr. Kopecký za 800 zl. r., 1826. J. Krása za 480 zl. stř., 1833. Fr. Šembera za 500 zl., 1838. Jos. Procházka, 1839. Fr. Šembera, 1844. Voj. Noha, 1846. Jos. Novák za 560 zl., J. Brázda, 1847. V. Pavlát za 600 zl.

Na pravé straně řeky :

Č. 294. a 295. Jin. Klobása, 1633. Jin. ml. dům celý dobře vystavený za 400 kop, 1662. Vác. st., jenž byl r. 1665. od p. J. Kr. z Talmberka poddanství osvobozen ;

1702. od syna Jindřicha K., měšťenína v Nēm. Brodě k. V. Přítasil svobodník ze Chmelného za 1600 zl.; r. 1709. u. vrchnost, nechala dům za vinopalnu židům a většinu polí a luk, 7 půlčtvrtí a 1 celou, dala 8 sousedům pod úrok a robotu; daně platila z něho celá obec. Počítaly se k němu v XVII. století podsedky čís. 232, 172—175, 152 a dům č. 142.

Č. 129. r. 1628. spál. toliko místo až 1655. u. Matouš bednář za 30 k., 1679. J. Kůžel, 1686. přiženil se Jak. Hrdlička, r. 1696. u. Ant. Kůžel, r. 1755. Jiřík K. jinak Hrdlička, r. 1780. syn Josef za 2000 zl., 1804. zeť Vác. Novotný za 338 zl., 1828. V. Pleva za 666 zl.

Na Velkém náměstí dolejší strana :

Č. 130. r. 1633. po † J. Štětiny syn Mik., 1636. Pav. Kotek z Domašina za 180 k., 1667. Jan Štětina, 1689. Pav. Johannes, 1715. V. Pušman svobodník za 240 k., Ferdinand, 1760. vym. za čís. 151. J. Dvořák ve 428 k., po † jeho nevlastní synové V. a K. Vondráček ze Štěpánova, 1808. k. Markéta V. roz. Baumgartenová za 4500 zl., 1813. A. Podbrdský za 2080 zl., t. r. Jos. Mrázek za 1280 zl.

Č. 131. r. 1640. u. Matouš Hataš n. Hatašek za 130 kop gr. m., 1687. za 175 k. Pavel Hataš, r. 1694. u. za 130 k. Jan Šavřda, 1724. Šimon Š., 1755. postoupil 2 synům : I. díl č. 131. Janovi Š., II. díl č. 132. Matěji po 76 k., r. 1803. od Martina Š. k. bratr Frant. za 650 zl.

Č. 132. po Mat. Š. dědil Karel, 1794. k. Voj. Heller a t. r. p. stodolu k č. 131. za 85 zl. a 1799. vyměnil si za č. 23. Fr. Růžička doplativ 400 zl., 1806. k. Fr. Mattanelli dům a krámek proti němu na náměstí, 1842. syn Ant., 1846. Aloisie Karoušková, 1847. Josefka Mattanelli roz. Tábořská za 1500 zl., od ní t. m. Aloisie M. roz. Čermáková za 1600 zl.

Č. 133. po Jak. konváři u. 1655. Matouš Tůma za 80 k., 1669. k. Mat. Jelínek za 130 k., 1683. Jiřík Dušek mlynář za 150 k., 1755. Fr. Lokaj za 300 zl., 1785. syn Jan za 400 zl., r. 1811. Jan Vlasák svobodník, otec spisovatele Ant. Norb., za 3500 zl., 1814. Norbert Reiner za 5725 zl., 1815. lékárník Ant. Houška z Prahy za 26.000 zl. v. č., 1823. Fr. Zrůst z Pardubic za 880 zl. stř., r. 1840. Jos. Lang z Kolína za 15.400 zl. stř.

Č. 134. r. 1628. sp. u. Vavřinec Kochanovský, krejčí za 90 k., 1655. Jak. Vacek za 100 k., 1685. Jak. Nuhlík kožešník za 80 k., r. 1689. když Jak. N. nemohl dále hospodařiti, za propuštění z domu žádal, u. J. Šimánek, r. 1755. Jakub za 135 k., 1768. vyměnil si bez polí Jak. Vopálka za dům čís. 123. ležící vedle radnice; pole a louky odtud připojeny k č. 123.; 1795. syn Jan Vopálka za 400 zl., 1800. zeť V. Březovský, r. 1835. Ant., 1841. Em. Novák za 800 zl.

Č. 135. po Vác. Vopálkovi r. 1635. u. syn V., 1669. syn Václav u. i s 2. domem vedlejším se švakrem Mart. Kuřátkem, knihařem, 1671. jen V.; 1698. u. Jan Švejda za 350 k., 1724. Vác. syn, po † jeho vdova s 2. manželem J. Pardubským, 1755. V. Švejdy syn Frant., t. r. Martin Auzar člověk sám sobě svob. z Myšlína za 750 zl., 1784. Jan David Schreiber za 800 zl., 1787. V. Růžek za 1600 zl., 1797. J. Solnařovský za 1600 zl., 1802. Norbert Reiner, lékárník, 1810. Jos. Prokop, 1810. k. Prokop Radiměrský, 1817. Martin Štibral za 19 000 zl., postoupiv mu 2 svobodné živnosti v Bukové v Čáslavsku, doplatil 6000 zl.; 1819. Jos. Wiesner, r. 1828. Fr. Šavřda za 2530 zl. stř., 1847. zeť K. Filípek u. ve 2600 zl. stř.

Č. 136. n., 2. dům V. Vopálky, 1672. k. Jak. Řezníček za 70 k., 1698. domek spuštěný za 77 k. Vác. Vopálka, 1702. syn Ant.; 1715. Pavel Johannes za 115 k., roku 1740. Tomáš Vlach 180 k., 1755. Jan Plšek, 1796. Fr. Fretzer 500 zl., 1832. J. Fišer 2000 zl., roku 1839. Fr. Říha 2320 zl., t. r. Johanka Součková 1280 zl.

Č. 137. n. 96. st. na gr. č. 188. Anna Raifová, 1778. Jos. Kaška 55 zl., 1817. Ant. Čáp 285 zl., 1828. V. Löbl 220 zl.

Č. 138. spáleniště Kr. zahradníka 1638. k. Jan Šubert n. Ratibořský za 50 k., 1641. Matěj Lucerna 60 k., 1695. syn Mik., t. r. Jan Kaška 75 k., 1755. Vác., 1778. od Jos. K. Jos. Lokaj 250 zl. r., 1801. Norbert Reiner 460 zl., 1808. V. Löbl 1300 zl., 1832. Fr. syn, 1836. Vác.

Č. 139. Havel koželuh jinak Rzounek, roku 1671. V. Řepa jinak Kratochvíl 50 k., 1681. dům nově po ohni vystavený 140 k. V. Novotný, 1686. Jiří Kroupa, Mikuláš, 1755. Pavel Růžek, r. 1794. od Anny R. vdovy vyměnil si p. Jos. Sobětický ryt. ze Sobětic za č. 218. přidav jí 320 zl., r. 1829. po † Jos. Sob. dědicové manž. p. Kateřina (roz. Kuthanova z Javorníka, † 1834.) a dcery

Barb. provd. Stefanová a Josefka provd. Srchová, u. starší B. za 972 zl. stř., od ní r. 1843. Ant. Balík za 2150 zl.

Č. 140. n. 245. st. vyst. na gr. 139. Jos. Sobětický ryt. ze S, 1798. Fr. Sýkora 899 zl., 1801. bratr Voj., 1805. vyměnil Ant. Kylin jinak Novotný za č. 247., průjezd vedle č. 138. s náměstí zůstal oběma čís. 139. a 140. svobodný, 1808. Ant. N., 1813. Kateřina 850 zl. v. č., 1825. Anna V. provd. za V. Hrabánka.

Č. 141. V. Blabol, 1631. vdova Alžběta, Pavel švec jinak Dačický, 1640. Ond. Pekárek 50 k., 1657. k. Pavel Jinoška, 1698. Jachym Skřivan 90 k., 1709. u. Jos. Štětina za 80 k., 1755. Jan, 1781. Jakub, 1808. vyměnil spáleniště Frant. Polák za sp. č. 148. přidav 150 zl., 1830. V. Hrabánek 1800 zl. stř.; 1835. polovici domu vdova Anna, provd. Kuličková za 886 zl. stř.

Č. 142. B. Klobása, 1641. Jak. Hamera ze Sedmipan 200 k., 1689. u. za 170 k. Vác., 1702. odprodal Jak. Chobotskému $\frac{1}{4}$ rolí, 1702. Matěj Vaněk kovář 159 k., 1736. Martin, 1755. vdova Zuzana se 4 syny, u. Kašpar, 1794. Frant., 1827. Vác. za 1000 zl. stř., 1847. od V. Vaňka k. za 1210 zl. V. Brož. K němu patřivalo č. 91. a 75. st.

Č. 143. J. Tehovský, 1635. Adam, bratr Jan, r. 1637. vdova Anna, J. Náhlík přiznal se k ní, roku 1685. zase vdova Anna, r. 1691. zeť V. Novotný, 1697. J. Štětina, 1755. V. Kaška, primas za 90 k., r. 1777. Fr. Vondrák, 1806. syn Jakub, 1807. Fr. Štorec 1850 zl., 1841. Jiljí.

Č. 144. n. 89. st. vyst. na gr. 143. Kučera, vdova Anna, 1799. u. zeť Jos. Kruml ve 200 zl., 1780. švagr Fr. Vondrák, 1804. zeť jeho Fr. Štorec, 1807. Fr. Vejvoda, r. 1809. poněvadž manžel Fr. V. k vojsku byl vzat a odveden, spáleniště k. Filip Burjánec za 258 zl. K němu patřil domek do r. 1807. bez popis. čísla (283.), jenž t. r. připsán Anně Vondrákové a manž. Jos. Mayerovi za 100 zl., 1830. Barb. M., 1834. Jos. Slaba.

V Pavlovské ulici na levé straně:

Č. 145. Vác. koželuh, 1682. od V. st. Rzounka syn Matěj, 1689. za 95 k. Jachym Dogmaides, r. 1692. Tom. Slavík jinak Fiala dle č. 112. za 70 k., syn Jan, 1755. Josef S., 1777. zeť Jiří Felix n. Filip za 200 zl., r. 1811. Ig. Cikhart, 1818. Voj. Vosátka, 1820. Jan V. z Domašina, 1828. Jos. Zounek 480 zl. stř., 1844. Karel.

Č. 146. Jan Pitka, 1640. syn Ambrož 45 k., r. 1655. Jan st. Pardubský 60 k., 1678. Jak. Skřivan, Ant., 1755.

Jan Skřivan n. Skřivánek, 1786. František 100 zl., 1816. syn Fr. Skřivan, 1833. syn Fr. Skřivánek, 1817. Václav.

Č. 147. n. 86. st., patří k němu již r. 1770.

Č. 148. Mart. Slavík, 1656. M. Novotný 65 k., spáleniště 1674. Jiří Čížek za 20 k., r. 1696. Mat. Vondrák Václavovi, 1755. rozděleno: I. díl s $\frac{1}{2}$ čtvrtí č. 148. A. Kroupa. č. 171. Jos. Hrdlička; Jan K. 200 zl., 1791. Fr. Poláková 640 zl., 1808. vym. Jak. Štětina za čís. 141., 1823. syn Jan, 1826. Mat. Moravec, Jos. Příbyl.

Č. 149. a 150. Jan Starosta n. Hejta, r. 1658. u. J. Staněk za 50 k., r. 1667. Mart. Novotný, 1683. Jiří N., 1702. Mart. Suk 70 k., pak jeho synové Valentin a Daniel „vespolek v dobrotě hospodařili;“ r. 1755. Daniel, Valent. vyst. tu domek č. 149.; r. 1760. od dědiců jeho vym. Fr. Novák a Fr. Štětina, 1793. syn Jan Š.

Č. 149. n. 84. st. Val. Suk, vdova Voršila, která jej r. 1772. postoupila Fr. Štětinovi, aby ji do smrti živil, roku 1793. Jan Št. za 300 zl., 1823. Jakub.

Č. 150. n. 83. st. 1760. Fr. Novák, 1784. Fr. Dědinák za 325 zl., 1807. Vác. D., Jan Štětina, 1823. dům č. 150. a staveniště č. 149. syn Jakub Š. za 2000 zl. v. č.

Č. 151. Matěj Hámoň, 1657. J. Sádecký vyhořel a r. 1667. k. Jiří Nemyšlenský kožešník za 83 k., 1698. Jan N., 1715. Pavel Straka, r. 1755. Kašpar, vdova Barbora provd. za Mart. Procházku, J. Dvořák, 1760. vym. za č. 130. Ferd. Pušman za 90 k., 1778. J. Kreh za 273 zl. a t. r. J. Světnička za 350 zl., 1787. Matěj, 1825. Adam, 1837. Fr. Smrž, Martin Toula, 1840. Jos. Hulička.

Č. 152. Michal tkadlec, 1667. Ambrož Pitka, 1670. J. Městecký k. za 70 k., r. 1696. u. Vavř. Novák, 1755. Jan, 1779. Jakub, 1847. od Fr. Touly Jos. Blabol, 1848. J. Hrdina za 815 zl.

Č. 153. n. 80. st. vyst. na čís. 152.: Fr. Roštík, 1802. Jak. Novák za 200 zl.

Č. 154. n. 79. st. vyst. na ob. m. r. 1780. Terezie Procházková provd. za Ant. Kostku za 60 zl., 1790. Ond. Jelínek, 1809. Frant. J.

Č. 155. n. 78. st. vyst. na ob. m. Matěj Vopálka, 1786. Matěj za 60 zl., 1817. Fr. Ježek, 1822. Jos. Brabec za 170 zl. stř., 1824. Mat. Beránek, 1826. Fr. Říha 120 zl. stř., 1843. Kat. Bardová za 264 zl.

Č. 303. vyst. na č. 155. Fr. Růžek, 1830. J. Kolářik za 150 zl., Kat. Havlikova provd. Kolářiková 173 zl.

Č. 156. n. 222. st. na ob. m. vyst. 1787. Jos. Dycko, 1801. J. Votrhaněk za 110 zl., 1838. Frant., t. r. Ant. Šembera za 180 zl., 1839. Voj. Hrubec za 190 zl.

Č. 157. n. 223. st. na ob. m. vyst. 1787. Jan Svoboda.

Bývalý „mlýn Skalický pod městem“ k. od Mat. Skalického 1636. Jiřík Řeháčků ze Zdislavic „grunt spustlý, při němž rolí 1 lán, s lukami, palouky, zahradou, též s ostrovcem obci náležejícím, ale však za něj má cestu až do potoka napravovati... mlýn s 1 složením, štěpníci, zahradou nad cestou pro vaření a j. s příslušenstvím, více k druhému mlýnu... za 100 kop a týž grunt i se mlýnem za 300 kop, a pokudž by J. M. pán toho mlýna tu míti nechtěl, tehdy ten grunt beze mlýna jest odhadnut za 200 kop; po † J. Ř. spustl mlýn časem tak, že roku 1678. „toliko díl nějakého stavení se spatřuje, dokonale pustý se nachází;“ a 1686. přenešeny spravedlnosti sirotků † J. Ř. a j. na chalupy v Pavlovicích nově vystavené. Dům od něho č. 178. viz na str. následující.

Mlýn Tušovský pod městem s $\frac{1}{2}$ l. po † J. Tušovském roku 1631. za 140 kop J. Mikos z Kladerub, jinak potom J. Tušovský, J. Mikosů nazýván, roku 1655. Mat. Tušovský; desátku mlýn nedával „z té příčiny, že někdy za desátek p. děkanovi louka vykázána a odevzdána jest;“ 1667. u. Jan Kolář za 63 k., 1686. také s tohoto zrušeného mlýna přenešeny jsou spravedlnosti sirotkův a j. na ony chalupy v Pavlovicích. K němu patřival domek č. 177. dále uvedený.

Na 2. straně ulice: Č. 159 n. 77. st. na ob. m. Ant. Zroněk, 1800. V. Haker za 250 zl., 1827. syn Frant., 1833. J. Novotný za 142 zl. stř., 1843 V. Příbyl za 250 zl.

Č. 158. na m. 159. Jan Novotný, po něm. Marie N.

V Úzké ulici.

Č. 160. r. 1808. domek na ob. m. vyst. J. Kopecký, 1819 Vácslav v 300 zl.

Č. 161. n. 193. st. r. 1804. Kat. Slavíková synu Janovi vystavený domek za 120 zl., 1841. k. J. Šejvar za 163 zl., 1844. Anna Š., 1846. Voj. Noha, 1847. A. Ježek za 120 zl.

Č. 277. nový domek Houdkův.

Č. 162. n. 210. st. obecní pastouška se zahrádkou; od obce k r. 1844. za 130 zl. Jos. Dojáček.

Č. 163. n. 204. st. na ob. m. vyst. r. 1782. Tom. Vaněk za 40 zl., 1803. zeť Fr. Dycko za 100 zl., 1848. František.

Č. 164. n. na ob. m. Matěj Průcha, 1821. Veronika za 40 zl. stř.

Č. 165. n. 194. st. na ob. m. r. 1782. vyst. Mart. Vaněk domek za 40 zl.

Č. 166. n. 186. st. na ob. m. r. 1779. vyst. za 60 zl. J. Veselský 1802. Jan, 1819. syn Jan, 1836. syn téhož jména; po něm dědila 1837. Anna Katašová.

Č. 167. n. 187. st. na ob. m. vyst. Fr. Hrdlička 1785. u. Jan Vožický přiznáv se k deři Barboře H., 1789. Jan Hrdlička, 1811. Voj. Dycko za 80 zl.

Č. 168. n. 76. st. na ob. m. od Jos. Vopálky 1781. syn Frant. za 102 zl., 1806. Vojtěch 475 zl., 1808. J. Pajk 400 zl., 1815. Kašpar Kamaryt za 230 zl., 1817. Frant., 1845. V. Rošík za 400 zl.

V Kozí ulici.

Č. 169. n. 75. st. s $\frac{1}{2}$ čtvrtí lánu od Bart. Klobásy; K. Vaněk, 1779. Kašpar V. za 140 zl., 1794. Josef, 1830. V. Vondráček za 200 zl. stf.

Č. 170. n. 74. st. na ob. m., Tranta, 1808. od Ter. F. J. Johannes za 154 zl., 1817. J. Kamborský za 1150 zl. v č.

Č. 171. n. 73. st. vyst. na m. č. 148., od něhož i role pocházejí, Jos. Hrdlička, 1780. u. syn Jan za 160 zl., 1818. Karel 2000 zl., 1847. Fr. Červ za 1116 zl.

Č. 172. n. 72. st. vyst. na m. č. 116. n. Martin Zajic, 1781. zeť J. Kopecký za 130 zl., 1813. Fr. Šimánek, 1817. Jos. Toula za 700 zl.

Č. 173. n. 71. st. na ob. m. V. Zroněk, 1785. zeť Vavř. Jech za 60 zl., 1796. V. Havlík za 140 zl., 1832. syn Jan 1844. syn téhož jména za 250 zl.

Č. 174. n. 228. st. na ob. m. vyst. 1816. J. Kroupa za 181 zl.

V Pavlovské ulici na pravé straně.

Č. 175. n. 70. st. na ob. m. J. Novotný, 1820. k. Jan Johannis za 190 zl., 1845. vdova po něm Antonie.

Č. 176. n. 69. st. býv. „obecní domek“ r. 1781. k. od obce Fr. Kopecký s 6 kor. polí. u Hladova 3, v Rovínách 3, kteréž odkázány jsou po † Pav. Johannesovi na mše sv. a držitelé toho domku byli povinni, ročně za něj, na mše sv. 3 zl. 80 kr. platiti, za 53 zl. 1826. Jos. Veselský za 180 zl.

Č. 177. n. 68. st. r. 1623. od J. Ratiborského Kašpar Kolář, 1655. J. Kolář přiznáv se k vdově Kat., dosedl „na grunt neb mlýn Tušovský pod městem ležící a tento dům pustil J. Srbovi za 32 kop, 1682. vdova Anna S., 1692. zeť Mat. Černý, 1709. Jiří Štětina za 60 kop, 1755. Mára vdova, 1769. J. Votravec, 1805. Anna V. za 301 zl.

Č. 178. od Skalického mlýna po M. Pelikánovi d. Bart. Klobása za 10 kop, 1636. onen Mat. Skalický, když prodal mlýn, za 15 k., syn Bartholoměj, 1640. V. Procházka za 30 k., 1655. k. Bart. Skalický za 37 k., 1689. J. Štětina za 20 k., 1697. J. Městecký 30 k., 1705. Vác. M., 1709. Adam Novák, 1724. Zik. Dušek, t. r. J. Novotný, Matěj, 1781. J. Kreh, M. Tranta za 246 zl., 1804. Jak. Novák, 1808. Martin, 1813. Fr. Cenkr za 400 zl., 1835. Frant., 1844. Voj. Štore za 430 zl.

Č. 179. n. od P. Bruny r. 1664. k. Pavel Kaška za 35 k., 1678. V. Ržouněk, 1704. Mik. Pajk, 1769. syn Pavel, 1794. k. za 530 zl. Jos. Přibíl, 1812. syn Vác. u. týž dům a domek č. 180. se zahrádkou za 900 zl., 1834. oba Voj. Vosátka za 584 zl. stř., 1816. Josef V.

Č. 180. n. 65. st. r. 1789. na m. č. 179. bratra svého Pavla vyst. Voj. Pajk, po † jeho dědil Pavel a odevzdal zeti ve 45 zl.; pak k č. 170. připojen.

Č. 181. n. 209. st. vyst. na m. čís. 185, r. 1782. Jos. Procházka, 1783. Mat. Hrdlička, Anna Navrátilová.

Č. 182. n. 188. st. vyst. na m. 183, r. 1782. Adam Rosenbach, 1790. Voj. Veselý za 81 zl., 1817. V. Kulík za 400 zl., 1824. manželka jeho Anna za 240 zl. v. č.

Č. 183. po † Jak. Doležalovi 1640. u. Pavel uzdář za 130 kop, 1660. Jiří Vorel, 1692. vyhořelý u. Vác. V.; 1755. rozdělen na 2 díly po 65 kop.: I. díl č. 183. u. zeť Jan Zajíc, II. díl u. 2. zeť Jos. Burjáněk; r. 1777. J. Křeh za 130 zl., 1778. Kašpar Veselý 230 zl., 1805. V. Kulík 600 zl., 1816. Adam Vopálka, 1820. J. Šindelář za 1445 zl., 1836. syn Karel.

Č. 184. n. 63. st. vyst. na m. čís. 183. Jos. Burjáněk, zeť Mat. Hrdlička, r. 1783. Jos. Procházka, 1792. A. Štětina za 450 zl., 1811. Václav, 1847. Jan Halman za 280 zl. stř.

Č. 222. po Vác. zedníkovi r. 1655. u. syn Jan jinak Podlipský za 60 kop, 1680. přiznail se ku vdově Marii Tom. Průcha, 1715. u. syn Matěj, 1755. Václav, 1781. syn téhož jména, 1795. V. Šembera odkoupil za 265 zl. polovic polí a luk a r. 1800. dům s ostatními za 1000 zl., 1822. Fr. Smrž za 500 zl. stř., 1836. V. Štětina za 890 zl. stř., 1840. syn Jan.

Č. 223. po J. Dyckovi 1634. V. Jeníkovský přiznail se ku vdově Marianě u. za 124 kop, 1667. Vác. Dycko, 1692. Tobiáš syn, 1702. vdova po něm Maria, 1704. přiz. se ku vdově Jiří Knižáček, 1709. Jiří Šavřda, 1755. Fr. Dycko syn † Tob., 1768. Matěj D. za 316 zl.; tento žádal roku 1798. „poněvadž pro sešlost věku a churavost dále hospodařiti nemůže a všichni synové na vojně jsou,“ aby syn Kašpar dělostřelec z vojny byl propuštěn, a dům jemu zapsán;“ ale zůstali na vojně a 1802. u. bratr Jan za 800 zl., 1829. Josef D., 1836. k. Fr. Smrž za 2160 zl., 1841. J. Zajíc n. Zajíček, 1844. K. Zadák za 690 zl., 1846. Alois Neumann za 960 zl.

V Řimovské ulici

na levé straně: Č. 185. po H. Tomkovi vdova Dorota Fousková, r. 1635. Adam Tehovský n. Spurný, 1641. J. Suk; 1700. po mnoha let od ohně spálený a pustý u. za 160 kop Pav. Kopecký, a po 3 léta všech platů byl osvobozen; 1755. ml. syn Martin, staršímu br. Pavlovi vystavěl domek v zahradě čís. 186. dle poslední vůle otcovy a $\frac{1}{2}$ čtv. rolí mu odevzdal s tou výminkou, kdyby svým časem tento domek do cizích rukou přijíti měl, on M. K. neb jeho potomci mají právo, zase jej k svým rukám za 30 k. vzíti a zaplatiti; 1826. od Vác. K. syn Josef, 1834. vym. čís. 185. v ceně 800 zl. stř. Hynek Cikhart, držitel hospody v Řimovicích, za ni s veškerým hospodářstvím doplativ 200 zl. stř., 1835. syn jeho Frant.

Č. 186 n. 61. st. vyst. na m. 185. Pavel Kopecký, 1755. vdova Kateřina, 1777. vym. Fr. Růžička za č. 216, 1781. k. J. Kreh za 300 zl., 1782. Fr. Müller, 1792. V. Šembera, 1793. Jos. Váňa za 250 zl., 1794. J. Přibil, 1795. Prok. Sychrava, po něm Alžběta.

Č. 187. n. 60. st. na ob. m. s poli od č. 59. n. r. 1781. Mart. Růžička, 1786. Vác. Růžek za 80 zl., 1797. Fr. Městecký za 250 zl., 1810. Jos. Veselský.

Č. 188. n. 229. st. vyst. dílem na m. č. 135., dílem na ob. m. r. 1796. Jos. Pajk, 1797. k. Jiří Votrhánek za 170 zl., 1801. Jos. Dycko, 1816. syn Martin, 1820 Anna Reichová za 92 zl. stř., 1823. Dorota Filipová, 1843. Barb. Donátová za 100 zl.

Č. 189. n. 214. st. vyst. na p. m., na orné zahradě „Nové hospody“ č. 226, r. 1786. Vác. Růžek s poli od č. 59. a 130., 1789. Vincenc Beneš za 635 zl., 1798. J. Veselý, 1805. Jos. Červ za 1000 zl., 1826. syn František.

Č. 190. n. 59. st. vyst. na ob. m. Jos. Novák, 1813. syn Antonín za 100 zl., 1837. Terezie Pauli za 540 zl.

Č. 191. n. 58. st. na ob. m. J. Vopálka, 1821. syn Jan za 150 zl., pak Vjílém.

Č. 192. n. 57. st. na ob. m. Alex. Sychrava, 1789. syn Prokop za 50 zl., 1801. Jan Slunečko za 220 zl.

Č. 193. n. 209. st. vyst. r. 1782. na kusu zahrady od č. 185. n. J. Kreh, 1783. k. J. Procházka za 145 zl., vym. t. r. Mat. Hrdlička za dům 184., 1800. syn Antonín.

Č. 194. n. domek Vác. Pajka, k. 1827. Jos. Koniček za 218 zl., 1834. Ant. Procházka.

Č. 288. vyst. na ob. m. r. 1820. Fr. Výsada, 1835. k. Anna Oberleitnerová provd. Procházková, 1836. Jan Štětina za 160 zl.

Na pravé straně: Č. 195. n. 56. st. na ob. m., Jak. Koubek, Voj. Chobodyes, 1781. vym. Jan Slavík za č. 242, 1802. k. J. Pajk za 300 zl., 1807. syn Václav za 500 zl.

Č. 214. n. 236. st. na ob. m. vyst. r. 1802. Křištof Cenker, 1816. k. Vác. Šavřda za 235 zl., 1823. Mat. Beránek, t. r. Marie Plachá.

Č. 215. n. 53. st. na ob. m. Jak. Hrdlička, 1808. Fr. Vaněček za 325 zl. v. č., 1848. Fr. Neubauer za 90 zl. stř.

Č. 216. n. 52. st. na ob. m. Fr. Růžička, 1777. vym. J. Kopecký za č. 186., r. 1781. k. Jos. Mrázek za 92 zl., 1786. Jan Pajk, 1798. Fr. Městecký.

Č. 217. n. 51. st. na ob. m. po otcí Mart. Vopálka, přikoupil $\frac{1}{2}$ čtvrti lánu; 1807. k. M. Průcha za 200 zl. 1834. Jan Neubauer, 1842. Františka, manž. jeho syna Jana, za 320 zl. stř.

Č. 218. n. 225. st., vyst. na zahradě od č. 222. n. s poli od č. 217. Mart. Vopálka, r. 1792. k. Jos. Sobětický rytíř ze Sobětic za 657 $\frac{1}{2}$ zl., 1794. vym. A. Růžičková za dům č. 139. a postoupila jej synu Pavlovi, 1905. k. Karel Pavlovský za 570 zl., r. 1811. Voj. Zroněk, 1820. Ter. Hrdličková roz. Zroněková.

Č. 219. vyst. u č. 218. u. po † Pav. Růžičkovi r. 1828. syn Prok. ve 306 zl. stř., pak J. Šafařík, r. 1847. Mat. Němec za 420 zl.

Č. 220. n. 243. st. na zahradě od č. 222. n. vyst. r. 1791. Voj. Hrdlička, 1816. od syna Josefa k. Jan. Johannis za 630 zl., 1820. Pav. Laskoš za 1000 zl.

Č. 221. n. 230. st. vyst. na kusu téže zahrady r. 1798. K. Vopálka.

Nad potokem

na pravém břehu: č. 224. n. vyst. r. 1810. Pav. Dycko, koupiv od bratra Jana z č. 223. n. místo, za 100 zl., 1826. Jan, 1833. Fr. Po-syřil ze Štilic za 140 zl. stř.

Č. 225. n. 224. st. na zahradě od č. 223. vyst. r. 1784. F. Růžek, 1788. J. Lokaj, řezník, 1801. Fr. Mattanelli s otcem Janem, býv. poddůstojníkem, za 900 zl., 1816. bratr Jan M. bez polí, jež si Fr. k domu č. 132. zanechal, 1826. J. Dycko, 1835. Jan Krása za 477 $\frac{1}{2}$ zl., od něho roku 1840. manželka Josefa půl domu.

Č. 196. n. 179. st. vyst. na zahradě od č. 135. n. Fr. Slanina, r. 1780. vdova Kateřina, provd. Skřivanová, pak Vác. syn † Fr. Sl., 1840. Mat. Otl. za 148 zl.

Č. 197. n. 203. st. vyst. r. 1783. na ob. m. V. Štorc, 1805. syn Karel, 1839. Fr. Svoboda za 278 zl. stř.

Č. 198. n. 313. st. na ob. m. vyst. 1782. V. Svoboda, Mart. Růžek, 1809. M. Vaněk, 1837. Jak. Westermayer, 1840. Frant., 1841. Jos. Hrdina za 220 zl., 1848. Veronika Štorcová za 168 zl.

Č. 199. n. 232. st. na ob. m. K. Šavřda, 1803. u. syn Vojtěch za 500 zl., 1842. Jos. Mrázek za 1340 zl.

Č. 275. n. vyst. r. 1817. Mart. Vaněk, 1838. u. syn Frant., 1839. sestra Kat. V., 1839. V. Zeman za 416 zl.

Č. 200. n. 267. st. za sádkami na ob. m. vyst. Vác. Kopecký, zapsán mu r. 1804., 1814. k. Marie K., 1848. Fr. Petera za 160 zl., 1848. syn Jan.

Č. 201. n. 271. st. vyst. na m. od č. 116. n. r. 1804. Mart. Štorc, na místě od jeho otce z č. 116. mu daném, 1833. Josef Š. za 218 zl.

Na levém břehu: č. 202. n. 268 st. vyst. „nad sádkami“ 1806. Jos. Roštík, 1840. Vác., 1845. F. Červ za 200 zl.

Č. 203. na poli vyst. Pav. Novotný roku 1809., r. 1840. J. Loula za 280 zl.

Č. 306. n. vyst. 1825. na ob. m. Jan Novotný.

Č. 304. vyst. na ob. m., K. Štore.

Č. 204. n. 234. st. vyst. na ob. m. proti sádkám pod skalou, roku 1802. Fr. Hámoň, 1808. Antonín za 277 zl.

Č. 205. n. na ob. m. vyst. Skřivan, r. 1823. od Magd. S. vdovy dcera Marie za 50 zl.

Č. 207. n. 54. st. na ob. m. 1772. k. Barb. Pokorná, 1785. Frant. Skřivan, Adam.

Č. 208. n. 202. st. na poli nad sádkami od č. 247. n. vyst. r. 1781. Jak. Koubek, vym. 1795. Anna Kopecká, 1802. Magdalena, 1823. Fr. Říha za 180 zl., 1837. V. Pěnkava za 238 zl.

Č. 209. n. 217. st. vyst. r. 1782. Anna Straková z č. 231. na zahradě s výminkou, že kdyby budoucně k prodeji přijiti měl, držitel domu č. 231. první právo koupě má; 1801. dcera Magdalena provd. Selingrová, 1839. Fr. Soukup za 240 zl., 1847. Kat. Doudová za 280 zl.

Č. 210. n. 237. st. na zahradě od č. 229. vyst. r. 1802. A. Šilling.

Č. 211. n. 240. st. též na m. od č. 229. vyst. r. 1796. panský chmelář Jos. Čurda, 1799. J. Pajk za 320 zl., 1802. Fr. Roštík za 300 zl., 1803. syn Kašpar, 1811. Fr. Veselský za 300 zl.

Č. 212. n. též na m. č. 229. vyst. Jos. Pajk, 1838. syn Kašpar, 1843. Barb. Zajíčková za 240 zl.

Č. 272. n. vyst. r. 1810. na obecní zahradě při č. 228. vyměřené Vít Rakušan, podle jiného zápisu Vojtěch Vondráček z č. 228., r. 1820. Voj. Zroněk za 170 zl., t. r. Fr. Dušek, 1847. Magdalena D.

Č. 213. n. u potoka domek Jos. Petraš.

Č. 265. n. 91. st. vyst. na m. od č. 142. Matěj Vaněk synu Tomášovi 1736., Karel, 1794. Frant., 1827. Václav; A. Štětina.

Č. 287. n. vyst. u č. 265. Kašp. Kroupa.

Č. 314. n. u potoka domek A. Nováka.

Č. 227. n. 47. st. vyst. na pan. m. Mat. Biskup, 1789. Jan B., 1791. Mat. Babka za 137½ zl., Štětina.

U „Nové silnice“, teď ulice Zákostelní:

v levo na Velkém náměstí: č. 226. Mikuláš Novotný až do r. 1638., pak zůstal dům spálený a pustý, a roku 1668. učinila z něho vrchnost „Novou hospodu“; v 2. pol. XVIII. stol. držel ji Vác. Růžek, jenž si vystavěl na zahradě k „N. h.“ patřící domek č. 189., r. 1786. k. J. Matějka za 1900 zl., r. 1787. V. Bylina 2400 zl., 1791. Jak. Miskoš za 3225 zl.; vrchnost si přednost koupě dále zanechala.

Č. 228. až do r. 1657. spálený uJ. Jak. Stríbrský za 20 k., 1668. k. Vác. Roštík řemenář za 50 k., 1702. vdova po něm Rozina, 1709. přiznal se k ní J. Veselý, kloboučník, později Matěj Vesetský svobodník, 1780. Voj. Vondráček za 265 zl., 1806. syn Vác., 1841. Jan za 1000 zl.

Č. 229. Jind. Burjáněk, 1661. u. syn Vác. za 50 k., 1669. Jan B., 1755. Mat. za 105 k., 1793. Filip za 300 zl., 1809. k. Jak. Novák za 2140 zl. v č., 1822. syn Vojtěch, 1848. Josef za 1230 zl.

Č. 286. r. 1819. vyst. zeť Jak. Nováka Kašpar Štětina, koupiv místo a pole od č. 226, 1846. Antonín Š.

Č. 285. Jak. Kouba, 1839. A. Novotný za 320 zl., J. Skřivan.

Č. 230. n., 44. st. vyst. na m. č. 229. Fr. Burjáněk, 1792. zeť V. Šikýř za 131 zl., 1793 J. Novotný 166 zl., 1828. Josef, 1845 Jan Pik za 350 zl.

Č. 231. n., 43. st. až do r. 1809. spáleniště nazvané „zámečnickovské“, dle zápisu r. 1770. vyhořelá dílna zámečnická; místo pusté s poli od čísla 142. a 226. i s mýtem u. za 40 kop sádecký Mikuláš Toul, později Toula jmenován, 1755. u. vdova Alžběta, 1782. zeť. Voj. Selinger za 225 zl., 1815. syn Jiljí, 1840. Jos. za 640 zl.

Č. 300. vyst. u zahrady č. 231. J. Přibyl.

Č. 232. n., 42. st., vyst. na m. č. 231., r. 1810. od Anny Hornerové k. Mart. Šavřda za 200 zl., 1821. Fr. Říha, 1841. Tom. Toula za 480 zl., 1846. Voj. Selinger za 500 zl.

Č. 233. n., 41. st. vyst. také na m. 231., se zahradou od č. 251. n. r. 1770. Kat. Světníčková 1779. Fr. Zajíc za 52 zl., 1812. Fr. Maršál za 350 zl.

Č. 234. n. 201. st. vyst. dílem na ob. m., dílem na m. od č. 251. Fr. Kopecký, 1781. k. Fr. Dědinák za 116 zl., od něho švagr Jos. Hámoň za 124 zl., 1807. vdova po něm Eva, 1818. Jos. Skřivan, 1840. Jos. Dycko za 214 zl.

Č. 235. n., 244. st. vyst. na zahradě od č. 233. r. 1797. Jiří Seifert, 1806. syn Filip za 200 zl.

Č. 236. vyst. na m. 233., Kašp. Hermann, 1823. Frant. za 160 zl.

Č. 237. vyst. vedle na m. 233., V. Havlik.

Č. 274. n. vyst. na ob. m., J. Dycko.

Č. 276. n. vyst. na ob. m. Ant. Novotný, 1817. za 500 zl., Voj. Světnička, 1842. syn Jan.

„Za kostelem“ aneb v XVII. stol. i „pod kostelem“:

nahoře k Loretské ulici č. 239. n., 39. st., J. Malý, u. Pav. Moudrý za 26 kop, 1702. Daniel Štorc, cihlář, 1815. zeť V. Vopálka vyst. druhý domek č. 238.; po smrti D. Š. 1755. rozdělena živnost: I. díl č. 239. u. syn Daniel II. díl V. Vopálka; 1779. zeť Fr. Novák za 110 zl., 1808. Prokop, 1817. Jiří Toužimský za 1620 zl., Jos. Novotný, 1830. Tom. Lebl za 496 zl. stř.

Č. 238. n., 40. st., „pod kostelem na východ slunce stojící dům“ vyst. na m. od 239. D. Štorce zeť V. Vopálka; Tom. Podbrdský, 1810. Jos. Reich za 943 zl., 1819. Anna R., 1823. syn Frant., Mart. Novák.

Č. 240. n., 265. st., vyst. na m. č. 244, r. 1806. Fr. Příbil, 1816. A. Novák Mat. Šádlovi za 360 zl., 1821. V. Staněk za 160 zl. stř.; 1839. J. Vlček, 1846. Barb. Doubová za 240 zl.

Č. 273. vyst. na m. od č. 244. od Frant. Emové k. r. 1846. J. Skřivan za 112 zl.

Č. 241. n., 190. st., vyst. si V. Svoboda na m. č. 244. syna svého Jana a 1781. připsal zeti Vojt. Hrdličkovi, 1790. k. A. Kostka za 100 zl., 1810. J. Štorc, 1832. Barb. Mayerová, 1834. Mat. Douba, 1846. Josef Nápravník za 277 zl.

Č. 242. n., 180. st. díl od č. 243. Anna Svobodová provd. Zoubková, 1781. k. J. Slavík, Voj. Jarolím z Domašina, 1834. V. Kroupa, 1836. Fr. Vesecký za 136 zl.

Č. 243. n., 38. st., vyst. J. Svoboda z č. 244. podílem synu Tomášovi; 1781. Vít Příbil, 1803. V. Lejško za 270 zl., 1810. J. Mazour, 1814. Jiří Frič, 1826. Lud. Třišková, 1827. Martin Kapusta za 350 zl., 1832. Anna K

Na velkém náměstí hořejší strana:

Č. 244. V. Holý, 1632. u. Petr Svoboda, kovář za 64 k., 1673. vdova po něm Markyta, 1673. Jiří, 1723. Jakub za 65 k., 1755. Václav, 1778. Jan za 180 zl., 1802. Jakub za 700 zl.

Č. 245. n., 3³ st. Š. Kamenický, 1643. vdova Kat., s 2. manž. J. Nejedlým, 1673. Pavel Jinoška, 1678. u. Jan Straka za 130 k., nechtěl pak na něm hospodařiti a dal se na dům † otce svého č. 62.; ale vrchnost sama jej ujala a Janovi č. 262. postoupila; č. 245. zůstal pustý; dědic Pav. Jinoška „také na žádný způsob nechtěl se jeho (č. 245.) ujiti a tudíž z nařízení vrchnosti dům na dva, jak v stavení, tak ve všech případnostech rozdělen jest: I. díl č. 245. n. za 60 k. u. Pav. Kůžel, 1701. vdova po něm Rozina, 1705. Andres Ruth, 1718. Frant. Kaška, 1788. Prok. Pajk za 449 zl., 1805. Jos. Zounek za 800 zl., pak Ant. Zouňková vdaná za K. Průchu.

Č. 246 n., 35. st. II. díl s č. 36. st. společný dvůr, průjezd a zahradu r. 1689. u. za 45 k. Bart. Burjánec, 1765 Fr. Kostka, pak jeho zeť Jan K., 1778. zeť A. Hrdlička za 120 zl., Mat. Němec, 1847. K. Hrdlička za 730 zl.

Č. 247. od Mik. Bechyně r. 1635. J. Skřivan, 1637. J. Šimánků ze Zdislavic, 1671. Jiří, spustl a 1681. u. Jiří Kolář, 1723. syn Frant., 1755. Adam Hoffmaninger

za 300 zl., J. Lokaj, Jan Krch, 1782. vym. Mat. Novotný za č. 178., 1796. u. syn Ant. za 740 zl., 1805. vym. Voj. Sýkora za č. 140. a t. r. k. J. Sindelář za 1200 zl., 1808. J. Štechr, 1836. vdova po něm Kateř., r. 1847. Karel Š. za 2000 zl.

Č. 248. n. 189. st. díl stavení č. 247. k. V. Pokorný 1778. za 100 zl., 1803. Frant. za 300 zl., 1837. syn téhož jména, 1839. A Sindelář za 410 zl.

Č. 249. r. 1630. po Mik. Klobásovi, jenž odešel pryč s manželkou, u. Mik. Dačický za 130 k., 1671. syn Martin, 1689. Adam Pouska rozený Vlach, 1715. vdova po něm Dorota, 1718. vym. V. Městecký za č. 115., 1755. Martin za 200 k., 1777. vdova Eleon. Štaňková za 548 zl., 1792. syn Kašpar z. č. 250., 1796. Jakub 1000 zl., 1820 k. Jan Štechr, 1821. Vinc. Turek, 1823. A. Šembera, 1838. Prok. Keller za 500 zl.

Č. 250. n., 242. st. ujal od matky Eleonory na m. od č. 249. r. 1785. Kašp. Staněk ve 200 zl., V. Šembera, 1804. Vít Sedláček s polovici zahrady od č. 249. za 1700 zl., 1808. Tom. Podbrdský za 1595 zl., 1836. vym. Prok. Keller za č. 49.

Č. 251. Jan Bonitas, 1670. téměř pustý u. V. Nejedlý, 1698. vdova Kat., 1702. Jos. Zajíc za 125 k., 1755. syn František, 1785. Josef, 1796. syn Václav Z., 1830. od V. Zajíčka k. Voj. Pěkný z Bedřichovic za 556 zl. stř.

Č. 252. n., 183. st. díl č. 251. r. 1785. Jos. Zajíc neb Bonitas prodal Vác. Kipnerovi za 300 zl., 1807. k. Florian Hoke za 1200 zl., t. r. Tom. Štětina, 1808. Voj. Vosátka, 1817. J. Černík 1823. A. Veselý, 1826. J. Fiala, 1828. Jakub Cikhart za 360 zl. stříb., 1831. Václav za 400 zl.

Č. 253. Jan Šterba, 1635. Pavel Polívka za 115 k., 1668. u. Jiří Novák klempíř ze Znosimě za 85 k., 1700. jeho syn Jiří, 1755. Frant., 1769. Jan, 1800. Vojtěch N., 1832. Fr. Tichý za 400 zl. stř.

Č. 254. n., 30. st., vystaven podle vůle † Jiř. Nováka r. 1755 na sídle č. 253. podílem dceří Anně; Marie Hoffmaningrová r. 1782. odkázala jej bratru Jos. Strakovi; vymínila si, aby každoročně, jak nyní tak i budoucí držitelé téhož domu za její duši na 2 mše sv. dali, a kdyby dům časem k prodeji přišel, hospodář č. 253. kdyby tolik zaplatil co jiní, první právo koupě míti má; 25 zl. na mše sv. na tom domě zůstávají; r. 1784. u. zeť V. Přibíl, 1811. spáleniště k. V. Pajk za 239 zl. v. č. — 1199. zl. v papírových bankovkách, r. 1836. Fr. Červ z Bedřichovic za 308 zl.

Č. 255. r. 1637. u. Pav. Skřivan z Domašina za 100 k., 1678. syn Pavel, 1591. vdova Magdalena, 1702. ujala obec, ale zase jej pustila, a zůstal pustý; vrchnost jej rozdělila, vystavěla nový dům nákladem 156 zl., k čemuž obec přidala 37 zl., pak u. 1709. Frant. Skřivan. I. díl čís. 255. za 162 k.

II. díl č. 267. se společným dvorem ujal Sam. Zajiček za 73 k.; když pak nechtěl na tom domě hospodařiti, připadl zase k I. dílu r. 1715.; r. 1755 u. syn Matěj n. Martin Sk. oba díly za 142 k. 1806. Jan Novotný za 1310 zl., 1809. Jos. Vondrák, 1812. opět Jan Novotný; vyst. Jakub Vondrák nově r. 1812. na m. od č. 255. koupěném za 200 zl., 1848. k. Karel Slabý za 2750 zl.

Č. 256. velmi spustlý, r. 1631. nechán V. Nedostovi bezplatně, aby k dokonalému spuštění a záhubě nepřišel, aby zase vystavěl a když vystaví, jeho užíval a povinnosti J. M. pánu a p. faráři a obci vykonával; 1655. Havel kovář u. za 60 k., ve starosti věku postoupil 1678. synu Filipovi, ale kdy tento 1680. morem zahynul, opět u. starý Havel; 1687. u. spustlé samé toliko místo Pavel Starosta jinak Hejta, 1715. V. Jinoška za 50 k., 1755. Mat. Mach za 95 kr., 1784. syn téhož jména, 1810. Jan Soukup, 1822 dcera Kat. provd. Bebrova, Leopoldina Brunerová, 1826. Jan Pauer za 400 zl. stř. 1828. Jind. Pick za 500 zl., 1838. Jan P., 1839. Marie P., 1841. zase Jindřich P., 1846. opět Marie P., 1848. V. Brož za 1692 zl.

Ulice do valů, levá strana.

Č. 257. n., 27. st. vyst. na m. od č. 256, r. 1770. d. Mat. Mach, Jan, 1803. Matěj, 1847. dcera Ant. provd. Kroupová za 140 zl.

Č. 258., půl č. 257. od M. Macha u. zeť Josef Skřivan, 1817. syn Josef, 1837. V. Pajk za 132 zl. stř., 1846 Vojtěch.

Dále byly panské domky pro sloužící vystavené:

Č. 259. n., 25. st. a domek č. 260. od vrchnosti k. 1780. Tomáš Svoboda za 50 zl., r. 1808. Jos. Sýkora za 340 zl.

Č. 260. n., 26. st. od F. Svobody r. 1786. zeť Jakub Langer, A. Novotný.

Č. 261. n. 24. st. dům a zahrada od vrchnosti k. 1779. Felix Sedlmayer za 22 zl., nově vystavěl a přikoupil $\frac{1}{2}$ čtvrti rolí za 80 zl.; později k. F. Dula.

Č. 262. (v. 231.) Jana zámečníka zůstalo po 30 leté válce spáleniště až do r. 1709., kdy vrchnost vystavěla tu „na stupních jdouc z města k děkanství“ domek pro některého svého sloužícího nad domkem Havla kováře a

na místě toho místa jiné za kostelem nad domem V. Burjánka pro stavení vykazala,“ načež ale psalo se „spáleniště zámečnickovské“ nyní číslo 231. Vrchnost ujala pak dům Dvořákovský č. 62. n. na „předním rynku“ za panskou hospodu, „na pekárně“ řečenou, a dědici jeho J. Strakovi dala tento domek se zahradou a $\frac{1}{4}$ l. od domu V. Ratměřského č. 109. n. v 50 k.; 1700. u. syn Jiří za 110 k., 1755. Daniel, 1781. Matěj, 1800. zeť Voj. Suk za 800 zl., 1842. syn Tomáš za 1000 zl.

Č. 263. zůstalo také pusté, až roku 1672. u. pustinu Jan Skřivan jinak Skalický za 10 kop, r. 1680. zeť Jan Kylin, ale 1692. někam na dílo s rodinou odešel a domku pustého nechal státi, 1694. u. Štěpán Novotný za 40 k. a $\frac{1}{4}$ l. od domu Ratměřského za 50 k., 1719. syn Matěj, 1778. Mat. Slanina za 190 zl., 1786. Jan Straka 200 zl., 1819. syn Jiljí, 1845. V. Rovenský za 524 zl.

Č. 264. Vít Bedřich †, dům zůstal pustý až r. 1667. u. Pavel Čáslavský za 60 k., 1679. Marek Žroněk za 98 kop, 1698. Matouš, 1755. Matěj, 1759. k. Jos. Šafránek, Tom. Vesecký, 1780. Kaš. Staněk za 450 zl., 1785. Jos. Přibíl 690 zl., 1805. syn Jan, 1829. Jos. Klement za 500 zl., 1841. Anna Schoberová, manž. vrchního, za 2800 zl.

Pod valy.

Č. 48. n., 206. st. vyst. na ob. m. 1784. Ant. Mach, 1823. u. vdova Marie, 1833. zeť Jan Martinek za 436 zl., 1847. syn Dominik.

Č. 49. n., 220. st. vyst. 1787. Jos. Keller, 1836. u. Prokop za 200 zl., t. r. vym. Tom. Podbrdský za č. 250. n., 1837. zeť Voj. Červ.

Č. 50. r. 1622. Jeníkovský, 1630. u. syn jeho Jan, manžel vdovy Zuzany po † P. Brandlinském za 120 k., 1635. Petr Pičinský, 1667. Mart. Hámoň za 55 k., 1709. syn Norbert, 1755 pr. obci Vlašimě; užívalo se ho za nemocnici nebo vojenský byt; 1809. k. Tomáš Novotný, 1810. Jos. Reich, t. r. Kar. Pavlovský, 1836. Jos. Dycko za 1300 zl.

Č. 110. st. bylo díl předešlého čísla, vystaven od obce pro vojenské byty. T. Novotný k. jej zároveň s oním domem r. 1809. za 1306 zl. a patřil jmenovaným držitelům.

Č. 51. spáleniště r. 1628. ujal Val. Lichtenberger, krčmář, za 16 kop, 1638. Mat. Dlouhý za 36 kop, 1667.

syn Václav; r. 1687. vyhořel a 1715. u. syn téhož jména, 1755. ujal zeť Fr. Svoboda za 50 kop, 1769. Fr. Skřivan za 115 zl., 1793. syn Matěj, 1818. Jan, t. r. V. Vondráček, 1820. Jakub Havlíček, 1829. Jos. Vopálka, 1833. V. Dycko za 400 zl. stř.

Č. 53. Anna Hataška, 1628. k. Jan myslivec Tehovský jinak Voborník za 80 kop, 1632. Jiří Přibil pekař, r. 1657. Pav. Krumlík, r. 1672. Jiří Zelenka, svobodník z Ledče, 1685. Hav. Dragoun, 1690. Jiří Kaška, r. 1715. Vác., 1769. zeť J. Veselý, Vojt. Chobodydes, 1776. Ant. Filip svobodník za 330 zl., 1800 syn Jakub za 600 zl.

Na místě od téhož domu vystavena jsou: č. 52. n., 107. st., k. od dědiců Kaškových 1768. F. Burjáněk za 124 k., 1806. V. Šikýř za 300 zl., 1833. Kat. Skřivanová, 1835. Jos. Čížkovský za 302 zl.;

č. 54. n., 105. st. od vdovy po † Veselém k. 1774. F. Novotný, za 90 zl., 1802. dědila Anna provd. za Jos. Krokusa, 1844. dcera Anna ovdovělá Cikhartová.

Č. 55. r. 1657. u. Pavel Pistorius za 220 k., v čas moru † on i manželka a r. 1683. dům pustý u Jiří Zelenka za 140 k., 1715. Mat. Kalina, 1755. Fr. Švejda za 480 zl., 1780. nevlastní syn Matěj Vesecký, 1794. Jan, 1815. J. Vacek, r. 1820. J. Šedivý za 2000 zl.

Č. 171. st. u mostu býval panský a vrchnost v něm nájemníky měla, kteří jí platili půlletně 1½ kopy, pak ujal Ondřej Vořech truhlář za 20 k., Sam. Kouřimský, 1664. Jan Klobása, vdova Regina, 1670. V. Koranda, za 26 k., 1702. V. Hamera, 1755. Mat. Kalina, J. Holub, 1760. vyměnil Tomáš Vesecký svobodník za dům č. 18. v Domašíně, 1779. Ign. Veselý za 138 zl.

Č. 57. n., 170. st. panský mlýn, d. Jos. Krummer, 1779. ujal Rudolf Roudný svobodník za 2400 zl., 1780. bratr jeho Tom., 1783. V. Kroml za 3500 zl. Zde museli mlíti: celá Vlašim, Zdislavice, vesnice Rimovice, Rataje, Bolina, Znosim a dolejší polovice náměstí v Domašíně. Z každého korce obilí bral si měřičného 16. díl, spropitného 1½ kr. a na šrot ½ čtvrtce.

Č. 175. st. byl panský mlýn Blanický pod Vlašimi d. r. 1787. Fr. Sýkora.

Při číslování domů roku 1770. dostalo děkanství č. 226. st., a roku 1805. č. 46. n., škola č. 227. st., 47. n.

V Loretské ulici

na levé straně: č. 45. n., 18. st. Mat. Svoboda, bečvář, 1802. Karel Funk za 290 zl.

Č. 44. vedle č. 45. domek Jelínkův.

Č. 43. Filip Sátor, 1829. Ant. za 340 zl.

Č. 42. n., 178. st. vyst. na ob. m. r. 1777. V. Vopálka dřevěný domek za 60 zl., 1811. ujal Vojtěch i s obecní zahrádkou, 1840. Jan za 400 zl.

Č. 41. n., 191. st. na ob. m. vyst. 1779. Kaš. Pajk, 1821. u. syn Václav, 1827. Prok. Kuneš za 325 zl. v č.

Č. 40. n., 208. st. na ob. m. vyst. r. 1784. Jan Hahn, 1828. k. Jak. Slanina za 120 zl. stř.

Č. 39. n., 215 st. na ob. m. vyst. 1794. J. Nemašovský za 124 zl., 1811. dcera Marie provd. za Jos. Novotného, 1843. Jos. Novotný.

Č. 38. n., 216. st. na ob. m. vyst. 1785. Vác. Toula za 80 zl., 1791. k. A. Kulíček za 170 zl., 1812. Antonín, 1840. syn téhož jména za 800 zl.

Č. 37. n. 221. st. na ob. m. vyst. 1787. Petr Pfaffenrath jinak Fafrat za 30 zl., Václav, 1815. Tom. Lebl, r. 1812. spáleniště Mart. Hrádek za 60 zl. stř., 1842. Vincenc za 648 zl., 1844. F. Cenkr.

Č. 279. vyst. na ob. m. 1817. Vác. Fafrat za 50 zl., 1821. Frant. Rosenbach za 320 zl.

Č. 271. vyst. na ob. m. 1810: J. Zroněk „dle bývalého krchova „u křížů.“ Fr. Smolík.

Č. 305. vyst. vedle 271. od Voj. Krcha k. 1847. Ant. Neubauer.

Č. 312. vyst. na ob. m. u mostu Ant. Gregor.

Č. 307. vyst. na ob. m. 1825. Jos. Svoboda, 1833. k. Fr. Sušický za 160 zl. stř., 1842. Jos. Svoboda 195 zl.

Č. 301. vyst. na ob. m. u silnice J. Svoboda.

Na pravé straně: Č. 302. vyst. na ob. pastvině 1821. Jan Drnovec, 1832. Karel D. za 203 zl., 1842. Jan Hrdina za 500 zl.

Č. 296. flusárna panská, vym. r. 1848. Ig. Štastný za domek č. 20.

Č. 282. vyst. na pan. m., J. Děd.

Č. 270. r. 1808. vyst. na pan. m. Josef Zajíc, 1833. Fr. Šavřda, 1838. Jos. Brázda za 160 zl., 1842. Jan, 1846. Jos. B., 1847. vym. Kar. Kulík za č. 35. a přidal 80 zl.

Č. 269 vyst. na p. m. K. Tůma.

Č. 268. vyst. na p. m. vrchnost.

Č. 36. vyst. na p. m., V. Havlíček.

Č. 35. vyst. na p. m., J. Šanda.

Č. 34. vyst. na p. m. u „flusárny“ nazvaného r. 1807. Jos. Žáček, k. 1815. Mart. Hrádek.

Č. 33. a 32. na p. m. F. a V. Kytýr.

Č. 298. vyst. na p. m., K. Veselý.

Č. 31. na p. m. J. Vrána, 1846. dcera Františka.

Č. 297. M. Ottil, č. 30. J. Votradovec, č. 29. Selinger, č. 28. A. Dycko.

Č. 27. n., 200. st. vyst. na ob. m. u zdi panské zahrady za 50 zl. r. 1782. Tom. Vojta, 1801. k. Jak. Novák, 1805. Fr. Vopálka, 1836. Magd. provd. Chramostová, 1843. Frant. Ch., 1846. syn téhož jména.

Č. 26. n., 199. st. vyst. na ob. m. Ig. Beran r. 1782., 1823. Jos. Dvořák z Královic za 200 zl. stř.

Č. 25. V. Svoboda, V. Hájek, 1831. V. Tichovský za 300 zl., 1841. V. Příbyl 380 zl., 1843. Anna Kuličková.

Č. 24. n., 197. st. vyst. na ob. m. u zdi pan. zahrady dřevěný domek za 30 zl. r. 1779. Tom. Kuthan, k. 1791. Jan Pláteník za 95 zl., 1824. syn Jan, 1837. syn téhož jména, 1845. Jos. Slanina za 316 zl.

Č. 313. vyst. na m. od č. 24. r. 1843. Jan Pláteník za 194 zl.

Č. 23. n., 196. st. vyst. na ob. m. 1779. dřev. domek Fr. Müller, k. 1782. Fr. Rážička, 1799. vym. Vojtěch Heller za č. 101., R. doplatil 400 zl., 1808. K. Charvát, 1809. Bern. Wiedemann, 1829. Barb. Straširbyková za 200 zl., 1847. syn Ferdinand.

Č. 22. n., 195. st. na ob. m. 1783. vyst. Mat. Průcha, 1829. Jos. Heller, 1845. Terezie H.

Č. 20. n., 15. st. vyst. 1638. domek „proti špitálu“ Jakub Pelich, 1659. u. vrchnost a zůstával v ní polesný, 1709. propustila místo obci, t. r. u. a vystavěl nový dům A. Straka, 1755. syn Josef, 1789. Jan Štětina za 200 zl., 1823. Frant., 1825. Nat. Převrátil za 320 zl. stř., 1842. Ig. Šťastný, vym. 1846. vrchnost za býv. flusárnu č. 296.

Č. 19. vyst. na p. m. se zahrádkou, od Fr. Bernáše sládka z Mitrovic k. 1822. Jak. Klíma za 290 zl. stř.

Č. 18. panský dům napříč za špitálem.

Č. 12. st. panská hospoda „Drbohlavka“, k. od vrchnosti r. 1754. Dor. Wildbergerová, 1777. Kaš. Staněk, 1780. Fr. Růžek za 729 zl.; přikoupil rybníček cechu řeznického s polem po pravé straně stezky k Loretě, jež podle nařízení zemského od cechu byl odňat a za 13 zl. prodán; 1787. Linhart Jilek za 930 zl. F. Mrzkoš.

Špitál č. 17.

Vystaven byl nově před rokem 1774. od vrchnosti a obce. Patřivaly mu statky: podle starých nadání celé Pavlovice, 2 statky v Rimovicích a Vracovicích (strana 146—149). R. 1705. žádali špitálníci vrchnost za podporu a pan Fr. A. z Weizenwolfu 14. ledna t. r. vykázal jim, ale „tak dlouho, dokavad jemu se libiti bude: mouky chlebové z obroční na každou osobu měsíčně po 2 čtvrtcích ročně činí 10 str. 2 věr. pšenič. mouky ročně 1 v., od jedné každé várky patok 1 vědro, maso k slavnostem výročním a posvícení po 3 lib. činí 12 lib., ryb k štědrému večeru 3 lib; zimního času má jim ze špitálského počtu dříví koupeno býti, na jednu každou osobu po 4 sázích, vynáší 28 sáhův, takové spolu i s přivezením po 18 kr. — 8 zl. 24 kr.“; zároveň promíjel nájmu z komor 2 zl. 55 kr.

Na penězích dostávalo 7 osob po 1 kr. denně. „Aby lepší vyživení měli“, odkázal špitálu 26. listopadu 1714. Jan Václav Křištof Vaněk, býv. důchodní, 400 zl., „aby pod úrok byly dány, a budoucně každá osoba k tomu 1 kr. po 3 den měla;“ za to aby se modlili za vrchnost, za něho a rodiče jeho při službách Božích a věčně v každou sobotu při kapli Matky Boží na hřbitově Vlašimském všech 7 osob jednou růženec se pomodlili. Paní Kat. Plíchovská odkázala 100 zl. a roku 1715. hrabě Fr. A. Weiszenwolfu ročně, z důchodu panského 50 zlat. (str. 206). Chudých ve špitále pamětlivi jsouce, odkázali jim také: r. 1653. V. Klobása 7 zl. na rozdělenou, 1667. Anežka Drahotka vdova po † Mart. Klobásovi 1 krávu na živě, 1668. Pav. Polívka 4 kopy, 1682. Vác. st. Klobása nápady své ve Vlašimi a v Domašíně, v knihách vtělené, 1732. Jan Švejda 3 zl. 30 kr., r. 1822. kníže Vilém z Auersperka 50 zl. K špitálu dáván také díl pokut (str. 242).

Avšak v některých letech špatně se hospodařilo; na konci r. 1753. účtovalo se: jistiny na úrok 880 zl., hotových peněz 172 zl. 44 kr. 2½ den., ale „starých ztracených dluhů 1074 zl. 25 kr. 4½ den.“ nových dluhů 229 zl. 14 kr. 2½ den. Z oněch nadání roku 1751.—53. měli příjem: úroků z jistiny 33 zl. 14 kr. až 37 zl. 55 kr. 35., činže z pronajatých obydlí r. 1751. 6 zl. 25 kr., z důchodu panského 50 zl., a z vesnic 49 zl., 21 kr. 3 den., úhrnem 143 zl. 42 kr.; r. 1771. 247 zl. 58 kr. Na každou osobu vydalo se ročně 15 zl. 44½ kr. a mouky 2 m. 4½ čtv.; r. 1783. příjem: 119 zl. 26 kr. totiž: z Pavlovic (číslo d. 1—8, 12, 14—16, 20 a 24) 46 zl. 31 kr. 3 d., z Řimovic č. 11. 28 kr. a 15. 24 kr. a z Vracovic číslo 4. 1 zl. 45 kr. = 2 zl. 55 kr., úroků z nadání Vaňkova a Plíchovské 20 zl., z důchodu 50 zl.; vydání: na 1 osobu denně po 2½ kr., za dříví 9 zl. 36 kr. Vrchnost pak v XVII. st., ačkoli podle nadání p. Trčků st. 147. nepatřilo jí v Pavlovicích jen panství totiž moc právní nad lidmi, nechala sice peněžitý plat a slepice k špitálu, ale dvůr poplužní sobě ponechávala, a ještě lidé jí robotovati musili (str. 223.) — Kněžna Mar. Jos. z Auersperka ustanovila 1. listopadu r. 1774. dávati z panství ročně 14 sáhů dříví za určený plat 48 kr;

avšak jen do vůle vrchnosti, a potvrzujíc předešlá nadání ustanovila, aby ve špitále bylo jako dříve 7 osob, 3 muži a 4 ženské, a když někdo z nich umře, aby městský úřad dorozuměv se s děkanem navrhoval 1 nebo více osob a vrchnost aby z nich si volila; při tom „ačkoliv sousedé města Vlašimě, kteří na špitálské stavení s prací přispěli, přednost mítí mají, však přece panství Vlašimského poddaní vyjmuti neb zavrhnuti nemají býti.“ „Špitálníci jsou povinni každý den mši sv. nábožně slyšeti, ráno v 5 hodin budou se jeden růženec ke cti Rodičky Boží Marie Panny, za dušičky v očistci, odpoledne ve 2 hodiny 15 modliteb sv. Brigity, jakož také litanie k nejsladšímu jmenu Ježíše a Loretánské; na večer v 7 hod. 1 růženec a litanie. Obzvláštně ale po každém modlení jeden otcenáš a zdrávas za dobrodince se modliti.“ Výtah z tohoto listu napsán a pověšen byl v místnosti společné, kde se modlívali.

Špitálníci dostávali pak mimo chlebovů mouku výražku a dříví po 2½ kr. denně, a když r. 1836. žádali o přídavek 1 kr., svolilo král. gubernium 2. února t. r. „protože má špitál dle poddaných účtů tříletých ročně 89 zl. 35 kr. přebytek;“; dostávali pak denně 5 kr.

Koncem r. 1844. počítalo se jmění: jistiny nadační 600 zl. v č., vlastní jistina 1986 zl. 8½ kr., dluhů 298 zl. 36¼ kr., hotově 215 zl. 43¾ kr., úhrnem 3100 zl. 28½ kr.; dům odhadnut 1. srpna 1845. za 4249 zl. 26½ kr., celkem 7349 zl. 55 kr.

Na chudé vůbec pamatovali i na smrtelné posteli z pánů zdejších knížata z Auersperka: Vilém I. r. 1822. odkázal jim 500 zl., Vilém II. r. 1827. 200 zl. (str. 213—214). Za tohoto knížete založil roku 1826. vrchní úřad „fond pro chudé“, jenž maje na konci roku 1841. základní jmění 887 zl. a t. r. příjem 1345 zl. 45 kr., podporoval z toho 148 chudých.

Zámek č. 1.

Panoval nad městem v té podobě, jakou měl dle popisu r. 1665. i s příslušenstvím (na str. 191. a násl.)¹¹³

¹¹³ R. 1687. hledali v zámku poklad, podle pověsti 180 žejdlíků dukátů v krajáci a krabici s klenoty, roku 1620. prý zazděný (str. 80).

Změna stala se, že roku 1771. dala Maria Jos. kněžna z Auersperka zaříditi v 2. patře zámku kapli sv. Vincence z Pauly, potom hradby kolem zámku zbourati a jimi hluboké příkopy vyrovnati.

R. 1846. byla přední jeho část znova upravena, místo bývalých 2 cest učiněna jedna přímo k zámku vedoucí a nová pěkná brána gotická se znaky bývalých pánův Vlašimských uprostřed nad vchodem veliký znak kníž. z Auersperka; v průjezdě ve výklenku jest rytířské brnění, na klenbě hlavní klenoty rozmnoženého znaku knížecího (v. „Znaky pánův na Vlašimi“ č. 12 a str. 211) orlice, také znak země české a zakladatelů hradu zdejšího, původních pánů z Vlašimě, a na svorníku český lev, ale místo koruny — na potupu knížecího znaku a českého královského hanlivě udělán s německou čepicí selskou, zostouzeje umělou stavbu. —

Na zámku vládli v oné době do r. 1748: 43 l. pání z Talmberka (1622—1655.), 16 let kněžna B. Porcie roz. z Řičan (1665—1681.), 167 l. potomci její od r. 1681.: z Weissenwolfu 34, z Trautsonu 29, a z Auersperka 104 léta, jak o nich vypravují str. 180. a násl.

K němu patřilo jako za doby Trčků velké panství a vrchnost měla z něho ku př. r. 1699. příjem: od poddaných úroku o sv. Jiří 582 kop 51 gr., o sv. Havle 670 k. 28 gr., slepic 550¹/₂, vajec 23 kopy 57, roboty 298 dní. R. 1803. čítalo se k němu: města Vlašim, Domašín, Štěpánov, Zdislavice, 26 celých vesnic: Pavlovice, Kladruby, Tehov, Lhota Štěp., Chlum, Rataje, Javorník, Dubějovice, Vracovice, Bolina, Kondrac, Dub, Ostrov, Mrkovova Lhota jinak Ostrov, Hradiště, Polánka, Veliš, Hrzín, Nesperry, Znosim, Lhota Hrazená, L. Nesperská, Chobot, Městečko, Lhota Veselka, Radošovice, a 7 dílů vesnic: Petřínů, Rimovic, Sedmipan, Malovid, Miřetic, Krasovic a Čeliva; 11 dvorů: ve Vlašimi, Domašíně, Znosimský n. Ovčiny, v Ostrově, v Nesperách, Věžníky, ve Lhotě,

Přijel i biskup Hradecký, býv. pán zdejší Jan F. z Talmberka, a 18. a 19. února t. r. kopali na rozličných místech, ale ničeho nenalezli. Zprávu o tom v. Ant. Norb. Vlasáka Okres Vlašimský str. 24—26. — Roku 1688., 7. února večer když vrátný Mat. Kroupa most vyzdvihoval, sklouzl do jámy dolů, krk si zlámал a mrtev ležeti zůstal. (Matrika zemřelých.)

Blanice, Čechov, ve Štěpánově, Skalkov, atd.; poddaných: 470 měšťanů, 283 sedláků, 135 chalupníků, 260 domkářů.... celkem 7547; panských polí čítalo se t. r. 2067 jiter, luk 355 j., zahrad 56 j., pastvin a porostlin 363 j., rybníků 172 j. a lesů 4167 jiter, v nichž kácelo se ročně 222 sáhů tvrdého a 3614 měk. dříví.

Na něm bylo nadání: zádušní býv. kapli sv. Erharda a sv. Otilie na hradě, kostela sv. Jiljí od děkana Vác. Klobásy 1000 zl. z r. 1701.,... kaple Loretské na udržování stavby, oltářů a měsniho roucha podle zákł. listu Fr. A. hr. z Weiszenwolfu 1706. ročně 20 zl. a z r. 1715. 300 zl. ročně na Loret. kněze, z 1714. V. Vaňka 1500 zl.; k špitálu nadání Trčkův a Pavla z Rimovic, Plíčovské 100 zl. a Fr. A. hr. z W. r. 1715. ročně 50 zl.; k záduší kláštera sv. Kříže v Praze věčný plat od J. z Chotěmic 60 kop gr. č. (str. 20), o něž hlásili se křížovníci r. 1653.

Dvůr čís. 15. kolik měl r. 1665. polí, luk, zahrad atd., psáno je na str. 193—194; roku 1699. bylo u něho v I. straně: polí od zdi zahradní až do Jinošova i s těmi kusy, jež v Jinošově „zahrady“ se jmenují, 190 kor., II. nad Vorlinou 190 k., III. str. od zdi Šafranice až nad Jinošov 188 k., IV. od cesty až ke Spravedlnosti 120 k., a zarostlých polí 106 kor. a j., celkem přes 800 korců; rybníků bylo: u mlýna Vlašimského velký někdy na 200 kop ryb, potom stržen; 2 v panské zahradě, sádka nad vinopalnou, druhá sádka menší, rybník „Punčoška“ u valchy, kde býval mlýn (str. 145) na 8 k. kaprů, „Ševčík“ nad ním nově spravený 8 kop výtaž., „Pazour“ nad dolejší Jinošovským na 8 k., dolejší Jinošovský 9 k., prostřední 9 k., hořejší 15 k., za ním Galilejský stržen, pod městem sádka Tušovská na 6 k., velký Tušovský nově spravený na 9 kop, „Trkous“ 2 jitra na 9 k., Rákosní u Němčího 8, nad ním Štící 6, Velký v Němčím 4 jitra, kaprový 16 kop.¹¹⁴ Na počátku XIX. století patřilo k němu v katastrální obci zdejší: 274 jit. polí, 154 jit. luk a 494 j. lesa. O pivovaře, oboře atd. je zpráva z r. 1665. na str. 193. — Chmelnice k pivovaru náležející byly v zahradě kořenné; roku 1699. pustá chmelnice

¹¹⁴ Místodrž. archiv K 48/4, W 26, 1. 8. W, IX. 181, 592 K 11, 864 C 1—D 24. Josef. měření, nová Pamětní kniha, archiv městský.

pod městem; na poč. XIX. stol. od stráně nad rybníkem Punčošskou ke dvoru, 3 jitra (jiná pod městem); vrchnost měla zvláštního chmelaře.

Úředníci panství byli mimo jiné, ku př.: 1628. hejtman panství Vác. Vopálka, ryt. Vác. Čejka z Olbramovic, r. 1633. inspektor panství Old. Skuhrovský rytíř ze Skuhrova na Louňovicích, 1644. hejtman Tom. Albín Dešenský, M. Košetický, J. Vaněk purkrabí, V. Želecký, F. Šedivý, Tom. Kavík, roku 1683. Valentin Vác. Kuneš Vlkovský, 1703. vladyka Vác. Fr. Kraus, 1708. Fr. Grünberger, Adam Šafránek, 1721. Fr. Ig. Jesenský z Rohe-
nic inspektor, 1735. Fr. A. Navrátil, Ant. Fr. Reif, Jiří Beneš, Mat. Laurin, Jos. Dlouhý, V. Horálek, Jos. Krištof, J. Loula, Vác. Chobodydes, K. Pokorný, J. Seliger, Fr. Procházka, Vinc. Svoboda, Jos. Gregoriades, Frant. Doubic, J. Kodrle a j. v., jak viděti, někteří z rodin Vlašimských. Vrchním a spolu sudím byl tu do r. 1845. Dr. Fr. Aug. Brauner, podporovatel obecného dobra a přítel lidu. Znaje důkladně tehdejší poměry jeho, působil k ulehčení poddaným a sepsal a vydal za tím účelem „O robotě a vykoupení se z ní“ r. 1848.

Za dvorem.

Č. 311., 12., 13., 14. u dvora, č. 9. za sýpkou, za pan. stodolami u cesty k valše a Orlině č. 10., 56., 6., 2., 3. byly knížecí domky.

Č. 278. k. od J. Tichého r. 1826. zeť Tom. Weinpold za 40 zl. stř., 1845. syn Tomáš.

Č. 5. n. 219. st., vyst. r. 1780. Fr. Pichler, zednický palír, za 100 zl., 1786. od kněžny M. Jos. z Auersperka k. Fr. Čermák z Domašína za 300 zl., 1803. k. Jan Mattanelli 490 zl., r. 1807. Filip Müller, Jos. Čermáková.

Č. 2. Tom. Koderle, 1815. dcera Ant. provd. Přibilová za 400 zl. v. č. Naproti č. 6. stál v parku zahradníkův byt č. 8.

Park na způsob anglický dala okolo r. 1775. upravit kněžna M. J. z Auersperka s manželem svým knížetem Karlem Josefem, a to z obory zámecké na obou březích Blanice na prostore 105 □ jiter, již od přírody půvabné. Zřízeny v něm rozličné budovy a ozdoby: na strmé skále „Starý hrad“, vzorek bývalých rytířských hradů, od něhož je hezká vyhlídka na západní část parku, v pozadí na vysočiny lesnaté, Čínská besídka na 8 sloupech, kulečník n. „Billardhaus“, veliká klec na ptáky

s věží a 4 odděleními, kavárna 13 loket zšíří, 8 zdělí; dům 77 loket zd. pro komorní hudebníky, Amorův chrám o 6 sloupech do kola, lázně; dále tajný soud, t. černý stůl, na něm otevřená kniha, umrlčí hlava, obnažený meč, a kolem 7 kamenných sedadel; lednice francouzská, ve skalní dutině dásen a kosti mamutovy, na konci u vrat místo 1 jit. 450 □^o květinami, lipami a tvrdým dřívím zarostlé, most přes řeku, u „Červené hvězdy“ zahrada 1 j. 765 □^o, stromky a kvítím vysázená, slepičí zahrada, ostrov, aleje nad „řekou mlynářovou“, totiž stokou ke mlýnu, „křížové aleje“ nad Blanici; na 2. břehu střelnice, za ní jeskyně ze stromových kor se zahrádkou v kotlině; na skále vysoko nad řekou „dřevěný stoh“, pokojík ozdobený se sbírkou skamenělin a vzácných nerostův, odkud krásná vyhlídka na park, zámek, město, údolí Blanické, na osady, role, hory a lesy v pozadí; níže na příkré stráni socha „Samson“, u řeky na ostrově rybářský domek, umělecká zahrada, ozdobná, turecká modlitebna „mešita“, velký most; podél zdi byla ovocná zahrada, vinice pod hřejnou n. „Treibhausem“ a j. v. Na konci parku pod ní u louky vedle cesty k Domašínu stál dům panský č. 281.; později byl zbořen.

Pod Domašínem

na pravé straně silnice jsou Vlašimské domky (v levo patří k Domašínu), všechny na obecním místě:

Č. 78. n., 264. st. vyst. r. 1804. „pod strání k Domašínu“ Kašp. Dycko, 1836. František za 170 zl., 1848 Jan.

Č. 308. do r. 1848. Ant. Neubauer.

Č. 77. n., 263 st., vyst. 1804. V. Fafenrat, 1806. Mat. Svoboda, 1830. Josef, t. r. Fr. Daněk za 148 zl.

Č. 289. vyst. roku 1819. Ant. Jarouš, 1824. k. Cecilie Šemberová za 240 zl.

Č. 76. n., 262. st. vyst. 1804. K. Novotný, r. 1831. zeř J. Krčík, 1832 Jos. Šembera za 116 zl. stř., 1833. V. Dušek, t. r. Jos. Polák za 200 zl.

Č. 290. vyst. 1820. Jan Čeč, 1843. Benedikt.

Č. 299. n., 261. st. vyst. „pod strání k Domašínu“ Mojžiš Löwy roku 1801., r. 1828. k. Jos. Šindelář z Domašína za 345 zl.

Č. 284. vyst. 1818. K. Kipner, k 1832. Anna Kamberská za 190 zl. stř., 1833. Ig. Šťastný, r. 1833. Jak. Lejček za 200 zl. stř.

Č. 292., díl č 291. k. 1819. od J. Šťastného V. Vejžířka za 150 zl., 1836. Jos. Sýkora, t. r. Jan Weiser, 1839. Jos. Zajíc za 200 zl.

Č. 291. vyst. 1819. „pod Domašínem“ Jos. Šťastný; 1830. Dorota Š., 1844. Teresia od matky D., J. Černický.

Č. 75. n., 250 st. vyst. „u hranic Domašinských“ Jan Jungmeister, 1810. k. Pav. Mejzlik, 1811. Fr. Vlasák, t. r. Mat. Strakatý, 1816. Jos. Sýkora, 1817. Prok. Novák. 1829. Fr. Štastný, 1830. Jos. Mládková za 157 zl., 1834. syn Josef, 1835. Jak. Srnec, t. r. Jak. Zajíc za 354 zl., 1842. Tom. Krejčí za 320 zl.

Č. 293. za č. 75. vyst. Jakub Veselý.

Všecky domky u silnice byly povinny, zachovati strouhu vždy čistou a starati se vždy o pořádný odtok vody. Usedlostem říkali též „sídlo“.

Židovské domy označovaly se zvláště římským číslem; původně byla to vinopalna za hradem u samých příkopů vystavená (str. 194—195) od vrchnosti najatá, pak flusárna za městem v polích, později v domě Klobásovském č. 394—295. Na konci XVIII. stol. bylo jich zde 5; r. 1801. dovoleno, vystavěti domek na pozemku obecním pod Domašínem č. 299., jako žid. domek č. VI.

Z toho výťahu vysvítá, kdy která část města byla nejvíce stavěna, totiž: nejprve „v ulici“, potom „Pavlovské“ nazvané, již v XVI. stol., pak nejvíce po r. 1780.; za kostelem u „Nové silnice“ vedle starších domů č. 228. 229., a 231. 239., ostatní hlavně v l. 1770—1819.; u špitála roku 1638. č. 20., ostatní později; v Řimovské ulici nejprve č. 185., ostatní nejvíce v 2. polovici XVIII. století, zvláště v l. 1777—1796.; nad potokem r. 1736. čís. 265., ostatní 1780—1940.; za dvorem také roku 1780.; v Kozí ul. od r. 1779—1816., v Úzké r. 1781., pak 1820., v Loretské nejvíce r. 1779—1845., a konečně pod Domašínem v 1. pol. XIX. stol., hlavně r. 1804—1819.

Pak nám tento výťah ukazuje, že mnohé rodiny, chovající lásku k rodnému místu, udržely n. drží pokud možno nejdéle otcovský dům, totiž jmenované:

Burjáněk	231 let od	1578—1809.	dům č.	229.
Svoboda	220	„ „ 1632—1852.	„ „	244.
Skřivan	169	„ „ 1637—1806.	„ „	255.
n. Skřivánek	211	„ „ 1678. podnes	„ „	146.
Slavík	151	„ „ 1638—1789.	„ „	112.
Slavík	85	„ „ 1692—1777.	„ „	145.
a v Domašíně	234	„ „ 1655. podnes	„ „	37.
Vaněk	145	„ „ 1702—1847.	„ „	142.

Ratměřský	142	let od 1613—1755.	dům č. 109.
Ratměřský	106	" " 1694—1800.	" " 142.
Pajk	131	" " 1655—1786.	" " 119.
Zajíček	128	" " 1702—1830.	" " 251.
Vopálka	115	" " 1583—1698.	" " 135.
Vopálka	74	" " 1598—1671.	" " 136.
Klobása	114	" " 1588—1702.	" " 294.
Hámoň	83	" " 1598—1681.	" " 108.
Hámoň	112	" " 1671—1783.	" " 68.
Hámoň	105	" " 1755—1860.	" " 96.
Zroněk	100	" " 1692—1792.	" " 118.
Štětina	99	" " 1709—1808.	" " 141.
Štětina také . .	99	" " 1723—1822.	" " 103.
Novotný	99	" " 1743—1842.	" " 69.
Hrdlička	92	" " 1755—1847.	" " 171.
Dycko	81	" " 1755—1836.	" " 223.
Roštík	80	" " 1689—1769.	" " 64.
Votava	77	" " 1578—1655.	" " 70.
Jinoška	70	" " 1685—1755.	" " 65.
Pokorný	61	" " 1778—1839.	" " 248.
Straka	59	" " 1786—1845.	" " 263.
Pláteník	54	" " 1791—1845.	" " 24.

Ještě po r. 1848. dále je držely n. podnes drží rodiny (viz v oddíle IV. část 7.):

Šavřda od 1694. č. 131., Vopálka od 1713. č. 104. a od 1777. č. 42., Štore od 1738. č. 116., Hámoň od 1755. č. 96. a od 1808. č. 204., Štětina od 1760. čís. 149. a od 1809. č. 150, Toulá od 1760. č. 59., Filip od 1776. č. 53., Cirman od 1777. č. 88., Zroněk od 1780. č. 117., Vondráček od 1780. č. 228., Novotný od 1781. č. 82., Selinger od 1782. č. 231., Bubník od 1785. čís. 71., Šindelář od 1786. č. 119., Halman od 1789. č. 112., Kulíček od 1791. č. 38., Roštík od 1792. č. 118. a od 1818. č. 98., Havlík od 1796. č. 173., Seifert od 1797. č. 235., Suk od 1800. č. 262.; dále jiných držely je také rodiny: Mach od r. 1776—1833. č. 48., Průcha od r. 1772—1825. č. 111., Sobětický ze Sobětic od r. 1794—1843. č. 139., Sátor č. 43., Novotný č. 39. a 175.

Které domy vůbec držel časem jednotlivý rod, čtenáři známy nebo jeho vlastní, může se vyhledati na

stranách 133—145, 280—307, 312—313 a bývalý majetek u starších sídel na str. 173—176, které kdy vyhořely, na str. 179, 257—259.

Zbroj v domech (str. 152) připomíná se ještě v XVII. stol.: r. 1630—53. ručnice dlouhá s toulcem, pistola, kord; pak ji nesměli mít.

Brány zůstaly tytéž, jako dříve, do r. 1818. Když stavěla se nová silnice, rozbořena byla starožitná brána na Malé Straně.

Domácí poměry.

Jaké bývalo zařízení v domech, co v nich bývalo, jakou výbavu nevěsty dostávaly nebo přinášely, co rodiče odkazovali a p., můžeme poznati z úředních popisů. Podíváme se ku př. na Malé Straně na dům starého primasa Jinošky č. 65. n., za branou jak vystavěli r. 1723. nový domek č. 92., na Velkém náměstí na dům konšela J. Kašky a po něm ryt. Sobětického ze Sobětic č. 139...

V domě p. primasa bylo roku 1752.: nejprve „sín, dvěře s krytým zámkem a klikou, sín prostranná, dvěře s futrem taflovaným se zámkem západitým, světnice prostranná, v té 2 stoly, 1 červený a 2. tabulka bita, židličky 3, stolice 2, jedna s lanem, 2. bez něho; za stolem kouteční almárka zamčítá; okna 2 do olova, police na zdi přibité 3, misník 1, almara na šaty zamčítá, kamna zelená, v nich kamnovec železný ve 4 konve, při kamnech zednický krb; postele tam 2: jedna pod nebesy, druhá bez nebes; v síni kuchyňka nehrubá klenutá, v ní ohnisko, komín zděný, pekárna pro vsázení chleba po 3 větelích;... ze síně do malé světničky, dále komora, v ní špižirna, tam také mandl; v síni sklípek klenutý, za komorou chlív prázdný; až potud všechno ode zdi; za tím chlívem řezárna, za ní chlív pro 6 kusů hovězího dobytka, za ním zase chlív prázdný; za tím zase chlív pro ovčí dobytek... na půdě nad světnicí špýchar; nad světnicí a síní krov, střecha došková, dále nade všemi chlívky krov, střecha šindelná, dílem došková; stodola o 2 plívnicích... za domem zahrádka 2, v nich obou 6 světelek a štěpy 4, též několik švestek; mezi těmi zahrádkami studnice okolo 3 sáhů hluboká, roubená s rum-

pálem; za stodolou zahrada k řece běžící pod 2 věrtele výsevku prázdná... polí 18 kor. 3 v. 2 čt.

Podobně vyhlíželo to v onen čas u jiných sousedů se $\frac{1}{4}$ lánem; ku př. u Chobodydese v č. 63., kde měli mimo jiné věci podlahu, „zem prkenou“ na fale dělanou, obrazy malované 2, police na stěnách pro hliněné nádoby 2, postel pod nebesy velkou, při kamnech pekárnu nehrubou, ... komín dřevěný, střechu šindelovou, dvůr společný s vedlejším sousedem Roštíkem, stodolu s ním společnou, střechu na ní doškovou, za stodolou zahradu po 2 věr.; naproti u přítele poctivého mistra kováře v čís. 112. ve světnici „stůl 4 hranný červený, při něm stolice se zábradlem; při tom stole se dvou stran stěny prkny futrované“ a t. d.

Nový domek za branou Karla Pokorného, který nerozvážlivě opustiv ženu s dětmi, na vojnu v Praze se dal, byl „od dřeva r. 1723. vystaven, dvěře do síně truhlářské na pantích s řetězem, při těch dveřích mřížka se železným obojkem a klikou, do světnice dvěře truhlářské s rukovětí, v světnici lavice okolo stěn 2 a u kamen 2, okna do olova 3, v světnici kamna, při nich zednický krb, v síni kotlinka bez kotla, komín dřevěný, při kamnách pekárna pro půl korce; se síně dvěře s dobrým zámkem a klíčkem, komůrka nevelká, v ní podlaha prkenná na fale, a okénko malé do olova; za komůrkou chlív pro 4 kusy, do téhož chlíva dvěře na točnách s řetězem; při chlívě mlatek nevelký, do něho vrata na železných obojcích; podlahy na téměř domku všechny dílem dobrá mazanice dílem žádná; krov, latě, střecha mimo dvou šárův ode zdola šindelných došková; při domě studnice se sousedem k užívání, zahrádka pod 2 věr., něco málo stromoví vysázená, a polí 10 kor.

A v domě Růžkově, potom rytíře Jos. Sobětického ze Sobětic, r. 1752. nalezaly se, „jdouce do síně dvěře nové na pantích s velikou rukovětí, ze síně do světnice dvěře s klikou a rukovětí; světnice volná, v ní stůl 4 hranný velký a druhý malý okrouhlý, stolice s lanem, židličky 2, almárka kouteční zaměřitá malá, misník velký, kamna nová, v nich kamnovec ve 3 konvích železný při kamnech zednický... krb, lavice okolo stěn a kamen 4, okna do olova 2; odtud do kuchyně dvěře s rukovětí,

kuchyně prostranná, v ní 2 strany ode zdí a 2 ode dřeva, tam ohniště, komín ode dřeva, pekárna pro pečení chleba 3 věr.; ven na dvůr jdouce dvěře s řetězem na točnách s obojkem železným, tam také v kuchyni jedna malá komůrka s prkennou podlahou; z kuchyně jdouce sklep ode všech stran zděný, síň prostranná, které se za mlat užívá, do síně vrata na točnách; tam také jedna komora na 1 straně zděná a na 3 ode dřeva malá, do ní dvěře s řetězem; řezárna od jedné strany zděná, tam taky ze strany kuchyně udělaná komůrka; na dvěře jeden chlív pro hovězí dobytek 5 kusů, vedle něho maštal pro 3 kusy, za tím zase malý chlívek; do dvora vrata na točnách a s obojky a řetězem; krov dílem na stolicích, střecha dílem došková a dílem šindelná; při domě 2 zahrádky (mají průchod mezi sebou) velké pod jeden větel, vysázené hruškami a štěpy 15 a několika švestkami; za pastoušky orná zahrádka pod 2 měrice a polí 15 korcův.

Taktéž zařízen byl i rychtář J. Zajíc naproti v čís. 251. maje 18 $\frac{1}{2}$ k.; u domu měl 1 zahradu pod 2 věr., 2. proti kostelu rovněž velkou a 3. u pastoušky pod 1 $\frac{1}{2}$ korce. Světničku v tom domě vymínila si paní Marie Kunvaldská, manželka obročního, „těž dítě z toho domu, kdyby ji Pán Bůh do siroby po ť manželu postavil, neb ona i s p. manželem jí potřebovala.“

Věna dávali podobně, jako v předešlé době (str. 155). Nejbohatší rodina Klobásův dala věna dcerám, ku př. 1628. Bartoloměj v č. 142., když „oblíbil si Vác. Ratměrský jeho dceru Marijanu, Vácslav na dokázání šetrnosti a lásky věnuje jí jakožto budoucí manželce své 20 kop gr. č., jalovici, krávu a 6 ovec; naproti tomu její otec dceři své vždycky poslušné k společnému jich užívání do živnosti též Marijaně dceři své, předně poctivost, věci mohovitých i nemohovitých 15 kop míš., 2 krávy, 5 ovec věnuje a odevzdává... A dáleji slovutný muž B. Kl. lásky a ruky otcovské před dcerou svou nezavírá ani také ničímž se nezavazuje, nýbrž v moci sobě pozůstavuje, dle budoucího jich k němu chování.“ — Jindřich Klobása z čís. 294. dal Anně nevěstě p. Ond. Waynpergera, hejtmána panství Načerackého a měšťana tamějšího r. 1657.: 200 kop m., 10 krav, 50 ovec; roku 1678. Vácslav dceři Marii Bohunce vdané za hejtmána

panství Kamberského Mich. Norb. Ditricha: 300 zl. r., 1 zlatý řetízek, 2 stříbrné pásy, 6 kusů hovězího dobytka, 20 ovcí; a 4 sestry Václavovy dostaly na rozdělenou: 5 pásů stříbrných po 22—36 lotů, 12 lžic, stř. kroužků 21, šněrovadla 3, celkem 176 lotů váhy, a přes 30 krav mezi lidmi po nájmu chovaných.

R. 1656. dostal Vác. Dycko před svatbou od otčima V. Jeníkovského dům po svém otci a s nevěstou Annou Jišovou z Hrzína věna: 4 krávy, 1 jalovici, 5 ovec, včely...; r. 1662. Jan Pastorek s Dorotkou po † Jak. Šindeláři ve vsi Vracejovicích (Vracovicích): 3 krávy, 3 ovce, 2 špalky včel, šaty chodící a ložní; r. 1672. dal Pavel Jinoška Lidmile „dceři své vždycky poslušné, poctivost panenskou, nad kterouž lepšího v světě býti nemůže, šaty chodící i ložní (a poněvadž příčinou nešťastného ohně téměř o všeckno všudy přišel, dům zase po ohni stavěti musel, takže toliko pomocí poctivých lidí živnůstku vede, a má více dítek svých milých) do živnosti peněz hotových 4 kopy míš., šněrovadlo stříbrné za 6 kop m., a tak činí 10 k. m., krávu 1, ovce 3, více budoucně rovný díl s jinými dítkami na domě svém s tím při tom obmezením a výminkou: pokudž by ji Lidmilu... pán Bůh od smrti uchovati neráčil, mantlík (plášťik), šněrovačku damaškovou, sukni kartesovou modrou, 2. sukni hedbávné látky s prýmy, fěrtoch tykytový s kraječky, povlaky dvoje vyšíváné matka nevěsty sobě spátkem vymínila; což strana páně ženicha s poděkováním na tom obvykle a vděčně přijala“... Podobně i v následujících časech bývalo.

Poslední vůli konajíce (dle privilegií str. 217, 221 a 227) odkázali tehdy dětem a na dobré skutky vůbec, jak psáno jest u záduší a špitála. Václav Klobása ku př. odkázal r. 1653. v čís. 63. s $\frac{1}{4}$ l. a se zahradou za branou Anně manželce své, „šaty chodící, kolár, kožich líškami podšitý, spodky, plášť, pistoly, ručnice, kordy, koflík stříbrný, 2 sekryty zlaté, to synům svým (Vác. a Mik.) poručil, aby o to též rozdělení byli; dcerám pak s matkou šaty chodící ženské, mantlíky, perné šaty, bílé i vinuté, po 1 pasu stříbrném a po 3 lžicích stř., všem rovným dílem,... nádobí cínové všem i synům rovným dílem;“ Matoušovi tovaryši pro jeho věrnost 1 krávu a 4 ovce, pacholčkovi 3 kopy atd.

Václav starší v čís. 294. činil r. 1681. „o statečku, který z požehnání Božího, z pilnosti práce své a manželky nabyt, porřízení: za dědice ustanovil Jindřicha syna mladšího, poručníci manželku Magdalenu, 2. synu Vác. Fr. duchovnímu (pozdějšímu děkanovi str. 267) v hotovosti 200 tolarů, 100 zl. drobných peněz a tak všeho v sumě 1000 zl., více jeden veliký prsten s červeným kamenem, a k tomu kdyby budoucně po vysvěcení fary nějaké dostati měl, do hospodářství pár koní s vozem a s potřebu jistou dobytka hovězího a ovčího manželka s dědicem Jindřichem jemu odvésti povinna byla; a poněvadž dosaváde na studiích zůstával, aby tak dlouho, dokudž by na místě neb faře nebyl, buď krátce neb dlouze, od nich co by bezelstně potřeboval, vydáváno a pomáháno bylo“.... Mimo to učinil odkazy k oltáři sv. Václava zde, kostelu v Domašíně, ve Ctiboři a Hradišti a k špitálu.

V. Podlipský zedník v Pavlovské ul. č. 222. odkázal 6 kop k chrámu Páně sv. Jiljí, kdež manželka jeho s dětmi odpočívala, pás stříbrný Voršile, manželce syna Jana za její věrné v nemoci opatrování pro památku.“

V pozůstalosti nalezaly se věci na př. r. 1630. po býv. primasovi J. Pavlíčkovi na Malé Straně č. 61. s $\frac{1}{4}$ lánu: kůň, nádobí na něj, k dílu, sedlo a uzda jezdecká, volí 2, vůz okovaný, kočárek, rozličné nádoby, dřevěné a cínové, umyvadlo na stěnu, s měděnicí, nádobí měděného, prací na nobách, kotel na pálené s kloboukem, s trubami i s jinšími potřebami, kotelky měděné a mosazné 3, hrnec v kamnech 1, hrnek měděný vodu vybíráti 1, umyvadlo měděný, hrnek železný veliký, lůž přepouštěti 1, mandl na šaty 1, plášť soukenný 1, šatů ložních i s povlaky s jedno lůžce, lože 2, stolů 5, židle 3, židličky 2, almary 4, truhly 4, na vaření špižirna 1, prken 37, šindele 2000, vážky železné s dykami i váhami 2, brus řeznický 1, ručnice dlouhá s toulcem 1, pistola 1, kord 1.

Sto let později na Velkém náměstí č. 135. po † V. Švejdrovi roku 1731. „dům pod 2 krovy všechen ode zdi s podlahami, střechou dílem šindelovou, dílem doškovou, okna do olova, nová kamna, železný kamnovec, s lavičkami okolo zdi 6, též 3 stoly, ve světnici z prken od

spodu, výše pak z mřížek kanceláříček a do něho dvěře na železných pantičkách, s klikou, okolo postel pod nebesy s mezulánovými záslonami, 2. bez nich, přeslice dvě..

V témž domě připomíná se pak o 12 později: ve světnici kancelář prkenný nevelký, 2 velké stoly, 1 okrouhlý stoleček, 4 židličky a 1 dlouhá stolička s lanem, okolo stěn 4 lavice, okolo kamen místo lavic 2 zídky od nového hospodáře způsobené, za stodolou zahrádka, 2. z. u sádek bez stromoví pro samou trávu, 3. za vodou... V 2. polovici XVIII. stol. v č. 104. kroupenicky 2, 3 obrazy a krucifix, klekátko atd.

Byly pak z a h r a d y nejen u domů, nýbrž i za městem; na př. v pol. XVIII. stol. na Velkém nám. u čís. 139. dvě zahrádky „mající průchod mezi sebou, pod 1 věr. vysázeny hruškami a štěpy 15 a několika švestkami, dále za pastouškou orná zahrádka; „v ulici“ u domu č. 159. zahrada stromovím vysázená, 2. před okny malá a 3. orná pro vaření s ploty novými ohrazená, u č. 51. pod valy malá zahrádka; za branou připomínají se vůbec zahrádky před okny a za domem, r. 1741. u čís. 87. před okny po 1½ čtvr., u č. 88. r. 1752. při cestě pod 1 čtvr. a za domem 1½ korce, u č. 93. r. 1745—52. „před okny zahrádka všelikým stromovím vysázená“ po 1 měř., za domem pod 3 věr.

Vůbec měli zahrady: u domů, na předměstí, u špitálu, za pastouškou, nad cestou Štěpánovskou... Druhy stromů pěstovali obyčejně: švestky, štěpy, hrušky, hlavně světelky, slivy, višně, na některých „zelené věci“ k vaření.

Rozličné zprávy.

Pozemky dělili na 3 strany, jako předešle (str. 161) a na konci XVIII. stol. na 18 položení: místní plac, za kostelem počínajíc od 3 křížův, u flusovny k rybníku Trkousu, Němčí, „nad obcí“ od Spravedlnosti k městu, u vodárny „k bílému kamenu“, u bažantníka proti obrázku k Vlčí jámě¹¹⁵ vedle Němčího, od kříže k Doma-

¹¹⁵ Vlci byli u Vlašimě ještě na konci XVII. století. Hejtman zdejšího panství V. Kuneš Vlkovský dal udělati jámu na jich chytání; ale stalo se, že syn jednoho řezníka Benešovského tady šel, do jámy

šinu a podle Radošovské cesty, za zahradami od Malé Strany k pazderně, kde stalo se neštěstí (str. 257) a k Březině, mezi cestami k Hrádku, nad sádkami k Řim. hranicům a podle silnice ke kapliče; „pod kapličkou mezi cestami“, k městu k ráům soukennickým, k ryb. Hladovu, okolo Koledov k cestě Řim., na Pavlovsku od Hladova po Koledovech k hranicím Pavlov. nad Chocholoušem; „pod městem na lukách“, u brodu Blanice, od ryb. Trkousa k hranicím Bolinským, u remisu k Loretě, na Šafrancích u cesty Kondracké, u Orliny nad valchou; lesní položení od lesa Němčí k cestě Řim. a Bol., pod Loretou, k Jinošovu až k Dubským polím, Orlina, park až na stráň pod hřejnou k Domašinu.

Cesty vedouce k sousedním obcím, jmenovaly se po nich: cesta Kondracká, Radošovská, k Hrádku, k Blanici, Petřinská, Štěpánovská, Řimovská, Bolinská, Loretská, Skalkovská, Travní cesta, prostřední cesta k Němčímu, k ohradě... Stará silnice šla městem a ulicí (str. 161) k Bolině, a podle ní jmenovala se pole ku př. roku 1682. některá „k Řim. pod silnicí jdoucí k Bolině, pod vozovou travní cestou blíž Němčího;“ později vedla s Velkého náměstí za kostel „Nová silnice“ a dále k Bolině; mýto bylo u č. 231. (str. 300). Silnici dávala vrchnost z mýta opravovati s pomocí obce; ostatní všechny cesty byla povinna obec spravovati. Roku 1818. stavěna byla zemská silnice; Vlašim sama vystavěla 117 sáhův od Domašína, 117 v městě a tolikéž nad Řimovicemi. Z města do kostela a k děkanství chodilo se po stupních (v nyn. ulici Záloženské). Přes Blanici vedl nový most již v XVII. století na jiném místě, t. u čís. 59.; velká povodeň strhla jej r. 1827. a nový roku nejbližšího vystaven jest.

Pošta začala zde pravidelně jezdit 1. ledna 1840. Poštmistrem jmenován byl měšťan Josef Blabol, jenž koupiv č. 62. a 63., býv. hospodu „na pekárně“, zařídil v nové velké budově poštu a vedle hostinec, kde se první velké a vlastenecké zábavy konaly.

padl a bez pomoci v ní zahynul. Označeno bylo to král. guberniu 10. ledna 1697. Střileli a hubili je, aby lidem na dobytku a jinak „škody a záhuby nečinili.“ (Místodržitelství archiv J. 2. 8.)

Hospody v městě byly r. 1699. panské: tato „na pekárně“, Novotnovská č. 226., před špitálem Drbohlavka č. 12. st., a nahoře Veselka. Kdo z měšťanů pivo prodávati chtěl, zůstávalo při jeho vůli. Od dávna tak činili: „u Blaníkových“ u mostu čis. 59. a „u Vopálkových“; ale u kterých domů měli podsedky, byli všichni „povinni šenkovati.“ R. 1699. byli to držitelé domů: na Malém náměstí jinak na „menším rynku“ čis. 60. a 68., na 2. straně 106., 107., 114.; za branou 91. a 98.; na Velkém jinak „větším n. východním rynku“ č. 129., 133., 138., 141., na 2. straně nám. 251. a 553.; v Pavlovské ul. čis. 151., „pod valy“ čis. 53. a 55. Víno mohli svobodně prodávati dle privilegia na str. 217., 226. O prodeji soli a páleného stojí v nich psáno str. 218, 224 a 226, rovněž i „o váze obecní“. Roku 1745. připomíná se též u polí „rovná obecní míra pod 3, 4 korce.“

Tabákový sklad ve spojení s prodejem tabáku a kolků v malém zřízen byl na Malé Straně od Josefa Eyperta v čis. 64.

Loterie pak byla tu zavedena r. 1780. a svěřena hospodskému na „Nové hospodě“ č. 226.

Krámký masné a chlebné stály uprostřed na Velkém náměstí. Masných od starodávna bylo 8, a řezníci platili z každého o masopustě po 3 kam. loje. Také vrchnost měla zde „v rynku východním“ svůj vlastní krám od dřeva vystavený před domem Hatašovským (č. 131. n. 53), a prodávalo se v něm: „chleby a jiné věci, másla, sýry, ovoce, a co by tak se tu speněžití mohlo.“

Cena věcí rozličných byla tehdy kromě domů (str. 280. a násl.): korec pole r. 1645. v 30 leté válce jalovcem zarostlé u Pavlovic za 6 zl., r. 1701. totéž pole 6 kop míš.; r. 1652. u Jinošova za 10 zl., ve Hlavách za 5 zl.; r. 1700. k Řim. těžké pole v Koledovích k. po 3—4 zl., r. 1707. v Radošovsku za 5 k., roku 1736. nad Trkousem za 15 zl., roku 1740. za 7 zl.; r. 1745. v Březině za 8 zl., roku 1751. za 9 zl.; r. 1763. na Řimovsku a Skalkovsku 6 zl., 1768. v Radošovsku 17 zl., r. 1781. u města 24 zl. ...

R. 1623. za velké drahoty korec žita za 30 k., ovsa 9 k., sud piva 30 k. a vína 700 k., boty za 18 k., vůl

250 k., kráva 200 k., tele 22 k., ovce 6 k., loket plátna 1 k.; žejdlík vína 15 grošů, ž. piva 6 kr.;

později roku 1639. žejdlík piva za 1 kr.; 1646. vůl k tahu za 9 zl. 20 kr., r. 1649. tažní kůň 16 k., dražší než 2½ kor. polí; 1665. slepice 7 kr., den roboty 7 kr., 6 vajec za krejcar, sud vína 8 k., kamen loje 3 k., 1670. kor. pšenice 1 zl. 12 kr., r. 1683. zlatý řetízek za 100 zl., pás stříbrný za 35 zl., prsten 5 zl., perlový pentlík 20 zl.;

r. 1753. prase za 24 kr., 1769. jalovice za 5—6 zl., 1795. kráva za 14 zl.

1788. kor. žita 2 zl., ječ. 1½ zl., ovsa 1 zl., vůl za 8 zl., kráva 10 zl., stará 7 zl., jalovice 10 zl., prasnice se 4 odstavčaty 5 zl., ovce 1 zl. 30 kr., 2 železné kotle 3 zl., plech kloboučnický 2 zl., cihlička 10 kr., 1 forma na klobouky 1 kr., kartáč 5 kr., 3 obrazy a kříž 2 zl., nový kabát i s kamizolou zánovní 6 zl.;

1843. za neúrody kor. pšenice 24 zl., žita 16, ječ. 14, ovsa 9, hrachu 25 zl.; r. 1847. za velké drahoty kor. pšenice 35 zl., žita 25 zl., ječmene 20, ovsa 10, hrachu 33 zl. 20 kr.

Pitnou vodu poskytovala mimo domácí studně „obecní studnice“ na Velkém náměstí. Vodárna byla nad městem.

Lázně byly zde, jakož tehdy vůbec obyčejno i v menších obcích, zařízeny; učedníci a tovaryši chodili do nich v určitou hodinu (str. 249).

Lazebník n. felčár, n. ranhojič městský jmenuje se: r. 1653—60. Jak. Laštovička, před r. 1755. Vác. Kuneš.

Lékárna zřízena jest na Velkém nám. v č. 133.

Nejvíce umírali na zánět plic, pohrudnice, střev, ochrnutí plic, na souchotiny a sešlost věku.

Při pohřbích chodívali členové literátského kůru, kteří „fakule aneb svíce pohřební nosili, ve smutkových kuklách neb kápích.“

Od roku 1648., kdy začínají zde křestní matriky, až 1659. průměrně narodilo se ročně 16 (6 chl. a 10 d.), r. 1660—69.: 20 (11 ch. a 9 d.), r. 1670—79. 24 (12 ch. a 12 d.), r. 1680—85. 22 (12 ch. a 19 d.); průměrně tedy v celé 2. polovici XVII. století ročně 20 dětí, a později, jak obsahuje přehled z r. 1686—1848.

Obyvatelstvo rozmnožující se větším počtem narození než úmrtí a přistěhováním lidí odjinud, čítalo v oné době: na počátku války 30 leté přes **500**, po ní r. 1648. asi **350**, r. 1665. přes 400, r. 1717. již **593**, r. 1770. přes 1400, r. 1800. ok. **1600**, r. 1830. ok. 2000, r. 1840. přes **2200** lidí.

Kolik se lidí ve Vlašimi narodilo a zemřelo, kolik sňatků bývalo a kolik lidí dočkalo se věku přes 70 let, ukazuje následující přehled číselný:

Počet narození, sňatkův, úmrtí.

Roku	narodilo se		umřelo		sňatků bylo	Roku	narodilo se		umřelo		sňatků bylo
	m.	ž.	m.	ž.			m.	ž.	m.	ž.	
1686	15	9	11	10	8	1770	21	19	17	13	15
1690	8	9	8	8	6	1775	25	21	20	20	9
1695	7	8	10	7	3	1780	33	25	11	18	18
1700	13	12	11	7	2	1785	20	21	10	17	18
1705	18	14	4	8	10	1790	35	25	27	19	16
1710	21	17	11	6	8	1795	28	33	18	21	14
1715	12	16	11	12	8	1800	32	21	25	28	12
1720	16	13	10	17	8	1805	45	29	25	25	17
1725	17	19	8	16	6	1810	30	32	32	45	8
1730	23	12	9	9	4	1815	37	39	19	21	5
1735	13	17	13	9	11	1820	34	41	27	21	7
1740	16	12	20	12	8	1825	34	49	24	35	11
1745	9	13	21	24	12	1830	35	26	31	27	18
1750	14	24	12	12	2	1835	43	33	35	37	15
1755	26	26	26	14	5	1840	53	34	34	29	19
1760	21	16	17	19	8	1845	55	44	43	36	16
1765	23	15	20	16	9	1848	34	34	44	56	k 20

Průměrně tedy ročně:

v době	narodilo se		umřelo		sňatků
	muž.	žen.	muž.	žen.	
1686—1699	10	9	9	8	6
1700—1745	16	14	12	12	8
1750—1799	25	22	18	17	11
1800—1848	40	35	30	33	13

Přes 70 let věku svého žilo ve Vlašimi lidí :

Roku	70-74		75-79		80-84		85-89		90-94		95—		Úhrnem		Všech
	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	
1686—89	4	4	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	6	6	12
1690—99	6	7	1	—	4	3	2	—	—	—	—	1	13	11	24
1700—09	5	6	1	5	3	2	—	2	—	1	1	1	10	17	27
1710—19	5	3	1	3	5	8	1	—	2	—	—	—	14	14	28
1720—29	3	9	2	3	1	2	1	2	—	—	—	—	7	16	23
1730—39	7	5	2	1	4	2	2	—	—	1	—	—	15	9	14
1740—49	—	—	1	1	1	—	2	1	3	—	2	—	9	2	11
1750—59	5	4	2	3	5	4	2	5	3	—	—	—	17	16	33
1760—69	3	4	1	2	4	1	—	3	1	—	1	—	10	10	20
1770—79	1	1	5	8	—	3	2	3	2	—	—	—	10	15	25
1780—89	5	10	3	7	2	3	5	2	—	1	1	—	16	23	39
1790—99	5	8	6	3	5	5	1	3	—	2	—	—	17	21	38
1800—09	8	18	9	11	5	10	6	—	1	4	—	3	29	46	75
1810—19	8	15	13	4	5	8	5	1	1	1	1	—	33	29	62
1820—29	10	12	10	8	6	12	3	1	—	1	1	1	30	35	65
1830—39	22	7	9	16	13	9	7	1	3	—	—	—	54	33	87
1840—48	12	8	13	21	15	16	7	9	1	8	1	3	49	65	114

Průměrně dočkalo se v 10 letech věku :

v době	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95—	Úhrnem		Všech	Přes 70 let ze 100 lidí
							mužů	žen		
1686—99	14	2	5	1	1	1	12	11	23	4—5
1700—45	9	4	5	2	1	1	11	11	22	2—3
1750—99	9	8	6	5	2	1	14	17	31	2
1800—48	24	23	20	8	4	2	39	42	81	4

90 let a více žili: do r. 1687—1700.: M. Němeček asi 100 let, K. Kozlová přes 100; do 1701—1720.: D. Procházková 105, M. Vítek 104, Kat. Kočová okolo 100, Ond. Hübner, otec sládka, přes 90, Mat. Rychetský 90; do r. 1721—1740.: Alž. Burjánka 90, Jos. Svoboda 90, Václav Straka ve špitále 90, Pav. Johannis 95, Jan Moudrý 92; do roku 1741—1760.: Dan. Štorc 90, Mich. Hübner 92, Anna Kůželová vdova 96; do r. 1760—1780.: Jos. Pajk 97, Šim. Straka 90, Kar. Pokorný 93, Jak. Vaněk 92; do r. 1781—1800.: Leop. Svoboda 96, Kat. Štorcová 90, J. Přeslička 95, Mař. Olivová 90, Dor. Vopál-

ková 90; do r. 1801—1820.: Ter. Pajková 93, Lud. Veselá 96, Lid. Moudrá 95, Kat. Maštková 90, Kat. Přibilová 90, Eva Pajková 90, Magd. Spičková 90, Mar. Sembera 90, Voj. Zroněk 98, Anna Štorcová 108; do r. 1821—1830.: Kat. Procházková 92, Jos. Brunner bednář 98, Voj. Vopálka 90, Mat. Hrdlička 93; do r. 1831—1848.: Kašp. Pajk, Magd. Zelenková 94, Eva Pajková 92, Jan Tichý 98 let.

Vyznání byli katolického; před r. 1800. žily zde 4 rodiny židovské; roku 1840.: 9 žid. a 1 evangelická. Židé bydleli roku 1729. nejvíce v Pavlovicích (8 rodin, 33 duší) a platili „ochrannou daň“ Vlašimské vrchnosti; žid ve Ctiboři platil městu ročně 3 zl. Pokřtiti dalo se mimo Lebla (str. 189) roku 1700. a 1762—81. ve Vlašimi 5 mladých židovek. — Jmenovati někoho židem, pokládalo se tehdy za urážku. Kdo jinému tak řekl a žalován byl, musel platiti pokutu, u zdejší obce „3 kopy gr. a druhého za poctivého vyhlásiti.“ Ve Vlašimi stalo se tak v polovici XVIII. stol., když se byli mnozí židé v Čechách dopustili zrady, držíce v 1. a 2. slezské válce s nepřáteli Rakouska, s Bavory, Prusy a j., načež je cis. Maria Terezia 18. prosince 1744. z Čech vypověděla, pak ale rozkaz na přímluvu Anglicka, Hollandska a jiných vlád odvolala. Lid si to pamatoval a někdy proti jednotlivým, obzvláště škodlivým lichvářům, jednal, ale hodným neubližoval; ano v onen právě čas měšťané zdejší po prve židům Š. Turnovskému a Schückovi.... „pozorujíce jejich dobré chování a ctnostný život.... vědomě udělili svobodný handl a právo městské, kterého sami užívali“ (str. 278).

V o j s k o mělo zde „kasárna“ za branou č. 84—85. n., kde stojí nyní synagoga, a „vojenské byty“ pod valy č. 50. Byla-li válka, brali na vojnu a někteří museli jíti za obec; ku př. r. 1745. M. Burjáněk, jediný syn a dědičný hospodář z č. 229. „jakožto za město Vlašim král. vojska zemského korporál.“ —

Přišla-li tehdy některá ženská „k tělesnému pádu“, její podíl z domu připadl vrchnosti; vedla-li potom ctně a chvalitebně život, mohla jen z královské milosti „na cti a poctivosti zaopatřena býti, aby dětem mimo jejich vinu nabytí poskvrna v budoucím obchodu a štěstí na

překážku nebyla,“ jako stalo se tu roku 1739. od císaře Karla VI.; jinaké nesměly se děti nemanželské k řemeslu a p. přijmouti. — K obchodu a řemeslu smělo dítě poddaných i dobrého chování a poctivých přijato býti jen s povolením vrchnosti.¹¹⁶

8. Poddanské poměry byly velmi tuhé, horší než za předešlých časů (str. 163—167). I měšťané byli nevolní. Ačkoliv měli privilegium na svém statku poslední vůli udělati (str. 217), byli obmezováni v XVII. stol., a vrchnost zrušila i kšaft, když myslila, že by odkazem na dům břímě uvedeno bylo, pravíc na př. r. 1681., „kdyby Vlašimským grunty jejich, kde by se jim a komu líbilo, odkazovati, na domy onera (břemena) uvozovati, v tom povolovati mělo, že by budoucně jak předně nejvíce vrchnosti tak potomkův jich zkáza z toho následovati musela, a protože jest zem vrchnosti, toho jim se nikdy a na žádný způsob nedovoluje.“ A když měšťan pro sešlost věku a nedostatek zdraví nemohl dále hospodařiti ani řemesla svého provozovati, nesměl o své vůli dům prodati, nýbrž u vrchnosti „pohledávati, aby dům svůj prodati mohl, a ze svého domu propuštěn byl.“

Když ale vrchnost chtěla, musil z domu se vystěhovati, hlavně arci, když prý dobře nehospodařil. Poddaný musil vždy vrchnost o dovolení prositi, než něco konati chtěl, na př. chtěl-li se oženiti, některé dítě studovati nebo na řemeslo dáti a p. Povinni byli s počátku dělati podle majetku vše, jak na str. 164 vyloženo jest. Za některé obtížné roboty platili společně: místo klízení luk 12 kop m., za přádlo lnu 15 kop m. (str. 225), potom i za jiné.

Do r. 1684. byli povinni:

1. *„Klády, čeho vrchnost koliv k pile Vlašimské skrze vesnické poddané svéztí dá, náležitě svalovati a k pile přivalovati.“*

¹¹⁶ Kniha gruntovní stará a kšaftovní v archivu městském, pozdější gr. knihy na c. k. okres. úřadě; za jich dlouhé použití děkuji pánům úředníkům; desky zemské 864 C 1—D 24, nové desky W IX 181, místodržitelství archiv K 26/18, 48/4, 99/13, nová Pamětní kniha od p. P. Vlasáka a Trnky, statistická data od p. děkana St. Rýgla.

2. Rybník Vostrovský, kdykoliv se loví, jsou povinni pomoci lovití, a co se jim při témž lovení rozkáže, vše vykonati.

3. Na honění zajícův jednou v rok jedenkaždý, jak sedí, poslati statečného člověka jeden den.

4. Když led v zámecské nárožní lednici sejde, vodu z té lednice vytahovati a lednici vyčistiti.

5. Led do lednice té skládati.

6. Trouby do zámku vodákovi panskému pomoci klásti.

7. Sousedé, kteří potahy drží, jednou v rok furu, cokoliv se naloží, do Prahy, aneb kdekoliv na sedm mil vésti; však se jim na celou furu od 12 mil dává z důchodu peněz jedna kopa míš., a ovsu půl strycha míry pražské.

8. Strouhy na mlýn Vlašimský vyčišťovati, kde by se protrhly, zavozovati a zanášeti.

9. Při dvoře Vlašimském konopí oboje trhati a do snopků svázati, jak na lánu sedí, z lánu po jednom záhoně...

Rezníci od hověda velkého byli povinni vrchnosti jazyk dávatí, a když by vrchnost nepotřebovala a nežádala, tehdy za něj 9 gr.; když vrchnost chtěla, celý drob z velkého hověda, totiž dršťky, plíce, játra a osrdí vrchnosti dávatí, a za to jim za jeden každý drob vrchnost po 9 kr. platila ihned, jakž se to přijalo.

Soukenníci z valchy panské ze 3 loket ouzkého neváleného sukna platili po 1 krejcaru, a ze 3 loket širokého po 1 kr. 3 penízích.

Punčocháři od valchování tří párů velkých punčoch 1 kr. a od 2½ tuctu 10 kr.; dětinské, buď malé neb větší do 12 let. dva páry za jeden pár velkých se počítaly.

Od barvení od jednoho kotla, jak soukenníci, tak punčocháři dávali 5 kr.; ale vrchnost povinna byla do valchy dáti ročně dříví hodného 10 sáhův.

Pekaři o trhu vánočním, jak domácí, tak přespolní po husci vrchnosti dávali byli povinni.

Poselství proti záplatě od míle po 5 krejc. poddani vykonávali.

Podruzi, ti, jenž svých domů nemají, kolik se jich koliv při městě našlo, každý po jednom dni roboty ženní od starodávna a víc ne, vykonávali povinni. Tiž podruzi, kdykoliv toho zapotřebí, pokoje v zámku čistili a klidili.

Měšťané majíce ve Ctiboři krému výsadní, byli povinni do ní panská piva brátí; však aby z toho obec užitek nějaký měla, dával se jim nádavek 19. sud piva....

Mlynáři dva Ctibořští po jednom chrtu nebo psu ohařiku vrchnosti chovali.

V městských gruntech zvěř honiti vrchnost právo měla, ale, co se dostalo, polovici z toho ouřadu dáti povinnost její byla.“

Aby nemusili ledníci čistiti, a vodu z ní vytahovati, udělali měšťané l. 1684. na svůj náklad odpad vody z ní, a voda sama do valů vytékala; roku 1685. učinili pak s vrchností „smlouvu, což ale do své vůle pozůstavila a kdyby se jí zlíbilo, zrušiti mohla, t. že za to „1. kládí k pile válení, 2. rybníka Vostrovského lovení, 3. zajíců honění, 5. ledu skládání, 6. trub kladení, 7. do Prahy forování, 8. struh Vlašimských sklizení a 9. konopí trhání každoročně jmenovitě 28. prosince z důchodu obecního do důchodu vrchnosti odváděti 6 zl. r. dávati budou.“

Z celého města platili pak úroku o sv. Jiří r. 1699.: 73 kop 39 gr., o sv. Havle 83 kop 17 gr., dávali slepic 116 $\frac{1}{2}$, vajec 19 kop a 37 a konali roboty 286 dní.

Jednotlivci byli povinni, ku př. r. 1699. držitelé $\frac{1}{4}$ l. úroku sv. J. 29, sv. H. 33 gr., 1 slep., 15 vajec a 2 dni roboty, letníku z každé krávy 3 kr., kantorovi posnopného žita 1 snop, ovsa 1; — r. 1770. z téhož $\frac{1}{4}$ l. gruntovní činže 1 zl. 23 kr., 2 osoby na robotu, za slepici 7 kr., za 15 vajec 3 k. 4 $\frac{1}{2}$ den.; — r. 1836. ze $\frac{1}{4}$ lánu vrchnosti činže grunt. 1 zl. 23 kr. ve žních dle urbáře s jinými měšťany, kde se jim od úřadu vrchnostenského nařídilo, 2 dokonalé žence po 1 den na panské pole postaviti, desátku, letníku a posnopného jako od starodávna bývalo. Z lánu platilo se čtyřikrát tolik. Z domku bez polí dávali obci 35 kr. a vrchnosti 1 osobu na robotu; r. 1835. domovní činže 2 zl. str.

Robota mohla přejmuta býti s jednoho domu na druhý buď za jistý plat, ku př. r. 1766. ze $\frac{1}{4}$ lánu za 9 zl., nebo za nějakou věc (v. str. 287, č. 108). —

Takové povinnosti zavedla Vlašim i na svém statku ve Ctiboři. Její poddaní robotovali při tamním dvoře a vozili k opravě mlýna potřebné dříví a kámen mlýnský z Prahy. Mleti směli jen u Hrádku v určeném mlýně Klínovském. Kolik se platilo ze statku zádušního v Pavlovicích, poznamenáno je na str. 234.

Tyto povinnosti měl i člověk sám sobě svobodný, když se tu zakoupil, na př. i sám rytíř Sobětický, převzav roku 1792. s domem i povinnosti na něm váznoucí.

Ono posílání ženců nazývali „láskou, protože to jednou vrchnosti z lásky udělali sami, druhý rok na požádání vrchnosti toho neodepřeli,“ až bylo to zvykem a konečně „povinností“.

R. 1840. vyjednával představený města Fr. Šavřda s vrchností o výkup roboty; dohodli se o náhradě za 1 den po 2 zl. 40 kr. stř. Měšťané zaplatili 709 zl. 20 kr. a „láska“ byla jim na vždy z knih vymazána, a také v deskách zemských na panství výkup poznamenán roku 1847.

Z „poddanosti aneb člověčenství“ propuštěn byl rod Klobásovský r. 1665., svoboda byla někdy úředníkům a jiným služebníkům panským od vrchnosti dána, jako na př. r. 1715. dobrodinci špitálu a kaple Loretské J. Vaňkovi a j. (str. 206).

Osobní nevolnictví zrušil pak r. 1781. lidumilný císař Josef II.; dal poddaným někdejší právo jejich, že se mohli po vůli své řemeslem a jinak živiti, ženiti se, když to vrchnosti jen oznámili, a kde koliv jinde na panstvích se usaditi. Vrchnosti zůstalo i po 1781. právo: přihlížeti, jak poddaný hospodaří, právo honební, rybářství na celém panství, odúmrtí, když umřel poddaný bez dědicův, a právo na robotu dle patentu z roku 1775. a poplatky.

Člověk poddaný stal se opět, jako před věky býval, osobně svobodným a závisel na vrchnosti ještě majetkem; ale i to přestalo roku 1848., a jednotlivci i obce svobodní jsou.

Vlašim svobodna od roku 1848.

1. Změny r. 1848.

Rok tento vůbec učinil veliké změny a rozproudil nový život: zrušena v něm roboty, dána osobní svoboda, obecní samospráva a jiné důležité podmínky dalšího rozvoje života státního, obecního a společenského.

Robotu chtěli stavové čeští a náš král Ferdinand Dobrotivý již r. 1846. odstraniti, a šlechtyný panovník nařídil 14. prosince t. r., „aby vykoupení z roboty dobrovolnou smlouvou bylo usnadněno a urychleno.“ Když nařízení to jen ponenáhlu se vykonávalo a konstituce dne 15. března byla prohlášena, podali Pražané tohoto dne králi Ferdinandovi žádost, prosíce Jeho:

1. aby pojištěna byla národnost česká ve všech zemích koruny české i obě řeči, česká a německá, v dokonalou rovnost mezi sebou vespolek byly postaveny, i práv stejných aby požívaly jak ve školách tak i v úřadech;

2. aby povoleno bylo samostatné obecné zřízení, tak aby osoby magistrátní i představení obcí dokonce svobodně byli voleni, pak aby byla úplná veřejnost veškerého jednání v záležitostech obecních.

3. též aby se učinily dokonale času přiměřené opravy v poměrech selských, svoboda tisku, svoboda vyznáváním každého náboženství, aby nařízena byla povinnost ke zbrani obecná, aby bylo zřízeno v městech vojsko městské, jakož i na venku stráž okresní....

Dne 20. t. m. žádali také mnozí držitelé panství v Čechách, „zákon aby přikázal vykoupení z roboty.“ Taktéž i z Moravy a z jiných, hlavně slovanských zemí, z Haliče 18. března, z národního výboru chorvátského dne 28. t. m., šla k císaři žádost, aby „úplně byla zrušena roboty a všechny poddanské povinnosti, poddanství vůbec, aby dána byla rovnost občanská a politická bez rozdílu stavu a víry.“

Dobrotivý náš král, ukazuje k onomu nařízení Svému z r. 1846., vydal pak 28. března 1848. nové, jak praví,

„živou žádostí vedeni jsouce, abychom těžké břemeno naturálního robotování odstranili,“ a nařídil:

„Povinnost robotování ať přestane do roka pod tou výminkou, aby se za ni tomu, kdo právo má, dostalo přiměřené náhrady ode dne, kde robota přestala!“ Dne 25. dubna t. r. vydal konstituční zákon, jenž ustanovil dále v

§ 24.: „Každý občan může stát se majetníkem usedlosti, každou zákonem dovolenou živnost provozovati... v § 25.: „platnost zákonů je pro všechny občany stejná;“ v § 27.: odstranění rozdílů měšťanských a politických i náboženských vyznání... a v § 55. nařizuje „mezi první úkoly říšského sněmu, aby zkoušel návrhy o způsobu náhrady z břemen rolních, o kterých jest ustanoveno, aby vykoupěna byla.“

Na Moravě zrušena byla robota a desátek na sněmu 30. června t. r., v červenci potom učinil na říšském sněmu poslanec Sidon návrh, „aby zrušení obtížností poddanských vysloveno bylo v konstituční listině zejména a obšírně“, a Jan Kudlich, „aby obmezení svobody svazkem poddanským pominulo, robota a desátek byl zrušen.“ Po dlouhém rokování, jehož účastnil se pěknou řečí pro osvobození lidu bývalý vrchní zdejší Dr. F. A. Brauner, oba návrhy přijaty 31. srpna 1848., načež hned 7. září t. r. vyšel patent, kterým bylo zrušeno poddanství, půda břemen zbavena, zrušena všechna břemena z poměru poddanství vyplývající a na gruntu spočívající. Za některá náhrada dána, za některá nic; za práva z osobního poddanství nesměla býti náhrada žádána, jen za práce a naturální a peněžité poplatky....

Vrchnostenské úřady vedly pak soudy a politickou správu jen až do zřízení zemských úřadův.

Tím stal se poddaný samostatným a skutečným majetníkem usedlosti.

Mimo to prohlášena byla rovnost národnosti a řeči české a německé v zemích koruny české, povolena správa obecní, svoboda náboženství a nařizováno, aby v celém mocnářství zřízena byla národní obrana.

Těchto snah účastnili se také Vlašimský kníže a měšťané. —

2. **Kníže Karel z Auersperka.**

Kníže Karel z Auersperka byl mezi prvními šlechtici, kteří hájili práva země české již na sněmě r. 1847., když jednalo se o povolení berně. R. 1848. byl setníkem I. setniny prozatímní „národní strážce,“ František z Auersperka nadporučníkem v 7. setnině, a v této důstojnosti připojili 25. března t. r. s jinými svá jména k oné žádosti obyvatelů Pražských (str. 332), „z úplného vnitřního přesvědčení“ pravice:

Upřímně přiznáváme se ke slovům, tam (v žádosti obyvatelů Pražských) proneseným:

„aby pojištěna byla národnost česká ve všech zemích ku koruně české náležitých, aby obě řeči česká i německá v dokonalou rovnost mezi sebou vespolek byly postaveny, i práv stejných aby požívaly.“

Za opovrhovatele svatého práva, za ouhlavního nepřitele žádoucí svornosti a bratrské jednoty pokládali bychom toho, kdož by se osmělil, na odpor stavěti se dokonalé a skutečné rovnosti obou jazyků v zemi české obyčejných.

Pouze tímto způsobem bude pásku bratrské lásky vždy oužeji k sobě spojovati oba dva kmeny, kteréžto v naši vlasti obývají; jen touto cestou dostane se nám bezpečného rukojemství na časy věčné, že oba dva kmenové budou laskavě, mocně a společně působiti k témuž cíli, k zachování a ku klidnému vyvíjení se svobody, nedávno teprv nabyté.

Oddělování se však od sebe podle víry, podle původu a podle záměrů spolkových, mohlo by snadně rozvázati svazek, jenžto nás teprv nedávno obvinul.

Abychom vyhověli všelikému nedorozumění, kteréž by v tom jakýmkoli způsobem povstati mohlo, osvědčujeme my všichni důstojníci jak uniformovaných sborů měšťanských tak i prozatímní neuniformované národní strážce, že podle našeho jednotného mínění má a bude míti v národní strážci jazyk český i německý skutkem stejné právo.

Aby pak rovnost obou jazyků v zemi užívaných za příčinou komanda co nejspíše mohla ve skutek uvedena býti, žádáme pány spisovatele, by naučení v českém velení co nejrychleji tiskem vydali.

Dáno v Praze 25. března 1848.

A v čele 38 šlechticů, mezi nimi Nostic, Thun, Kinšký, Schönborn, Malovec, Kolovrat, Valdštejn, Villani, Šternberk a j., vydal v Pražských novinách str. 114 následující :

Osvědčení.

Abychom předešli mnohonásobné mylné pověsti a abychom obecnstvu ryjevíli své úmysly upřímné a zřetelně, viděli se vedeny býti k tomu, abychom se nikoli jménem stavovského sboru, něbrž jakožto jednotliví jeho oudové osvědčili tímto :

S útechou a vděčností vítáme rozhodnutí J. M. C., že svým národům propůjčuje konstituci, a že prvním hlavním jejím zákonem bude zastoupení národu, kteréž se dokonale hodí k právům a žádostem, k stupni vzdělanosti veškerých tříd, k interessům a národnostem.

Prohlašujeme, že podle našeho přesvědčení musí svobodně volené zastoupení veškerých měst ochranných čili municipálních, stavu selského, průmyslu, intelligenci, umění a věd a t. p. býti základní výminkou budoucího zastoupení národu, a že poslanci ti, kteří podle slov patentu, dne 15. března t. r. o konstitučním zřízení vydaného, mají svým časem poslání býti do Vídně, měli by vyjítí ze sněmu, shromážděného již podle zastoupení národu nově ustanoveného.

Dále prohlašujeme, že podle našeho mínění staré zřízení zemské nemá tomuto novému zřízení býti na odpor nižádným způsobem, avšak může se dobře hoditi k tomu, aby k novému, času přiměřenému zastoupení národu připravoval návrhy, od cis. kr. Milosti na stavech již požádané.

Za tou příčinou toho žádáme, o to se snažime, aby sněm, na němž mají zastoupena býti všechna královská města skrze poslance, od nich samých volené, svolán byl bez meškání a k tomu cíli, aby vyhověno bylo poručení od J. M. C. danému, že se mají v poradu vzíti návrhové nového zastoupení národu, aby tyto předloženi býti mohli do konce měsíce tohoto, nučež má zase v nejkratším čase svolán býti sněm podle nového zastoupení národu, aby se ještě dříve poradil o národních potřebách a žádostech, o peticích a návrzích, proto zašlých, než li odejdou do Vídně poslanci, o nichž se zmiňuje patent dne 15. března, a konečně aby sněm, jakož pravěno bylo, vyvolil tyto poslance. Jakkoli tato doba krátká jest, přece k tomu postačí, jestliže intelligence této země jí užijí, aby všudy, jak

oustně tak i tiskem vyložili, což se z oumyslů a žádostí, které již na jevo vyšly aneb ještě až do toho času na jevo vyjdou, hodí k dobrému obecnému, nebo co jen ke zvláštnímu.

Pronesše své úmysly, myslíme a kojíme se naději, že jsne tím důkaz dali o tom, že chceme upřímně a poctivě po dráze pokroku kráčet, že chceme v svornosti snažiti se o velký cíl, abychom dobrému své vlasti napomáhali.

V Praze, dne 3. dubna 1848.

Když pak od čes. zem. praesidia svolána byla, „mimořádní kommissí 30 údů z rozličných stavů obyvatelstva Pražského, aby pro důležitá jednání k rokování sněmovnímu potřebné základy se nabyly“, povolán byl do ní na předním místě zdejší kníže K. z Auersperka.

V kommissi byl ve III. oddělení „hotoven návrh, jak by se co možná nejrychleji uskutečnilo v roce vykoupení z roboty od nejvyššího místa nařízené, na základě dobrovolnosti a se zvláštním na prospěch robotě podrobených,“ a ve IV. „návrh kommunálního zřízení měst a obcí. V tomto byl předsedou kníže K. z Auersperka, pak Dr. F. A. Brauner, býv. vrchní Vlašimský... A v Praze čítán k mužům „důvěry hodným k volbě“ a na sněmu „vynikal také jako řečník.“ Vůbec účastnil se všech důležitých jednání, háje práva království českého a zásady v oněch listinách vyslovené. České smýšlení osvědčil kníže K. z Auersperka tehdy i tím, že v kostele Vlašimském, uctě památku svého děda Viléma a manželky jeho Leopoldiny, postavil jim r. 1848. krásný pomník gotický s českými nápisy.

Ve Vlašimi pak samé působili v duchu vlasteneckém kněží Jos. Kolrus, Vinc. Macháček, Ant. Vlasák, učitel Ant. Heller a j. Utvořili zde již v listopadu 1847. soukromý Čtenářský spolek asi 15 osob. „Světnici za čítárnu propůjčil učitel Ant. Heller a hlavou spolku byl Josef Kolrus a jednatelem Vincenc Macháček. Čítaly se: Pražské noviny, Květy, Včela a Moravský týdeník.“ A tak byli měšťané ti „poněkud na rok následující připraveni.“

Ke konci r. 1848. proměnil se Čten. spolek ve filiální odbor „Slovanské lípy“ Pražské; měl mnoho údův a „byl takořka jediným ohniskem celé město zahřívajícím.“

Tohoto léta zřídila se tu jako v jiných městech národní obrana čili garda ke 200 mužů. Cvičili se dosti ve zbrani. Nosili čáku, tmavě modrý kabát s červeným lemováním a bílé spodky. Prapor daroval jim kníže K. z Auersperka. Dne 6. května učinila I. výlet na Loretu, a 4. listopadu byl prapor nár. obrany po mši sv., na náměstí sloužené, posvěcen. Kmotrami byly: kněžna paní Bedř. z Auersperka, matka, a Vilemína hr. Nosticová, sestra knížete Karla.

Téhož léta konána I. volba na sněm český a říšský; „kandidáti pro volení poslanců na sněm český“ byli P. Ant. Vlasák na Hrádku, P. Jos. Kolrus, kaplan a Jos. Lang, lékárník ve Vlašimi; zvoleni pak na sněm český: Šimek, sedlák z Věřic a Dr. Brauner, t. č. již v Praze, na říšský Alois Jelen. —

Patrna byla tedy shoda vlastenecká v jednání na zámku a v městě, ačkoli byl před tím spor mezi obcí a vrchností o právomocnost soudní (str. 243).

Myšlénka čistě lidskosti, rovnoprávnosti a svobody ovládala všechny a vzbuzovala utěšenou naději do budoucnosti.

Avšak — Bohu žel! — přišla záhy bouře, mládež a lidé v Praze, ve Vídni a jinde svedeni učinili vzbouření proti vládě krále dobrotivého, Ferdinand se poděkoval, a reakce ničila ony naděje.

Zákonodárný sněm říšský, svolaný v Kroměříži na Moravě, byl rozpuštěn — a nastal obrat.

Dne 17. března 1849. vydán sice řád obecní, jež vypracoval ministr Stadion. Jím byly zrušeny bývalé úřady vrchnostenské n. patrimonialní, a města i vsi dostaly správu obecních záležitostí do svých rukou, volíce si představené nebo starosty; avšak ještě téhož roku 28. července nastoupila vláda ministra Dr. Alex. Bacha, pronásledovala všechno národní hnutí (zanikl i zdejší Čtenářský spolek), až konečně uvalivši těžké daně na obyvatele a veliký dluh na stát, po nešťastné politice a válce v Italii r. 1859. propuštěna byla od našeho císaře Františka Josefa I. 21. srpna t. r. Císař pán vydal pak ze svobodné vůle „neodvolatelný diplom“ 20. října 1860., jímž vzdal se některých práv panovnických a povolal národy své k zákonodárství a k péči o blaho zemí jedno-

tlivých a státu. Rakousko vstoupilo tím mezi státy ústavné čili konstituční. Než i potom děly se změny věčné a osobní.

R. 1861. zaváděna byla ústava podle únorového patentu za vlády Schmerlingovy, a centralisace obmezovala říjnový diplom. Vůdcem „ústavověrné strany“ německé šlechtické v Čechách stal se zdejší kníže K. z Auersperka; t. r. byl od vlády Schmerlingovy jmenován dědičným členem rakouské sněmovny panské, 18. dubna jejím předsedou, a nazýván t. č. „první kavalír říše.“ Stál odtud na straně centralistů, Čechům samosprávy se domáhajícím nepřátelských. Naši litovali, že tak s jinými šlechtici původní směr opustil, uznávajíce jeho „bystré oko státnické“ a moc i nadání jeho, a Němci radovali se, vidouce v něm vůdce svého a nabývše jím vlády nad zemí i celým státem. Spor mezi Čechy a Němci se pak vůbec přiostrčil.

Když nastoupilo ministerstvo Belcrediho l. 1865., vzdal se kníže K. z Auersperka místa ve sněmu, a když toto bylo po válce s Prusy r. 1866. propuštěno, postavil se dle přání „ústavověrců“ v čelo šlechtického komitétu volebního. Volba pověstným „chabrusem“ rozhodnuta pro ústavověrné. Kníže stal se opět předsedou panské sněmovny, a když nová ústava byla potvrzena 21. pros. 1867., i předsedou ministerstva, t. zv. „měšťanského“ s Herbstem, Jiskrou atd. za říšského kancléře Beusta r. 1868.

Vlašimské obecní zastupitelstvo, s knížecí strany zvolené, vyslovilo mu jakožto „spolurodáku a spoluúdu zastupitelstva“ přání, načež kníže poděkoval se českým listem, v němž mimo jiné píše, že . . . „blahopřejná adresa dotkla se ho velmi příjemně, ježto v jejím obsahu s opravdivou uspokojeností shledal potvrzení oné přichylnosti, která . . . má svůj původ v dlouholeté neporušené pospolitosti stejných zájmů,“ a odpovídá „s vřelým díkem a snažným přáním, aby blaho města Vlašimi vždy z obzvláštní přízně ochraňující Prozřetelnosti se těšilo . . . Každá vláda má povinnost o potřeby všech státních občanů se stejnou horlivostí pečovati a o blaho všech národností stejnou měrou se zasaditi. Uvázav se nyní ve vládu, jest, jak se samo sebou vyrozumívá, vyplnění této povinnosti nepohnutým cílem mého

snažení, při čemž mně zvláštní útechou bude, pakli ve prospěch své drahé vlasti jednati a tím svou neproměnlivou lásku k vlasti budu moci objeviti. Ve Vídni dne 24. ledna 1868.

Poněvadž ono ministerstvo bylo proti snahám našeho národa, nesouhlasili s adresou měšťané národní strany a česká veřejnost.

Kníže vzdal se té hodnosti, když jednalo se o rovnoprávnost národů rakouských, a Beust a min. Taaffe v červenci t. r. sami bez něho vyjednávali za návštěvy císaře pána v Praze o vyrovnání s českými zástupci. Vystupoval nyní rozhodně dále proti federalistům, proti ministerstvu Potockého r. 1870. a Hohenwartovu r. 1871., nám Čechům a vůbec všem národům rakouským příznivému, až obě padla, a podporoval ministerstvo bratra svého Adolfa od 16. listopadu 1871., jsa opět předsedou panské sněmovny. V ten čas navštívil knížete ve Vlašimi 27. října 1878. korunní princ Rudolf. Kníže Adolf vládl až do 15. února 1879. v duchu centralistickém a stal se potom předsedou nejvyššího účetního dvora. Nástupcem jeho jmenován byl hrabě Taaffe, a kníže Karel sprostěn předsednictví oné sněmovny.

Císař zůstal mu nakloněn, a 11. října 1879. poctil jej králevic Rudolf ve Vlašimi po druhé svou návštěvou.

Nejvyšším maršálkem království českého byl pak až do r. 1883., kdy byl císařským rozkazem český sněm rozpuštěn a nové volby vypsaný. Kníže z Auersperka sděliv krátce toto rozhodnutí císařské, opomenul obvyklého způsobu zakončení sněmu k místodržiteli, jakožto zástupci císařovu, odešel nápadně ze sněmu a složil předsednictví zemského výboru jen listem k náměstkovi, nečekaje, až podle řádu byl jeho nástupce jmenován. Protož upadl na nějaký čas v nemilost císařskou, a nová návštěva králevice Rudolfa do Vlašimě odřeknuta. Od té doby vzdal se politické činnosti a žije v Praze nebo na svých panstvích. Roku 1884. slavil 70. narozeniny, a zastupitelstvo, t. č. z národní strany zvolené, po návrhu D. M. Šchidlofa uspořádalo se spolky k jeho poctě slavnost. Česká veřejnost, jako předešle r. 1868., vyslovujíc se proti tomu, psala, že při tom nebylo „vědomí české v návalu patriotismu lokálního.“ — Totéž veřejné mínění dalo pak svědectví, že i v těch neblahých letech

zůstali na rozdíl některých přívrženců svých „Auersperkové, Thunové, Valdšteínové a Kinští sice centralisty, ale Rakušané.“ — Na otázku, jak se choval zde i po ten čas odporu proti národním snahám, musí dějepis uznati spravedlivě, nehledě k politické činnosti, že kníže K. z Auersperka jako jeho [†] otec Vilém, podporoval časem chudé, pohořelé a některé místní podniky.

To vše působilo arci také v život obyvatelstva zdejšího.¹¹⁷

3. Vnitřní poměry městské.

Když vládla na zámku i v městě stejná mysl, měli kníže a lid podobnou snahu k obecnému dobrému.

Nebylo stran; avšak utvořily se tu hned, když nastal vůbec onen nepříznivý obrat: měšťanská čili národní a knížecí strana jako v mnohých podobných městech. Jedna proti druhé ob čas vystupovala v životě obecním a společenském, usilujíc dostati správu obecní a okresní do svých rukou.

Aby neblahá tato neshoda pominula, pokusil se r. 1882. bývalý starosta Fr. Neubauer o smíření obou stran, o společné jich působení ku blahu města. Učiněno smíření; ale svornost netrvala dlouho. Nastaly opět nové neshody, z příčin nejvíce osobních, a jeví se dále při volbách a v životě společenském.

Knížecí strana vítězila při volbách obecních až do r. 1861., měšťanská od toho léta až do r. 1864., pak opět knížecí do r. 1870., odtud zase měšťanská; při volbách do zastupitelstva okresního strana měšťanská až do r. 1884., potom odtud knížecí. — Jedna druhé, jak někdy v životě bývá, vytýká nějakou vadu; ale bylo a jest to vinou spíše některého jednotlivce, než celé strany. I nemůžeme tedy, pokud není vše úplně jasno a dokázáno, o tom určitě souditi ani soukromě, tím méně veřejně neb dokonce i zde, kde spisovatel zodpověděn je za každé slovo před vlastním svědomím i před Bohem a má vážnou povinnost dějepisců na zřeteli: psáti *jen*

¹¹⁷ Pražské Noviny 1848—49. s úřední přílohou, rozličné časopisy, Spamerův Conversations-Lexicon, Pamětní kniha městská od P. Vlasáka a P. Trnky str. 94—97. a j. v.

čistou pravdu, „nic nepravého a křivého, nehledě ani k osobám, ani k jejich přízni a nepřizni, nenadržuje v úsudku nižádným způsobem jedné nebo druhé straně, varovati se nepřátí snad jedné straně více než druhé, aneb míti k jednomu více a k druhému méně lásky a chuti,“ má-li to býti skutečný dějepis, nestranný, spravedlivý a blahovolný, pokud to v lidské povaze upřímně a poctivě býti může. Je to arci tím těžší, jedná-li se tu o strany a věci v nejnovější době a v rodném okolí. Činím ale tak dle nejlepšího vědomí a svědomí, znaje hlavní skutky jedněch i druhých.

Můžeme podle nich souditi — a skutkové mluví! — že na obou stranách jsou mužové hodní, dobročinní, poctiví, vlastenečtí, a tedy ctihodní, kterým záleží na pokroku města, a že mnozí pracují více nebo méně dle okolností k obecnému dobrému. České řeči váží si obě v samosprávných úřadech, v obecním a okresním, i ve svém hlavním středu, v záložně a spořitelně. Stoupenci jedné i druhé strany jsou obyvatelé jednoho města, jednoho okresu, staří, praví sousedé, neb i příbuzní a přátelé, z nichž mnozí touží, aby smíření obou stran, jednou již uskutečněné, upřímně a důsledně se provedlo, a nepřidělávalo se bez potřeby nepřijemností a starostí, jichž má bez toho každý člověk více méně v tom neb onom způsobu, aby „spojenými silami“ snášenlivě, svorně a vytrvale pečovaly o blaho města a okolí a ke cti a prospěchu milé vlasti. —

Jsou již také v této době některé věci dosti zajímavé a poučné, jež patří Dějinám; o těch také přiměřeně k celku zpráva je dána; však mnohé jsou teprve v zárodku, pouhé návrhy neb usnešení, jiné se vyvinují, a mohou se tedy časem a změnou osob zjinačiti k lepšímu neb i k horšímu. Než dospějí osoby a věci k svému konci, nemůže se konečný, spravedlivý úsudek historický o nich pronésti; podávám tedy v následující části zatím toliko přehled pamětí,¹¹⁸ co se již stalo nebo za úkol pro budoucí léta vytklo, jako závěrek k předešlým částem.

¹¹⁸ Podrobně o této nejnovější době pojednám — dá-li Bůh zdraví — v pozdějších letech, až mnohé věci dospějí. Zpráv obšírnějších, jež mi někteří přátelé Dějin podali o rozličných věcech, začez jim i zde děkuji, užil jsem, pokud to jen v následujícím přehledu souměrně býti

I. Obecní záležitosti. Vlašim stala se jako jiné obce úplně samostatnou a spravuje své záležitosti neodvisle, volíc si teď sama vždy na tři léta zastupitelstvo. To přihlížejíc k potřebám městským pečovalo dosud celkem o upravení a zvelebení města. Hlavní práce jeho jsou: obecní škola rozšířena na farní hlavní r. 1859., vystaven dům pro c. k. okresní soud a okr. zastupitelstvo, r. 1872. zřízena měšťanská škola hlavně obětavostí Fr. Neubauera a záložny. Tyto a jiné podniky vyžadovaly na obci mnoho vydání, a proto když byl r. 1871. schodek v rozpočtu 6294 zl., ustanovilo měst. zast., aby zaveden byl pivní krejcar a poplatek z kořalky a vína, jakož i přírážka 10% na 3 léta z přímých daní, a po návrhu A. Šavrdy usneseno, aby založena byla „měšťská spořitelna.“ Když pak vydání a schodek rostly, byla přírážka r. 1880. na 15%; 1884—88. 25% př. školní a 20% obecní. Příjmu bylo na př. 1884.: 6.906 zl., nejvíce z nápojové přírážky přes 2.000 zl., a z nájmu dvora Ctibořského 1.181 zl., vydání 12.924 zl.: na daně 66 zl., na chudé 2.000 zl., na úroky 1.425 zl., na školy 2.704 zl.

R. 1882. ustanoveno jest zříditi nový vodovod z kašny u c. k. okr. soudu do kašny na Vel. nám., r. 1886. opětován a proveden návrh, spojití vodárnu s dolejší kašnou a postaviti novou kamennou kašnu na místě staré; 1883. zříditi cesty na Malé Straně k řece, 1884. opravití taras u radnice, 1885. upravití „Kostelní ulici“, což podle možnosti se dělo.

Od r. 1884. jednala obec po smrti Fr. Neubauera, podnikatele staveb, aby dráha z Benešova do Vlašimě se

mohlo; úplně se jich užije budoucně. — Prameny jsou mimo vlastní zápisy od l. 1868.: archiv městský, listovní úřad c. k. okr. soudu ve Vlašimi, nové desky zemské v Praze, nová Pamětní kniha městská od P. A. Vlasáka a P. V. Trnky, některé výpisy z matrik a zpráva o spořitelně od děkana P. Stan. Rýgla, Pamětní kniha škol Vlašimských od A. Chalupy, Pamětní kniha záložny a zpráva od Jana Plateníka, Čtenářského spolku od Jana Vondráčka, jenž i rozličnými zprávami o pořádcích a j. velmi ochotně přispěl, zprávy od mnohých pánův, kteří nepřejí si jmenování býti, tištěná Zpráva městské rady ze dne 28. října 1888, Úřední popis o sčítání v král. českém r. 1854—1880., seznamy úředníků z několika let, „Literárně činní spisovatelé kraje Tábořského“ od Fr. D. Zenkla v Českém Jihu r. 1882. a násl., Zprávy obchodní a průmyslové komory v Budějovicích r. 1871—75., Posel z Prahy a j. v.

uskutečnila, a za sedm cest v té příčině do Vídně konaných zaplatila MDr. Moricovi Schidlofovi 2.100 zl. Jan Neubauer vykonal cestu pro obec bezplatně.

R. 1887. učiněn návrh, stavěti novou radnici, a z posávní zaříditi dům pro schudlé měšťany, r. 1888. dne 16. března, zaříditi „řemeslnickou pokračovací školu“ a v památné schůzi dne 27. října ustanoveno jednomyslně, aby po úmyslu † starosty Neubauera „na oslavu jubilea 40 letého panování našeho nejmilostivějšího panovníka J. V. c. a kr. Františka Josefa I. zřízen byl ve Vlašimi „městský chudobinec“ pro nevinně schudlé a bezúbohné měšťany. K uskutečnění toho šlechetného úmyslu bude užito: k stavbě domu peníze, jež byl † starosta Fr. Neubauer s manželkou svou Františkou daroval, uložené v záložně úhrnem 2218 zl. 47 kr., dále k tomu od Fr. Neubauera ještě odkázaných 2.000 zl., od spolku divadelních ochotníkův, od M. Novotné a jiných k dobročinnému účelu věnovaných 200 zl., pak 10.000 zl., jež město samo hotově daruje, a to: 6.000 zl. na stavbu, 4.000 zl. na vydržování ústavu. O slavnostní této schůzi vydala městská rada zvláštní zprávu tištěnou.

J m ě n í má obec: a) radnici č. d. 120. a 121., kde se chová též archiv městský, stavení č. 320. a 326.; b) statek Ctiboř: dvůr r. 1878. opravený, polí 110 jit., luk 13½ j., zahrady a pastviny přes 2 j., lesů přes 116 jit.; c) novou myslivnu v Březině. Statek zapsán je v nových deskách zemských čís. 427. a vtěleno na něm: Šebkova nadace zdejší r. 1877. 10.500 zl., a městské spořitelny Pražské 6.000 zl. Za vykoupnou robotu čítalo se roku 1867. 3926 zl. r. č.

Na Hrádku má Vlašim patronátní právo.

V prvním v ý b o r u, dle zákona od samých občanů svobodně voleném, byli r. 1850.: kníže K. z Auersperka, lékárník Lang, Fr. Říha, G. Hellmuth, Jos. Mrázek, Fr. Balík, Jos. Eypert, K. Štechr, A. Vondrák, J. Vidimský okr. soudce, Fr. Šavřda, Voj. Toulá. Za purkmistra čili starostu byl zvolen kníže K. z Auersperka, a když volby nepřijal, Fr. Říha, radním Lang a V. Toulá. Říha vyznamenán byl r. 1854. záslužným křížem.

R. 1861. zvolen starosta Fr. Neubauer, radní Josef Mrázek a notář J. Petraš; r. 1864. starosta J. Petraš,

radní Matucha, K. Štechr, Fr. Balík, A. Šavrda; r. 1867. purkmistr A. Vondrák a r. 1868. Fr. Balík, a v radě po Stechrovi zvolen Blabol; ve výboru v těch letech byli ještě: Voj. Storc, Říha, Em. a V. Roštík, Fr. Neubauer a když se tento poděkoval, Vosátka, G. Hellmuth, Jan Balík, F. Podbrdský, Eypert, K. Kittl, A. Hitz, A. Průcha, K. Ráček, J. Štětina, J. Cirman; r. 1870—1883. starosta Fr. Neubauer, po něm Dr. Moric Schidlof, a v radě v t ý c h ž letech: Fr. Balík, A. Šavrda, K. Ráček, J. Pláteník, Jan Neubauer, K. Blabol, A. Zajíček; ve výboru: A. Doležal, G. Hellmuth, V. Cikhart, Jos. Slabý, Jan Štětina, J. Balík, Fr. Podbrdský, Jos. Eypert, A. Hitz, A. Roštík, Al. Neumann, ... Fr. Filípek, Jin. Horáček, K. Kittl, K. Podbrdský, A. Průcha, Jak. Röhr, Jos. Štětina; virilní hlas má v obecním zastupitelstvu držitel velkostatku kníže K. z Auersperka. — Tajemníkem byli: do r. 1867. P. Pelzman, pak Jos. Hucker, Jos. Aschenbrenner, M. Štětina, Ant. Šavrda, jenž uspořádal archiv r. 1889.; policejním komisarem od r. 1887. Jos. Slabý; myslivec na statku Fr. Blabol, Záhořík.

Cestní měšťané jsou zvoleni: roku 1851. Jos. K. Příbyl, c. k. podkrajský, zdejší rodák, Jan Vidimský, c. k. sudí, „který si chvalným počínáním ve svém postavení dokonalou důvěru všech občanů získal,“ Gabriel Hellmuth, lékař, „za mnoholetou příčinnivost ve svém povolání,“ r. 1857. J. Smidl, knížecí nadlesní, jenž „každou potřebnou práci obci s největší ochotou zdarma prokázal,“ r. 1860. Alois Berka z Dubé, adjunkt c. k. okr. soudu, který chvalně pečuje o obecné dobré požíval dokonalé úcty všech občanův; roku 1861. Fr. Palacký a Dr. Fr. Rieger „pro zásluhy o naši milou vlast na důkaz úcty,“ r. 1871. hrabě Jind. Clam Martinic, Dr. Pražák a ministři, kteří se byli účastnili vyrovnávacího jednání... hrabě Hohenwart, Dr. Schäffle, Jos. Jireček a Dr. Habětínek, Ign. Bohdanecký, c. k. okres. hejtman, r. 1873. Dr. Moric Schidlof „pro zásluhy o blaho města,“ poslanec Karel svob. pán Villani „pro zásluhy v boji o národní samostatnost, P. Ant. N. Vlasák, farář na Hrádku pro založení pamětní městské knihy, Saturnin Heller, architekt, za bezplatné shotovení stavebních nástinů pro měšť. školu; r. 1886. P. Vinc. Macháček, vikář

ve Zdislavicích, poslanec Dr. Em. Engel v Benešově a Jan Pláteník „pro zásluhy o město a okres.“

Cestnou památku zvláště zasluhuje † František Neubauer, starosta obecní a okresní. Co pěkného v posledních letech zde učiněno jest, dělo se hlavně jeho přičiněním a pomocí, totiž: nová škola, pro jejíž stavbu koupil a daroval čis. 41. a 42., úprava náměstí, na niž připlatil okolo 2.000 zl., nábřeží jeho nákladem zřízené a teď po něm nazvané, oprava cest, založení silnice k Divišovu, již dal napřed sám měřiti a plány udělati, oprava městského dvora ve Ctiboři, stavba myslivny v Březině, zřízení továrny na obuv, aby lidem výdělek opatřil, vlastenecké podniky v jeho domě „u Karla IV.“ konané; dále přípravné práce k stavbě dráhy z Benešova do Vlašimě, odtud k Želivu a Něm. Brodu a Jihlavě, na něž r. 1882—83 vydal mimo práci přes 12.000 zl.; ¹¹⁹ základ k zbudování chudobince, na něž věnoval s chotí svou Františkou 1000 zl. již r. 1873. za příčinou 25 letého panování našeho císaře a krále Františka Josefa I. a odkázal 2000 zl.; podporování chudých sousedův a rodáků studujících, velké příspěvky na vlastenecké účely vůbec a j. v.

Když bylo potřebí nějaké cesty pro dobré města neb okresu, vyjednávati v Praze, ve Vídni nebo jinde, činival to nezištně a poctivě. „Za všechna léta neúčtoval pro sebe žádných výloh, ač byl mnoho času i peněz vynaložil v zájmu města i okresu.“

Byl dobrá, čistá povaha, muž upřímný, poctivý a důvěřivý, až se této vlastnosti i zneužilo, vlastenec věrný, obětavý. Byl ctěn a vážen od lidu a spolupracovníků v zastupitelstvu obecním, okresním i na sněmu, kde byl poslancem za zdejší okres. Slovnutý Dr. Fr. L. Rieger s jinými poslanci navštívili ho r. 1883., a městský výbor již za jeho živobytí několikrátě příležitostně projevil mu vděčnost obce, uznávaje ona díla ctihodného starosty. I když ochuravěl, měl utkvělou myšlenku: „zvelebiti Vlašim“. † 24. listopadu 1883. a pochován ve Vlašimi dne 29. t. m.

¹¹⁹ Celkem stály přípravné ty práce 18.661 zl. Majetník koncesse po něm jest dědic jeho stavitel Jan Neubauer společně s podnikatelem staveb drah, s Osvaldem Životským, podle smlouvy 3. února 1888.

Okresním starostou byl Fr. Neubauer od roku 1864. až do své nemoci, kdy zastával ho náměstek Voj. Cikhart, kupec v Domašíně; tajemníkem do t. č. byl Frant. Trnobranský —; od r. 1884. starosta P. A. Farka, děkan v Divišově, 1888. A. Doležal, kníž. rada ve Vlašimi.

2. Soudní právo přešlo na c. k. okresní úřady. R. 1849. bylo naše království nově rozděleno na 7 krajů politických a 13 soudních. Vlašim patřila k Budějovickému kraji politickému, podkraji Benešovskému a k Táboorskému soudnímu; pak r. 1854. na 13 krajů s 207 okres. soudy. Vlašim přidělena k Táboorskému kraji. Okresním městem stala se r. 1849., okres podle sečtení r. 1857. měl $6\frac{3}{10}$ míle, 2.767 obyv., jsa podle velikosti 3. v kraji; plocha obce Vlašimské čítá 2.784 jiter.

Úřadovati začalo se 28. června 1850. v radnici; potom vystaven nový dům u děkanství nákladem 26.030 zl.: Vlašim přispěla 10.000 zl., okres tolikéž, erár 6.030 zl. I. sudí byl zde Jan Vidimský, dokonalý právník (v. str. 344) až do roku 1864., Jan Jirovic, „muž spravedlivý, řádný a dobrou věc vřele milující“, Em. Dostrašil († r. 1866. maje 72 léta věku svého), Ig. Bohdanecký, Jan Dříza, V. Herčík, býv. c. k. voj. auditor, Ant. Linke; z jiných úředníků déle působili n. působí zde: soudní adjunkti: Berka z Dubé, Wisinger, V. Hrbek, A. Tichý, Dr. Jos. Kostka, Em. Klouček, A. Roškot, J. Křemen, Jos. Scholz; listovní A. Tichý, J. Vilímek; kancelista Matulka, A. Kremlička, F. Pokorný, Vác. Hain-Schmidberský, Ed. Adamec, Bilič, Jos. Cée...; v c. k. berním úřadě: berní Jos. Vošahlík († 1886., 83 let), Vác. Koutský († 1888., 77 let), Vil. Modrey, po něm J. Dostal; kontrolor Fr. Ikavec, Schrom, Tom. Zylvar, adj. Aug. Havránek, Jos. Peukert, Leopold Navrátil, c. k. nadporučík, Vác. Mladý, Hladil, Pokorný.

Právní zástupci: I. advokát usadil se tu Dr. N. Nápravník, po něm rodák zdejší Dr. Josef Balík, později Dr. V. Pittermann; notářové: J. Petraš, Dr. Adolf Drexler, Vítězslav Franz.

Mimo to jest ve Vlašimi c. k. poštovní úřad za vedení K. Blabola, telegrafní úřad, c. k. finanční stráž a stanice četnická, jejíž strážmistr Fr. Málek byl r. 1884. stříbrným záslužným křížem vyznamenán.

3. Trhy a živnosti. Výroční trhy konají se podle daných privilegií: 1. v pondělí masopustní, 2. v pond. před Velikonoci, 3. v úterý před na nebe vstoupením Páně, 4. v úterý před sv. Janem Křt., 5. na sv. Jiljí, 6. ve středu před sv. Václavem, 7. na Dušičky, 8. druhé pondělí před narozením Páně; týdenní každou středu, od r. 1870. týdenní trhy na obilí a od r. 1876. i na dobytek.

Řemeslníkův a obchodníků bylo r. 1875.: 20 punčochářů, (r. 1871. 17, skoro jako před 150 lety), 17 ševců (r. 1871. 14), 11 obchodníků se zbožím smíšeným, (r. 1871. 7), 10 pekařů, (1871. 5), 9 kořalen, 8 řezníků (r. 1871. jen 3) méně než před lety; 7 krupařů, 6 truhlářů, 5 kovářů, 4 barvíři, hostince, obch. v obilí (r. 1871. 2) a kramáři; 3 kožišníci, hokynáři, obch. s ovocem a zeleninou, s plodinami; 2 knihaři, mlynáři, zámečníci, klempíři, soukenníci, obch. s kožemi, s kamenným nádobím, hodinář, perníkář, sedlář, koželuh, kolář, provazník, hrnčír, kartáčník, řesetář, pokryvač, vápeník, 1 sládek, vinopal, obch. s potravinami, s hrnčír. nádobím, úhrnem 167; pak z uměleckých živností: 2 stavitelé, 1 řezbář a fotograf. R. 1871. bylo jich všech 121, načež přibýlo jich vůbec: 2. roku 6, 3. r. 8, 4. r. 14, 5. r. 24. (Srov. starý počet na str. 244.). Zařízena byla pak zde prádelna na tuhu pod městem r. 1872., ale brzy zanikla; r. 1877. Vídeňská továrna na obuv, jež zaměšknává v dílně ke 20, a po domech přes 100 dělníkův, vyrobí ročně 50.000—60.000 párů botek a poslala výrobky své na výstavu Pařížskou; dílo mistra obuvnického Fr. Zachara bylo na výstavě v Táboře a j. vyznamenáno; J. Bukvička a J. Svoboda zařídili stávkářské závody pro vývoz. Pokusy též učiněny, aby pěstovalo se tu košíkářství působením záložny r. 1870., sázení moruší r. 1873., prádelna na vlněnou přízi roku 1886., a jednalo se též o založení akciové škrobárny r. 1871.; ale nezdařily se.

Řemesla zůstala spojena v pořádky n. cechy (str. 244. a násl.), však r. 1859. vyšel nový živnostenský řád, jenž dovolil každému jakékoliv řemeslo provozovati, i když se mu nebyl učil.

I provozovali někteří peněžníci také řemesla po tovarnicku, a řemeslníci stali se jejich dělníky. Ruční

práce měly dobrou pověst; na př. ruční stávkové výrobky punčochářů ve Vlašimi chválila též obchodní komora Budějovská; méně výhodné jsou výrobky strojové, na pohled někdy úhlednější a lacinější, ale méně trvanlivé než ruční. Peněžníci tím bohatli, ale mnozí řemeslníci chudli, a některá řemesla i zacházela. Když po vládě „ústavověrných“ nastoupilo nové ministerstvo Taaffovo, všem národům příznivější, učinila se nutná oprava r. 1882. i v této příčině. Hlavní zásadou nového živn. řádu jest, že provozovati řemeslo povoliti má se jen tomu, kdo se mu vyučil. Místo cechů mají spojití se řemesla příbuzného druhu ve „společenstvo.“ Obchodníci sloučení jsou v tak zvané „gremium.“

Pořádky po starším způsobu ve Vlašimi trvají do r. 1889.:

1. ševcovský n. obuvnický již 379 let (str. 114. a 244.);

2. řeznický již 363 léta (str. 116. a 250.);

3. krejčovský, spojený s postřihači a soukeníky okolo 300 let (str. 119. a 253.);

4. mlynářský, pekařský a cukrářský 200 let (str. 253.);

5. tkalcovský 192 let (str. 254.);

6. řadový na způsob nového „společenstva“ spojuje družná řemesla, 91 let (str. 255.);

7. punčochářský, dle zachovaných památek přes 60 let (str. 255.);

8. nový spolek stavitelský, založen r. 1859.

Umělecké živnosti zastupují tu: stavitelé Jan Neubauer, Ant. Průcha, a řezbář Jan Vondráček, od něhož jsou ve Vlašimi práce v domech knížecích, na nových praporech cechu obuvnického a řadového, na Hrádku sochy sv. Václava a sv. Vojtěcha, v Křešíně sv. Petra a Pavla, v Podolí u Prahy sousoší sv. Cyrilla a Methoda, v zámku Sichrově velká část prací sochařských a ornamentálních ve dřevě, sádře a kameně a j. v. Díla J. Vondráčka vyznamenána byla na výstavě v Praze 1876., v Táboře 1886. stříbrnou medailí, v Pacově čestným diplomem, v Ml. Boleslavi 1887. zlatou medailí, a v Jind. Hradci r. 1888. stříbrnou.

Připomenouti dále sluší práce malířské Jana Trislika, zámeckého správce: obrazy v knížecích domech, jmenovitě krajiny, podobizny císařů Františka Josefa a císařovny Alžběty v Kosové Hoře, v Leštně a j., pak lesního inženýra Adolfa Midlocha „dendrometr“, strojek k měření stromů na stojatě, vyznamenaný na výstavě lesnické v Rokycanech r. 1885. čestným diplomem a j.

Hospodářství v těchto letech podporováno sice novými výzkumy a stroji a zavedením učení přírodopisného na školách vůbec a průmyslovo-hospodářských zvláště, zřízením jednoty hospodářské; ale výtěžek hospodářů není v posledních letech práci vůbec přiměřen.

Přišlať neúrodná léta roku 1854. a po r. 1865., větší daně a poplatky rozličné, a co horšího, nesvědění lichvářů a parcelářů, nebo jak lid také říká „pijavice“, tak že hospodářství hynula, a to v naší krajině tolik, že na př. podle úvahy městské rady Vlašimské dne 22. února 1871. „občané města a okolí od r. 1865. neúrodnými lety tak stížení jsou, že největší část kontribuentů žijí v neslýchané nouzi a bídě, že nejsou s to, c. k. daně platiti, tak že mnozí z nich prodali poslední svou k výživě potřebnou zásobu bramborů, a někteří i nejpotřebnější šat, aby jen poněkud c. k. daně zapravili“; a roku 1885. že v jednom týdnu na počátku října bylo z okresu 10 dražeb úředně ohlášeno: 2 z Vlašimě, 3 z Načerce, 1 ze Štěpánova a 4 z okolních vesnic, mezi nimi také živnosti, jež udržovaly se posud v jedné a téže rodině přes 200 let.

K tomu staly se v těch letech pohromy: oheň: r. 1851. 9. ledna č. 262, 12. února shořela č. 150-152; roku 1855. 8. května č. 134, 135, 138, 139, 141 a 142; r. 1862. 3. února č. 143; 19. t. m. č. 224; roku 1864. 18. ledna č. 195. a 192; r. 1883. zločinnou rukou desetkrát od 18. srpna do 18. listopadu, jednoho dne, 27. září, na čtyřech místech založeno od nádemníka Jos. Šavrdy, člověka dle porotního líčení v Táboře 22.-23. února 1884. „spíše obmezeného ducha než zlomyslného“. Přiznal se ke všem 10 případům a na otázku, proč tak dělal, odpovídal, „že mu taková myšlenka napadla; . . . že prý se mu posmívali a tu z omrzelosti a ze zlosti to činil.“ Odsouzen na 20 let do těžkého žaláře.

Povodně byly r. 1862. v únoru a v září, r. 1888. zvláště zhoubná 20. května na Hod Boží svatodušní, způsobena průtržem mračen na východní polovici města. Potok rozvodnil se k 6. hodině odpo. za jednu hodinu tak velice, že voda strhala mlýn a domy u něho a v ul. Pavlovské a při ústí jeho do Blanice, zatopila ostatní v též ulici a na dolejší straně Velkého náměstí, jež do polovice bylo pod vodou, na př. v č. 145. u mostu až na metr zvýší (asi jako roku 1751. str. 259), podemlela protější dům č. 144 při ústí potoka do Blanice, odplavila nábytek, prádlo, šatstvo, peřiny a j. v., vyvrátila velké stromy, strhala a odnesla zem s polí a zahrad. I život lidský tu zahynul a to z účinné lásky k bližnímu, protož i zde čestnou paměť zasluhuje: obuvník Josef Fousek, otec 4 nezaopatřených dětí, horlivě pomáhal nešťastným rodinám a v přívalu utonul. — Záhuba tato nadělala za jednu hodinu škody přes 92.700 zl.

Cholera pak vypukla zde v srpnu roku 1850. (zemřelo na ni 64 lidí) a po válce roku 1866. zuřic hlavně v Pavlovské ul., trvala od 14. září do 6. listopadu, (zemřelo na ni 80 lidí: 21 mužských a 51 ženských.) Obec dávala po čas jejího trvání chudým polívku. Nemoce jiné hubily jmenovitě r. 1864. a j.

Těmito nehodami sešly mnohé živnosti velice; arcif některé klesly také ještě jinou příčinou, i vlastní vinou držitelovou, dílem že nedostatečně hospodařil a nespořil, na všelijaké malicherné věci dbaje nepoměrně mnoho majetku vydával, dílem také přepychem i loterií. Mnohé rodiny tím utrpěly, zvláště když držitel ujal dům s velkou výplatou neb upadl do rukou lichvářův.

Aby živnostníkům v nehodách nebo v časových potřebách lacinější úvěr poskytnut byl, a hospodáře od úpadku chránily, založeny jsou v této době veřejné ústavy peněžitě.

1. Ke cti Vlašimě slouží, že první záložna v Čechách byla zde založena.

O jejím tedy počátku následuje bližší zpráva.

Původcové její jsou: Vojtěch Červ a Jan Pláteník. Jsouce přátelé dobří, čítávali v prázdné chvíli vhodné knihy. Dne 3. listopadu 1857. přinesl Vojt. Červ k Janu Pláteníkovi v č. d. 313. nový kalendář a předčítal z něho

článek o spořivosti, který se jim oběma líbil, a to tím více, když J. Pl. jsa ve světě jako tovaryš na zkušené, účastnil se takových spolků vzájemně se podporujících. I radili se spolu, zdaž by nebylo možno, v naší otčině takový spolek zříditi, který by „k spořivosti povzbuzoval, zároveň ale svým údům peněžitou zálohou pomáhal.“ Přemýšleli o tom nejprve sami dva, sdělili to vlasteneckému knězi P. J. Kolrusovi a přátelům svým, scházeli se a udělali si vlastní stanovy. Podle nich každý úd byl povinen, „hned při vstoupení složit pro rozmnožení peněžních prostředků do pokladnice 1 zl. str., který vklad ostane vždy jeho vlastní jmění; každou neděli uložiti 6 kr., pokud toho bude potřeba;... dlužník spláceti dluhu 20. díl každou neděli, aby za 20 neděl byl dluh splacen... Peníze přijímati měl pokladník v neděli odpoledne a v pondělí ráno po 9. hodině je zase půjčovati.“ Jakožto první členové zapsali se: Josef a K. Šlabý, J. Havlík, F. Cenkr, Vojt. a Fr. Červ, Vojt. a Fr. Kulíček, M. Novák, A. Douba, V. a K. Štorc, F. Havlík, F. Smolík, bratři Ant. a Jan Pláteník, Ferd. Čmela.

Když jednání s purkmistrem F. Řihou nevedlo k žádoucím kouci, přednesli v březnu 1858. stanovy c. k. podkrajskému Jirovicovi. Lidumilný úředník vyslechl je přívětivě a seznav dobrý úmysl jejich, dovolil, že mohli se prozatímne a jako na zkušenou spolek učiniti a „záložnou kasu“ zříditi. Pozvali teď jiné občany.

V neděli 14. března 1858. před sv. Josefem sešli se v domě čís. 313., aby „spolek záložné kasy“ zarazili. Z pozvaných dostavilo se 18; každý položil 1 zl. 5 kr. k rezervnímu fondu a uložil po libosti 10—40 kr. na jistinu; všichni dohromady 26 zl. 25 kr.; za pokladníka zvolen Voj. Červ, za ředitele Jos. Šlabý. Podali si všichni ruce, srdečně přejíce, aby Bůh založenému spolku žehnal. Hned druhého dne začal pokladník půjčovati: 5 údům po 5 zl. 24 kr. na 6°/₁₀₀. Stanovy potom od Fr. Šimáčka, redaktora „Posla z Prahy“ jim poslané, málo pozměněné, předložili c. k. úřadu, a potvrzeny jsou dne 4. srpna 1860. Výroční schůze byla na vždy ustanovena v tu neděli před sv. Josefem. Dne 14. března 1859. oslavili památný den založení spolku zpívanou mší sv. a večer zábavou „na poště“. R. 1860. 23. září konána I. valná

hromada po stvrzení stanoy, a starostou zvolen Fr. Neubauer, pokladníkem Voj. Cerv, kontrolorem Voj. Kulíček, a do výboru: Al. Berka, F. Cenkr, J. Pláteník, J. Havlík, H. Matuška důchodní, J. Petraš, A. Neubauer, Jos. Mrázek, F. Řiha, Jos. Eypert. Takto založena, prospívala za všeobecné účasti zdárně. Pověst o ní rozšířila se po vlasti, z četných měst vyžádali si od ní stanovy a založili pak takové spolky, na př.: v Písku, v Čáslavi, Rakovnice, Nymburce atd. R. 1871. daroval kníže K. z Auersperka záložně k rezervnímu fondu 300 zl., pak 200 zl. a přijal protektorát záložny; měl jej do založení spořitelny r. 1872.

Když r. 1870. vyšel zákon, aby v obvodě každého politického okresu zřízena byla alespoň jedna škola měšťanská a Dr. M. Schidlof tedy 15. června 1871. navrhl, aby se taková škola ve Vlašimi zřídila, obci ale to prý nebylo možno učiniti, ustanovila záložna 28. března 1872., že vystaví na svůj náklad jménem obce novou školu, když tato postoupí záložně právo na odškodnění výloh stavebních zákonitě patřících a upustí od zařízení městské spořitelny aspoň na 20 let. Starosta Neubauer svolal veřejnou schůzi měšťanstva, a návrh záložny schválen a přijat. Starosta dal pozemky, a záložna vystavěla krásnou školu za 76.786 zl., načež dostala 20.000 podpory z peněz zemských a 5000 za prodanou starou školu; zároveň vystavěla i vlastní dům za 35.476 zl. a dávala 95% z výtěžku na stavbu a 5% k rezervnímu fondu.

Nastala také jí, jako četným záložnám v těch letech vůbec, těžká doba; však překonaly se obtíže vydatnou podporou † Fr. Neubauera a jeho příbuzných, působením ředitele Dr. M. Schidlofa a výboru, v němž zasedali: Jan Balík, A. Dycko, A. Hrdlička, Kamberský, Al. Neumann, J. Neubauer, A. Průcha, Jos. Slabý, A. Trnobranský, A. Šavřda, A. Zajiček, jednatel J. Pláteník, pokladník K. Štechr, kontrolor K. Podbrdský.... Po smrti Neubauerově zvolen předsedou A. Šavřda.

Památku 25 letého trvání slavila 9. dubna 1883. Záložna měla t. r. 2147 členův, vklady 745.525 zl., rezervní fond 16.894 zl., obrát peněz 3,529.568 zl., za ten rok rozpůjčeno 696.343 zl.; na oslavu 1. čtvrtstoletí svého věnovala 300 zl. na Ústřední Matici školskou. Za svého

trvání darovala záložna ještě r. 1872. povodní poškozenným 100 zl., na museum průmyslové v Praze 100 zl., na zařízení závodu košíkářského ve Vlašimi 3000 zl., pohořelým přes 500 zl., úhrnem mimo školu 4000 zl.

Koncem r. 1887. byly ony výlohy stavební na záložnu a školu zaplacený, a od toho času přidává-se celý výtěžek k rezervnímu fondu, jenž obnášel před doplacením školy a záložny 17.204 zl., r. 1889. 33.024 zl.

2. Spořitelnu založili r. 1872.: A. Doležal, knížečí lesmistr, pak lesní rada, jenž původcem jest celého podniku, Jan Kába, důchodní, A. Vondrák, Dr. Karel Hellmuth, Fr. Netimach, K. Blabol, J. Balík, K. Ráček, Jak. Stein a Dr. Ad. Drexler, notář, kteří k rezervnímu fondu spořitelny složili 2000 zl. na hotovosti a 12.856 v státních úpisech. Spolek doplněn na 30 členů, z nichž každý 50 zl. k rezervnímu fondu zapůjčil. Protektorat nad spořitelnou přijmul kníže K. z Auersperka, a přispěl 10.000 zl. v státních úpisech. Po schválení stanov byla spořitelna 1. února 1873. otevřena.

První členové spořitelny byli mimo jmenované: Voj. Suk, K. Krejčí, Šal. Poláček, St. Rýgel, Gabriel a Dr. Bed. Hellmuth, Jos. Doležal, Jak. Morávek, Fr. Říha, A. a J. Zboženský, V. Nechvátal, Bed. Brož, Fr. Maier, A. Stefan, V. Kačmáček, J. a Tom. Cíрман, Fr. Bouček.

Z těch mnozí již zemřeli aneb se odstěhovali, tak že zbylo 14 původních členů; však spolek doplňoval se do 30 novými členy, kterými jsou: J. Trislík, Čen. Ciner, Voj. Herčík, Jos. Bukvička, Voj. Toulá, J. Neubauer, J. Štětina, Vít. Franz, Alex. Průcha, Alois Plamínek, Al. Pujman, Halaška, Ad. Midloch.

Spořitelna řízena jest 12 členným výborem a 6 členným ředitelstvem. Ve výboru jsou: K. kníže z Auersperka, A. Doležal, Voj. Herčík, Voj. Suk, V. Franz, K. Blabol, St. Rýgel, Dr. K. Hellmuth, V. Nechvátal, Jak. Stein, Tom. Cíрман, Čen. Ciner; v ředitelstvu: A. Doležal, lesní rada, předseda, St. Rýgel, děkan, místopředseda, M. Dr. K. Hellmuth, Tom. Cíрман, kníž. důchodní, Jak. Stein, obchodník, Voj. Suk, revident; úředníci: B. Vošahlik a Richter.

Stav jmění spořitelny byl koncem r. 1888.: pohledávky a cenné papíry 672.018 zl. 71 kr., rezervní fond

45.235 zl. 89 kr., uloženo ve spořitelně 685.455 zl. 22 kr., oběh peněz 647.088 zl. 88 kr. Za svého trvání darovala spořitelna: na podporu chudých ve Vlašimi 1.200 zl., hasičům 100 zl., pro žáky živnostenské školy 20 zl., na zřízení nového oltáře ve Vlašimi 400 zl., na zřízení okr. nemocnice 3.000 zl., dobročinným a všeobecně užitečným účelům 1.091 zl. a na zřízení záložny pro chudé řemeslníky 1000 zl., úhrnem 6.811 zl.

3. Okresní hospodářská záložna založena byla na místě býv. kontribučních záložen v okrese.

První členové ředitelstva byli: Fr. Neubauer, starosta, K. Blabol, náměstek, J. Vendr z Louňovic a j.; r. 1888. Jan Neubauer ve Vlašimi, starosta, Ant. Vošátka z Domašína, náměstek.

4. **Církevní záležitosti.** Památky náboženské zachovány, jak v předešlé době napsáno jest na str. 262-264.

V kostele dán nový obraz sv. Jiljí na oltář, malovaný od J. N. Myslivečka r. 1855., opravený týž oltář dílem ze záduší dílem sbírkou mezi osadníky; knížecí rodina věnovala několik rouch bohoslužebných, zejména paní Vilemína hrab. Nosticová, roz. z Auersperka.

R. 1870. pořídil kaplan Dr. Kar. Řehák křížovou cestu; r. 1887—88. působením a pečí děkana St. Rýgla dán nový hlavní oltář, nová okna, v presbyterii kazatelna, vedlejší oltáře, a vůbec vše uvnitř kostela pěkně obnovo.

Do hrobky pochován byl poslední 10. května 1876. Vilém z Auersperka, nápadník majorátu knížecího, padnuv v souboji s hr. Kolovratem.

Veliký pomník slohu gotického s rodinným znakem Auersperským a Valdšteinským postavil kníže K. z Auersperka s nápisem:

*Vilém kníže z Auerspergů,
vévoda Gottscheevský,
c. k. generál atd.,
narozen 9. dubna 1794.,
zemřel 16. března 1822.*

*Manželka Leopoldina
Františka, rozená hra-
běnka z Waldstein-
Wartenbergů a z Hra-
diště, rozená 8. srpna
1761., zemřela 30. listo-
padu 1846.*

Od jejich vnuka Karla Viléma postaven roku 1848.

Vedle něho mramorová bílá deska s nápisem na památku prince Adolfa. Na 2. straně pomník v gotickém slohu s nápisem: *Dem Andenken ihrer unvergesslichen theueren Mutter selig entschlafenen*

*Johanna Gräfin Festetics,
geborenen Freiin von Kotz*

geweiht von den trauernden Kindern im J. 1870.

Zvony na věži jsou 3, veliký „sv. Jiljí“, 2 menší: Dominik a Ferdinand; a ve vížce nad kostelem zvon sv. Václav.

Hřbitov kolem kostela, kde odpočívali naši předkové od založení města, byl r. 1859. zrušen, rozkopán a posvátný prach jejich proti všemu rodinnému citu nešetřně prodán a na pole odvezen! — „Zem koupil F. Neubauer. Při tom byl odstraněn i kříž“ r. 1746. postavený. Nový hřbitov založen naproti kostelu. Uprostřed něho jest knížecí hrobka, v níž odpočívají kněžna Joh. z Auersperka roz. Festetičová † 1884. a její manžel Adolf z A. † 1885., u východní zdi hrobka Neubauerova, Hellmuthova a j.

Socha sv. Jana před děkanstvím opravena byla r. 1852. Mimo jiné církevní slavnosti koná se také procesí na den sv. Floriana přes náměstí v upomínku na veliký požár r. 1808.

Zádušní jmění zůstalo celkem totéž, jako v předešlé době; desátek vykoupen byl k děkanství za 3.456 zl. 45 kr. stř. a v povinnosti k Loretě 293 zl. 20 kr.

Osada patří k vikariátu Vlašimskému, k arcibiskupství Pražskému, a čítala r. 1887. celkem 3,370 katolíků: Vlašim 2.826 k. a 114 židů, Pavlovice 369 k. a 7 ž., Bolina 175 katolíkův.

Duchovní správcové ustanoveni byli: 1. Ant. R. Vondr (v. str. 269.) vzdal se po † P. J. Koláři r. 1849. děkanství a odešel do Prahy, kde † r. 1852. Nástupce jeho byl

2. Jan Vilímek, děkan od 1849—1878., kníž. arcib. notář; s ním působili: Jos. Kolrus, jenž sepsal a roku 1861. vydal „Krátkou rukověť moudrého včelaření“, v 2. vyd. r. 1863.; stal se roku 1858. zpovědníkem u sv. Víta v Praze; Vincenc Macháček také do roku 1858., kdy jmenován farářem v Kondraci, pak ve Zdislavicích, a jest

t. č. vikářem. Oba horlivě působili ku vzdělání mládeže a lidu, dbajíce též o uvědomění národní a jsou v milé paměti osadníkův. Po nich účinkoval zde P. Voj. Kouba, nyní farář v Souticích, od r. 1860. Vác. Trnka, horlivý kněz, jenž složil s P. A. N. Vlasákem novou Pamětní knihu Vlašimskou a Domašinskou, často jako pramen uvedenou, a zabýval se až do smrti dějepisem; † 1877. jsa farářem v Uhlířských Janovicích; pak J. Šuda, Jos. Dyškant, Jos. Pixa, Dr. K. Řehák, Stan. Rýgel, Děkan V. † 15. března 1878. maje věku 30 let a jeho nástupcem jmenován

3. Stanislav Rýgel, nar. 7. května 1844. v Chraštaněch, vysvěcen roku 1869. Jeho přičiněním opraven celý kostel uvnitř. Za něho byl tu kaplanem P. František Pašek, nyní duchovní správce v Domašíně, P. Ant. Postríhač z Načerace.... Jiní kněží působili tu jakožto katechetové.

5. Škola zveleběna jest opět, jako někdy bývalo. Působením P. Vinc. Macháčka, c. k. adj. Al. Berky z Dubé rozšířena bývalá 2 třídní škola r. 1859. o 3. třídu. R. 1861. stala se 4 třídní a nazvána „farní hlavní škola“; kníže K. z Auersperka, patron školy, dával ročně 50 zl. Bývalé posnopné a jiné dávky vykoupěny roku 1851. za 176 zl. 30 kr.

Budova byla r. 1861. přestavena a nově posvěcena. R. 1872. rozšířena o 5. třídu, a k ní působením starosty Fr. Neubauera a navrhovatele Dr. M. Schidlöfa (str. 352) zřízena téhož roku i „měšťanská škola“ pro chlapce a dívky. Nová krásná budova pro obě školy, obecní a měšťanskou, vystavena podle plánů rodáka zdejšího architekta Sat. Hellera, jak pravěno na str. 345 a 352, obětavostí a péčí jmenovaného starosty a záložny; starou koupil od obce kníže K. z Auersperka, jenž vzdal se práva patronátního, za 10.000 zl. a zřízena v ní spořitelna. Roku 1889. rozděleny všechny třídy dle pohlaví žáků, tak že jest tu 3 třídní měst. škola chlapecká a dívčí a 5 třídní obecní také pro chlapce a dívky zvlášť.

Sbor učitelský podporován jsa od měst. zastupitelstva, místní školní rady a j., pečoval vždy celkem o rozšíření učebných pomůcek, knihovny a sbírky, a řádné vychování mládeže, aby stali se z ní lidé nejen žádou-

ciho vzdělání všeobecného, nýbrž i pěkné a čisté povahy s ušlechtilou myslí a dobrým srdcem pro rodiče, rodiště, vlast a císaře a krále. Dostalo se mu též úředního uznání „za neunavnou snahu a docilený výborný výsledek u vyučování a vychování mládeže.“

Následování hodný odkaz učinil škole: r. 1864. knížecí nadlesní Jan Schmiedl nadaci 1000 zl., aby z úroků každého roku byli chudí mravní žáci oblekem poděleni; Fr. Neubauer, jenž i za živobyті mládež často podporoval, také 1000 zl. pro chudé dívky; Marie Novotná r. 1884. 100 zl., aby se daly úroky na školní potřeby chudým dětem; t. r. † učitel Jar. Šembera svou knihovnu přes 200 svazkův a nadaci 100 zl., aby z úroků kupoval se ročně oblek pro 2 chudé dívky I. třídy o sv. Mikuláši, a 100 zl. na zdejší nemocnici.

Knihovně a sbírkám přispěli dary: Fr. Neubauer, záložna, A. Houdek, K. Schwarz, K. Suk, H. Nettwall, P. Ant. N. Vlasák, jenž daroval „Časopisy čes. musea“ od r. 1827. a j., Fr. Radba...; Vác. Neubauer, Fr. Ika-vec a j. pamatující chudých a pilných dětí, často podpory jim poskytovali.

Učitelové na obou školách byli: 1. Ant. Heller řídil školu národní až do r. 1861., byl dobrý muž o pravé vzdělání duše a myslí mládeže neunavně pečlivý a vlastenecky činný v letech pro národ náš nepříznivých. Když se jednalo o rozšíření školy, vzdal se práva svého na školné a vymínil si služného 400 zl. stř. až do své smrti; když ale patronátní úřad proti tomu byl, dostal výslužného jen 220 zl. a byt ve škole. Jako ředitel kůru působil dále, † 19. listopadu 1870. a pochován na novém hřbitově za velkého účastenství vděčných žákův a žákyň. Učil na zdejší škole 40 let a na kůru téměř 50 let. Pomocníkem byl mu déle jiných Jan Suchý r. 1850—1862., jenž zavedl tu při čtení methodu hláskovací.

2. Čeněk Schneider řídil hlavní školu od r. 1861—1876., učitel horlivý a příčinnivý. Pokud byla hlavní škola bez učebných pomůcek, sám si nejnutnější zhotovoval. Po smrti jeho 4. dubna 1876. spojena byla tato škola s měšťanskou pod jedno řízení.

3. Vác. Fabian, ředitel měšťanské školy od roku 1872. stal se c. k. okr. inspektorem v Benešově, pak

v Pelhřimově; zastupoval ho do r. 1876. Al. Schröck, a když tento zvolen byl cvičným učitelem při c. k. paedagogiu v Hoře Kutné (t. č. okr. inspektor zdejší), Ant. Chalupa od r. 1876., který založil pamětní knihu škol Vlašimských.

Katechetové byli na obecné škole kaplani výše jmenovaní a na měšťanské: P. K. Mlejnek, exposita v Domašíně, St. Rýgel pak od r. 1873.

P. Frant. Příkop z Dubu, jenž působil tu horlivě do r. 1879., kdy povolán byl za profesora náboženství c. k. paedagogia v Jičíně; P. Jos. Ruml, vojenský kaplan v záloze, t. č. v Praze; po něm učil r. 1882. P. F. Pašek, od r. 1882. Fr. Kamarýt z Chmelného, t. č. farář na Hrádku, a P. Fr. Bejček, vojenský kaplan v záloze.

Z četných učitelů, již v ročních zprávách školních uvedeni jsou, jmenování buďtež aspoň, kteří literárně činní byli a dále jiných ve Vlašimi působili n. působí; totiž: Vác. J. Gabriel, zde od r. 1877., sepsal články do časopisů paedagogických a hospodářských, na př. o přetěžování mládeže, o školních zahrádkách a jich užítku pro rolníka, Slovo o mravnosti a j., svůj rodný „Okres Bydžovský“, a dává zprávy o deštoměrném pozorování ve Vlašimi; Vinc. Em. Bohdanecký vydal „Paměti o rodu Bohdaneckém z Hodkova“; J. Řežábek, bývalý učitel zdejší, redigoval potom v Praze Zeměpisný sborník. Nejdéle působili tu dosud: Jos. Borč od 1863. do 1876., kdy jmenován cvič. učitelem při paedagogiu v Jičíně, Kar. Navarra od r. 1867., Josef Čeleda od 1868., Jos Petr od 1873., Fr. Maceška, t. č. říd. uč. v Radošovicích, Julius Krupička, t. č. říd. uč. v Domašíně, Šíchová Lud., J. Koníř...; na měšťanské škole od r. 1872.: V. Morávek, t. č. okr. inspektor v Král. Městci, Al. Zíková, M. Sakařová, Hugo Kubát † 1877, Vil. Rubricius t. č. na měšť. šk. v Praze, J. Horáček od r. 1874., A. Hendrich od 1877., F. Skočdopole, t. č. v Čáslavi, K. Jelínek, J. Veselý, Stanislav Novák.... Učitelstvo z celého okresu utvořilo si jednotu „Budeč“ se sídlem ve Vlašimi.

Po nařízení c. k. zemské šk. r. 1877. učí se na zdejší škole polnímu hospodářství jakožto předmětu nepovinnému, a t. r. jednala místní šk. rada o založení opa-

trovny, r. 1887. městská rada o zřízení školy pokračovací. Počet školních dětí bylo r. 1887. všech 632: na ob. 498, na měšť. 134.

Pro podporování chudých žáků v příčině školních potřeb zřízen byl „krejcarový spolek“.

Vedle českých škol je zde německá židovská, původně „konfessionelní“ u synagogy, soukromá od obce židovské vydržovaná. R. 1888. jednali starší obce žid. „aby zde byla německá soukromá škola, v níž by se jen německé řeči učilo, kdežto ostatním předmětům, aby se děti učily na veřejné ob. škole;“ avšak někteří mladší zástupcové žádali pak o veřejnou německou školu obecní a povolena jim r. 1889.; velká část židů s tím nesouhlasí.

6. Rodáci. Za volnější doby věnovali se vedle hospodářství a průmyslu rozličným povoláním a působili nebo působí v jiných místech, některý také v rodišti svém. Mezi nimi jsou, pokud známo, tito spisovatelé, umělci, kněží, lékaři, právníci, professoři, učitelé, úředníci, lékárníci, obchodníci:

1. **Spisovatelé:** Antonín Nor. Vlasák * 13. ledna 1812., kaplan Vlašimský, od roku 1844. farář Hrádecký; máje pravdivé heslo: „Poznej svou vlast a budeš ji milovati!“ pracoval v oboru místopisném a sepsal Vlašimskou pamětní knihu děkanskou a s P. V. Trnkou města Vlašimě r. 1864., také Domašina, 22 větších pojednání vydaných v Památkách archaeologických a Lumíru roku 1855—74. o starožitnostech naší krajiny, z nichž některé vyšly v otiscích; přispíval do „Časopisu katolického duchovenstva“ a „Naučného slovníku“ Riegrova; od roku 1872. počínaje vydával „Bibliotéku místních dějepiscův“ nákladem F. A. Urbánka v Praze, v níž podal souhrn svých prací: Okres Votický, Vlašimský, Benešovský, Neveklovský, Sedlčanský, Sedlecký, Dolno-Královický, Uhlířsko-Janovický, a k tisku připraven Okres Černo-Kostelecký a j. Práce ty jsou s velikou pilností a vytrvalostí dělány, a spisovatel zasluhuje tím větší uznání, povážíme-li, že je konal na odloučeném místě, jsa tu v maličké vesničce, odkázán jen na sebe a na svou knihovnu, že musil mezi tím i rozličné obtíže přemáhati, časté cesty konati do okolí a míst vzdálenějších, do

archivu musejního a desk zemských v Praze. R. 1840. založil zde obecní knihovnu, a slovem i skutkem působil k uvědomění národnímu v okolí svém; byl po r. 1848. první starosta Ctibořský 10 let, členem okresního výboru až do r. 1881., zvolen dopisujícím členem archaeologického sboru r. 1861. a sboru „pro vědecké vzdělání řeči a literatury české“ r. 1864., čestným měšťanem v Domašíně r. 1864. a ve Vlašimi r. 1873., sekretářem vikariatu Vlašimského r. 1881., kníž. arcib. notářem atd. Na oslavu 70. narozenin jeho roku 1882. konal „Klub přátel věd a umění v Táboře“ slavnostní schůzi, v níž vylíčena byla záslužná činnost Vlasákova a jeho životopis uveřejněn tam v „Českém Jihu“ č. 15., jiný později ve „Slavínu“. R. 1886. slavil v rodišti své kněžské druhotiny a žije tu na zaslouženém odpočinku, jak rád zpíval, „tam tichou nad Blanici v tom kraji mileném“. S uspokojením pohlížeti může na vykonané práce, a s uznáním uvádí jeho činnost nejen místopis, nýbrž i česká historie literární.

Saturnin Ondřej Heller, architekt na Smíchově a čestný měšťan zdejší, * 29. listopadu 1840., syn výše jmenovaného učitele Ant. H., napsal důkladné vědecké pojednání „Renaissance moderních průčelí našich a vztah její k renaissanci původní“ r. 1883., „Architektura tabernakulí r. 1884.“, † 19. září 1884.

Servác Bonifác Heller, doktor filosofie, bratr předešlého, * 1845.; působil již jako studující filosofie v životě spolkovém zde s otcem a s bratry svými, v Praze hlavně jsa jednatelem akademického čten. spolku v duchu národním, účastnil se horlivě podniků vlasteneckých, jmenovitě pořádání divadelních představení, besed, slavnosti na Blaníku roku 1868., pro niž se 2 druhy za tehdejší vlády vyšetřován a odsouzen byl; jsa pak vychovatelem na Rusi, poznal tamní poměry, a vrátiv se do Čech napsal oblíbená díla: Život na Rusi v „Matici lidu“ r. 1867., Pohled na Moskvu, z Krimu, O Moskevských výstavách a j. v., pak velké romány: Král stepi, Bouře života, Salomonida r. 1883., Ve vyhnanství..., rozmanité jiné práce cestopisné, životopisy, literární úvahy atd., na př.: Národové jižní Afriky, Moravské potulky, Frant. Ondříček, Adolf Ivanovič ze Sačurova Dobrjanskij, jež uveřejnil v četných časopisech, hlavně v Akad. listech,

Národních listech, jsa v redakci jejich, v Zlaté Praze a výborných „Květech“, jež od r. 1879. rediguje s přítelem svým, slavným básníkem a naším krajanem Svatoplukem Cechem z Ostředka u Benešova, k zvelebení literatury české. V nich podává r. 1889. i poutavé upomínky „Z mých mladých let“ ve Vlašimi. Kromě toho přeložil z bohaté ruské literatury: „Dým života“ od Markoviče, „Chudí poctivci“, obraz z městského zátiší ve 4 jednáních od A. Ostrovského a j. v.

Karel Hellmuth, doktor lékařství, * 1845., byl assistentem anatomie při fakultě lékařské v Praze až do roku 1873., kdy usadil se v rodišti svém. Studuje pilně, sepsal četná pozorování lékařská: do „Časopisu lékařů českých“, v němž uveřejnil dosud již 28 článků, na př.: Příznaky tasemnice, Výsledek léčení jodoformem v praxi chirurgické, Léčení padoucnice, Z praxe porodnické, Hysterická neurosa u dítěte, Různé případy počasné otravy olovem, Kašel zádušlivý, Chorobná spavost, Příspěvky ku kasuistice brightického onemocnění ledvin, Z praxe lékařské a t. d. V učitelském časopise „Posel z Budče“ jest přednáška jeho ve Vlašimi: „Nakažlivé nemoci u dětí školních a jejich diagnosa“, jiné v „Pěstounu“, a v „Národu a škole“. Do Řivnáčova „Průvodce po království českém“ přispěl o zdejší krajině: r. 1884. vydal ve prospěch „Ústřední matice školské“ nákladem redakce „Pěstouna“ pěkný spis „Lékařský rádce v nemocech dětských“, učitelům a rodičům vřele ku čtení doporučený, soubor to článků jeho v časopisech učitelských, do nichž a jiných časopisů a do Velkého slovanického kalendáře, do Národního kalendáře, „Hlasův od Blaníka“, Pražských hospodářských novin a j. přispívá, poučuje v nich o rozličných případech onemocnění v lidu a léčivých prostředcích, jichž se může v domácnosti užívat. R. 1886.—88. byl požádán, aby některé články své spracoval německy pro Vídeňské „Internationale klinische Rundschau“ a j.

Augustin Nevšímal, JUC. a koncipient v Plzni, * 1847., přispíval již jako student v Táboře do časopisu „Tábora“, „Lužničana“ a „Humoristických Listů“, v Praze mimo tyto do Květů Hálkových, Světozora, Obrazů života, do studentských almanachův a do Palečka, jehož

byl redaktorem r. 1872—76. V něm uveřejnil řadu článků: „Humor chudého lidu“, studie humoristická z lidu, jeho povah a zvyků ve Vlašimích a v okolí, a „Zříceniny hradu Tollenšteina“, dotýká se vydávání románů v nekonečných sešitech; ve sbírce „Nejlepších humoresek českých“ na prvním místě dána jeho humoreska „Obležení města Račic, t. jistá příhoda národní gardy r. 1848. mezi Vlašimí a Čechovem; v kalendáři Palečka roku 1876. velmi zdařilou satyru na Verneovy romány „Dobrodružství Dr. Prášila v Africe“; t. r. vydal „Trojlístek“, sbírku epigramů, satyr a j. humor. veršů. V Plzni sepsal některé právnické články do „Národních listův“ o reformě cejchovnictví a do „Právnicka“, na př. K výkladu na § 343. 344. a 345. obchod. zák. a § 429. ob. z. obč., Forma řízení ve sporech vyzývacích, Rušení držby stromů na stojatě... a společně s Jos. Severou „Rakouské cejchovnictví“. V Plzni účastnil se života spolkového, jmenovitě v literárním spolku a sp. pro vystavení dělnického domu českého, a Vranov u Stříbra jmenoval ho r. 1888. čestným občanem, protože právnickými prostředky překazil tam stavbu školy všeneckeckého spolku školského.

Karel Štětina, professor c. k. gymnasia a konservator v Jičíně, * 1852.; jsa v Telči na zemské realce srovnal archiv městský a měl tam a v Jičíně ve spolicích přednášky, z nichž uveřejnil: „O historickém vývoji průmyslu a obchodu a o příčině jich úpadku v království českém“, a „O modě“, obrázky z kulturní historie v „Jičínském obzoru“.

Emanuel Kovář, doktor filosofie a docent všeobecného jazykozpytu na české universitě v Praze, pilně bádaje napsal články v „Listech filologických a paedagogických“: Výklady o rodokmenu jazykův indoevropských, Jazykozpyt a předhistor. užívání kovů, v „Athenaeum“ Věty bezpodmětné, ve sbírce přednášek a rozprav vydaných od Dr. Golla a D. Hostinského: O škole mladogrammatické, O budhismu a brahmaismu v Národ. listech, Indické povídky r. 1887., Českou mluvnicí pro školy střední a ústavy učitelské a Nákres mluvnic starobulharské r. 1889.

Augustin Kaplický (Jaromír Chod), kaplan v Loučimích u Nové Kdyně, * 1854., uveřejnil životopis

Rudolfa Mayera a básně v časopise „Svatobor“ r. 1883., v „Brněnském Obzoru“ a v „Šumavanu“ jmenovitě básně „Jindřich Grattan“, obhajce národa irského.

K nim druží se spisovatelky a umělkyně Augusta, Žofie a Amalie Šlechtovy, jimž tato kniha děkuje za ochotné vyobrazení pohledů na Vlašim, nejstarší pečetí městské, znaku pánův na Vlašimi a vlysu na velkém zvoně. Otec jejich Josef Š., kupec a měšťan zdejší č. d. 107., chtě nadaným dítkám svým poskytnouti všestranného vzdělání, prodal obchod i dům ve Vlašimi a odebral se do Prahy, kdež po dlouhá léta jako úředník sv. Václavské záložny byl činným. Nyní žije na odpočinku s rodinou svou v Koceradech. Sestry Šlechtovy chodily do obecné školy v Karlíně, do vyšší dívčí tamtéž a v Praze s výtečným prospěchem. Roku 1876. odebraly se na vyzvání svého bratra Františka do Petrohradu, tehdaž tamže na med. vojenské akademii meškajícího, a věnovaly se tam odbornému svému zaměstnání, jednak v akademii umělecké, jednak v Rysovalné škole, pěstující kreslení a malbu olejovou i akvarel, modelování, malbu na porculáně, na skle, na kůži a různých látkách, rytbu do dřeva atd., pracující při tom literárně. Podrobivše se zkouškám učitelským z jmenovaných předmětův, působily v Petrohradě v „Ženské průmyslové škole císařovny Marie Alexandrovny“, první a nejlepší škole toho druhu na Rusi, jejíž protektory jsou car s carevnou, potom v ženských průmyslových školách „Vlasteneckého spolku“ pod protektorátem veliké kněžny Jekateriny Michailovny, kdež jako učitelky až do nedávna velice prospěšně působily. Nebezpečné ochuravění milované jejich matky bylo příčinou, že se vrátily na čas opět do vlasti, kdež, vystavivše si s bratrem Františkem v Koceradech hezkou villu v ruském slohu, s rodiči svými přebývají. Hojně a krásné jejich práce po několik let uveřejňovaly četné Petrohradské časopisy a podniky literární, jako : Pčela, Živopísnoje Obozrénije (kdež mimo jiné podaly též překrásnou podobiznu vynikající Češky pí. Anny Náprstkové i s biografií), Krugozor, Níva, Vsemírnaja Iljustrácija, Živopísnaja Rossíja, Priloženije románův k Světu, a jiné; z českých Hellerovy a Čechovy Květy, kamž přispěly několika samostatnými články a

innohými zdařilými překlady z belletrie ruské. V Petrohradě ryly též a zasílaly na Moravu Dr. Wanklovi obrazy k dílu: *Bilder aus der Mährischen Schweiz*. Roku 1882. na výstavě v Moskvě pořádané, obdržela Ženská průmysl. škola cís. Marie Alexandrovny v předmětech uměleckých za vedení sester Šlechtových ze všech škol ruských I. cenu. — Přistupující poznenáhlu k pořádání bohatého svého materiálu paedagogicko-uměleckého, vydaly r. 1888. v Praze prozatím dílo neveliké sice objemem, však obsahem velice záslužné a pro každého Slovana užitečné pod názvem: *Rússkija pr ópisi dlja učebnych zaveděnij i domášních zaňátij*, t. j. „Ruské vzory krasopisné“, jež napsala Augusta Šlechtová po důkladných studiích a dlouholeté zkušenosti; práce vsutku vzorná, jež byla dle zásluhy oceněna v Čechách i na Rusi.

Rosa Tellerová uveřejnila pod jménem Růžena T. Podhorská idyllu „*Letem času*“ v kalendáři českých židů r. 1882.

Anna Hrabánkova složila jemné, zdařilé básně v duchu národním, ku př. „*Náš kosteličku mileny*“, v *Besídce malých* r. 1884., v níž jeví hluboký cit k rodnému kraji. Jmenovati pak sluší zde

Katušku Vondráčkovu nar. v Sichrově; napsala povídky a obrázky ze života lidu, jež věrně líčí s vnímavou myslí, náležitým pojmutím zvoleného předmětu a mluvou pěknou, k ději přiměřenou, ku př. „*Tchýně*“ v „*Českém Jihu*“, „*Josef*“, obrázek z chudoby, v „*Album*“ příloze k *Čes. Jihu*, „*Kostýlek hvězdář*“ a j. v. pod jménem Kat. Blanická.

2. **Umění** pěstovali: a) **hudebníci**: Antonín Heller, řídící učitel a ředitel kůru (v. str. 357) složil několik zdařilých skladeb, jmenovitě i pro případ úmrtí svého smuteční čtvero zpěv. Syn jeho

Ferdinand Heller, učitel zpěvu a hudby při c. k. paedagogiu v Praze, * 1824., složil „*Besedu*“ český salonní tanec pro piano a pro orchester, „*Kadrylu z moravských písní*“ pro 4 mužské hlasy, „*Kadrylu z národních písní*“ a j., nápěvy k četným písním, roku 1884. „*Praktická cvičení ve zpěvu*“ k potřebám na školách středních a vyšších ústavech dívčích.

Hynek Mareš, kapelník u gardového pluku na Rusi, * 1866.

b) **Stavitelé:** jmenovaný již Saturnín Heller, jenž učinil plán k nové škole zdejší, a

František Šebek * 1814. Vyučiv se zednictví, šel do světa, pilně se učil na odborných školách Vídeňských, stal se architektem, poslancem na sněmu českém a na říšské radě. Stavbami zbohatnuv pamatoval na rodiště své, daroval pěknou kašnu se sochou Záboje na Velkém náměstí a před smrtí založil nadaci 10.000 zl. pro jinocha z českých rodičů, jenž vystudoval na universitě nebo technice a chce dělati buď doktorát nebo cesty pro zdokonalení se v technickém odboru, a to vždy úroky na 3 léta; právo udíleti nadaci má děkan a purkmistr Vlašimský.

c) **Malířství** pěstují: slečny Slechtovy výše jmenované; mají mezi svými pracemi krásné malby na porceláně, na hedbáví, kůži a jiných látkách.

Gustav Frank, člen jednoty výtvarných umělců ve Vídni, * 1859., vzdělal se u sochaře Veselého v Praze, pak na malířské škole ve Vídni a mistrovské škole rytecké. Uznání došly jeho práce již na těch školách. Důležitější jsou: podobizny slavného chorvatského biskupa J. Strozsmayera, H. Makarta, prof. F. Miklosiče, dvor. rady z Dóczy, stavitele T. z Hansenu a j., vyobrazení ve spisech: o rakouské říši: „Die österreichisch-ungarische Monarchie“, vyd. od korunního prince Rudolfa, o uměleckých pokladech v Itálii „Die Kunstschatze Italiens“, vyd. od Dra. Lützova a j. v.

3. **Kněží:** P. Ant. N. Vlasák (str. 359), P. Aug. Kaplický, P. Stan. Červ, * 1850., vysvěcen 1878., kaplan v Kutné Hoře a pak v Lukavci.

4. **Lékaři:** Bedřich Hellmuth, doktor medicíny a chirurgie a magister porodnictví, * 1840., byl sekundárním lékařem při všeobecné nemocnici v Praze; za války r. 1866. konal lékařské služby v polní nemocnici v Nechanicích u Králové Hradce a vyznamenán byl válečnou medailí. Vystoupiv ze všeobecné nemocnice stal se lékařem knížete Fr. Lobkovice v Konopišti, a roku 1871. c. k. okres lék. v Benešově, 1874. v Plzni.

Karel Hellmuth, doktor lékařství a ranhojičství a magister porodnictví, bratr předešlého, spisovatel.

Karel Stein, doktor medicíny a chirurgie, usadil se jakožto praktický lékař v Chlumci nad Cidlinou.

5. Právníci: Jan Balík, věrný národovec, jenž i r. 1868. s Servácem Hellerem zde působil; první, jenž obdržel nadaci Šebkovu; stal se soudním adjunktem v Rakovníku, ale záhy onemocněl, dal se převézt do svého rodiště a † 8. září 1874.

Josef Balík, doktor veškerých práv, byl c. k. okr. adjunkt v Chotěboři, oddal se advokacii a zřídil si kancelář v rodišti svém. Jest poctivý zastance lidu v úřadě svém, věrný, účinný vlastenec již od mladých let, povaha skromná a klidná.

Alois Balík, doktor vešk. práv, usadil se jakožto advokát na Mělníce.

Josef Podbrdský, doktor vešk. práv, byl c. k. okr. adjunktem v Břeclavi a t. č. jest c. k. okr. soudce v Telči na Moravě.

František Vosátka, doktor vešk. práv, byl c. k. notářem v Pacově a † tam 22. listopadu 1886.

Gustav Kremlička, c. k. substitut stát. zástupce v Táboře, † 1887.

Aug. Nevšimal, spisovatel str. 361.

Jindř. Svaněk, c. k. soud. adjunkt ve Velvarech.

6. Professori: K. Štětina (str. 362), Dr. Em. Kovář (str. 362), Jan Barda, * 1856., prof. latiny a řečtiny na c. k. gymnasiu v Budějovicích.

7. Učitelé: Agathon Heller, řídící obec. div. školy na Vyšehradě; Ferdinand Heller, (str. 364), Jan März, učitel v Srbsku u Berouna, Ant. Havlík v Praze, V. Podhráský na odbor. škole tkal. v Král. Dvoře, Jos. Filípek v Rokycanech, Jos. Němeček, Al. Neumann.

8. Úředníci pokud známo, jinde: Václav Filípek, přednosta dráhy v Nepomuku, Jan Hellmuth v Mirovicích, Horálek, účetní v Praze, Podbrdský, poštovní úředník v Praze, K. Toula, pošt mistr ve Spáleném Poříčí... v rodišti: K. Blabol, pošt mistr, A. Doležal, knížečí rada, Tom. Cirman, důchodní, Voj. Suk, revident, Ant. Savrda, tajemník, B. Vošáhlík a j. v.

9. Lékárníci: Augustin Hellmuth ve Štětí, Selinger v Luži u Vys. Mýta, K. Souček v Holešovicích.

10. **Obchodníci** jinde: Frant. Löbl, velkoobchodník v Praze † 1888, Štětina, materialista v Pelhřimově, Aug. Toulá v Blovicích.... **Průmyslníci** a řemeslníci z Vlašimě rodilí jsou v rozličných městech; známi jsou ku př. sedlár Ferd. Svoboda od roku 1859. v Benešově; později vystěhoval se jako někteří jiní rodáci do Ameriky. Jeho syn téhož jména hrával někdy ve Vlašimi na divadle a zabýval se v prázdné chvíli také skládáním veršů, na př. „Obležení Vlašimě r. 1848.“; J. Štorc, obuvník v Benešově, jehož dílo vyznamenáno bylo na výstavě v Táboře r. 1886. a j. v. Obchodníci, průmyslníci, řemeslníci a hospodáři doma usedlí, majíce domy a právo měšťanské jmenují se v následující části.

7. **Rodiny a jejich domy.** Nové domy kromě na starých místech vystaveny jsou č. 316.—335., jež drželi n. drží: č. 316. Ant. Em. Kulička, 317. J. Pajk, A. Dušková, 318. Jos. Štorc, 319. po F. Stekrovi C. Neumann, Al. Bousek, č. 320. a 326. obec, 321. vyst. Fr. Červ; 322. na dvoře č. 50. Jos. Dycko, Em. D., Jak. Korbel; 323. A. Červ, 324. po Jos. Šavrdovi a F. Semrádovi K. Novák, 327. J. Beránek, M. Prokop, Heřman Reich; 329. A. Štorc, 330. J. Neubauer, 331. K. Lejček, 332. M. Biskupová, 333. Seidlová, 335. Jil. a Kar. Příbil; avšak zbořeno a nevystaveno jest v této době 24 domků, jmenovitě za dvorem a jinde, totiž bývalá čísla: 2, 4, 5, 7—11, 18, 56, 72, 74, 78, 105, 153, 206, 215, 278, 281, 293, 321, 325, 328, 334; tak že ve skutečnosti jest **311** domů.

Obyvatel bylo r. 1854. **2364**; r. 1869. **2184**, 1004 muž. a 1180 žen., r. 1880. **2628**: 1215 muž., 1413 žen., 2456 katolíků, 172 židů; r. 1887. **2940**: 2826 kat. a 114 židů.

Právo měšťanské mají skoro všichni držitelé domů. Platily za ně od r. 1865. cizí osoby I. tř. 10 zl., II. 8, III. 6 a poplatků k policejnímu fondu, ke škole a j. úhrnem 4 zl. 70 kr., domácí synové I. 3 zl., II. 2, III. 1 zl. a polovici poplatků; od r. 1885.: cizí I. 20 zl., II. 15, III. 10 zl., příslušníci: I. 10, II. 8, III. 6 zl.

Náměstí a ulice pojmenovány jsou r. 1883.: nám. Malostranské, Velké, od zámku mezi školou starou a

novou Karlovo n. Školní; ulice: za býv. branou Benešovská, u řeky Radnická, Pavlovská, Úzká, Koží, Rimovská, Kostelní n. Zákostelní, Loretská s částěmi „u 3 křížů“ a „v rokli“, Záloženská, nábřeží Františkovo n. Neubauerovo.

Domy a jich držitelé jsou:

Na Malé Straně náměstí v levo: Č. 58. Voj. Ernest, č. 59. Voj. Toulá, č. 60. Frant., Jos. Podbrdský, 61. Mart., Jan, Kar. Balík, 62. Jos., Karel Blabol, 63. Kar. Blabol, 64. Antonie Eyprtová, 65. Bialoruská Anna, 66. Frant., Dr. Josef Balík, 67. Kateřina, Kristian Knapp, 68. Jan Neubauer, 69. J. Neubauer, 70. Fr. Neubauer, 71. František, Jan Neubauer.

V ulici Benešovské a k Hrádku: Č. 73.—74. patří velkostatku; na 2. straně: č. 79. Jos. Koubová, 80. Jos. Vrba, 266. Jan Zdeněk, 81. Ant. Jankovský, 82. J. Novotný, 83. Vinc. Neumann, 84.—85. Židovská obec, 86. Jan Zajíc, 87. Jos. Hořejší, 88. Jan, Jos., Bož. Círmánová; 89. Ant. Procházka, 90. Ant. Procházka, 91. Jos. Bukvička, 92. Fr. Vosátka, 93. Fr., Vác. Brázda, 94. Matěj Prokop, 95. Mat. Prokop, 96. K. Pakosta, 97. Jos. Kratochvíl, 98. Em. Roštík, 99. Vác. Novotný, 100. Jos. Stein, 101. Alex. Průcha, 102. Em. Gold, 103. Kar. Průcha.

Na Malé Straně náměstí v pravo: Č. 104. Fr. Vopálka, 105. demol., č. 106. Alex. Průcha, 107. Jos. Šlechta, Kar. Ráček, 108. Jos. Muzika, 109. K. Frimel, 110. Vác. Nechvátal, 111. Abrah. Schulz, 310. Jos. Průcha, 309. J. Roštík, 112. Frant., Reg. Štěpánková, 113. Ant. Podbrdská, 114. Jos. Sobotka, 115. Fr., Voj. Štore, 116. Ant. Vosátka, 118. Mart. Ant. Roštík.

U řeky Radnická ulice: Č. 119. Jos. Podbrdský, 120. Obec, 123. Fr. Houdek, 122. Nenáhlo dědici, 117. Josef, Jiljí, Karel Zroněk, 124. Vác. Sůva, 125. Cecilie Knappová, 126. Fr. Šikýř, 127. Ant. Novotný, 280. Jan, Fr. Kobylák, 128. Fr. Dobíhal; na 2. straně Blanice: č. 294—295. Šal. Poláček, 129. Š. Poláček.

Velké náměstí dolejší strana: č. 130. Ign. Frank, 131. Frant., Antonín Šavřda, 133. Krist. Kittl, 134. Jak. Röhr, 135. Dr. Karel Hellmuth, 136. Jan Ba-

lík, 137. Bern. Kraus, 138. Jos. Dycka, 139. Ant. Balík, 140. Fr. Filípek, 141. Frant. Štechrová, 142. Mar. Krausová, 143. Dav. Gratum, 144. Jos. Slabý.

Ulice Pavlovská levá strana: č. 145. Gabriel Hellmuth, dcera Gabriela, 146—147. Vác. Skřivánek, 148. Vác. Vosátka, 149—150. Jan Štětina, 151. Fr. Bureš, 152—153. Mark. Poláček, 154. Voj. Pleva, 155. Jos. Dušek, 303. Ant. Novotná; 156. Jos. Martinek, 157. Vác. Mach, dále býv. továrna na čistění tuhy u Tehova dobývané; na 2. straně: č. 158. Fr. Kronus, 159. Barb. Šandová.

V Úzké ulici: čís. 160. Vác. Kopecký, 161. Ant. Ježek, 162. Mat. Dojáček, 163. Kar. Dýcka, 164. Voj. Syssel, 165. Heř. Reich, 166. Heř. Reich, 167. Fr. Černý, 277. Fr. Houdek, 168. Jan Mach.

V Kozí ulici: č. 169. J. Kopecký, 170. Fr. Kamberský, 171. Jos. Walter, 172. Jos., Jiljí Tomek, 173. Fr. Mach, 174. Ant. Roštík.

V Pavlovské ulici 2. strana: č. 175. Vác. Roštík, 176. Ant. Zet, 177. Jan Navrátil, 178. Voj., Ferd. Storc, 179. Jos. Loula, 181. Fr. Löbl, 182. Anna Kulíková, 183. Jan Rezba, 184. Al. Vondráček, 222. Jos. Štětina, 223. Ant. Neumannová.

V Řimovské ulici na levé straně: č. 185. Barb. Kubátová, 186. Ant. Roštík, 187. Jos. Jáchym, 188. Ant. Veselý, 189. Ferd. Červ, 190. Jan Dojáček, 191. Václav, Jos. Kroupa, 192. Kat. Veselá, 193. Anna Kroupová, 194. Ant. Mach, 288. Fr. Dycko; na pravé straně: čís. 195. Ferd. Skřivánek, 214. Barb. Hrdličková, 215. Kamberský, 216. Kar. Novák, 217. Fr. Kamberský, 218. Josef, Frant. Wolfová, 219. Jan Selinger, 220. Anna, Jan Lašek, 221. Anna Lhotková.

Nad potokem na pravém břehu: č. 224. František, Matěj, vdova Fr. Posyřilová, 225. Ant. Šindelář, 196. Jos. Seifert, 197. Al. Storc, 198. Fr. Hein, 199. Fr. Bašta, 200. Josef, Jan, Vinc. Petera, 201. Jan, Petruše Studničková, 275. Kar. Storc; na levém břehu: čís. 202. Vác. Daněk, 203. Zrnova pozůstalost, 306. M. Nedělová, 304. Vác. Kopecký, 204. Ant. Em. Hámoň, 205. Václav, Ant. Roštík, 207. Jos. Hataš, 208. M. Wolfová, 209. Jan Hrdina, 210. Antouín, Ant. Šillinková, 211. Fr. Vosátka, 212.

Vác. Blábol, 272. Jan Krška, 213. Ant. Mika, 265. Jak. Roubíček, 287. Ant. Matějovský, 314. Ant. Novák, 277. Jan Červ.

Zákostelní ulice v levo: č. 228. Leop. Čamprlík, 229. Ant. Zajíček, 286. Blaž. Vacek, 285. Fr. Vaněk, 230. Jan Pick, 231. Jos. Vosátka, 300. Jiljí, Karel Příbil, 232. Ant. Selinger, 233. Barb. Miková, 234. Jan Podolský, 235. Barb. Seifertová, 236. Fr. Petera, 237. Fr. Havlík, 274. Aug. Nerad, 276. Tom. Pajk; v pravo: č. 238. Jak. Kalina, 239. Pickovy děti, 315. vyst. na kusu zahrady, 71. Aug. Kott, 240. Jos. Dycko, 273. Vác. Pavlát, 241. Jan Svoboda, 242. Václav, Jan, Vác. Volf, 243. Kar. Šanda.

Velké náměstí hořejší strana: č. 226. „Nová hospoda“ knížecí, 244. Ant. Průcha, 245. Jos. Šimánek, 247. Fr. Stechrová, 248. Voj. Šindelář, 249. Ant. Skřivánek, 250. Ant. Havlíková, 251. Voj. Pěkný, 252. Vác. Cikhart, 253. Vác. Cikhart, 254. Ant. Dýcka, 255. Jan, Voj. Novotný, 267. Jak. Stein, 256. Jak. Stein, 52. Ant. Vosátka, 54. Karel Cikhart, 55. Marek Kummermann.

Záloženská ulice: č. 257. Jak. Stein, 258. Barb. Havlíková, 259. Frant. Kohnová, 260. Frant. Kohnová, 261. Fr. Novák, 262. Dr. Moric Schidlof, 263. Vác. Roženský, 264. Em. Drexlerová, 48. Občanská záložna, 49. Štětínová Jos., 50. J. Biskup, 51. Frant. Mikulášek, 47. škola stará, nyní spořitelna, 46. děkanství.

Loretská ulice v levo: čís. 45. Františka Neubauerová, 43—44. Frant. Neubauerová, 42. škola nová, 40. Vác. Cinner, 39. Ant. Průcha, 38. Záleská Mar., 37. Fr. Kamberský, 279. Marie Kaiserová, 271. Ant. Cirman, 305. Marie, Vincenc Cenkr, 312. Vác. Holman, 307. Jos. Nerad, 302. Josefa Šandová; v pravo: č. 296. Jos. Müller, 282. Helena Dědová, 270. Kar. Kulík, 269. Kar. Kulík, 268. Jos. Malý, 36. Havlíček Fr., 35. Barb. Zelinová, 34. Jan Krejčí, 33. Fr. Kytýr, 298. Vác. Zrno a Fr. Zeman, 31. Marie Formanová, 297. Fr. Ottl, 30. Fr. Pick, 29. Fr. Dýcka, 28. Ant. Mach, 27. František, Karel, Fr. Chramosta, 26. Fr. Richterová, 25. Fr. Brázda, 24. Jan Zroněk, 23. Ferd. Straširýbka.

Školní náměstí: č. 22. Kníž. hostinec „u kozla“ n. „zur Stadt München“; č. 21. také knížecí; č. 20. Neubauerův hostinec „u Karla IV.“; č. 19. F. Netimach.

Špitál č. 17.; v něm upravena byla místnost pro nemocné péčí lékaře Gabriela Hellmutha; zaniklo však prospěšné to zařízení „a nebylo pak místnosti jiné, aby nemocný bez přístřeší nebo příchozí mohl položen býti.“ Mimo to byl zde pro celé panství zřízen „fond pro chudé“ (str. 309). Když byly vrchnostenské úřady zrušeny, odevzdán jest c. k. bernímu úřadu, a nějaký čas chudí z něho ničeho nedostávali. Proto, chtě jim starosta Fr. Říha pomoci, uspořádal ples, aby z čistého výtěžku založena byla „chudá kasa“. Byl značný příjem; měšťané dávali vstupného nejméně po 2 zl., kníže K. z Auersperka daroval k tomu účelu 50 zl. a dle Pamětní knihy str. 126.: „dává pro chudé každý týden 3 zl. 15 kr., o nový rok 50 zl. a v den narozenin císaře pána — nyní 18. srpna — také 50 zl. . . . Knížecí rodina každoročně mnoho bavlněného a vlněného oděvu mezi chudé rozdává.“

Zámek č. 1.

zůstává v držení knížecí rodiny z Auersperka již 145 let; od r. 1827. patří knížeti Karlovi z Auersperka. Týž dal v zámku ve schodišti udělati r. 1870. velikou desku, na níž jest letopisný přehled Vlašimského panství, a ve své ložnici znaky bývalých pánů na Vlašimi i s letopočty. V zámecké kapli byla posledně sloužena mše svatá za návštěvy korun. prince Rudolfa 11. října 1879.

Panství, nebo jak se teď říká „velkostatek“ zdejší, má tytéž dvory a lesy, jako předešle; rybníky jsou z velké části, jako vůbec v novější době, spuštěny a z nich louky nebo z částí pole udělány; zanikly také bývalé vinice a chmelnice. R. 1887. vynesl velkostatek 29791 zl.

Správu jeho řídí: lesní rada Ant. Doležal, úředníci: † Jos. Doležal, tajemník, † Jan Schmiedl, nadlesní, † Vojt. Suk, hospodářský ředitel, † H. Matucha, důchodní, † J. Kába, Tom. Cirman, důchodní, Vojt. Suk, revident, Jak. Morávek, správce a j., většinou rodáci zdejší.

V parku byly mnohé ozdobné a památné věci časem odstraněny, ale u Domašína vkusná brána vystavena r. 1853. a blízko ní na mostě dána socha sv. Jana Nep.

P o d D o m a š í n e m patří k Vlašimi: čís. 78. Fr. Těsnohlídek, 308. Císařová Marie, 77. Ant. Daněk, 289.

Ant. Radimířská, 76. Vin. Zahradník, 290. Barb. Čečová, 299. Ros. Roubíčková, 284. Jan Lejčko, 292. Bed. Vojtěch, 291. Josef Klika, 75. Krámková Anna.

Dlouhá léta držely domy tyto rodiny jmenované: Štorec přes 120 let od r. 1738. č. 116., Hámoň 105 let od 1755. č. 96., Kulíček přes 87 let od r. 1791. č. 38., Roštík 81 let od r. 1808. č. 98., Löbl 68 let od roku 1806. č. 138., Vopálka 63 let od r. 1777. č. 42., Novotný 63 let od r. 1777. č. 39. a do 1876. č. 158., Havlík 62 let od r. 1796. č. 173. a od r. 1835. č. 303., Kroupa od roku 1806. č. 174. a č. 287., Maršál od r. 1812. č. 233., Šimánek od r. 1810. č. 280., Rosenbach od 1820. č. 279., Pleva od r. 1828. č. 129., Vosátka od 1834. č. 179. a 180., Procházka od 1834. č. 194., Pěnkava od r. 1837. č. 208., Selinger č. 124., Vejvoda č. 101. a j. v.

Dům otcovský drží nejdéle až do r. 1889.:

Skřivánek . . .	211 let od r. 1678.	dům číslo 146.
Zroněk	197 " "	1692. " " 117.
Šavřda	195 " "	1694. " " 131.
Vopálka	176 " "	1713. " " 104.
Novotný	146 " "	1743. " " 82.
Novotný	77 " "	1812. " " 255.
Štětina	129 " "	1760. " " 149.
Štětina	80 " "	1809. " " 150.
Štětina	53 " "	1836. " " 222.
Toula	129 " "	1760. " " 59.
Cirman	112 " "	1777. " " 88.
Roštík	97 " "	1792. " " 118.
Roštík	69 " "	1818. " " 98.
Seifert	92 " "	1797. " " 235.
Hámoň	87 " "	1802. " " 204.
Sillink	87 " "	1802. " " 210.
Dycko	86 " "	1803. " " 163.
Červ	84 " "	1805. " " 189.
Červ	52 " "	1837. " " 49.
Kopecký	81 " "	1808. " " 160.
Stechr	81 " "	1808. " " 247.
Balík	73 " "	1816. " " 61.
Balík	60 " "	1829. " " 66.
Kamberský . . .	72 " "	1817. " " 170.
Kulík	72 " "	1817. " " 182.

Podbrdský .	71	let	od r.	1818.	dům číslo	60.
Podbrdský .	66	"	"	1823.	"	113.
a v Domašíně	188	"	"	1701.	"	10.
Průcha . . sk.	69	"	ok. r.	1820.	"	310.
Čeč	69	"	od r.	1820.	"	290.
Laskoš	69	"	"	1820.	"	220.
Cikhart	61	"	"	1828.	"	252.
Pěkný	59	"	"	1830.	"	251.
Daněk	59	"	"	1830.	"	77.
Posyřil	56	"	"	1833.	"	224.
Lejček	54	"	"	1835.	"	284.
Blabol	53	"	"	1836.	"	62., 63.
Chramosta .	53	"	"	1836.	"	27.
Šindelář	50	"	"	1839.	"	218.

dále Havlík čís. 237. a 238., Havlíček čís. 36., Kytýr č. 32. a 33., Děd č. 282., Průcha č. 245. a 310., Přibíl č. 300., Poláček č. 294., 293., 152. a 226., Štorc č. 178., Neumann č. 223., Balík č. 139., Slabý č. 114., Mach č. 157., Šanda č. 159., Ježek č. 161., Houdek č. 277., Dojáček č. 162., Tomek č. 172, Skřivánek č. 195., Petera č. 200., Pick č. 230., Stein č. 256., Cikhart č. 51., Kohn č. 259., Rovenský č. 263., Kulík č. 270., Ottl č. 297., Brázda č. 25. a 93., Straširybka č. 23., Müller č. 296., Sikýř č. 126.

Rozličné zprávy.

Velké náměstí bylo upraveno r. 1850. a zřízeny po městě svítilny přičiněním starosty Fr. Říhy; týž postaral se také o kašnu při c. k. okres. soudu, příspěvním knížete K. z Auersperka 200 zl. a Fr. Neubauera také 200 zl.; silnice přes totéž náměstí stavěna roku 1856. nákladem 2240 zl.; studánka ve valech u silnice naproti vinopalně r. 1858. vyklenuta a pumpou opatřena péčí Jos. Mrázka; úhledná kašna na Velkém náměstí, dar. od Frant. Šebka, stála bez vody, až po ustanovení městské rady r. 1886. (str. 342) vodou zásobena jest působením Dr. M. Schidlöfa; avšak bývalé obecné lázně zanikly, jako v četných jiných městech.

Nemoce vyskytují se tytéž jak v minulé době.

Kolik lidí se v l. 1848—1888. narodilo, oženilo, umřelo, kolik dočkalo se velkého věku, obsahují následující přehledy:

Roku	narodilo se		umřelo		sňatků bylo	Roku	narodilo se		umřelo		sňatků bylo
	m.	ž.	m.	ž.			m.	ž.	m.	ž.	
1850	51	34	82	106	25	1875	66	45	45	43	27
1855	43	34	44	40	7	1880	62	38	44	27	17
1860	40	50	35	31	19	1885	55	52	40	45	16
1865	45	50	38	49	19	1888	54	58	39	39	17
1870	33	45	42	33	24						

Průměrně tedy, nepočítáme-li velkého úmrtí za nakažlivých nemocí r. 1850. a 1866., v posledních letech 1870—88.: narodilo se tu ročně 102 dětí: 54 chlapců, 48 děvčat; umřelo 80 lidí: 42 mužských a 38 ženských, sňatků 20 ročně.

Celkem dočkalo se věku 70—98 let :

Roku	70 m. a ž.		71-74		75-79		80-84		85-89		90-94		95-98		Úhrnem přes 70 let		Všech	
	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	70-98 l.	ze 100 obyv
1849--59	3	1	—	—	11	15	8	14	8	8	2	3	—	3	30	43	76	3
1860--69	10	17	13	—	16	14	10	10	8	11	4	—	—	—	55	48	113	5
1870--79	21	12	15	—	5	13	6	6	9	3	3	3	—	—	35	40	96	4
1880--88	12	14	7	—	12	19	9	11	10	8	—	6	1	2	46	53	111	4

Průměrně tedy dočkají se věku přes 70 let ve Vlašimi 4 lidé ze 100 obyvatel, z 25 jeden.

90 let a více žili: do r. 1860.: Jan Bubník 98, Rosalia Hájková 91, Marie Benešová 90, Františka Zroňková 95, Dorota Krejčí 90, Barb. Bárta 95, Jan Průcha 92, Jak. Vondrák 90; do roku 1870.: Vojt. Vesecký 92, Marie Martinková 90, Jos. Zounek vlastně Rzounek 92, Mart. Novák 92, Ant. Šťastný 93; do r. 1880.: František Chobodides 90, Ant. Navrátil, učitel Kondracký 93, pochován v Kondraci, Barb. Maršálová 94, Prokop Keller 90, Anna Jilková 92; od r. 1880—88.: Anna Schmiedlová, vdova po † nadlesním 97, Marie Volfová 90, Frant. Havlík 98, Marie Kaltounková 94, Roubová Marie 90,

Martinková Krist. 90, Neubauerová Marie 94, Kat. Hamoňová 95, Šimánková Anna 92.¹²⁰ —

Poznamenati pak sluší, že obyvatelé Vlašimští ochotně a rychle přispívali k účelům národním a dobročinným, jmenovitě, když v okolní obci některé vyhořeli, nebo jiné neštěstí je potkalo, a to buď sbírkou v městě neb i čistým výnosem pořádaných zábav spolkových; nebo ve prospěch raněných vojinův rakouských, na př. za války s Itálií r. 1859., kdy přispěla obec 100 zl., kníž. úředníci 240 zl., mimo příspěvek divadelních ochotníků; r. 1864. za války ve Šlesviku a Holštejně: výtěžek besedy 45 zl., sbírka od měšťanů 53 zl. 12 kr., od kníž. úředníků 21 zl., od židů 18 zl. 60 kr.; a podobně i za války s Pruskem roku 1866.

8. Spolky mimo řemeslnické pořádky nejdříve založeny byly za účelem vzdělávacím a vlasteneckým:

1. Čtenářský spolek (str. 336), za vedení horlivých kněží P. Jos. Kolrusa a Vincence Macháčka čilejší ruch spůsobil mezi měšťany. Mezi prvními údy jmenují se: Jos. Mrázek, K. Filípek, A. Podbrdský, J. Pláteník, Fr. Cenkr, J. Havlík, Ferd. Straširýbka, A. Sátor, Mat. Kulíček, Vinc. Cerek. Spolek zařídil v městě ochotnické divadlo a byl středem jednání a zřízení národní obrany, pořádání besed a j. Roku 1848. přeměnil se v místní odbor „Slovanské lípy v Praze“; ale musil přestati, když nastal nepříznivý obrat za min. Dr. Bacha (str. 337).

Ochotnické divadlo trvalo dále, působíc k uvědomění národnímu a k účelům dobročinným. Nejprve hráli ochotníci v domě Jos. Mrázka č. 130, potom „na poště“ a od šedesátých let stále „u Karla IV.“

Vedle mravního účinku přispěli čistým výtěžkem chudé mládeži školní, již obuv a oděv býval v letech

¹²⁰ Násilnou smrtí sešli: r. 1860. vozká Beneš z Košetice, otec 5 nezaopatřených dětí, sjížděje s valů na most byl vozem k levé straně mostu přimáčknut; t. r. K. Příbyl, písař důchodenský, podřezal Ant. Petrašovu, již teprve 15 letou rodiče nechťeli mu dáti, v domě notářově, a sebe u pivovaru; r. 1865. udusili se 2 učedníci uhelným výparem, utopil se v pomatenosti z horečky 19 letý Rovenský ve studni, a t. r. oběsil se žid Smolka st., dlouho jsa chorobou tísněn, 1887. Fr. Sovova zabita od jednoho obuvníka zamítnuvší jeho ruku.

šedesátých kupován, nebo za války r. 1859. ve prospěch dobrovolníků hrou „Vlastenci“ od J. Stěpánka 70 zlat. Pilně se učice dospěli r. 1869. tak, že zdařile hráli těžší truchlohru „Zaviše z Falkenšteina“ od Vít. Hálka; hlavní úlohu měli bratři Hellerové, J. Pláteník a j. — Založen pak byl

2. „Spolek divadelních ochotníků“ r. 1882., jemuž odevzdali staří ochotníci knihovnu a j. Učiniv sbírku v městě, sebral 600 zl. a zřídil u „Karla IV.“ nové pěkné divadlo prací dekoračního malíře Romana Skály ve Vinohradech. Od toho času hraje vhodné kusy pravidelně v období postním a adventním. Jako staří ochotníci, přispěl k 300 zl. k dobročinným místním a národním účelům; na př. roku 1883. na „Ústřední Matici školskou“, na pomník vznešeného krajana † biskupa J. Valeriana Jirsíka z Kácova a pod. S ochotníky působil někdy

3. „Blaník“, zpěvácký spolek, založen roku 1862. Pořádal besedy, ale „k úplnému rozkvětu nedospěl.“ Obnoven byl r. 1870. a po 4 letech umlkl; však udržuje se ženský sbor pěvecký za řízení učitele J. Čeledy.

4. Čtenářský spolek nový založen byl r. 1879. přičiněním Al. Balíka, Jindřicha Svaňka a j. Pořádal též ob čas zábavy ve prospěch Nár. divadla, Ústřední matice školské; později zvolil si, pořádati volné přednášky a večery vlastenecké. Má přes 70 údův a knihovnu okolo 800 svazků vesměs dobrých knih a časopisů, a stále ji doplňuje. Zřídil „obecnou knihovnu pro lid“, půjčuje bezplatně od r. 1885. knihy každou neděli. Roku 1884. vydal podobiznu čestného úda svého, P. Ant. Nor. Vlasáka, druhým jest redaktor „Osvěty“ Václav Vlček rodem ze Střechova, a r. 1888. podnikl náklad na vydávání těchto „Dějin Vlašimě“, dílem darem, dílem předplácením, zvoliv za tím účelem užší výbor: místopředsedu A. Šavrdu, jednatele P. F. Bejčka, navrhovatele podniku J. Vondráčka, pokladníka J. Horáčka, knihovníka A. Preusse. Na vydání „Dějin Vlašimě“ přispěli hotově: Dr. Jos. Balík, I. předseda Čten. spolku, 70 zl. za 10 výtisků, okresní výbor 25 zl., ochotnický spolek, výtěžek z představení 19. listopadu 1888. 26 zl. 50 kr., spořitelna 50 zl. a j.; upsali: Dr. K. Hellmuth 100 zl.

za 5 výt., městská rada l. 1888. 100 zl. za 20 výtisků, záložna 50 zl. —

5. Spolek vojenských vysloužilců založen r. 1875.; má účel: podporování skutečných členův a účast při slavnostech církevních a loyálních. Čítá všeho druhu členů ke 100 a jmění přes 2500 zl. Velení má německé, na praporu r. 1878. posvěceném heslo: „Pro Boha, vlast a krále.“ Protektorem jest kníže K. z Auersperka.

6. Sbor dobrovolných hasičů, založen r. 1877.; řádně vycvičen působil tak vydatně při ohních ve Vlašimi a v okolí, zvláště při požárech zde r. 1883. a při povodni r. 1888., že dostalo se mu nejen díkův od poškozených, nýbrž i pochvalného uznání od vys. c. k. místodržitelství r. 1886. Čítá 203 činné členy, má vlastní evičiště, 4 stříkačky nové soustavy a zvláštní pokladnu pro raněné členy. Při zařízení spolku evičil mužstvo Vilínků z Prahy, potom nadčetař K. Rošík, jehož návodem zřízeny jsou také sbory v Domašíně, Louňovicích, Veliši a Vracovicích. Prapor s městským znakem opatřen mají péčí Vlašimských dívek; byl posvěcen r. 1879.

7. Založeny byly tu ještě spolky: výherní „Fortuna“ r. 1874., zábavný „Ratolest“ r. 1884., spolek „Lidumil“ a zřízen také místní odbor „Ústřední matice školské“.

Vlašim jest i středisko jednot: hasičské župy Podblanické pro politický okres Benešovský, hospodářského spolku a „Budče učitelské“. —

Končíme práci tuto přejíce, aby Dějiny Vlašimě a okolí obsahovaly povždy jen ušlechtilé snahy a skutky pro blaho obce a vlasti; aby povzbuzovaly mysl rodákův a krajanů k podobným činům, jako jsou některé tuto vypravované, přispěly časem k žádoucí svornosti občanské a vzájemné snášenlivosti, budily a udržovaly v lidech dobré vůle účinnou lásku k domovu a k národu českému, by z toho vznikaly ke cti Vlašimě a krajiny naší rodné jen skutky Bohu a vlasti milé! —

Letopisný přehled

důležitějších dějův.

Roku	str.	Roku	str.
1207. Vlašim, pán český . .	7	1413. byl pánem na Vlašimi	
1239. Vlašín, pán český, otec		J. z Chotěmic	20
Pravonův	7	1415. přivěsili páni z Vlaši-	
1303. založ. hrad ve Vlašimi	6	mě pečeť k stížnému li-	
1318—45. Hynek, pán z Vla-		stu pro upálení M. J.	
šimě	8	Husa	19
1332—46. Maršík a jiní z Vla-		1419. bojoval Vlašim. pán z	
šimě padli v bitvách . .	8	Chotěmic v I. bitvě hu-	
1360. Jiří p. z Vlašimě zde		sitské	21
farářem . . . 9, 27, 28,	31	1425. šibeničná válka . . .	21
1363. koupil Vlašim Michal		1437. 11. listopadu byl zde	
purkrabí na Svojanově	10	král Sigmund	22
1364. Jan Očko z Vl. arcibiskup		1442. koupil Vlašim ryt. Mik.	
Pražský	14	Trčka z Lípy	22
1376. vykonal J. Očko právo		1443. Mik. Trčka z Lípy dal	
patronátní ve Veliši a sí-		Vlašimi privilegia . . 36,	83
dlel ve Vl. biskup Jan		1445. ustanoven sjezd pánů	
z Jenšteina	15—17	českých do Vlašimě . .	34
1376—1412. nadání založená		1449. plnomocníci obou stran	
od Jana z Vlašimě . .	18	pánův a rytířův českých	
1378. Jan Očko z Vlašimě		ve Vlašimi	34
kardinálem	15	1483. daroval P. z Řimovic	
1380. 14. ledna † Jan Očko		statek v Řimovicích a	
z Vlašimě	16	Vracovicích špitálu	146
1392. založen nový oltář . .	26	1487. dar. k záduší Hráde-	
1400. odkázal arcibiskup Jan		ckému Oldřich Machník	
z Jenšteina kapli zámec-		statek v Pavlovicích . .	183
cké 10 kop	32	1487. byl Jan z Vl. děkanem	
1401. a 1403. odkazy kostelu		university Pražské . . .	129
od kněze Ulricha a Otika		1488. majestát krále Vladi-	
z Kyj	27, 30	slava na 2 trhy	41, 84
1405. † farář p. Jiří z Vla-		1501. potvrdil týž král pri-	
šimě, působiv zde 45 let	28	villegia	41
1409. nadace oltářníka Miku-		1510. založen pořádek šev-	
láše	28	covský	114

Roku	str.
1518. byl Tomáš z Vl. děkanem university Pražské	129
1523. dostav. nový kostel	42, 122
1524. darovali p. Trěkové špitálu ves Pavlovice	42, 147
1526. založ. pořádek řeznický	116
1539. král Ferdinand I. psal Zdeňkovi Trěkovi o velkém obtěžování poddaných	46
1546. panství Vl. rozprodáno	47
1546. Vlašim koupil Mark. Stranovský ze Sovojovic	48
1547. koupila Vlašim statek Ctiboř	48
1547. spor o hony	41, 49
1550. koupil Vlašim ryt. Klenovský ze Ptení	52
1552. majestát Ferdinanda I.	53
1574. dány na věž dva nové zvony	88
1578. rozdělena Vlašim na 2 díly	56, 90
1588. koupil díl Vlašimě Vil. Vostrovce z Královic	68
1588. přelit starý velký zvon	124
1602. dáno privilegium od J. Vostrovce	90
1602. majest. krále Rudolfa II.	96
1613. dáno privilegium od J. Vostrovce	98
1620. vypáleno město Vlašim	169
1621. odsouzen pán Vlašimský J. Vostrovce	77
1621-22. patřila Vlašim králi Ferdinandu II.	82
1622. koupil Vl. Bedřich z Talmberka	182
1627. povstali sedláci a měšťané vypálili zámek a stali hejtmana	170
1630. dáno privilegium od Bed. z Talmberka	216
1645. Švédové město vypálili	171
1655. dáno privilegium od Vil. z Talmberka	216
1663. celé město vyhořelo	179
1665. dáno privilegium od Jana Fr. z Talmberka	219
1665. koupila Vlašim kněžna	

Roku	str.
z Porcie roz. Kavkova z Řičan	196
1673. dala úřední hommisse místodržícím zprávu o utiskování poddaných	201
1681. dědila Vlašim Františka z Weissenwolfo	204
1684. dána privilegia od paní Fr. z Weissenwolfo	221
1685. měšťané učinili smlouvu, aby nemusili některé roboty konati	330
1704. založil hr. Fr. Ant. z Weissenwolfo kapli Loretu	206
1705. dána privilegia od Fr. Ant. z W.	228
1715. dědila Vl. paní Maria Jos. z Trautsonu	207
1723. dáno privilegium od M. Jos. z Trautsonu	229
1732. majest. od cís. Karla VI.	229
1744. dědila Vlašim kněžna Maria Jos. z Auersperka	208
1746. byla zde jezuitská mise a knihy páleny	261
1747. majestát od císařovny Marie Teresie	229
1749. poslední poprava ve Vlašimi	242
1751. povodeň	259
1762. uhořelo 14 lidí	257
1773. vystavěno oratorium v kostele	212
1775. byl zřízen park	212
1776. dáno privilegium od M. Jos. z Auersperka	230
1780. zavedena tu loterie	323
1781. zrušeno osobní nevolnictví	331
1787. majest. od cís. Josefa II.	230
1802. dáno privilegium od kníž. Vil. z Auersperka	230
1808. vyhořelo 127 domův	258
1812. * A. Vlasák, spisovatel	359
1814. * Fr. Šebek, zakladatel nadace Vlašimské a j. v.	365
1818. stav. byla nová silnice	322
1828. majestát od cís. Františka I.	230

Roku	str.
1832—33. cholera ve Vlašimi	259
1840. založil zde P. Vlasák knihovnu	360
1840. zřízena byla tu pošta	322
1840. vykoupili se měšťané z roboty	331
1847. založen byl Čtenářský spolek	336
1848. poddani stali se sobodnými	332
1848. zřízena národní obrana č. garda	337
1850. začal zde úřadovati c. k. okresní soud . . .	346
1858. zřízena byla zde první záložna česká	351
1859. zrušen starý hřbitov .	355
1861. zřízena farní škola hl.	356
1864. a 1866. cholera . . .	350
1870. zavedeny týdenní trhy na obilí	347
1870. † učitel Ant. Heller, působiv tu skoro 50 let	357
1872. založena byla měšťanská škola	356
1872. zřízena byla spořitelna	353
1875. založen spolek vojenských vysloužilců . . .	377

Roku	str.
1876. zavedeny týdenní trhy na dobytek	347
1877. založen sbor dobrovolných hasičů	377
1878. a 1879. navštívil Vlašim korun. prince Rudolf	339
1879. založen nový Čtenářský spolek	376
1882. založen spolek divadelních ochotníků . . .	376
1883. požáry ve Vlašimi . .	349
1883. † zasloužilý starosta Fr. Noubauer	345
1885. zřídil Čtenářský spolek „obecnou knihovnu pro lid“	376
1887—1888. opraven kostel uvnitř	354
1888. velká povodeň . . .	350
1888. k oslavě památky 40 letého panování císaře a krále Františka Josefa I. věnovala obec 10.000 zl. na založení městského chudobince	343
1889. vydal Čtenářský spolek „Dějiny města Vlašimě“	376

Seznam míst a rodův.*

Adam 61, 130, 132.
 Adamec 346.
 Albrecht Rakouský 31.
 z Albrechtie 269, 276, 279, 280
 Amerika 367.
 Antoš 265, Artmann 272.
 Aschenbrenner 344.
 z Auersperka 3, 39, 199, 204,
 208-211, 214-216, 230, 243, 258,
 262, 263, 273, 308-310, 312, 333,
 336-340, 344, 352-356, 371, 373,
 377.
 Auszar 277, 279.

Babin 61, 132. Babka 278.
 Bach 337, 375.
 Bacháček 128.
 Balcar 277, 279.
 Balík 2, 45, 279, 343, 344, 346,
 352, 353, 372, 373, 376.
 Bamberg 14.
 Barda 366.
 Baroch 65, Bartholomides 267.
 Bárta 155, 374. Bartoň 132.
 Basilej 120.
 z Batlo 29. Bavorov 29.
 Bednář 60, 61.

* Který dům drželi tito rodové a jiní, viz na str. 133—145, 173—177, 280—314, 368—373. Změny jmen někde se vyskytující jsou z pramenů věru podány.

Bedřich 31, 132, 240.
 Bedřich II. 179.
 Bedřich Falcký 77, 78, 182, 199.
 Bedřichovice 186, 279.
 Bechyně 132, 267.
 Bejček 358, 376.
 Belcredi 338. z Bělé 8.
 Beneda 132, 221.
 Beneš 264, 269, 312, 374, 375.
 Benešov 4, 23, 24, 31, 170, 357,
 365, 367.
 Beran 103, 234, 272, 276, 277.
 Beránek 367.
 Berka z Dubé 344, 346, 352, 356.
 Bernartice 44.
 Beřkovský 81.
 Betlen 77, 78. Beust 338, 339.
 z Bezejovic 130.
 Beztahov 197, 199.
 Bílá hora 77, B. skála 72.
 Bilič 346. Biliuský 108, 132.
 Bílkovice 22, 44, 45, 48.
 Biskup 277, 367.
 Biskupice 11. 12.
 Biskupský 108, 132
 Bitov 11—13.
 Blabol 132, 133, 265, 266, 344,
 346, 353, 354, 366, 373.
 Blanice 4, 44, 45, 47, 51, 52, 55,
 58, 67, 75, 80, 99, 103, 125, 194,
 196, 236, 265, 311.
 z Blanice 36, 146.
 Blaník hora 4, 23, 122, 360.
 Blaník osoba v. Karas.
 Blatná 279.
 Blažej 29. Blažejov 31.
 Blažim 6. Blovice 367.
 Boháček 102.
 Bohdanecký 344, 346, 358.
 Bohušek 59, 63.
 Bolina 5, 25, 41, 44, 45, 47, 49,
 51, 55, 59, 63, 68, 78, 102, 157,
 178, 195, 253, 355.
 Bononie 17.
 Borč 358.
 Borek 59, 150. z Borku 17, 130.
 Borotin 279.
 Borovnice 45, 48.
 Borovsko 24, 70, 71, 80.
 z Boskovic 17, 215.
 Bouček 264, 269, 353.

Božejov 71.
 Brandlinský 132, 144, 152.
 Brandýs 75.
 Branský 265, 276.
 Bratřetice 75, 79.
 Brauner 312. 333, 336, 337.
 Brázda 373.
 Brod Český 23, 31, Německý 35.
 Brož 353.
 z Brukšteina 70, 71, 73, 76, 82.
 Bruna 132, 241, 276.
 Brunner 263, 327.
 Bryknar 74.
 Brzotice 46.
 Břeclav 366.
 Březina 161, 196, 236, 343.
 Březina osoba 277.
 z Březovic 38, 41, 42, 123.
 Bubeník, Bubník 241, 272, 278,
 279, 315, 374.
 Bubín 278, z Bubna 198.
 Budějovice 366.
 Buchov 196, z B. 14.
 Budišov 273.
 z Bukovna 49.
 Bukvička 347, 353.
 Bulbovna 12, Burglun 213.
 Burjan 126, 130, 132, 156, 275.
 Burjáněk 60, 159, 160, 240-242,
 275, 276, 326, 327.
 Býkovice 44, 45, 78.
 Bystřice 130, 273.
 z Cavariani 12.
 Cée 346, Cehnice 198.
 Cenker 268, 351, 352, 375.
 Cerek 375, Cerekvice 9, 80, 267.
 Cetuly 75, 79.
 Cikhart 269, 344, 346, 373.
 z Cimburka 10.
 Cimermann, Cirman 276, 277, 279,
 315, 344, 353, 366, 371, 372.
 Ciner 353, z Cinperka 124.
 Clam Martinic 344.
 Colloredo 210.
 Crosilli 277, 279.
 Ctiboř 5, 6, 44, 45, 48, 103, 119,
 161, 205, 228-230, 235-239, 243,
 253, 265, 266, 271, 279, 320,
 327, 329, 330, 342, 343, 345, 360.
 Cyprian 132.

Čachovice 49, Čalín 32.
 Čáslav 34, 358, Čáslavice 102.
 Čáslavsko 40, Čáslavský 132.
 Částkov 199.
 Částrov 196, z Č. 166.
 Částrovice 78, 190, 196, 212.
 Čáčové z Nemyčevsi 7, 10.
 Čec 373, Čech 233, 236, 361.
 Čechov 101, 232, 233, 311, 362.
 Čechtice 24, 158, 207, 208.
 Čejka z Olbramovic 7, 263.
 Čeleda 358, 376.
 Čeliv 76, 78, 178, 196, 310.
 z Čeňovic 24, 146.
 Čermák 278, 279.
 Černá Hora 209, 214, 279.
 Černín 2.
 Černý 108, 132, 240, 276.
 Červ 279, 305, 350-352, 367, 372.
 Červenec 130, 132.
 Červenka 129, 132.
 Čestín 130.
 z Čestína 8, 77.
 Čihák 278, 279.
 Čížek 276, 279, Čížkov 80.
 Čmela 351, Čurda 278.

Dačický 108, 119, 132, 240.
 Dalkovice 44, 48.
 Daměnice 44, 45, 48, 279.
 Daněk 108, 373.
 Danělovský 278.
 Daubicz 264.
 z Daunu 12, 210.
 Děd, 373, Dědinák 277, 279.
 Demuth 269.
 Dešenský 312, Dešov 12.
 Ditrich 319.
 Divišov 4, 6, 266, 346.
 Divůček 132, 154.
 Dlouhý 239, 240, 276, 312.
 Dobrá Voda 8.
 z Dobročovic 75.
 Dobrynice 37.
 z Dobrše 211, 214, 234.
 z Dobříčan 29.
 Dobřichovice 14, 17.
 Dojáček 373.
 Doležal 132, 276, 344, 346, 353,
 366, 371.

Doležálek 60, 210.
 Domachov 44.
 Domašín 2—3, 6, 10, 21, 23, 24,
 28, 41, 47, 49-51, 66, 72, 78, 90,
 96, 98, 100, 110, 113, 120, 127,
 129, 146, 151, 152, 166, 170, 182,
 194, 196, 205, 228, 265, 266, 279,
 310, 320, 346, 354, 358, 359, 377.
 z Domaslavic 10.
 z Donína 39.
 Dostal 346, Dostrašil 346.
 Douba 351, Doubic 312.
 Doubravice 41.
 Drábek 132, Drabčín 119.
 Dragoun 276.
 Drahotá 132, 241, 266, 272, 308.
 Drexler 346, 353.
 Dřevěný 108, 132, Dříza 346.
 Dub 5, 18, 22, 26, 27, 44, 47, 51,
 55, 59, 63, 78, 125, 178, 199,
 279, 310, 358.
 z Dubé 8, 10, 20, 39, 45, 48, 51,
 53, 123, 199.
 Dubeček 31.
 Dubějovice 205, 310.
 Dubský 376.
 Dušek 60, 132, 133, 276, 277, 279,
 367.
 Dvořák 277, 279.
 Dvořecký viz z Olbramovic.
 z Dvořiště 8, Dvůr Králové 366.
 Dycko 132, 133, 240, 266, 276,
 315, 319, 352, 367, 372.
 Dyjakovice 10.
 Dyškant 356.

Ehrlich 277, 279.
 Ejnoch 66, Endrle 32.
 Engel 345.
 z Enkerwirtu 204, 205, 211.
 Ennsegg 213, Erhart 264.
 Evančický 272.
 Eypert 323, 343, 344, 352.

Faber 132, Fabian 357.
 Fabricius 77.
 z Fahnenschwunga 200.
 z Falkenšteina 204, 207.
 Farka 346, Fellner 261.
 Ferdinand I. 46, 51, 53, 88, 90,
 91, 103, 107, 113, 224, 225, 229.

Ferdinand II. 12, 77, 151, 168,
182, 183, 199.
Ferdinand III. 82, 209, 212.
Ferdinand IV. 209.
Ferdinand V. Dobrotivý 332, 337.
Festetič 211, 355.
Fikulíř 7, 235.
Filip 276, 277, 279, 315.
Filípek 344, 366, 375.
Fischer 264, 272, Fišmeystr 60.
Fladenice 213, Florian 129.
Fousek 108, Frank 365.
Frankfurt n. M. 279.
František I. 230.
František Josef I. 337, 343.
Franz 346, 353.
Fridrich 132.
z Frimburka 198, Freyberk 29.
Fulgentius 274.
z Fürstenberka 20, 210.
Fürstenstein 29.

Gabriel 358.
Germanus 268, z Gerstorfa 181.
Glitsch 261, Gloszer 257, 277.
Götz 39, Goll 362.
z Grafeneku 215.
Gregor 267, 272, Gregoriades 312.
Grünberger 312.
Grünbova 242.
Gschwend 209, 214.
z Gutenšteina 37-39, 180, 197, 198.

Habětinek 344, Habrovka 196.
Hadač 132, Hahn 277.
Hain-Schmidberský 346.
Hájek 276, 374.
Halák 61, 126, 132.
Halaman, Halman 276-279, 315.
Halaška 353, Hálek 376.
Hamera 240, 276, 279.
Hámoň 60, 61, 132, 156, 263, 265,
269, 274, 276, 277, 279, 315,
372, 375.
Hanek 31, Hanuš 32.
Hanykýř 269.
Hanzl 61, 126 132, 155, 265, 266.
z Hardeka 10, z Harrachu 39.
Hartmann 277, 279.
Hataš 132, 133, 239, 240, 241, 273.
Havránek 346.

Havel 108, Havlíček 373.
Havlik 277, 315, 351, 352, 366,
372, 373, 374, 375.
Hazuka 60, 126, 132, 240, 265, 266.
Hejta 60, 132, 266, 276.
Heller 253, 272, 273, 336, 344,
356, 357, 360, 363-366, 376.
Hellmuth 2, 343, 344, 353, 361,
365, 366, 371, 376.
Hellnern 277, 279.
Hendrich 358.
Hennerwolf 278, 279.
Henzlin 28, Herbst 338.
Herčík 346, 353.
Hermann 277, 279.
Heřmaničky 44, 45.
z Heslova 169.
Herolt 187, Heyduk 132.
z Hiršfeldu 55.
Hitz 344, Hladil 346.
Hluboká 205, Hluboký 59, 157.
Hněvkovice 37.
Hofmaninger 277.
z Hodějova 49, 55, 74, 170.
z Hodic 167, z Hohenburka 234.
Hohenwart 339, 344.
Hojanovice 44.
Holčovice 196.
Holedeč 31, Holedeček 31.
Holešovice 366.
z Holohlav 38.
Holub 148, 228.
Holý 119, 132.
Hora Kutná 20, 120, 125, 279,
358, 365.
Horáček 344, 358, 376.
Horálek 268, 269, 312, 366.
Hořovice 197, 198.
z Hostišova 14.
Hostinský 362.
Hostounský 132.
Hošta 148, Hošťálek 126.
Houdek 73, 276, 279, 357, 373.
Hozlauer 69, 70.
Hrabánková 364.
Hradec Jindřichův 237, 279.
Hradec Králové 31.
z Hradce 33, 34.
Hrádek 4, 5, 7, 18, 24, 44, 45, 48,
103, 225, 229, 230, 234, 235, 236,
238, 264, 266-268, 273, 343, 358.

z Hrádku 36.
 Hradiště 9, 17, 18, 22, 26, 27, 44,
 47, 51, 63, 78, 125, 144, 178,
 213, 310, 320.
 Hrajoyovice 21, 279.
 Hrbek 346.
 Hrdlička 35, 234, 276, 277, 315, 327.
 Hrdý 108.
 Hroch 55, Hrubý 132.
 Hrzín 8, 21, 72, 78, 178, 279, 310,
 319.
 Hříby 56, Hubka 59.
 Hucker 344, z Hudnsdorfa 11.
 Humpolec 25, 279.
 Hus 19, 20, 78, 122.
 z Husic 180.
 Hutník 108, Hübner 326.

Chaberský 155.
 Chalupa 358.
 Chlum 37, 47, 178, 183, 279, 310.
 Chlumec n. C. 366, Chlupice 12.
 Chmelné 27, 45, 125, 278, 358.
 z Chmelného 21, 32.
 Chmelvoda 268, 277.
 Chobodydes 172, 240, 241, 264,
 268, 274, 276, 279, 312, 317, 374.
 Chobot 178, 310, z Ch. 132, 133.
 Chobotský 73, 112, 183, 241, 276.
 Chocerady 267, 363.
 Chocovec 24, Chočev 209, 214.
 Chotěboř 42, 366.
 Chotek 210, 214.
 Chotěměřice 37.
 z Chotěmic 3, 20-23, 29, 33, 311.
 Chotěmice 41.
 Chotěšany 4, 24, 72, 73, 112.
 Chotiška 18.
 Chramosta 373.
 z Chřenovic 48, Chřenovice 7.
 Chval 37.
 Chvatěruby 37.
 Chyba 60, 132.
 Chýnov 279, z Ch. 38, 181, 198.
 Chýška 44, 75, 79.

Ikavec 346, 357, Israel 278.

Jablunka 241, 266, 276.
 Jakub 31, 32, 111, 120, 127.
 Jan 109-111, 129, Janák 132.

Jančura 277.
 Janda 108, 132, Janek 148.
 Jankov 5, 9, 10, 24, 77, 171, 180-
 182, 186, 189, 190, 191, 197.
 z Jankova 7, 9, 10-12.
 z Janovic 48.
 Janovice Uhlířské 126.
 Javor 44, 45.
 Javorník 7, 24, 37, 47, 178, 183, 310.
 Javůrek 268, 269.
 Jehlík 61, 62, Jech 279.
 Jelen 337, Jelínek 358.
 Jemnice 11, 12.
 Jemniště 197, 279.
 Jenikovský 132, 240, 241, 276.
 z Jenišovic 36, Jenišovice 44.
 z Jenšteina 3, 12-20, 26, 32, 181.
 Jesenský 312.
 z Jetřichovic 48.
 Jevišovice 10.
 z Jezera 24.
 Ježek 373, Ježov 24, 279.
 Jičín 204, 358, 362.
 Jičíněves 41.
 Jičinský 269, 276.
 Jihlava 35, 273, 279.
 Jihlavský 257.
 Jilek 374.
 Jindice 31, Jinín 279.
 Jinoška 239, 241, 244, 276, 315, 319.
 Jinošov 22, 44, 47, 49, 51, 59,
 120, 144, 160, 172, 178, 265,
 271, 272, z Jinošova 36.
 Jireček 344.
 Jirka 61, 132, Jirovic 346.
 Jirsík 376.
 Jiří 27, 127, 129, 132, 153, 276.
 Jiří z Poděbrad 33-37, 71, 162.
 Jiskra 338, Jiša 132, 319.
 Johannes 32, 52, 61, 128, 132, 152,
 240, 276, 279.
 Johannis 266, 326, Johlin 31.
 Josef II. 230, 266, 331.
 Jungmeister 278.

Kába 108, 132, 155, 353, 371.
 Kácov 4, 183, 279, 376.
 Kačírek 132, Kačmáček 353.
 Kajkovice 37.
 Kalina 239, 240, 268, 274, 276.
 Kalivoda 132.

- Kalousek 132, 241, 276.
 Kaltouněk 132, 374.
 Kamarýt 277, 279, 358.
 z Kamberka 7.
 Kamberský 352, 372.
 z Kamene 8, Kamenický 132.
 Kaplický 362, 365.
 Karas, Karásek 276, 279.
 Karel IV. 13-15, 25, 30, V. 53.
 Karel VI. 179, 228, 328.
 Karhule 21.
 Karlštejn 31, 199, 201, 203-205.
 Kaška 239, 240, 316, 317.
 Kavík 312, Kazimír 31.
 Keblov 37, 48, 126, 127.
 Keblovec 44, 48.
 Keller 277, 374.
 Kettner 241, Khon 132, 373.
 Kinský 210, 335, 340.
 Kittl 344.
 Kladruby 4, 44, 45, 47, 49, 52, 55,
 63, 68, 78, 122, 235, 253, 279, 310.
 z Klenového 48.
 Klenovský viz ze Ptení.
 Klínek 268, z Klingensteina 263.
 Klínov 59, 235, 236, 243, 336.
 Klípel 278.
 Klobása 108, 120, 125, 132, 151-
 153, 155, 159, 161, 170, 172, 195,
 239, 241, 244, 262, 265-267, 274,
 276, 280, 308, 315, 318, 319, 331.
 Klobín 108, 132.
 Klouček 346.
 Kněžice 42, 44, z Knovíz 36.
 Kocerady 363. v. Ch.
 Kocourek 61, 132.
 Kočí 132, 316.
 Kodrle 312.
 Kojatice, Kojetice 72, 206.
 z Kojetic 24.
 z Kojkovic 36, 146.
 Kolář 132, 269, 276, 355.
 Kolečský 132, 160.
 Kolín 12, 23, 41, Kolo 132, 133.
 Kolovrat 7, 37, 38, 56, 67, 181,
 196, 198, 335, 354.
 Kolrus 270, 336, 337, 351, 355, 375.
 z Komáří 7.
 Konenda 277.
 Kondrac 5, 6, 19, 22, 25, 26, 28,
 30, 31, 41, 44, 47, 51, 52, 55,
 63, 78, 125, 178, 190, 196, 253
 257, 265-269, 279, 310, 374.
 Koniáš 12, 261.
 Koniček 241, 253.
 König 269, Koníř 358.
 Konopiště 365.
 Konvář 120, 127, 132, 240.
 Kopecký 276, 279, 372.
 Koranda 276, Korbel 367.
 Koreček 31, Korfiršt 60, 132.
 z Kosenec 14.
 Kosík 148, Kosořský 48.
 Kosová Hora 197, 199.
 Kostelec n. Sázavou 37, 75.
 z Kostelce 14.
 Kostka 277, 346.
 Košetice 279, 375.
 Košetický 187, 240, 273, 279, 312.
 Košťák 32, Košice 74.
 Kotlíček 126, 132, 161.
 Kouba 279, 356, Koubek 277.
 Koukal 276.
 z Kounic 12, 180, Kounice 11, 12.
 Kouřim 23, 24, 33, 37, 75, 108,
 109, 112, 279.
 Kont 14, Koutský 346.
 Kovář 276, 362, 366.
 Kozel 326, Kozly 44.
 Koželuh 61, 132, 165.
 Kožlí 120.
 Krajír 21.
 Krakovec 96.
 Král 132, 161.
 Královice 41, 48, 80, 82, 208.
 z Královic 3, 34-36, 55, 66-73, 75,
 76, 78, 80, 81, 90, 96-99, 102,
 107, 123-125, 128, 150-152, 156,
 166, 168, 182, 183, 225, 229,
 230, 262.
 Krasovice 41, 72, 79, 310.
 Kraus 312.
 Krejčí 60, 132, 353, 374.
 Kremlička 346, 366.
 Křeh 277, 279.
 Křištof 233, 262, 266, 312.
 Kročák 277, 279.
 Kroupa 147, 276, 372.
 Krumlík 265, Krummer 277, 279.
 Krupička 358, Křehula 205.
 Křemen 346, Křenovice 279.
 Křešćak 8, 14, Kříč 279.

Křinecký viz z Ronova.
 Křivsoudov 40, 44, 82, 197.
 Křiž 26, 29, 132, 277, 279.
 Křižov 21.
 Kubát 358.
 Kubik 126, Kubičková 165.
 Kučera 277, 279.
 Kudlich 333.
 Kuchař 228, 233, Kuchmistrová 61.
 Kulíček 278, 315, 351, 352, 367, 372, 375.
 Kulík 52, 235, 273, 276, 278, 372, 373.
 Kunějovice 45, 48.
 z Kuněmil 35.
 Kuneš 241, 277, 279, 324.
 Kynice 37, z Kunštátu 11.
 Kutílek 61, 132.
 Kůželová 326.
 z Kyj Otík 27, 30.
 Kyjovice 11.
 Kymler 132.
 Kypner 277, 279, Kytýr 373.
 Lacinov 178, Lačňov 76, 78, 178.
 z Lamberka 204, 207.
 Lang 337, 343, Langer 277.
 Laskoš 373.
 Laštovička 324.
 Laurin 312.
 Lava 8, Lazy 21.
 z Lažan 187, Lažanský 132, 133.
 z Ledec 14, Ledeč 279.
 Lejček 276, 367, 373.
 Lejčkov 279.
 z Lenthe 210, 214.
 Leopold cis. I. 200.
 Leopold II. 211, 212.
 Leskovec 21, 34, 35, 70, 124.
 Leštná 37.
 Lhota 21, 24, 37, 48, 205, 310.
 Lhota Hrazená 72, 78, 310.
 Lhota Hubová 44, 45.
 Lhota Nesperská 310.
 Lhota Ovesná 40, 41.
 Lhota Štěpánovská 310.
 Lhota Veselka 310.
 ze Lhotic 36.
 Lhotka 21, 78.
 ze Lhoty 14, 124.
 z Libenic 103, 104, 106.
 Libešov 41.

Libeznice 80.
 Libětice 76, 78, 169, 178.
 Libež 4, 157, 265, 266.
 Libkova Voda 71.
 Libochov 72.
 Libouň 4, 21, 25, 212, 213, 279.
 Libošovice 44.
 Lichtenberger. Lichtemberk 238, 276.
 Lichtenburk 42, 43, 45.
 z Lichtenšteina 80, 82, 182, 183, 200.
 Linke 346, Linz 278, 279.
 Lipany 33, 163.
 z Lipého 39, 53.
 Lipnice 34-38, 44.
 z Lípy 35, 36, 83, v. Trčka.
 z Lisova 181.
 Liška 32.
 Litoměřice 10.
 Litovle 11.
 z Lobkovic 37, 39, 50, 78, 81, 180, 181, 183-186, 197-199, 210.
 Löbl, Lebl 367, 372.
 Lokaj 240, 258, 274, 277.
 Loket 21, Lomná 279.
 Longin 277.
 Loreta 4, 23, 206, 264, 269, 337.
 Losenštejn 209.
 Loskot 132.
 Loučim 362.
 Loula 312.
 Louňovice 4, 5, 21, 23, 40, 49, 50, 75, 152, 181, 265, 354, 377.
 ze Lstiboře 70, 124.
 z Lub 100.
 Lucerna 276.
 Lukavec 126, 365, z L. 72.
 Lukavecký 109.
 Lustig 241, Luže 366.
 Lysek 59.

Macek 277-279.
 Maceška 358.
 Mach 61, 132, 241, 277, 315, 373.
 Macháček 336, 344, 355, 356, 375.
 Machník 183, 203, 225.
 Machnin 59, 108.
 Maier 353, Mayer 363.
 Mailberk 8.
 Málek 346.

Malešovský 265, 267.
 z Maličina 53.
 Malovec 181, 197, 220, 335.
 z Malovic 70.
 Malovidy 20, 44, 45, 47, 49, 51,
 55, 58, 63, 68, 78, 310, z M.
 8, 22.
 Malý 132, 133, 265, 266.
 Man 32, Mareš 364.
 Markovský 262.
 Maršál 372, 374.
 z Maršovic 35.
 Martin 31, 129, 132, 148.
 Martínek 374, 375.
 z Martinic 53, 54, 77.
 März 366, Masovice 29.
 Mastiková 327.
 Mašejovice 21.
 Mašek 132, Mattanelli 253, 278.
 Matěj 32, 108, 132, 165.
 Matoušů 63, 108, 132, 165.
 Matucha 344, 371.
 Maťulka 346, 352.
 Mazanec 127.
 Mečíř 60, 132.
 Medek 277, Meduna 132, 147, 151.
 Merklin 197.
 Měděnec 111.
 Měchnějov, Měchnov 4.
 Měcholupy 31.
 Mělník 289, 366.
 Měřička 132.
 Městec Heřmanův 44.
 Městec Králové 44, 358.
 Městečko 72, 78, 151, 206, 273,
 279, 310.
 Městecký 240, 241, 274, 277.
 Měšice 37.
 Metličany 72, 76, 151, 169, 178.
 Midloch 349, 353.
 z Michalovic 73, 96, 170.
 Mika 132, 277.
 Mikeš 32, 147, Mikoš 279.
 Mikuláš 26, 28, 29, 31, 61, 108,
 127, 129, 132, 154, 159, 161.
 Milčín 180.
 z Milhostic 55.
 z Milikovic 7.
 Milotice 21.
 Milovanice 21, 196.
 Mirovice 71, 78, 366.

Miřetice 14, 22, 44, 63, 310.
 Míseň 14, 16.
 z Mitrovic 181, 197.
 Mladý 340, Mlejnek 358.
 Mnichovice 37, 44, 327.
 Modrey 346.
 Mohelnice 11.
 Morava 10-12, 22, 332, 364, 366.
 Moravec 132, 172, 279.
 Morávek 353, 358, 371.
 Moskva 364.
 Moudrý 132, 240, 265, 266, 276,
 326.
 Moučka 277, Moucha 277, 279.
 Mraviště 44, 45, 48.
 Mráz 277.
 Mrázek 253, 343, 352, 373, 375.
 Mrzkoš 277, 279.
 Müller 24, 277, 279, 373.
 Münsterberk 209.
 Mydlář 132, Mysliveček 354.
 Načerac 4, 6, 18-20, 22, 33, 44,
 48, 75, 151, 181, 265, 273.
 Načeracký 61, 132, 165.
 Náhlík 239, 241.
 Nápravník Robert 346.
 Nasavrky 209, 210.
 Navarra 358.
 Navrátil 312, 346, 374.
 z Nečtin 69.
 z Nedabílic 102.
 Neděle 253, Nedorost 132.
 Nechanice 365.
 Nechvátal 132, 133, 353.
 Nejdlík 132.
 Nejdlý 172, 240, 276, 277.
 z Neipperka 210.
 Němec 277.
 Němeček 269, 276, 326, 366.
 Němčí 44, 59, 68, 194.
 Němčice 44, 48, Nemíž 271.
 Nemojovský 277, 279.
 Nemyšl 180, 182, 184, 189.
 Nemyšlenský 276.
 Nepomuky 15, 366.
 Neraď 277.
 Nesměřice 37.
 Nespéry 205, 279, 310.
 Netimach 353.
 Nettwall 357.

- Neubauer 2, 279, 340, 342-348,
 352, 353, 355, 357, 367, 373, 375.
 Neumann 344, 352, 366, 367, 373.
 Neustupov 126.
 Nevejpravková 242.
 Nevstával 132.
 Nevšínal 361, 366.
 z Nosákova 8.
 Nostic 211, 214, 335, 337, 354.
 Novák 32, 122, 132, 276, 279, 351,
 358, 367, 374.
 Novotný 132, 240, 241, 272, 276,
 315, 343, 357, 372.
 Nyšperk 130.
 Očko z Vlašimě 12-17, 25, 30, 32.
 Oheb 42.
 z Olbramovic 7, 48, 73, 75, 96,
 100, 312.
 Olešná 44, 45, 48.
 Oliva 277, 326.
 Olomouc 11, 14.
 Ondřej 32, 127, Ondřejov 71.
 Oněš 32, Onšov 18, 26, z O. 36.
 Onšovice 18, 20, 26, 125.
 Onšovičky 44, 45.
 Opatovice 28, 125.
 Opavský 132.
 Opočno 41, 43.
 Osek 197, Osná 279.
 Ostrov 71, 78, 125, 178, 194, 196,
 279, 310.
 z Ostředka 72, 73, 112, 219, 220.
 Otročice 44.
 Ottil 373.
 Oustojovec 102.
 Ovčín 265, 310.
 Pacov 366.
 Pajk 240, 241, 315, 326, 327, 367.
 Palacký 344.
 Paleček 266.
 Panocha 32, 130, 132.
 z Pappenheimu 181, 187, 190, 196.
 z Pardubic 14.
 Pardubský 239-241, 266, 276.
 Paseka 44, 130, 132.
 Pašek 356, 358.
 Pastorek 272, 276, 319.
 Pavel 161, 172, 240, 266.
 Pavlíček 108, 119, 132, 160, 239,
 240, 320.
 Pavlovice 5, 25, 42, 44, 45, 48,
 52, 55, 59, 63, 65, 66, 68, 69,
 78, 91, 103, 125, 147, 149, 150,
 178, 183, 196, 204, 219, 223,
 225, 253, 271, 279, 307, 310,
 327, 330, 355.
 Peccatus 277, Pechů 61, 62, 132.
 Pekárek 240, 276.
 Peklov 91, 99, 101, 205, 224, 232-
 235, z Peklova 91, 101, 102,
 146, 224, 233.
 Pěkný 279, 373.
 Pelhřimov 28, 43, 197, 279, 358,
 367.
 Pelhřimovec 37.
 Pelikán 108, 132, 152, 240, 241.
 Pelzmann 344.
 Pěnkava 372.
 Perkreichenšteinský 128.
 Pernikář 61, 132.
 z Pernšteina 50, 81, 152, 183, 205.
 Pertoltice 9.
 Pešlín 31, 32.
 Petera 373.
 Petr 27, 28, 31, 129, 155, 358.
 Petraš 343, 346, 352, 375.
 Petrohrad 360, 363.
 Petrovice 182, z Petrovic 14.
 Petrovsko 44.
 Petřín 59, 279, 310.
 Pick 373.
 Pičinský 240.
 Pinovany 181.
 Pikhart 61, 62, 126, 132.
 z Pirkšteina 33.
 Pitka 265, 266.
 Pittermann 346.
 Pixa 356, Plamínek 353.
 Pláteník 277, 279, 315, 344, 350-
 352, 375, 376.
 Plaveč 11, Plavský 267.
 Pleva 372.
 Plíčovská 308.
 Plott 66, Plšek 277.
 Plzeň 361, 362, 365.
 Podbrdský 278, 279, 344, 352, 366,
 373, 375.
 Podhráský 366.
 Podlipský 240, 265, 266, 320.
 Podolí 44, 45, 55, 75, 91, 146.
 Pohorský 253, 265, 266, 275, 276.

Pohoří 27, 32, 62, 125, 143, 151, 165.
 Pohůnek 132.
 Pokorný 132, 240, 241, 269, 272, 274, 277, 279, 312, 315, 317, 326, 346.
 Poláček 132, 353, 373.
 Polák 278, 279.
 Polánka 25, 44, 55, 63, 102, 310.
 Polívka 52, 266, 274, 308.
 Polná 42.
 z Pomuku sv. Jan 15, 16, 26.
 Poněšická 133.
 Popel 277, 279.
 Popovice 5, 24, 197, 198.
 z Porcie 3, 37, 39, 196, 201, 202, 204, 221, 234.
 Porsbrunn 213.
 Poříčí Spálené 366.
 Postřihač 356.
 Postupice 4, 77, 180, 181, 182, 186, 196-199, 279, 310.
 Posyřil 373.
 Potocký 339, Poušt 73.
 Praha 2, 14, 17-20, 22, 23, 31, 32, 40, 45, 65, 77, 170, 279, 358, 360-367, 377.
 Pravonín 4, 6-8, 40, 48.
 Pražák 344.
 Prettschneider 277, Preuss 376.
 Prch 148, Prchal 132.
 z Probluz 36.
 Procházka 273, 276, 277, 312, 326, 327, 372.
 Prokop 59, 61, 109-111, 132, 133, 367.
 sv. Prokopa klášter 37, 268, 274.
 Proseč 70, 71, 80.
 Protivinský 72.
 Průcha 147, 276, 279, 315, 344, 348, 352, 353, 373, 374.
 Předbořice 121.
 Předlice 31.
 Přemysl 127, 128.
 Přeslička 326.
 Přestavky 197.
 Přestice 279.
 Příbil, Příbýl 234, 240, 241, 276-279, 327, 344, 373, 375.
 Příbislav 42, Příbram 279.
 Příkop 358.

Přítasil 277, 279.
 Psáře 53, ze P. 36.
 ze Ptení 51-54, 64-70, 88-90, 107, 123-125, 150, 151, 156.
 Pudil 277.
 Pujman 353.
 Pulice 37.
 Punčoska 59, 132, 152.
 Pupek 32, Půstka 276.
 Pušman 240, 274, 276, 279.
 Pytl 276.
 Rabice 37, Račec 344, 353.
 Radba 357.
 Radikovice 36, 44.
 Radiměřský 268.
 Radonice 4, z R. 36.
 Radošovice 4, 8, 17, 19, 21-23, 28, 44, 45, 48, 76, 78, 120, 178, 265, 268, 273, 310, 358.
 z Radovesic 48.
 Rajkovice 21, Rakovnick 366.
 Raškovice 41.
 Rataje 25, 26, 33, 44, 45, 48, 170, 310.
 Rataje Hrozené 180, 183, 184.
 Rataje Ovesné 183, 195, 196.
 Ratiborský 132.
 Ratměřice 21, 72, 78, 191, 196, 315.
 Ratměřský 108, 132, 133, 172, 318.
 z Regensdorfa 133, 153.
 Reif 232, 277, 312.
 Reich 367, Reichl 241, 277, 279.
 Rejčkov 44.
 z Rensperka 70.
 Resanus 268.
 Reyman 132, 159.
 Rieger 344, 345.
 Richter 353, Robmháp 68.
 Röhr 344.
 z Rohanu 211, Roith 213.
 z Rokyc 74, Rokycany 279, 366.
 Roman 28.
 Ronov 42, 44, z R. 35, 53, 65-67.
 Rosa 126, 127, 163.
 Rosenbach 372.
 z Rosenwertu 234.
 Roškot 346.
 Rošík 240, 241, 276, 315, 344, 372, 377.
 Roub 374, Roudnice 37.

- Rousek 276, 279.
 Rovenský 373, 375.
 z Rožemberka 33-36, 215.
 z Rožmitála 10, 170.
 Rubricius 358.
 Rudice 37.
 Rudolf 268.
 Rudolf II. 71-73, 96, 97, 102, 107,
 123, 229.
 Rudolf, kor. princ, 339, 365, 371.
 Ruml 358.
 Rusko 360, 364.
 Ruta 277.
 Růžek 240, 241, 277, 279.
 Růžicka 258, 277-279.
 Rvenice 96.
 Rýgel 353, 354, 356, 358.
 Rychetský 276, 326.
 Rychnov 197, 198, 279.
 Ryzemburk 181.
 ze Rzávého 133.
 Rzounek 132, 155, 158, 240, 241,
 374.
 Řečice Červená 21, 197, 198.
 Řeháček 172, 279, Řehák 354, 356.
 Řehoř 108, 119, 126.
 Řešice 11, 12.
 Řezník 125.
 Řezno 14.
 Řežábek 358.
 z Řičan 3, 10, 37-39, 54, 78, 81,
 180, 181, 196-200, 204, 219, 220.
 Řičany 41, 43, 71, 197, 310.
 Říha 353, 371, 373.
 Řím 17.
 z Řimovic 32, 103, 104, 145, 146,
 181, 224, 311.
 Řimovice 3, 26, 32, 44, 47, 52,
 59, 63, 68, 78, 91, 102, 103,
 109, 125, 130, 146, 147, 149,
 171, 178, 183, 190, 195, 196,
 236, 250, 279, 307, 310.
 Sakař 358, ze Salmu 210.
 Sator 315, 375.
 Sayfert 278.
 Sázava 4, 5, 11.
 Sedecius 130.
 Sedlec 37, Sedlčany 21.
 Sedliště 199.
 Sedlmeyer 277.
 Sedmpanny 178, 183, 205, 206,
 279, 310.
 Seidl 367, Seifert 315, 372.
 Seliger 312.
 Selinger 279, 315, 366, 372.
 Semrad 278, 367.
 Severa 362.
 Seyering 212.
 Seyssenberg 209.
 Schráníl 114, Sidon 333.
 Sigmund 32.
 Sigmund císař 11, 20, 21-23, 31,
 37, 40
 Sichrov 348, 364.
 Sirůček 272.
 Sirejovice 31.
 Skála 19, 376.
 Skalice 12, Skalický 132.
 Skalkov 47, 51, 55, 67, 68, 90,
 196, 311.
 Skočdopole 358.
 Skrejšovský 312.
 ze Skuhrova 47, 49, 50, 51, 72,
 75, 150, 152, 181, 183.
 Skrýšov 21.
 Skřivan 239, 240, 243, 265, 266,
 272, 275-277, 279, 314.
 Skřivánek 240, 275, 372, 373
 Slabý 344, 351, 352, 373.
 Sládek 61, 132, 240.
 Slančovský 261.
 Slanina 277, 279, Slatina 11, 12.
 Slavašov 7.
 Slavata 77, Slavětice 11.
 Slavík 132, 259, 276, 279.
 Slavikovec 219.
 ze Slavkova 75.
 Slíval 132.
 Smetek 154.
 Smíchov 360.
 Smikov 4, 72, 206.
 Smilkov 181, ze Sm. 29.
 Smiřice 41, 43, ze Sm. 55, 75.
 Smolík 331, Smolka 375.
 Soběslav 34.
 ze Soběšína 29.
 Sobětický ze Sobětic 278, 280,
 315-317, 331.

Sokol 21, Solany 10.
 ze Solopisk 211.
 Souček 366.
 Soutice 4.
 Sova 375.
 Srb 60, 61, Srbsko 366.
 Stabelico 11.
 Stadion 337.
 Staněk 241, 258, 277.
 Starhemberk 212, 214.
 Starosta 132, 276, Starší 60.
 Statenice 194.
 Stavský 108, 126, 132, 157.
 Stefan 353.
 Stehlik 253, 265, 266, 276.
 Stein 353, 366, 373.
 Stetinger 277, 279.
 ze Stradonic 48.
 Strahov 76, 79.
 Strachota viz z Královic.
 Straka 60, 104, 132, 151, 240, 241.
 Strakonice 279.
 Strakovský 261.
 Straník 234, Stranov 48.
 Stranovský ze Sovojovic 3, 47-52,
 113, 150, 151.
 Straširybka 373, 375.
 ze Strojetic 48.
 Střechov 376.
 Stříbrský 240.
 Strítež 48.
 ze Studené 36, Studený 273.
 Sudislavice 44.
 Sudov 37.
 Suchotov 78, 103, Suchý 357.
 Suk 132, 276, 315, 353, 357, 366,
 371.
 Sušce 59, Suttner 269.
 Svaněk 366, 376.
 ze Svárova 38.
 Svátek 132, 154.
 Světlá 4, Světnička 277, 279.
 Sviták 132.
 Svoboda 132, 133, 160, 172, 240,
 276, 277, 279, 312, 314, 326,
 347, 367.
 Svojanov 10, 14, 20, 43.
 Sychrava 277, 279.
 Sýkora 132, 277, 278.
 Szápáry 211.

Schaeffle 344.
 Šafránek 239, 241, 269, 272, 277,
 279, 312.
 Šanda 277, 373.
 Šavřda 240, 241, 276, 277, 279,
 315, 331, 343, 344, 349, 366,
 367, 372, 376.
 Šebek 343, 365, 373.
 Šebíř 44.
 ze Šebířova 9, 45, 70, 71, 81, 267.
 Sedivý 312, Šeibler 277.
 ze Šellenberka 37, 38.
 ze Scheltonu 210.
 Šembera 327, 357.
 ze Scherfenberka 12.
 Schidlöf 339, 343, 344, 352, 356,
 373.
 Šicha 132, 358.
 Šikert 278, Šikýř 278, 279, 373.
 Schilling, Šillink 278, 279, 372.
 Šimáček 351.
 Šimánek 241, 276, 279, 372, 375.
 Šimeček 132, 241, 275, 276.
 Šimek 240, 275, 276.
 Šimon 72, 132, 279.
 Šindelář 278, 315, 319, 373.
 Šípek 273, Škára 132.
 Škornička 132, 266.
 ze Škvorce 17.
 ze Šlapánova 8.
 Šlechta 363, 365, 368.
 Šlosárek 61, 132.
 Schmerling 338.
 Šmid 60, 132.
 Schmiedl, Šmidl 344, 357, 371, 374.
 Schneider 357, Scholz 346.
 ze Schönfeldu 209.
 Špála 60, 132.
 Špička 327.
 Špryncel 108, 132, 152, 155, 156,
 158.
 Schreiber 277, 279.
 Schröck 358.
 Schrom 346.
 Štechr 343, 344, 352, 367, 372.
 Šťastný 61, 128, 374.
 Šťastný Pětipeský 78, 81.
 Štěkeň 197, 198.
 Štěpán 29, 60, 132, 270.
 Štěpánek 376.

Štěpánov 4-6, 22, 24, 28, 37, 40, 44, 45, 48, 55, 56, 67, 75, 80, 120, 130, 178, 205, 207, 265, 266, 268, 279, 280, 310, 311.

Štěpný 126, 132, 156.

Štěrbá 132, 171, 172, 265, 276.

Šternberk 4, 10, 20, 37, 75, 170, 220, 228.

ze Šternberka 34, 35, 37, 75, 197, 198, 201, 204, 335.

Štěti 366.

Štětina 132, 133, 155, 170, 240, 241, 276, 315, 344, 353, 362, 366, 367, 372.

Štibral 52, 132, Štihlík 132.

Ština 132, 151.

ze Štitného Tomáš 17.

Štorc 315, 326, 327, 344, 351, 367, 372, 373.

Šubert 171, 239, 241, 266.

Šuda 356.

Schück 278, 327, Schuster 277, 279.

ze Švamberka 39.

Švanda 132, Schwarz 357.

Švejda 241, 266, 276, 308, 320.

Švimberský 278, 279.

Taafe 339.

Tábor 113, 130, 152, 279, 347, 366, 367.

Táboři 20, 21, 41, 47, 56, 71, 72.

Táborský 277, 279.

Takonín 112.

z Talmberka 3, 10, 36-39, 55, 72, 75, 77, 82, 102, 146, 168, 179-182, 184-191, 195, 197, 200, 216, 219, 220, 224, 226, 233, 238, 244, 260, 261, 263, 267, 310.

Tasil 104.

Tehov 4, 183, 185, 194, 196, 265, 310.

Tehovský 132.

z Těchenic 170.

Telč 29, 362, 366.

Tellerová 364.

z Terešova 12.

Těšetinský 132, 133.

Tetov 96, Thengen 209.

Thun 333, 340.

Thurn-am-Hart 210.

z Tichonic 36.

Tichý 132, 327, 346.

Tkadlec 240, 277, 279.

Tolna 211.

Tomáš 129, 132, Tomášků 132.

Tomek 108, 132, 133, 160, 235, 373.

Tomice 18.

Tomiček 244, 269.

Toul, Toula 240, 276-279, 315, 343, 353, 366, 367, 372.

Toužim 269.

Tranta 277, 279.

z Trautsonu 3, 39, 204, 207-210, 229, 310.

Trčka z Lípy 3, 22, 33-51, 71, 75, 80, 82, 84, 85, 90, 91, 102, 103, 107, 113-117, 122, 123, 125, 129, 145-147, 149-151, 156, 163, 164, 166, 180, 181, 196-198, 201, 209, 220, 221, 223, 224, 308, 310, 311.

Trislik 349, 353.

Trnka 356.

Trnoblanský 346, 352.

Třebechovice 42, 43.

Třeběšice 4, 73.

Třeboň 2, 205.

Třešť 279.

Turjak 208.

Turnovský 278, 327.

Tušov 47, 51, 159, 160, 194, 265, 311.

Tušovský 59, 132, Tvrdý 244.

z Tymberka 130.

Tytl 279.

Ujčec 25.

z Újezda 14, 47, 181, 186.

Ulický 170.

Ulrich 27, 29.

Urbanides 268.

Úsov 11.

Útěchovice 21, 75, 79.

z Útěšic 47.

Vacek 240, 241, 272, 276.

Václav 108, 126, 132.

Václav IV. 20.

Vadčice 21.

Vácha 12, Valášek 268.

z Valdšteina 70, 71, 75, 210, 212-214, 263, 335, 340, 354.

Vaněk 206, 236, 241, 264, 266,
277, 308, 311, 312, 314, 331.

Wankl 364.

Vavřinec 32, 128.

Waynperger 318.

Večárek 272.

z Weissenwolffu 3, 39, 204–208,
212, 221, 229, 264, 267, 307,
308, 310.

Vejvoda 264, 268, 274, 372.

Velenec 71.

Veleň 71, 78, 80, 98, 123.

Velhartický 108, 240, 241.

Veliká Ves 44.

Veliš 4, 6, 9, 15, 17, 40–42, 44,
46, 78, 163, 178, 267, 310, 377.

Wels 209, 214.

Velvary 366.

Wender 269, 270, 354, 355.

Věrice 337.

z Vesce 8, 54.

Věkov 59.

Vesec 279.

Vesecký 279, 374.

Veseli 22, 279.

Veselský 277, 279.

Veselý 239, 241, 277–279, 327, 358.

Westermeyer 277, 279.

Věžné 8.

z Věžník 24, 48, 73, 76, 78, 102,
112, 228.

Věžníky 151, 169, 178, 182, 184,
194, 196, 310.

ze Vchynic 96, 183.

Videň 21, 365.

Vidimský 343, 344, 346.

Wiedemann 278.

Viktorin 108, 132.

Wildberger, Wildperk 239, 240,
276.

Vilímek 269, 346, 355, 377.

Villani 335, 344.

Villanuova 129.

z Vimberka 198.

Vinařík 60, 119, 125, 132.

Vinohrady 376.

Wisinger 346.

Wissmüller 214, Vitek 326.

z Vítěšova 55, Vitice 56.

Vladislav II. 37, 40, 41, 51, 53.

Vladislav III. 31, 84, 88, 91, 107,
181, 224, 225.

Vlach 132, 277, 279.

Vlasák 2, 67, 72, 243, 270, 274, 336,
337, 344, 356, 357, 359, 365, 376.

Vlastějovice 6, 9.

Vlastislav 5, Vlastišov 6.

Vlašim, Vlašín 6, 7, 25, 27, 28,
30–34, 36–38, 43.

z Vlašimě 3, 7–14, 19, 25–28,
30–32, 144, Vlašimský 132.

Vlček V. 376.

z Vlčkovice 102, z Vlčnova 35.

Vlkoš 108, 126, 159, 165.

Vikovský 205, 312.

Vodranec 60, 61, 132.

Vocelka 104, 125, 132, 151.

Vochna 25, z Vojenic 56, 65.

Vojíř 132, Vojkov 44.

Vojta 273, Vojtěchů 132, 133.

Vojtěšků 132, Vokřínek 59.

Wolf 132, 278, 374.

Vollsbach 213, Volyn 199

Vondráček 2, 276, 277, 279, 315,
348, 364, 376.

Vondrák 241, 276, 277, 279, 343,
343, 353, 374.

Vonšov 161, Vonšovice 48, 78,
v. Onšovice.

Vopálka 108, 132, 133, 241, 276,
277, 279, 312, 315, 323, 326,
327, 372.

Vorel 240, 268, 276, 277.

Vorlina 58, 59, 68, 311.

Vosátka 279, 344, 354, 366, 372.

Vostrovce viz Královic.

Vošahlík 346, 353, 366.

Votava 61, 108, 132, 266, 315.

Vořice 126.

Votradovec 277, 279.

Vožice 21, 31, 44, 45, 279.

Vožický 278, Vrabský 59.

Vracovice 4, 8, 22, 32, 41, 44, 47,
49, 51, 63, 78, 103, 104, 125,
146, 147, 149, 178, 236, 253,
279, 307, 308, 310, 319, 377.

Vranov 362.

Vraný 172, 239, 240, 276, 279.

Vratičkovice, Vratiškovice 18, 44,
45, 48.

Vratišov 71.

- Vrbata 148.
 Vrkoš 60, 132.
 Vrškol 59.
 z Vrtby 73, 181, 198.
 z Vřesovic 38.
 Všechromy 197.
 Wurm 278, 279.
 z Vydrů 12.
 Vyšehrad 31, 32.
- Z**aboch 104.
 Zaboř 136.
 Zábřdovice u Brna 9.
 Zadák 132, 241.
 Zahájí 37.
 Záhoří 45, 59.
 Zahrádka 37, 40, ze Z. 36, 70.
 Zachar 347.
 Zajíc 240, 241, 275, 277, 318.
 Zajiček 275, 315, 344, 352.
 Zálezly 199.
 Zámeček 132, Zámky Nové 197.
 Zampach 128.
 Zásmuky 197, 198.
 Zbiroh 170, Zbítov 81.
 Zboženský 353.
 Zbraslavice 5, 7, 18.
 Zbud 31, Zdebuzevs 4.
 Zdeněk 132, 133.
 Zdislavice 4, 20, 22, 28, 44, 47,
 126, 127, 151, 178, 183, 185,
 196, 253, 257, 265—267, 273,
 279, 310, 345.
- Zelenka 240, 276, 277, 279, 327.
 Zelinka 240.
 Zhoř 4, 24.
 Zika 132, 358, Zikmund 273.
 Zirmann viz Cirman.
 Zlohynice 44.
 Znojmo 8, 11, 22, 27.
 Znosim 5, 22, 47, 51, 67, 72, 78,
 120, 159, 178, 194, 195, 265, 279,
 310. Znosimsko 144.
 Zoubek 61, 126, 132, 165.
 Zounek viz Ržounek.
 Zrno 132, 133.
 Zroněk 236, 240, 264, 274, 276,
 279, 315, 327, 372, 374.
 Zrucký 60, 119, 132, Zruč 7, 279.
 Zvěstov 75, Zvolín 78.
 Zylvar 346.
- Ž**áček 235, 236, 276.
 Žebrák 127.
 Žďárský 132, ve Žďáru 7.
 Želecký 266, 312.
 ze Želetova 9.
 Želichovice 21.
 Želivo 257, 345.
 ze Žerotína 12, 38, 76, 167.
 ze Žirotína 7.
 Živohybec 197, 198.
 Životský 345.
 Žiželice 205.
 Žleby 209, 210, 213, 215.

Seznam věcí.

- Archiv městský 2, 238, 345, 344.
 archiv panský 2.
 artikule cechovní 114—119,
 244—259.
 berně královská 64.
 brány 57, 152, 191, 316, 371.
 cechy 114—120, 244—257, 307,
 347, 348.
 cena rozličných věcí 161, 323, 324.
 ceny obilí viz dražba.
 cesty 64, 264, 322, 345.
 cihelna 58, 195, 236—238.
- clo a mýto 53, 63, 103, 237.
 činže gruntovní 330.
 číslování domů 280.
 daň ochranná židův 237, 327.
 dějiny Vlašimě 2, 341, 376.
 desátek biskupský 33.
 desátek kněžský 28, 265.
 desátek papežský 28.
 divadlo 375—376.
 domy starší 32, 133, 280.
 domy v jednom rodě nejdéle udr-
 žovány 314—315, 372—373.

domy židovské 314.
 drahoty 162, 171, 259, 323, 324.
 dráha 342—343, 345.
 dvůr panský 47, 51, 58, 78, 151,
 193, 311.
 dymné viz desátek biskupský.
 erb viz znak.
 fara 25, 28, 127.
 fond pro chudé 309, 371.
 hlad 160—170, 179.
 hliniště červené hlíny 195.
 hony 41, 49, 62, 152, 237.
 hospodářství 25, 120, 257, 349, 358.
 hospodářská záložna okr. 354.
 hospody 51, 195, 235, 323.
 hrad 6, 32, 43, 150, 191 v. zámek.
 hrobky 123, 354, 355.
 hřbitov 125, 264, 355.
 chlebné krámy 236, 237.
 chmelnice 47, 52, 58, 193, 311, 371.
 cholera 259, 350.
 chov dobytka 160, 173—177, 194.
 chudobinec 343, 345.
 jarmarečné 191.
 jídla robotníkům dávaná 203.
 jména křesťanů a jich měnění 6,
 131, 274.
 jména místní 143, 311, 321—322,
 368.
 jména rodinná 32, 132, 275.
 jmění obecní 101, 231, 343.
 kaple zámekká 22, 32, 310, 371.
 kasárna vojenská 180, 327.
 kašny 342, 373.
 knih pálení 262.
 knihovna obecní 360, 376.
 knihovna školní 357.
 knihy gruntovní 72, 106, 243.
 knihy městské 107, 238.
 knihy pamětní 6, 258, 342, 358, 359.
 knihy řemeslnické v. cechy.
 koleda 30, 266.
 kopa grošů 56.
 kostel 25, 122, 146, 262, 354.
 kraje 23, 231.
 krámky chlebné a masné 236, 323.
 krámy křesťanské a židovské 244.
 kráva železná 126, 234, 265.
 krémy viz hospody.
 kronika Trojanská 19.
 kříže 121, 264, 355.

láce 160.
 lány 32.
 lázeň 324.
 lékárna 290, 324.
 lesy 58, 59, 232, 237.
 list nejstarší zde psaný od J.
 z Vlašimě r. 1409. str. 18.
 list městské rady z r. 1413. a j.
 str. 24, 109—112, 128.
 list nadační 147—149.
 list opovědný r. 1450. str. 35—36.
 list výhostní 93, 139.
 list za vyučenou 249.
 listina Š. z Peklova 101, 146, 232.
 literátský kůr 125, 266, 324.
 lom kamene vápenného 58.
 lom kamene zdicího 195.
 losy čili louky 58, 98.
 loterie 323, 350.
 loupeže 24—25.
 lovy v. hony.
 majestáty 84, 88-91, 96, 299, 330.
 masné krámy 62, 323.
 matriky 267, 324.
 míra obecní 323.
 míra Vlašimská 161, 162.
 misse jezuitská 261.
 mlýny 22, 47, 51, 59, 78, 139,
 145, 195, 217, 311.
 mor 160, 170, 179, 259.
 most 57, 257, 313, 322.
 mrazy 170.
 muka Boží 121, 134, 139, 264.
 myslivna 343, 345.
 mýto v. clo.
 nábytek a nářadí domácí 153—
 164, 316.
 národní garda n. obrana 337.
 nemoce 179, 324, 373.
 nemocnice 354, 357, 371.
 neúroda 162, 170, 349.
 nového léta plat 62, 63, 104, 164.
 obecní jmění 101 - 103, 177, 231—
 238, 343.
 obecní správa 24, 104, 238, 333,
 343.
 obchod 113, v. prodej solní.
 obora 193, 212, 312.
 odkazy 27—30, 32, 119, 126, 146,
 190, 253, 264, 266, 267, 313,
 345, 357.

- odúmrtí 69, 85, 94, 103, 163, 165, 178, 221.
 ohně 169 - 171, 179, 257—259, 349, 377.
 pád dobytka 170, 179.
 páně (kořalka) 226, 236, 342.
 panství Vlašimské 22, 44, 47, 72, 75, 76, 151, 191, 214, 310, 371.
 park 212, 312—313, 371.
 pastouška 238, 294.
 pečeť městská 107, 238.
 pečeti cechovní v. cechy.
 pivní krejcar 342.
 pivovar pan. 52, 64, 68, 78, 193.
 plat holoubat 63, 68, 164.
 počet obyvatel a domů 32, 101, 231, 265, 280, 325, 355, 367.
 podací kostelní 22, 57, 67, 191, 343.
 poddanství 32, 139, 163-167, 328-331, 332-333.
 pohřby 324.
 pokuty 87, 103, 217, 236, 242.
 poprava 24, 108, 242.
 pořízení o statku 83, 85, 92, 156, 217, 221, 227, 319.
 poslední vůle 156, 319.
 posnopné 30, 271.
 pošta 322.
 pouti 122, 235, 264.
 povinnosti robotní 33, 43, 46, 60, 62, 63, 65, 68, 98, 164, 191, 201, 221, 225, 328—331, 333.
 povodeň 162, 259, 322, 350.
 pozůstalosti 159, 320.
 práva a povinnosti konšelův 104, 113—114.
 právo soudní 24, 108, 241, 346.
 právo tržní v. trhy.
 privilegia 83—100, 216—230.
 prodej otrubův 68, 164.
 prodej vína 217, 226.
 pusté domy 14, 170—179.
 pusté role 171—179.
 radnice 62, 101, 232, 238.
 roboty viz povinnosti rob.
 rozdily staré češtiny od nové v listinách zdejších 83.
 rybníček cechu řeznického 253, 307.
 rybníky 44, 59, 194, 232, 235, 311, 371.
 řeka Blanice 59, 194, 236, 265.
 řemesla 25, 113, 244, 347.
 scelování polí 160.
 silnice 237, 272, 322, 345, 373.
 sladovna 64, 68, 193.
 slepice 60, 65, 164, 330.
 slib měšťanský 278.
 solní obchod 87, 88, 103, 218, 221, 236.
 soudy gruntovní 239.
 soudy městské viz právo soudní.
 spolky 336, 375—377.
 spořitelna 353—354.
 spořitelna městská 342, 352.
 stáří obyvatelstva 326, 374.
 statek obecní v. jmění, Ctiboř, Hrádek.
 strany pozemků 161, 321.
 strava robotníkům v. jídla.
 střelnice 313.
 střížné při vánocích 59, 60.
 studnice obecní 324, studánka 373.
 sucha 373.
 synagoga 327, 359.
 šibeniční válka r. 1425. 21.
 škola 29, 127, 270, 356.
 škola židovská německá 359.
 špitál 15, 42, 57, 87, 104, 145, 166, 206, 213, 219, 223, 307, 371.
 šrákovní plat 59, 63, 68, 164.
 štěpnice 47, 58—68, 152, 194.
 tabáku sklad 323.
 tiskařství 257.
 továrna 345, 347, 369.
 tresty 25.
 trhy 51, 84, 88, 90, 112, 224, 244, 347.
 trh vánoční 63.
 umělecké živnosti 257, 349.
 úmrtí 325, 374.
 úroky poddanské 59, 164.
 váha obecní 87, 88, 103, 224, 236.
 valcha 47, 51, 58, 68, 195, 322.
 vejce v. slepice.
 věna 155, 318.
 vinice 313, 371.
 víno viz prodej.
 vinopalna 194, 311.
 vlci 321—322.
 vodovod 342.
 volby 336, 337, 340.

výkup z roboty 331, 343, desátku 355.

výška míst 4.

vývod rodu z Jenšteina 13.

vývod rodu Trčků z Lípy 38-39.

vývod rodu Vostrovců z Královic 70.

vývod rodu z Talamberka 180-181.

vývod rodu Boženy z Řičan 197, 198, 204.

vývod rodu z Auersperka 209-211.

vyznání víry 120, 260, 327, 332, 367.

záduši 26-28, 125, 217, 228, 234, 264, 265, 355.

záložna 342, 350-353.

záložna pro chudé řemesl. 354.

zahrady 58, 160, 193, 194, 231, 272, 321.

zámek v. hrad 309, 371.

zápis statku VI. v deskách zemských 104.

zbroj v domech 153, 187, 316, 320. zima 179.

znak městský 23, 167, 238.

znaky pánů na Vlašimi v. vyobrazení a str. tam uvedené.

znaky řemeslnické 114, 116, 239, 253, 255.

zvonářství ve Vlašimi 120, 267.

zvonění na obec 239.

zvonění na pokoj 239.

zvonění proti mračnům 270.

zvony 123, 125, 263, 355.

Opravy tiskové: Str. 33, řádek 7. má býti: O robotách v tehdejších..., 37 ř. 15. panskými, 47 ř. 36. robotami (jindy nebyvaly)..., 51 ř. 21. z Dubé, ř. 25-26. trh na tentýž den..., 52 ř. 1. což tu měl, v Pavlovicích..., 57 ř. 7. před se..., 61. patří čára jen až k M. Načerackému; u D. Johannesové č. 51, J. Jirka 53..., str. 76 ř. 33. nezištných, 103 ř. 28. vynech 25. ledna, 120 ř. 24. má býti: na zvonu v děkanském..., 122 ř. 11. sv. Jana Nep..., 123 ř. dole: zvonek z r. 1500..., str. 133 ř. 18. místo 214 st. 189 n. dle jiného zápisu: 114 st. 123 n..., str. 141 a 152 ř. 11. za kostelem, nyní k Loretské ulici, 150 pozn.: z Lípy příslým..., 179 ř. 2.: R. 1663..., 180 ř. 9.: přispěli, zdali..., 213 ř. 9. svěřenství, 224 ř. 13. (str. 85. č. 4), 265 ř. 11. Ovčíně, 317 ř. 33. v domě Kaškově..., 344 ř. 35. Habětíně; Ign..., 346 ř. 33. R. Nápravník † 1878..., 351 ř. 25. si prozatímně..., 356 ř. 9. Rýgel Děkán V..., 367 ř. 16. Ant., Em. Kulíček, 374 ř. 9. zdola: Bartová, 376 ř. 34. předplacením. Na plánu města dole m. 239. má býti č. (39.) a č. 239. za kostelem u 2. domu; u č. 152. vynech čárku opravenou. Odchytky některé ve jmenech pocházejí z původních pramenův.

VLYS NA VELKÉM ZVONU VLAŠIMSKÉM.

Od téhož spisovatele vyšly také tiskem :

Ze Šumavy. Cestopisné upomínky, sepsány roku 1866., vydány v „Obrázec života“ 1871.

Dějiny Domašina a jeho farní osady, sepsány roku 1868., nově spracovány a vydány roku 1882.

Stručný dějepis akademického čtenářského spolku v Praze. 1869.

Dějepisná hra. K zábavě a snadnému naučení se letopočtu všeobecných, zvláště slovanských dějin. 1870.

Pohled na osvětu národa českoslovanského u porovnání s osvětou národů německých. 1870.

Jan Blahoslav a Bratři čeští. Úvaha v Osvětě V. Vlčka 1873.

Životopis B. Jana Blahoslava. Světozor 1874.

Dějiny českého studentstva. I. a II. vyd. r. 1874.

O Jednotě Bratří českých. Bibliotéka „Osvěta lidu“ 1874.

Z doby před naším vzkříšením. Osvěta Vlčkova 1874.

Ochranov č. Herrnhut v Lužici. Světozor 1874.

Selské povstání v Čechách r. 1775. Osvěta Vlčkova 1874.

Česká církev v Berlíně. Osvěta 1876.

Česká emigrace roku 1742—43. v pruském Slezsku. Osvěta 1877.

Kutnohorské příspěvky k literatuře české. 1877.

O literatuře vůbec. Věstník Kutnohorský 1878—79.

Panství Kutnohorské, I. vydání r. 1880., II. r. 1882.

Panství Tábořské a poměry jeho poddaných. Český Jih 1880., rozmnožené vydání 1884.

Bratři čeští v Lešně polském. Sborník historický 1883.

Česká církev v Drážďanech. Osvěta Vlčkova 1887.

O jednotě bratrské v Čechách jihovýchodních. 1888.

Česko-bratrská církev Nizká v Lužici. Sborník dějepisných prací roku 1888.

Pruské usilování o země české. Osvěta Vlčkova 1888.

Život a působení J. J. Ryby. Urbánkova Bibliotéka paedagogická 1888.

O skracování starodávných jmen osobních a místních. Časopis musea království českého r. 1889.

Vysvětlení

k plánu města Vlašimě.

Usedlosti rozděleny jsou, jak původně byly. Číslo domů nová označují, které z nich byly již v XVI. století (v závorce jsou domy pozdější.)

Skráceniny znamenají:

M. n. = <i>Malostranské náměstí,</i>	N. hř. = <i>Nový hřbitov,</i>
Ben. u. = <i>Benešovská ulice jindy „za branou”,</i>	sv. J. = <i>socha sv. Jana Nep.,</i>
k. H. = <i>cesta k Hrádku,</i>	o. s. = <i>c. k. okresní soud,</i>
N. n. = <i>Neubauerovo nábreží,</i>	č. 1. = <i>zámek kn. Auersperka,</i>
V. n. = <i>Velké náměstí,</i>	„15. = <i>dvůr, hospodářský a lesní úřad knížecí,</i>
m. = <i>bývalé masné krámy,</i>	„17. = <i>špitál,</i>
k. = <i>kašna se sochou rytíře,</i>	„20. = <i>hostinec „u Karla IV.” a hospodářská záložna okresní,</i>
Pav. u. = <i>Pavlovská ulice,</i>	„22. = <i>knížecí hostinec „u kozla”,</i>
Ú. u. = <i>Úzká ulice,</i>	„42. = <i>nová škola obecní a měšťanská,</i>
K. u. = <i>Kozí ulice,</i>	„46. = <i>děkanství,</i>
Řim. u. = <i>Řimovská ulice,</i>	„47. = <i>stará škola, nyní spořitelna a notarství,</i>
N. p. = <i>Nad potokem,</i>	„48. = <i>záložna, první v Čechách,</i>
Zák. u. = <i>Žákostelní ulice, jindy „Nová sílnice”,</i>	„226 = <i>židovská škola německá,</i>
Š. n. = <i>Školní náměstí,</i>	„135 = <i>dům lékaře Dr. K. Hellmutha,</i>
Lor. u. = <i>Loretská ulice, jindy „za kostelem”,</i>	„133 = <i>lékárna,</i>
k. L. a Bl. = <i>cesta k Louňovicům a na Blaník,</i>	„121. = <i>radnice,</i>
Zál. u. = <i>Žáloženská ulice, pod vuly,</i>	„62. = <i>c. k. pošta,</i>
Na v. = <i>Na valech,</i>	„66. = <i>dům advokáta Dra Jos. Bulíka,</i>
† = <i>kostel sv. Jiljí,</i>	„71. = <i>dům Neubauerův (u bývalé brány),</i>
	„95. = <i>c. k. velitelství četnické,</i>
	„85. = <i>synagoga, někdy vojen. kasárna.</i>

